POLITECHNIKA GDAŃSKA

1945-1955

KSIĘGA PAMIĄTKOWA

POLITECHNIKA GDAŃSKA 1945-1955

POLITECHNIKA GDAŃSKA

1945 – 1955

Księga Pamiątkowa

POLITECHNIKA GDAŃSKA

1945 — 1955

Księga Pamiątkowa

WARSZAWA 1958
PAŃSTWOWE WYDAWNICTWO NAUKOWE

SPIS TREŚCI

PRZEDMOWA

Dnia 1 czerwca 1955 r. Politechnika Gdańska obchodziła uroczystość X-lecia swego istnienia jako polskiej wyższej szkoły akademickiej. Rocznica ta stała się zachętą do dokonania przeglądu działalności i rozwoju Uczelni w ciągu ubiegłych 10 lat w formie bardziej trwałej niż okolicznościowe przemówienie wygłoszone na akademii, a mianowicie w formie księgi pamiątkowej.

Rozwój Uczelni był tak dynamiczny, zmiany rozwojowe występowały nieraz tak szybko po sobie, archiwa Politechniki tak się rozrosły, że gdy przystąpiono do odtwarzania historii minionego, zdawałoby się krótkiego okresu 10-lecia, natrafiono na duże trudności. Okazało się, że wielu faktów nie da się już dziś z całą ścisłością odtworzyć, nie znalazły one bowiem wyrazu w żadnym akcie pisanym, w żadnym akcie prawnym, w żadnym protokole z wielu, wielu posiedzeń Rad Wydziałów, Senatu czy innych ciał zbiorowych Szkoły. Pamięć ludzka, jak zwykle, okazała się zawodna. Te same fakty w umysłach przeżywających je ludzi przetrwały w zupełnie różny sposób. W sprawozdaniu dotyczącym jednego wydziału niejednokrotnie pewne sprawy przedstawione były inaczej niż to podawało sprawozdanie innego wydziału, w danych sprawach również zainteresowanego. Zmuszało to do żmudnego nieraz dochodzenia faktycznego stanu rzeczy.

I ta okoliczność właśnie stała się potwierdzeniem słuszności powziętej decyzji i dalszą zachętą do wydania księgi pamiątkowej, której zadaniem jest utrwalenie dziejów Uczelni, zapadających już częściowo w niepamięć.

Wydaje się, że w przedmowie warto podkreślić dwie okoliczności towarzyszące powstaniu i rozwojowi Uczelni, a mianowicie tradycje naukowe i uczelniane do jakich nowopowstająca Politechnika nawiązywała oraz jej morski charakter zarysowujący się z biegiem lat coraz mocniej. W bogactwie

nagromadzonego w Księdze materiału istotne te okoliczności mogą bowiem ujść uwadze czytelnika ze szkodą dla obrazu całości.

Tradycje, do których nawiązywała Uczelnia były takie, jakie przynieśli ze sobą ludzie, którzy ją tworzyli, ludzie pochodzący z różnych środowisk naukowych lub zawodowych: naukowcy z Politechniki Warszawskiej, z Politechniki Lwowskiej z Uniwersytetów oraz zastęp fachowców z przemysłu i życia gospodarczego z całego niemal kraju. Znacznie mniejszy był udział byłych wychowanków dawnej Politechniki Gdańskiej Wolnego Miasta, którzy zresztą nawiązywali nie do niemieckich tradycji uczelni, lecz raczej do tradycji polskich postępowych organizacji studenckich, działających przed wojną na tym terenie. Stopniowo z powodu napływu nowych sił oraz przede wszystkim wskutek coraz silniejszego udziału w życiu Politechniki jej własnych wychowanków, Uczelnia wypracowała sobie pewien wspólny, nowy, własny styl pracy i zwyczaje, uwarunkowane zresztą w ogromnej mierze doniosłymi przemianami społecznymi, jakie w tym czasie dokonywały się w kraju.

Nie bez wpływu na to była druga okoliczność, a mianowicie coraz silniej zaznaczający się morski charakter uczelni. Pod tym względem trudno było nawiązywać do jakicholwiek polskich tradycji naukowych, tradycji takich bowiem w Polsce przedwojennej prawie nie było. Pewne tradycje przynieśli ze sobą polscy inżynierowie pracujący przed wojną przy budowie portu w Gdyni, oraz bardzo szczupła grupa inżynierów budowy okrętów, korzystających głównie ze skromnego wprawdzie, lecz własnego polskiego doświadczenia przedwojennych niewielkich stoczni polskich morskich i rzecznych.

Morski charakter Uczelni zaznacza się nie tylko istnieniem osobnych morskich kierunków, reprezentowanych wyłącznie na Politechnice Gdańskiej, jak np. Wydział Budowy Okrętów czy Oddział Budownictwa Morskiego na Wydziale Budownictwa Wodnego, ale także tematyką zainteresowań i prac wszystkich wydziałów. Tak np. na Wydziale Architektury istnieje jedyna w kraju Katedra Architektury Portów i Przymorza, reprezentująca prócz tej dyscypliny także architekturę wnętrz i form okrętowych; na Wydziale Budownictwa Lądowego Katedra Budowy Kolei Żelaznych zajmuje się głównie problematyką kolei portowych; na Wydziale Chemii szereg katedr poświęca się tematyce związanej z przemysłem rybnym, pomocniczym przemysłem okrętowym, z techniką składania i przeładunku

paliw płynnych itp.; na Wydziale Elektrycznym istnieje Katedra Elektrotechniki Morskiej, na Wydziale Łączności zaś zakłady nastawione na obsługę radiową statków, problemy radaru, sondowania akustycznego itp. Wydział Mechaniczny zajmuje się między innymi zagadnieniem silników dla jednostek morskich.

Należy podkreślić, że Politechnika Gdańska jako uczelnia polska powstała od podstaw. Poza kilkoma na ogół wypalonymi gmachami i niewielu przestarzałymi laboratoriami nie odziedziczyła nic po swej poprzedniczce, mimo to przerosła ona Uczelnię Wolnego Miasta dwukrotnie, tak co do ilości studentów i personelu naukowo-dydaktycznego jak i pojemności budynków.

Ten wspaniały rozwój, który znalazł swe odbicie na dalszych kartach «Księgi», Uczelnia zawdzięcza nie tylko ofiarnej pracy całego zespołu swych pracowników naukowych, dydaktycznych i administracyjnych, nie tylko zapobiegliwości i energii pierwszych rektorów, ale także, i to może w głównej mierze, pomocy, jakiej udzieliło jej Państwo, które rozwój nauki traktuje jako jedno z czołowych swych zadań.

Stanisław Hückel

Rektor Politechniki Gdańskiej

Przemówienie prof. Stanisława Hückla na uroczystości X-lecia. P. G.

Rectuer professeur S. Hückel prononçant son discours à l'occasion du X-ème anniversaire de l'École

POLITECHNIKA GDAŃSKA W OKRESIE DZIESIĘCIOLECIA 1945—1955

POWSTANIE I ROZWÓJ POLITECHNIKI GDAŃSKIEJ

W najbliższej okolicy Gdańska toczyły się jeszcze walki, gdy w opuszczone budynki Politechniki Gdańskiej zaczęło wstępować życie. Dnia 5 kwietnia dotarła do Gdańska, po licznych tarapatach „grupa operacyjna Ministerstwa Oświaty na miasto Gdańsk", składająca się z delegatów Ministerstwa Oświaty z Lublina i Krakowa. Grupa ta podzieliła się na dwie części: jedna zajęła się sprawami szkolnictwa średniego, muzealnictwa i innymi, druga, nazwana delegacją Ministerstwa Oświaty w Gdańsku, miała na celu przejęcie, zorganizowanie i uruchomienie politechniki. W skład tej delegacji wchodzili: dr Stanisław Turski jako kierownik, inż. Kazimierz Kopecki, inż. Franciszek Otto, Stanisław Szymański i dr Kazimierz Kubik.

Niestety, to co delegacja zastała na terenie Politechniki, przedstawiało stan więcej niż opłakany. Budynki starej Politechniki powstały w większości w r. 1904. Po roku 1921, tj. po utworzeniu W. M. Gdańska, wybudowano jedynie parę mniejszych obiektów oraz dobudowano do gmachu głównego Auditorium Maximum z częścią laboratoriów fizycznych. Politechnika była czynna do r. 1944, kiedy wobec zbliżania się frontu, budynki jej zajęto na niemiecki szpital wojskowy. W chwili zdobywania Gdańska przez wojska radzieckie gmach główny był przepełniony rannymi i chorymi, gmach Instytutu Elektrycznego mieścił zakaźnie chorych, Instytut Wodny był trupiarnią. Inne budynki były bądź pomocniczymi dla szpitala, bądź składami mebli i urządzeń pochodzących z pomieszczeń zamienionych na sale szpitalne. Jednak najcenniejsze urządzenia i aparatura, zwłaszcza precyzyjne instrumenty, zostały z końcem 1944 r. i w styczniu 1945 r. wywiezione do Celle i Schmalkalden w Niemczech, gdzie miano — według zamierzeń niemieckich — uruchomić zastępczą politechnikę.

Na teren Politechniki, w czasie działań wojennych, nie padło wiele pocisków. Tylko front Laboratorium Wytrzymałości został częściowo zbu-

rzony przez bombardowanie i być może Politechnika wyszłaby dość cało z pożogi wojennej. Niestety, pożar jaki wybuchł w budynku głównym, zniszczył go w przeważającej części i przerzucił się również na budynek Wydziału Chemicznego. Ofiarą ognia padła cała część środkowa budynku głównego z biblioteką, rektoratem, aulą, hallami parteru i II piętra oraz 4 trakty łączące część środkową ze skrzydłami bocznymi. Runęły prawie wszystkie stropy. Skrzydła boczne uległy mniejszym zniszczeniom, jakkolwiek prawie wszystkie większe sale były wypalone. Zniszczenie gmachu głównego przekraczało 60% kubatury, inne budynki poniosły mniejsze szkody.

Wielką stratą było zniszczenie cennego księgozbioru (ponad 100 000 tomów), który, choć częściowo złożony w piwnicach, spłonął w całości.

Braki aparatury wywołane wywiezieniem, a częściowo zniszczeniem w okresie ostatnich tygodni wojny, okazały się bardzo dotkliwe.

Mimo tego stanu było całkiem oczywiste, że w Gdańsku musi powstać wyższa szkoła techniczna. Wbrew trudnościom i sprzecznym opiniom z różnych stron, nie było co do tego wątpliwości ani wśród delegacji, ani wśród czynników decydujących. Pytanie było tylko, czy uda się w czasie tych kilku miesięcy, jakie pozostały do jesieni, doprowadzić do takiego stanu budynki i urządzenia, by móc rozpocząć zajęcia w tym terminie. Wykonanie tego zadania nie było łatwe.

W jednej z ówczesnych gazet — dziennikarze szybko zjawili się na posterunku — ukazał się wywiad z profesorem Politechniki. Wywiad ten, według relacji reportera, odbywał się w przerwie pracy przy wydobywaniu różnych instrumentów ze stosu szczątków i śmieci, przy czym rozmówca autora reportażu siedział na brzegu łóżka żołnierza zmarłego na tyfus i zajadał spleśniały chleb wydobyty z resztek poszpitalnych. W tym nakreśleniu tła reportażu była pewna przesada, ale faktem było, że na zrobienie dezynfekcji nie było środków ani czasu. Smutnym ostrzeżeniem była śmierć na tyfus jednego z najlepszych pracowników miejscowej grupy roboczej, gdańszczanina polskiego pochodzenia, majstra Patoka.

Mimo tych ciężkich warunków prace wstępne można było zacząć już 6 kwietnia 1945 r. i prowadzić dość szybko, co należało zawdzięczać bardzo przychylnemu stanowisku władz radzieckich i wojska.

Stworzono dość liczną grupę roboczą z miejscowej ludności. Wiele zawdzięcza Uczelnia takim ludziom, jak np. Kania, Scholl czy Szemberski — robotnicy-repatrianci, którzy z dużym oddaniem pracowali przy zabezpiecze-

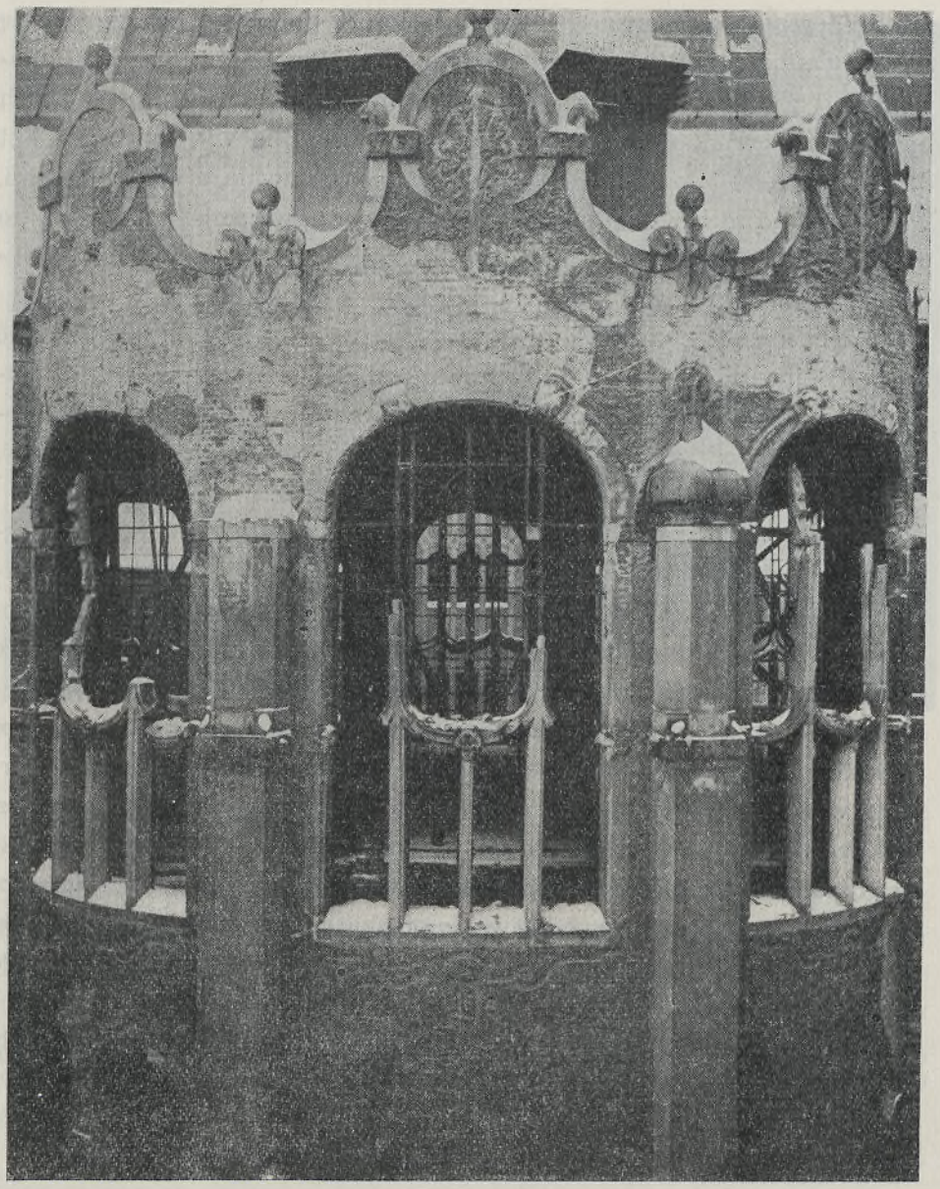

Fragment budynku głównego w toku odbudowy

École Polytechnique de Gdańsk. Fragment du bâtiment central au cours de la reconstruction

niu jej terenów, naprawie ogrodzeń i bram. Samorzutnie też zgłosiła się do pracy młodzież, która powoli napływała do Gdańska z zamiarem studiowania czy dokończenia rozpoczętych przed wojną studiów. Pierwszym z nich był B. Wiśniewski; ukończył on później wydział Budowy Okrętów i jest dziś adiunktem. Młodzież z niecierpliwością oczekiwała otwarcia uczelni. Wielu spośród nich wzięło udział w odgruzowaniu w ramach uchwalonego przez siebie 80-godzinnego obowiązku pracy, która to norma była w praktyce znacznie przekraczana.

Wstępne prace nad przygotowaniem Uczelni do jej zadań polegały nie tylko na oczyszczeniu terenu z gruzów i pozostałości po szpitalach wojennych, lecz i na malowaniu pomieszczeń użytkowych, ustawianiu ławek, stołów rysunkowych i tablic, przygotowywaniu pomieszczeń dla profesorów, zwózce i kompletowaniu bibliotek zakładowych i aparatury, itp.

We wstępnych pracach nad przygotowaniem uczelni do jej celów dydaktycznych wzięli udział oprócz poprzednio wymienionych liczni nieco później przybyli pracownicy naukowi, jak dr Włodzimierz Wawryk, Juliusz Dobrowolski i inni. Prace delegacji politechnicznej okazały się wnet bardzo użyteczne i z innych powodów, ocalałe bowiem maszyny Laboratorium Maszynowego i przetwornice w Laboratorium Elektrycznym po pewnych adaptacjach posłużyły (z pomocą obecnego doc. Piaseckiego) do stworzenia pierwszej w Gdańsku czynnej elektrowni, która dostarczała energii na zewnątrz. Elektrownia politechniczna była też wielką pomocą dla delegacji, tak jakby gospodarstwem pomocniczym, umożliwiała bowiem stałe zaprowiantowanie wojskowe oraz była podstawą do przekazania budynków Politechniki przez władze radzieckie władzom polskim znacznie wcześniej, niż to miało miejsce przy innych obiektach.

Wszystkie czynniki państwowe, polityczne i społeczne Wybrzeża starały się przyjść z pomocą nowopowstającej uczelni.

Pierwszy rok

Zachowane pismo rektora, datowane 29.10.1945 r., wymienia następujący zespół pierwszych profesorów Politechniki Gdańskiej z okresu rozpoczęcia zajęć roku szkolnego 1945/46:

rektor: Stanisław Łukasiewicz
prorektor: Stanisław Turski
„ Edward Tadeusz Geisler

Pierwsi Rektorzy Politechniki Gdańskiej. Prof. Stanisław Łukasiewicz i prof. Stanisław Turski

Les premiers recteurs de l'École Polytechnique de Gdańsk

profesorowie: Ignacy Adamczewski, Michał Broszko, Bronisław Bukowski, Mieczysław Dębicki, Łukasz Dorosz, Władysław Floriański, Maksymilian Tytus Huber, P. Kamecki, Kazimierz Kopecki, Antoni Kozłowski, Władysław Lam, Franciszek Otto, Adolf Polak, Karol Pomianowski, Stanisław Puzyna, Aleksander Rylke, Jan Schwarz, Leon Staniewicz, Paweł Szulkin, Karol Taylor, Włodzimierz Wawryk, Wiktor Wiśniewski, Mieczysław Wolfke.

Tych 26 nazwisk nie wyczerpuje spisu wszystkich wykładających, niektórzy z nich albo byli zatrudnieni także gdzie indziej, jak dzisiejsi profesorowie: Czerny, Tarnawski, Potyrała, Malecki albo też byli wówczas adiunktami.

W pierwszym zebraniu organizacyjnym grona profesorskiego, które odbyło się 8 i 9.11.45 r. wzięli udział, oprócz 26 wymienionych, jeszcze profesorowie Malecki i Trzetrzewiński. Porządek dzienny tego pierwszego zebrania był następujący:

1. Sprawozdanie kierownika dra Schwarza o kursie wstępnym.

2. Sprawozdanie przewodniczących komisji przyjęć prof. Staniewicza i prof. Broszko o przyjęciach na I r. i wyższe lata.

3. Sprawozdanie rektora o poczynaniach i zamierzeniach organizacyjnych.

4. Zorganizowanie dziekanatów

5. Zaczęcie nauki na latach wyższych

6. Komisja weryfikacyjna dla b. studentów gdańskich i program nauki dla tych studentów i studentów z innych uczelni.

7. Komisje egzaminu dyplomowego

8. Akcja dla uporządkowania pomieszczeń

9. Urządzenie biblioteki i czytelni

10. Zorganizowanie i urządzenie zakładów

11. Uzyskanie mieszkań dla personelu naukowego i pomocniczego

Z porządku tego zebrania wynikły główne zagadnienia ówczesnej chwili. Przybywali nowi pracownicy, ale w dość jeszcze pustym, lecz bardzo zniszczonym Gdańsku, trudno było dla nich o mieszkania. Mimo to duża część profesorów przybywających ze Lwowa osiedliła się w Gdańsku. Rektor powołał pierwszych dziekanów.

Ze względu na niemożność zapewnienia ogrzewania i trudności dalszego prowadzenia zajęć w nieogrzewanych pomieszczeniach, została przez rektora zarządzona przerwa świąteczna od 15.XII.1945 do 27.I.1946. Większość wykładów odbywano w najlepiej zabezpieczonych budynkach: Laboratorium Maszynowego, Wydziału Elektrycznego, Instytutu Wytrzymałości i w Auditorium Maximum. Rok 1945/46 został zakończony 13.VII.1946, egzaminy zarządzono do 27.VII.1946 i w drugim terminie od 16.IX. do 3.X.1946 r. Wpisy na rok 1946/47 odbywały się od 19.VIII. do 14.IX.1946 z egzaminami wstępnymi od 23.IX. do 28.IX.1946 r.

W ciągu roku 1945/46 ustąpił ze swego stanowiska pierwszy rektor uczelni prof. Łukasiewicz. Jego zasługą było związanie z Politechniką Gdańską wielkiej ilości wybitnych pracowników nauki.

Od 1.V.1946 został rektorem P. G. prof. dr Stanisław Turski, który w okresie 4 lat swego urzędowania zorganizował pracę dydaktyczną uczelni, ukształtował ją pod względem politycznym i społecznym.

Chociaż faktycznie wykłady i inne zajęcia dydaktyczne rozpoczęły się 22 października 1945 r., oficjalna inauguracja roku szkolnego 1945/46 od-

Gmach Główny. Wejście po odbudowie

Bâtiment central de l'École Polytechnique de Gdańsk. La grande entrée après la reconstruction

była się w maju 1946 r. Podczas inauguracji tej licznie zebrana w Auditorium Maximum młodzież wysłuchała ze wzruszeniem przemówienia rektora prof. dr Turskiego oraz po raz pierwszy rozbrzmiewającej w murach Politechniki pieśni „Gaude Mater Poloniae". Wykład inauguracyjny wygłosił jeden z największych ówczesnych uczonych w Polsce — prof. dr M. T. Huber. Wykład ten, którego treścią był postęp techniczny w okresie drugiej wojny światowej ze szczególnym podkreśleniem ważności prób nad rozbiciem

atomu, był nacechowany tak wielką miłością Ojczyzny, że gdy przebrzmiały z ogromną siłą wypowiedziane słowa zakończenia: „Salus Rei Publicae suprema lex", wszyscy zebrani zgotowali prof. Huberowi żywiołową owację.

ORGANIZACJA I ROZWÓJ WYDZIAŁÓW

Dekret Rady Ministrów z dnia 24 maja 1945 o przekształceniu Politechniki Gdańskiej w polską państwową szkołę akademicką utworzył w Politechnice Gdańskiej 4 wydziały: Inżynierii Lądowej, Mechaniczno-Elektryczny, Budowy Okrętów i Chemiczny, zezwalając na powołanie przez Ministra Oświaty do życia dalszych wydziałów i oddziałów. W rzeczywistości Wydziały Mechaniczny i Elektryczny były od początku odrębnymi wydziałami z osobnymi dziekanami i radami wydziałowymi.

Wydział Architektury — nie przewidziany i nie wymieniony w dekrecie z 24.5.45 r., zorganizowany został równocześnie z innymi wydziałami Politechniki, zaś formalne jego powołanie datuje się od rozporządzenia Ministra Oświaty z dnia 25 października 1945 r. Utworzenie tego wydziału było w zupełności uzasadnione odrębnością architektoniczną regionu morskiego o wspaniałej wiekowej tradycji architektonicznej jego miast i wsi, wielkością zadań związanych z odbudową leżących w gruzach, miast, problemami architektonicznymi połączonymi z budową okrętów i potrzebami humanistycznymi regionu. Było zaś to możliwe dzięki temu, że do Politechniki przybyło samorzutnie lub z zaproszenia grono wybitnych profesorów, z profesorami Minkiewiczem i Osińskim na czele. Dalszy korzystny rozwój tego Wydziału potwierdził słuszność jego powstania.

Jeżeli chodzi o organizację i działalność Wydziału Architektury, Uczelnia dużo zawdzięcza długoletniemu (1945—1952) dziekanowi prof. Osińskiemu, który włożył niezmordowaną pracę w organizację i kierownictwo tego wydziału.

Istnienie *Wydziału Budowy Okrętów* w Politechnice Gdańskiej nie wymaga uzasadnienia. Szybki rozwój budownictwa okrętowego — prawie nie istniejącego w Polsce do r. 1939 — z głównym ośrodkiem tego przemysłu w Gdańsku, jest związany z tym Wydziałem, a częściowo od niego uzależniony.

Do rozwoju tego Wydziału o wyjątkowej zwartości i jakości przyczynili się szczególnie jego dziekani — prof. Rylke i prof. Szewalski.

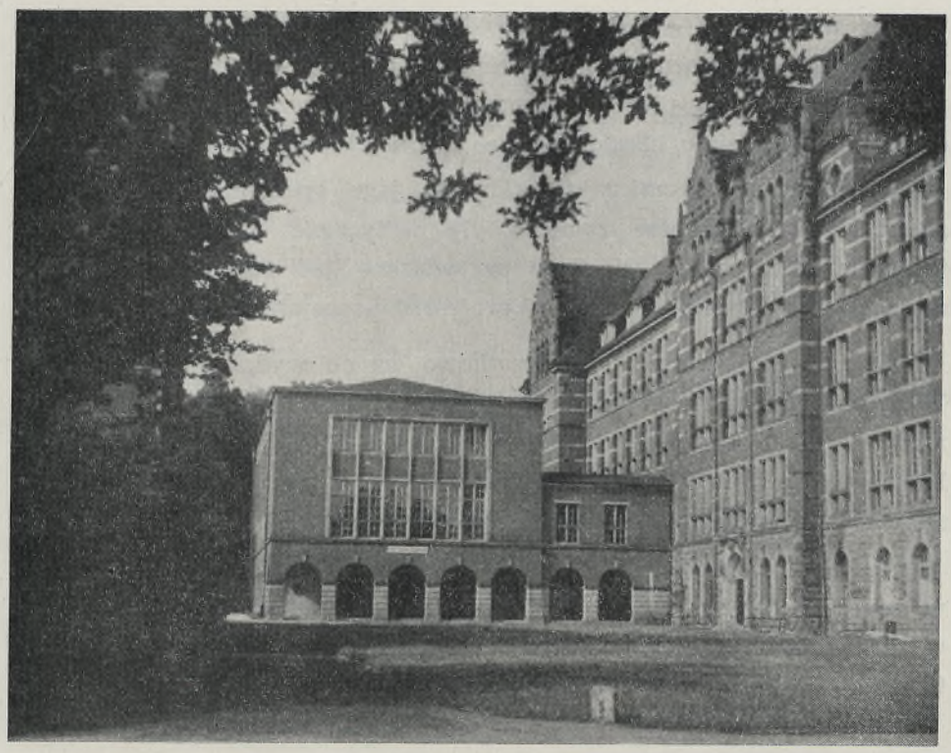

Gmach Główny, widok boczny i Auditorium Maximum

École Polytechnique de Gdańsk. Bâtiment principal, vue latérale et l'Auditorium Maximum

Wydział Budownictwa Lądowego utworzony dekretem z 24.V.45 r. jako Wydział Inżynierii Lądowej, od początku swego istnienia nosił w Politechnice nazwę Wydziału Inżynierii Lądowej i Wodnej i aż do podzielenia w r. 1952 obejmował szereg katedr, które weszły w skład późniejszego Wydziału Budownictwa Wodnego.

Wydział był kierowany początkowo przez prof. K. Pomianowskiego przy współudziale prof. Witolda Nowackiego, następnie przez tego ostatniego aż do chwili objęcia przez niego funkcji prorektora Politechniki Gdańskiej.

Wydział Budownictwa Wodnego powstał formalnie wskutek rozpadnięcia się Wydziału Inżynierii Lądowej i Wodnej (Zarządzenie Min. Szkoln. Wyższego z dnia 12 marca 1952 r. w sprawie podziału Wydziału Inżynierii Lądowej P. G.), jednak — jak już poprzednio zaznaczono —

istniał w ramach wspólnego wydziału faktycznie od roku 1945. Pierwszym dziekanem Wydziału Inżynierii Lądowej był wybitny polski hydrotechnik prof. dr Pomianowski, organizatorem i pierwszym dziekanem Wydziału Budownictwa Wodnego prof. Wacław Balcerski.

Na *Wydziale Chemicznym* kierunki jego specjalizacji formowały się stopniowo. Niektóre z nich były wytyczone z góry potrzebami terenu, inne rozwinęły się jako przywiązane „ad personam", zawdzięczając swoje powstanie osobom profesorów-specjalistów.

Wydział Elektryczny był początkowo, aż do wydzielenia w r. 1952 Wydziału Łączności, Wydziałem Elektrycznym i Łączności. Organizatorem i dziekanem Wydziału w latach 1945—1950 był prof. Kazimierz Kopecki. Kierunek Elektryczny dzielił się na 4 grupy: elektrowni, sieci, aparatów elektrycznych i elektrotechniki okrętowej.

Kierunek Łączności w początkowej fazie zawdzięcza swój rozwój w znacznej mierze osobie prof. Pawła Szulkina, który zapewnił mu w dyscyplinach radiotechnicznych przygotowanie kadr oraz bazy materialnej i rozwój prac naukowych.

Kierunek ten rozwinął się w tym stopniu, że dał podstawę dla stworzenia osobnego *Wydziału Łączności,* co nastąpiło w r. 1952 (Zarządzenie Ministra Szkolnictwa Wyższego z dnia 12.VII.1952).

Ostatnim wydziałem w kolejności alfabetycznej jest *Wydział Mechaniczny,* którego organizatorem i pierwszym dziekanem w latach 1945—1950 był prof. Karol Taylor. Jest to największy wydział Politechniki Gdańskiej. Należy zauważyć, że pewna ilość katedr „mechanicznych" prowadzących specjalizację na Wydziale Mechanicznym mieści się organizacyjnie na Wydziale Budowy Okrętów.

Przejściowo istniały też na Wydziale Mechanicznym inne kierunki, jak lotnictwo, budowa maszyn rolniczych i mechanizacja rolnictwa, które zostały następnie przeniesionè na inne uczelnie.

Istniał również na Politechnice Gdańskiej Wydział Agrotechniczny (inżynierii rolnej), którego pierwszy rok studiów był prowadzony w r. 1948/49, a likwidacja nastąpiła w roku 1952. Wydział miał swą bazę w gospodarstwie rolnym Sobowidze, które zostało staraniem Politechniki w latach 1945 — 1951 doprowadzone do stanu poważnego doświadczalnego obiektu rolno-przemysłowego.

Zaznaczyć tu trzeba, że do roku 1950 dydaktyczne kierunki wydziałów w uczelniach polskich były dyktowane możliwościami kadrowymi oraz wyposażeniowymi i pozostawione daleko idącej inicjatywie poszczególnych wydziałów i szkół; dopiero po 1950 r. wprowadzono planowanie ilości absolwentów na poszczególnych kierunkach, ustalane centralnie. Związane z tym były decyzje władz centralnych o tworzeniu i znoszeniu kierunków dydaktycznych w różnych uczelniach, połączone z przenoszeniem osób i katedr. Przyznawanie obsady etatów było zależne od obciążenia dydaktycznego katedry.

Na początku r. akad. 1955/56 istniała na Politechnice Gdańskiej następująca ilość specjalności i specjalizacji:

Wydział	Specjalność (oddział)	Specjalizacja (kierunek)
Architektury	1	4
Budowy Okrętów	3	10
Budownictwa Lądowego	5	7
Budownictwa Wodnego	3/4/*	3/4/*
Chemiczny	7	8
Elektryczny	5	6
Łączności	5	5
Mechaniczny	6	10
	35/ 36/	53/ 54/

* na ukończeniu geologia techniczna

OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA ROZWOJU POLITECHNIKI GDAŃSKIEJ

Politechnika Gdańska już od pierwszych dni swego istnienia zdołała sobie wyrobić w technicznym świecie duży autorytet i pod wieloma względami była jedną z wzorowych szkół akademickich w kraju. Przyczyniło się do tego skupienie stosunkowo znacznej liczby znanych naszych uczonych, jak również ogólnie szczęśliwy dobór personelu profesorskiego i pomocniczych pracowników nauki. Jest to zasługą pierwszego rektora P. G. prof. Łukasiewicza, który poza tym jako swoje główne zadanie, któremu poświęcił wiele trudu i wysiłku, postawił uruchomienie Politechniki w r. akad. 1945/46 w pełnym zakresie przewidywanego planu, tj. na wszystkich latach czterech wydziałów. Zebrany

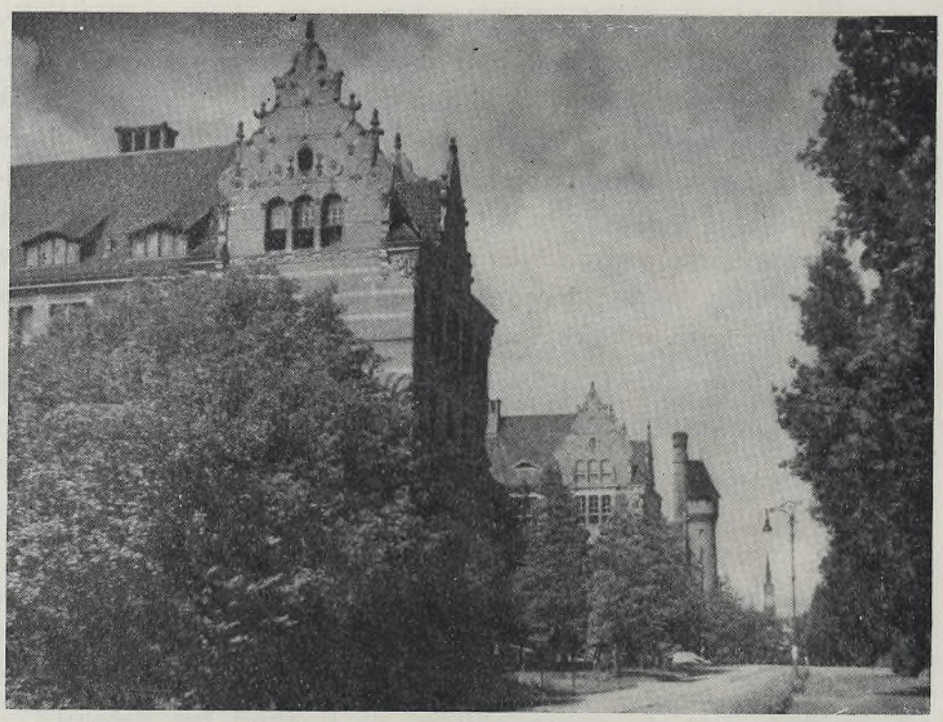

Gmach Główny

École Polytechnique de Gdańsk. Bâtiment principal, vue latérale

personel zapewnił Uczelni należyty poziom i — co z tym się łączy — możność dalszego bardzo dynamicznego rozwoju.

Lata następne — to lata odbudowy kraju zniszczonego przez działania wojenne. Przemysł żądał od szkół coraz większej liczby fachowców, gdy jeszcze szkoły nie miały możności usunąć zniszczeń wojennych. Toteż ówczesny rektor prof. Turski miał nie lada trudności z dostosowaniem pomieszczeń Uczelni do jej wzrastających potrzeb. Rozpoczęto więc intensywną odbudowę gmachów Politechniki i inwestycje dla stale rosnących zadań dydaktycznych i naukowych Uczelni. Równocześnie przy wybitnym współudziale prorektora prof. Nowackiego zaczyna się coraz bardziej rozwijać działalność naukowa pracowników Politechniki, czego pierwszymi symptomami były sprawozdawcze zebrania kilku katedr, które przerodziły się w ogólne sesje naukowe.

Ten pierwszy okres, który charakteryzuje się uruchomieniem Politechniki, jej odbudową, rozbudową i rozpoczęciem normalnej pracy dydak-

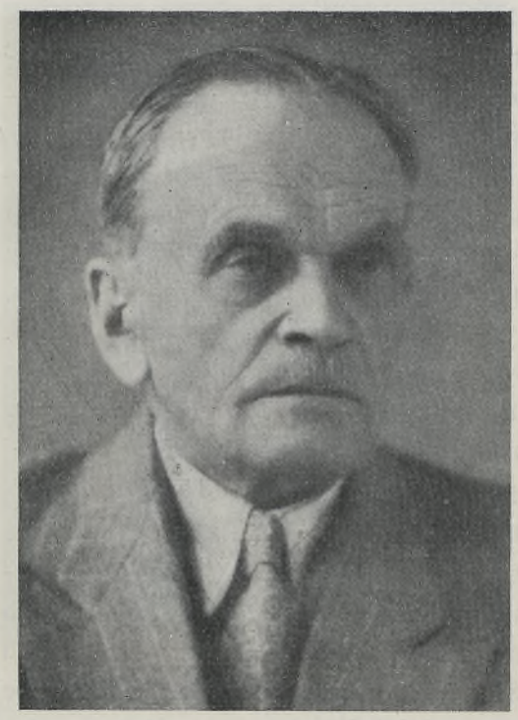

Prof. Stanisław Łukasiewicz Pierwszy rektor Politechniki Gdańskiej 1945—46

Premier recteur de l'École Polytechnique de Gdańsk 1945—46

Prof. Edward Geisler Prorektor Politechniki Gdańskiej 1945

Vice-Recteur de l'École Polytechnique de Gdańsk 1945

tycznej i naukowej, wykazał jednak zbyt małą wydajność w zakresie szkolenia tak bardzo potrzebnych dla przemysłu inżynierów. Toteż następne lata, to lata walki o zwiększenie przepustowości Uczelni i dostarczenie zaplanowanej ilości absolwentów. Trudność polegała na tym, by przyjętych na studia studentów doprowadzić w największej liczbie do dyplomu, nie obniżając jakości nauczania. Ten ciężki trud wziął na swe barki rektor prof. Szewalski (1951—1954), który z niezwykłą konsekwencją przeprowadzał wszelkie zarządzenia, zmierzające do postawionego celu. Politechnika Gdańska osiągnęła wtedy wspaniałe wyniki dydaktyczne. Zasługą rektora Szewalskiego była umiejętność zmobilizowania całego personelu Uczelni do nowych zadań i metod, do których wielu pracowników odnosiło się początkowo sceptycznie.

Po kilku miesiącach, w których funkcję rektora sprawował prof. Kopecki, został rektorem prof. Hückel (1954). Jego działalność obejmuje głównie prace nad nowymi formami studiów politechnicznych. Reorganizacja studiów — w miejsce wygasających dwustopniowych, które dopuszczały do studium na stopniu drugim, magisterskim, tylko stosunkowo nielicznych studentów, wykazujących najlepsze wyniki w nauce — ma przynieść nowe studia jednolite zapewniające wyższy aniżeli dotychczas poziom przygotowania absolwentów do zawodu. Wymagało to bardzo wnikliwej analizy dotychczasowych systemów nauczania oraz przeprowadzenia licznych zmian w programach nauczania.

Działalność władz Uczelni nie kończyła się na zagadnieniach dydaktycznych i naukowych, ale obejmowała też całokształt zagadnień młodzieżowych. Prócz troski o warunki materialne młodzieży Uczelnia przywiązywała dużą wagę do wychowania fizycznego i kulturalnego młodzieży. Zainicjowano coroczną spartakiadę uczelnianą, w czasie której zespoły sportowe wszystkich wydziałów walczyły we wszystkich prawie dyscyplinach sportu o przechodni puchar, ufundowany przez rektorat.

W zakresie rozrywek kulturalnych należy wymienić odbywające się zwykle w odstępach miesięcznych w auli Politechniki koncerty najwybitniejszych krajowych solistów.

Politechnika Gdańska jest często odwiedzana przez zagranicznych gości. Zwiedzali ją i zapoznali się z jej pracami naukowymi i wynikami dydaktycznymi przedstawiciele wielu krajów. Prócz wielu uczonych ZSRR i krajów Demokracji Ludowej należy wymienić gości z Politechniki Ber-

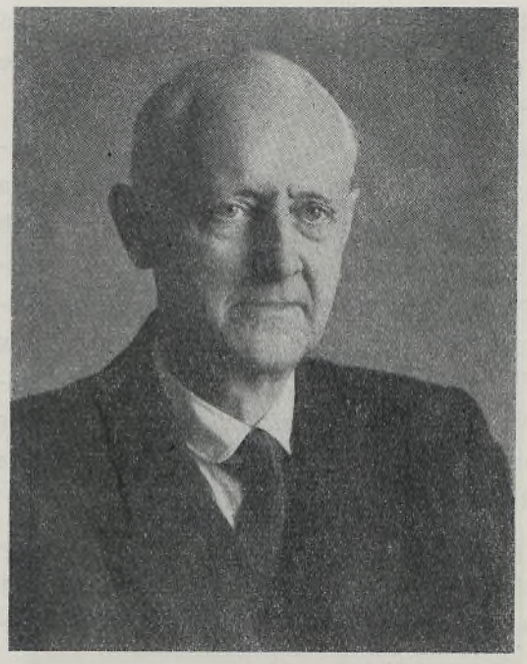

Prof. Aleksander Rylke Prorektor Politechniki Gdańskiej 1946—1949

Vice-Recteur de l'École Polytechnique de Gdańsk 1946—1949

Prof. Witold Nowacki Prorektor Politechniki Gdańskiej 1949—1952

Vice-Recteur de l'École polytechnique de Gdańsk 1949—1952

neńskiej oraz dwukrotne odwiedziny uczonych chińskich. O tym, że nasi goście wynieśli z Politechniki dodatnie wrażenie, świadczy duża, stale wzrastająca liczba zagranicznych aspirantów naukowych i studentów.

Pracownicy naukowi Politechniki biorą czynny udział w pracach organizacyjnych Ministerstwa Szkolnictwa Wyższego. W roku 1954 Politechnika Gdańska organizowała ogólnopolski Zjazd Rektorów i Dziekanów Wyższych Szkół Technicznych, na który opracowanie głównego referatu powierzono ówczesnemu rektorowi prof. Szewalskiemu. Referat ten został opracowany na podstawie ankiet wypełnianych przez wszystkich kierowników katedr, stanowił więc wspólny dorobek całego zespołu pracowników Politechniki i dotyczył wszystkich zagadnień dydaktycznych i naukowych ze szczególnym uwzględnieniem koncepcji wychowawczych młodzieży. Wiele tez, po przedyskutowaniu, zostało przez Zjazd akceptowanych.

W roku 1955 Politechnika zorganizowała konferencję metodyczno-dydaktyczną wyższych technicznych studiów zaocznych w skali krajowej. Również i na tę konferencję wiekszość materiałów dyskusyjnych przygotowali pracownicy Politechniki.

Pracownicy naukowi P. G. biorą czynny udział w popularyzacji nauki. Wystarczy tu przykładowo wymienić cykl wykładów z zakresu fizyki współczesnej, z udziałem zaproszonych profesorów innych uczelni. Dużym powodzeniem cieszyły się również odczyty z cyklu „nauka w służbie gospodarki narodowej".

Na zakończenie należy dodać, że nie ma takiej dziedziny życia społecznego na Wybrzeżu, w której nie braliby udziału pracownicy naukowi Politechniki Gdańskiej. Niektórzy z nich są członkami terenowych Rad Narodowych, a jeden z pracowników naukowych (prof. Cebertowicz) jest posłem na Sejm PRL. W sejmie zasiada także wychowanek Politechniki, mgr inż. St. Sołdek.

ROZBUDOWA POLITECHNIKI GDAŃSKIEJ

Rozpoczęta w kwietniu 1945 r., a na dobre we wrześniu 1945 r. i prowadzona zimą i latem, akcja odbudowy Politechniki była bardzo pracochłonna. Dotyczyła ona początkowo przede wszystkim najmniej uszkodzonych skrzydeł bocznych i traktów łączących w gmachu głównym (bez części środkowej) oraz budynków Laboratorium Wytrzymałości i Chemicz-

Prof. Paweł Szulkin Rektor Politechniki Gdańskiej

Recteur de l'École Polytechnique de Gdańsk

Prof. Kazimierz Kopecki. Rektor Politechniki Gdańskiej 1954

Recteur de l'École Polytechnique de Gdańsk 1954

nego. W roku 1949 została wykończona aula Politechniki; w r. 1951 zakończono odbudowę części parterowej gmachu głównego z Biblioteką Główną oraz część najwyższego piętra gmachu głównego, gdzie obecnie mieszczą się pracownie Katedry Rysunku i Rzeźby. W roku 1952 ukończono niski parter gmachu głównego z szatnią. W roku 1953 przez odbudowę

Aula

Salle des fêtes

hallu II piętra zakończono zasadniczo odbudowę starych pomieszczeń, które przybrały w środkowej części wnętrza gmachu głównego całkiem nowy wyraz architektoniczny.

Jeszcze przedtem, w latach 1945—1948, odbudowano i nadbudowano starą część budynku dawnej loży masońskiej przy ul. Własna Strzecha 18a, adaptując go dla potrzeb nowych laboratoriów wysokich napięć i przyrządów rozdzielczych.

Z ogólnej kubatury budynków byłej Politechniki W. M. Gdańska wynoszącej 221 731 m^3 remontem zostało objętych w okresie dziesięciolecia 35 782 m^3.

Odbudowa tylko starych budynków Politechniki nie mogła oczywiście zaspokoić potrzeb szybko rozwijającej się Uczelni. Rozpoczęto więc myśleć

Prof. Robert Szewalski Rektor Politechniki Gdańskiej 1951—1954

Recteur de l'École Polytechnique de Gdańsk 1951—1954

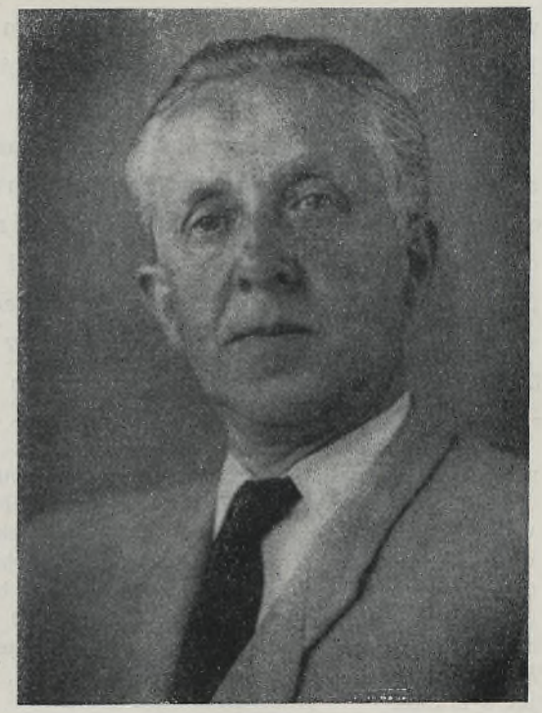

Doc. Henryk Niewiadomski Prorektor Politechniki Gdańskiej 1952—1954

Vice-Recteur de l'École Polytechnique de Gdańsk 1952—1954

o rozbudowie już w latach 1947/48, ale dopiero w r. 1951 zostały oddane do użytku pierwsze obiekty.

Potrzeby rozbudowy były tym większe, że niektóre laboratoria w stanie wyjściowym (1945) swymi rozmiarami i wyposażeniem w żadnym przypadku nie odpowiadały skali nowoczesnych urządzeń (np. spawalnictwo, wysokie napięcie, urządzenia radiotechniczne, wodne), a niektóre z nich nie istniały wcale lub prawie wcale (np. niektóre laboratoria chemiczno-technologiczne, maszyn cieplnych wirnikowych, aparatów elektrycznych i wiele innych). Nie mogły już dłużej służyć nadające się na złom kotły ani urządzenia centralnego zasilania w energię elektryczną.

Ogółem wybudowano*

W r. 1951	—	10621 m³
„ „ 1952	—	46831 „
„ „ 1953	—	16722 „
„ „ 1954	—	51515 „
„ „ 1955	—	5003 „
razem		130692 m³

Zaznaczyć należy, że kubatura gmachów Politechniki w r. 1939 obejmowała 221 731 m³, obecnie zaś wynosi razem 352 423 m³. Wszystkie budynki Politechniki oczekują wykończenia zewnętrznego, zaś rozległy teren Politechniki — uporządkowania i zamknięcia.

Konieczna jest jeszcze rozbudowa bazy dla wychowania fizycznego studentów i domów mieszkalnych dla pracowników Politechniki. Jeżeli chodzi o pierwsze, Politechnika, mimo niewątpliwych sukcesów jakie osiągnięto w wyszkoleniu wojskowym i wynikach sportowych (szereg „spartakiad" Politechniki), nie posiada żadnej własnej bazy (hal gimnastycznych itd.). Mieszkań dla pracowników uzyskano z przydziału ogólnego bardzo niewiele, podczas gdy ilość samych tylko pracowników naukowych

* W tych ramach oddano do użytkowania: pawilon radiotechniki (7157 m³) — nowy gmach chemii (16 240 m³) i skrzydło dobudowane do dawnego budynku Wydziału Chemicznego (3464 m³) — gmach Wydziału Budownictwa Wodnego (16 722 m³) wraz z halą doświadczalną (20 592 m³), budynek dla Wydziału Budownictwa Lądowego (8999 m³), do którego włączono dwa istniejące pawilony, dzięki czemu kubatura całości wynosi 14 707 m³; — nowe skrzydło budynku Katedry Wysokich Napięć (5003 m³); — transformatornię centralną (2180 m³) i nową kotłownię. Zestawienie nie obejmuje znajdującego się już na ukończeniu wielkiego gmachu Wydziałów Budowy Okrętów i Mechanicznego (38 200 m³), którego część była w użytkowaniu już w r. 1955.

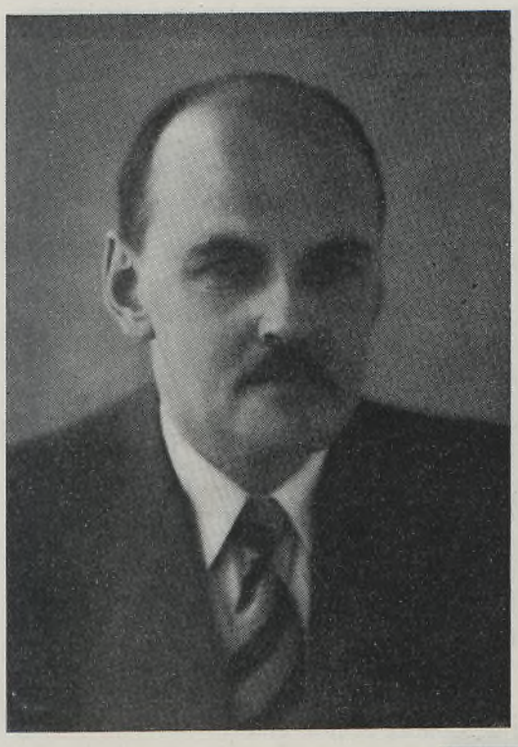

Prof. Stanisław Hückel. Rektor Politechniki Gdańskiej 1954—1955

Recteur de l'École Polytechnique de Gdańsk 1954—1955

Prof. Stanisław Rydlewski
Prorektor Politechniki Gdańskiej
1954—1955

Vice-Recteur de l'École Polytechnique de Gdańsk 1954—1955

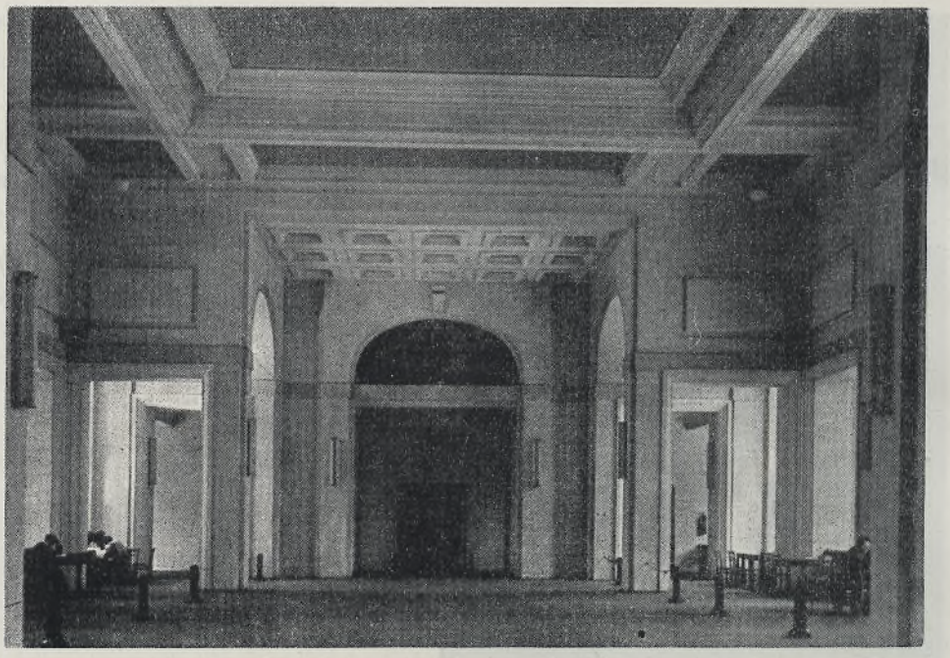

Hall III piętra

École Polytechnique de Gdańsk Hall 3e étage

i naukowo-technicznych wzrosła z 170 w r. 1945 do 715 w r. 1955, nie licząc pracowników studiów wieczorowych i zaocznych, ani pracowników biblioteki i administracyjnych.

W ciągu 10-lecia sprawa domów akademickich została rozwiązana w miarę możliwości z dużym rozmachem i staraniem.

W ciągu najbliższych lat nastąpi dalsze polepszenie warunków mieszkaniowych studentów, a także niezupełnie jeszcze zadowalających warunków stołówkowych i socjalnych.

Wzrost kubatury domów akademickich w ciągu ubiegłego dziesięciolecia przedstawia się jak następuje:

domy przejęte w r. 1945 i 1946	21 106 m³
oddane z budowy w r. 1952	31 964 m³
„ „ „ „ 1953	19 500 m³
„ „ „ „ 1954	25 972 m³
„ „ „ „ 1955	16 758 m³

Podsumowując należy od tej ilości odjąć 15 400 m³ kubatury jednego z domów przedwojennych, który przeznaczony został na pomieszczenia

społeczne organizacji studenckich — co da nam stan kubatury domów studenckich 99 900 m^3 na koniec roku 1955.

PRACA NAUKOWA

Organizacja pracy naukowej

Działalność naukowa każdej uczelni jest niezbędnym warunkiem jej rozwoju i probierzem jej wartości.

Niestety, pierwsze lata 10-lecia obfitowały w trudności, uniemożliwiające nieraz najbardziej aktywnym pracownikom nauki osiągnięcie rezultatów naukowych. Te trudności to przede wszystkim stale wzrastające obowiązki organizacyjne — zupełnie zrozumiałe, skoro prócz organizacji samej szkoły i wydziałów oraz katedr należało tworzyć nowe kierunki specjalizacyjne — opracowywanie i zmienianie wielokrotnie programów, zaopatrywanie warsztatów pracy naukowo-dydaktycznej w książki i aparaturę. Środki administracyjne były niewspółmiernie małe do wzrastających obciążeń. Ogromne było również obciążenie dydaktyczne, które narastało

Hall Politechniki po odbudowie

École Polytechnique de Gdańsk
Hall après sa reconstruction

nie tylko proporcjonalnie do wzrostu ilości studentów i obowiązków, ale i odwrotnie proporcjonalnie do planowanego skróconego czasu studiowania. Do tego dołączała się konieczność opracowywania brakujących skryptów i podręczników. Duże obciążenie pochodziło z zapotrzebowania na prace usługowe i organizacyjne ze strony silnie rozwijającego się przemysłu, natomiast brak było do r. 1951 podstaw prawnych do organizacji pracy naukowej, planowania i współpracy z przemysłem.

Wreszcie niepokonalną nieraz trudność stanowiło dobranie takiej tematyki naukowej, która byłaby możliwa do prowadzenia przy brakach wyposażeniowych i przy braku środków finansowych, zwłaszcza w dziedzinie nauk technicznych, gdzie nie istnieje zbyt wiele możliwości ograniczenia się do prac wymagających tylko biblioteki jako narzędzia pracy.

Największa jednak sprzeczność tkwiła w słusznie wymaganym, a niewłaściwie nieraz zrozumianym powiązaniu nauki z produkcją. Prowadziło to do równoczesnego zajmowania etatów w Uczelni i w przemyśle, co było w pierwszych latach po wojnie rzeczą nieraz konieczną ze względu na brak ludzi o odpowiednim poziomie wykształcenia i praktyki, z reguły jednak takie fakty powodowały ujemne skutki dla twórczości naukowej. Dlatego taka forma powiązania nauki z praktyką w Politechnice Gdańskiej nie była popierana. Oczywiście nie można tu mieć na myśli takich powiązań z gospodarką, jak udział w radach naukowo-technicznych, w ruchu racjonalizatorskim, w komisjach normalizacyjnych itp., które wnosiły i wnoszą pozytywne elementy do współpracy i nie stanowią przeszkody w pracy naukowej.

W tym czasie rozwinęły się silnie, podobnie jak w innych uczelniach, tzw. gospodarstwa pomocnicze przy poszczególnych katedrach, wykonujące prace zlecone przez przemysł i inne instytucje gospodarki narodowej. Ta forma współpracy nauki z przemysłem pozwalała na szybki rozwój młodych pracowników nauki, którzy nie odrywając się od uczelni uzyskiwali możność pracy dla przemysłu pod kierunkiem doświadczonych profesorów i zaznajamiali się bezpośrednio z aktualną problematyką naszej gospodarki narodowej.

Środki finansowe uzyskiwane w ten sposób pozwalały jednocześnie zarówno na zakup aparatury naukowej, trudnej do realizacji w ramach nader skromnych budżetów Uczelni, jak też powstrzymywały pracowników

nauki Uczelni od szukania poza uczelnią dodatkowych zajęć, często nie związanych z kierunkiem uprawianej specjalności.

Kierownictwo Uczelni dokładało starań, ażeby z tematyki zlecanej usunąć w miarę możliwości prace o charakterze typowym, wymagające przede wszystkim rutyny zawodowej, a położyć odpowiedni nacisk na tematy badawcze i opracowania prototypowe, dające sposobność do rozwoju i wyżywania się twórczych zdolności inżynierskich. Mimo niewątpliwych rezultatów tych starań prace naukowo-badawcze nie przekroczyły około 1/5 części wszystkich zleceń.

Trudności piętrzące się przed pracą naukową zmniejszyły się w pewnym stopniu dopiero w drugiej połowie dziesięciolecia. Wiele spraw uregulowanych zostało w drodze ustawodawczej. Wprowadzony ustawą z 30 października 1951 r. o Polskiej Akademii Nauk czynnik nadrzędnej koordynacji i planowania dał podstawę do faktycznego i formalnego prowadzenia prac i badań naukowych.

Osiągnięcia i główne kierunki pracy naukowej w Politechnice Gdańskiej

Analizując osiągnięcia w pracy naukowej na poszczególnych wydziałach Politechniki Gdańskiej podkreślić musimy te, które zaważyły w szczególny sposób na rozwoju kultury, nauki i gospodarki okresu 10-lecia, tak owocnego w postęp naukowy. Tylko niektóre z nich doczekały się publikacji bądź były omawiane na sesjach naukowych Politechniki.

Na wydziale Architektury były to przede wszystkim prace związane z dokumentacją historyczną zabytkowego Gdańska. Stały się one podstawą do prac rekonstrukcyjnych Głównego Miasta, bodźcem do rozszerzenia badań archeologicznych i przyczyniły się do pogłębienia charakterystyki architektury pomorskiej. Ponadto specyficzne dla Politechniki Gdańskiej były prace z dziedziny architektury portów i okrętów oraz z dziedziny architektury wsi kaszubskiej.

Z prac naukowych Wydziału Budowy Okrętów na pierwszym miejscu wymienić należy opracowanie metody bocznego wodowania okrętów, prace nad prototypami turbin, szereg prototypowych konstrukcji jednostek pływających i urządzeń (pogłębiarka, lugrotrawler, jednostki ratownicze, lodołamacze, część mechaniczna echosondy) oraz szereg prac teoretycznych

z dynamiki cieplnych maszyn wirnikowych, aerodynamiki, teorii okrętów, hydrografii.

Wydział Budownictwa Lądowego może zapisać na swe dobro doniosłe prace nad teorią żelbetu i technologią betonu, zarganizowanie placówki badawczej tensometrycznej, liczne prace z teorii mechaniki budowli, udoskonalenia metod iteracji do obliczeń statycznych i pionierskie prace w dziedzinie pierwszych w Polsce mostów z betonu sprężonego.

Na Wydziale Budownictwa Wodnego główne znaczenie mają prace w dziedzinie zeskalania gruntów, wzmacniania fundamentów budowli i budownictwa portowego.

Na Wydziale Chemicznym wysuwają się na czoło: prace nad syntezą substancji o ewentualnym działaniu przeciwgruźliczym i przeciwrakowym oraz nad antybiotykami; badania nad korozją morską i nad środkami pianotwórczymi; poszukiwania nowych surowców dla otrzymania tłuszczów roślinnych i inne prace z dziedziny technologii tłuszczów, prace z zakresu konserwacji mięsa i ryb, torfiarstwa oraz szereg innych.

Na Wydziale Elektrycznym podkreślić należy sformułowanie relaksacyjnej teorii pioruna, badania nad teorią awaryjności urządzeń energetycznych, stworzenie podstaw naukowych i prototypów odgromników wydmuchowych.

Wydział Łączności ma za sobą szereg prac w dziedzinie urządzeń na fale ultrakrótkie, w tym echosondę poziomą typu „Hydrolokator".

Najwybitniejszym osiągnięciem pracowników naukowych Wydziału Mechanicznego są prace naukowe związane z opracowaniami prototypowymi: samochodu ciężarowego „Star 20", maszyny parowej okrętowej M 28a, zespołu maszyny parowej i turbiny typu MC 10a + TP8, wiertarki promieniowej WRS 25/08, technologii zespołów silnika do samochodu ciężarowego „Star 20" i turbin wodnych.

Wyrazem osiągnięć w zakresu nauki i postępu technicznego są publikacje (omówione w rozdziale pt. „Bibliografia") oraz liczne nagrody państwowe, które otrzymali pracownicy naukowi Politechniki Gdańskiej.

Ponadto liczni pracownicy Politechniki Gdańskiej uzyskali nagrody na konkursach i wystawach.

Należy wspomnieć o wybitnym udziale pracowników naukowych Politechniki Gdańskiej w pracach Polskiej Akademii Nauk. Członkami korespondentami PAN są profesorowie: Cebertowicz, Szewalski, Polak; członkami tytularnymi profesorowie: Broszko (nie żyjący już dziś) i Minkie-

wicz. Z byłych profesorów Politechniki weszli do PAN profesorowie: Malecki, Nowacki i Szulkin — jako członkowie korespondenci, oraz profesorowie: Łunc i Minc — jako pracownicy naukowi, kierownicy placówek. Szereg profesorów Politechniki bierze ponadto udział w działalności PAN jako członkowie komitetów PAN i pracownicy naukowi zakładów. Politechnika Gdańska, staraniem Katedry Mechaniki Budowli, wydawała „Archiwum Mechaniki Stosowanej", przejęte następnie przez Polską Akademię Nauk, obecnie zaś wydaje „Zeszyty Naukowe".

Sesje Naukowe

Politechnika Gdańska z inicjatywy profesorów W. Nowackiego i P. Szulkina wprowadziła pierwsza w kraju w r. 1951 systematyczne sesje naukowe pracowników nauki, które odtąd odbywają się co roku. Mają one charakter dorocznych zebrań skupiających nie tylko pracowników wydziału, lecz również przedstawicieli innych instytucji naukowych i przemysłu jako dyskutantów, a mają na celu przedstawienie i przedyskutowanie bieżącego dorobku naukowego pracowników Politechniki Gdańskiej.

W roku 1955 — roku 10-lecia — odbywała się V sesja naukowa Politechniki Gdańskiej obejmująca następujące sekcje: matematyki i mechaniki stosowanej, architektury, budowy okrętów, budownictwa lądowego i mostów, budownictwa wodnego i geologii, chemii fizycznej, nieorganicznej i fizyki, technologii chemicznej i spożywczej, elektryczności, łączności, maszyn, i urządzeń cieplno-energetycznych, mechaniczno-konstrukcyjnej i technologicznej, języków obcych i bibliotekoznawstwa, obejmująca łącznie 221 prac.

Największy udział — biorąc pod uwagę ilość tytułów na jednego pracownika naukowego — w roku 1955 wzięli w sesji pracownicy naukowi Wydziału Budowy Okrętów i Elektrycznego.

Pracownicy nauki

Charakter szkoły wyższej kształtuje przede wszystkim jej personel naukowy, a dopiero w dalszym planie — nadane lub przyjęte siatki godzin, programy i metody nauczania oraz struktura organizacyjna.

Ilość pracowników nauki w zakresie techniki w Polsce była już przed wojną całkiem niedostateczna. W czasie wojny i okupacji hitlerowskiej zginęło 40% profesorów, bądź bezpośrednio w obozach i więzieniach, bądź

też pośrednio. Większość pozostałych straciła zdrowie i siły. Wieloletnia przerwa w szkoleniu i brak możliwości pracy naukowej powiększyły jeszcze tę rozpiętość, jaka powstała w stosunku do potrzeb licznych nowopowstałych szkół, potrzeb, związanych z koniecznością nadrobienia braków przedwojennych i strat wojennych, z odbudową i rozbudową przemysłu. Znaczny postęp wiedzy w stosunku do lat przedwojennych i rozwój gospodarki polskiej, która objęła bez porównania szersze dziedziny niż dawniej — wymagały usunięcia jeszcze bardziej dotkliwych braków jakościowych. Zgromadzenie i uzupełnienie kadry naukowej powstało nie tylko w wyniku przyciągnięcia „starych" naukowców, pochodzących przeważnie z Politechniki Warszawskiej i Lwowskiej, ale także ze specjalistów, którzy poprzednio pracowali w różnych gałęziach gospodarki. Grupa ta coraz rzadziej wzmacniana dopływem z zewnątrz, i to przeważnie już tylko przez specjalistów-zawodowców, oraz osłabiona licznymi ubytkami, pracowała w większości bardzo ofiarnie — kształcąc masy młodej inteligencji technicznej i nowe pokolenie młodych pracowników nauki.

Liczne ubytki wśród pracowników Politechniki Gdańskiej w ciągu dziesięciolecia powstały na skutek przejścia wielu wybitnych naukowców do innych uczelni lub do Polskiej Akademii Nauk.

Wielu zasłużonych dla organizacji i rozwoju Politechniki Gdańskiej pracowników naukowych i naukowo-technicznych oraz administracyjnych zmarło w ciągu dziesięciolecia (por. str. 58).

Ilościowy rozwój kadry naukowej przedstawiają liczby podane w tabeli 1 (str. 39), zaś podział samodzielnych pracowników nauki, zastępców profesorów i wykładowców na poszczególne wydziały w r. 1955 ilustruje tabela 2 (str. 39).

Stosunkowo mała liczba (12) profesorów zwyczajnych z końcem r. 1955 nie odpowiada istotnej sile Uczelni. Gdyby nie przedwczesne zgony i liczne przeniesienia z Uczelni (nie było ani jednego przeniesienia w odwrotnym kierunku) Politechnika Gdańska miałaby obecnie 22 profesorów zwyczajnych.

Na liczbę obecnych 41 profesorów nadzwyczajnych złożyła się liczna grupa osób spośród dawnych profesorów kontraktowych, zastępców profesorów i adiunktów.

Niewielka na razie grupa 24 docentów składa się w większości z osób, które rozpoczynały pracę na Politechnice Gdańskiej jako pomocniczy pracownicy nauki, niektórzy jako studenci.

Bardzo duża stosunkowo ilość zastępców profesorów uzupełnia kadry samodzielnych pracowników nauki. Są to w 2/3 wybitni fachowcy, dydaktycy, organizatorzy nie mający dotychczas za sobą osiągnięć naukowych, a w 1/3 ludzie, którzy zasadniczo obrali kierunek pracy naukowej.

Tablica 1

SAMODZIELNI PRACOWNICY NAUKOWI, OSOBY PEŁNIĄCE OBOWIĄZKI SAMODZ. PRACOWNIKÓW NAUKI I LEKTORZY P. G. W LATACH 1945—1955

Rok kalendarzowy	Prof. zwyczajni mian.	Prof. nadzwyczajni mian.	Prof. kontr zwycz	Prof. kontr nadzw	Prof. Z-cy	Docenci	Wykładowcy	Ogółem	Lektorzy*)	
									jęz. obce	wych. fiz. i st. wojsk.
1945	8	–	2	15	11	–	—	36	—	—
1946	12	13	5	19	15	—	—	64	—	—
1947	11	17	5	15	25	—	—	73	—	—
1948	12	25	3	10	22	—	—	72	—	—
1949	13	38	3	5	21	–	—	80	—	—
1950	12	38	1	5	22	–	—	78	—	—
1951	11	36	1	5	31	–	—	84	—	—
1952	11	32	1	6	38	—	—	88	10	—
1953	11	31	1	16	58	–	—	117	12	7
1954	11	34	1	13	72	10	1	142	13	8
1955	12	41	–	–	80	25	2	160	13	31

*) do roku 1951 lektoraty były prowadzone przez osoby spoza uczelni.

Tablica 2

SAMODZIELNI PRACOWNICY NAUKOWI I OSOBY PEŁNIĄCE OBOWIĄZKI SAMODZ. PRACOWNIKÓW NAUKI W r. 1955 WEDŁUG WYDZIAŁÓW

Wydz.	Prof, zwycz.	Prof. nadzw.	Doc.	Z-ca prof.	Wykładowcy	Razem
Arch.	2	10	—	10	—	22
B. L.	1	5	2	11	—	19
B. W.	1	5	4	7	—	17
B. O.	2	4	2	10	—	18
Chem.	—	8	6	7	—	21
Elektr.	1	2	5	12	—	20
Łączn.	—	2	2	8	—	12
Mech.	5	4	4	15	2	30
Razem:	12	41	25	80	2	160

Niektórzy posiadają stopnie kandydatów nauk, a ich powołanie na zastępców profesorów ma charakter przejściowy, przed uzyskaniem tytułu docenta i spowodowane jest koniecznością pełnienia przez nich funkcji organizacyjnych (kierowników katedr, dziekanów itd.). Większość w tej grupie stanowią absolwenci Politechniki Gdańskiej i pomocniczy pracownicy nauki, w pierwszej zaś grupie jest dużo starszych, przybyłych z przemysłu.

Na poszczególnych wydziałach występuje wielka dysproporcja w ilości kadr naukowych. Najgorzej przedstawia się ta sprawa na Wydziałach: Łączności, Budownictwa Lądowego i Budownictwa Wodnego, które w stosunku do liczby studentów mają najmniej samodzielnych pracowników nauki. Proporcjonalnie najwięcej jest ich na Wydziałach: Architektury, Elektrycznym i Chemicznym.

Tablica 3

POMOCNICZY PRACOWNICY NAUKOWI W LATACH 1945—1955

Rok	Adiunkci	Starsi asystenci	Młodsi asystenci	Zastępcy asystentów	Ogółem
1945	23	31	22	—	76
1946	32	71	91	—	194
1947	33	98	125	—	256
1948	48	104	15	122	289
1949	58	110	14	124	306
1950	80	146	22	251	499
1951	95	90	29	99	313
1952	87	96	112	26	321
1953	96	122	108	20	346
1954	127	112	149	50	438
1955	135	142	147	33	457

Przechodząc do omawiania kadry pomocniczych pracowników nauki, której dane ilościowe (bez Biblioteki Głównej) przedstawia tabl. 3, zauważymy bardzo szybki wzrost liczby pomocniczych pracowników nauki w latach 1946 — 1950 z maximum występującym w r. 1950. Wzrost ten, spowodowany zwiększeniem kierunków i studentów, a więc i tzw. grupogodzin zajęć (liczba godzin programowych pomnożona przez liczbę grup, pomnożona przez liczbę tygodni roboczych w semestrze) jest jednak częściowo

pozorny, gdyż w latach 1948—1950 bierze w nim główny udział grupa zastępców asystentów, która wówczas miała małe pensum zajęć. Byli to studenci wyższych lat pracujący przeważnie w przedmiotach podstawowych. Ukończenie studiów i przesunięcie znacznej części asystentów do przemysłu, które nastąpiło w r. 1951, oraz rewizja obciążeń dydaktycznych zmniejszyła znacznie liczbę pomocniczych pracowników nauki, wywołując w następnych latach pewne trudności kadrowe.

W myśl art. 51 ustawy z dnia 15 sierpnia 1951 o szkolnictwie wyższym i o pracownikach nauki — tytuł adiunkta, starszego asystenta i asystenta stały się tytułami naukowymi, które przyznaje komisja kwalifikacyjna działająca na Uczelni. Właściwa kwalifikacja pomocniczych pracowników nauki oraz zabezpieczenie ich rozwoju naukowego stały się odtąd jedną z głównych trosk Uczelni.

Etatowe stanowiska lektorów powstały dopiero w r. 1952, poprzednio funkcje te były pełnione na warunkach godzin zleconych.

Praca dydaktyczna i wychowawcza

W roku 1945/46 na wszystkich latach i wydziałach Politechniki prowadzono studia prawie wyłącznie według programu 4-letniego, opracowanego przez komisje programowe i rady wydziałowe poszczególnych wydziałów. W następnych latach programy studiów były bardzo dokładnie przerabiane, a warunki studiów na Politechnice Gdańskiej ujęto w szczegółowe regulaminy wydziałowe.

W roku 1946/7 realizowany był już pełny 4-letni kurs na wszystkich sześciu wydziałach z wyjątkiem Wydziału Chemicznego, który nie miał jeszcze IV roku. Rok 1947/8 był jedynym rokiem w dziejach Politechniki Gdańskiej, w którym realizowano jednolity program 4-letni bez przejść i rozdwojeń na wszystkich wydziałach i latach. W roku następnym (1948/9) zamiast I roku studium jednolitego wprowadzono I rok studium inżynierskiego $3^1/_2$-letniego. Dalsze 3 lata (II, III, IV rok) były kontynuacją poprzedniego studium czteroletniego.

Studia 2-stopniowe w okresie przejściowym, mimo licznych obaw, spełniły swe zadanie w żądanym zakresie. Dostarczyły — dzięki wzmożonej dyscyplinie studiów i opiece pracowników naukowych — w krótkim czasie dużą ilość inżynierów zawodowych.

Dla poprawy jakości pracy dydaktycznej i poziomu wykszałcenia absolwenta, były stosowane w Politechnice Gdańskiej następujące środki:

a) kontrola jakości wykładów i ćwiczeń oraz staranie o możliwe zwiększenie pomocy naukowych (skryptów, tablic itp.),

b) duża dodatkowa pomoc poza wykładami i ćwiczeniami dla słabszych studentów w postaci konsultacji (dobrowolnych i przymusowych), repetycji (nawet przymusowych zbiorowych dla grup przed sesją poprawkową),

c) wczesne rozpoznanie postępów studenta w kilku okresach klasyfikacyjnych, na jakie został podzielony każdy semestr. Wyniki postępów omawiano na zbiorowych naradach pedagogicznych, których zadaniem było ustalanie środków zaradczych w razie niezadowalających postępów w nauce,

d) wciągnięcie całego grona samodzielnych i pomocniczych pracowników nauki do walki o poziom nauczania i wydajność uczelni zgodną z planem przez częste narady na różnych szczeblach.

Metody te wymagały nie tylko od studentów, ale przede wszystkim od grona nauczającego dużego wkładu pracy i wysiłku.

W lutym 1952 r. przeprowadzono po raz pierwszy dyplomowy egzamin inżynierski, a w semestrze letnim wprowadzono na wszystkich wydziałach prócz Wydziału Łączności I semestr nowego kursu magisterskiego (2-letniego).

W roku 1952/3 ze studiów inżynierskich 3½-letnich pozostał jedynie III rok oraz jeden rocznik na praktyce dyplomowej. Natomiast I i II rok

Tablica 4

ABSOLWENCI POLITECHNIKI GDAŃSKIEJ W LATACH 1950—1955

I stopień studiów

Wydział	Ogółem	Rok					
		1950	1951	1952	1953	1954	1955
Archit.	272	—	—	87	106	70	9
Bud. Okręt.	234	—	2	62	51	54	65
Bud. Ląd.	327	—	14	85	86	68	74
Chemia	196	—	—	34	16	58	88
Bud. Wodn.	417	—	7	117	114	112	67
Elektr.	336	1	—	156	40	75	64
Łączn.	115	—	—	10	34	25	46
Mechan.	528	1	5	160	80	157	125
Ogółem	2425	2	28	711	527	619	538

studiował już według nowowprowadzonego programu 4-letniego. Ponadto odbywał się dalszy ciąg (I i II rok) studiów magisterskich 2-letnich.

Jako dalszy ciąg studiów inżynierskich 4-letnich wprowadzono drugi stopień studiów (magisterskich) jak poprzednio, skrócony w porównaniu z poprzednim programem do $1^1/_2$ roku. Studia magisterskie $1^1/_2$ roczne weszły w życie w r. 1954/5.

W roku 1954 w wyniku konferencji odbytej w Polanicy, przy udziale licznych profesorów wszystkich uczelni, nastąpił powrót do studiów jednolitych (nowego typu). Odtąd studenci mają studiować 5 lat (na Wydz. Architektury, Budowy Okrętów i Łączności $5^1/_2$ lat). Ponadto dla przyspieszenia likwidacji przejściowej 2-stopniowości postanowiono, że na kurs magisterski mają być kierowani studenci ze studiów inżynierskich 4-letnich po ukończeniu 7 semestrów studiów.

Zmiany w kierunku studiów jednolitych nie oznaczały jednak nawrotu do istniejącego tuż po wojnie systemu słabej opieki nad bieżącą pracą studentów, ani też kontynuacji silnej ingerencji w bieżącą pracę studenta metodą „prowadzenia za rękę". Wysunięto bowiem równocześnie hasło samodzielnej pracy studenta, jako najskuteczniejszej drogi do podniesienia poziomu absolwentów.

Na zjeździe w Polanicy przyjęto też zasadę ograniczenia liczby drobnych specjalności i specjalizacji oraz stworzenia głębszej podbudowy programowej.

W ostatnich latach dążono zdecydowanie do zmniejszenia obciążenia tygodniowego studentów. Natomiast bardzo silnie rosła sumarycznie ilość godzin zajęć grup, tj. liczba tzw. grupogodzin, która decyduje o łącznym obciążeniu grona nauczającego. Liczba bowiem studentów stale wzrastała, a na kursie magisterskim grupy były dość nieliczne. Wzrost liczby godzin programowych i grupogodzin przedstawia poniższa tabela:

	1946/7	1954/5	Wzrost
Ilość rocznych siatek programowych	44	159	3,6
Ilość tygodniowo-semestralnych godzin programowych	2640	9540	3,6
Ilość grupogodzin rocznie	ok. 50 000	ok. 210 000	4,2

Sprawność nauczania

Określenie jakościowej sprawności nauczania, tj. poziomu absolwentów opuszczających Politechnikę, jest możliwe przede wszystkim przez badanie opinii zakładów pracy i samych absolwentów. Starano się uzyskać w ten sposób pewne wskazówki dla potwierdzenia obranych metod lub wprowadzenia zmian, nie mając oczywiście możności ustalenia jakiegoś wskaźnika liczbowego. Natomiast ilościowa sprawność nauczania była stale kontrolowana liczbowo. O ile przez nią rozumiemy ilość studentów, którzy zaliczyli wszystkie przepisane ćwiczenia i złożyli egzaminy w danym roku akademickim w stosunku do ogółu osób zarejestrowanych w danym roku, to na pierwotnych studiach jednolitych wynosiła ona około 75%, zaś na studiach dwustopniowych przykładowo w r. 1953/54: 83,4% na kursie inżynierskim, zaś 95,3% na kursie magisterskim.

Przyczyną stosunkowo niskich liczb dla kursu inżynierskiego był duży odpad na I roku studiów.

Praca wychowawcza

Dużo jeszcze pozostaje do zrobienia w zakresie wzmocnienia własnej pracy studenta w okresach pozasesyjnych, przeciwdziałania bierności i dorywczości, umożliwienia pracy bieżącej na salach kreślarskich i ćwiczeniowych, a zwłaszcza pogłębiania dyscypliny studiów. Do osiągnięcia tych celów przyczyni się w przyszłości również właściwie pojęte wychowanie młodzieży; ogromną rolę mają w tym zakresie do spełnienia nie tylko pracownicy nauki (opiekunowie lat, grup itp.) — ale partia, organizacje młodzieżowe i kolektywy domów studenckich. Przejście tych ostatnich w bezpośrednią administrację szkoły zbliżyło znacznie sprawę prawdziwej opieki nad młodzieżą do należytego rozwiązania.

Pierwszych studentów na Politechnice Gdańskiej można by podzielić na dwie grupy. Jedna to starsi, którzy rozpoczynali studia przed 1939 r., przeważnie obarczeni rodziną, pracujący i mający już pewną praktykę zawodową. Z wielkim trudem zdobywali oni czas na ukończenie studiów; część z nich korzystała z uruchomionych później w r. 1948 na Politechnice studiów wieczorowych lub postępowania weryfikacyjnego dla uzyskania tytułu inżyniera.

Druga grupa, na którą złożyło się pięć roczników wojennych, a które

Tablica 5

STUDENCI P. G. STUDIUM DZIENNEGO W LATACH 1945—1955

Rok	Ogółem	Na poszczególnych wydziałach																	
		Architekt.	%	Bud. Ląd.	%	Bud. Wod.	%	Bud. Okr.	%	Chem.	%	Elektr.	%	Łączn.	%	Mech.	%	Agro-techn.	%
1945	1647	262	16	188	11	—	—	313	13	214	13	266	16	—	—	404	25	—	—
1946	2054	294	14	236	16	—	—	305	15	246	12	392	19	—	—	494	24	—	—
1947	2277	324	14	427	19	—	—	372	16	302	13	366	16	—	—	486	22	—	—
1948	2773	388	14	456	16	—	—	401	15	340	12	392	14	—	—	685	25	111	4
1949	3093	370	12	478	15	—	—	356	12	379	12	499	16	—	—	777	25	234	8
1950	3770	465	12	750	20	—	—	372	10	410	11	621	17	—	—	872	23	280	7
1951	2795	324	12	604	22	—	—	244	9	460	16	402	14	—	—	761	27	—	—
1952	3644	433	12	497	14	409	11	358	10	533	15	385	10	268	7	761	21	—	—
1953	4433	480	11	601	14	527	12	522	12	568	15	457	10	366	8	912	20	—	—
1954	4753	507	11	662	14	593	12	574	12	585	12	502	10	438	8	892	19	—	—
1955	4816	477	10	711	15	635	13	580	12	569	12	505	10	444	9	895	19	—	—

nie miały możliwości studiowania w czasie okupacji lub studiowały tajnie, oraz szósty rocznik, który tylko częściowo mógł skorzystać z otwartej w r. 1944 Politechniki Warszawskiej z siedzibą w Lublinie. Studenci owi byli na ogół dobrze przygotowani do studiów, pełni zapału i pragnienia jak najszybszego ukończenia studiów, które materialnie stanowiły dla nich duże obciążenie. Jedni i drudzy stanowili w pierwszych latach element dojrzały (zwłaszcza pierwsi) i aktywny (zwłaszcza drudzy) i wielu z nich po ukończeniu studiów zajęło czołowe stanowiska w przemyśle i szkolnictwie wyższym.

Późniejsze roczniki szły na studia prosto ze szkoły średniej, która w tym okresie nie zawsze dawała pod względem dydaktycznym i wychowawczym właściwe rezultaty i poziom. Zwłaszcza przygotowanie z nauk matematyczno-fizycznych było przeważnie słabe. Dotkliwe były braki w samodzielności myślenia. Część studentów była przyjmowana po studiach przygotowawczych, prowadzonych przy Politechnice Gdańskiej w latach 1945—1952.

To tło jest konieczne do podkreślenia znacznych trudności związanych z rekrutacją i poważnej pracy, jaka została włożona w powiązanie szkoły wyższej ze średnią i w należyte pokierowanie absolwentami szkoły średniej. Duże zasługi miała w tej dziedzinie działająca na Politechnice komisja informacyjno-uświadamiająca pod kierownictwem doc. Czerwińskiego, a następnie prof. Potyrały.

Podkreślić też należy stosunkowo duże, rosnące nieomal z roku na rok, liczby rekrutacyjne, zgodnie z narastającymi potrzebami gospodarki kraju. Tym liczbom nie zawsze odpowiadała podaż kandydatów, którzy głównie zgłaszali się na takie kierunki jak: architektura, chemia, łączność i budowa okrętów.

Istotne znaczenie ma także udział kobiet w wyższych studiach technicznych. Na Politechnice Gdańskiej udział ten, początkowo nieznaczny, wzrósł następnie do 16% (r. 1955) ogółu studentów. Najwięcej kobiet studiuje na wydziałach: Architektury, Budownictwa Wodnego i Chemii.

Niewątpliwie duże znaczenie dla umożliwienia tak znacznego wzrostu liczby studentów, a zwłaszcza studentów pochodzenia robotniczego i chłopskiego miały: zwiększające się z roku na rok ilości stypendiów, miejsc w domach akademickich i wydawanych posiłków (por. rozdz.: Młodzież na Politechnice Gdańskiej).

Tablica 6

ABSOLWENCI P. G. W LATACH 1945—1955

Wydział	Ogółem	Jednoletnie studia 4-letnie									Studia II stopnia	
		1945	1946	1947	1948	1949	1950	1951	1952	1953	1954	1955
Architektury	389	—	15	3	29	22	65	53	115	—	29	58
Budownictwa Lądowego	470	4	5	21	27	46	54	105	124	—	37	47
Budownictwa Wodnego	35	—	—	—	—	—	—	—	—	—	20	15
Budowy Okrętów	274	—	3	1	5	14	14	42	134	—	20	14
Chemii	274	—	1	—	11	23	86	57	64	—	7	25
Elektryczny	276	—	11	1	18	14	43	43	106	—	21	19
Łączności	15	—	—	—	—	—	—	—	—7	—	—	8
Mechaniczny	397	—	10	8	11	32	37	77	148	4	31	39
Ogółem	2103	4	45	34	101	151	299	377	698	4	165	225

Ponad 4500 absolwentów z okresu 10-lecia, pracujących we wszystkich dziedzinach życia gospodarczego, naukowego i kulturalnego świadczy o wkładzie, jaki wniosła w odbudowę i rozwój kraju powstała w starym Gdańsku Uczelnia.

Studia Międzywydziałowe

W Politechnice Gdańskiej wielką rolę wychowawczą odgrywa Studium Wojskowe pozwalające studentom szkół wyższych na odbycie zasadniczej służby wojskowej bez przerwy w studiach oraz na uzyskiwanie stopni oficerskich.

Wojskowe szkolenie obejmuje wykłady przedmiotów wojskowych i zajęcia praktyczne oraz ćwiczenia w jednostkach wojskowych, odbywane w czasie ferii letnich.

Przedmioty wojskowe są obowiązkowe; niezłożenie egzaminu z przedmiotu wojskowego pociąga za sobą te same skutki, co niezłożenie egzaminu z innego przedmiotu obowiązkowego.

Odrębnymi komórkami dydaktycznymi, które nie wchodzą w ramy istniejących wydziałów i podlegają bezpośrednio prorektorowi do spraw nauczania, są: Studium Języków Obcych i Studium Wychowania Fizycznego.

Pierwsze z nich zostało w obecnej formie zorganizowane w 1953 r. i prowadzi naukę języków: rosyjskiego, niemieckiego, angielskiego i francuskiego według obowiązujących programów. Z pomocy studium korzystają również pracownicy nauki w trakcie przygotowania obowiązkowych egzaminów kandydackich. W skład studium z końcem r. 1955 wchodziło 13 nauczycieli języków obcych (lektorów) z kierownikiem studium J. Zielińskim na czele.

Studium Wychowania Fizycznego prowadzi obowiązkowe zajęcia dla wszystkich studentów pierwszych dwóch lat. W skład studium wchodzi 9 nauczycieli etatowych wychowania fizycznego. Brak własnej bazy szkoleniowej, sal gimnastycznych i boiska utrudnia znacznie pracę. Braki te w najbliższych latach zostaną usunięte. Mimo tych trudności osiągnięto dobre wyniki w postaci wyczynowych konkurencji lekkoatletycznych (spartakiad) Politechniki i zawodów międzyuczelnianych, w których studenci Politechniki uzyskiwali dobre miejsca.

Administracja

Na koniec należy choć krótko wspomnieć o administracji Politechniki. Stanowiła ona zawsze ważny choć nie zawsze doceniany organ w działalności naukowej, dydaktycznej i wychowawczej uczelni. Politechnika ze swymi licznymi laboratoriami, rozdzielniami, kotłownią typu przemysłowego, rozległymi terenami i budynkami, liczbą wielu tysięcy pracowników i studentów oraz potrzebą sprawnego zaopatrzenia stanowi organizację podobną do wielkiej fabryki. Tymczasem jednak administracja pozostaje w rękach personelu daleko słabszego liczebnie niż w resortach gospodarczych o podobnych rozmiarach pracy. Konieczne wyrównanie braków personalnych dokonuje się m. in. przez nadmierne przeciążenie pracą administracyjną rektora, prorektorów, dziekanów, prodziekanów, kierowników katedr i asystentów.

Administracja centralna w pierwszych paru latach składała się z nielicznych komórek obejmujących działalność finansową, kadrową i gospodarczą. W obecnej chwili można jednostki administracyjne podzielić na: sekretariat rektora, sekretariaty prorektorów do spraw nauki i do spraw nauczania (dział organizacji i toku studiów), do spraw młodzieży, do spraw

Tablica 7

PRACOWNICY ADMINISTRACYJNI P. G. W LATACH 1945—1955

Rok	Pracownicy etatowi grupy										Prac. rycz.	Ogółem
	III	IV	V	VI	VII	VII	IX	X	XI	XII		
1945	—	—	—	2	5	9	8	6	3	7	72	112
1946	—	—	—	2	6	7	12	10	11	21	97	166
1947	—	—	—	1	4	7	11	10	14	22	76	145
1948	—	—	1	1	6	14	16	8	10	15	75	146
1949	—	1	—	2	4	15	6	15	16	5	70	134
1950	1	1	2	15	12	11	17	18	14	9	72	172
1951	1	2	3	5	12	15	22	16	15	9	92	192
1952	1	2	6	14	23	19	25	19	5	6	91	211
1953	1	3	10	26	36	17	26	16	6	—	112	253
1954	1	4	16	29	33	12	24	11	3	—	116	249
1955	1	3	32	54	37	15	83	23	3	—	163	414

studiów zaocznych, do spraw studiów wieczorowych, oddział personalny, oddział planowania oraz podległe zastępcy rektora do spraw administracyjnych: sekretariat Uczelni, kwestura, oddział zaopatrzenia, oddział gospodarczy, oddział głównego inżyniera (remontowy), oddział głównego

Tablica 8

PRACOWNICY NAUKOWO-TECHNICZNI P. G. W LATACH 1945—1955.

Rok kalend.	Laboranci: stanowisko służbowe				Nauczyciele zawodu —		Prac. ryczałt.	Ogółem
	5	6	7	8	4 K	5 K		
1945	—	—	—	—	—	—	58	58
1946	—	—	—	—	—	—	46	46
1947	—	—	—	—	—	—	53	53
1948	—	3	25	22	—	—	6	56
1949	—	5	33	28	—	—	7	73
1950	—	6	43	31	—	—	—	80
1951	—	17	38	24	—	—	—	79
1952	1	17	40	21	—	—	—	79
1953	1	26	40	16	—	—	—	83
1954	3	31	51	17	—	—	—	102
1955	2	24	48	12	8	21	—	115

energetyka i oddział domów studenckich. Poza tą centralną administracją istnieją dalsze komórki administracyjne w postaci sekretariatów wydziałów, sekretariatów studiów i przy Bibliotece Głównej.

Oczywiście nie można rozpatrywać poważniejszego wzrostu liczby pracowników administracyjnych bez uwzględnienia wzrostu dodatkowych agend administracyjnych, jak zarząd domów studenckich (dawniej wykonywany przez Zarząd Ośrodka Akademickiego), sprawy gospodarstw pomocniczych, remontów, bezpieczeństwa i higieny pracy itp.

Kazimierz Kopecki

REKTORZY I PROREKTORZY POLITECHNIKI GDAŃSKIEJ W LATACH 1945—1955

Rok	Rektor	Prorektor do Spr. Nauki	Prorektor do Spr. Dydakt.	Prorektor do Spr. Młodzieży	Prorektor do Spraw Studium Wiecz.	Prorektor do Spraw Stud. Zaoczn.
1945	prof. S. Łukasiewicz	prof. E. Geisler	prof. S. Turski	—	—	—
1946	prof. S. Łukasiewicz prof. S. Turski	prof. S. Turski prof. A. Rylke		—	—	—
1947	prof. S. Turski	prof. A. Rylke		—	—	—
1948	prof. S. Turski	prof. A. Rylke		—	—	—
1949	prof. S. Turski prof. P. Szulkin	prof. A. Rylke prof. W. Nowacki		—	—	—
1950	prof. P. Szulkin	prof. W. Nowacki		—	—	—
1951	prof. P. Szulkin prof. R. Szewalski	prof. W. Nowacki	prof. K. Kopecki	—	—	—
1952	prof. R. Szewalski	prof. W. Nowacki doc. H. Niewiadomski	prof. K. Kopecki	—	—	—
1953	prof. R. Szewalski	doc. H. Niewiadomski	prof. K. Kopecki	z-ca prof. St. Szymborski	—	—
1954	prof. R. Szewalski prof. K. Kopecki prof. St. Hückel	doc. H. Niewiadomski prof. K. Kopecki	prof. K. Kopecki prof. S. Rydlewski	z-ca prof. St. Szymborski	—	z-ca prof. B. Czerwiński
1955	prof. St. Hückel	prof. K. Kopecki	prof. S. Rydlewski		z-ca prof. St. Przedpełski	z-ca prof. B. Czerwiński

DZIEKANI I PRODZIEKANI POLITECHNIKI GDAŃSKIEJ W LATACH 1945—1955

Rok	Wydział Architektury		Wydział Budownictwa Okrętowego		
	Dziekan	Prodziekan	Dziekan	Prodziekan I	Prodziekan II
1945	prof. M. Osiński	—	prof. A. Rylke	—	—
1946	prof. M. Osiński	—	prof. A. Rylke	—	—
1947	prof. M. Osiński	—	prof. A. Rylke	—	—
1948	prof. M. Osiński	—	prof. A. Rylke	—	—
1949	prof. M. Osiński	—	prof. A. Rylke	—	—
1950	prof. M. Osiński	—	prof. A. Rylke prof. R. Szewalski	prof. A. Rylke	—
1951	prof. M. Osiński	prof. S. Różański	prof. R. Szewalski prof. A. Rylke	prof. A. Rylke prof. H. Markiewicz	—
1952	prof. M. Osiński prof. Fr. Otto	z-ca prof. J. Rybicki z-ca prof. Z Bułakowski	prof. A. Rylke prof. H. Markiewicz	prof. H. Markiewicz z-ca prof. J. Staliński	—
1953	prof. Fr. Otto	z-ca prof. Z. Bułakowski prof. J. Rybicki	prof. H. Markiewicz	z-ca prof. J. Staliński	—
1954	prof. Fr. Otto	z-ca prof. J. Rybicki	z-ca prof. J. Doerffer z-ca prof. T. Gerlach	z-ca prof. J. Staliński doc. K. Zabłocki	z-ca prof. J. Brosch
1955	z-ca prof. J. Rybicki	z-ca prof. J. Rouba	z-ca prof. T. Gerlach	doc. K. Zabłocki z-ca prof. A. Piechota	z-ca prof. J. Brosch z-ca prof. R. Lipowicz

Rok	Wydz. Inżynierii Ląd. Wodnej			Wydział Bud. Wodnego		
	Dziekan	Prodziekan I	Prodziekan II	Dziekan	Prodziekan I	Prodziekan II
1945	prof. K. Pomianowski	prof. W. Nowicki	—	—	—	—
1946	prof. K. Pomianowski	prof. W. Nowicki	—	—	—	—
1947	prof. K. Pomianowski prof. W. Nowacki	prof. W. Nowicki prof. Z. Pazdro	—	—	—	—
1948	prof. W. Nowacki	prof. Z. Pazdro prof. B. Hummel	—	—	—	—
1949	prof. W. Nowacki prof. B. Hummel	prof. B. Hummel prof. W. Bogucki		—	—	—
1950	prof. B. Hummel prof. W. Bogucki	prof. W. Bogucki prof. W. Balcerski	—	—	—	
1951	prof. W. Bogucki	prof. W. Balcerski	prof. T. Rubczak	—	—	
1952	prof. W. Bogucki	prof. W. Balcerski	prof. T. Rubczak	prof. W. Balcerski	doc. J. Karwowski	
1953	prof. W. Bogucki	prof. T. Rubczak doc. R. Kazimierczak	z-ca prof. J. Szczygieł	prof. W. Balcerski prof. Z. Pazdro	doc. J. Karwowski	
1954	prof. W. Bogucki z-ca prof. J. Szczygieł	doc. R. Kazimierczak z-ca prof. J. Smoleński	z-ca prof. J. Szczygieł z-ca prof. B. Gebhard	prof. Z. Pazdro doc. J. Karwowski	doc. J. Karwowski prof. M. Michalski	
1955	z-ca prof. J. Szczygieł	z-ca prof. J. Smoleński	z-ca prof. B. Gebhard	doc. J. Karwowski prof. M. Michalski	prof. M. Michalski prof. W. Wędziński	doc. J. Sielski

Rok	Wydział Chemii		Wydz. Inż. Rolnej	Wydział Elektryczny		
	Dziekan	Prodziekan	Dziekan	Dziekan	Prodziekan I	Prodziekan II
1945	prof. W. Wawryk	prof. W. Rodziewicz	—	prof. K. Kopecki	doc. S. Trzetrzewiński	—
1946	prof. W. Wawryk	prof. W. Rodziewicz	—	prof. K. Kopecki	doc. S. Trzetrzewiński	—
1947	prof. W. Wawryk	prof. W. Rodziewicz	—	prof. K. Kopecki	doc. S. Trzetrzewiński	—
1948	prof. W. Wawryk prof. S. Minc	prof. W. Rodziewicz prof. W. Wawryk	prof. P. Kułakowski	prof. K. Kopecki	doc. S. Trzetrzewiński	—
1949	prof. S. Minc	prof. W. Wawryk	prof. P. Kułakowski	prof. K. Kopecki	doc. S. Trzetrzewiński	—
1950	prof. S. Minc	prof. W. Wawryk prof. W. Rodziewicz	prof. P. Kułakowski	prof. K. Kopecki prof. Ł. Dorosz	doc. S. Trzetrzewiński doc. E. Kenig	—
1951	prof. S. Minc prof. W. Rodziewicz	prof. W. Rodziewicz, doc. H. Niewiadomski	prof. P. Kułakowski	prof. Ł. Dorosz doc. E. Kenig	doc. E. Kenig z-ca prof. I. Gościcki	—
1952	prof. W. Rodziewicz	doc. H. Niewiadomski doc. T. Pompowski	—	doc. E. Kenig	z-ca prof. I. Gościcki	—
1953	prof. W. Rodziewicz prof. I. Adamczewski	doc. T. Pompowski	—	doc. E. Kenig	z-ca prof. I. Gościcki	—
1954	prof. I. Adamczewski doc. T. Pompowski	doc. T. Pompowski prof. Z. Rozmej	—	doc. E. Kenig	z-ca prof. I. Gościcki	z-ca prof. S. Roszczyk
1955	doc. T. Pompowski	prof. Z. Rozmej z-ca prof. W. Piotrowicz z-ca prof. A. Potocki	—	doc. E. Kenig	z-ca prof. I. Gościcki	z-ca prof. S. Roszczyk

Rok	Wydział Łączności		Wydział Mechaniczny		
	Dziekan	Prodziekan	Dziekan	Prodziekan I	Prodziekan II
1945	—	—	prof. K. Taylor	—	—
1946	—	—	prof. K. Taylor	—	—
1947	—	—	prof. K. Taylor	—	—
1948	—	—	prof. K. Taylor prof. J. Wysocki	prof. K. Taylor	—
1949	—	—	prof. J. Wysocki	prof. K. Taylor	—
1950	—	—	prof. J. Wysocki	prof. K. Taylor z-ca prof. S. Przedpełski	—
1951	—	—	prof. J. Wysocki prof. M. Dębicki	z-ca prof. S. Przedpełski	z-ca prof. J. Miś
1952	prof. Ł. Dorosz z-ca prof. W Szukszta	z-ca prof. R. Zimmermann	prof. M. Dębicki	z-ca prof. S. Przedpełski	z-ca prof. J. Miś
1953	z-ca prof. W. Szukszta	z-ca prof. R. Zimmermann	prof. M. Dębicki	z-ca prof. S. Przedpełski z-ca prof. T. Gerlach	z-ca prof. J. Miś z-ca prof. S. Horiszny
1954	z-ca prof. W. Szukszta	z-ca prof. R. Zimmermann z-ca prof. L. Drozdowicz	prof. M. Dębicki z-ca prof. K. Zygmunt	z-ca prof. T. Gerlach doc. M. Janiczek	z-ca prof. S. Horiszny doc. A. Rachalski
1955	z-ca prof. W. Szukszta z-ca prof. T. Karolczak	z-ca prof. L. Drozdowicz z-ca prof. L. Knoch	z-ca prof. K. Zygmunt	doc. M. Janiczek	doc. A. Rachalski

PROFESOROWIE NA POLITECHNICE GDAŃSKIEJ

W LATACH 1945 — 1955

Nazwisko i imię	Katedra	
	Wydział Architektury	
Prof. w. dr inż. W. Minkiewicz	Budownictwa Monumentalnego	kierownik
Prof. zw. dr inż. M. Osiński	Historii Architektury Polskiej	kierownik
Prof. nadzw. mgr inż. J. Borowski	Historii Architektury Powszechnej	kierownik
Prof. nadzw. mgr inż. W. Czerny	Urbanistyki	kierownik
Prof. nadzw. art. mal. A. Gerżabe	Rysunku, Rzeźby i Malarstwa	kierownik
Prof. nadzw. art. mal. W. Lam	Rysunku, Rzeźby i Malarstwa	kierownik
Prof. nadzw. dr inż. F. Markowski	Budownictwa Wiejskiego	kierownik
Prof. nadzw. inż. mech. Fr. Otto	Geometrii Wykreślnej	kierownik
Prof. nadzw. inż. arch. Wł. Prochaska	Podstaw Budownictwa i Elementów Budowlanych	kierownik
Prof. nadzw. mgr inż. S. Różański	Planowania Regionalnego	kierownik
Prof. nadzw. dr inż. S. Rydlewski	Statyki Budowli i Konstrukcji Budowlanych	kierownik
Prof. nadzw. mgr inż. W. Tomaszewski	Budownictwa Przymorza i Portów	kierownik
	Wydział Budownictwa Lądowego	
Prof. zw. dr inż. B. Hummel	Kolejnictwa	kierownik
Prof. nadzw. dr inż. M. Bieniek	Mechaniki, Budowli	
Prof. nadzw. dr inż. S. Błaszkowiak	Mostów Stalowych	kierownik
Prof. nadzw. dr inż. W. Bogucki	Budownictwa Stalowego	kierownik
Prof. nadzw. dr inż. Bukowski	Żelbetnictwa	kierownik
Prof. nadzw. dr inż. T. Rubczak	Budowy Kolei Żelaznych	kierownik
Doc. mgr inż. R. Kazimierczak	Mechaniki Budowli	kierownik
	Wydział Budowy Okrętów	
Prof. zw. dr inż. A. Rylke	Projektowanie Okrętów	kierownik
Prof. zw. dr inż. A. Szewalski	Maszyn Cieplnych Wirnikowych	kierownik
Prof. nadzw. mgr inż. A. Kozłowski	Kotłów Parowych	kierownik
Prof. nadzw. mgr inż. H. Markiewicz	Elektrotechniki Okrętowej	kierownik
Prof. nadzw. mgr. inż. J. Woźnicki	Urządzeń Nawigacyjnych	kierownik

Nazwisko i imię	Katedra	
	Wydział Budowy Okrętów	
Prof. nadzw. mgr inż. J. Wysocki	Mechaniki	kierownik
Doc. dr inż. S. Perycz	Maszyn Cieplnych Wirnikowych	
	Wydział Budownictwa Wodnego	
Prof. zw. dr inż. R. Cebertowicz	Hydrauliki i Hydrologii	kierownik
Prof. nadzw. mgr inż. W. Balcerski	Budownictwa Wodnego	kierownik
Prof. nadzw. mgr inż. S. Hückel	Fundamentowania	kierownik
Prof.nadzw.mgr inż.Kułakowski	Miernictwa i Geodezji	kierownik
Prof. nadzw. mgr inż. Michalski	Wodociągów i Kanalizacji	kierownik
Prof. nadzw. dr fil. Z. Pazdro	Geologii Inżynierskiej	kierownik
Prof. nadzw. mgr inż. W. Tubielewicz	Budownictwa Morskiego i Portów	kierownik
Doc. mgr inż. J. Karwowski	Budownictwa Wodnego	
Doc. dr fil. O. Pazdro	Geologii Inżynierskiej	
Doc dr inż. J. Sielski	Hydrauliki	
Doc. mgr inż. P. Słomianko	Budownictwa Morskiego i Portów	
	Wydział Chemii	
Prof. nadzw. dr fil. I. Adamczewski	Fizyki II	kierownik
Prof. nadzw. dr fil. L. Kamieński	Chemii Organicznej	kierownik
Prof. nadzw. dr fil. Z. Ledóchowski	Technologii Środków Leczniczych	kierownik
Prof. nadzw. dr inż. Wł. Rodziewicz	Chemii Nieorganicznej	kierownik
Prof. nadzw. mgr inż. Zb. Rozmej	Technologii Chemicznej Drewna i Torfu	kierownik
Prof. nadzw. dr fil. T. Sulma	Botaniki	kierownik
Prof. nadzw. dr inż. D. Tilgner	Technologii Produktów Spożywczych Zwierzęcych	kierownik
Prof. nadzw. dr fil. Wł. Wawryk	Mineralogii i Petrografii	kierownik
Doc. dr fil. K. Lubliner-Mianowska	Botaniki	
Doc. dr inż. H. Niewiadomski	Technologii Tłuszczów	kierownik
Doc. dr inż. T. Pompowski	Technologii Ogólnej Organicznej	kierownik
Doc. dr fil. E. Tarnawski	Matematyki III	kierownik
Doc. dr fil. E. Taszner	Chemii Ogólnej	kierownik

Nazwisko i imię	Katedra	
	Wydział Elektryczny	
Prof. zw. dr inż. S. Kaniewski	Maszyn Elektrycznych	kierownik
Prof. nadzw. dr inż. K. Kopecki	Elektroenergetyki	kierownik
Prof. nadzw. dr inż. S. Szpor	Wysokich Napięć	kierownik
Doc. mgr inż. A. Jankowski	Elektroenergetyki	
Doc. mgr inż. L. Kurski	Maszyn Elektrycznych	
Doc. mgr inż. J. Piasecki	Elektroenergetyki	
Doc. dr inż. St. Trzetrzewiński	Miernictwa Elektrycznego	
	Wydział Łączności	
Prof. nadzw. mgr inż. F. Błocki	Techniki Przenoszenia Przewodowego	kierownik
Prof.nadzw.dr.inż. J. Lenkowski	Urządzeń Radioodbiorczych	kierownik
Doc. dr fil. W. Mościcki	Fizyki I	kierownik
	Wydział Mechaniczny	
Prof. zw. dr inż. E. Geisler	Budowy Obrabiarek do Metali	kierownik
Prof. zw. dr. inż. S. Łukasiewicz	Budowa Maszyn Dźwigowych i Przenośników	kierownik
Prof. zw. dr inż. J. Naleszkiewicz	Wytrzymałości Materiałów i Wyższych Zagadnień Mechaniki	kierownik
Doc. dr inż. J. Rutecki	Wytrzymałości Materiałów i Wyższych Zagadnień Mechaniki	kierownik
Prof. zw. dr inż. A. Polak	Budowy Maszyn Parowych	kierownik
Prof. zw. dr inż. K. Taylor	Budowy Silników Spalinowych	kierownik
Prof. nadzw. mgr. inż. M. Dębicki	Budowy Pojazdów Mechanicznych	kierownik
Prof. nadzw. kier. i inż. W. Mermon	Obróbki Metali	kierownik
Prof. nadzw. mgr. inż. M. Piątek	Mechaniki Technicznej	kierownik
Prof. nadzw. mgr. inż. M. Sienkowski	Metaloznawstwa i Materiałoznawstwa	kierownik
Doc. dr inż. M. Janiczek	Mechanicznej Obróbki Drewna	kierownik
Doc. dr inż. R. Siemiński	Budowy Obrabiarek do Drewna	kierownik

PRACOWNICY POLITECHNIKI GDAŃSKIEJ ZMARLI W OKRESIE DZIESIĘCIOLECIA 1945—1955

Pracownicy naukowi

Prof. zw. dr inż.	Marian Żerebecki	6 I	1948 r.
Mgr inż.	Karol Pomianowski	2 X	1948 r.
Prof. zw. dr fil.	Franciszek Fink Finowicki		1948 r.
Mgr inż.	Ernest Sym	25 VIII	1950 r.
Prof. zw. dr inż.	Maksymilian Tytus Huber		1950 r.
Zast. prof. mgr inż.	Stanisław Obmiński	13 VI	1951 r

Pracownicy naukowi

Mgr inż.	Aleksander Sucharda	17 IX	1951 r.
Mgr inż.	Wiktor Mielnik		1951 r.
Prof. zw. dr inż.	Leon Staniewicz	23 I	1952 r.
Mgr inż.	Stanisław Majewski	25 III	1952 r.
	Alfred Rachelski	28 V	1952 r.
Prof. nadzw. mgr inż.	Władysław Floriański	21 VII	1952 r.
Prof. zw. mgr inż.	Mieczysław Okęcki		1952 r.
Zast. prof. mgr inż.	Józef Kaźmierczak	9 II	1953 r.
Mgr inż.	Tadeusz Porębski	21 VII	1953 r.
Mgr inż.	Marian Buczyński	16 I	1954 r.
Dr n. t.	Zbigniew Zubalewicz	18 II	1954 r
Mgr inż.	Stanisław Tychowniewicz	31 III	1954 r.
Prof. nadzw. mgr inż.	Łukasz Dorosz	10 V	1954 r.
Mgr praw	Roman Szenborn	9 VII	1954 r.
Prof. zw. dr inż.	Michał Broszko	8 XI	1954 r.
Mgr inż.	Zbigniew Bujalski	23 III	1955 r.
Doc. mgr inż.	Bronisław Nartowski	14 IV	1955 r.
Prof. zw. dr fil.	Julian Kamecki	23 IV	1955 r.
Mgr inż.	Aleksander Kimmel	27 V	1955 r.
Prof. zw. mgr inż.	Stanisław Puzyna	13 VI	1955 r.
Prof. nadzw. mgr inż.	Antoni Kozłowski	28 XII	1955 r.

Pracownicy naukowo-techniczni i administracyjni

Józef Szemberski	13 VIII	1948 r.
Franciszek Kania	28 XII	1951 r.
Piotr Lebrecht	6 XII	1952 r.
Alina Werpechowska	19 III	1954 r.
Józef Korycki	26 V	1954 r.
Julian Damentko	13 IX	1954 r.
Wanda Potocka	22 II	1955 r.
Antoni Symonowicz	4 X	1955 r.

Pracownicy obsługi i fizyczni

Bronisława Kozik	23 X	1951 r.
Stanisław Dajnowski	22 I	1952 r.
Jan Wróbel	15 V	1952 r.
Rozalia Zwolińska	12 IV	1954 r.
Aleksander Nosowski	9 III	1955 r.
Sylwester Zawadzki	3 VI	1955 r.
Jan Kreft	17 VII	1955 r.

MŁODZIEŻ NA POLITECHNICE GDAŃSKIEJ

1945—1955

Wszelkie rozważania na temat pracy, trudności i osiągnięć Politechniki Gdańskiej byłyby niepełne, gdyby nie wspomnieć o życiu młodzieży, o jej sprawach bytowych, życiu kulturalnym, gdyby nie wspomnieć o studentach, którzy w coraz większej liczbie studiują na Politechnice, a kończąc ją i przechodząc do pracy, zajmują w wielu przypadkach kierownicze stanowiska w przemyśle, bądź poważne pozycje w instytucjach naukowych lub wyższych uczelniach.

Szczegółowe przedstawienie zagadnień studenckich przy całej ich różnorodności, obejmującej zarówno sprawy polityczne, kulturalne, wychowawcze jak i bytowe wymagałoby obszernej źródłowej pracy — tym trudniejszej do wykonania, że źródła są rozproszone, często niekompletne i trudno dostępne. Tutaj omówione zostaną więc tylko niektóre z ważniejszych zmian, jakie zaszły w życiu studentów Politechniki Gdańskiej w minionym dziesięcioleciu.

Gdy Politechnika rozpoczęła w 1945 r. działalność powojenną, u boku władz i pierwszych pracowników Uczelni stanęła od razu grupa przybyłych tu również studentów, która w miarę swoich sił i możliwości pomagała w zorganizowaniu normalnej działalności Politechniki.

Pierwszy normalny rok pracy Politechniki Gdańskiej, rok szkolny 1945/46, rozpoczęło około 1600 studentów. Zorganizowaniem życia studenckiego zajęły się organizacje polityczne i samopomocowe: Związek Walki Młodych „Życie", Organizacja Młodzieżowa Towarzystwa Uniwersytetów Robotniczych (OMTUR), Związek Niezależnej Młodzieży Socjalistycznej, „Wici", które w okresie rozłamu w PSL przeszły do ZSL, Związek Młodzieży Demokratycznej oraz, oparta na wzorach i tradycjach przedwojennych, Bratnia Pomoc, której działalność objęła: zorganizowanie sto-

łówek, domów studenckich, wyszukanie możliwości zarobkowych dla studentów, koniecznych wówczas ze względu na niewielką ilość stypendiów.

Organizacje studenckie zwróciły się do nowowstępujących studentów z wezwaniem do odpracowania przez każdego 80 godzin przy porządkowaniu i odbudowie zniszczonych gmachów Uczelni, traktując odpracowanie tych godzin jako jeden z warunków przyjęcia na Politechnikę.

Obok Bratniej Pomocy również organizacje polityczne pomagały studentom. Mimo dużych trudności lokalowych, w pomieszczeniach niekiedy zupełnie do tego nieprzystosowanych, pracowało kilka stołówek, zapewniając wyżywienie większości studentów.

Znacznie gorzej przedstawiała się kwestia mieszkaniowa; niewielka ilość miejsc w tzw. domach akademickich Bratniej Pomocy i organizacji politycznych nie zaspokajała potrzeb studentów, którzy na własną rękę zdobywali mieszkania. Domy akademickie były to w większości wypadków niewielkie wille, pozbawione często umeblowania i nieopalane.

Stypendiów było również niewiele. Obok nielicznych stypendiów państwowych istniały stypendia różnych przedsiębiorstw i instytucji, a nawet

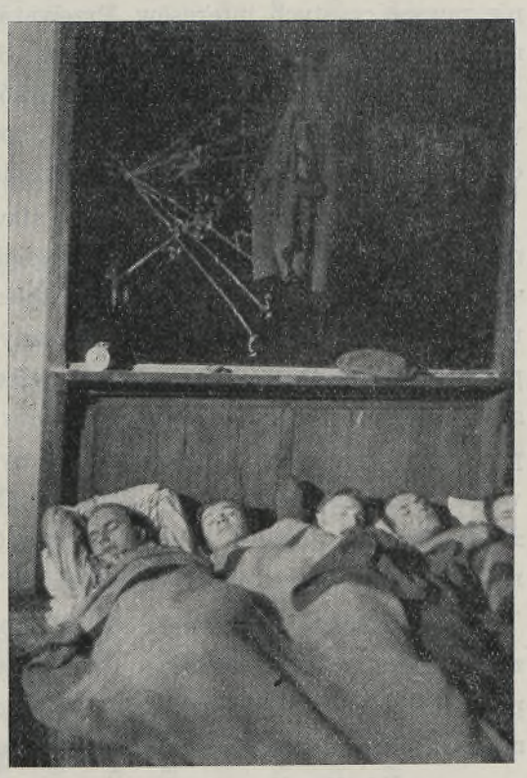

Rok 1945 — pierwsi studenci śpią w sali wykładowej

Année 1945 — les premier étudiants passent la nuit dans les salles de l'école

stypendia prywatne. W tych warunkach duże znaczenie miały doraźne zarobki — korepetycje i inne mniej lub bardziej regularne zajęcia. Pośrednictwo w tych sprawach było jedną z najważniejszych stron działalności Bratniej Pomocy w pierwszym okresie jej istnienia.

Trzeba dodać, że studenci ówcześni byli grupą wyjątkowo niejednolitą. Obok nielicznej garstki przedwojennych studentów Politechniki Gdańskiej i innych politechnik polskich, obok dojrzałych ludzi, którzy bądź kończyli studia rozpoczęte przed wojną, bądź wykorzystywali wreszcie nadarzającą się sposobność studiowania, nierzadko pracując równocześnie na poważnych i odpowiedzialnych stanowiskach w zakładach przemysłowych i instytucjach Wybrzeża — pojawili się młodzi chłopcy z świeżo zdobytymi świadectwami dojrzałości; większość słuchaczy stanowili jednak ludzie dwudziestoparoletni, którym okres wojny nie pozwolił na rozpoczęcie studiów wyższych. Chcieli oni możliwie szybko odrobić zaległości i straty związane z wojną i jak najszybciej ukończyć studia. Trafiali się również, nieliczni zresztą, kombinatorzy różnego autoramentu, wykorzystujący zawiłe stosunki okresu powojennego i legitymację studencką do robienia nie zawsze czystych interesów. Przeważało jednak poważne podejście do nauki. W porównaniu z okresem przedwojennym nastąpiła zasadnicza zmiana stosunku do Uczelni i do studiów, związana niewątpliwie z poważnymi przesunięciami w składzie społecznym młodzieży studiującej obecnie na korzyść młodzieży pochodzenia robotniczego i chłopskiego.

Organizacje społeczno-polityczne stawiały sobie za cel wychowanie młodzieży i kształtowanie ich światopoglądu. Prowadzenie stołówek, domów studenckich itp. było jedynie uzupełnieniem podstawowej działalności, uzupełnieniem koniecznym w ówczesnych warunkach. Organizacje te, początkowo bardzo nieliczne i nie zawsze harmonijnie współpracujące ze sobą, wzmacniały się zdobywając coraz większy autorytet. Momentem przełomowym w życiu tych organizacji było zjednoczenie ruchu młodzieżowego w Związku Młodzieży Polskiej. Od tego czasu ZMP, zwiększając szybko liczbę członków, zaczął odgrywać w życiu Politechniki poważną rolę, choć nie w pełni taką, do jakiej był powołany.

Bratnia Pomoc nastawiała się w swojej pracy przede wszystkim na zagadnienia bytowe, odsuwając się prawie zupełnie od problemów światopoglądowych. Bratnia Pomoc, jako jedyna w pierwszych latach po wojnie masowa organizacja studencka, wykonała wiele pożytecznej pracy. Obok

Tablica 9

STUDENCI POLITECHNIKI GDAŃSKIEJ WEDŁUG POCHODZENIA SPOŁECZNEGO W LATACH 1945 — 1955 R.

Rok	Ogółem	pochodzenie społeczne									
		robotnicze	%	chłopskie	%	intel. prac.	%	rzemieślnicze	%	Inne	%
1945	1647	341	21	155	9	795	48	97	6	259	16
1946	2054	479	23	283	14	1003	49	97	5	192	9
1947	2277	545	24	327	14	1166	51	65	3	174	8
1948	2773	674	24	477	17	1372	50	118	4	132	5
1949	3093	806	26	606	19	1412	46	117	4	152	5
1950	3770	1183	31	893	24	1495	40	115	3	84	2
1951	2795	906	32	624	22	1117	40	74	3	74	3
1952	3644	1289	35	701	19	1564	43	75	2	15	1
1953	4433	1510	34	849	19	1969	44	83	2	22	1
1954	4753	1545	32	901	19	2150	45	141	3	16	1
1955	4816	1478	30	955	20	2201	46	158	3	24	1

wymienionych już poprzednio stołówek, domów akademickich, pośrednictwa pracy dla studentów, pracy społecznej przy porządkowaniu i odbudowie Politechniki, należy podkreślić duże osiągnięcia Komisji Wydawniczej Bratniej Pomocy Studentów Politechniki Gdańskiej. Komisja wydała kilkanaście skryptów, podręczników, zbiorów zadań i wiele innych pomocy naukowych. Działalność Bratniej Pomocy byłaby niemożliwa bez pomocy udzielanej przez władze państwowe, Rektorat Politechniki i Towarzystwo Pomocy dla Studentów Szkół Wyższych. Zabiegi o zdobycie pieniędzy, prowadzenie gospodarki w stołówkach i domach studenckich zajmowało bardzo dużo czasu studentom pracującym w zarządzie Bratniej Pomocy, utrudniając im, a czasem uniemożliwiając, terminowe ukończenie studiów.

Po krótkim okresie istnienia Federacji Polskich Organizacji Studenckich, która koordynowała wysiłki różnych organizacji młodzieżowych wśród studentów szkół wyższych, w układzie organizacji studenckich nastąpiły poważne zmiany. Bratnia Pomoc przestała istnieć, a na jej miejsce powstało w 1950 r. Zrzeszenie Studentów Polskich, organizacja, która obok troski o warunki bytowe studentów podjęła pracę wychowawczą wśród studentów.

W związku z całkowitym przejęciem akcji pomocy materialnej dla studentów przez Państwo (przy wstrzymaniu działalności Towarzystwa Pomocy dla Studentów Szkół Wyższych) Zrzeszenie Studentów Polskich mogło poświęcić znacznie więcej uwagi zagadnieniom wychowawczym. Agendy wydawnicze przeszły do Państwowych Zakładów Wydawnictw Szkolnych, a później do Państwowego Wydawnictwa Naukowego. W sprawach bytowych młodzieży Zrzeszenie Studentów Polskich pełniło przede wszystkim rolę opiniodawczą, wpływając przez swoich przedstawicieli w komisjach stypendialnych na prawidłowy rozdział stypendiów i zasiłków pieniężnych, organizując przez Rady Mieszkańców samorząd domów studenckich, czuwając przez komisje stołówkowe nad działalnością stołówek i bufetów studenckich; na tych odcinkach ZSP rozwijało stopniowo coraz aktywniejszą i owocniejszą działalność.

W roku akad. 1945/46 na wszystkich wydziałach Politechniki powstały koła naukowe. Głównym zadaniem kół naukowych było zapewnienie możliwie szerokiej pomocy w nauce przez organizację bibliotek zaopatrzonych w podstawowe podręczniki i czasopisma, urządzanie odczytów na tematy zawodowe i naukowe, wydawanie pomocy naukowych i skryptów, wspólną

naukę i korepetycje dla studentów słabszych, rozdział praktyk wakacyjnych itp. Oprócz tego koła naukowe dążyły do zbliżenia wszystkich studentów wydziału.

Ogólną bolączką wszystkich kół naukowych był brak środków finansowych na rozwinięcie właściwej działalności. Jednym z najczęściej stosowanych sposobów zdobywania pieniędzy było organizowanie dochodowych zabaw, które niekiedy przesłaniały podstawową działalność kół nau-

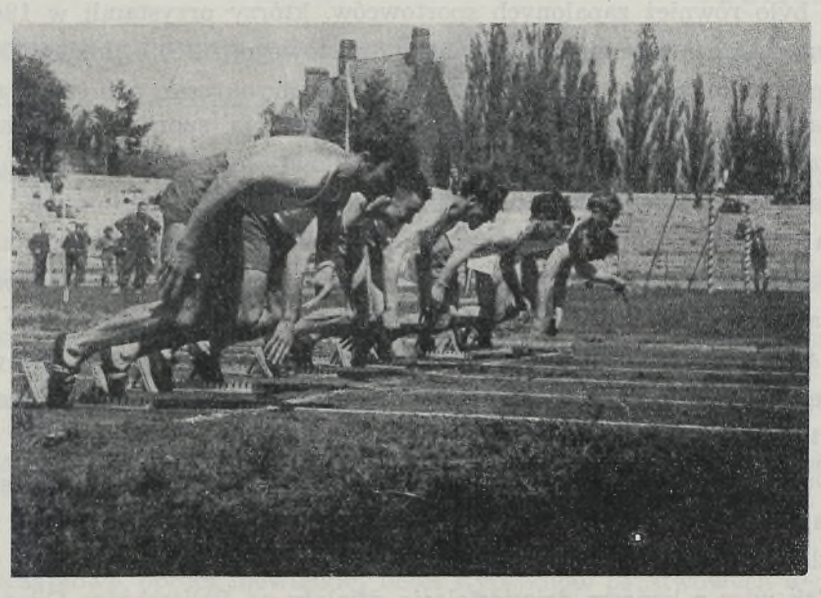

Druga spartakiada Politechniki Gdańskiej — 1953 r. Start do biegu na 100 m

Deuxième championnat des étudiants de l'École Polytechnique de Gdańsk — année 1953. Course de 100 m

kowych, wytwarzając niesłuszną opinię, że koła naukowe zajmują się tylko zabawami. Partykularyzm wydziałowy, oglądanie się na tradycje przedwojennych korporacji i brak oblicza ideologicznego — wpłynęły m. in. na to, że w okresie tworzenia Zrzeszenia Studentów Polskich koła naukowe przestały istnieć. Niestety wraz ze złymi znikły i dobre tradycje kół naukowych: rozwijanie zamiłowania do przyszłego zawodu i aktywności naukowej studentów.

Dopiero po kilkuletniej przerwie powstały przy niektórych katedrach

koła naukowe nowego typu, a w końcu 1954 Studenckie Towarzystwo Naukowe, zrzeszające ponad 600 studentów w blisko 40 kołach naukowych. Działalność Studenckiego Towarzystwa Naukowego obejmuje organizowanie odczytów i referatów na tematy naukowe opracowywane przez studentów, organizowanie wycieczek naukowych, wykonywanie niektórych prac naukowych w pewnych przypadkach nawet z zakresu prac naukowo-badawczych katedr, finansowanych z ich budżetu.

Wśród pierwszych powojennych studentów Politechniki Gdańskiej nie brak było również zapalonych sportowców, którzy przystąpili w 1945 r. do organizacji Akademickiego Związku Sportowego (AZS) i Akademickiego Związku Morskiego (AZM). Po początkowym okresie pełnym wahań, a czasem i niepowodzeń, nastąpiła reorganizacja sportu studenckiego, związana z reorganizacją sportu w Polsce. Powstało wówczas Akademickie Zrzeszenie Sportowe, które współpracując ze Studium Wojskowym i Studium Wychowania Fizycznego rozwija się coraz lepiej, organizując masowe imprezy sportowe, jak biegi na przełaj, marsze patrolowe, akcję zdobywania odznak sportowych. Akademickie Zrzeszenie Sportowe nie zaniedbuje przy tym sportu wyczynowego, osiągając w niektórych dyscyplinach sportowych dobre wyniki. Przeglądem osiągnięć sportowych na Politechnice są coroczne Spartakiady Uczelniane.

Dużymi osiągnięciami i dobrymi wynikami wyróżnia się sekcja strzelecka, sekcja lekkoatletyczna i sekcja piłki nożnej, która w roku 1955 weszła do ligi wojewódzkiej gdańsko-bydgoskiej.

Tak więc z końcem dziesięciolecia działały na Politechnice Gdańskiej ściśle współpracując ze sobą cztery organizacje studenckie: Zrzeszenie Studentów Polskich, Związek Młodzieży Polskiej, Studenckie Towarzystwo Naukowe i Akademickie Zrzeszenie Sportowe. Nie wymieniam tu organizacji partyjnej PZPR, która skupia wrawdzie wielu studentów, lecz rola jej znacznie przekracza ramy spraw wyłącznie młodzieżowych. W pracy tak licznych i różnorodnych organizacji studenckich na Politechnice bierze udział duża grupa ludzi.

Chociaż z biegiem lat przy Politechnice powstało Studium Wieczorowe, a później Studium Zaoczne, działalność organizacji młodzieżowych na Politechnice obejmowała przede wszystkim studentów studium dziennego. Studenci Studium Wieczorowego i Zaocznego są blisko związani ze swymi zakładami pracy i poświęcają stosunkowo niewiele uwagi organizacjom studenckim Politechniki.

Można powiedzieć, że okres ostatnich dziesięciu lat charakteryzował się między innymi stopniowym wzrostem świadomości roli wychowawczej szkoły wyższej w procesie kształcenia młodzieży i stopniowym przejmowaniem przez uczelnie troski o potrzeby materialne studentów. Pomoc Państwa udzielona studentom za pośrednictwem szkół wyższych obejmuje stypendia, zasiłki pieniężne, domy studenckie, stołówki, pomoce naukowe.

Tablica 10

STYPENDIA PAŃSTWOWE WYPŁACANE STUDENTOM POLITECHNIKI GDAŃSKIEJ W LATACH 1952—1955

Rok	Stypendia					Studenci ogółem	%
	zwycz.	część.	naukowe	dla obcokraj.	ogółem		
1952	2914	510	5	16	2725	3644	75
1953	2433	556	—	49	3038	4433	68
1954	3131	417	—	72	3620	4753	76
1955	3193	375	8	86	3662	4816	76

Początkowo, oprócz niewielkiej ilości stypendiów państwowych wypłacane były stypendia instytucji państwowych i spółdzielczych; zdarzały się stypendia prywatne. Później wprowadzono jednolite stypendia państwowe, obejmujące stypendia całkowite, stypendia częściowe (w wysokości 2/3 stypendium całkowitego), premie stypendialne dla stypendystów wyróżniających się dobrymi wynikami w studiach, stypendia mieszkaniowe dla studentów, którzy z braku miejsc nie mogli znaleźć pomieszczenia w domach studenckich i wreszcie stypendia naukowe dla studentów wyróżniających się bardzo dobrymi wynikami studiów i osiągnięciami w pracy naukowej, np. na terenie kół naukowych. Wysokość stypendium zależała od roku studiów i była najniższa na pierwszym (średnia 300 zł.), najwyższa na ostatnim (średnia 525 zł.). Przez pewien czas rozdział stypendiów należał do Delegata Ministra Szkolnictwa Wyższego. Obecnie stypendia przyznaje Rektor Politechniki na wniosek dziekana wydziału. Wnioski wydziałów

Dom Akademicki

Maison pour les étudiants

oparte są na opinii Komisji Stypendialnej, w skład której wchodzą, jak już wyżej wspomniano, oprócz pracowników naukowych przedstawiciele młodzieży.

Ze stypendiów (całkowitych, częściowych, zwyczajnych i premiowych) korzysta obecnie około 80 % studentów. W ostatnich kilku latach stypendia otrzymywało:

w 1952	roku	— 2725	studentów
w 1953	„	— 3038	„
w 1954	„	— 3620	„
w 1955	„	— 3662	„

przy czym ilość stypendiów częściowych zmalała z 19% w roku 1952 do 12% w roku 1954.

W przypadku pogorszenia się warunków materialnych studenta (choroba, wypadek, brak pieniędzy na zakup odzieży lub obuwia) rektor przyznaje na wniosek dziekana zasiłek pieniężny. Duże sumy przeznaczone są również na zakup pomocy naukowych dla studentów (przyborniki, suwaki itp.).

Stan domów studenckich w roku 1945 przedstawiony został poprzednio. Próby wykorzystania rozmaitych przygodnych budynków na domy stu-

denckie nie mogły doprowadzić do istotnej poprawy warunków mieszkaniowych. Dopiero przejęcie w początku planu 6-letniego budowy domów studenckich przez Ministerstwo Szkolnictwa Wyższego, a ściśle przez podległy temu Ministerstwu Zarząd Ośrodków Akademickich — zmieniło sytuację; dość powiedzieć, że w okresie planu 6-letniego zostało dla studentów Politechniki ukończonych 6 domów studenckich o łącznej kubaturze 4194 m^3 zamieszkałych przez ok. 2400 studentów Politechniki, oraz 139 studentów innych wyższych uczelni (Państwowa Wyższa Szkoła Sztuk Pięknych, Państwowa Wyższa Szkoła Pedagogiczna, Akademia Medyczna, Wyższa Szkoła Ekonomiczna, Wyższa Szkoła Muzyczna).

Zarząd Ośrodków Akademickich prowadził zarówno budowę jak i administrację domów studenckich. Nie sprzyjało to pracy wychowawczej w domach studenckich ze względu na oddzielenie domów studenckich od Uczelni. Z początkiem roku 1955 administrację domów studenckich przejęły szkoły. Dzięki temu domy studenckie stały się częścią Politechniki.

Domy studenckie zgrupowane są w dwóch osiedlach, położonych w niewielkiej odległości od Politechniki. Z wyjątkiem jednego, niewielkiego domu studenckiego, pozostałe zbudowano w ostatnich sześciu latach. Jedno z osiedli (przy ul. Wyspiańskiego) jest dalej rozbudowywane. W przyszłości powstanie w nim dom społeczny z dużą stołówką, salą teatralną i urządze-

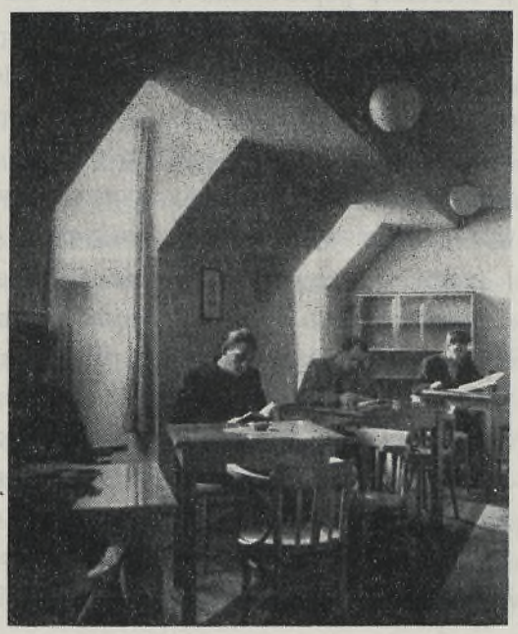

Dom Studencki — pokój do nauki

Maison pour les étudiants — chambre d'études

niami sportowymi oraz kilka nowych domów mieszkalnych. Po ukończeniu budowy tego osiedla przewiduje się utworzenie trzeciego osiedla na terenach ujętych w planach perspektywicznych Gdańska jako dzielnica uniwersytecka.

Budowa domów studenckich w okresie planu 6-letniego pozwoliła nie tylko na znaczne powiększenie (procentowo w stosunku do ogółu studentów oraz w liczbach bezwzględnych) ilości mieszkańców, ale pozwoliła na opuszczenie przez studentów pomieszczeń wykorzystywanych z konieczności, lecz nie spełniających podstawowych wymagań higieny oraz na poprawienie warunków mieszkaniowych studentów.

W domach studenckich mieszkało w 1955 roku około 2400 studentów Politechniki (nieco ponad 50%), w roku 1945 mieszkało w tzw. domach studenckich około 300 studentów (niespełna 20% ogółu studentów). O ile w roku 1954 normalnym zjawiskiem było zajmowanie przez 7 studentów pokoju o powierzchni około 20 m^2, to teraz w pokojach takich nie mieszka na ogół więcej niż 5 osób. Na jednego studenta przypada średnio 4,5 m^2 powierzchni mieszkalnej. Oprócz tego w domach studenckich istnieją świetlice, pokoje do nauki, które ułatwiają naukę w domu. Warunki mieszkaniowe w domach studenckich, mimo dużej poprawy, dalekie są od ideału i wymagają jeszcze znacznego polepszenia, które będzie raczej szło w kierunku poprawiania warunków niż zwiększenia ilości mieszkańców.

Życie w domach studenckich jest regulowane przez samorząd — Radę Mieszkańców, której zadaniem jest kierowanie życiem świetlicowym, organizowanie klubów dyskusyjnych, zapewnienie mieszkańcom rozrywek kulturalnych. Ważnym instrumentem w pracy rad mieszkańców są radiowęzły, które dzięki audycjom poruszającym aktualne dla domu zagadnienia wpływają bardzo skutecznie na życie w domach studenckich.

Jedną z pierwszych czynności Bratniej Pomocy w roku 1945 było uruchomienie stołówki, która wówczas była magnesem przyciągającym wszystkich prawie studentów. Choć problemy aprowizacyjne stały się obecnie mniej ostre, to jednak stołówki odgrywają nadal w życiu studentów dużą rolę. Przez długi czas, gdy po przezwyciężeniu pierwszych trudności można było zlikwidować tymczasowe stołówki organizacji społeczno-politycznych, jedyną stołówką studentów Politechniki była stołówka przy ulicy Siedleckiej, w gmachu będącym siedzibą organizacji młodzieżowych Politechniki. Rosnące coraz bardziej kolejki czekających na posiłki zmniej-

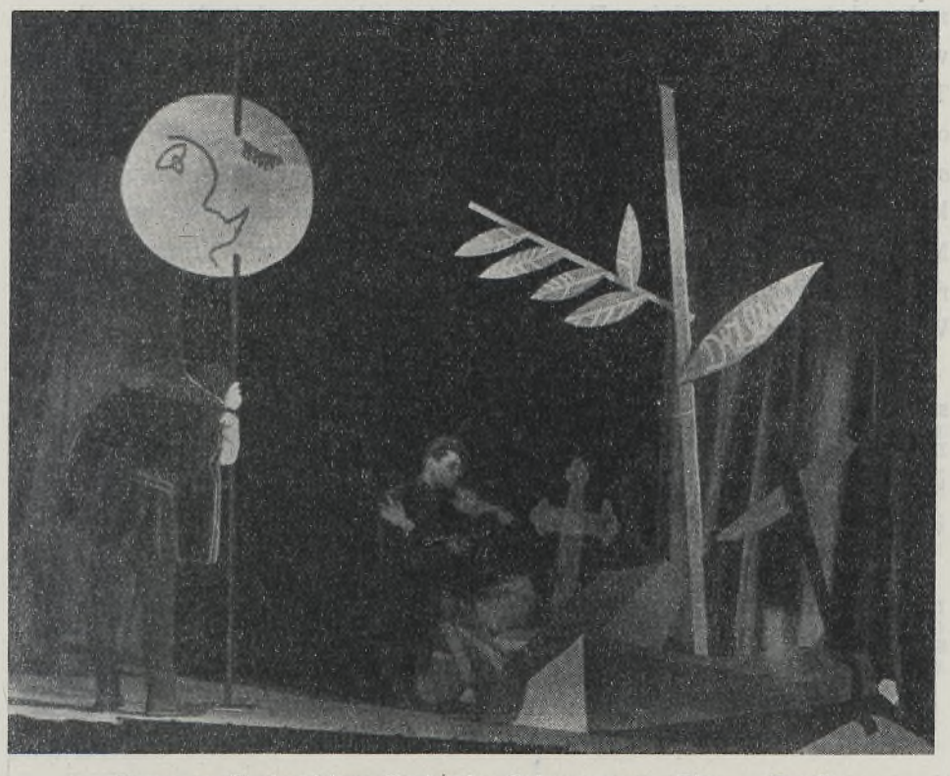

Scena ze Studenckiego Teatrzyku Satyrycznego „Bim — Bom"

Théatre satirique des étudiants „Bim—Bom"

szyły się po wybudowaniu dwóch dalszych stołówek w domach studenckich. Stołówki prowadzone są przez Spółdzielnię Spożywców; kontrolę nad jakością posiłków sprawują komitety stołówkowe. Studenci pokrywają przy tym tylko część kosztów własnych posiłków, reszta pokrywana jest z dotacji z budżetu państwowego. Z obiadów korzysta około 3000 studentów (64% ogółu); ponadto kilkuset studentów korzysta w stołówkach ze śniadań i kolacji. Poprawę jakości posiłków, skrócenie czasu oczekiwania na obiady przyniesie uruchomienie nowej stołówki w osiedlu studenckim przy ul. Wyspiańskiego.

Celem szkoły wyższej jest nie tylko wyszkolenie dobrych fachowców, ale również wychowanie człowieka o szerokich zainteresowaniach. W rozwijaniu zainteresowań kulturalno-artystycznych wielką rolę odgrywają studenckie zespoły artystyczne. Bratnia Pomoc nie przejawiała w tym kierunku większej inicjatywy, a początkowe usiłowania ZSP nie dawały

zadowalających wyników. Dopiero w ostatnich paru latach nastąpiła poważna zmiana. W roku 1954 powstał z inicjatywy studentów Studencki Teatrzyk Satyryczny „Bim-Bom". Świeżość spojrzenia na otaczający świat, oryginalność ujęcia i starannie wypracowana — przy udziale całego zespołu — strona artystyczna zapewniły teatrzykowi wiele sukcesów, wśród których należy wymienić cieszące się wielkim powodzeniem występy na Międzynarodowym Festiwalu Młodzieży i Studentów w Warszawie w 1955 roku. Teatrzyk „Bim-Bom" stał się już trwałą pozycją w życiu kulturalnym Wybrzeża.

W domach studenckich i na poszczególnych wydziałach działają mniejsze zespoły chóralne i instrumentalne, organizuje się zbiorowe uczęszczanie na przedstawienia operowe i teatralne, na koncerty symfoniczne, na seanse kinowe; zespoły studenckie wyjeżdżają do różnych miejscowości województwa gdańskiego.

Życie kulturalne studentów rozwinie się jeszcze bardziej po urządzeniu — projektowanego od dłuższego czasu — międzyuczelnianego klubu studenckiego.

Jerzy Dziedzic

WIECZOROWA SZKOŁA INŻYNIERSKA

Z inicjatywy pracowników naukowych Politechniki Gdańskiej oraz techników zatrudnionych w przemyśle i zorganizowanych w Związku Zawodowym Pracowników Budowlanych powstała w październiku 1948 r. samodzielna wyższa uczelnia techniczna: Wieczorowa Szkoła Inżynierska w Gdańsku dla pracujących, pierwsza uczelnia tego typu w Polsce.

Pierwszym rektorem W. S. I. oraz jej organizatorem był prof. Marian Pęczalski. Powołanie W. S. I. do życia zbiegło się z wprowadzeniem przez Ministerstwo Szkolnictwa Wyższego dwustopniowego zespołu nauczania. Czas trwania studiów określono na 7 semestrów, a po ukończeniu absolwenci mieli otrzymać tytuł inżyniera.

Poszczególne wydziały w oparciu o doświadczenie Politechniki Gdańskiej opracowały plan studiów, przy czym ilość obowiązkowych zajęć sięgała do 28 godzin tygodniowo. W.S.I. znalazła całkowite oparcie w Politechnice Gdańskiej. Od samego początku powołane zostały do życia 4 wydziały: Architektury, Elektryczny, Inżynierii Lądowej i Wodnej oraz Mechaniczny.

W roku 1948/49 zapisało się na I rok wszystkich wydziałów łącznie 656 studentów. Warunkiem przyjęcia była praca zawodowa, niekoniecznie zresztą zgodna z obranym kierunkiem studiów. W tym stanie rzeczy, z powodu trudności pogodzenia pracy z nauką, mniej zdolni studenci zaczęli masowo odpadać. Dodatkowym czynnikiem, który wpływał na rezygnację, był fakt, że studia były płatne i studenci musieli w całości pokrywać koszta nauki i administracji Uczelni. Ten stan rzeczy dał w rezultacie sprawność I roku w wysokości 52%.

W roku 1949/50 Uczelnia znalazła się w trudnościach finansowych. Związek Budowlanych nie mógł podjąć się jej finansowania i ostatecznie

przejęta ona została przez Naczelną Organizację Techniczną. W grudniu 1949 r. uczelnia jako Szkoła Inżynierska NOT w Gdańsku otrzymała oficjalny statut, zatwierdzony przez Ministra Oświaty. W zakresie finansowania całość obowiązków przejęła NOT, a w zakresie programów — Ministerstwo Oświaty. Podobnie jak w r. 1948/49 utrzymano 4 wydziały z 8 oddziałami:

1. Wydział Architektury	— oddz.	a) Urbanistyka b) Architektura
2. Wydział Elektryczny	— oddz.	a) Prądy silne b) Prądy słabe
3. Wydział Inżynierii Lądowo-Wodnej	— oddz.	a) Bud. Lądowe b) Wodno-Melioracyjny
4. Wydział Mechaniczny	— oddz.	b) Konstrukcyjny a) Warsztatowy

W roku 1950/51 wstrzymana została rekrutacja na Wydział Architektury, a istniejące już dwa lata studia prowadzone były do dyplomu.

Z dniem 1 stycznia 1951 r. przejęło szkołę Ministerstwo Szkolnictwa Wyższego, jako Wieczorową Szkołę Inżynierską w Gdańsku.

Rozwijający się polski przemysł okrętowy i konieczność dostarczania mu wysokokwalifikowanych sił technicznych, wpłynęły na powołanie Wydziału Budowy Okrętów od dnia 1 września 1951 r.

W roku 1951 rozpoczęto prace przygotowawcze nad programem studiów. W roku 1951/52 wprowadzono na I roku nowe siatki godzin w wymiarze 26 tygodniowo, natomiast lata wyższe prowadziły zajęcia według starych programów przy zredukowaniu ilości godzin również do 26 tygodniowo. Z końcem r. 1952 specjalne zespoły programowe powołane przez Ministerstwo Szkolnictwa Wyższego opracowały programy na rok szkolny 1952/53. Równocześnie z programami ustalono ostateczny profil Uczelni, korygując dotychczasowy stan w zależności od charakteru zakładów przemysłowych, które powinny były kierować swoich pracowników na studia, zgodnie z kierunkiem pracy. W zasadzie utrzymano dotychczasowe wydziały, przy czym w likwidacji był Wydział Architektury, a rozwijał się nowy Wydział Budowy Okrętów.

W marcu i kwietniu 1952 r. 132 inżynierów otrzymało dyplomy pierwszego stopnia. Byli to pierwsi wychowankowie W.S.I. w Polsce. Łącznie w r. 1952 uzyskało dyplomy 221 absolwentów. Ocena pierwszych absolwentów przez obserwatorów różnych resortów wypadła dodatnio.

Minister Szkolnictwa Wyższego najlepszym spośród pierwszych absolwentów umożliwił kontynuowanie studiów na Kursie Magisterskim przy równoczesnym objęciu funkcji asystentów w Politechnice Gdańskiej, zgodnie z zamiłowaniami i wynikami w nauce.

Od roku 1952/53, po ustaleniu profilu W.S.I. i programów nauczania, Uczelnia wypełniała na ogół nałożone plany. Rekrutacja na W.S.I. w Gdańsku stale wzrastała i osiągnęła maksimum w 1953/54. Następny rok 1954/55 zaznaczył się mniejszą ilością kandydatów, na co wpłynęło m. in. uruchomienie studiów zaocznych na Politechnice Gdańskiej.

Tabela sprawności studiów

Wydział	Studenci, którzy zostali przyjęci w roku w %			
	1948	1949	1950	1951
Architektura	44,5	68,0	—	—
Bud. Okrętów	—	—	—	62
Budownictwo	31,0	39,0	64,7	67,0
Elektryczny	30,6	40,0	88,0	71,0
Mechaniczny	30,0	52,7	100,0	63,8
Cała Uczelnia	33,7%	50,5%	84,0%	66,0%

Z tabeli ruchu studentów wynika jasno sprawność rzeczywista studentów W.S.I. Sprawność odnosi się do roku rozpoczęcia i roku ukończenia studiów.

Średnia sprawność dla całej Uczelni w czterech cyklach szkolenia wynosi 52,3%.

Tak mała sprawność uzasadniona jest trudnością pogodzenia pracy zawodowej z nauką. Absolwenci, którzy w tym zmaganiu wytrwali do końca, okazali się bardzo cennymi inżynierami i mogli bezpośrednio kierować produkcją na wysokim poziomie.

Personel nauczający i kierownictwo W. S. L.

W.S.I. od chwili powołania do życia opierała się na personelu naukowym Politechniki Gdańskiej. 96% pracowników naukowych to profesorowie i asystenci Politechniki Gdańskiej; jedynie 4% to wykładowcy z przemysłu.

Taki układ sił naukowych wpłynął ze wszechmiar dodatnio na poziom nauczania.

Jak wspomniano na wstępie, organizatorem i równocześnie pierwszym

rektorem W.S.I. był w latach 1948/49 i 1949/50 — Prof. Marian Pęczalski. Następnymi rektorami W.S.I. byli:

mgr. inż. Wacław Żyłko r. akad. 1950/51

prof. dr inż. Stanisław Rydlewski r. akad. 1951/52, 52/53, 53/54

zast. prof. mgr inż. Stanisław Przedpełski r. akad. 1954/55.

*

Zarządzeniem z dnia 24.IX.1955 r. Minister Szkolnictwa Wyższego przekształcił Wieczorową Szkołę Inżynierską na Studium Wieczorowe Politechniki z pięcioma wydziałami: Mechanicznym, Elektrycznym, Budownictwa Lądowego, Budownictwa Wodnego i Budowy Okrętów. Reorganizacja b. Wieczorowej Szkoły Inżynierskiej zgodnie z zarządzeniem przeprowadzona została do końca r. 1955.

Stanisław Rydlewski

WYDZIAŁY POLITECHNIKI

WYDZIAŁ ARCHITEKTURY

Wydział Architektury Politechniki Gdańskiej powołany do życia Rozporządzeniem Ministra Oświaty z dnia 25 października 1945 r. organizował się już wcześniej, od chwili, kiedy 5 kwietnia 1945 r. nieliczni delegaci Ministerstwa stanęli na Wybrzeżu i podjęli pracę pionierską nad organizacją Politechniki Gdańskiej. Jako jeden z pierwszych kandydatów na stanowiska profesorów Wydziału Architektury był urbanista inż. arch. Władysław Czerny, zaproszony przez prof. Turskiego do podjęcia na Wydziale wykładów urbanistyki oraz wstępnych prac nad organizacją Wydziału.

Drugim był art. mal. Władysław Lam, kierownik Katedry Rysunku i Malarstwa w Politechnice Lwowskiej, który objął kierownictwo Katedry Rysunku Odręcznego oraz, na propozycję prof. Czernego, współpracował przy ogólnej organizacji Wydziału, zwłaszcza na odcinku młodzieżowym.

Pierwsze słowo polskie padło na Politechnice Gdańskiej w dniu 1 września 1945 r. Prof. Czerny wygłosił w tym dniu wykład w Auditorium Maximum w obecności przedstawicieli wszystkich ówczesnych władz, przedstawicieli organizacji społecznych i politycznych, profesorów organizującej się Politechniki oraz zasłużonych działaczy Gdańska. Wykład ten był pierwszym postawieniem zagadnienia odbudowy Gdańska, wbrew oportunistycznym głosom, które z pobudek nacjonalistycznych były przeciwne jego odbudowie. Odtworzenie zarysu i nastroju ulic staromiejskich w planie Miasta Starego, jako pierwszego osiedla rybackiego, i Miasta Głównego, wyróżniającego się specyficznym układem ulic wiodących do nabrzeża Mołtawy, oraz pełne odtworzenie architektury i plastyki Gdańska o walorach ogólnoświatowych miało świadczyć o nieprzemijającej kulturze naszego narodu.

Pierwsze wykłady podjęto na Wydziale w dniu 22 października 1945 r. Wykłady odbywały się w najmniej zniszczonym przez działania wojenne

budynku Wydziału Elektrycznego, mieszczącym także katedry Wydziału Architektury. Gmach główny i inne budynki były częściowo spalone lub zdewastowane. Przez pierwsze zimowe miesiące z powodu uszkodzonej instalacji centralnego ogrzewania oraz braku szyb w oknach wykładowcy i studenci pracowali w płaszczach. Szczególnie utrudnione było ilustrowanie wykładów rysunkiem na tablicy, która po przetarciu gąbką pokrywała się warstewką lodu.

Nastrój towarzyszący podejmowanym pierwszym pracom oddaje wspomnienie prof. Lama: „...Pewnego dnia ówczesny prorektor Turski oznajmił mi, że mam zebrać studentów Wydziału Architektury i zacząć z nimi pracę. Zebrałem ich w sali przeznaczonej na rysunek odręczny w prawym skrzydle głównego budynku. Studentów było około stu, nie było żadnych urządzeń, każdy usiadł na jakimś przez siebie zaimprowizowanym stołku, nie było stalug, nawet papieru do rysowania — byłem bezradny. Mimo to czułem, że zaczyna się istotnie w życiu nas wszystkich nowy okres i głośno odezwałem się: sześć lat czekaliśmy na ten moment. W odpowiedzi na to studenci zerwali się i stanęli wszyscy na baczność. Ten pierwszy moment rozpoczęcia pracy na Wydziale był wzruszający. Poprosiłem studentów, aby siedli i zacząłem kilkugodzinny improwizowany wykład o sztuce. Od tego czasu została zawarta serdeczna przyjaźń ze studentami, z którymi blisko współżyłem, będąc również pierwszym kuratorem ich koła naukowego".

Dalsze starania o dobór grona profesorów Wydziału Architektury podejmował rektor Uczelni, prof. Stanisław Łukasiewicz. Mając kompetencje Senatu powołał na stanowisko dziekana Wydziału dr inż. arch. Mariana Osińskiego, profesora historii architektury polskiej. Dziekan Osiński oparł pracę Wydziału o kadrę pracowników naukowych, którą tworzyli częściowo pracownicy Wydziału Architektury Politechniki Lwowskiej i Wydziału Sztuki Uniwersytetu St. Batorego, częściowo zaś architekci związani z terenem Wybrzeża z lat przedwojennych. Tak więc poza wymienionymi już kierownikami katedr: Rysunku i Rzeźby Wł. Lamem, Urbanistyki Wł. Czernym i Historii Architektury Polskiej M. Osińskim — kierownictwa innych katedr objęli: Franciszek Otto, Jan Borowski, Feliks Markowski, Włodzimierz Prochaska i Wacław Tomaszewski.

Inż. mech. Franciszek Otto, b. asystent prof. K. Bartla z Wydziału Architektury Politechniki Lwowskiej, objął już w październiku 1945 r.

w charakterze zastępcy profesora kierowniotwo Katedry Geometrii Wykreślnej.

Inż. arch. Jan Borowski, b. asystent Katedry Historii Architektury i wykładowca tego przedmiotu na Wydziale Sztuk Pięknych Uniwersytetu Wileńskiego, opiekun zabytków architektonicznych Wileńszczyzny, objął kierownictwo Katedry Historii Architektury Powszechnej.

Dr Feliks Markowski, b. adiunkt Politechniki Lwowskiej i docent Lwowskiego Instytutu Politechnicznego, badacz budownictwa ludowego podjął się kierowania Katedrą Budownictwa Wiejskiego od listopada 1945 r.

Inż. arch. Prochaska wrócił właśnie ze Szwajcarii, gdzie w charakterze wykładowcy kierował w latach 1940 — 1945 grupą architektów Polaków internowanych w Obozie Uniwersyteckim we Winterthur pod Zürichem. Na Politechnice Gdańskiej objął kierownictwo Katedry Podstaw Budownictwa.

Inż. Wacław Tomaszewski, który przed wojną projektował na terenie Wybrzeża, zwłaszcza w Gdyni, wiele obiektów przymorskich, portowych i miejskich o charakterze użyteczności publicznej, objął kierownictwo Katedry Budownictwa Przymorza i Portów, nie mającej dotychczas precedensu w uczelniach technicznych polskich ani oparcia o pierwotne wzory b. Politechniki W. M. Gdańska.

W kwietniu 1945 r. przybył również do Gdańska inż. arch. i urbanista Stanisław Różański, obejmując stanowisko dyrektora Regionalnej Dyrekcji Planowania Przestrzennego. Stworzenie przez niego koncepcji regionalnej zespołu Gdańska w oparciu o deltę Wisły z uwzględnieniem nowych warunków gospodarczych i uwypukleniem roli Gdańska i Gdyni oraz innych miast województwa — zwróciły uwagę Rektoratu P.G. na potrzebę utworzenia na Wydziale Architektury Katedry Planowania Krajowego i Regionalnego. Kierownictwo jej powierzono inż. Różańskiemu w marcu 1946 r.

Opierając się na tych pierwszych wynikach rektor Łukasiewcz wniósł projekt ustroju Wydziału Architektury P. G. W skład Wydziału weszły katedry:

1. Geometrii Wykreślnej i Perspektywy Malarskiej,
2. Podstawy Budownictwa i Elementów Budowlanych,
3. Prowadzenia i Kosztorysowania Robót Budowlanych,
4. Rysunku, Rzeźby i Malarstwa,
5. Historii Architektury Powszechnej,

6. Historii Architektury Polskiej,
7. Budownictwa Wiejskiego,
8. Budownictwa Miejskiego,
9. Budownictwa Utylitarnego i Przemysłowego,
10. Budownictwa Monumentalnego,
11. Budownictwa Przymorza i Portów,
12. Statyki Budowli i Konstrukcji
13. Instalacji w Budowlach,
14. Urbanistyki,
15. Planowania Krajowego,
16. Architektury Wnętrz.

Dalsze starania Rektoratu Politechniki i Dziekanatu Wydziału Architektury szły w tym kierunku, aby możliwie szybko a chociażby prowizorycznie zapełnić poważne luki w nauczaniu dyscyplin o dużej wadze treściowej dla studium architektury jak: statyka budowli, prowadzenie robót budowlanych, budownictwo miejskie, budownictwo utylitarne i budownictwo monumentalne.

Początkowo wykłady statyki i konstrukcji inżynierskich zlecono Katedrze Mechaniki Budowli na Wydziale Inżynierii Lądowej. Jednakże już w roku następnym powstaje analogiczna katedra przy Wydziale Architektury, którą kieruje najpierw inż. Wacław Balcerski, a następnie po jego przejściu na Wydział Inżynierii, inż. Stanisław W. Obmiński, jeden z dawnych współtwórców Gdyni, a ostatnio projektant śmiałych konstrukcji inżynierskich, którymi uratował ważne gdańskie obiekty zabytkowe (kościół P. M., ratusz Głównego Miasta), i wielkich nowoczesnych hal (Hala Sportowa w Łodzi). Po jego niespodziewanej śmierci w r. 1951 kierownikiem katedry został dr inż. Stanisław Rydlewski, który był do tego czasu zastępcą profesora na Wydziale Inżynierii.

Trudności w obsadzie Katedry Budownictwa Miejskiego odsunęła na jakiś czas pomoc prof. Wł. Czernego, który przez trzy lata wykładał na pierwszym roku studiów Pojęcia Wstępne Architektury, a przez pięć pierwszych lat prowadził zastępczo na drugim roku wykłady i ćwiczenia z projektowania miejskiego, przejęte następnie na jeden rok przez prof. Wł. Prochaskę.

Prof. Witold Minkiewicz, długoletni kierownik katedry w Politechnice Lwowskiej, następnie kierownik Zespołowej Katedry Projektowania

Architektonicznego w Lwowskim Instytucie Politechnicznym objął w r. 1946 kierownictwo Katedry Budownictwa Monumentalnego.

Kierownictwo Katedry Budownictwa Utylitarnego powierzono inż. arch. Stefanowi Porębowiczowi, b. adiunktowi takiej katedry na Politechnice Lwowskiej, specjaliście w dziedzinie szpitalnictwa.

Dalsze katedry do czasu uzyskania stałych kierowników były prowadzone zastępczo przez pracowników innych katedr.

Początkowe kierownictwo Katedry Prowadzenia i Kosztorysowania Robót Budowlanych sprawował prof. Wł. Prochaska, kierownik pokrewnej Katedry Podstaw Budownictwa, a od r. 1950 inż. arch. Zygmunt Bułakowski.

Związaną tematycznie z tymi dwiema katedrami Katedrę Instalacji w Budowlach prowadził od r. 1947 do 1951 zastępczo w charakterze wykładowcy inż. mech. Rościsław Uzdowski. Reforma studiów i związana z tym zmiana programu nauczania zmusiła Wydział do oparcia w dalszym ciągu prac katedry na siłach zastępczych angażowanych spomiędzy pracowników Wydziału Inżynierii lub Mechanicznego.

Katedra Architektury Wnętrz, prowadzona zastępczo przez adiunkta Katedry Budownictwa Monumentalnego inż. arch. Wacława Rembiszewskiego, uzyskała w jego osobie swego stałego kierownika od stycznia 1953 r.

Katedra Budownictwa Miejskiego dopiero w r. 1951 pozyskała kierownika w osobie inż. arch. Józefa Rybickiego, znawcy spraw mieszkalnictwa.

Poza staraniami o obsadę poszczególnych katedr Wydział zabiegał również o dobre postawienie wykładów z historii sztuki, tej ważnej dla architekta podstawowej dyscypliny naukowej. Prowadzenia wykładów zleconych podjął się z tej dziedziny historyk sztuki mgr Bronisław Mieszkowski.

Zwiększająca się z roku na rok ilość studentów architektury oraz rozwijająca się tematyka zasadniczych dyscyplin wymagały nowych sił naukowych. Dlatego w ostatnich latach dziesięciolecia, od r. 1953 weszli do grona samodzielnych pracowników naukowych Wydziału Architektury: prof. nadzw. art. mal. Adam Gerżabek, b. prof. Akademii Sztuk Plastycznych w Warszawie i b. dziekan W. Szkoły Sztuk Plastycznych w Poznaniu, zast. prof. art. mal. Erwin Elster, b. profesor W. Szkoły Sztuk Plastycznych i W. Szkoły Inżynierskiej w Poznaniu, zastępcy profesorów mgr inż. architekci: Adam Kühnel, Wacław Rembiszewski, Józef Rouba, Stanisław

Różycki, Zbigniew Żuławski i mgr inż. Władysław Buczkowski. Ostatnio wymienieni to dotychczasowi adiunkci katedr, awansujący na p. o. samodzielnych pracowników naukowych.

Przy końcu pierwszego dziesięciolecia skład grona profesorskiego i lista czynnych katedr przedstawiały się następująco:

1. Geometria Wykreślna — kier. prof. nadzw. mgr inż. Franciszek Otto,

2. Podstawy Budownictwa i Elementów Budowlanych — kier. prof. nadzw. mgr inż. Włodzimierz Prochaska, zast. prof. mgr inż. Stanisław Różycki,

3. Prowadzenie i Kosztorysowanie Robót Budowlanych — kier. zast. prof. mgr inż. Zygmunt Bułakowski.

4. Rysunek, Rzeźba i Malarstwo — kier. prof. nadzw. art. malarz Władysław Lam, prof. nadzw. art. mal. Adam Gerżabek i zast. prof. art. mal. Erwin Elster,

5. Historia Architektury Powszechnej — kier. prof. nadzw. mgr inż. Jar. Borowski,

6. Historia Architektury Polskiej — kier. prof. zw. dr inż. Marian Osiński,

7. Budownictwo Wiejskie — kier. prof. nadzw. dr inż. Feliks Markowski, zast. prof. mgr inż. Józef Rouba,

8. Budownictwo Miejskie — kier. zast. prof. mgr inż. Józef Rybicki,

9. Budownictwo Utylitarne — kier. zast. prof. mgr inż. Stefan Porębowicz, zast. prof. mgr inż. Adam Kühnel,

10. Budownictwo Monumentalne — kier. prof. zw. dr inż. Witold Minkiewicz,

11. Budownictwo Przymorza i Portów — kier. prof. nadzw. mgr inż. Wacław Tomaszewski,

12. Statyka Budowli i Konstrukcji — kier. prof. nadzw. dr inż. Stanisław Rydlewski,

13. Instalacje w Budowlach — kier. vacat,

14. Urbanistyka — kier. prof. nadzw. mgr inż. Władysław Czerny, zast. prof. mgr inż. Zbigniew Żuławski,

15. Planowanie krajowe — kier. prof. nadzw. mgr inż. Stanisław Różański,

16. Architektura Wnętrz — kier. zast. prof. mgr inż. Wacław Rembiszewski.

W roku 1955 Wydział Architektury opierał się na pracy 21 profesorów, 18 adiunktów, 56 asystentów i 4 laborantów.

*

W ostatnich latach dziesięciolecia Ministerstwo Szkolnictwa Wyższego i politechniczne wydziały architektury szeroko rozważały sprawę tworzenia katedr zespołowych z katedr o zbliżonej tematyce i podobnym charakterze pracy, zwłaszcza dydaktycznej. Po pewnych próbach w tym kierunku Wydział odstąpił od zamiaru łączenia katedr, gdyż nie spodziewał się po tym wyraźnych korzyści ani natury organizacyjnej, ani też dydaktycznej, ze względu na trudności lokalowe w pomieszczeniu wspólnych pracowników, bibliotek katedralnych i pomocy naukowych.

W pierwszych trzech latach od 1945 obowiązywał na Wydziale program 4-letniego studium architektury. W oparciu o ten program już w r. 1945 przyjęto razem na wszystkie cztery lata studiów 262 studentów. Studenci wyższych lat to młodzież, która studiowała w latach przedwojennych w innych zakładach naukowych. W normalnie prowadzonym przez pierwsze dwa lata studium o programie czteroletnim Wydział dokonał w r. 1947/48 pewnej zmiany, wprowadzając na III i IV roku studiów specjalizację na architekturę i urbanistykę, co utrzymało się do r. 1951.

Rok 1947 był rokiem debat nad reorganizacją szkół wyższych i reformą studiów, prowadzonych początkowo przez Radę Główną Ministerstwa Szkolnictwa Wyższego, a następnie przez politechniki. W wyniku tych debat zakończonych decyzją Ministerstwa, Wydział otworzył w r. 1948/49 pierwszy rok 3-letniego studium I stopnia inżynierskiego, a w lutym 1952 pierwszy rok 2-letniego studium II stopnia magisterskiego, do którego dopuszczono zdolniejszych absolwentów I stopnia z Politechniki Gdańskiej i Wrocławskiej oraz z Wyższych Szkół Inżynierskich z Poznania i Szczecina. Zmiana ta musiała pociągnąć za sobą przebudowę programów nauczania, polegającą na zmniejszeniu ilości godzin, a tym samym skomprymowaniu treści wykładów i ćwiczeń dla przedmiotów podstawowych, jak geometria wykreślna, rysunek odręczny i budownictwo.

Charakter tych zmian można zilustrować na przykładzie Katedry Rysunku i Rzeźby, gdzie pierwotnie ćwiczenia odbywały się dwa razy w tygodniu po 4 godziny, co pozwalało na utrzymanie ciągłości prac. Na studiach inżynierskich ilość godzin spadła do trzech, a nauka rysunku ograniczyła się tylko do dwu pierwszych lat studiów. Pewna poprawa nastąpiła po

Katedra Rysunku i Rzeźby. Wystawa prac studenckich

Chaire du Dessin et de la Sculpture. Exposition des travaux des étudiants

wprowadzeniu studium magisterskiego, rysunek odzyskał bowiem w siatce godzin mocniejszą pozycję. Studenci mieli już jednak dłuższe kilkusemestralne przerwy w nauce rysunku i na latach starszych trzeba było zaczynać od początku. Z chwilą wprowadzenia jednolitego studium $5^1/_2$-letniego rysunek znalazł się w programie na wszystkich semestrach w ilości 3 godzin tygodniowo, a ponadto na końcowych dwóch semestrach dodano rzeźbę. Ogólna przeto ilość godzin przeznaczona na szkolenie plastyczne stała się w istocie duża, ale tygodniowe przerwy między ćwiczeniami utrudniają zachowanie ciągłości pracy.

Jednolite $5^1/_2$-letnie studium wprowadzone zostało na Wydziale Architektury już w r. 1952/53. Wprowadzając je Rada Wydziału zakładała, że taki okres nieprzerwanych studiów potrzebny jest studentowi architektury do zdobycia pełnej wiedzy technicznej zawodu i do rozwinięcia jego twórczych zdolności plastycznych, opartych na przesłankach badawczo-naukowych. Dla zadośćuczynienia temu postulatowi program studiów został

ułożony jako wspólny, obowiązujący wszystkich studentów przez 9 semestrów, a kończący się na semestrze X i XI dyplomowym pewną specjalizacją w zakresie: architektury wsi, miasta, obiektów przemysłowych oraz urbanistyki.

Jednolite studium architektury zawiera 17 dyscyplin, dających się ująć w 5 grup zasadniczych:

a) podstawową teoretyczną (matematyka, geometria wykreślna),

b) podstawową techniczną (budownictwo z poddziałami: ogólne, materiałoznawstwo, mechanika budowli, konstrukcje budowlane, instalacje, ekonomika budownictwa, realizacja budowy),

c) podstawową plastyczną (rysunek odręczny z rzeźbą, formy architektoniczne, historia architektury i sztuki, architektura polska),

d) specjalizacyjną (projektowanie architektoniczne — urbanistyka),

e) ekonomiczno-społeczną (marksizm, ekonomia polityczna), do której włączono także języki obce.

Całość jednolitego studium opiera się na wykonaniu 13 obowiązkowych prac projektowych, złożeniu 35 egzaminów i uzyskaniu 48 zaliczeń oraz na przedstawieniu i przyjęciu semestralnej pracy dyplomowej.

Metoda pracy katedr Wydziału polega na prowadzeniu ćwiczeń w sposób zależny od tematyki przedmiotu i od czasu przeznaczonego na wykonanie ćwiczenia. W dyscyplinach podstawowych (matematyka, częściowo geometria, statyka) ćwiczenia te są audytoryjne, w innych przeobrażają się nieraz w seminaria (historia architektury polskiej, częściowo budownictwo), aby w końcowych i specjalizacyjnych kierunkach rozwinąć się w system pracy kompleksowej, konsultowanej także w innych katedrach, lub u specjalistów spoza Uczelni. Katedry bowiem prowadzące na wyższych latach prace projektowe korzystają — zwłaszcza jeżeli chodzi o obiekty przemysłowe, użyteczności publicznej, przymorskie oraz plany zagospodarowania przestrzennego — z pomocy innych katedr Wydziału przy rozwiązywaniu zagadnień technicznych, budowlanych lub konstrukcyjnych. Poza tym katedry projektowe utrzymują kontakt z przedstawicielami odpowiednich instytucji zawodowych lub specjalistami danej gałęzi wiedzy, uzyskując od nich objaśnienia dotyczące założeń programowych, procesów technologicznych oraz oceny wartości gospodarczej rozwiązywanego problemu. Takie powiązanie dydaktyki z życiem gospodarczym ważne jest zwłaszcza dla prac dyplomowych, które przy ciekawych i oryginalnych

ujęciach planowych i plastycznych mają na widoku możliwość realizacji projektu.

Prace projektowe po ich wykończeniu są okresowo przeglądane wspólnie przez profesorów i studentów danego roku studiów lub całego Wydziału. Dyskusja nad nimi połączona z kierowaną przez profesorów analizą prac studentów przyczynia się wybitnie do zrozumienia i poszukiwania dróg, jakimi powinna kroczyć dzisiejsza architektura polska, aby mogła spełniać społeczne wymagania gospodarcze i kulturalne obok funkcyjnych, konstrukcyjnych i plastycznych.

Ważny dział dydaktyki Wydziału stanowią praktyki wakacyjne, które każdy student odbywa w ciągu studiów w miesiącach ferii letnich. Obejmują one następujące przedmioty:

1) inwentaryzację budownictwa wiejskiego (1 tydzień po II sem.),
2) budowę — roboty stanu surowego (4 tyg. po II sem.),
3) budowę — roboty wykończeniowe (4 tyg. po VI sem.),
4) inwentaryzację architektury polskiej (2 tyg. po VI sem.),
5) inwentaryzację urbanistyczną (2 tyg. po VIII sem.),
6) produkcję w biurach projektowych (4 tyg. po X sem.).

Praktyki te płatne z budżetu Uczelni, a organizowane przez Wydział, kierowane są przez pomocniczych pracowników naukowych odpowiednich katedr.

W kształceniu młodej kadry architektów w pełni docenia się znaczenie bezpośredniej obserwacji założenia planowego bryły architektonicznej i jej kształtu w warunkach oświetlenia i powiązania z terenem, rozwijającej u studenta wyobraźnię plastyczną. W tym celu organizowano również, w miarę możności budżetowych, wycieczki naukowe studentów w celu zapoznania ich z zabytkami architektury, z nowoczesnymi osiągnięciami w dziedzinie budownictwa mieszkalnego, przemysłowego i użyteczności publicznej, z założeniami urbanistycznymi nowych osiedli mieszkaniowych i z zagadnieniami portowymi Wybrzeża.

Studenci zależnie od swych osobistych zainteresowań naukowych lub plastycznych tworzą przy odpowiednich katedrach koła naukowe, stanowiące komórki ogólnego Studenckiego Towarzystwa Naukowego. Na Wydziale Architektury istnieją cztery koła: historyczne, plastyczne, urbanistyczne i twórczości architektonicznej, zorganizowane w r. 1954.

Osiągnięcia Wydziału na polu dydaktyki można oceniać ilością dyplo-

mów nadanych wychowankom Szkoły i zakresem zdobytej przez nich wiedzy. Dyplom inżyniera architekta otrzymało od r. 1952 do r. 1955 — 272 absolwentów, dyplom magistra architektury w latach 1946 do 1955 — 388 absolwentów. Z tej liczby absolwentów duży procent zajął stanowiska kierownicze w Gdańsku i w innych rejonach Polski (Bydgoszcz, Białystok, Opole Śląskie).

Dyplomanci Wydziału wiążą się niejednokrotnie w zespoły dla obesłania konkursów urbanistycznych, architektonicznych lub rzeźbiarskich, w których zdobywają nagrody i wyróżnienia (Łuk Wyzwolenia w Lublinie, pomnik Obrońców Wybrzeża w Gdańsku, Plac Teatralny i Dzierżyńskiego w Warszawie, Ambasada Polska w Pekinie, typowe sekcje mieszkalne itp.).

Sprawa aspirantur na wydziałach architektury inspirowana już w r. 1952 znalazła efektywne rozwiązanie w r. 1953, początkowo tylko przy Zakładzie Architektury Polskiej w Politechnice Warszawskiej, umożliwiającym badania naukowe w dziale historii architektury. Ostatnio sprawa aspirantur krajowych w dziale architektury przybrała formę ogólniejszą przez ustalenie pięciu aspirantur rocznie dla różnych dziedzin nauki reprezentowanych przez wydziały architektury. Jedną z tych aspirantur otrzymał w r. 1955 Wydział Architektury P. G.

W r. 1948 utworzono w Gdańsku Wieczorową Szkołę Inżynierską. Wydział Architektury tej szkoły, kierowany przez prof. M. Osińskiego jako dziekana i obsługiwany przez kilkunastu pracowników naukowych Politechniki, wykształcił dwa roczniki studentów, z których 165 dyplomantów uzyskało stopień inżyniera architekta. Z chwilą zaś, gdy najdotkliwsze luki personalne w zakresie kwalifikowanych pracowników budownictwa na terenie Wybrzeża zostały zaspokojone, Ministerstwo Szkolnictwa Wyższego uznało za celowe zlikwidowanie Wydziału Architektury Wieczorowej Szkoły Inżynierskiej w r. 1952.

Możność awansu społecznego pobudziła kilku dyplomantów W.S.I. jak i osoby spoza terenu gdańskiego, które zdobyły już tytuł inż. architekta i pracują zawodowo, do podjęcia dalszych studiów w celu uzyskania stopnia magistra. Ministerstwo zezwoliło Wydziałowi Architektury P.G. na przyjęcie corocznie ograniczonej liczby kandydatów jako studentów — eksternistów. Pozytywne złożenie wstępnego egzaminu konkursowego z geometrii wykreślnej i projektowania umożliwiło im prowadzenie trzechletnich studiów magisterskich równocześnie z pracą zawodową poza Uczelnią.

*

Pierwsze lata działalności katedr Wydziału były poświęcone głównie krystalizowaniu programu nauczania. Wysiłek Wydziału skupiał się na dostosowaniu tematów prac semestralnych i dyplomowych do zagadnień związanych z socjalistyczną gospodarką narodową, a to celem szybszego i pełniejszego przygotowania młodych architektów do zadań, jakie będą mieli do spełnienia po wyjściu z Uczelni. W tym czasie pracownicy naukowi Wydziału brali już czynny udział w szeregu komisji powoływanych do rozwiązywania kwestii związanych z obsługą zagadnień gospodarczych, spraw morskich, komunikacyjnych, spraw ściśle techniczno-budowalanych, spraw wychowania fizycznego, służby zdrowia i wielu innych.

W konsekwencji tej współpracy i kontaktów dydaktyka na Wydziale Architektury otrzymała organiczne powiązanie z życiem technicznym Wybrzeża. Rozwój prac naukowo-badawczych w katedrach wywołany był koniecznością niesienia pomocy instytucjom gospodarczym przy odbudowie miast pomorskich i przebudowie wsi oraz towarzystwom naukowym Wybrzeża i dalszych rejonów kraju. Tematyka tych prac stanowiła materiał do referatów wygłaszanych przez pracowników naukowych Wydziału na Sesjach Naukowych Politechniki Gdańskiej, organizowanych corocznie od r. 1951. Dotyczyły one badań nad urbanistyką i architekturą Gdańska i jej twórcami, nad formami budownictwa ludowego, nad organizacją i zasadami krytyki budownictwa, nad tworzywami zastępczymi, nad twórczością architektoniczną w dziedzinie przemysłu i sportu, nad ekonomiką w planach przestrzennych i urbanistycznych, nad klimatem w Polsce i nad zagadnieniem specjalizacji pracy architekta. Trzy referaty wygłoszone na plenarnych posiedzeniach Sesji Naukowych dotyczyły odbudowy głównego wjazdu do starego Gdańska, kierunków rozwoju architektury przemysłowej oraz kształtowania współczesnych wnętrz okrętowych.

Niektóre referaty zgłaszane na Sesje Naukowe stały się podwaliną dalszych prac, zwłaszcza od czasu, kiedy w lutym 1954 r. Rada Główna Ministerstwa Szkolnictwa Wyższego wezwała uczelnie do opracowania indywidualnych planów rozwojowych dla pomocniczych pracowników nauki, pragnących uzyskać stopień kandydata nauk technicznych. Plany opierały się o podane przez Polską Akademię Nauk w r. 1953 wytyczne do projektu planu badań naukowych. Wytyczne te miały nadawać pracom naukowym architektoniczno-urbanistycznym kierunek rozważań historycznych, teoretycznych i ekonomicznych.

W odpowiedzi na wezwanie Rady Głównej Wydział Architektury zgłosił ze strony 13 katedr ponad 20 prac kandydackich, których tematyka obejmuje wyżej wymienione kierunki. Prace zapoczątkowane w r. 1954 przeszły już lub przechodzą etapy wstępne (języki obce, materializm dialektyczny, dyscyplina podstawowa) i w najbliższych latach wejdą w fazę końcową przewodu kandydackiego. Z poprzedniego okresu ma Wydział do zanotowania poważny dorobek b. adiunkta Politechniki Gdańskiej mgr inż. arch. Stanisława Bobińskiego, który za źródłową pracę pt. „Gdańsk wczesnodziejowy na podstawie analizy planu" uzyskał w r. 1952 dyplom doktora nauk technicznych starego typu.

*

Wydział Architektury Politechniki Gdańskiej obejmuje swymi zainteresowaniami naukowymi i twórczymi teren północnej Polski, a w szczególności województwa: Olsztyńskie, Gdańskie, Bydgoskie, Koszalińskie i Szczecińskie. Wielkie zniszczenia wojenne na tym terenie i przejście w ręce polskie obszarów ongiś polskich, a pozostających przez wieki pod działaniem kultury niemieckiej skłania katedry Wydziału Architektury do podejmowania i prowadzenia badań archiwalnych i terenowych nad formą zakładania miast i osiedli pomorskich z uwzględnieniem ich charakteru przymorskiego oraz nad rozwojem architektury tego terenu powiązanej silnie wzajemnymi wpływami z architekturą ościennych krajów nadbałtyckich. Specjalnie Gdańsk i wzorowany na nim późniejszy Elbląg są obrazem oryginalnej architektury pomorskiej, która oddziaływała na architekturę całej Polski.

Pierwsze badania podjął prof. Wł. Czerny, stawiając w latach 1945-47 zasadnicze zagadnienia projektodawcze Gdańska, które do dziś utrzymały się szczególnie w strukturze śródmieścia.

Trudnego zadania ratowania resztek olbrzymiego dorobku kulturalnego zabytkowego Gdańska podjął się w pierwszych latach powojennych prof. Jan Borowski. Dobywając z gruzów fragmenty architektury i rzeźby i przenosząc je w bezpieczne miejsce, miał możność dokonania przy pomocy studentów Wydziału Architektury ważnej, bo podstawowej pracy zinwentaryzowania tego, co jeszcze zabytkowego z kamienia i cegły pozostało w gruzach miasta.

Prof. Borowski utworzył w r. 1949 przy wydatnej pomocy adiunkta mgr inż. arch. Witolda Majewskiego Pracownię Rekonstrukcji Architektury

Gdańsk — „Lwi Zamek" (ul. Długa 35) po odbudowie

Gdańsk — „Lwi Zamek" („Château au Lion") après la reconstruction

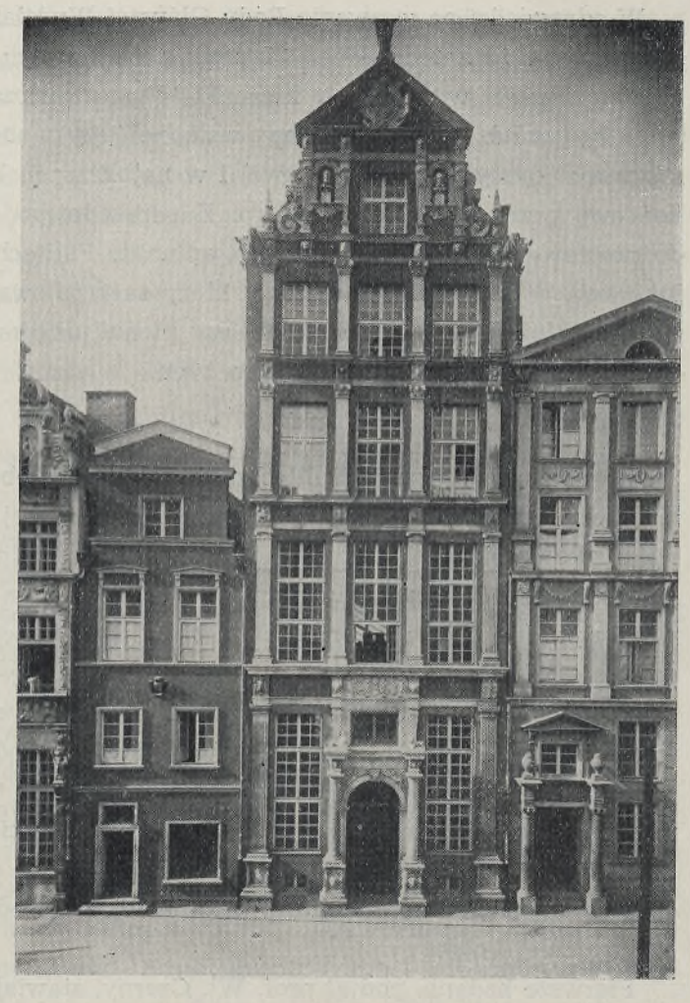

Zabytkowej przy Centralnym Biurze Projektów i Studiów Bud. M. i O. późniejszym Miastoprojekcie z siedzibą na Politechnice. W pracowni tej wykonano projekty rekonstrukcyjne bloków przy głównych ulicach śródmieścia Gdańska, odbudowanych już w r. 1950, oraz projekty rekonstrukcji wnętrz Domu Uphagena i Lwiego Zamku.

Po zlikwidowaniu tej pracowni w r. 1951 prace jej przejął Zakład Historii Architektury Polskiej P. G., opierając się na kilku pracownikach z dawnej Pracowni Rekonstrukcji, asystentach Katedr Historii Architektury.

Zakład Historii Architektury Polskiej, opierając się na skrzętnie zbieranych materiałach dokumentacyjnych, a przede wszystkim na aktach tzw.

policji budowlanej Wolnego Miasta Gdańska i pracach inwentaryzacyjnych, podejmował przede wszystkim badania historycznego obrazu ciągów ulicznych Głównego Miasta, w związku z odbudową ulicy Długiej i Długiego Targu oraz dalszych bloków mieszkalnych śródmieścia gdańskiego. Zakład, udostępniając projektantom Miastoprojektu i współpracującym z nimi plastykom historyczne materiały ikonograficzne, umożliwiał im dokonanie wiernej — w miarę możliwości — rekonstrukcji całości lub szczegółów obiektów charakteryzujących sztukę gdańską.

Z prac tych wiążących się ściśle z gospodarką narodową wyłoniły się następnie prace naukowe podjęte przez pracowników Zakładu na tematy takie jak: dom gdański w jego historycznym rozwoju, wpływ domu gdańskiego na budownictwo mieszkalne w Polsce, fortyfikacje Gdańska i ich rola w obronie Wybrzeża, miejscowi i obcy budowniczowie i architekci gdańscy.

Wspomniana zaś poprzednio praca dr Stanisława Bobińskiego, wnosząca do zagadnienia genezy miasta nowe spojrzenie, stała się bodźcem do rozszerzenia badań archeologicznych prowadzonych na terenie Gdańska w związku z „Millenium powstania Polski".

Żywe sprawy odbudowy Gdańska stały się tematem ćwiczeń i prac dydaktycznych katedr Wydziału Architektury. Katedry Historii Architektury sporządzały modele zawiłych w formie i konstrukcji obiektów gdańskich, jak hełm Ratusza Głównego, jak zasadniczy profil typowego kościoła gdańskiego z różnorodnością jego sklepień i konstrukcji dachowych. Tematem ćwiczeń Katedry Urbanistyki były historyczne odtworzenia założeń poszczególnych odcinków miasta. W katedrach projektowania opracowywano projekty obiektów mających stanąć w miejsce zniszczonych w formie dostosowanej do charakteru całości miasta.

Kierownicy katedr i wielu pomocniczych pracowników naukowych Wydziału jako członkowie Rad Technicznych różnych instytucji brali udział w dyskusjach nad ustaleniem formy najlepszego rozwiązania odbudowy i przebudowy miasta.

Poza odbudową Gdańska, jako największym zagadnieniem technicznym i plastycznym, Wydział Architektury P. G. interesuje się także innymi dziedzinami życia społecznego i gospodarczego Pomorza.

Badania Katedry Budownictwa Wiejskiego opierają się na terenowych pracach inwentaryzacyjnych wsi, zwłaszcza kaszubskiej, tak lądowej, jak

i nadmorskiej rybackiej. Mają one służyć do wyciągnięcia wniosków, jakimi drogami powinna pójść jej obecna przebudowa.

Specjalnością Wydziału są też prace dydaktyczne i naukowe oraz twórcze Katedry Budownictwa Przymorza. Ich tematyka uwzględnia wszystkie problemy związane z budową portów i ich zapleczem gospodarczym. Istnienie zaś na Politechnice Gdańskiej Wydziału Budowy Okrętów skłania Katedrę Budownictwa Przymorza do specjalnych studiów nad architekturą okrętów, zewnętrzną formą bryły i jej wewnętrzną dyspozycją — co dało już dobre wyniki w rozwiązywaniu tego zagadnienia w budownictwie okrętowym.

Na uwagę zasługuje działalność pierwszej w Polsce Katedry Planowania Regionalnego. Zajmuje się ona podstawami gospodarczymi planowania przestrzennego i powiązaniem planowania regionalnego z planowaniem gospodarczym specjalnie na żyznych terenach delty Wisły. Równolegle z tym Katedra podejmuje tam również badania nad klimatem, wpływającym bardzo silnie na lokalizację i sposób zabudowy miast i osiedli.

W zasięgu wreszcie działalności katedr budownictwa leżą zagadnienia takie, jak architektura i urbanistyka przemysłowa ze szczególnym uwzględnieniem polskiego wybrzeża, budownictwo sportowe (wielkie hale sportowe) oraz, społecznie i gospodarczo nader ważne, budownictwo służby zdrowia o szerokiej tematyce po raz pierwszy w Polsce podejmowanych prac naukowych, wiążących Katedrę Budownictwa Utylitarnego ściśle z realizacją budownictwa służby zdrowia.

Prace badawcze prowadzone przez katedry Wydziału, a powiązane z gospodarką narodową wywołały konieczność tworzenia niezależnie od normalnych zakładów naukowych przy poszczególnych katedrach — także zakładów jako tzw. „pomocniczych gospodarstw", wykonujących prace badawcze i usługowe dla instytucji gospodarczych.

Krótki poniższy przegląd działalności katedr Wydziału niech posłuży do uzupełnienia ogólnego obrazu rozwoju i pracy Wydziału Architektury P. G. w okresie lat 1945—1955.

Katedra Geometrii Wykreślnej (Kierownik — prof. nadzw. Franciszek Otto). Katedra, zorganizowana jako jedna z pierwszych na Wydziale w r. 1945, obsługiwała początkowo przy obsadzie 8 pracowników naukowych pięć wydziałów Politechniki. Po kilkakrotnych zmianach

w programach nauczania katedra obsługuje obecnie pierwszy rok studiów Wydziału Architektury, a poza tym wydziały: Budowy Okrętów, Budownictwa Lądowego, Budownictwa Wodnego oraz te same wydziały na Studium Wieczorowym i Zaocznym. Obecny personel katedry składa się z 7 pomocniczych pracowników nauki oprócz kierownika. Prof. Otto prowadził w latach 1945-49 nadobowiązkowe jednosemestralne wykłady z perspektywy malarskiej. W ramach problematyki naukowej i w ścisłym powiązaniu z korzyściami dydaktycznymi opracowuje się w katedrze zagadnienie perspektywy dwuocznej.

Owocem tych prac jest wydana książka: F. Otto i E. Otto *Zbiór zadań z geometrii wykreślnej* cz. I; poza tym F. Otto opracowuje publikację pt. *Geometria dla architektów.*

Katedra posiada specjalistyczną bibliotekę oraz zbiór modeli i przezroczy ilustrujących podstawowe zagadnienia z geometrii wykreślnej i jej zastosowań praktycznych.

Przydzielony czasowo katedrze Zakład Fotografiki utworzony w r. 1949 jako zalążek przyszłego Studium Fotografiki, kierowany przez art. fot. inż. Kazimierza Lelewicza, ma na celu kształcenie studentów w posługiwaniu się aparatem fotograficznym przy pomiarach budynków i inwentaryzacji zabytków oraz przy reprodukcji projektów. Specjalnością Zakładu są zdjęcia architektury osiedli wiejskich i miejskich, fotograficzna reprodukcja lub powiększanie skali rysunków i fotogrametria. Zakład, poza dydaktyką na Wydziale Architektury, obsługuje także inne katedry i zakłady Politechniki, zaopatrując je w potrzebne pomoce naukowe. Inż. Lelewicz prowadził od r. 1945 planową dokumentację zniszczeń i odbudowy zabytków Gdańska i województwa gdańskiego.

Katedra Podstaw Budownictwa i Elementów Budowlanych: (Kierownik — prof. nadzw. Włodzimierz Prochaska). Katedra istniejąca od 1946 rozwijała nauczanie budownictwa już w samym projektowaniu — jako ujęcie najbardziej kompleksowe. Problematyka naukowa katedry opierała się na kierunkach o znaczeniu gospodarczym, jakimi są: a) budownictwo oszczędnościowe, oparte o główny problem poszukiwania materiałów zastępczych, b) architektura i urbanistyka przemysłowa z położeniem nacisku na prefabrykaty i c) budownictwo sportowe ze szczególnym uwzględnieniem projektowania wielkich wnętrz sportowych.

Prof. Prochaska specjalizuje się w dziedzinie budownictwa z szerokim zastosowaniem trzciny jako materiału dotychczas należycie nie wykorzystanego, a występującego w dużych ilościach w północnych województwach naszego kraju. Z tego zakresu wydał kilka monografii o seryjnej produkcji elementów trzcino-betonowych dla niskiego budownictwa mieszkalnego, ilustrowanych przykładami budowy domków jednorodzinnych w Oliwie i budynków gospodarczych na Żuławach. Związany z katedrą Zakład Budownictwa Przemysłowego w badaniach swych i opracowaniach naukowych dąży przede wszystkim do wydobywania rezerw materiałowych, do których oprócz wymienionej już trzciny należy torf, glina, szkło i kamień naturalny.

Inną grupą zagadnień opracowywanych w katedrze i w zakładzie stanowi walka z błędami budowy szczególnie w związku z usuwaniem grzyba domowego, wyrządzającego nieobliczalne szkody w gospodarce narodowej. Połączenie zabiegów chemicznych z metodami budowlanymi skutecznie pomaga w ratownictwie schorzałych obiektów mieszkalnych i przemysłowych.

Katedra współpracuje ze Stocznią Gdańską oraz z przemysłem chłodniczym, piwowarskim, prefabrykacji domów i innymi; udziela pomocy racjonalizatorom z terenu, opiekuje się Gdańskim Zjednoczeniem Budownictwa Przemysłowego.

W zakresie budownictwa sportowego zespół pracowników naukowych katedry opracowuje projekt Hali Sportowej w Łodzi oraz płyty lodowiska krytego w Warszawie.

Ścisła współpraca z przemysłem i instytucjami gospodarczymi wpływa na realny, praktyczny kierunek tematyki naukowej katedry.

Zakład ma w swym dorobku dwa patenty: adiunkta mgr inż. Józefa Rogowskiego: „Grafikon do wykreślania perspektyw geometrycznych lub optycznych" i laboranta Jana Górskiego: „Czyszczarka mechaniczna do trzciny" oraz kilka zgłoszeń patentowych i kilkadziesiąt przyjętych i nagrodzonych wniosków racjonalizatorskich.

Katedra Prowadzenia i Kosztorysowania Robót Budowlanych (Kierownik — zast. prof. mgr inż. Zygmunt Bułakowski). Katedra wprowadziła pracę zespołową studentów przy opracowywaniu ćwiczeń z organizacji budowy. Sposób ten pozwala na korygowanie i konsultowanie się wzajemne studentów i stanowi przygotowanie do

późniejszej kolektywnej pracy w biurach projektowych. Prace naukowe katedry nastawione są na ogólny kierunek ekonomiki budownictwa, co znalazło wyraz w referatach sesyjnych i w indywidualnych planach prac naukowych. Prace kierownika katedry obejmują opracowania i referaty z dziedziny organizacji budowy jak też opiniowanie wniosków racjonalizatorskich w dziedzinie budownictwa i wykonawstwa robót budowlanych.

Katedra Rysunku, Rzeźby i Malarstwa (Kierownik — prof. nadzw. art. mal. Władysław Lam). Katedra powstała w r. 1945 i obsługiwała początkowo 3 lata studiów architektury. Personel pomocniczy składał się z plastyków, absolwentów gdańskiej Wyższej Szkoły Sztuk Plastycznych i magistrów architektów z Politechniki Gdańskiej. Od r. 1954 katedra korzysta z pomocy dwóch doświadczonych pedagogów: prof. nadzw. Adama Gerżabka i zast. prof. Erwina Elstera, wchodzących w skład personelu katedry.

Działalność pisarska prof. Lama — to trzy wydane prace popularyzujące zagadnienia z dziedziny rysunku i malarstwa oraz liczne artykuły i recenzje w czasopismach.

Zakład Sztuk Plastycznych istniejący przy katedrze podjął prace nad odtwarzaniem historycznych wnętrz kamienicy gdańskiej.

Pracownia rzeźby przy katedrze prowadzona była w latach 1945-46 przez art. rzeźb. Mariana Wnuka, profesora Wyższej Szkoły Sztuk Plastycznych, następnie zastępczo przez kierownika katedry, zaś od roku 1952 przez adiunkta L. Veroczy.

Katedra Historii Architektury Powszechnej (Kierownik — prof. nadzw. mgr inż. Jan Borowski) i

Katedra Historii Architektury Polskiej (Kierownik — prof. zw. dr inż. Marian Osiński).

Katedry te, poza odmienną tematyką nauczania, rozwinęły już w pierwszych latach istnienia wspólną działalność na polu badań i studiów nad architekturą zabytkową odbudowującego się Wybrzeża. Prace te prowadzone w ścisłej współpracy z zainteresowanymi instytucjami stanowią naukową podstawę rekonstrukcji urbanistycznej i architektonicznej Głównego Miasta w Gdańsku.

Prof. Jan Borowski, kierownik Katedry Historii Architektury Powszechnej, otrzymał w r. 1951 Nagrodę Państwową Zespołową III stopnia

za plany i udział w realizacji twórczej rekonstrukcji Starego Gdańska. W roku 1955 wydał pracę pt. *Ochrona zabytków*, opartą o doświadczenia zdobyte w pracy konserwatorskiej na terenie Wybrzeża.

Charakteryzując kadrę pomocniczych procowników naukowych obu katedr historii architektury, należy podkreślić jej poważne osiągnięcia dydaktyczne oraz naukowe, omawiane na Sesjach Naukowych Politechniki

Katedra Historii Archiktektury. W pracowni

Chaire de l'Histoire de l'Architecture. L'atelier

Gdańskiej i rozwijane następnie w podejmowanych pracach kandydackich. Asystent Katedry Historii Architektury Polskiej mgr inż. Jerzy Stankiewicz oprócz pracy o Strakowskich, wydanej w r. 1955, opracował obszerną książkę pt. *Fortyfikacje Gdańska* wydaną przy wydatnym poparciu finansowym Komitetu Popierania Twórczości Naukowej przy Urzędzie Rady Ministrów.

Katedra Budownictwa Wiejskiego (Kierownik — prof. nadzw. dr inż. Feliks Markowski). Katedra prowadzi nauczanie wstępnego projektowania opartego o tematykę nowoczesnego budownictwa mieszkalnego i społecznego na wsi oraz całych osiedli wiejskich (ruralі-

stykę). Opiera się w tym zakresie na bogatym własnym zbiorze materiałów zinwentaryzowanych osiedli pomorskich, a zwłaszcza kaszubskich, mającym poważne znaczenie dydaktyczno-naukowe. Pracownicy katedry brali czynny udział w zjazdach i konferencjach ogólno-polskich w sprawie budownictwa wiejskiego. Założony w r. 1953 jako gospodarstwo pomocnicze

Gdańsk — widok na nowoodbudowaną dzielnicę

Gdańsk — Vue générale d'un quartier au cours de la reconstruction

Zakład Budownictwa Wiejskiego wykonał wiele prac o charakterze przeważnie naukowym. Prof. Markowski wygłaszał referaty sesyjne i radiowe na temat drewnianych zabytków budownictwa ludowego; brał też stale żywy udział w pracach Tow. Przyjaciół Nauki i Sztuki, Tow. Archeologicznego, Stowarzyszenia Historyków Sztuki i Stowarzyszenia Architektów Polskich. Zast. prof. mgr inż. Józef Rouba, stały rzeczoznawca i weryfikator Biura Projektów Budownictwa Wiejskiego w Gdańsku, omawiał w referacie sesyjnym pt. „Spółdzielnie produkcyjne w ZSRR" nowe metody stosowane przy planowaniu spółdzielni produkcyjnych; poza tym opracowuje zagadnienie naukowe pt. Stodoły sochowe powiatu łowickiego.

Katedra Budownictwa Miejskiego (Kierownik — zast. prof. mgr inż. Józef Rybicki). Katedra zorganizowana dopiero w r. 1951 ma jako główny kierunek pracy dydaktycznej i naukowej miejskie budownictwo mieszkaniowe.

Cały pomocniczy personel naukowy podjął się przygotowania prac kandydackich na tematy aktualne związane z ogólną gospodarką państwową i planami inwestycyjnymi najbliższych lat, tj. z zagadnieniami budownictwa mieszkaniowego przy zastosowaniu nowoczesnych metod budownictwa. Niezależnie od tego personel naukowy wykonał w ramach Zakładu kilka prac projektowych, nagrodzonych i reprodukowanych w czasopismach (adiunkt mgr inż. St. Sowiński: projekty centrali tekstylnej w Gdańsku, osiedla akademickiego we Wrzeszczu, Domu Społecznego w Elblągu, budownictwa mieszkaniowego prefabrykowanego; st. asystent mgr inż. L. Taraszkiewicz: projekty śródmieścia Gdańska, budynku mieszkalnego w Gdańsku — nagroda honorowa SARP, gmachu Prezydium Powiatowej Rady Narodowej w Pruszczu, stacji metro na Placu Teatralnym w Warszawie). Poza tym katedra współpracuje z czołowymi instytucjami krajowymi, zajmującymi się problemami budownictwa mieszkaniowego, jak Instytut Budownictwa Mieszkaniowego i Centralny Zarząd Miastoprojektu.

Przy katedrze istnieje Zakład Architektury Miejskiej prowadzony przez kierownika Katedry Architektury Wnętrz, prof. Rembiszewskiego. Zakład wykazuje twórczą działalność w dziedzinie projektowania rozwiązań ważnych zagadnień architektonicznych na terenie Gdańska i innych miast, rozwiązań nagradzanych, wyróżnianych i publikowanych w czasopismach. Są to studia i projekty realizacyjne Domu Kultury w Elblągu, ukształtowania śródmieścia Warszawy, terenów portowo-miejskich w Gdańsku, osiedla akademickiego wraz z przynależnym doń wieżowcem, wykonanym całkowicie z prefabrykatów.

Katedra Budownictwa Utylitarnego i Przemysłowego (Kierownik — zast. prof. mgr inż. Stefan Porębowicz). Katedra zorganizowana w r. 1949 skupia swe zainteresowania głównie wokół zagadnień służby zdrowia, tj. budownictwa dla potrzeb lecznictwa zamkniętego (szpitale, sanatoria, prewentoria) i otwartego (poradnie, przychodnie i polikliniki, stacje krwiodawstwa, apteki itp.), a poza tym wokół wybranych działów budownictwa społecznego. Oprócz prac projektowych katedra podejmuje też prace naukowe. Między innymi w opracowaniu znajduje się

obszerna praca kierownika katedry, obrazująca rozwój historyczny budownictwa szpitalnego. Pracy o tym zagadnieniu nie było jeszcze w Polsce.

Pracownicy katedry współpracowali przy realizacji obiektów budownictwa służby zdrowia na terenie całej Polski, biorąc udział w przygotowywaniu projektów specjalizacyjnych dla szpitali i sanatoriów, zespołów klinicznych, zakładów teoretycznych itp. Z odbudową Gdańska wiąże się realizacja: Stacji Krwiodawstwa i Pawilonu nr. 14 w Akademii Lekarskiej (prof. Porębowicz), szpitala Marynarki Wojennej w Oliwie (zast. prof. Kühnel), szpitala we Wrzeszczu, Zakładu Elektrokardiografii na Klinice Wewnętrznej i sali wykładowej chirurgii Akademii Lekarskiej (adiunkt T. Stapf), wreszcie Pogotowia Ratunkowego we Wrzeszczu (adiunkt A. Lepczak).

W lecie 1955 kierownik katedry brał udział w Międzynarodowym Zjeździe Szpitalnictwa w Lucernie, na który przygotował referat o osiągnięciach budownictwa szpitalnego w Polsce po jej wyzwoleniu.

Katedra Budownictwa Monumentalnego. (Kierownik — prof. zwycz. dr inż. W. Minkiewicz). Katedra służy badaniom i studiom nad projektowaniem budowli użyteczności społecznej o charakterze kulturalnym, reprezentacyjnym. Problematyką katedry na lata najbliższe stało się zagadnienie współczesnych teatrów wielkich. Problem ten związany jest ściśle z naukowymi zainteresowaniami katedry. Toteż wszyscy czterej pomocnicy naukowi katedry podjęli pracę zespołową obejmującą kilka tematów kandydackich, która naświetli problemy widowni i sceny teatralnej w historycznym i obecnie postulowanym ujęciu, zagadnienie pomieszczeń pomocniczych oraz problem inscenizacji teatralnej.

Tematyka dydaktyczna katedry operuje projektami obiektów dla różnych celów i funkcji kulturalnych. Student opracowuje projekt kompleksowo, tj. wraz z posadowieniem obiektu w terenie, związaniem go z otoczeniem, nadaniem mu barwy i światła, z pokazaniem szczegółów elewacji i rozwiązań plastycznych wnętrza. Problemy techniczne konsultuje w odpowiednich katedrach Wydziału, aby projekt nabrał cech wymaganych dla realizacji. Katedra przygotowuje wydanie drukiem prac studentów z okresu 10-lecia.

Kierownik katedry prof. Minkiewicz pracę swą naukową opiera na zagadnieniach z teorii architektury, czemu daje wyraz w licznych referatach i wystąpieniach na posiedzeniach i zjazdach organizacji technicznych.

Poza tym bierze aktywny udział w odbudowie i rozbudowie kraju, cenny jest zwłaszcza jego udział w odbudowie Gdańska (odbudowa centralnej części gmachu głównego Politechniki Gdańskiej, budowa gmachu Urzędu Morskiego), a przede wszystkim jego studia nad zagospodarowaniem i rozplanowaniem Głównego i Starego Miasta w Gdańsku, żywo dyskutowane w kołach fachowych Wybrzeża.

W latach 1947—1951 prof. Minkiewicz pełnił poza Uczelnią także obowiązki kierownika odnowienia Zamku Królewskiego na Wawelu, przeprowadzając tam odbudowę klatki schodowej królewskiej i Baszty Złodziejskiej oraz budowę gmachu nr. 8. Od r. 1952 jest stałym rzeczoznawcą i członkiem Wawelskiego Kolegium Konserwatorskiego.

Centralna Komisja Kwalifikacyjna dla Pracowników Nauki przyznała prof. Minkiewiczowi w listopadzie 1953 r. stopień doktora nauk technicznych nowego typu — a organizująca się PAN powołała go na swego członka tytularnego. Prof. Minkiewicz otrzymał w r. 1955 Państwową Nagrodę I stopnia za całość twórczej działalności architektonicznej i pedagogicznej pogłębionej pracami w dziedzinie teorii architektury.

Katedra Budownictwa Przymorza i Portów (Kierownik — prof. nadzw. mgr inż. Wacław Tomaszewski). Katedra utworzona w r. 1945 jest pierwszą i jedyną tego rodzaju placówką naukową w Polsce bez oparcia o pierwotne wzory jakiejkolwiek dawnej polskiej uczelni. Zadaniem katedry było kompleksowe opracowanie badań dydaktyki i twórczości architektonicznej dyktowanej potrzebami polskiego wybrzeża morskiego, tj. miast portowych, portów rybackich i handlowych oraz żeglugi morkiej. Pierwszy zespół katedry rekrutował się z pracowników naukowych Sekcji Studiów Biura Odbudowy Portów w Gdańsku, przenoszących na teren uczelni całość praktycznych doświadczeń badawczych ze studiów nad odbudową, uruchomieniem i rozbudową portów handlowych w Gdyni, Gdańsku i Szczecinie oraz portów rybackich z zapleczem i bez zaplecza przemysłowego. W ramach zadań dydaktycznych opracowano szereg projektów baz rybackich, obejmujących obszary zespołów portowych i osiedli mieszkalnych. Były to indywidualne domy rybaków łodziowych i kutrowych, gospody rybackie, hale przeładunkowe, bosmanaty i kapitanaty portów oraz domy marynarzy typu hotelowego.

W r. 1947/48 katedra rozszerzyła zakres działalności programowej, wprowadzając wykłady z marynizmu powierzone zast. prof. Wydz. Budow-

nictwa Wodnego mgr inż. Stanisławowi Szymborskiemu. Zadaniem wykładów tych było zapoznanie studentów z całokształtem zagadnień „uprawy morza", wyjaśniających technologię urządzeń portowych, locję nabrzeży oraz specyficzność formy i sylwety budowli nadmorskich.

W następnym roku akademickim uruchomione również zostały wykłady i ćwiczenia z architektury okrętowej, prowadzone przez doc. mgr inż. budowy okrętów Witolda Urbanowicza.

W roku 1952 powstaje przy katedrze „gospodarstwo pomocnicze" — Zakład Architektury Przymorza dla pogłębienia badań specjalistycznych w formie studiów analityczno-twórczych lub w formie opracowania zadań usługowych na rzecz państwowego planu inwestycyjnego. Do wybitniejszych osiągnięć zespołowych naukowych i twórczych katedry i zakładu należy zaliczyć studia dokumentacyjne i projekt architektury czterech statków pasażerskich Morskiej Żeglugi Przybrzeżnej, realizowanych w stoczniach węgierskich na Dunaju oraz architektury pierwszego w Polsce Technikum Wychowania Fizycznego w Oliwie w pasie nadmorskiego Parku Kultury. Należy również wspomnieć o udziale katedry w Sesjach Naukowych Politechniki Gdańskiej, na których mgr inż. Urbanowicz przedstawił referaty sekcyjne o tematyce okrętowej, a prof. Tomaszewski jeden z referatów plenarnych pt. „Główne kryteria współczesnych wnętrz okrętowych.

Do indywidualnych osiągnięć naukowych i twórczych pracowników katedry należy zaliczyć: prof. Tomaszewskiego studia i projekt realizacyjny miejskiego i portowego zespołu dworców kolejowych Gdyni; nagrodzone i publikowane projekty konkursowe adiunkta K. Biszewskiego na ukształtowanie śródmieścia Warszawy, śródmieścia Gdyni, pomnika Mickiewicza w Poznaniu, Pawilonu Polskiego w Moskwie i wnętrza pierwszej w Polsce stacji metro.

Katedra Statyki Budowli i Konstrukcji Budowlanych (Kierownik — prof. nadzw. dr inż. Stanisław Rydlewski). Ogólny przekrój planu prac naukowych katedry to zagadnienia wytrzymałościowe, konstrukcje drewniane i prefabrykowane. Problemy te wiążą się bezpośrednio z ważnym dla gospodarki narodowej zagadnieniem oszczędności drewna i stali we współczesnym budownictwie. Katedra rozwija pracę konsultacyjną i weryfikacyjną w biurach projektów i zakładach Politechniki, jak również projektodawczą (projekty konstrukcyjne dla

Technikum Wychowania Fizycznego w Oliwie i Ośrodka Akademickiego w Gdańsku). Bezpośredni kontakt z terenem dają katedrze liczne wykonywane dla przemysłu i budownictwa mieszkalnego ekspertyzy techniczne.

Katedra Urbanistyki (Kierownik — prof. nadzw. mgr inż. Władysław Czerny). Katedra w swej pracy dydaktycznej kładzie przede

Katedra Urbanistyki. Korekta prac studenckich

Chaire de l'Urbanisme. Correction des travaux des étudiants

wszystkim nacisk na społeczne i humanistyczne ustosunkowanie się projektantów do zadań urbanistycznych, kształcąc ich przy tym w racjonalnym kierunku plastycznym.

Katedra prowadząc obecnie praktyki inwentaryzacyjne miast Pomorza Zachodniego i Wchodniego zbiera interesujący materiał urbanistyczny, mający podstawowe znaczenie jako pomoc naukowa w pracy dydaktycznej. Prace dyplomowe absolwentów dotyczą kluczowych zagadnień najwięk-

szych ośrodków urbanistycznych takich jak: Gdańsk, Kraków, Warszawa, Gdynia, Toruń, Białystok. Z ważniejszych naukowych opracowań katedry wymienić należy: a) ustalenie zasad kompozycyjnych odbudowy Gdańska w r. 1945/46 i szkic planu ogólnego Gdańskiego Zespołu Miejskiego, b) szkicowe opracowanie szczegółowego planu zagospodarowania śródmieścia Gdańska wraz z projektem odbudowy dzielnic zabytkowych i c) rekonstrukcje rysunkowe ciągów elewacji ulicznych głównie ulicy Długiej i Długiego Targu, wykonane na podstawie zebranych materiałów i opracowań przez pracowników katedry przy współudziale mgr inż. Dolińskiego i dr inż. Bobińskiego.

Kierownik katedry brał udział w Międzynarodowym Kongresie Urbanistycznym w Hastings (Anglia) w r. 1946. Zast. prof. w Katedrze Urbanistyki, mgr inż. Zbigniew Żuławski, czuwający nad właściwym kierunkiem odbudowy historycznego Gdańska, otrzymał w r. 1951 Państwową Nagrodę Zespołową III stopnia za plany i udział w realizacji twórczej rekonstrukcji starego Gdańska. Pracownicy katedry wygłaszali referaty na wszystkich Sesjach Naukowych Politechniki.

Przy katedrze powstał w r. 1954 Zakład Urbanistyki, w którym opracowuje się studia do projektów urbanistycznych planu szczegółowego śródmieścia Szczecina i studia tyczące śródmieścia Gdańska.

Katedra Planowania Regionalnego (Kierownik — prof. nadzw. mgr inż. Stanisław Różański). Katedra jako nowa i pierwsza tego typu w Polsce napotykała początkowo na duże trudności związane zwykle z pracą pionierską. Katedra zajmuje się głównie trzema zagadnieniami naukowymi: a) planowaniem regionalnym wynikającym z postulatów gospodarki planowej i będącym rozwinięciem i pogłębieniem planów gospodarczych, b) podstawami gospodarczymi planowania przestrzennego, mającymi na celu określenie hierarchii ważności zagadnień gospodarczych i powiązanie planowania regionalnego z planowaniem gospodarczym i c) klimatem osiedli. Zagadnienie wpływu klimatu miejscowego na plany zagospodarowania przestrzennego miast jest coraz szerzej uwzględniane za granicą i ma duże znaczenie gospodarcze i społeczne. Sprawy te są po raz pierwszy w Polsce rozpatrywane i dlatego katedra napotyka na trudności wynikające z jednej strony z częstego niezrozumienia potrzeby rozpatrywania tych zagadnień, z drugiej zaś z braku literatury przedmiotu i pomocy naukowych.

Poważnym osiągnięciem katedry w zakresie dydaktyki jest wprowadzenie tematyki planistycznej do studiów urbanistycznych. W ostatnim okresie minionego 10-lecia przedmiotem pracy katedry było zagospodarowanie przestrzenne jednostki wielkości regionu, a w szczególności: a) przemiany przestrzenne, jakim ulega w gospodarce socjalistycznej typowy, zaniedbany region rolniczy podczas przekształcania go na nowoczesny region rolniczo-przemysłowy, b) opracowanie strefy podmiejskiej większych miast, c) przekształcenie przyrody z uwzględnieniem klimatu lokalnego i d) opracowanie wielkich węzłów komunikacyjnych w skali krajowej i regionalnej.

W ćwiczeniach wprowadzono metodę pracy zespołowej dającą dobre wyniki. Studenci mają możność konsultacji z różnymi specjalistami, a co pewien czas przeprowadzają dyskusje nad własnymi projektami.

Zagadnieniom ekonomicznym w regionie poświęcone są wykłady zlecone prowadzone przez mgr ekonomii Stanisława Malessę.

Współpraca katedry z gospodarką narodową znajduje swój wyraz w wykonywaniu przez Zakład Planowania Regionalnego zleceń otrzymywanych od instytucji gospodarczych. Wykonano: a) projekt szkicowy zagospodarowania przestrzennego strefy podmiejskiej zespołu Gdańsk—Gdynia, b) studia klimatu miejscowego śródmieścia Gdyni, stanowiące podstawę do planu szczegółowego tego śródmieścia, c) zasady opracowania mapy bioklimatycznej miasta Krakowa, d) projekt szkicowy zagospodarowania przestrzennego Kiełpinek jako gospodarstwa pomocniczego wielkiego zakładu przemysłowego na Wybrzeżu.

Prof. Różański jest członkiem kilku komisji PAN oraz rzeczoznawcą i członkiem komisji w sprawach urbanistyki w wielu miastach Polski. Oprócz licznych wykładów i odczytów wygłaszanych w środowiskach naukowych i fachowych posiada też dorobek piśmienniczy z zakresu swej specjalności.

Katedra Architektury Wnętrz (Kierownik — zast. prof. mgr inż. Wacław Rembiszewski). Najpóźniej, bo w r. 1953 zorganizowana katedra Wydziału Architektury P. G. nastawiła problematykę naukową na zorganizowanie studiów nad historią sprzętarstwa polskiego dla wykazania wpływu możliwości technicznych i tradycji na artystyczne kształtowanie sprzętu. Adiunkt katedry mgr inż. arch. Marian Rehorowski wydał pracę pt. *Meble polskie od XI do XX wieku,* tom I okres romański — oraz opublikował w czasopismach szereg artykułów omawiających piastowską

kulturę ziemi dolnośląskiej, zabytki stolarskie w Wielkopolsce i we Wrocławiu, jak i meble polskie z okresu wczesnego renesansu i meble gdańskie.

Prof. Rembiszewski posiada wśród swych osiągnięć twórczych projekt Zakładów Graficznych w Gdańsku (wspólnie z asystentem J. Chmielem) wyróżniony III Nagrodą Honorową SARP w r. 1953, projekt wnętrza pierwszej polskiej stacji metra wyróżniony II Nagrodą SARP oraz projekty budynku „Czytelnika" w Gdańsku i Miejskiej Rady Narodowej w Pruszczu Gdańskim, nagrodzone Nagrodą Państwową III stopnia również w r. 1953.

Marian Osiński

WYDZIAŁ BUDOWNICTWA LĄDOWEGO

Pierwszym wydziałem wchodzącym w skład Politechniki Gdańskiej wymienionym w Dekrecie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 24 maja 1945 r. o utworzeniu Politechniki Gdańskiej jest Wydział Inżynierii Lądowej. Organizacją tego Wydziału zajął się prof. dr Karol Pomianowski, profesor zwyczajny Politechniki Warszawskiej i wieloletni profesor Politechniki Lwowskiej znający dobrze obie przedwojenne politechniki polskie zarówno pod względem organizacyjnym, jak również możliwości personalnych. Prof. Pomianowski, jako profesor przedmiotów z zakresu budownictwa wodnego, wysunął od razu koncepcję, by na Politechnice Gdańskiej powstała równolegle z inżynierią lądową także inżynieria wodna. Jako jedyna politechnika mająca swą siedzibę w mieście portowym, była Politechnika Gdańska siłą faktu predestynowana do prowadzenia studiów związanych z zagadnieniami budownictwa morskiego. Również zachowane, choć przestarzałe, urządzenia laboratorium wodnego zachęcały do badań z zakresu budownictwa wodnego ujętego w najszerszym zakresie. Toteż zrozumiałe jest, że prof. Pomianowski przewidział również utworzenie kilku katedr z zakresu budownictwa wodnego.

Pierwsze koncepcje zestawienia katedr na Wydziale Inżynierii Lądowej opierały się na wzorach Politechniki Lwowskiej. Program ten jednak należało zmodernizować i dostosować do personalnych możliwości, tak aby naukę można było rozpocząć w r. 1945 w pełnym zakresie, tj. na wszystkich latach równocześnie. Przygotowano odpowiednie wnioski zatwierdzone przez Ministerstwo Oświaty w marcu 1946 r. i w ten sposób powstało na Wydziale Inżynierii piętnaście katedr.

Dużą trudność w organizowaniu Wydziału sprawiało znalezienie odpowiednich sił naukowych na kierowników katedr. Jedynym przedwojennym profesorem politechniki na Wydziale Inżynierii Lądowej P. G. w 1945 r. był prof. Pomianowski. Naukowcami o pełnych kwalifikacjach byli:

docent dr inż. Bronisław Bukowski, dr inż. Witold Nowacki i dr fil. Stanisław Turski. Prócz wymienionych zaangażowano jeszcze wysokokwalifikowanych specjalistów, którym powierzono stanowiska kierowników katedr tymczasowo, jako kontraktowym profesorom zwyczajnym lub nadzwyczajnym albo zastępcom profesora.

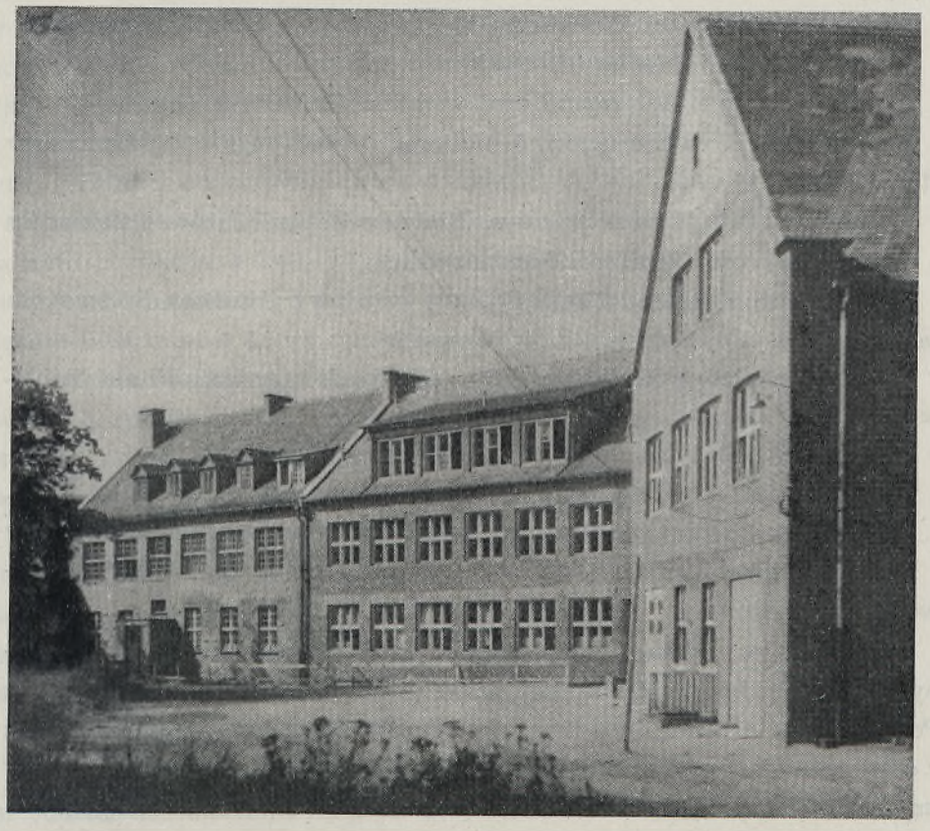

Wydział Budownictwa Lądowego. Gmach wybudowany w r. 1952

Faculté des Ponts et Chaussés. Bâtiment de la faculté édifié en 1952

Wykłady na wszystkich latach Wydziału rozpoczęto w r. akad. 1945/46 przy następującej obsadzie katedr:

1. Matematyki I: prof. dr Stanisław Turski
2. Wytrzymałości Materiałów i Statyki Budowli: prof. dr Witold Nowacki
3. Żelbetnictwa i Ustrojów Żelbetowych: prof. dr Bronisław Bukowski

4. Ustrojów Żelaznych i Drewnianych: zast. prof. mgr inż. Władysław Bogucki

5. Teorii Mostów i Budowy Mostów Żelbetowych: prof. mgr inż. Stanisław Błaszkowiak (wykładał również Mosty Żelbetowe)

6. Budowy Mostów Żelbetowych: zast. prof. mgr inż. Stanisław Obmiński (wykładał konstrukcje dewniane)

7. Budowy Dróg i Robót Ziemnych: prof. mgr inż. Stanisław Okęcki

8. Kolejnictwa: czasowo nieobsadzona

9. Budowy Kolei Żelaznych: prof. mgr inż. Tadeusz Rubczak

10. Kanalizacji, Wodociągów i Melioracji: prof. mgr inż. Mieczysław Michalski

11. Hydrauliki, Hydrologii oraz Budowy Zapór, Jazów i Zakładów o Sile Wodnej: prof. dr Karol Pomianowski

12. Katedra Regulacji Rzek, Potoków, Budowy Kanałów Spławnych: zast. prof. mgr inż. Bolesław Krzyszkowski

13. Budownictwa Morskiego i Portów: prof. mgr inż. Witold Tubielewicz

14. Budowy Lotnisk, Hangarów i Boisk: nieobsadzona

15. Miernictwa i Kartografii: zast. prof. mgr inż. Paweł Kułakowski.

Utworzono też przejściowo samodzielną Docenturę Mechaniki Gruntów i Fundamentowania, której kierownictwo powierzono mgr inż. Stanisławowi Hücklowi.

Dokonany w r. 1945 wybór kandydatów okazał się trafny. Z wymienionych bowiem kierowników katedr jeden tylko poniechał później pracy na Politechnice Gdańskiej (inż. Krzyszkowski), wszyscy inni natomiast zostali z czasem zamianowani profesorami. Prof. Błaszkowiak, Bogucki i Rubczak uzyskali nadto przed rokiem 1950 stopień doktora nauk technicznych.

Rok akad. 1945/46 stał pod znakiem organizacji studiów, poprawy niezwykle prymitywnych warunków lokalowych, a też ustalenia założeń oraz realizowania prac dydaktycznych.

Już na początku roku szkolnego nazwę wydziału zmieniono na zgodną ze stanem faktycznym, tj. na Wydział Inżynierii Lądowej i Wodnej.

Równocześnie trwają starania o obsadzenie Katedry Kolejnictwa, na którą powołano prof. Bogumiła Hummla. Katedra pod kierownictwem prof. Hummla rozpoczęła pracę w maju 1946 r.

Wydział został podzielony na cztery oddziały, a to: a) konstrukcyjno-budowlany, b) wodny, c) komunikacyjny, d) miejski. Jak z tego zestawienia

widać — program studiów na Wydziale Inżynierii został dość znacznie zróżnicowany, w szczególności o ile chodzi o jego część lądową. Wydzielono tu oddział konstrukcyjno-budowlany, który dotychczas był połączony z oddziałem komunikacji na obydwu przedwojennych politechnikach polskich. Oddział ten, oparty na dużej ilości katedr, zarówno teoretycznych jak i konstrukcyjnych już od początku stanowił główny oddział Wydziału. Ze względu na główne przedmioty wykładane na tym oddziale (statyka budowli, żelbetnictwo, budownictwo stalowe i. in.) stał się on bardzo atrakcyjny i młodzież chętnie garnęła się do tych studiów.

Nowoutworzonym oddziałem zajął się bardzo troskliwie prof. dr Nowacki. Postawił on zarówno pracę dydaktyczną, jak również, już nawet w tych ciężkich warunkach, pracę naukową swej katedry bardzo wysoko i potrafił porwać za sobą nie tylko swój personel pomocniczy, ale i wielu studentów, dzięki czemu z katedry prof. Nowackiego wyszła później największa ilość młodej kadry naukowej.

Oddziałem wodnym opiekował się przy jego tworzeniu prof. Pomianowski; wszystkie podstawowe teoretyczne dyscypliny tego oddziału objęte zostały przez jego katedrę. Druga katedra wodna miała tylko uzupełnić pierwszą w zakresie regulacji rzek i potoków oraz budowy kanałów, a więc na stosunkowo wąskim odcinku. Pierwszą natomiast w Polsce i jedyną dotychczas na politechnikach polskich jest Katedra Budownictwa Morskiego i Portów. Samodzielna Docentura Mechaniki Gruntów i Fundamentowania również związana była z kierunkiem morskim i ściśle współpracowała z Katedrą Budownictwa Morskiego i Portów, specjalizując się w zakresie fundamentowania budowli morskich.

Na trzech katedrach o charakterze ściśle komunikacyjnym oparty został oddział komunikacji. Miał on dostarczać fachowców do projektowania, budowy i utrzymania dróg kołowych oraz kolei.

Oddział miejski opierał się na Katedrze Wodociągów i Kanalizacji.

Pozostałe katedry obsługiwały wszystkie lub niektóre oddziały.

Należy tu dodać, że w programie uwzględniono przewidywane potrzeby przemysłu przez wprowadzenie wykładów z budownictwa przemysłowego. Przygotowania więc do rozpoczęcia pracy dydaktycznej były zrobione z dużą rozwagą i bogactwem programu. Pozytywne efekty tej pracy wykazały, że personel nauczający potrafił zrealizować postawione zadanie.

Program studiów został ułożony w ten sposób, że miały one trwać cztery lata, przy czym specjalizacja następowała na czwartym roku. Studia miały

się kończyć egzaminem dyplomowym z dwu grup przedmiotów. Grupę taką stanowiły: 1) statyka, 2) mosty (stalowe i żelbetowe), 3) budownictwo (ogólne, żelbet i stalowe), 4) koleje lub drogi, 5) wodociągi i kanalizacja, 6) budownictwo wodne.

Pierwszy egzamin dyplomowy na Wydziale Budownictwa Lądowego P. G. odbył się dnia 14 grudnia 1945 r. Przystąpili doń: Franciszek Doering i Jerzy Pospischil, obydwaj studenci przedwojennej Politechniki Gdańskiej, którzy zdali go z wynikiem bardzo dobrym.

W skład tej pierwszej komisji egzaminacyjnej weszli: jako przewodniczący prof. dr K. Pomianowski, jako członkowie i egzaminatorowie, prof. dr B. Bukowski, prof. mgr inż. S. Puzyna, prof. dr W. Nowacki, prof. mgr inż. T. Rubczak.

W trzy dni później odbył się egzamin dyplomowy dalszych dwu kandydatów, a mianowicie Juliana Kwaśniewskiego i Stanisława Rydlewskiego, który został profesorem Politechniki Gdańskiej, a z końcem dziesięciolecia pełnił funkcję prorektora do spraw nauczania. W kilka miesięcy później zdawał egzamin dyplomowy absolwent Roman Kazimierczak, obecny docent i kierownik Katedry Mechaniki Budowli.

Okres lat 1945/6 i 1946/7 to przede wszystkim okres dalszej pracy organizacyjnej, zarówno na Wydziale jako całości, jak również w katedrach. Ogólny kierunek rozwoju nadawał Wydziałowi dziekan prof. Pomianowski, który w r. 1946 opuścił Gdańsk, przechodząc na emeryturę. Zastępował go w r. 1946/7 jako prodziekan prof. Nowacki, a w r. 1947/8 prof. dr Zdzisław Pazdro.

Już w tych pierwszych latach Politechnika zaczyna współpracować z przemysłem, a profesorowie Wydziału Inżynierii wciągani są do prac o dużej ważności. Gorączka odbudowy portów i miasta Gdańska oraz tworzenie nowych placówek przemysłowych związanych z portami w Gdańsku i Gdyni ogarnia prawie wszystkie katedry.

W okresie pierwszych lat skrystalizowały się potrzeby Wydziału w zakresie dalszych katedr. Program wykładów na rok 1948/49 zawiera spis katedr, który przetrwał już bez istotnych zmian do chwili późniejszego podziału Wydziału Inżynierii Lądowej i Wodnej na Wydział Budownictwa Lądowego i Wydział Budownictwa Wodnego.

Utworzona wówczas została Katedra Geologii, która rozpoczęła swą pracę w 1946 r. pod kierownictwem prof. dr Zdzisława Pazdro.

Jako nowa katedra pojawia się też Katedra Budownictwa Ogólnego pod kierownictwem prof. Stanisława Puzyny.

W r. 1946 prof. Pomianowski wydzielił ze swej katedry wykłady hydrauliki i hydrologii. W związku z tym utworzono nową katedrę Budownictwa Wodnego I i obsadzono ją przez zast. prof. Stanisława Hückla. Katedra ta po jej utworzeniu wchłonęła w siebie Docenturę Mechaniki Gruntów i Fundamentowania.

W r. 1947 po przejściu prof. Pomianowskiego na emeryturę, katedrę jego przemianowano na Katedrę Budownictwa Wodnego, a kierownictwo jej powierzono prof. Wacławowi Balcerskiemu.

W r. 1947 podzielono również Katedrę Budownictwa Wodnego I na Katedrę Hydrauliki i Hydrologii oraz na nową Katedrę Fundamentowania.

Kierownictwo Katedry Hydrauliki i Hydrologii powierzono zast. prof. Romualdowi Cebertowiczowi; Katedrę Fundamentowania oraz wykłady z budowy lotnisk objął zast. prof. Stanisław Hückel.

W r. 1950 skasowano Katedrę Budowy Lotnisk, Hangarów i Boisk. W tymże samym roku Ministerstwo zatwierdziło Katedrę Fundamentowania z kierownikiem prof. Hücklem.

Katedra Mostów Żelbetowych była przez dłuższy czas nieobsadzona i dopiero w r. 1951 kierownictwo katedry objął zast. prof. mgr inż. Juliusz Szczygieł.

W końcu z Katedry Kanalizacji, Wodociągów i Melioracji wydzielono Docenturę Melioracji.

W r. akad. 1948/49 Wydział Inżynierii Lądowej i Wodnej liczył 17 katedr i 1 docenturę.

W tym okresie zaszły w kierownictwie Wydziału poważne zmiany. Dnia 2 lipca 1948 zmarł Dziekan Wydziału prof. Pomianowski. Na jego miejsce został mianowany dziekanem prof. Nowacki. Zmarł również prof. Mieczysław Okęcki, kierownik Katedry Budowy Dróg i Robót Ziemnych, a po śmierci jego kierownictwo katedry przejął inż. Wichrzycki w charakterze zastępcy profesora.

Już w roku 1946, a więc w rok po rozpoczęciu pracy Wydziału, nadano dwa tytuły doktorów nauk technicznych: prof. Władysławowi Boguckiemu na podstawie rozprawy pt. „Rozwiązanie płaskich układów ramowych za pomocą punktów głównych" i zast. prof. Bronisławowi Czerwińskiemu na podstawie rozprawy pt. „Sprowadzenie równania różniczkowego $P/x/y + Q/x/y + R/x\ F/y = 0$ do postaci normalnej".

Promotorem przy pierwszym przewodzie był prof. M. T. Huber, przy drugim prof. S. Turski.

W roku 1947 uzyskał tytuł doktora nauk technicznych prof. Błaszkowiak na podstawie rozprawy pt. „Przyczynki do metody H. Crossa". Promotorem przewodu był prof. Huber.

Dalsze tytuły naukowe doktora nauk technicznych uzyskali w r. 1949:

Zast. prof. Stanisław Rydlewski na podstawie rozprawy pt. „Drgania własne układów kratowych o węzłach sztywnych". Promotorem przewodu był prof. Nowacki.

Prof. Tadeusz Rubczak (na Politechnice Warszawskiej) na podstawie rozprawy pt. „Urządzenia kolejowe w portach".

W ciągu pierwszych pięciu lat wydano dyplomów:

w r. 1945	—	4	dyplomy
„ 1946	—	5	dyplomów
„ 1947	—	21	„
„ 1948	—	27	„
„ 1949	—	46	„

Dyplomantami w pierwszym roku byli absolwenci politechnik, którzy z powodu pewnych przeszkód nie złożyli egzaminu dyplomowego przed rokiem 1939.

Pierwszych dyplomantów, którzy rozpoczęli i ukończyli studia na polskiej Politechnice Gdańskiej spotykamy już w r. 1948/9. Wśród nich znajduje się obecny profesor nadzwyczajny naszej Politechniki dr n. t. Maciej Bieniek. Ze starszych roczników pochodzą samodzielni pracownicy naukowi Wydziału Budownictwa Lądowego: zast. prof. Bruno Gebhard i zast. prof. Jerzy Smoleński, oprócz wymienionych już poprzednio: prorektora Stanisława Rydlewskiego i docenta Romana Kazimierczaka.

Rok akad. 1949/50 zakończył pierwszy etap pracy Politechniki Gdańskiej. Etap ten charakteryzuje się przede wszystkim organizacją zespołu nauczającego, odbudową gmachów Politechniki oraz rozpoczęciem prac naukowych.

Początek drugiego pięciolecia charakteryzował się nie tylko wytężoną pracą nad studentami, którzy mieli uzyskać dyplom I stopnia, ale także nad likwidacją dawnego systemu nauczania. W związku z tym, zastosowano do całej młodzieży dyscyplinę studiów, przy czym zabroniono jej zajmowania się stałą pracą zarobkową. Studentom dawnego typu, którzy w większości pracowali już w przemyśle — absolwentom zalegającym z kursowymi egzaminami, wyznaczono ostateczny termin złożenia tych

egzaminów i przystąpienia do egzaminu dyplomowego. W wyniku tej akcji przystąpiło do egzaminu i zdało go

w r. 1950 — 54 studentów
w r. 1951 — 105 „
w r. 1952 — 124 „

uzyskując stopień magistra inżyniera dawnego typu. Pozostało bez dyplomu II-go stopnia kilkunastu studentów, którzy albo uzyskali następnie stopień inżyniera, albo zrezygnowali całkowicie z ukończenia studiów.

System chaotycznego studiowania nie mógł się utrzymać w zmienionych po wojnie warunkach. Zdając sobie z tego sprawę podzielono studentów każdego roku na kilka grup, a każdej grupie przydano opiekuna — z reguły pomocniczego pracownika nauki z przedmiotu najważniejszego na danym roku studiów. Jego zadaniem było — w razie stwierdzenia zaniedbania się w nauce — zastosowanie odpowiedniej pomocy. W związku z tą akcją Wydział wprowadził posiedzenia Rad Pedagogicznych poszczególnych lat, które stanowili wszyscy wykładowcy na danym roku studiów. Uzyskane tą drogą wyniki okazały się tak przydatne, że Rady Pedagogiczne zastosowano następnie na wszystkich Wydziałach Politechniki Gdańskiej.

W dążeniu do uzyskania jak najlepszych wyników nauczania zajęto się szczególnie troskliwie nowowstępującymi studentami, udzielając im jak najdalej idącej pomocy. Praca Dziekanatu Wydziału Inżynierii Lądowej i Wodnej stale wzrastała i była ona o tyle trudniejsza, że wobec zwiększenia się ilości studentów, kierowanych na budownictwo wodne, Wydział rozrósł się do jednego z największych na Politechnice.

Dla usprawnienia pracy Dziekanatu wprowadzono w latach 1950 i 1951 stanowiska dwu prodziekanów — dla budownictwa wodnego (prof. W. Balcerski) i budownictwa lądowego (prof. T. Rubczak).

Na początku półrocza letniego w r. 1952 prof. Balcerskiemu powierzono organizację Wydziału Wodnego w wyniku Dekretu, mocą którego Wydział Inżynierii Lądowej i Wodnej został podzielony na Wydział Budownictwa Lądowego i Wydział Budownictwa Wodnego. Wydział Budownictwa Lądowego zatrzymał katedry: Matematyki I, Mechaniki Budowli, Budownictwa Ogólnego, Budownictwa Stalowego, Żelbetnictwa, Mostów Stalowych, Mostów Żelbetowych, Budowy Dróg i Robót Ziemnych, Kolejnictwa, Budowy Kolei Żelaznych.

Wydział Budownictwa Lądowego w tym okresie dzielił się na dwa oddziały, a mianowicie:

1) konstrukcyjno-budowlany ze specjalizacją w kierunku: a) budownictwa stalowego, b) budownictwa żelbetowego oraz c) budowy mostów;

2) komunikacji ze specjalizacją w kierunku: a) budowy dróg i ulic, b) budowy dróg żelaznych.

Schemat ten do końca r. akad. 1954/55 zmienił się tylko o tyle, że budownictwo stalowe i żelbetowe stanowi dziś jedną specjalność — konstrukcje budowlane, a w oddziale komunikacji przybyła nowa specjalizacja — komunikacja miejska.

W okresie tym stanowisko prodziekana, piastowane przez prof. Rubczaka do r. 1953, objęło dwu prodziekanów (1953-4), a mianowicie zast. prof. Juliusz Szczygieł oraz doc. Roman Kazimierczak. W r. 1954 objął kierownictwo dziekanatu zast. prof. Juliusz Szczygieł, prodziekanami zostali zast. prof. Jerzy Smoleński i zast. prof. Bruno Gebhard.

Mimo intensywnego włączania się całego personelu naukowego Wydziału do prac dydaktycznych i realizacji planów gospodarczych nie zaniedbywano prowadzenia prac naukowych.

Już w r. 1948 zainicjował ówczesny dziekan Wydziału prof. Nowacki zebrania naukowe, na których poszczególne katedry składały w obecności wszystkich pracowników naukowych sprawozdanie z prowadzonych przez nie prac naukowych. Na tematy te toczyły się ożywione dyskusje. Prof. Nowacki był również inicjatorem i redaktorem czasopisma „Archiwum Mechaniki Stosowanej" wydawanego przez Katedrę Mechaniki Budowli na Wydziale Inżynierii (1948—1952). Zebrania wydziałowe zostały z czasem zastąpione przez Sesje Naukowe Politechniki Gdańskiej, w których Wydział Budownictwa Lądowego bierze czynny udział.

Niemal wszystkie siły naukowe Wydziału Bud. Lądowego brały udział w pracach Wieczorowej Szkoły Inżynierskiej, której Wydział Budownictwa miał program nauczania zupełnie podobny do programu dawnego Wydziału Inżynierii Lądowej i Wodnej, ponieważ łączył wykłady budownictwa lądowego i wodnego w jednym wydziale.

Również po raz pierwszy w r. akad. 1954/1955 uruchomiono na Politechnice Gdańskiej studia zaoczne na niektórych wydziałach m. in. na Wydziale Budownictwa Lądowego, w zakresie drogowo-kolejowym.

Katedra Matematyki (Kierownik — zast. prof. dr fil. Wacław Pawelski). Katedra powstała we wrześniu 1945 r. jako I Katedra Matematyki na Wydziale Inżynierii Lądowej i Wodnej. Przez pierwsze trzy lata prowadziła katedra zajęcia dydaktyczne na wielu innych wydziałach Politechniki wymieniając pracę na pierwszych albo na drugich latach studiów z II Katedrą Matematyki przy Wydziale Mechanicznym.

Kierownikiem katedry od chwili jej powstania do 1949 r. był prof. dr Stanisław Turski.

Po pokonaniu zasadniczych trudności związanych z organizacją pracy dydaktycznej prof. Turski przystąpił do intensywniejszej pracy naukowej w zakresie teorii liczb i podjął inicjatywę zwrócenia zainteresowań matematyków polskich w kierunku matematyki stosowanej, działu prawie wcale nie uprawianego przed wojną. Od 1947 r. podjął współpracę z Katedrą Wytrzymałości Materiałów i Statyki Budowli kierowaną przez prof. Nowackiego. Rezultatem tej współpracy było zastosowanie funkcji analitycznych i równań różniczkowych do rozwiązywania zagadnień technicznych, opublikowane w artykule obu wymienionych profesorów: *Zastosowanie całki Fouriera do teorii płyt ortogonalnych.*

Po odejściu prof. Turskiego do Warszawy od września 1949 r. kierownictwo katedry objął dr Wacław Pawelski.

Od 1951 r. ilość kwalifikowanych pomocniczych pracowników naukowych w katedrze stopniowo wzrasta; z końcem dziesięciolecia pracowało oprócz kierownika 5 magistrów matematyki i 6 studentów, jako asystentów. Do końca r. akad. 1953/54 katedra prowadziła zajęcia dydaktyczne w zakresie matematyki na wydziałach: Budownictwa Wodnego, Łączności i Elektrycznym. Od września 1954 r. zajęcia na Wydz. Elektrycznym przejęła III Katedra Matematyki przy Wydziale Chemii. Pracownicy katedry prowadzą również zajęcia na Wydziałach Budownictwa i Elektrycznym Studium Wieczorowego Politechniki.

Przedmiotem prac naukowo-badawczych katedry było dotychczas szacowanie obszarów istnienia całek równań różniczkowych. Prace z tego zakresu wykonane przed rokiem 1951 zostały ogłoszone w „Annales Polonici Mathematici". W zakresie metod aproksymacyjnych funkcji specjalnego typu przez funkcje wymierne współpracuje katedra z III Katedrą Matematyki. Od września 1954 r. realizują dwaj pomocniczy pracownicy indywidualne plany przewodów kandydackich, trzech zaś wstępny plan

rozwojowy. Wyniki prac naukowych osiągane w ciągu każdego roku przedstawiane są na Sesjach Naukowych Politechniki.

Katedra opracowała skrypt: *Matematyka dla inżynierów* obejmujący wykłady dla kursu inżynierskiego.

Katedra Mechaniki Budowli (Kierownik — doc. mgr inż. Roman Kazimierczak). Katedra Statyki Budowli i Wytrzymałości Materiałów (obecna nazwa: Katedra Mechaniki Budowli) została zorganizowana w jesieni 1945 r. przez ówczesnego kierownika katedry prof. dr inż. Witolda Nowackiego przy czynnym współudziale starszego asystenta później adiunkta mgr inż. Wiktora Mielnika. Z początkiem 1946 r. na stanowisko adiunkta powołany zostaje mgr inż. Stanisław Rydlewski, który po uzyskaniu tytułu doktora nauk technicznych powołany zostaje w r. 1948 na stanowisko samodzielnego pracownika naukowego na Wydziale Budownictwa Lądowego, a następnie otrzymuje kierownictwo Katedry Statyki Budowli i Konstrukcji na Wydziale Architektury.

W r. 1951 śmierć przerywa żywą działalność organizacyjną i naukową adiunkta mgr inż. Wiktora Mielnika.

Prof. Witold Nowacki, laureat Nagrody Państwowej II stopnia, członek-korespondent Polskiej Akademii Nauk opuszcza Politechnikę w r. 1951, obejmując stanowisko sekretarza Wydziału IV PAN; na kierownika katedry powołany zostaje mgr inż. Roman Kazimierczak.

Spośród pracowników katedry, byłych wychowanków Politechniki Gdańskiej wymienić należy: mgr inż. Zbigniewa Kączkowskiego, mgr inż. Jerzego Łempickiego oraz mgr inż. Jerzego Sułockiego powołanych na kierowników katedr w Szkole Inżynierskiej w Szczecinie.

W latach 1952—1954 grono pracowników katedry powiększyło się o samodzielnego pracownika nauki, wychowanka Politechniki Gdańskiej dr inż. Macieja Bieńka oraz o sześciu pomocniczych pracowników nauki.

W okresie 10-lecia prace naukowe Katedry Mechaniki Budowli obejmowały następujące zagadnienia: dynamika i stateczność układów ramowych, niektóre zagadnienia z teorii mostów, metody obliczania układów ramowych, metody różnic skończonych w mechanice budowli, teoria płyt, płyty ciągłe, stateczność i drgania płyt, płyty ortotropowe, obliczanie specjalnych konstrukcji inżynierskich, jak silosy, jazy stalowe, tunele, zagadnienia drgań ośrodków ciągłych i tłumienia materiałowego, zagadnienia z teorii profili cienko-ściennych oraz konstrukcje sprężone.

Oprócz prac oryginalnych opracowano i wydano (głównie przez prof. Nowackiego) 6 podręczników i skryptów cieszących się dużą popularnością wśród inżynierów i studentów. Ponadto przygotowano do druku dalsze podręczniki z zakresu teorii sprężystości i plastyczności, dynamiki konstrukcji i statyki budowli.

Katedra zapoczątkowała ogólnokrajowe kursy wakacyjne z mechaniki budowli i teorii sprężystości. Pierwszy taki kurs odbył się w r. 1949 w Gdańsku przy udziale najwybitniejszych uczonych (M. T. Huber, W. Wierzbicki, W. Olszak i.in.). Inicjatywa ta przekształciła się w stały system zbierania pracowników naukowych (kursy naukowe w Warszawie 1948 r., w Krakowie 1949 r.) i została przyjęta przez Polską Akademię Nauk (kurs-konferencja w Karpaczu 1953 r. i Międzyzdrojach 1954 r.).

Prof. Nowacki uczestniczył również w międzynarodowym życiu naukowym; na III Kongresie Międzynarodowego Stowarzyszenia Mostów i Konstrukcji w Liège w Belgii w r. 1948 zgłosił dwie prace opublikowane w księdze zjazdowej i przedzjazdowej, w tym samym roku wziął udział w VII Kongresie Międzynarodowej Unii Mechaniki Teoretycznej i Stosowanej w Londynie, gdzie opublikowano wówczas jedną jego pracę, wreszcie w Międzynarodowym Zjeździe Matematycznym w Budapeszcie (r. 1950), gdzie przedstawił wspólny referat opracowany przez niego i prof. St. Turskiego pt. „Zastosowanie całki Fouriera do teorii płyt". W r. 1949/50 prof. Nowacki wygłosił cykl wykładów z teorii sprężystości w Państwowym Instytucie Matematycznym w Warszawie.

W latach 1949—1952 Zakład Mechaniki Budowli wydawał z własnych funduszów kwartalnik „Achiwum Mechaniki Stosowanej", poświęcony zagadnieniom teorii sprężystości, wytrzymałości materiałów, mechaniki budowli, hydromechaniki i termodynamiki, który w r. 1952 został przejęty przez PAN.

Zakład Mechaniki Budowli, który zorganizowany został w r. 1946, od chwili swego powstania utrzymuje ścisły kontakt z życiem gospodarczym, polegający głównie na opracowywaniu trudniejszych zagadnień teoretycznych, konstrukcyjnych oraz wykonywaniu projektów poważniejszych obiektów. Z ciekawszych prac wymienić należy: projekty konstrukcji Chłodni Rybnych w Gdyni i Świnoujściu, konstrukcji hali sportowej w Łodzi, estakady taśmowca w Szczecinie, różnych mostów i wiaduktów żelbetowych oraz projekt konstrukcji mostu zwodzonego im. Sobieskiego w Szczecinie.

Zakład Mechaniki Budowli z własnych funduszów zorganizował pracownię elastooptyczną i tensometryczną. Jako jedną z ważniejszych prac z dziedziny tensometrii wykonano po raz pierwszy w Polsce pomiar naprężeń w kablach mostów sprężonych w Bydgoszczy.

Katedra Budownictwa Ogólnego (Kierownik — prof. zwycz. mgr inż. Stanisław Puzyna; od 15. VI. 1955 zast. prof. mgr inż. Alfons Lewandowski). Zarządzeniem Ministerstwa Oświaty z dniem 1 października 1945 powstała na Wydziale Architektury Katedra Podstaw Budownictwa i Elementów Budowlanych pod kierownictwem prof. Stanisława Puzyny. Katedra ta miała obsługiwać również i Wydział Inżynierii Lądowej.

Personel katedry składał się początkowo z trzech osób: kierownika katedry inż. komunikacji Stanisława Puzyny, mgr inż. Janusza Rataja oraz technika i studenta Politechniki Gdańskiej Sylwestra Ostrowskiego.

Prace dydaktyczne katedra prowadziła w zasadzie na Wydziale Architektury, do którego była przydzielona, oraz Inżynierii Lądowej i Wodnej, gdzie miała zajęcia zlecone. Dopiero po pewnym czasie katedra pod nazwą Katedry Budownictwa Ogólnego została włączona do Wydziału Inżynierii Lądowej i Wodnej.

W miarę rozwoju prac naukowych i dydaktycznych wzrastała również liczba pracowników naukowych katedry. Z końcem dziesięciolecia personel katedry obejmował oprócz kierownika 2 zastępców profesorów (mgr inż. Teodora Szamina i mgr inż. Pawła Janczukowicza) dwu adiunktów i dwu starszych asystentów. Prócz tego do katedry przydzielony został adiunkt, który prowadzi wykłady z architektury.

Równolegle z katedrą rozwijał się założony w r. 1948 Zakład Budownictwa Ogólnego.

Podstawę dla badań naukowych i działalności dydaktycznej katedry, której dyscyplina naukowa ma charakter wybitnie praktyczny, stanowi laboratorium zaopatrzone zasobnie w materiały budowlane i przyrządy do ich badania.

Prace badawcze najwcześniej zaczął adiunkt J. Rataj interesując się szczególnie materiałami smołowymi i bitumicznymi, stosowanymi do krycia dachów i izolacji przeciwwilgociowej. Kierownik katedry i jej personel posiadają w swym dorobku naukowym szereg publikacji; prof. Puzyna

pracę o przyczynach powstawania wilgoci, adiunkt Rataj szereg artykułów z dziedziny materiałów izolacyjnych.

Dnia 13 czerwca 1955 r. w wieku 72 lat zakończył swe ofiarne życie prof. mgr inż. Stanisław Puzyna. Obowiązki kierownika katedry objął zast. prof. mgr inż. Alfons Lewandowski.

Katedra Budownictwa Stalowego (Kierownik — prof. nadzw. dr inż. Władysław Bogucki). Katedra Ustrojów Żelaznych i Drewnianych, która następnie zmieniła nazwę na Katedrę Budownictwa Stalowego, utworzona została 1 października 1945 r.

W pierwszej fazie obowiązki kierownika katedry pełnił adiunkt mgr inż. Władysław Bogucki, który już w r. 1946 uzyskał tytuł doktora nauk

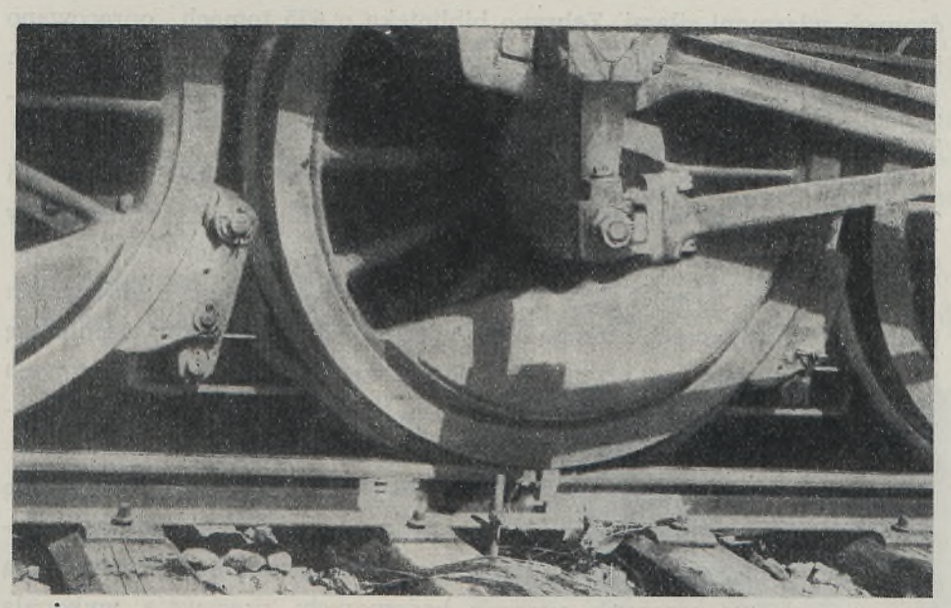

Katedra Budownictwa Stalowego. Obciążenie badanego punktu na szynie kołem parowozu

Chaire de la Charpente métallique. Mise en charge de la section d'essai du rail par la roue de la locomotive

technicznych i zastępcy profesora. Początkowo został przydzielony do katedry tylko jeden starszy asystent. W miarę wzrostu liczby studentów wzrastała stopniowo obsada katedry.

Z wyjątkiem kierownika katedry cały późniejszy skład jej pracowników naukowych rekrutuje się spośród absolwentów Politechniki Gdańskiej.

Jeden z nich jest już samodzielnym pracownikiem nauki, a drugi kończy Studium aspiranta. Ogółem obsada katedry w r. 1954/55 składała się z 2 samodzielnych i 7 pomocniczych pracowników nauki.

Katedra prowadzi wykłady z zakresu budownictwa stalowego z uwzględnieniem spawalnictwa i wykonawstwa konstrukcji stalowych dla wydziałów: Budownictwa Lądowego i Budownictwa Wodnego oraz dla Wydziału Budownictwa W.S.I. Ponadto katedra prowadzi wykład z zakresu budownictwa przemysłowego dla Wydziału Mechanicznego oraz ćwiczenia z rysunku technicznego dla Wydziału Budownictwa Lądowego. W pracy dydaktycznej wykorzystywane są stoiska laboratoryjne pracowni pomiarów tensometrycznych oraz badań rentgenologicznych. Ponadto katedra dysponuje szeregiem tablic pomocniczych do wykładów i ćwiczeń, sporządzonych własnymi siłami. Zebrano bibliotekę o 675 tomach, opracowano i wydano 16 tablic — pomocy dydaktycznych, które rozdaje się studentom jako pomoc do korzystania z wykładów i ćwiczeń seminaryjnych. Opracowywanie dalszych tablic tego typu jest w toku.

Pracownicy katedry (prof. Bogucki, zast. prof. Smoleński) wydali *Tablice i wzory do projektowania konstrukcji stalowych,* które stanowiły doskonałą pomoc dla studentów (trzy wydania wyczerpane).

W roku 1948 powstał przy katedrze Zakład Konstrukcji Budowlanych i Mostowych, w ramach którego ujęto w sposób zorganizowany współpracę pracowników katedry z przemysłem. Poczynając od prac konstrukcyjnych i ekspertyz zakład z czasem rozwinął się, wyłaniając trzy odrębne pracownie: konstrukcyjną, tensometryczną i rentgenograficzną.

Pracownia tensometryczna pierwsza w Polsce rozpoczęła stosowanie elektrycznych czujników oporowych do badania naprężeń konstrukcji inżynierskich. Opracowała prototyp polskiej aparatury tensometrycznej, którą posługuje się we własnych pracach badawczych; pracownia wykonała również modele dla szeregu placówek naukowych w kraju, wskazała drogę zastosowania aparatur używanych w medycynie (elektrokardiograf) do pomiarów naprężeń przy obciążeniach dynamicznych. Pracownia ta, stosując elektryczne czujniki oporowe, przeprowadziła szereg prac badawczych w różnych dziedzinach inżynierii, jak: badanie rzeczywistej pracy mostu zwodzonego, dźwigu portowego, pala drewnianego oraz badanie laboratoryjne elementów żelbetowych i betonowych. Ostatnio zakład kończy budowę pierwszej w Polsce polowej pracowni tensometrycznej w odpowiednio urządzonej przyczepie autobusowej.

Dzięki uruchomieniu pracowni rentgenologicznej Katedra Budownictwa Stalowego może służyć wydatną pomocą zakładom konstrukcyjnym w trudnej dziedzinie spawalnictwa i kontroli konstrukcji spawanych, szkoląc zarazem wysokokwalifikowanych pracowników naukowych. Zakład wykonał na zlecenie różnych resortów szereg prac konstrukcyjnych polegających na projektach nowych obiektów, projektach odbudowy obiektów stalowych zniszczonych działaniami wojennymi oraz wzmacnianiu hal przemysłowych, w których zachodziła konieczność znacznego zwiększenia nośności suwnic i zmiany przeznaczenia hali.

Badania naukowe katedry idą w kierunku dalszego doskonalenia sposobów sprawdzania naprężeń w różnych elementach konstrukcyjnych.

Katedra Żelbetnictwa (Kierownik — prof. nadzw. dr inż. Bronisław Bukowski). Katedra Żelbetnictwa powstając w 1945 r. objęła wspólnie z Katedrą Geodezji budynek, urządzenia, bibliotekę i archiwum po odpowiedniej katedrze Politechniki niemieckiej. Budynek był mało uszkodzony i dzięki temu rok akademicki 1945/46 obie katedry mogły rozpocząć we własnych pomieszczeniach.

Z urządzeń badawczych Katedra Żelbetnictwa zastała maszyny probiercze, m. in. prasę Amslera 60 t, prasę Losenhausena 300 t, aparat do

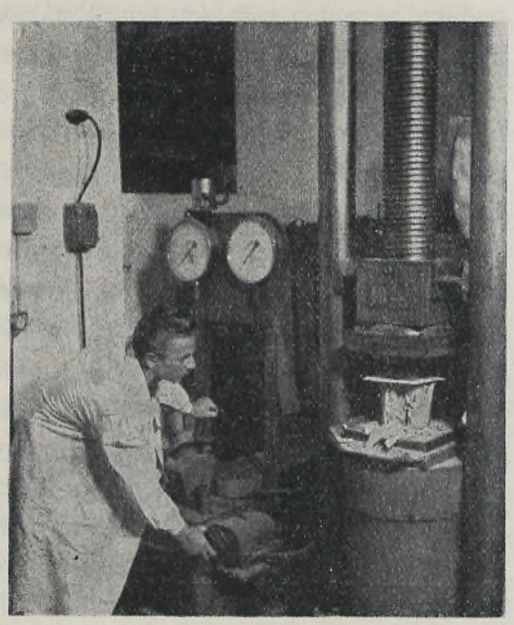

Laboratorium Katedry Żelbetnictwa. Ćwiczenia studentów — badanie ciał próbnych na ściskanie za pomocą prasy hydraulicznej

Laboratoire du Béton armé. Exercices des étudiants — essai des échantillons à compression à l'aide d'une presse hydraulique

Laboratorium Katedry Żelbetnictwa. Ćwiczenia studentów — wykonywanie ciał próbnych beleczek betonowych

Laboratoire du Béton armé. Exercises des étudiants — préparation des échantillons des poutrelles en béton armé

badania przepuszczalności, kocioł stalowy do badania 9-metrowych belek, mieszarkę i ubijarkę do badania cementu oraz nieco drobnego sprzętu. Wszystkie urządzenia pomocnicze były częściowo zdewastowane, a sprzętu precyzyjnego nie było w ogóle.

Stan z 1945/46 r. nie mógł w żadnym razie wystarczyć na dłuższą metę. Już w r. akad. 1948/49 do dotychczasowego budynku dobudowano nowe skrzydło, gdzie katedra otrzymała 513 m^2, w tym obszerne pomieszczenie laboratoryjne i salę wykładowo-ćwiczeniową dla studentów. W r. 1946 uruchomiono przy katedrze Zakład Żelbetnictwa, z którego dochodów dokupywano stopniowo sprzęt i w chwili obecnej prócz wymienionego wyżej sprzętu „odziedziczonego" katedra posiada 3 młyny kulowe, piłę do cięcia kamienia i betonu, stół wibracyjny, 2 aparaty do badania ścieralności, wibrator do badania cementu wg norm angielskich, kilka wag Michaelisa, czujniki, tensometry, kilkaset form różnej wielkości, dużą zamrażarkę, piec do naparzania betonu, dobrze wyposażone laboratorium chemii cementu itd. Biblioteka wzrosła do ok. 1600 tomów. Obecnie obsada ka-

tedry, początkowo trzyosobowa — wzrosła do 12 osób. Obsada Zakładu liczy 15 osób, w tym 3 pomocniczych pracowników nauki, 8 laborantów i 4 siły administracyjne.

Etat katedry obejmuje: jednego profesora nadzwyczajnego (prof. dr Bronisław W. Bukowski), dwu zastępców profesora (zast. prof. St. Małasiewicz i zast. prof. R. Wieloch), 7 asystentów i 2 pracowników naukowo-technicznych.

Rozwój pracy naukowo-badawczej w katedrze nie był możliwy bez odpowiedniej ilości laborantów i personelu pomocniczego, stąd duża ilość personelu zakładowego.

Katedra i zakład tworzą organiczną całość i wzajemnie się przenikają i uzupełniają. Organizacyjnie placówka dzieli się na następujące działy: 1) zespół dydaktyczny, 2) pracownię konstruktorską, 3) laboratorium wytrzymałości, 4) laboratorum chemii betonu.

Katedra prowadziła następujące wykłady:

Na Wydziale Budownictwa Lądowego:

Oddział konstrukcyjno-budowlany: technologia betonu, teoria żelbetu, konstrukcje żelbetowe,

Oddział komunikacyjny: wykonawstwo konstrukcji żelbetowych, konstrukcje sprężone, prefabrykacja, konstrukcje żelbetowe;

Na Wydziale Budownictwa Wodnego:

materiały budowlane i technologia betonu oraz budownictwo żelbetowe.

W ciągu dziesięciolecia wykonano przy katedrze 86 dyplomowych prac magisterskich i 90 prac na stopień inżyniera. Liczne zadania natury chemicznej z dziedziny spoiw budowlanych skłoniły do utworzenia w 1949 r. oddzielnego laboratorium chemicznego przy zakładzie. W ubiegłym dziesięcioleciu wykonano ok. 4000 zleceń na badanie materiałów budowlanych, ok. 800 ekspertyz budowlanych oraz ok. 80 projektów budowlanych. Budownictwo odniosło z pracy zakładu duże korzyści.

Przykładów oszczędności wielu milionów złotych można by przytoczyć dużo. Podkreślić również należy szczególny wkład zakładu w odbudowę gdańskich zabytków, jak kościół N. M. Panny, Dwór Artusa, Ratusz, Zielona Brama.

Początek pracy naukowo-badawczej zakładu datuje się od r. 1948. Na zlecenie Instytutu Techniki Budowlanej w Warszawie rozpoczęto wówczas badania nad betonem trocinowym, betonem z trzciną i nad nową metodą ustalania początku wiązania cementu.

Plan prac naukowo-badawczych zakładu obliczony na najbliższe 4 lata obejmuje z zakresu technologii betonu i żelbetu następujące problemy: teoria żelbetu w świetle doświadczeń, złożone konstrukcje żelbetowe, konstrukcyjne zagadnienia budowlane, nowe materiały betonowe, beton uszczelniony i uodporniony na agresję chemiczną, usprawnienie wykonawstwa betonu, usprawnienie metod badawczych betonu, oraz betony wysokowartościowe (razem około 50 tematów, z których 8 ukończono, a 23 tematy są aktualnie w robocie).

Dotychczas pracownicy katedry (w przeważającej części jej kierownik) opublikowali osiem podręczników i skryptów, jedenaście prac naukowo-badawczych i trzydzieści artykułów.

Katedra Mostów Stalowych (Kierownik — prof. nadzw. dr inż. Stanisław Błaszkowiak). Katedra Teorii i Budowy Mostów powstała na Politechnice Gdańskiej 1.IX.1945 r. Kierownictwo katedry zostało powierzone prof. Stanisławowi Błaszkowiakowi długoletniemu pracownikowi PKP. W r. 1953 nastąpił rozdział Katedry Teorii i Budowy Mostów na Katedrę Mostów Stalowych, której kierownikiem pozostał prof. Stanisław Błaszkowiak, i na Katedrę Mostów Żelbetowych, której kierownikiem został zast. prof. Juliusz Szczygieł.

Podstawowym zadaniem w pierwszym okresie było postawienie dydaktyki na odpowiednim poziomie. W tym celu główny nacisk położono na zorganizowanie biblioteki katedry, zgromadzenie dobrze opracowanych projektów mostów, modeli oraz zbioru przeźroczy, tablic i fotografii. W obecnej chwili Katedra Mostów Stalowych posiada bibliotekę obejmującą 880 tomów i szereg tablic oraz projektów, które są dużą pomocą w pracy dydaktycznej.

Prof. Błaszkowiak w stosunkowo krótkim czasie wyszkolił szereg młodych pracowników katedry, którzy objęli stanowiska samodzielnych pracowników nauki. Wymienić tu należy mgr inż. L. Danielskiego, zastępcę profesora przy Katedrze Mostów na Politechnice Wrocławskiej; zastępcę profesora mgr inż. J. Szczygła, kierownika Katedry Mostów Żelbetowych na Politechnice Gdańskiej; dr inż. M. Bieńka, profesora nadzwyczajnego przy Katedrze Mechaniki Budowli P. G., mgr inż. Z. Wrześniowskiego, zastępcę profesora przy katedrze Mostów Żelbetowych, mgr inż. S. Kaliskiego, który został zatrudniony w Wojskowej Akademii Technicznej w Warszawie, gdzie uzyskał tytuł kandydata nauk technicznych.

Równolegle z pracą dydaktyczną katedra prowadzi pracę naukową. Problematyka naukowa katedry obejmuje następujące zagadnienia: statyka układów ramowych, statyka rusztów, dynamika ram i krat, ścisła teoria niektórych układów mostowych (łuki tarczowe), teoria płyt w zastosowaniu do mostownictwa, zagadnienia stateczności. Szereg prac zostało opublikowanych m. in. prof. St. Błaszkowiaka, M. Bieńka i J. Szczygła.

Trzeba podkreślić, że prace prof. Błaszkowiaka spopularyzowały w Polsce iteracyjne metody obliczeń statycznych, dając konstruktorom polskim możliwość dokładnego i szybkiego obliczania układów statycznie niewyznaczalnych.

W ostatnich latach, w związku z zagadnieniem ekonomicznego projektowania mostów oraz opracowywania nowych normatywów, problematyka katedry, obejmująca początkowo zagadnienia ściśle teoretyczne, rozszerza się o problematykę z zakresu badań i doświadczalnej analizy naprężeń w konstrukcjach mostowych. W wyniku tych nowych zainteresowań przystąpiono łącznie z Zakładem Mechaniki Budowli i przy wydatnej jego pomocy finansowej do zorganizowania Laboratorium Analizy Naprężeń; opublikowana została praca mgr inż. Z. Wrześniowskiego na temat zastosowania tensometrów do badań naprężeń w mostach, przeprowadzono ponadto szereg ciekawych badań wykonanych mostów przy współpracy Zakładu Konstrukcji Budowlanych i Mostowych oraz Zakładu Mechaniki Budowli.

Ponadto pracownicy katedry wykonali, głównie w ramach prac w Zakładzie Mechaniki Budowli, szereg trudnych projektów dla potrzeb przemysłu.

Katedra Mostów Żelbetowych (Kierownik — zast. prof. mgr inż. Juliusz Szczygieł). Katedra Mostów Żelbetowych powstała 1 grudnia 1952 r. w wyniku podziału Katedry Teorii i Budowy Mostów na Katedrę Mostów Stalowych i Katedrę Mostów Żelbetowych.

Kierownikiem Katedry Mostów Żelbetowych został zast. prof. Juliusz Szczygieł. W skład zespołu katedry weszli: zast. prof. mgr inż. Zygmunt Wrześniowski oraz dwu asystentów.

W ramach działalności dydaktycznej pracownicy katedry prowadzą wykłady i ćwiczenia z następujących przedmiotów: mosty żelbetowe, estetyka mostów, wykonawstwo mostów — na kursie magisterskim; podstawy mostownictwa i mosty drewniane, mosty kamienne i żelbetowe, wyko-

nawstwo mostów oraz mosty i tunele — na kursie inżynierskim; encyklopedia mostów — na studium wieczorowym.

Wielką pomocą przy organizowaniu katedry był Zakład Mostów Żelbetowych utworzony przy katedrze w połowie roku 1953. Dochody płynące z jego działalności umożliwiły nabycie części inwentarza i pomocy dydaktycznych oraz dały materialną podstawę do organizowanych prac badawczych.

Problematyka naukowa katedry, ujęta w jej planie naukowym, odpowiada profilowi dydaktycznemu katedry. Obejmuje ona zagadnienia z zakresu projektowania i badań mostów z materiałów sprężonych, odbudowy mostów, zmniejszenia pracochłonności obliczeń systemów ramowych i rusztowych, uporządkowania nomenklatury mostowej i klasyfikacji mostów.

Rezultatem prac na odcinku projektowania i badań mostów z betonu sprężonego jest zrealizowany projekt mostu z betonu sprężonego, o kablach ciągłych, napinanych od środka przęsła, uzupełniony badaniami na modelach i badaniami w terenie (to ostatnie przy współpracy Zakładu Konstrukcji Budowlanych i Mostowych P. G.).

Dotychczasowe wyniki prac nad pozostałymi zagadnieniami zostały omówione w licznych publikacjach.

Katedra Budowy Dróg i Robót Ziemnych (Kierownik — zast. prof. mgr inż. Bruno Gebhard). Katedra Budowy Dróg i Robót Ziemnych została utworzona na początku r. akad. 1945/46 przy Wydziale Inżynierii Lądowej i Wodnej. Katedrą w tym okresie kierował prof. inż. Mieczysław Okęcki. Wykłady z robót ziemnych, budowy dróg i budowy ulic prowadził w zastępstwie ciężko chorego profesora adiunkt inż. Franciszek Wichrzycki.

W roku 1947 umarł prof. Okęcki, a na jego miejsce kierownikiem katedry został zast. prof. inż. Wichrzycki. Do r. 1950 katedra prowadziła równolegle wykłady na Politechnice i na Wieczorowej Szkole Inżynierskiej.

Z końcem r. akad. 1950/51 zamknął się pierwszy etap w rozwoju katedry. W związku z przejściem na dwustopniowy kurs nauczania, zmianą programów i reorganizacją Politechniki, władze Uczelni zaproponowały zlikwidowanie kierunku drogowego, a tym samym — Katedry Budowy Dróg. Jedynym pracownikiem katedry w okresie jej likwidacji został jej dotychczasowy asystent mgr inż. Bruno Gebhard. Asystentowi temu powierzono

na razie prowadzenie wykładów z robót ziemnych na Wydziale Budownictwa Lądowego i Wydziale Budownictwa Wodnego oraz wykładów z robót ziemnych i budowy dróg, ulic i autostrad na sekcji drogowej W.S.I.

Z początkiem r. akad. 1951/52 problem istnienia Katedry Budowy Dróg uległ radykalnej zmianie. Na Politechnice Gdańskiej zostaje utrzymany nadal kierunek drogowy, wydzielony w osobną Sekcję Drogowo-Lotniskową na Oddziale Komunikacyjnym. Została powiększona ilość przedmiotów specjalizacyjnych oraz ilość kandydatów przyjmowanych na Oddział Komunikacji. Katedra Budowy Dróg i Robót Ziemnych prowadziła w tym czasie wykłady z: 1) robót ziemnych (na Wydziale Bud. Lądowego, Bud. Wodnego oraz na W.S.I.), 2) budowy dróg, ulic i autostrad, 3) encyklopedii budowy dróg (na Sekcji Kolejowej), 4) encyklopedii budowy lotnisk, 5) technologii materiałów drogowych.

Zrealizowanie tego szerokiego programu przy tak skromnej obsadzie katedry nastręczało niepokonalne w tych okolicznościach trudności. Siedziba katedry znajdowała się w lokalu Katedry Budowy Kolei, który sam był tak mały i ciasny, że niemożliwe było pomieszczenie i praca obydwu katedr równocześnie.

Od roku 1952 sytuacja zaczęła się poprawiać. Personel katedry oprócz kierownika obejmuje st. asystenta, dwóch asystentów i dwóch wykładowców.

W ramach działalności dydaktycznej prowadzi się następujące wykłady i ćwiczenia:

1) na kursie inżynierskim: budowa dróg, ulic i autostrad, budowa lotnisk, technologia materiałów i nawierzchni drogowych, budownictwo podziemne, encyklopedia budowy dróg, komunikacja samochodowa oraz roboty ziemne;

2) na kursie magisterskim: budowa lotnisk, wybrane działy z projektowania dróg, technologia materiałów i nawierzchni drogowych, komunikacja samochodowa.

Uzyskanie własnego lokalu i powiększenie personelu wybitnie wpłynęło na zagospodarowanie i rozwój katedry; zorganizowana też została własna biblioteka podręczna.

Lokal katedry służy również Zakładowi Komunikacji, który powstał w r. 1954 jako zakład przy katedrach: Budowy Kolei, Kolejnictwa oraz Budowy Dróg. Zakład ten stanowi bardzo ważne ogniwo powiązania kate-

dry z życiem gospodarczym kraju. Wykonano w nim szereg projektów o specyficznym charakterze oraz opracowano metodę posadowienia ulicy na torfach.

Katedra Kolejnictwa (Kierownik — prof. zw. dr inż. Bogumił Hummel). Katedra Kolejnictwa rozpoczęła pracę dopiero z początkiem r. akad. 1946/47, kiedy to na jej kierownika został powołany mgr inż. Bogumił Hummel, znany specjalista w dziedzinie budowy i utrzymania nawierzchni kolejowej oraz długoletni wykładowca Politechniki Warszawskiej z zakresu budowy małych mostów. W skład przedmiotów wykładanych w katedrze wchodzą: teoretyczne podstawy konstrukcji nawierzchni wraz z połączeniem torów, organizacja i mechanizacja robót torowych itp. Poza tym — z własnej już inicjatywy — prof. B. Hummel podjął wykłady o ustrojach pojazdów kolejowych, w zakresie potrzebnym dla przyszłych inżynierów drogowych, co później zostało formalnie wprowadzone do programu nauczania. W początkach r. akad. 1946/47 prof. B. Hummel mianowany został profesorem zwyczajnym w Katedrze Kolejnictwa.

Kierownik katedry zainicjował stworzenie muzeum kolejnictwa, obejmującego modele, na których najlepiej dałoby się oprzeć wykład o różnych narzędziach i urządzeniach wchodzących w zakres wykładów z kolejnictwa.

W trudnych warunkach pierwszych lat powojennych odwołano się do pomocy Ministerstwa Komunikacji, które tej pomocy udzieliło w postaci nowych urządzeń odstępowanych przez kolej bezinteresownie, bądź też w postaci pomocy przy sporządzaniu różnych mechanizmów. Muzeum stanowi dla katedry bardzo wydatną pomoc przy wykładach. Poza tym katedra posiada małą bibliotekę specjalistyczną.

Badania naukowe katedry objęły szereg tematów, z których najważniejszymi są:

a. Zastosowanie metody chemicznej do pośpiesznego suszenia drewna; własne doświadczenie w tym kierunku opracowane wspólnie z Katedrą Analizy Technicznej z Wydziału Chemii i opublikowanie ich wyniku w krajowej prasie technicznej wywołało duże zainteresowanie się niektórych gałęzi przemysłu polskiego i obecnie w kilku punktach kraju zbudowano już, względnie budowane są, aparaty specjalne do suszenia drewna metodą chemiczną.

b. Badania nad wartością współczynników tarcia w ruchu potocznym jak i przy hamowaniu.

c. Liczne badania i studia nad przyczynami wykolejania się pojazdów kolejowych, których wyniki przedstawione zostały w referacie na IV sesji naukowej Politechniki Gdańskiej w r. 1954.

Katedra Budowy Kolei Żelaznych (Kierownik — prof. nadzw.dr inż. Tadeusz Rubczak). W ramach organizacyjnych Wydziału Budownictwa Lądowego mieści się obecnie Oddział Komunikacji, na który składają się trzy katedry: Budowy Kolei Żelaznych, Budowy Dróg i Robót Ziemnych i Katedra Kolejnictwa.

Katedra Budowy Kolei Żelaznych miała pierwotnie obejmować całokształt zagadnień związanych z zagadnieniami kolejowymi na wzór Politechniki Warszawskiej. Powstała ona w ramach Wydziału Inżynierii i od samego początku, tj. od 1.X.1945 obsadzona była przez kontraktowego profesora i dwu starszych asystentów.

W ciągu ostatnich miesięcy zimowych r. akad. 1945/46 katedra otrzymała pomieszczenie w gmachu Wydziału Elektrycznego, gdzie zaczęto gromadzić sprzęt i bibliotekę. Wielką trudność w rozwinięciu normalnej pracy dydaktycznej stanowił brak podręczników. Aby temu zaradzić sposobem gospodarczym opracowano skrypty.

W r. 1946/47 praca katedry uległa częściowej zmianie, ponieważ uruchomiono Katedrę Kolejnictwa, która przejęła z przedmiotu zasadniczego, tj. z Budowy Kolei, znaczną część wykładów. Fakt ten zmienił kierunek pracy katedry, która zajęła się nie tylko budową kolei, lecz także różnymi zagadnieniami związanymi z komunikacją w ogóle a w szczególności komunikacją w portach.

Drugi kierunek prac katedry — to zagadnienie komunikacji miejskiej. Wyrazem tego było opracowanie skryptu pt. *Komunikacja miejska* oraz innych mniejszych prac z tego zakresu.

Ten właśnie kierunek prac umożliwił stworzenie przy katedrze Zakładu Komunikacji, w którym opracowano kilka poważniejszych rozwiązań komunikacyjnych na terenie Gdańska. Dzięki powstaniu zakładu stworzono również możliwość przeprowadzenia studiów, na które dotychczas nie można było uzyskać funduszu. W r. 1954 przeprowadzono po raz pierwszy w Polsce próby bezpośredniego pomiaru naprężeń w szynach pod obciąże-

niem skupionym. Próby te dały pozytywne wyniki i w miarę posiadanych możliwości finansowych będą dalej kontynuowane.

Katedra Budowy Kolei Żelaznych jest katedrą o charakterze praktycznym i nie może odrywać się od aktualnych zagadnień. Postanowiono zaplanować dalsze kierunki specjalizacyjne, a mianowicie w zakresie eksploatacji kolei i w związku z tym Katedrę Budowy Kolei Żelaznych w r. 1955 przemianowano na Katedrę Zespołową, wprowadzając do jej składu drugiego samodzielnego pracownika nauki w osobie zast. prof. Witolda Gintyłło. Również wniosek Rady Wydziału o stworzenie specjalizacji w kierunku komunikacji miejskiej został przez Ministerstwo Szkolnictwa Wyższego akceptowany, a specjalizacja wprowadzona w r. 1954/55. W związku z tym pracujący od 1945 w katedrze adiunkt Tadeusz Raś został w r. 1955 zamianowany zastępcą profesora.

Tadeusz Rubczak

WYDZIAŁ BUDOWY OKRĘTÓW

Polska przedwojenna nie posiadała w dziedzinie budownictwa okrętowego żadnych ośrodków pracy naukowej. Nieliczna grupa specjalistów, wyczuwająca potrzeby Polski w tym kierunku, nie mogła liczyć na wykorzystanie jej w kraju. Nie istniały — w pełnym tego słowa znaczeniu — ani przemysł, ani piśmiennictwo polskie, ani tym bardziej, żadne tradycje akademickie.

Na wyższych uczelniach technicznych Polski nie było żadnego studium budownictwa okrętowego, gdyż nawet zapoczątkowane w r. 1922 na Wydziale Mechanicznym Politechniki Warszawskiej wykłady z budownictwa okrętowego przerwano w r. 1930. Dopiero w okresie okupacji hitlerowskiej, mianowicie w r. 1943, tajna Politechnika Warszawska uruchomiła kurs budowy okrętów, którego program i obsada personalna przedstawiała się jak następuje: Teoria Okrętu — Mikołaj Berens (zmarł w r. 1945), Architektura Okrętu — Aleksander Potyrała, Projektowanie Okrętów — Aleksander Rylke, Maszyny Okrętowe — Hilary Sipowicz. Kierownikiem tego kursu był Aleksander Potyrała.

Ten tajny kurs budowy okrętów, w którym uczestniczyło 7 studentów Wydziału Mechanicznego posiadających już tzw. egzamin półdyplomowy (w tym 3 byłych studentów Wydziału Okrętowego Politechniki W. M. Gdańska, którym wypadki polityczne uniemożliwiły ukończenie studiów w r. 1939), został przerwany przez powstanie warszawskie.

Wydział Budowy Okrętów Politechniki Gdańskiej utworzony został formalnie w lecie 1945 r., a jego organizacja rozpoczęła się w jesieni tegoż roku. Jest on jedynym wydziałem tej specjalności na polskich uczelniach technicznych. Zespół trzech wykładowców kursu budowy okrętów tajnej Politechniki Warszawskiej stanowił zalążek Wydziału, a mianowicie:

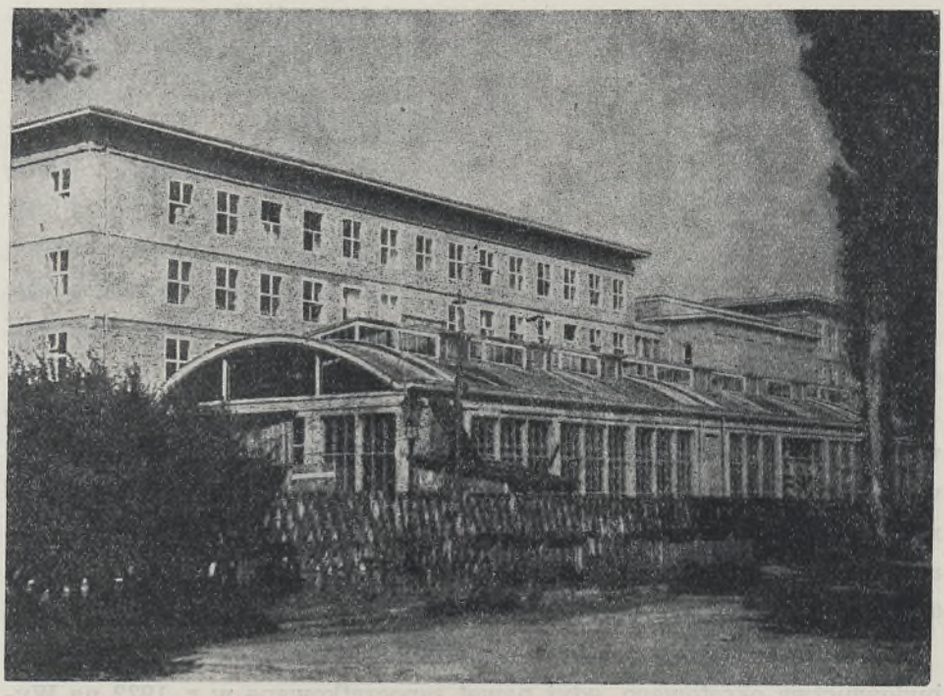

Nowy gmach Wydziału Budowy Okrętów

Faculté des Constructions Navales. Nouveau bâtiment

Katedrę Budowy i Projektowania Okrętów objął Aleksander Rylke, obejmując jednocześnie kierownictwo Wydziału jako pierwszy dziekan;

Katedrę Architektury Okrętu i Mechaniki Wiązań Okrętowych — Aleksander Potyrała;

Katedrę Zastosowania i Użytkowania Maszyn Okrętowych — Hilary Sipowicz.

Dla obsady dalszych katedr dobrano specjalistów spoza szkolnictwa, częściowo zaś z innych politechnik krajowych.

Katedrę Teorii Okrętu objął inżynier budownictwa okrętowego Józef Kaźmierczak, Katedrę Elektrotechniki Okrętowej — inżynier elektryk okrętowy Henryk Markiewicz, Katedrę Nawigacji i Meteorologii — inżynier hydrograf Józef Woźnicki, Katedrę Spawalnictwa i Wykonywania Ustrojów Spawanych — docent Lwowskiego Instytutu Politechnicznego (1939-41, 1944-45), inżynier mechanik Leon Dreher; Katedrę Kotłów Parowych i Maszynoznawstwa — inżynier mechanik Antoni Kozłowski, wykładowca Politechniki Warszawskiej zorganizowanej podówczas w Lubli-

nie; Katedrę Turbin Parowych i Spalinowych oraz Sprężarek Wirnikowych — docent Politechniki Lwowskiej i profesor Lwowskiego Instytutu Politechnicznego, dr nauk techn. inż. mech. Robert Szewalski. Katedra Mechaniki uruchomiona została dopiero w r. 1950 równolegle do podobnej katedry na Wydziale Mechanicznym. Dla dobrania odpowiedniej obsady stanowisk pomocniczych w katedrach trzeba było z uszczerbkiem dla prac dydaktycznych i naukowych godzić się na równoczesną pracę asystentów w przemyśle.

W miarę narastania potrzeb powstały następujące katedry:

Katedra Pomp w r. 1950 (kierownik — zast. prof. mgr inż. Jan Brosch);

Katedra Technologii Okrętów — w r. 1952 (kierownik — zast. prof. mgr inż. Jerzy Doerffer);

Katedra Chłodnictwa — w r. 1953 (kierownik — zast. prof. mgr inż. Roman Lipowicz);

Katedra Okrętowych Urządzeń Pomocniczych — r. 1953 (kierownik — zast. prof. mgr inż. Tadeusz Gerlach).

Pierwszym dziekanem Wydziału był prof. Aleksander Rylke, w ciągu dziesięciolecia funkcję tę pełnili: prof. Robert Szewalski, prof. Henryk Markiewicz, zast. prof. Jerzy Doerffer i zast. prof. Tadeusz Gerlach.

Drugim podstawowym zagadnieniem był program nauczania. Pomijając trzy katedry mające za przedmiot zagadnienia kadłuba okrętu (Teoria Okrętu, Konstrukcje Okrętów, Projektowanie Okrętów) określony on został czterema dalszymi katedrami, mianowicie: najbardziej z poprzednimi związana Katedra Spawalnictwa oraz Katedra Technologii Okrętu, następnie Elektrotechniki Okrętowej i Okrętowych Urządzeń Nawigacyjnych. Utworzenie tych czterech katedr kładło akcent na nowoczesne tendencje naukowe i techniczne budownictwa okrętowego.

Program nauczania Wydziału Budowy Okrętów, w pierwszych latach jego istnienia, oparty był w znacznej mierze na programie opracowanym w czasie wojny dla wspomnianego już tajnego kursu budowy okrętów. Program ten z jednej strony dostosowany był do programu nauczania Wydziału Mechanicznego tajnej Politechniki Warszawskiej, z drugiej zaś uwzględniał przedwojenny program Wydziału Okrętowego Politechniki W. M. Gdańska.

W miarę zbierania własnych doświadczeń i uzyskiwania danych o wydziałach okrętowych zagranicznych uczelni wyższych oraz w miarę krysta-

lizowania się generalnych wytycznych programowych dla wszystkich wyższych uczelni technicznych w Polsce, program Wydziału Budowy Okrętów ulegał stopniowej rewizji. Dla pierwszych lat studentów miarodajne były w zasadzie ogólne wytyczne państwowych władz szkolnych i Rektoratu Politechniki Gdańskiej, zaś dla lat studiów specjalizujących własne doświadczenie i dane programowe na obu kierunkach wydziałów budownictwa okrętowego zebrane z uczelni radzieckich, holenderskich i angielskich.

Program nauczania na Wydziale Budowy Okrętów ma jednak swoje cechy szczególne, wynikające z konieczności dostosowania go do wymagań krajowych.

Na pierwszym miejscu wymienić tu należy dotkliwe braki polskiej literatury technicznej z zakresu budownictwa okrętowego, niedomagania te postulowały bardziej szczegółowe opracowanie zagadnień na wykładach, ćwiczeniach i w projektach studenckich.

Szybki rozwój polskiego przemysłu okrętowego, żeglugi i rybołówstwa wymagał też niejednokrotnie bardzo szybkiego przesuwania w hierarchii kierowniczej młodych wychowanków Wydziału Budowy Okrętów. Odpowiednio do tych dynamicznie rozwijających się potrzeb program studiów na Wydziale musiał mieć charakter żywy, będący odzwierciedleniem zmieniających się potrzeb. Specyficzną jego cechą jest ześrodkowanie na Wydziale wszystkich dyscyplin naukowych, które są konieczne dla zaspokojenia potrzeb przemysłu okrętowego, żeglugi i rybołówstwa w zakresie nowych koncepcji i rozwiązań technicznych. Natomiast wiele wyższych szkół technicznych za granicą ogranicza się tylko do kształcenia w zakresie zagadnień kadłubowych.

W okresie pierwszych kilku lat, tj. do wprowadzenia dwustopniowych studiów, kierunki specjalizacyjne na Wydziale Budowy Okrętów były jedynie dwa, a mianowicie kierunek budowy okrętów i kierunek budowy maszyn okrętowych. (Na Wydziale Elektrycznym Politechniki Gdańskiej była ponadto specjalizacja w kierunku Elektrotechniki Okrętowej). Wprowadzenie dwustopniowego studium wymagało zróżnicowania specjalizacji studentów, zwłaszcza dla stopnia inżynierskiego. Specjalizacje te zostały ustalone w Wydziale, jak następuje:

W kierunku budowy okrętów: 1) budowa okrętów morskich, 2) technologia okrętów, 3) budowa statków śródlądowych.

W kierunku zaś budowy maszyn okrętowych: 1) budowa siłowni okrętowych, 2) budowa kotłów parowych okrętowych, 3) budowa maszyn parowych, 4) budowa silników spalinowych okrętowych, 5) budowa turbin parowych okrętowych, 6) budowa urządzeń okrętowych pomocniczych, 7) chłodnictwo okrętowe.

W świetle kilkuletnich doświadczeń specjalizacje powyżej wymienione okazały się za ciasne dla programu studiów magisterskich i dlatego w programie studiów jednolitych, wprowadzonym obecnie, liczba specjalizacji zostaje ograniczona do następujących:
W kierunku budowy okrętów: 1) budowa okrętów, 2) budowa statków śródlądowych; w kierunku maszyn okrętowych: 1) budowa kotłów i siłowni parowych okrętowych, 2) budowa tłokowych maszyn i siłowni parowych okrętowych, 3) budowa silników i siłowni spalinowych okrętowych, 4) budowa turbin i siłowni parowych okrętowych.

Zlikwidowanie specjalizacji w kierunku technologii okrętów nie dowodzi wcale braku doceniania tej dyscypliny, lecz wynikło właśnie ze stwierdzenia, że wyszkolenie technologiczne studentów jest tak ważne, iż należy je zapewnić wszystkim inżynierom, niezależnie od ich bliższych zainteresowań.

Ograniczenie ilości specjalizacji w kierunkach maszynowych wynikło z przeświadczenia, że studenci wszystkich specjalności maszynowych muszą być dostatecznie przygotowani w zakresie siłowni okrętowych, jak również budowy maszyn i urządzeń okrętowych pomocniczych.

Analiza specjalizacji w kierunku chłodnictwa okrętowego doprowadziła do wniosku, że osobna specjalizacja na Wydziale Budowy Okrętów nie jest konieczna i że bardziej celowe będzie pewną ilość studentów z sekcji chłodnictwa Wydziału Mechanicznego przesunąć na ostatni rok na Wydział Budowy Okrętów, dla uzupełnienia ich wiadomości również zagadnieniami chłodnictwa okrętowego.

Wydział Budowy Okrętów nie zastał żadnych przydatnych pomocy naukowych pozostałych z przedwojennej Politechniki Gdańskiej. W tym stanie rzeczy większość katedr Wydziału musiała od początku swego istnienia azbiegać się o skompletowanie najprostszych chciażby pomocy naukowych i bibliotek fachowych, jak również o uruchomienie potrzebnych im laboratoriów. Podobnie źle przedstawia się sprawa z pomieszczeniami.

Najdotkliwsze niedomagania lokalowe Wydziału wyrównane zostały

do r. 1949. Jednakże już wówczas, w miarę ogólnego rozrostu Uczelni, posiadane pomieszczenia okazały się za ciasne. Dopiero w r. 1955 katedry maszynowe Wydziału przeniesione zostały do nowego, specjalnie zaprojektowanego gmachu, wyposażonego we właściwe laboratoria; ponadto Katedra Teorii Okrętu otrzymała laboratorium z basenem do doświadczeń modelowych, co pozwoliło równocześnie na polepszenie warunków lokalowych pozostałym katedrom Wydziału, tj. katedrom okrętowym.

W pierwszych latach po uruchomieniu Wydziału Budowy Okrętów, ilość studentów na Wydziale była nieduża. Młodzież starszych lat studiów Politechniki Gdańskiej rekrutowała się z tych, którym stosunki polityczne i wojna uniemożliwiły ukończenie studiów, częściowo zaś spośród młodzieży, która postanowiła zmienić kierunek swego wyszkolenia zawodowego.

Jest jasne, że uzyskanie 500 km wybrzeża morskiego wywarło wpływ na zainteresowanie młodzieży studiami zagadnień morskich, lecz wpływ ten ugruntował się dopiero wówczas mocno, gdy własne stocznie okrętowe wykazały się konkretnymi osiągnięciami.

W pierwszych latach istnienia Wydziału katedry kładły nacisk na wyszkolenie konstrukcyjne, co wynikło z potrzeb rozbudowującego się przemysłu okrętowego. Konkretne potrzeby przemysłu okrętowego wykazały na początku planu 6-letniego konieczność zwrócenia baczniejszej uwagi na szkolenie w kierunkach technologicznych, zwłaszcza w kierunku technologii seryjnej budowy okrętów.

Przy przejściu z programów 3-letnich na $5^1/_2$-letnie należało obydwa kierunki, konstrukcyjny i technologiczny, przy równoczesnym uwzględnieniu podbudowy teoretycznej, połączyć ze sobą.

Praca naukowa poszczególnych katedr Wydziału przeszła zdecydowaną ewolucję, mianowicie od doraźnych rozwiązań dla potrzeb odbudowującej się gospodarki narodowej do planowanej pracy naukowo-badawczej i do planowania nowych koncepcji naukowo-technicznych, wiążących się z zadaniami rozbudowującego się przemysłu okrętowego i żeglugi.

W okresie 10-lecia studenci korzystali z praktyk żeglugowych w stosunkowo ograniczonej mierze, z uwagi na trudności rozbudowującej się floty handlowej. Obecnie praktyki takie przydziela się coraz częściej studentom starszych semestrów jak też pomocniczym pracownikom nauki.

Katedra Teorii Okrętu (Kierownik — zast. prof. mgr inż. Lech Kobyliński). Katedra Teorii Okrętu uruchomiona została w jesieni 1945 r. przez nieżyjącego już prof. mgr inż. Józefa Kaźmierczaka.

Na skutek zniszczeń wojennych, żadne urządzenia ani dokumenty nie ocalały. Wobec braku jakichkolwiek pomocy naukowych i literatury z teorii okrętu jednym ze szczególnie pilnych zadań okazało się opracowanie materiałów naukowych. Już w początkach 1947 r. zostały oddane do użytku studentów pierwsze takie opracowania wydawane w formie instrukcji na światłokopiach. Dla ułatwienia pracy dydaktycznej sporządzono też w katedrze wiele tablic poglądowych i modeli.

W roku 1952 ówczesny kierownik katedry prof. Kaźmierczak opracował pierwszą część podręcznika pt. *Pływalność i stateczność okrętu.* Zasługą prof. Kaźmierczaka jest zorganizowanie Centralnego Biura Konstrukcji Okrętowych w Gdańsku, które prowadził w latach 1948 — 1950. Tutaj, pod jego ręką, powstały pierwsze polskie projekty i konstrukcje nowoczesnych statków handlowych, realizowanych w latach następnych seryjnie, zarówno dla polskiej żeglugi morskiej, jak i na eksport.

Okres od 1952 r. obejmuje pracę nad podręcznikami i nad różnymi problemami naukowymi objętymi planem naukowym. Opracowano szereg zagadnień ze stateczności, teorii napędów i badań modelowych, związanych z potrzebami przemysłu i żeglugi.

W marcu 1953 r. po śmierci prof. Kaźmierczaka katedrę objął zast. prof. mgr inż. Lech Kobyliński, wychowanek powojennej Politechniki Gdańskiej, wieloletni pracownik, a ostatnio adiunkt katedry.

Szczególne znaczenie dla dalszego rozwoju prac dydaktycznych i naukowych ma postanowiona w roku 1953 budowa laboratorium do badań modelowych. Opracowano dlań całkowitą dokumentację techniczną własnymi siłami i obecnie prace nad budową tego laboratorium są już daleko posunięte. Laboratorium to umożliwi rozpoczęcie oryginalnych prac badawczych.

Katedra od początku swego istnienia współpracowała z innymi instytucjami naukowymi i technicznymi. Rozszerzenie tej współpracy było możliwe dzięki zorganizowaniu Zakładu Teorii Okrętów w ramach gospodarstw pomocniczych Politechniki. Głównym zadaniem Zakładu jest opracowanie obliczeń statecznościowych oraz obliczeń śrub i dysz dla jednostek naszej żeglugi morskiej i śródlądowej. Nie posiadając żadnych danych

statystycznych dotyczących zagadnień statecznościowych zaczęto pracę od ustalenia metod, a jej wyniki zawarto w instrukcjach akceptowanych następnie przez Polski Rejestr Statków i Urzędy Morskie. Do chwili obecnej wykonano obliczenia dla blisko 100 statków.

Katedra Konstrukcji Okrętów (Kierownik — prof. nadzw. mgr inż. Aleksander Potyrała). Katedra utworzona została w jesieni 1945 r. Pierwotna nazwa katedry miała brzmienie: Katedra Architektury Okrętu i Mechaniki Wiązań Okrętowych. W zakres jej pracy wchodziły następujące wykłady: konstrukcja kadłubów okrętowych, konstrukcja wyposażenia okrętowego, wytrzymałość wiązań kadłuba okrętowego, organizacja stoczni okrętowych oraz technologia budowy okrętów.

Na trudności organizacyjne składały się zarówno okoliczności natury materialnej, jak personalnej.

Wydział Budowy Okrętów uruchomił w r. 1945 trzy pierwsze lata studiów, natomiast czwarty rok uruchomiony został dopiero w jesieni

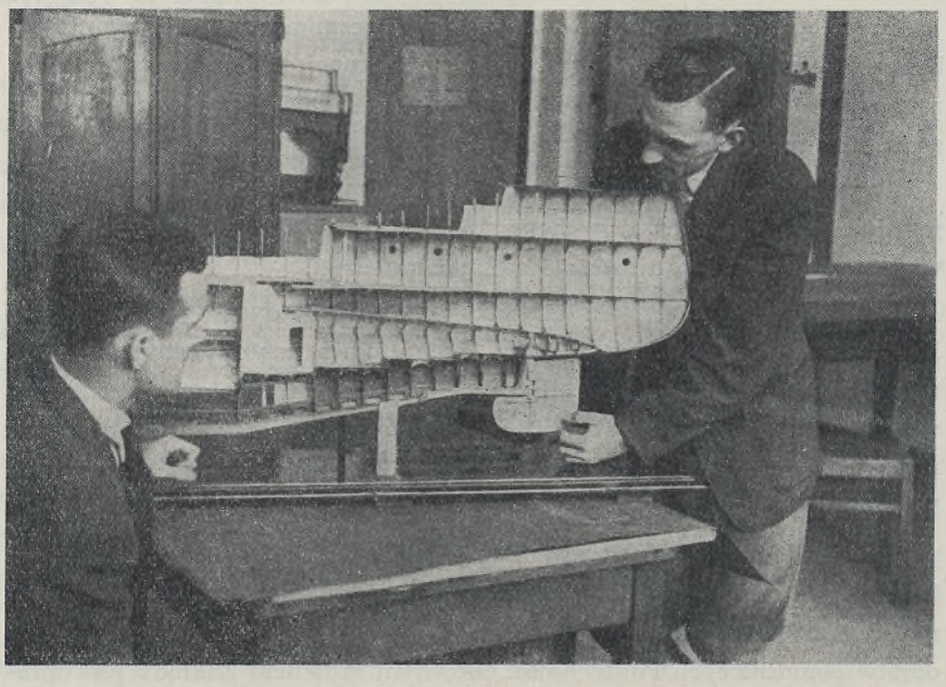

Katedra Konstrukcji Okrętów. Model rufy

Chaire de Constructions Navales. Modèle d'une poupe

Katedra Konstrukcji Okrętów. Polaryskop elastooptyczny

Chaire des Constructions Navales. Polariscope elasooptique

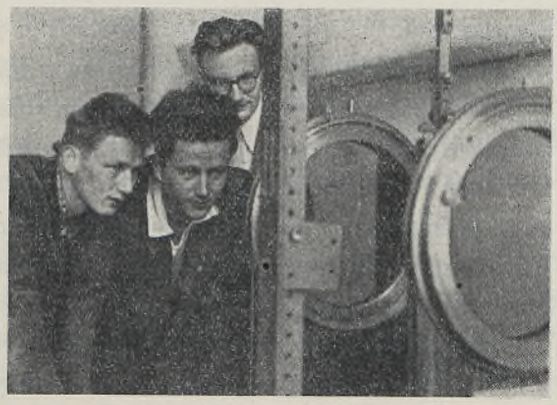

r. 1946. Pomimo tego już w r. 1945 zapoczątkowane zostały w katedrze konsultacje i prowadzenie projektów przejściowych oraz dyplomowych dla tych kilkunastu polskich studentów przedwojennego wydziału okrętowego Politechniki W. M. Gdańska, którym wojna, a zwłaszcza niesprzyjające stosunki polityczne w r. 1939 uniemożliwiły ukończenie studiów. Główną trudność w nauczaniu, zwłaszcza konstrukcji kadłubów stalowych, stanowił brak podręczników.

Trudność tę potęgowało też to, że nawet podręczniki obce omawiały raczej konstrukcje nitowane, poświęcając spawaniu mniej uwagi, podczas gdy ze względu na postęp techniczny — niezwykle bujny w światowym budownictwie okrętowym — i ta strona musiała znaleźć odpowiednie miejsce w wykładach, ćwiczeniach i projektach.

Obecnie sprawa jest już o tyle łatwiejsza, że studenci mają do dyspozycji opracowane przez kierownika katedry podręczniki i skrypty światłokopie z budowy kadłuba okrętowego.

W roku 1952 utworzona została osobna Katedra Technologii Okrętów, kierownictwo jej powierzone zostało adiunktowi Katedry Konstrukcji Okrętów mgr inż. Jerzemu Doerfferowi. W wyniku tej zmiany, dwie dyscypliny, tj. organizacja stoczni i technologia budowy okrętów, przeszły do nowej katedry.

Spośród dziewięciu pomocniczych pracowników nauki, którzy byli, bądź nadal są zatrudnieni w katedrze, sześciu wykazało się już poważnymi osiągnięciami, zarówno na odcinku prac inżynierskich, jak i w zakresie rozwiązywania zagadnień naukowych.

Oprócz znacznej ilości opracowań naukowych, dotyczących konstrukcji kadłubów okrętowych i wyposażenia okrętowego, następnie technologii

i wytrzymałości konstrukcji kadłubowych i wreszcie zagadnień organizacyjnych stoczni, katedra współdziałała w opracowaniu szeregu prototypów statków technicznych, wśród których na szczególną uwagę zasługują: a) dwa prototypy holowników rzecznych o mocy 250 i 500 KM, według których stocznie holenderskie zbudowały w latach 1948/49 flotyllę składającą się z 22 jednostek stanowiącą dotychczas trzon naszej żeglugi odrzańskiej, b) prototyp lodołamaczy 500 KM i dla dolnej Wisły, budowa których jest obecnie na ukończeniu. Te trzy prototypy wymagały szeroko zakrojonych badań zarówno modelowych, jak porównawczych na statkach istniejących; badania modelowe przeprowadzone zostały w Holenderskim Instytucie Badań Okrętowych w Wageningen, przy ścisłej współpracy kierownika Katedry Konstrukcji Okrętów z prof. L. Troost'em i prof. W. P. A. van Lammeren'en z wymienionego Instytutu.

Uzupełniając obraz współpracy katedry z przemysłem, należy wspomnieć o współudziale kierownika katedry w rozbudowie Stoczni Gdańskiej oraz w opracowaniu generalnych założeń Stoczni Szczecińskiej. Poza tym wiele prac przejściowych i dyplomowych znalazło zastosowanie w rozbudowie i organizacji przemysłu okrętowego lub instytucyj żeglugowych.

Katedra Projektowania Okrętów (Kierownik — prof. zwycz. dr inż. Aleksander Rylke). Katedra powstała w jesieni 1945 r. pod nazwą Katedra Budowy i Projektowania Okrętów.

Działalność swą katedra rozpoczęła w r. 1945/46 wykładami z zarysu budownictwa okrętowego na I roku studiów, oraz projektowania okrętów morskich wraz z ćwiczeniami na III roku studiów. Naukowy personel pomocniczy w pierwszym roku działalności składał się z dwóch asystentów, w następnym roku przybył trzeci asystent.

Skład osobowy katedry w następnych latach ulegał wahaniom w zależności od zmian programów, wywołanych przejściem w r. 1948/49 na studia dwustopniowe, od zmian regulaminu pracy asystentów itp.

Zgodnie z ewolucją programów i istniejących kierunków specjalizacji katedra prowadziła następujące wykłady, ćwiczenia i prace: projektowanie statków morskich I i II oraz statków specjalnych, zarys projektowania okrętów dla kierunku technologicznego, zarys budownictwa okrętowego na sekcji elektrotechniki morskiej Wydziału Elektrycznego, poza tym seminarium przeddyplomowe i prace dyplomowe.

Równolegle do właściwej dyscypliny prowadzonej przez katedrę rozwinęła się dyscyplina pokrewna — projektowania statków śródlądowych. Kierownik katedry był jednym z inicjatorów powołania do życia pierwszego w Polsce instytutu naukowo-badawczego w zakresie zagadnień żeglugi oraz budownictwa morskiego, który — jako Morski Instytut Techniczny — powstał w r. 1950 w Gdańsku.

Do osiągnięć katedry należy wprowadzenie metody wodowania bocznego z zeskokiem, nie stosowanej uprzednio w stoczniach, które przypadły Polsce po wojnie. Zastosowanie tej metody pozwoliło m. in. minimalnym kosztem przystosować do budowy statków nowych dużą stocznię remontową, która pochylni zupełnie nie posiadała.

Innym osiągnięciem było opracowanie metody rozbiórki wraku ciężko uszkodzonego krążownika bojowego: metoda ta miała na celu uchronienie wraku przed utratą stateczności i przed ewentualnym przełamaniem się w czasie rozbiórki. Te i inne podobne prace stworzyły podwalinę do utworzenia przy katedrze Zakładu Projektowania Okrętów. Ostatnio zostało powierzone zakładowi opracowanie projektu wstępnego, technicznego i warsztatowego prototypu pogłębiarki rzecznej, która ma być wykonana w kraju seryjnie.

Po wprowadzeniu studiów 2-stopniowych, katedra zastosowała zespołowe opracowanie prac projektowych i dyplomowych, mające na celu zredukowanie możliwie do minimum mechanicznej pracy kreślarskiej i rachunkowej oraz zaprawienie studentów do stosowania metod pracy przyjętych w okrętowych biurach konstrukcyjnych.

Katedra Technologii Okrętów (Kierownik — zast. prof. mgr inż. Jerzy Doerffer). Katedra Technologii Okrętów i jej Zakład powstała w r. 1952. W zakres zajęć dydaktycznych wchodzą wykłady, ćwiczenia, prace przejściowe i dyplomowe z technologii okrętów, remontu okrętów, organizacji i urządzeń technicznych stoczni.

W ciągu krótkiego okresu swego istnienia katedra uzyskała podstawowe wyposażenie do prac dydaktycznych, aparat filmowy oraz około 2000 eksponatów (narzędzia, części wyposażenia okrętów, próbki materiałów stosowanych w budownictwie okrętowym, modele), z czego zapoczątkowane zostało muzeum okrętowe.

Personel katedry obejmuje oprócz kierownika czterech asystentów. Kierownik katedry, b. starszy asystent, a następnie adiunkt Katedry Kon-

strukcji Okrętów (1949—1952), zorganizował oddział kadłubowy Stoczni Gdańskiej; opracował konstrukcję prototypu całkowicie spawanego kutra rybackiego stosownie do wymagań produkcji seryjnej oraz opracował procesy technologiczne seryjnej budowy szeregu statków morskich w Stoczni Gdańskiej.

Z ważniejszych prac wykonanych przez pracowników katedry i zakładu Technologii Okrętów należy wymienić: projekt przebudowy i przedłużenia lugrotrawlera w dostosowaniu do nowoczesnej technologii połowów, założenia do projektu nowego typu lugrotrawlera, nowy typ kutra rybackiego 24 m dostosowanego do połowów dalekomorskich; opracowanie projektu 4 urządzeń z zakresu mechanizacji obróbki i prefabrykacji, które zostały przekazane Stoczni Gdańskiej do realizacji; opracowanie szeregu opinii dotyczących remontów doków i projektu przebudowy jednego doku w celu zwiększenia jego nośności; wreszcie opracowanie wzorcowej technologii remontu statków.

Katedra Spawalnictwa (Kierownik — zast. prof. mgr inż. Leon Dreher). W chwili przystąpienia do organizowania katedry (początek października 1945 r.) katedra zastała tylko nieznaczną ilość urządzeń do spawania łukiem elektrycznym i za pomocą płomieni gazowych.

W pierwszej fazie organizacji przeprowadzono naprawę i uzupełnienie najniezbędniejszych urządzeń spawalniczych, które umożliwiły nie tylko doprowadzenie własnego skromnego laboratorium spawalniczego do stanu używania, lecz też wykonanie wielu robót związanych z uruchomieniem prawie wszystkich laboratoriów innych katedr i zakładów oraz urządzeń wspólnej użyteczności.

Katedra prowadzi wykłady i ćwiczenia dla Wydziału Budowy Okrętów i Wydziału Mechanicznego, obejmują one: maszyny i urządzenia spawalnicze oraz technologię spawania.

Katedra i jej Zakład opracowały oryginalne procesy technologiczne i konstrukcyjne przyrządów ułatwiających spawanie; przeprowadziły szereg badań z dziedziny kotłów całkowicie spawanych, urządzeń do spawania za pomocą łuku elektrycznego itp.

Katedra opracowała kilka skryptów oraz szereg publikacji w czasopismach technicznych, a ponadto znaczną ilość pomocy naukowych w formie wykresów, schematów urządzeń spawalniczych, tablic do celów

dydaktycznych. Zgromadzono tu i wykonano kolekcję modeli, które przyczyniają się do podniesienia poziomu nauczania.

Katedra Spawalnictwa prowadzi od kilku lat specjalność spawalniczą na Wydziale Mechanicznym Politechniki Gdańskiej.

Katedra Elektrotechniki Okrętowej (Kierownik — prof. nadzw. mgr inż. Henryk Markiewicz).

Katedra utworzona została w styczniu 1946 r. Przez długi czas nie miała własnego pomieszczenia. Wykłady i ćwiczenia z elektrotechniki okrętowej odbywały się na Wydziale Elektrycznym i Wydziale Okrętowym. Obsada personalna katedry ulegała w ciągu 10-lecia zmianom. Z końcem 10-lecia istnienia Politechniki katedra posiadała oprócz kierownika 5 pomocniczych pracowników nauki.

Katedra i Zakład podjęły i prowadzą na przestrzeni ostatnich 5 lat długoplanowe prace naukowo-badawcze dotyczące pewnych kluczowych zagadnień w ramach planów państwowych.

Osiągnięciami katedry i zakładu są własne patenty, oryginalne rozwiązania urządzeń pomiarowych i rejestrujących, prototypy itp.

Katedra posiada bogato wyposażone laboratorium naukowe do badań w dziedzinie pomiarów magnetycznych, akustycznych, analizy drgań, badania kabli okrętowych, materiałów izolacyjnych, pomiarów wielkości mechanicznych na drodze elektrycznej itp.

Katedra i zakład współpracują z niektórymi biurami konstrukcyjnymi, stoczniami i pewnymi gałęziami przemysłu w szerokim i ściśle określonym zakresie.

Dzięki bogatemu wyposażeniu w aparaturę, własny warsztat mechaniczny i precyzyjny oraz posiadaniu licznego i wyszkolonego personelu katedra przygotowana jest do podejmowania prac o trudnej i złożonej tematyce.

Katedra Okrętowych Urządzeń Nawigacyjnych (Kierownik — prof. nadzw. mgr inż. Józef Woźnicki). Katedra ta jako nowa i nie posiadająca w przeszłości swego odpowiednika, powołana została do życia w r. 1945. Jej pierwotna nazwa brzmiała: Katedra Nawigacji i Meteorologii.

Wniosek powyższy uzasadniony był koniecznością zaznajomienia przyszłych inżynierów budownictwa okrętowego z nowoczesnymi urządzeniami

nawigacyjnymi, które przestały być zwykłymi przyrządami pomiarowymi i przekształciły się w duże instalacje okrętowe, z jakimi konstruktor musi się liczyć projektując okręt.

Praktyka projektowania okrętów wykazała ponadto, że dla dostosowania projektu do charakteru przewidzianej eksploatacji statku, konstruktor powinien być obznajomiony w dostatecznej mierze również z warunkami morskimi, w jakich projektowany okręt będzie pływał lub przebywał. Wyłoniła się stąd potrzeba uzupełnienia głównego przedmiotu wykładowego katedry — okrętowe urządzenia nawigacyjne — dwoma dodatkowymi, a mianowicie: meteorologią morską i oceanografią, tj. wiedzą o morzu. W zakres głównego przedmiotu wykładowego katedry wchodzą: przyrządy drogowskazowe (kompasy), przyrządy do określania szybkości i przebytej odległości (logi) i do pomiaru głębokości dna morskiego (sondy) oraz przyrządy do radiowego określenia miejsca statku wraz z radarem jako podstawą do obserwacji otoczenia okrętu.

Początek prac dydaktycznych Katedry Urządzeń Nawigacyjnych był bardzo trudny. Dzięki pomocy rzeczowej ze strony dowództwa Marynarki Wojennej skompletowano bibliotekę fachową, eksponaty okrętowych urządzeń nawigacyjnych, stację meteorologiczną wyższego rzędu. Ponadto w katedrze wykonano plansze poglądowe.

Dla czynnej współpracy z przemysłem okrętowym został założony przy katedrze w r. 1952 Zakład Urządzeń Nawigacyjnych.

W ramach pracy naukowej wykonano założenia jednego ogólniejszego problemu obejmującego prototypy urządzeń nawigacyjnych dla krajowej produkcji sprzętu nawigacyjnego. Na problem ten składają się trzy tematy: a) log oporowy dla pomiaru małych szybkości okrętów, b) okrętowy kompas magnetyczny oraz c) ultradźwiękowa sonda pozioma (hydrolokator).

Ponadto katedra opracowuje tematy pozaproblemowe, a mianowicie normalizację morskich pław nawigacyjnych i normalizację wind hydrograficznych.

Kierownik katedry dał poważny wkład w odbudowę gospodarki wybrzeża morskiego. W okresie 1945—1950 zorganizował i prowadził on, w ramach Głównego Urzędu Morskiego, służbę hydrograficzną dla całego wybrzeża polskiego i przylegającego doń obszaru morskiego. W tymże okresie zorganizował i prowadził, w ramach Państwowego Instytutu Hydrologiczno-Meteorologicznego, Obserwatorium Morskie w Gdyni, a ponadto założył morską sieć stacji pomiarowych hydrologiczno-meteorolo-

gicznych oraz stacji ostrzegawczych (sztormowych) na całym obszarze wybrzeża polskiego.

W okresie 1945—1948 kierownik katedry brał czynny udział w opracowaniu zagadnień geodezyjnych pomiarów kraju, jako członek Państwowej Rady Mierniczej w Warszawie.

Katedra Kotłów Parowych (Kierownik — prof. nadzw. mgr inż. Antoni Kozłowski). Katedra, uruchomiona w październiku 1945 r., umieszczona została czasowo (do 1947) w Laboratorium Maszynowym, ponieważ kierownikowi jej powierzono również uruchomienie i prowadzenie laboratorium maszynowego oraz centralnej kotłowni i urządzeń grzejnych Politechniki.

W pierwszym roku katedra miała do pomocy trzech asystentów, wychowanków Politechniki Warszawskiej.

Katedra Kotłów Parowych prowadziła w r. akad. 1945/1946 i 1946/1947 wykłady z maszynoznawstwa na I roku wydziałów: Budowy Okrętów, Mechanicznego i Elektrycznego, ponadto budowę i projektowanie kotłów parowych na wydziałach Budowy Okrętów i Mechanicznym, a poza tym ćwiczenia w laboratorium maszynowym. Do roku 1950, tj. do wprowadzenia dwustopniowego programu nauczania, katedra prowadziła wykłady i ćwiczenia na 5 wydziałach w następujących dyscyplinach: maszynoznawstwo, kotły parowe lądowe, kotły parowe okrętowe, kotły i maszyny parowe rolnicze, encyklopedia kotłów parowych, encyklopedia maszyn parowych, projektowanie kotłów parowych.

Po uruchomieniu specjalizacji „kotły parowe" na kursie magisterskim od r. 1951 katedra prowadziła następujące wykłady: nowoczesne wytwornice pary, projektowanie kotłów parowych, uszkodzenia i naprawy kotłów, urządzenia ciągowe kotłów, pomieszczenia kotłów, urządzenia nawęglające i odpopielające, obsługa i gospodarka kotłowa, obmurza kotłów i budowa kominów, paleniska kotłowe, technologia wody i paliw, aparatura kontrolno-pomiarowa i automatyka kotłów, technologia budowy kotłów.

Zakład przy Katedrze Kotłów Parowych opracował ponadto znaczną ilość projektów rozmaitych urządzeń kotłowych. Między innymi wykonany został projekt nowej kotłowni dla Politechniki Gdańskiej. Kotłownia ta jest już czynna od r. 1954.

W latach 1950—1954 Zakład Kotłów Parowych i Zakład Pomiarów i Badań Maszyn połączyły swą działalność tworząc zespołowy i między-

wydziałowy zakład pod nazwą Instytut Gospodarki Cieplnej. Kierownictwo tego zespołowego zakładu objął kierownik Katedry Kotłów Parowych. Wymieniony Instytut przeprowadził w ciągu 5-letniego istnienia kilkadziesiąt prac naukowo-badawczych i naukowo-usługowych dla przemysłu, zwłaszcza stoczniowego. W tym okresie wykonano około 30 projektów kotłów parowych, urządzeń nawęglających i odpopielających, urządzeń sztucznego ciągu i uławiaczy popiołu oraz lotnego koksiku.

W ciągu ostatnich paru lat nastąpiła dalsza rozbudowa i wzmocnienie katedry i Zakładu Kotłów Parowych. W r. 1953 rozpoczął pracę w katedrze w charakterze zastępcy profesora obecny docent mgr inż. Witold Rosner, wybitny specjalista w dziedzinie zagadnień związanych z wodą zasilającą kotły parowe. Dzięki jego pracy Zakład Kotłów Parowych przyczynił się w znacznym stopniu do uruchomienia siłowni Huty im. Lenina. Również w r. 1953 rozpoczął pracę w katedrze doc. mgr inż. Konstanty Zabłocki, który przeszedł z Centralnego Biura Konstrukcji Kotłowych w Tarnowskich Górach.

W końcu stycznia 1955 r. katedra i Zakład Kotłów Parowych przeniosły się z gmachu głównego Politechniki do nowowybudowanego gmachu Wydziałów Budownictwa Okrętowego i Mechanicznego.

Katedra Maszyn Cieplnych Wirnikowych (Kierownik — prof. zwycz. dr inż. Robert Szewalski). Katedra uruchomiona została w początkach listopada 1945 r.

Katedra otrzymała od razu poważne pensum wykładów i ćwiczeń, a mianowicie: turbiny parowe na Wydziałach Budowy Okrętów i Mechanicznym, encyklopedia turbin parowych na Wydziałach Budowy Okrę-

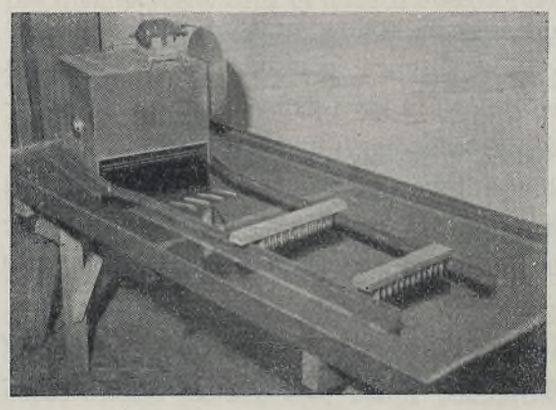

Katedra Maszyn Cieplnych Wirnikowych. Stoisko do obserwowania przepływów

Chaire des Machines à vapeur rotatives. Support d'observation des flots

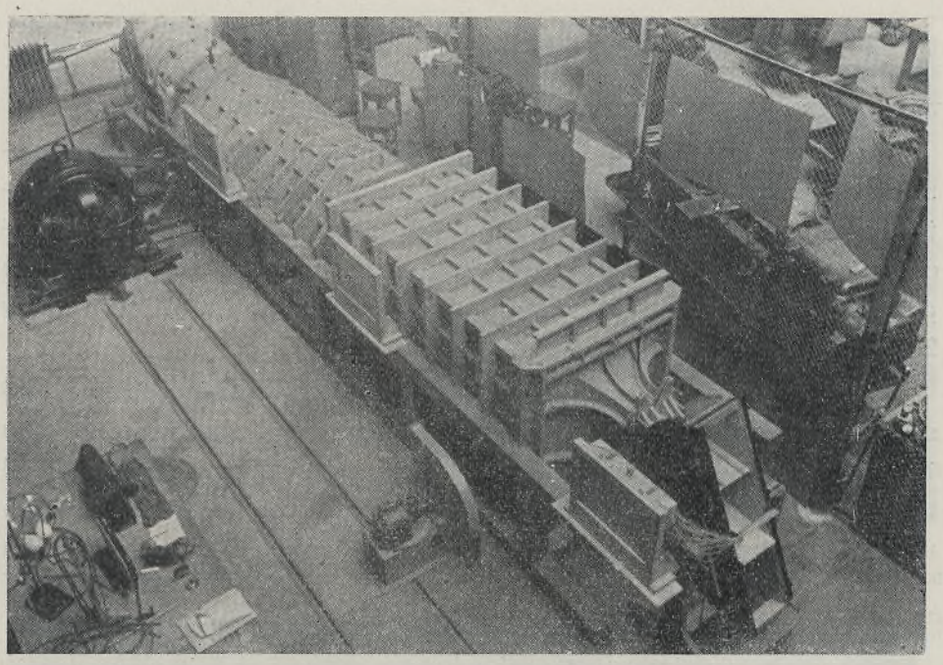

Katedra Maszyn Cieplnych Wirnikowych. Tunel aerodynamiczny do badań modeli łopatek maszyn wirnikowych. Moc ok. 100 KM, prędkość powietrza do 70 m/sek

---

Chaire des Machines à vapeur rotatives. Tunnel aérodynamique pour les essais des modèles des aillettes des machines rotatives

tów i Mechanicznym; turbiny parowe okrętowe (wykład uzupełniający na Wydziale Budowy Okrętów), sprężarki wirnikowe na Wydziałach Budowy Okrętów i Mechanicznym, teoria mechanizmów na Wydziale Mechanicznym, poza tym ćwiczenia konstrukcyjne z turbin parowych i sprężarek.

Od kwietnia 1947 kierownik katedry zapoczątkował po raz pierwszy na polskiej politechnice wykład turbin spalinowych i zasad napędu odrzutowego. Ponadto doszedł nowy wykład turbin parowych dla elektryków, w zakresie eksploatacji urządzeń parowo-turbinowych, jako uzupełnienie wykładu ogólnego, encyklopedycznego.

Wzrost zadań dydaktycznych katedry był powodem stopniowego rozszerzenia zespołu pomocniczego, a następnie zwiększenia ilości samodzielnych pracowników nauki, dochodząc w r. 1954/55 do 4 samodzielnych i 9 pomocniczych pracowników naukowych.

Obsada personalna katedry składa się w 100% z młodej kadry wychowanków Politechniki Gdańskiej.

W pracy naukowej katedry rozwinęły się badania specjalne w zakresie: a) przepływów i aerodynamiki maszyn wirnikowych, b) regulacji, c) dynamiki maszyn wirnikowych, d) zagadnień termodynamiki.

W zakresie prac konstrukcyjnych zespół katedry opracował, obok elementów turbin w ramach tzw. akcji remontowej energetyki, kilka prototypów turbin i sprężarek, uzyskując w tej dziedzinie prace, o dużym znaczeniu dla gospodarki narodowej. W r. 1953 zbudowana została na podstawie dokumentacji katedry pierwsza polska turbina parowa TP-2 o mocy 2400 kw.

W zakresie prac badawczo-naukowych katedra stworzyła sobie na podstawie opracowań własnych poważną bazę laboratoryjno-badawczą. W roku 1950/51 zespół katedry zaprojektował i wykonał środkami gospodarczymi tunel aerodynamiczny małych i średnich prędkości do badań modelowych układu łopatkowego ze sprężarką osiową jako źródłem dmuchu. W roku

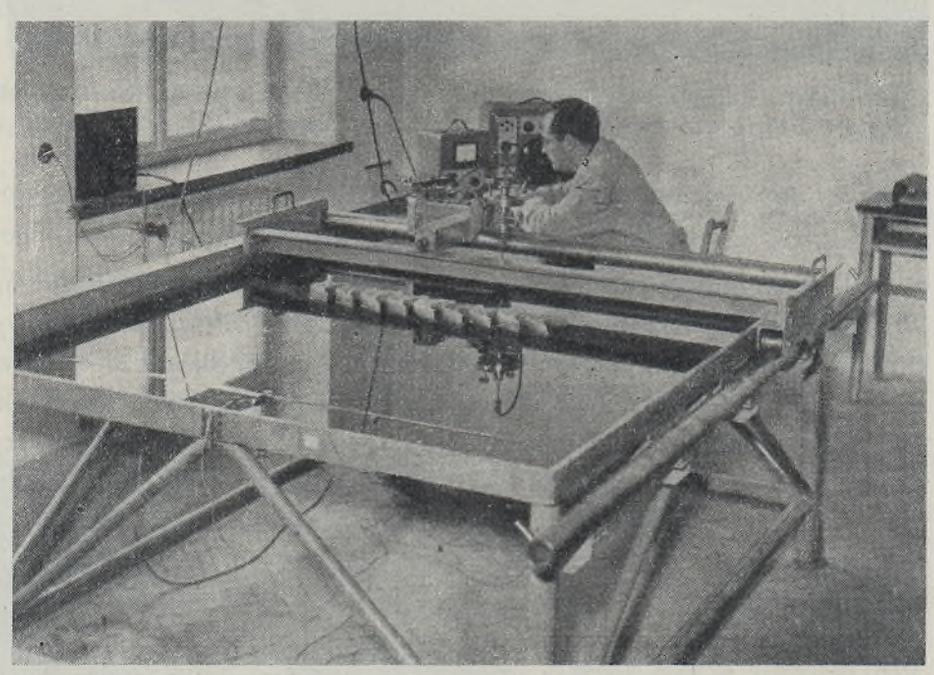

Katedra Maszyn Cieplnych Wirnikowych. Stoisko analogii elektrohydrodynamicznej. Widok ogólny wanny z elektrolitem

---

Chaire des Machines à vapeur rotatives. Support de l'analogie électrohydrodynamique. Vue générale du bain avec l'électrolyte

Katedra Maszyn Cieplnych Wirnikowych. Przepływ przez palisadę łopatek

Chaire de Machines à vapeur rotatives. Flot par la palissade des ailettes

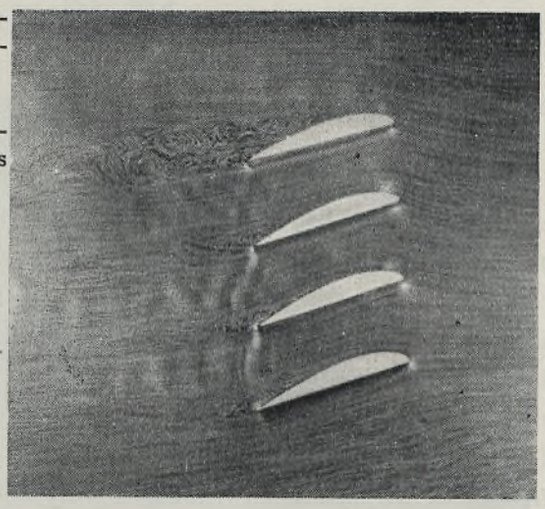

1954 zbudowany został również pierwszy w kraju tunel naddźwiękowy do badań w zakresie dużych prędkości, a w następnym roku stoisko do badań układu łopatkowego na podstawie analogii elektro-hydrodynamicznej.

Wyrazem powiązania z gospodarką narodową było stworzenie przy katedrze w marcu 1947 r. Centralnego Biura Turbinowego, które stanowiło zalążek nowopowstającego przemysłu turbinowego w kraju, a następnie Biura Konstrukcji Turbin oraz Zakładu Maszyn Cieplnych Wirnikowych Głównego Instytutu Mechaniki w Warszawie. Z chwilą powstania Polskiej Akademii Nauk i powołania kierownika katedry na jej członka-korespondenta prace naukowo-badawcze katedry uległy dalszej intensyfikacji. W październiku 1953 r. powstał przy katedrze samodzielny Zakład Maszyn Wirnikowych PAN mający objąć swoją działalnością cały zakres maszyn wirnikowych, bez względu na czynnik pracujący — parę, gaz, czy wodę.

Katedra prowadziła stale wespół z współpracującymi instytucjami żywą działalność odczytowo-referatową i publicystyczno-wydawniczą.

Kierownik katedry jest przewodniczącym Sekcji Maszyn i Urządzeń Energetycznych oraz zastępcą przewodniczącego Komitetu Budowy Maszyn PAN.

W konsekwencji powiązania z przemysłem powstało przy katedrze również gospodarstwo pomocnicze. Prace gospodarstwa mają charakter konstruktorski (dokumentacja rekonstrukcji turbin i sprężarek, dokumentacje nowych konstrukcji maszyn) i eksploatacyjny (zwalczanie trudności

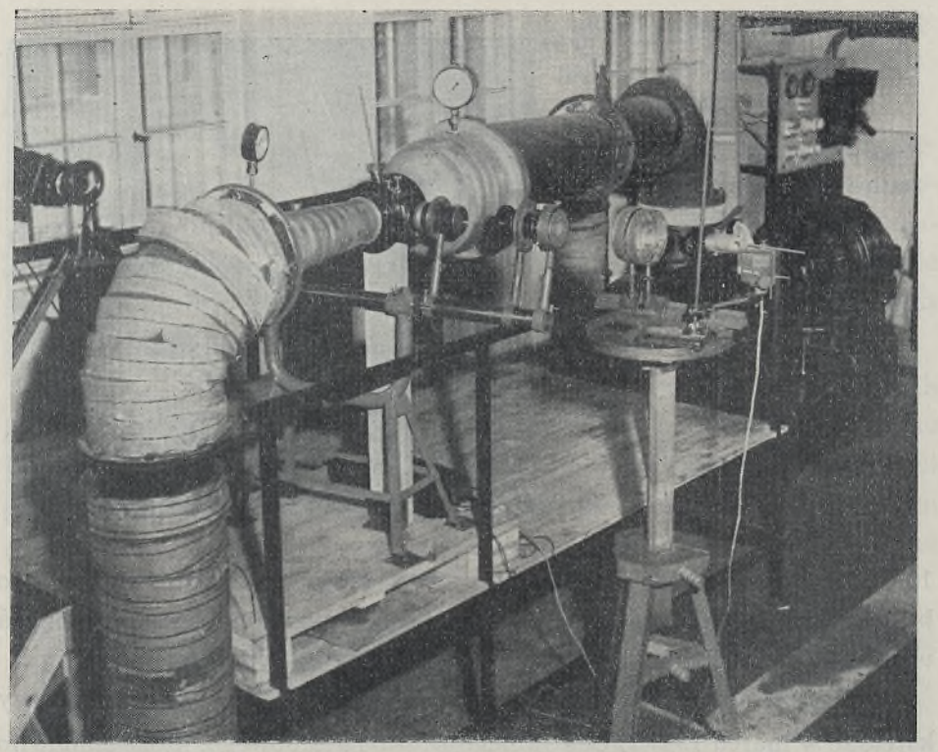

Katedra Maszyn Cieplnych Wirnikowych. Tunel aerodynamiczny naddźwiękowy. Prędkość w komorze pomiarowej odpowiada liczbie M = 1,4; moc napędu ok. 170 KM

Chaire des Machines à vapeur rotatives. Tunnel aerodynamique supersonique. Velocité dans la chambre de mesurage répond au chiffre M = 1,4:, force de la propulsion environ 170 HP

ruchowych). Współpraca dotyczy energetyki zawodowej i przemysłowej, przemysłu maszynowego, górnictwa, hutnictwa i marynarki. Na podkreślenie zasługuje budowa cichobieżnych wentylatorów kopalnianych oraz tłumików hałasu, nadto liczne ekspertyzy mające na celu likwidację drgań w urządzeniach maszynowych.

Na polu dydaktycznym zrealizowano obszerny program szkoleniowy specjalistyczny, w szczególności katedra prowadzi specjalizację w zakresie maszyn cieplnych wirnikowych. Ogólne pensum dydaktyczne katedry przekracza obecnie w stosunku rocznym 60 godz/tyg. wykładów i 100 godz/tyg. ćwiczeń. Tematyka wykładów i seminariów (na które w ostatnim roku składało się 26 oddzielnych tytułów) obejmuje następujące przedmioty: turbiny parowe lądowe i turbiny parowe okrętowe, ich projektowanie,

eksploatację, dynamikę, technologię budowy i remontu; turbiny spalinowe i zasady napędu odrzutowego, sprężarki wirnikowe oraz ich eksploatację, laboratorium, regulację i technologię maszyn cieplnych wirnikowych, w końcu teorię mechanizmów i maszyn oraz teorię maszyn cieplnych wirnikowych.

W zespole pracowników katedry znajduje się trzech wychowanków katedry, obecnie samodzielnych pracowników nauki: doc. dr Stefan Perycz, zast. prof. kand. n. t. Wojciech Brzozowski i zast. prof. mgr inż. Andrzej Piechota.

Dodać tu należy, że katedra wyszkoliła także samodzielnych pracowników nauki innych katedr, którzy przechodzili przeszkolenie w Zakładzie Turbin.

Katedra i Zakład Turbin, obecnie Maszyn Cieplnych Wirnikowych, zajęły na początku r. 1955 lokal w nowowybudowanym gmachu, obecnie zaś buduje laboratorium i rozszerza eksperymentalną bazę swojej działalności.

Katedra Pomp (Kierownik — zast. prof. mgr inż. Jan Brosch). Katedra Pomp powstała w r. 1950.

Katedra zajmuje się konstrukcją pomp i przekładni hydraulicznych. Personel katedry prowadzi wykłady, ćwiczenia konstrukcyjne i prace dyplomowe z tych trzech przedmiotów dla trzech wydziałów Politechniki Gdańskiej. Katedra współpracuje z Zakładem Maszyn Wirnikowych PAN w Gdańsku.

W ramach Zakładu Pomp katedra wykonała szereg projektów prototypów pomp oraz przekładni hydraulicznych, a ponadto usprawnień racjonalizatorskich.

Katedra Okrętowych Urządzeń Pomocniczych (Kierownik — zast. prof. mgr inż. Tadeusz Gerlach). Katedra Okrętowych Urządzeń Pomocniczych powstała w marcu 1953 r. po reorganizacji Katedry Siłowni Okrętowych. Katedra nie posiadała kierownika przez dwa lata, funkcję tę spełniał zastępczo kierownik Katedry Siłowni Okrętowych. Katedra posiadała w okresie lat 1952—54 jednego pomocniczego pracownika nauki adiunkta mgr inż. Jerzego Bobotka. Katedra prowadzi specjalizację maszyn i urządzeń pomocniczych na kursie magisterskim i inżynierskim, mając za przedmioty wykładów i ćwiczeń okrętowe wymienniki ciepła

(chłodnice, skraplacze, wyparowniki) oraz okrętowe urządzenia pokładowe (windy ładunkowe, kotwiczne i trałowe, holownicze, cumownicze itp.).

Praca naukowa katedry ograniczyła się dotychczas do przygotowania nie istniejących dotąd w języku polskim podręczników i skryptów z zakresu objętego tematyką katedry.

Katedra Chłodnictwa (Kierownik — zast. prof. mgr inż. Roman Lipowicz). Katedra Chłodnictwa powstała w początkach 1953 r. Obsada personalna Katedry obejmuje jednego samodzielnego pracownika naukowego w charakterze zastępcy profesora oraz jednego asystenta.

Katedra prowadzi wykłady ogólne dla Wydziałów Budowy Okrętów, Budownictwa Lądowego, Mechanicznego i Chemicznego. Na sekcji specjalistycznej Wydziału Budowy Okrętów tematyka prac dydaktycznych obejmuje: termodynamiczne podstawy chłodnictwa, projektowanie chłodni okrętowych i ich eksploatację.

Prace naukowe podjęte od r. 1953 dotyczą układów chłodniczych dwustopniowych, projektowania chłodni na statkach oraz badania prototypów chłodni szafkowych.

Istniejący przy katedrze zakład przeprowadził szereg ekspertyz i badań dla przemysłu.

Katedra Siłowni Okrętowych (Kierownik — zast. prof. mgr inż. Janusz Staliński). Katedra Siłowni Okrętowych jest kontynuacją Katedry Zastosowania i Użytkowania Maszyn Okrętowych, która powstała w r. 1945 i uległa później podziałowi na Katedrę Siłowni Okrętowych i Katedrę Okrętowych Urządzeń Pomocniczych. Pierwszym jej kierownikiem był prof. mgr inż. Hilary Sipowicz.

W grudniu 1949 r. w miejsce prof. Sipowicza wykłady wchodzące w pensum katedry przejmuje przejściowo mgr inż. Roman Peszkowski, jako wykładowca dochodzący, a od września 1950 r. adiunkt katedry mgr inż. Janusz Staliński spełniając jednocześnie zastępczo funkcję kierownika katedry. We wrześniu 1951 r. mianowany został kierownikiem katedry i zastępcą profesora.

Z tą chwilą zakres prac katedry zostaje zmieniony. Wykłady z maszyn parowych okrętowych przejmuje Katedra Maszyn Parowych należąca do Wydziału Mechanicznego, zaś wykłady z kotłów parowych — Katedra Kotłów Parowych należąca do Wydziału Budowy Okrętów. W zakresie

prac katedry macierzystej pozostają maszyny i urządzenia okrętowe pomocnicze; ponadto dochodzi nowa dyscyplina — siłownie okrętowe. W wyniku wprowadzenia tych zmian zarysował się wyraźny podział prac dydaktycznych i naukowych na dwa kierunki:

a) konstrukcyjny, obejmujący teoretyczne podstawy pracy i konstrukcję maszyn oraz urządzeń okrętowych pomocniczych,

b) projektowy, obejmujący teoretyczne podstawy pracy i projektowania siłowni okrętowych jako zakładów energetycznych.

W związku z powyższymi zmianami we wrześniu 1952 r. powołano do życia Katedrę Okrętowych Urządzeń Pomocniczych i przemianowano Katedrę Zastosowania i Użytkowania Maszyn Okrętowych na Katedrę Siłowni Okrętowych.

W roku 1952 katedra posiadała 2 pomocniczych pracowników nauki, powojennych już absolwentów Wydziału Budowy Okrętów. W miarę narastania zmian programowych wzrasta ilość zajęć dydaktycznych katedry. Wprowadzenie specjalizacji „Projektowanie siłowni okrętowych" na kursie magisterskim oraz na kursie inżynierskim, pociągnęło za sobą konieczność zwiększenia personelu nauczającego, tak iż w r. 1955 katedra posiadała już 6 pomocniczych pracowników nauki.

Katedra prowadzi wykłady i ćwiczenia z następujących przedmiotów: siłownie statków specjalnych, pomiary i badania siłowni okrętowych, gospodarka cieplna siłowni okrętowych oraz eksploatacja siłowni okrętowych.

Zasadnicze kierunki prac naukowych katedry obejmują: a) energetykę siłowni okrętowych, b) projektowanie siłowni okrętowych, c) eksploatację siłowni okrętowych.

W roku 1950 zostało powołane do życia gospodarstwo pomocnicze pod nazwą Zakład Siłowni Okrętowych. W zakres prac zakładu wchodzą projekty siłowni okrętowych oraz maszyn i urządzeń okrętowych pomocniczych, jak: wymienniki ciepła, windy, maszyny sterowe i wyposażenia siłowni.

Z większych prac wykonanych w zakładzie należy przytoczyć: projekt prototypu pionowego podnośnika o nośności 100 ton dla kutrów rybackich, projekty prototypów 10 wind okrętowych z napędem elektrycznym, projekty siłowni dwóch holowników portowych, projekt siłowni barki odrzańskiej, projekty siłowni dwóch holowników odrzańskich, projekty przebu-

dowy siłowni szeregu holowników odrzańskich i holowników portowych, projekty przebudowy 3 pogłębiarek rzecznych, projekt siłowni spalinowo-elektrycznej prototypu pogłębiarki rzecznej, kubłowo-refulacyjnej o wydajności 250 m^3/godz. oraz urządzeń pogłębiarskich tejże pogłębiarki.

Katedra Mechaniki (Kierownik — prof. nadzw. mgr inż. Józef Wysocki). Katedra Mechaniki przy Wydziale Okrętowym została obsadzona w r. 1950. Jej pierwszym kierownikiem był prof. dr inż. Michał Łunc.

W roku 1953/54 zaszły w katedrze zasadnicze zmiany personalne. Prof. M. Łunc objął Katedrę Fizyki przy Politechnice Warszawskiej, zaś st. asystent A. Szaniawski przeszedł na studia aspiranckie przy PAN. Przez półtora semestru katedra była pozbawiona kierownika, zaś wykłady prowadził adiunkt H. Jarzyna. On też kierował całokształtem pracy katedry.

W kwietniu 1954 r. katedrą przejściowo kierował ówczesny adiunkt Katedry Części Maszyn (Wydział Mechaniczny) mgr inż. Jan Madejski. W październiku 1954 r. katedrę objął obecny jej kierownik.

Katedra prowadzi wykłady i ćwiczenia na Wydziałach Budowy Okrętów i Łączności, na studium dziennym i wieczorowym. Tematyka wykładów na Wydziale Łączności obejmuje mechanikę techniczną i wytrzymałość materiałów, na Wydziale Budowy Okrętów mechanikę techniczną i mechanikę płynów.

W r. 1952 katedra rozwinęła działalność naukową w dziedzinie dynamiki ośrodków wieloczynnikowych: opracowano teorię napędu odrzutowego wieloczynnikowego oraz dynamikę aerosoli. Odnośne publikacje znajdują się w Archiwum Mechaniki Stosowanej.

Po objęciu katedry przez jej obecnego kierownika kierunek prac naukowych uległ zmianie, dotyczą one mechaniki płynów (teorii przepływów), śrub okrętowych, wiatraków oraz teorii skrzydła (płyty o małych wydłużeniach).

Aleksander Potyrała

WYDZIAŁ BUDOWNICTWA WODNEGO

W pierwszych latach istnienia odrodzonego po wojnie szkolnictwa wyższego studia z zakresu budownictwa wodnego połączone były organicznie ze studiami budownictwa lądowego w jednym wydziale, który na Politechnice Gdańskiej nosił nazwę Wydziału Inżynierii Lądowej i Wodnej. W ówczesnym jednolitym 4-letnim programie studiów rozdział kierunkowy budownictwa wodnego rozpoczął się od połowy III roku, jednak aż do końca IV roku wiele przedmiotów obowiązywało wszystkie reprezentowane na Wydziale kierunki.

Przy systemie tym istniał więc na Wydziale (jako jeden z czterech) specjalny Oddział Budownictwa Wodnego, obejmujący dyscypliny zarówno budownictwa wodnego śródlądowego jak i budownictwa morskiego i portowego — przy czym ta ostatnia dyscyplina reprezentowana była w owym czasie jedynie na uczelniach w Gdańsku i Szczecinie. W tym stanie rzeczy student oddziału wodnego w Gdańsku otrzymywał więc wykształcenie techniczne bardzo ogólne, jako zaś ostateczny wyraz specjalizacji ściślejszej pozostawała praca dyplomowa, wykonywana w owym czasie w formie pracy klauzurowej, tzn. projektu, opracowywanego na sali pod kontrolą w ciągu sześciu dni. Prócz dwóch specjalności podstawowych, tj. budownictwa wodnego śródlądowego i budownictwa morskiego, absolwenci oddziału mieli ponadto prawo wykonywać projekty dyplomowe z zakresu wodociągów i kanalizacji jako dyscypliny specjalizacyjnej. Wprowadzenie studiów dwustopniowych doprowadziło do znacznego wzrostu specjalizacji, czemu towarzyszyło rozbijanie wydziałów na coraz większe ilości oddziałów i sekcji.

W toku przeprowadzonej reorganizacji powstał na Politechnice Gdańskiej oddzielny Wydział Budownictwa Wodnego.

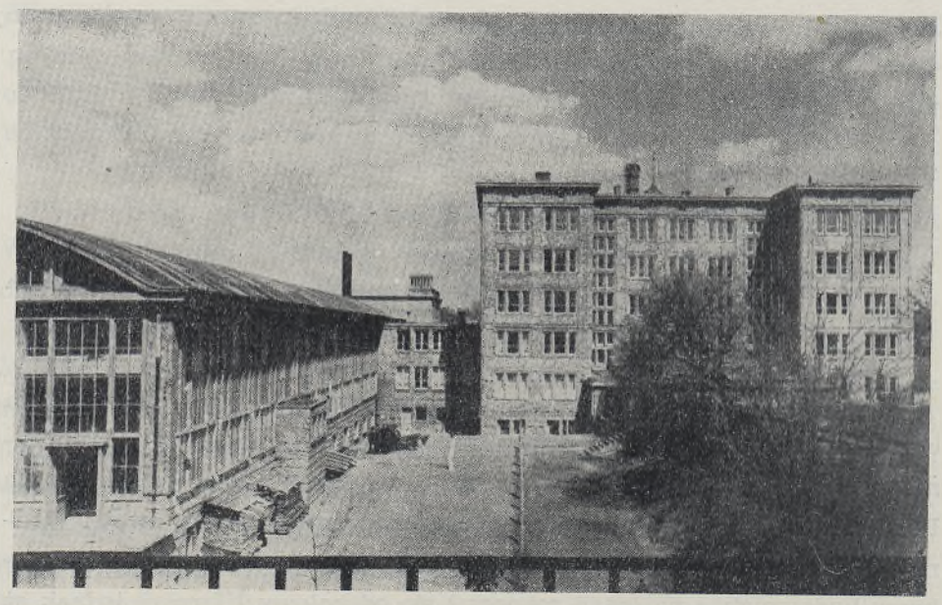

Budynek Wydziału Budownictwa Wodnego i hala laboratorium (w końcowym etapie budowy)

Bâtiment de la Faculté des Constructions hydrauliques et la halle du laboratoire (dans la phase finale de la construction)

Organizacja tego nowego Wydziału zlecona została prof. W. Balcerskiemu, ówczesnemu prodziekanowi Wydz. Inż. Lądowej i Wodnej. Jako datę powstania Wydziału należy przyjąć dzień 12 marca 1952 r., w którym Minister Szkolnictwa Wyższego zarządził wydzielenie z Wydziału Inżynierii Lądowej i Wodnej P. G. Wydziału Budownictwa Wodnego z 7 katedrami, a mianowicie:

1. Budownictwa Wodnego
2. Hydrauliki i Hydrologii
3. Budownictwa Morskiego i Portów
4. Fundamentowania
5. Wodociągów i Kanalizacji
6. Miernictwa i Geodezji
7. Geologii

Następnie zarządzeniem Min. Szkoln. Wyższego z dn. 30 kwietnia 1954 r. została przyłączona do Wydziału ósma z kolei katedra — Gleboznawstwa z Wydziału Mechanicznego (oddz. Mechanizacji Rolnictwa).

Organizacja Wydziału Budownictwa Wodnego Politechniki Gdańskiej wykazuje wielkie różnice w porównaniu z organizacją analogicznych wydziałów na Politechnikach w Warszawie i Krakowie. Gdy bowiem tamte wydziały są jednokierunkowe i kształcą jedynie inżynierów budownictwa wodnego śródlądowego, to w Gdańsku — obok budownictwa wodnego śródlądowego i morskiego — stworzony został jeszcze w r. 1951 specjalny Oddział Geologii Technicznej z dwiema sekcjami: Geologii Inżynierskiej i Hydrogeologii. Oddział ten, którego pierwsi absolwenci (w stopniu inżyniera) opuścili Uczelnię w r. 1955, ma zresztą jedynie charakter przejściowy, bowiem jego likwidacja nastąpi z chwilą powstania specjalnej uczelni geologicznej w Warszawie. Na to miejsce przewiduje się utworzenie na Wydziale Oddziału Techniki Sanitarnej, reprezentowanej na kilku innych uczelniach przez pełne wydziały. W związku z tymi zmianami Wydział rekrutował w r. 1955 kandydatów na I rok studiów także na Wydział Sanitarny, natomiast kandydatów na studia geologii technicznej przekazywał do Warszawy, likwidując u siebie ten kierunek studiów na I roku i pozostawiając go jedynie na roku II, III, IV.

Podkreślić należy również tę okoliczność, że o ile sekcje budownictwa wodnego śródlądowego i morskiego w programach dwustopniowych posiadały zarówno kurs inżynierski, jak i magisterski, to studia geologii technicznej ograniczono jedynie do czteroletniego studium inżynierskiego, gdyż ogromny popyt na specjalistów tej dyscypliny nakazywał jak najszybsze skierowanie ich do produkcji.

Aktualny schemat organizacyjny Wydziału przedstawia się w sposób następujący:

1. Oddział Budownictwa Wodnego:
   a) Sekcja Budownictwa Wodnego Śródlądowego,
   b) Sekcja Budownictwa Morskiego;

(na obu sekcjach czynny 4-letni kurs inżynierski i $1^1/_2$-roczny kurs magisterski, w organizacji jednolite studium 5-letnie).

2. Oddział Geologii Technicznej:
   a) Sekcja Geologii Inżynierskiej,
   b) Sekcja Hydrogeologii;

(na obu sekcjach czynny tylko 4-letni kurs inżynierski, będący w stopniowej likwidacji, więc tylko II, III, i IV rok studiów w r. 1955/6).

3. Oddział Techniki Sanitarnej
(jego podział na sekcje jeszcze nie ustalony, w organizacji jednolite studium 5-letnie, tylko I rok studiów w r. 1955/6).

Jeśli chodzi o profile specjalizacji poszczególnych sekcji to można je scharakteryzować jak następuje:

Sekcja Budownictwa Wodnego Śródlądowego kształci inżynierów w zakresie regulacji rzek, melioracji, budowy dróg wodnych i portów śródlądowych, budowy urządzeń piętrzących i siłowni wodnych.

Sekcja Budownictwa Morskiego obejmuje planowanie, budowę i eksploatację portów morskich, ochronę brzegów morskich i projektowanie oraz budowę morskich konstrukcji hydrotechnicznych jak falochrony, nabrzeża, pomosty, hydrotechniczne budowle stoczniowe (pochylnie, doki, wyciągi) itp.

Sekcja Geologii Inżynierskiej kształci inżynierów-geologów związanych z wszelkimi rodzajami budownictwa zarówno lądowego, jak i wodnego oraz specjalistów w dziedzinie badań i poszukiwań złóż materiałów budowlanych.

Sekcja Hydrologiczna szkoli fachowców w dziedzinie poszukiwań i eksploatacji złóż wód gruntowych.

Oddział Budownictwa Wodnego i Geologii Technicznej różnią się programem studiów poczynając już od I roku studiów. Na Oddziale Budownictwa Wodnego specjalizacja rozpoczyna się na III roku studiów, dla geologów zaś na II roku.

Wydział prowadzi ponadto szkolenie inżynierskie (pierwszego stopnia) na Studium Wieczorowym w zakresie budownictwa wodnego śródlądowego i morskiego oraz w zakresie techniki sanitarnej. Od r. 1955/56 uruchamia się przy Wydziale Studium Zaoczne dla wszystkich objętych działalnością Wydziału specjalności i to na poziomie magisterskim.

Z ogólnej ilości 8 katedr Wydziału — 5 jest katedrami zespołowymi, tj. zatrudniającymi więcej aniżeli jednego samodzielnego pracownika nauki, pozostałe 3 są katedrami indywidualnymi. Samodzielni pracownicy naukowi Wydziału są w większości wychowankami Politechniki Warszawskiej, częściowo uczelni lwowskich. Natomiast pomocniczy pracownicy są już przeważnie wychowankami Politechniki Gdańskiej. Ilość pracowników naukowych w poszczególnych katedrach jest bardzo rozmaita i waha się w granicach od jednej do kilkunastu osób. Dziekanami Wydziału kolejno

byli prof. Wacław Balcerski (1951/52), prof. Zdzisław Pazdro (1952/53), Doc. Józef Karwowski (1953/54) i prof. Mieczysław Michalski (od września 1954).

Fakt, że Wydział Budownictwa Wodnego Politechniki Gdańskiej rozrósł się tak szeroko, wymaga pewnego komentarza. Poza specjalnością bowiem budownictwa morskiego i portowego, której lokalizacja w Gdańsku nie budzi żadnych wątpliwości — wydawać się może, że dla specjalizacji budownictwa wodnego śródlądowego oraz geologii technicznej lokalizacja ta wybrana jest niezbyt fortunnie, jako że ośrodek ten leży bardzo daleko od głównych centrów zarówno budownictwa wodnego w kraju, jak i od gór i terenów podgórskich, które dla geologów są zawsze najdoskonalszą i niezastąpioną bazą badawczą.

Jak powszechnie wiadomo, Politechnika Gdańska objęta była przez władze polskie wiosną 1945 r. w stanie bliskim kompletnej ruiny. Ten smutny obraz sytuacji naszej Uczelni na początku jej istnienia, który u wielu ludzi obudziłby uczucie zniechęcenia, stał się — właśnie specjalnie w Gdańsku — podnietą do tym większych wysiłków, aby podnieść uczelnię z ruiny i postawić ją na możliwie wysokim poziomie.

Mówiąc o bazie materiałowej należy na tym miejscu wspomnieć, że laboratorium wodne dawnej niemieckiej Politechniki przyjęte zostało przez władze polskie w stanie stosunkowo mniejszego zniszczenia niż reszta budynków Uczelni. Po przezwyciężeniu licznych trudności laboratorium to zostało uruchomione wiosną 1946 r. i od razu rozpoczęto w nim prace, zarówno naukowe i dydaktyczne, jak i usługowe obejmując nimi badania modelowe dla obiektów budownictwa wodnego, projektowanych i wykonywanych w owym czasie w naszym kraju. Po odejściu z Uczelni pierwszego kierownika tego laboratorium prof. Pomianowskiego i jego rychłej śmierci (w r. 1948) kierownictwo laboratorium przeszło w ręce prof. Romualda Cebertowicza, który uruchomił w nim na wielką skalę dział mechaniki gruntów i wypracował metody zeskalania gruntów luźnych. Zastosowanie tych metod w praktyce skłoniło Rząd i Władze Uczelni do wielkiej rozbudowy tego laboratorium, tzn. do budowy jednej z największych w Europie nowej hali doświadczalnej o wymiarach 25 × 75 m i połączonego z nią pięciopiętrowego budynku, oddanego w r. 1953, w którym znalazła pomieszczenie większość katedr i zakładów Wydziału. W nowym gmachu, wyposażonym w laboratoria mechaniki gruntów, technologii wody i ścieków, pracownie fizycznie i chemiczne znajduje się również sala pokazowo-

doświadczalna dla ok. 160 słuchaczy — do wykładów z hydrauliki, z korytem o zmiennym spadku.

W r. 1953 całość zakładów prowadzonych przez prof. Cebertowicza została przejęta przez Polską Akademię Nauk jako Instytut Budownictwa Wodnego PAN.

Inne katedry i zakłady Wydziału, rozbudowując swe bazy materialne, zaczęły też bardzo szybko odgrywać coraz poważniejszą rolę w różnego rodzaju poczynaniach ogólnych, jak np. przy organizowaniu I Kongresu Nauki Polskiej, przy organizacji Komitetu Gospodarki Wodnej PAN, w pracach zespołów programowych Ministerstwa Szkolnictwa Wyższego itd. Również i w problemach technicznych katedry budownictwa wodnego Politechniki Gdańskiej szybko wysunęły się na przodujące miejsce, jeśli chodzi o wszelkiego rodzaju doradztwa i ekspertyzy, jak np. przy odbudowie i rozbudowie portów morskich, w budownictwie wodnym śródlądowym itd.

Prace naukowe prowadzone przez pracowników naukowych Wydziału omówione są w dalszym ciągu w toku omawiania działalności poszczególnych katedr, tu należy wspomnieć, że Wydział Budownictwa Wodnego w ciągu swego istnienia wziął udział w trzech kolejnych Sesjach Naukowych Politechniki (tj. III, IV, V).

Prace poszczególnych katedr Wydziału wzbudziły duże zainteresowanie instytucji zagranicznych, co wyraziło się w postaci szeregu wizyt naukowców, z krajów demokracji ludowych. Wydział zwiedzili uczeni radzieccy, węgierscy, chińscy, koreańscy, bułgarscy, niemieccy, czescy i rumuńscy, a poszczególni naukowcy zagraniczni odbywali w pracowniach Wydziału kilkumiesięczne studia.

Niektórzy z pracowników Wydziału brali udział w konferencjach i zjazdach zagranicznych oraz wyjeżdżali do Albanii, Węgier, Chin Ludowych celem udzielenia pomocy naukowej w rozwiązywaniu zagadnień gospodarczo-przemysłowych. Wymienić tu należy przede wszystkim osobę prof. Cebertowicza, który działał jako doradca przy rozwiązywaniu trudnych problemów technicznych w Chinach i na Węgrzech, dalej prof. Hückla, który opracował na zlecenie Rządu Albańskiego generalne założenia rozbudowy portów morskich Albanii, wreszcie prof. Balcerskiego, który występował jako doradca przy budowie zapory na Orawie w Słowacji i był

przez pewien czas przewodniczącym Komitetu do spraw drogi wodnej Odra — Dunaj.

Od roku 1951, tj. od chwili utworzenia Wydziału Budownictwa Wodnego ukończyło na nim studia ze stopniem inżyniera 196, a z dyplomem magistra inżyniera 35 absolwentów.

Krótka charakterystyka poszczególnych katedr Wydziału, w której obok historii katedry pragniemy szczególnie uwypuklić jej osiągnięcia i profil specjalizacyjny — przedstawia się jak następuje:

Katedra Budownictwa Wodnego (Kierownik — prof. nadzw. mgr inż. Wacław Balcerski). Katedra powstała w 1945 r. pod długą nazwą: Hydrauliki, Hydrologii oraz Budowy Zapór, Jazów i Zakładów o Sile Wodnej jako jedna z pierwszych katedr organizującej się Politechniki Gdańskiej. Pierwszym kierownikiem był jeden z najznakomitszych hydrotechników Polski, prof. dr Karol Pomianowski.

Katedra mieściła się w przedwojennym Laboratorium Wodnym częściowo zniszczonym podczas działań wojennych. Uruchomione laboratorium rozpoczęło szereg prac naukowo-usługowych dla odbudowywanych i nowoprojektowanych obiektów budownictwa wodnego w kraju. W tym okresie prof. Pomianowski opracował dwa skrypty: *Hydrologia* i *Fundamentowanie,* wydane w 1947 r.

Katedra zatrudniała w tym czasie, poza 1 samodzielnym pracownikiem, 2 pomocniczych pracowników i 2 asystentów-studentów.

W r. 1946 prof. Pamianowski wydzielił ze swej katedry hydraulikę i hydrologię, tworząc dla obsady tych przedmiotów na podstawie uchwały Rady Wydziału Katedrę Budownictwa Wodnego I, do której włączono również Mechanikę Gruntów i Fundamentowanie. Kierownictwo tej wydzielonej katedry powierzono ówczesnemu zast. prof. mgr inż. Stanisławowi Hücklowi, zaś prof. Pomianowski ograniczył działalność swojej katedry do przedmiotów samego budownictwa wodnego.

W r. 1947 po ustąpieniu prof. Pomianowskiego Katedrę Budownictwa I rozbito na dwie katedry — Katedrę Hydrauliki i Hydrologii oraz Katedrę Fundamentowania — natomiast nazwę dawnej katedry zmieniono na Katedrę Budownictwa Wodnego i kierownictwo jej powierzono prof. Wacławowi Balcerskiemu, dotychczasowemu kierownikowi Katedry Statyki Budowli i Konstrukcji Inżynierskich na Wydziale Architektury.

W 1947/48 r. katedra nie posiadała jeszcze żadnej bazy materialnej i własnego lokalu. Dopiero w r. 1953 uzyskała w nowym budynku Wydziału Budownictwa Wodnego odpowiedni lokal. W miarę poszerzania lokalu katedra gromadziła własną bibliotekę, która obecnie liczy około 2000 tomów z zakresu budownictwa wodnego, poza tym duży zbiór fachowych czasopism polskich i zagranicznych oraz cenne komplety roczników hydrograficznych.

Personel katedry, obejmujący w r. 1947/48 1 samodzielnego i 2 pomocniczych pracowników nauki, wzrósł do 3 samodzielnych i 8 pomocniczych pracowników nauki.

Działalność dydaktyczna katedry obejmuje pełny zakres specjalizacyjny budownictwa wodnego śródlądowego na Wydziale Budownictwa Wodnego, poza tym także przedmioty encyklopedyczne dotyczące budownictwa wodnego na Wydziale Budownictwa Lądowego, Elektrycznym i Budowy Okrętów. Do tego dochodzi pewne obciążenie zajęciami na Studium Wieczorowym, a poprzednio Wieczorowej Szkole Inżynierskiej i na Studium Zaocznym i eksternistycznym, co w praktyce wyraża się 15 — 20 godzinami wykładów na jednego pracownika tygodniowo.

Katedra przywiązuje szczególną wagę do stosowania skutecznych metod kształcenia i samodzielnej pracy naukowej studentów (seminaria) i związanie dydaktyki z życiem (liczne wycieczki naukowe i dobór aktualnej tematyki dla prac).

Współpracując z resortami w najrozmaitszych dziedzinach budownictwa wodnego, katedra wyspecjalizowała się szczególnie w dziedzinie długofalowego planowania perspektywicznego. Do prac tych można zaliczyć opracowany przez kierownika katedry w r. 1950 po raz pierwszy w Polsce zarys perspektywicznego planu rozwoju gospodarki wodnej resortu komunikacji.

Z większych opracowań, dokonanych w katedrze, wymienić należy podręcznik *Budowa stawów rybnych* napisany przez zast. prof. Al. Tuszko, cykl opracowań doc. J. Karwowskiego, dotyczących żeglugi śródlądowej i oporów ruchu statków oraz prace adj. T. Biernackiego z zakresu energetyki wodnej i jej powiązań z energetyką cieplną. Prof. Balcerski przygotowuje podręcznik pt. *Siłownie wodne.*

Katedra Hydrauliki i Hydrologii (Kierownik — prof. zwycz. dr inż. Romuald Cebertowicz). Katedra Hydrauliki i Hydro-

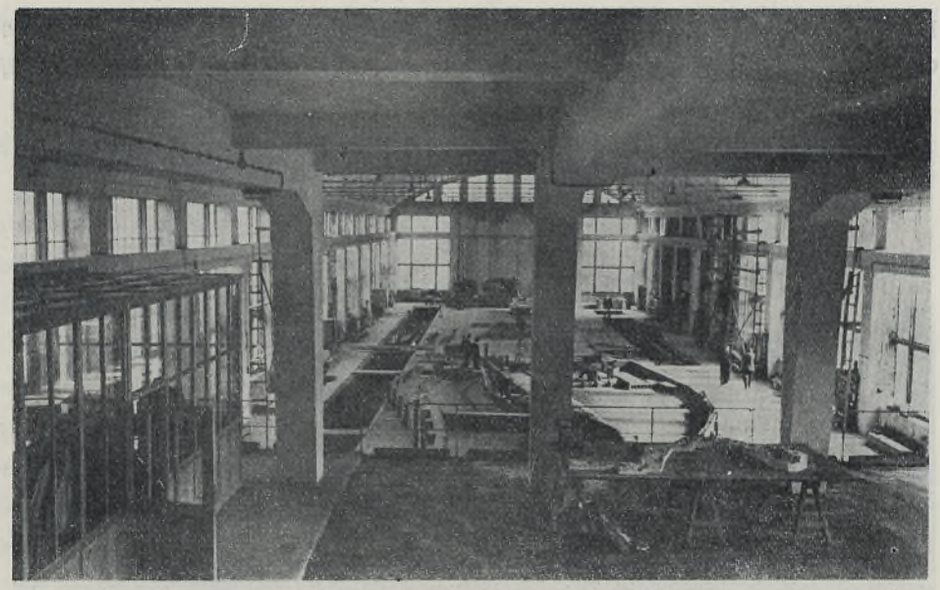

Laboratorium Wodne

Laboratoire Hydraulique

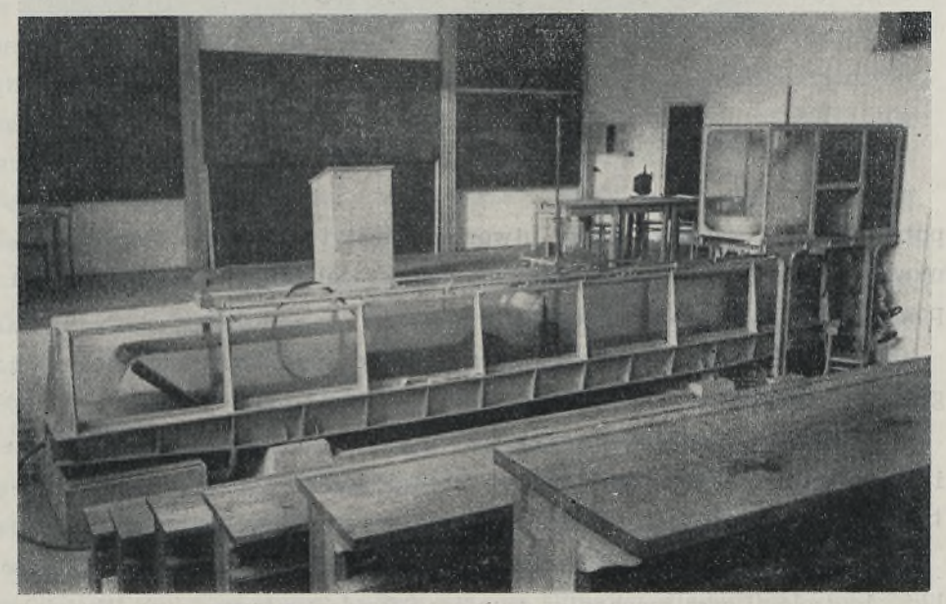

Sala pokazowo-doświadczalna Katedry Hydrauliki

Chaire de l'Hydraulique — Salle des démonstrations expérimentales

logii powstała w r. 1947; kierownictwo jej powierzono ówczesnemu zast. prof. mgr inż. Romualdowi Cebertowiczowi. Początkowo w zakres prac dydaktycznych katedry wchodziły tylko przedmioty hydrauliki i hydrologii,

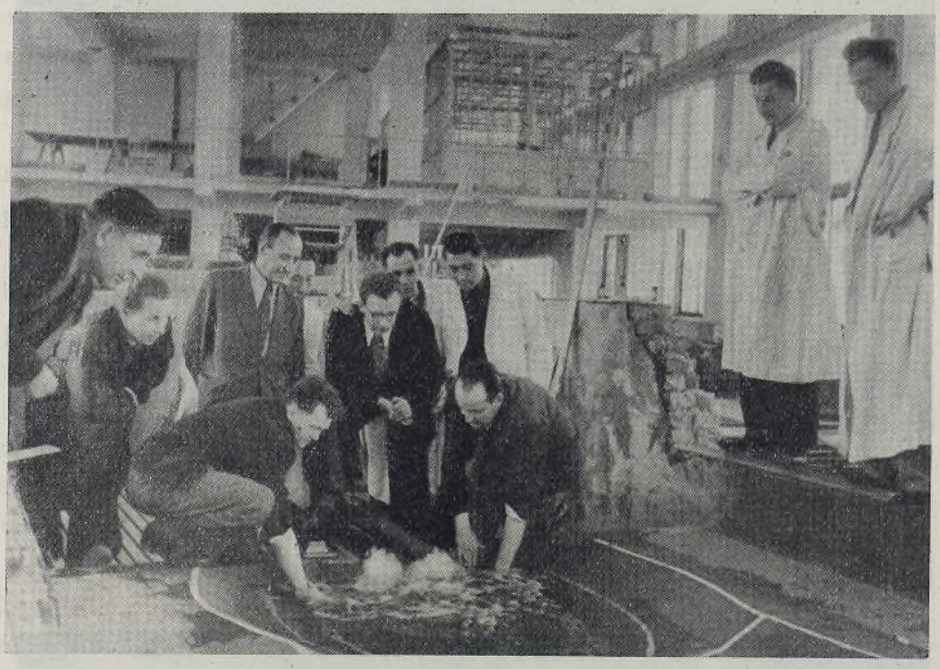

Laboratorium Wodne — zajęcia praktyczne

Laboratoire Hydraulique — exercices pratiques

poza tym przy katedrze został utworzony Instytut Wodny, który wykonywał prace usługowe hydrauliki stosowanej w laboratorium, stanowiącym pozostałości po dawnej Politechnice.

W 1951 r. katedra włączyła do swych prac dydaktycznych mechanikę gruntów i fundamentowanie.

Początkowo obsada personalna katedry składała się z 1 samodzielnego i 1 pomocniczego pracownika nauki. Obecnie katedra jest zespołowa i zatrudnia 3 samodzielnych i 7 pomocniczych pracowników nauki.

Zakres pracy katedry obejmuje więc w chwili obecnej całość hydrauliki i hydrologii oraz mechaniki gruntów i fundamentowania na Wydziale Budownictwa Wodnego — poza tym szereg przedmiotów pokrewnych

wykładanych na innych wydziałach Politechniki, gdzie dyscypliny te są prowadzone bądź w sposób encyklopedyczny, bądź w innym ujęciu niż na macierzystym wydziale katedry.

Ponadto katedra obsługuje Studium Wieczorowe i Studium Zaoczne Politechniki Gdańskiej.

Dzięki wielkiej rozbudowie laboratorium, w czym katedra góruje niewątpliwie nad innymi tego typu katedrami i zakładami wyższego szkolnictwa technicznego w Polsce, powstały w Gdańsku warunki do oparcia działalności dydaktycznej na pracach doświadczalnych.

W wielkiej sali wykładowej na parterze gmachu Wydziału Budownictwa Wodnego zainstalowano doświadczalne koryto hydrauliczne, w którym na oczach studentów przeprowadzać można wszelkiego rodzaju doświadczenia i pokazy, będące ilustracją wykładu i podawanej w wykładzie teorii. Sala ta wyposażona jest ponadto w urządzenia projekcyjne, umożliwiające wyświetlanie filmów, przeźroczy i odbitek epidiaskopowych.

Poza salą wykładowo-pokazową katedra dysponuje szeregiem dalszych pomieszczeń laboratoryjnych, bogato wyposażonych w sprzęt i aparaturę, gdzie studenci przerabiają ćwiczenia laboratoryjne, zarówno z zakresu hydrauliki jak i mechaniki gruntów. W pomieszczeniach tych przeprowadza się również badania naukowe, wykonywane przez personel katedry. Owocem tych badań jest — jak dotychczas — jedna praca doktorska wykonana przez doc. J. Sielskiego i kilka rozpoczętych prac kandydackich. Spośród pracowników katedry dwu przeszło przez długi staż naukowy w instytutach naukowych w Pradze Czeskiej (Doc. J. Sielski i zast. prof. Władysław Wędziński), kilku wyjeżdżało na krótsze pobyty za granicę, na zjazdy i konferencje fachowe.

Prace naukowe katedry łączą się z pracami istniejącego przy katedrze zakładu, który rozwijając się od skromnych początków przekształcił się następnie na Instytut Wodny Politechniki Gdańskiej i wreszcie jesienią 1953 r. został przejęty przez Polską Akademię Nauk.

W pierwszej fazie działalności Instytut Wodny ograniczał się przeważnie do badań hydraulicznych, wykonując szereg badań modelowych dla różnych obiektów budownictwa wodnego, jak np. upustu w Rejowie, dla stopni piętrzących w Przewozie na Wiśle i Brzegu Dolnym na Odrze, dla przelewów i upustów zapory w Rożnowie na Dunajcu, dla śluz w Gorzowie i na Żeraniu oraz dla siłowni w Dychowie. Obok tych prac, które miały

w znacznej części charakter naukowo-usługowy, prowadzono też prace czysto naukowe, jak np. wzmiankowana wyżej praca doktorska doc. Sielskiego, dotycząca nowego racjonalnego kształtu podłoża do gaszenia energii

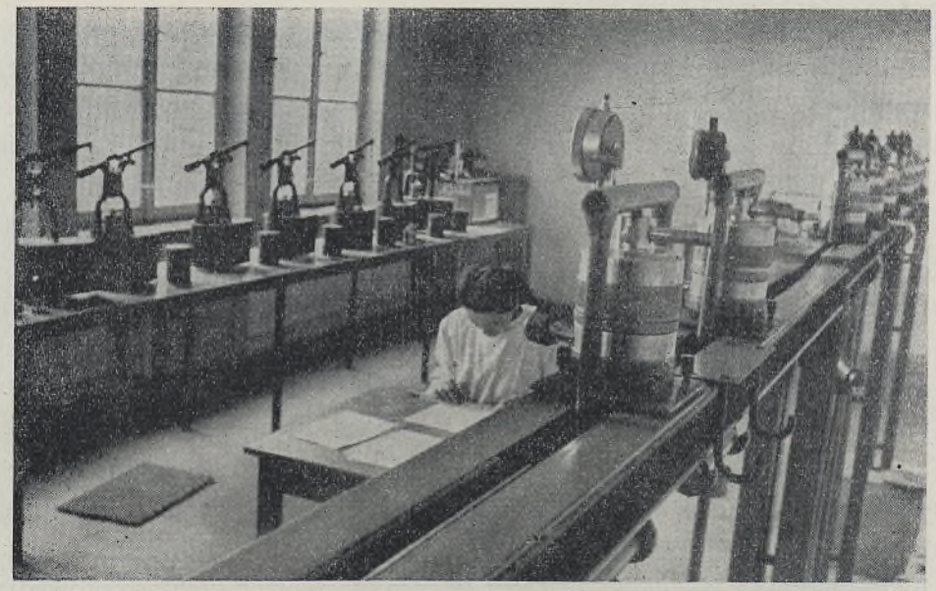

Laboratorium Mechaniki Gruntów

Laboratoire de la Mécanique des Sols

na jazach, albo długotrwały cykl mozolnych prac nad mechaniką tworzenia się wybojów w dnach rzek poniżej stopni piętrzących. Wyżej wymienione prace prowadzone były w Zakładach Hydrauliki i Konstrukcji Wodnych Śródlądowych, stanowiących dwa oddziały instytutu, obok których stworzono niebawem dwa dalsze, a mianowicie Zakład Mechaniki Gruntów i Zakład Chemii.

Na szczególną uwagę zasługuje Zakład Mechaniki Okruchów Skalnych, w którym prof. Cebertowicz, przy jednoczesnym wykonywaniu badań gruntoznawczych dla celów budowlanych, zastosował nową metodę zeskalania gruntów słabych za pomocą elektroosmozy. Metoda ta, po przejściu przez etap prób laboratoryjnych, została następnie zastosowana na skalę przemysłową przy wzmacnianiu fundamentów wielu zagrożonych budowli, oraz w innych przypadkach, gdzie tego rodzaju wzmacnianie gruntów okazało się konieczne. Przykładowo wymienimy tu zabezpieczenie i powstrzy-

manie zsuwiska przy kościele św. Anny w Warszawie, wzmocnienie gruntu pod kilkoma budynkami mieszkalnymi, zabezpieczenie szybu „Azoty" na głębokości 90 m. przed napływem kurzawki, wzmocnienie kilku wałów ziemnych na kanałach dopływowych do siłowni wodnych, zabezpieczenie fundamentów zabytkowego zamku w Kórniku i wielu innych podobnych robót.

Osiągnięcia te przyniosły prof. Cebertowiczowi Państw. Nagrodę Naukową I stopnia i powołanie na członka PAN.

Personel instytutu wzrósł do blisko 100 osób, powstała w nim wielka, bardzo obficie zaopatrzona biblioteka techniczno-naukowa, jedna z najbogatszych w kraju, zwłaszcza jeśli chodzi o literaturę najnowszą i bieżące czasopiśmiennictwo dotyczące budownictwa wodnego i dziedzin pokrewnych. Liczne i ożywione kontakty międzynarodowe instytutu przyniosły

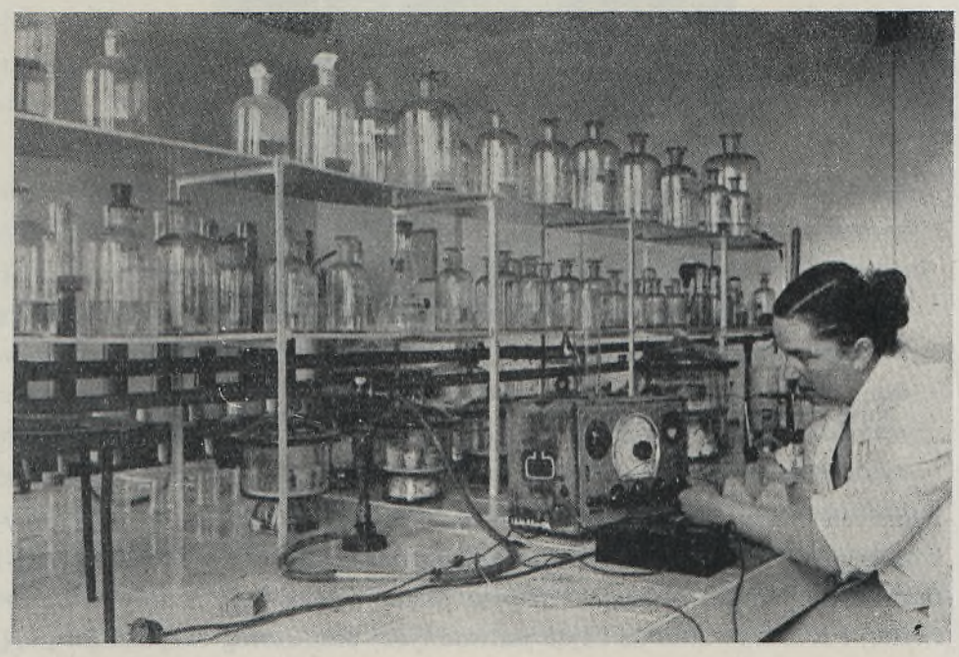

Pracownia zeskalania gruntów

Laboratoire de la pétrification des sols

prof. Cebertowiczowi szereg odznaczeń zagranicznych, m. in. godność członka-korespondenta Bułgarskiej Akademii Nauk. W ramach Polskiej Akademii Nauk prof. Cebertowicz został desygnowany na przewodniczą-

cego Prezydium Komitetu Gospodarki Wodnej, gdzie kieruje opracowaniem perspektywicznego planu gospodarki wodnej naszego kraju.

Katedra Budownictwa Morskiego i Portów (Kierownik — prof. nadzw. mgr inż. Witold Tubielewicz). Podobnie jak inne katedry Wydziału, Katedra Budownictwa Morskiego i Portów powstała w listopadzie 1945 r. Jest to pierwsza w dziejach techniki polskiej katedra tej specjalności.

W okresie pierwszego dziesięciolecia dzięki dotacji Komitetu Popierania Twórczości Naukowej przy Prezydium Rady Ministrów oraz wysiłkom

Muzeum Budownictwa Morskiego (model pogłębiarki i hełm skafandra)

Musée des Constructions Maritimes. Modèle d'une drague et du casque d'un scaphandre

własnych pracowników katedra zaopatrzyła się w sprzęt do pomiarów i obserwacji hydrograficznych i oceanologicznych, w aparaturę fotograficzną, (wykonując własnego pomysłu prototyp obudowy kamery fotograficznej i źródła światła do zdjęć podwodnych) oraz szereg eksponatów modelowych. W chwili obecnej ilość sprzętu wzrosła do 300 pozycji oraz 50 modeli, zaś biblioteka z kilkunastu starych książek do 2000 tomów. Łącznie z Katedrą Fundamentowania zostało stworzone dla celów dydaktycznych muzeum budownictwa morskiego.

Katedrę powołano w r. 1945 z obsadą 1 profesora oraz 1 adiunkta. Z pracowników naukowych katedry prof. St. Hückel (który w r. 1945 jako

pierwszy adiunkt katedry prowadził jednocześnie Docenturę Mechaniki Gruntów i Fundamentowania) został mianowany zastępcą profesora w r. 1946, a profesorem nadzwyczajnym w 1950 r.; zast. prof. St. Szymborski przeszedł wszystkie stopnie w katedrze od asystenta do zastępcy profesora, ad. J. Karwowski przeszedł jako zastępca profesora do Katedry Budownictwa Wodnego, gdzie otrzymał ostatnio tytuł docenta, mgr inż. P. Słomianko ostatnio został mianowany docentem, mgr inż. M. Węgrzyn przeszedł jako adiunkt do Katedry Fundamentowania.

W r. 1953 katedra stała się zespołową. W skład katedry weszło 3 samodzielnych pracowników naukowych, 2 pomocniczych pracowników naukowych i 1 laborant.

Problematyka naukowa i dydaktyczna katedry obejmuje całość dyscypliny budownictwa morskiego i portowego, z wyłączeniem ściśle konstrukcyjnej części morskich budowli hydrotechnicznych, które ze względu na dominujący wpływ zagadnień fudamentowych objęte zostały przez Katedrę Fundamentowania, również należącą do Wydziału Budownictwa Wodnego.

Dyscypliny budownictwa morskiego i portowego nie mogą oczywiście być ograniczone do problematów wyłącznie technicznych, lecz muszą opierać się na szeroko ujętej przyrodniczej podbudowie tych dyscyplin, a więc przede wszystkim na oceanologii, której znaczenie dla zagadnień budownictwa morskiego może być porównane ze znaczeniem hydrologii dla budownictwa wodnego śródlądowego. Należy tu więc zarówno fizyka i chemia morza jak i jego biologia oraz meteorologia ujęta w stopniu takim, jaki jest potrzebny dla inżyniera budownictwa morskiego. Nauka o ruchach wód morskich, o falach i ich działaniu na brzeg morski prowadzi do szeroko rozbudowanej dyscypliny o procesach brzegowych — czyli o przemianach na granicy lądu z morzem — i o prawach rządzących tymi przemianami. Specyfika robót morskich, wykonywanych bardzo często pod wodą, nakazuje specjalnie szerokie ujęcie robót czerpalnych i podwodnych, w czym np. roboty nurkowe powinny być poznane przez studentów nie tylko teoretycznie ale i praktycznie, to znaczy studenci powinni sami nurkować. Dopiero na tak szerokiej podbudowie można oprzeć właściwą naukę o portach morskich, o ich planowaniu, wyposażeniu i eksploatacji — oraz naukę o wszelkiego rodzaju budowlach, związanych z portami i z ochroną brzegów morskich.

Tak naszkicowany program dydaktyczny szkolenia studentów budownictwa morskiego nie powstał oczywiście od razu, lecz rozwinął się ze skromnych początków.

W pierwotnym układzie, gdy Oddział Inżynierii Wodnej przy Wydziale Inżynierii Lądowej i Wodnej kształcił wszystkich studentów równolegle w kierunku śródlądowym i morskim, ilość godzin przeznaczonych na dyscy-

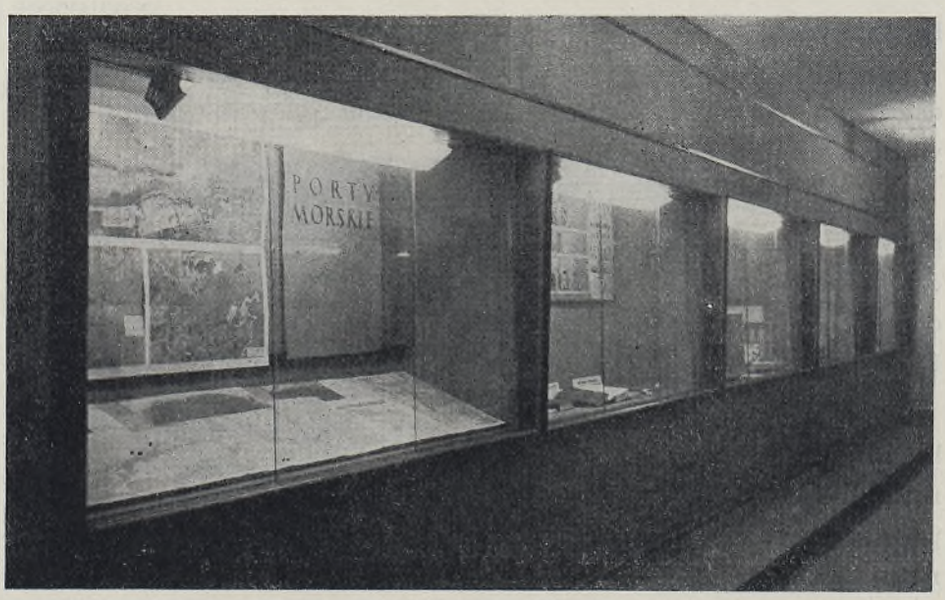

Muzeum Budownictwa Morskiego

Musée des Constructions Maritimes

pliny morskie była oczywiście bardzo ograniczona. Dalszy rozwój Wydziału i wyodrębnienie inżynierii morskiej w osobny oddział umożliwiło pogłębienie i rozszerzenie programu.

Obecnie głównymi przedmiotami prowadzonymi przez katedrę są: budownictwo portowe, eksploatacja techniczna portów, ochrona brzegów, roboty podwodne oraz hydrografia morska i oceanologia.

Brak jakiejkolwiek tradycji oraz materiałów do prowadzenia wykładów i ćwiczeń stanowił początkowo bardzo poważną trudność w pracy katedry.

Spośród prac, mających charakter podstawowych podręczników, należy wymienić skrypt prof. W. Tubielewicza *Morze i woda morska*, wydany

w 1955 r., oraz popularną książkę prof. St. Szymborskiego *Port morski*, wydaną również w r. 1955.

W r. 1948 został utworzony przez katedrę zakład (do którego następnie dołączyła się Katedra Fundamentowania), obejmujący prace wchodzące w zakres specjalności katedry. Zakład wykonał około 100 prac naukowo-badawczych i naukowo-usługowych. Najważniejsze z nich i najbardziej charakterystyczne obejmowały badania podwodne (przy pomocy nurków i fotografii podwodnej) różnych obiektów portowych i budowlanych, następnie pomiary głębokości za pomocą echosondy, i wreszcie — pierwsze tego rodzaju w Polsce — badania modelowe portów morskich, przeprowadzone w hali laboratorium wodnego Instytutu Wodnego Politechniki Gdańskiej.

Katedra Fundamentowania (Kierownik — prof. nadzw. mgr inż. Stanisław Hückel). Katedra otrzymała swoją nazwę i została powołana oficjalnie w r. 1950, faktycznie jednak istniała już od r. 1945, początkowo przez rok jako Docentura Mechaniki Gruntów i Fundamentowania, potem zaś, od r. 1946, jako Katedra Budownictwa Wodnego I. Przejściowo, ze względów organizacyjnych, nosiła również nazwę Katedry Budowy Hangarów i Boisk, którą to nazwę zlikwidowano w r. 1950. Katedra nie miała odpowiedniego pomieszczenia aż do chwili oddania do użytku gmachu Wydziału Budownictwa Wodnego. Przez ten czas wzbogacono zbiory bibliotek katedry do ilości około 700 tomów oraz utworzono łącznie z Katedrą Budownictwa Morskiego i Portów muzeum budownictwa morskiego.

Kierownikiem katedry od samego początku, tzn. od października 1945 jest prof. St. Hückel, który uzyskał nominację na profesora nadzwyczajnego w listopadzie 1950 r. Od r. 1955 katedra posiada 2 pomocniczych pracowników nauki.

W początkach swego istnienia katedra, zgodnie z nazwą, prowadziła wykłady i ćwiczenia mechaniki gruntów i fundamentowania na całym Wydziale Inżynierii Lądowej i Wodnej. Po zorganizowaniu przez prof. Cebertowicza wielkiego laboratorium mechaniki gruntów przy Instytucie Wodnym Politechniki Gdańskiej dyscypliny te zostały przerzucone do Katedry Hydrauliki i Hydrologii, zaś Katedra Fundamentowania przeszła na węższą specjalizację w dziedzinie fundamentów i konstrukcji budowli morskich.

Wypada tu nadmienić, że budowle morskie odbiegają pod względem obciążeń, obliczeń statycznych, rozwiązań konstrukcyjnych i wykonawstwa bardzo wyraźnie zarówno od budownictwa lądowego, jak i od budownictwa wodnego śródlądowego. Do r. 1939 nie mieliśmy niemal zupełnie specjalistów w tej dziedzinie.

Ze względu na uzyskanie szerokiego dostępu do morza oraz palącą potrzebę odbudowy, konserwacji i rozbudowy portów uznano za rzecz słuszną i celową wyspecjalizowanie jednej z katedr Wydziału w kierunku konstrukcji morskich, nadawała się zaś do tego szczególnie właśnie Katedra Fundamentowania ze względu na pokrewieństwo dyscyplin.

Dużą trudność w prowadzeniu wykładów stanowił brak jakichkolwiek polskich tradycji w dziedzinie konstrukcji morskich. Stanęła więc przed kierownictwem katedry konieczność wypełnienia tej luki. Prof. Hückel opracował obszerne 3-tomowe dzieło *Budowle morskie,* którego wysoka wartość przyniosła autorowi przyznanie Państwowej Nagrody Naukowej II stopnia w r. 1955. W dziedzinie fundamentowania pracę tę uzupełnia skrypt *pt. Grodze.*

Podobnie jak ogół katedr i zakładów Politechniki Gdańskiej, Katedra Fundamentowanie wykonuje wiele specjalnych projektów związanych z odbudową i rozbudową portów w Gdyni, Gdańsku, Szczecinie, Świnoujściu i Durrës (Albania).

Katedra Wodociągów i Kanalizacji (Kierownik — prof. nadzw. mgr inż. Mieczysław Michalski). Katedra rozpoczęła swą działalność dnia 1 kwietnia 1946 r. w ramach Wydziału Inżynierii Lądowej. Odpowiednie pomieszczenie Katedra znalazła dopiero w nowym budynku Wydziału Budownictwa Wodnego — obejmuje ono m. in. muzeum i laboratorium. Kierownikiem katedry od początku jej istnienia jest prof. Michalski. Poza tym w skład katedry wchodzi obecnie 1 adiunkt.

W ciągu 10 lat istnienia katedry zgromadzono bibliotekę, która liczy dziś kilkaset tomów dzieł w różnych językach. Zapoczątkowano zbiór eksponatów dla utworzenia muzeum wodociągów i kanalizacji, skompletowano sprzęt laboratoryjny, który pozwala w obecnej chwili na wykonywanie pełnej analizy własności fizycznych, chemicznych i bakteriologicznych wody i ścieków. Katedra otrzymała od pracowników Wodociągów i Kanalizacji miasta Gdańska wspaniały model, w skali 1 : 50, najbardziej nowo-

czesnej stacji oczyszczania ścieków w Gdańsku na Zaspie, który jest wydatną pomocą w pracy dydaktycznej.

Wobec tego, że organizacja studium 2-stopniowego nie przewidywała utworzenia w Gdańsku kierunku sanitarnego, działalność dydaktyczna katedry została mocno zredukowana i ograniczona do encyklopedycznych wykładów tego przedmiotu na czeterech wydziałach Politechniki. Jedynie na Studium Wieczorowym technika sanitarna została utrzymana jako jeden ze specjalistycznych działów na Wydziale Inżynierii.

Zamierzone utworzenie Oddziału Sanitarnego na Wydziale Budownictwa Wodnego postawi przed katedrą nowe zadania.

Mając na uwadze rozwój młodej kadry naukowej i konieczność zaspokojenia pilnych potrzeb gospodarczych utworzono przy katedrze w 1950 r. zakład pod nazwą Studium Wodociągowo-Kanalizacyjne i laboratorium badań wody i ścieków. W zakładzie zatrudniono pięciu pracowników, absolwentów Wydziału Inżynierii Lądowej oraz Wydziału Chemii Politechniki Gdańskiej.

W 1953 r. Studium przemianowano na Zakład Techniki Sanitarnej, który obecnie zatrudnia 8 pomocniczych pracowników nauki.

Wykonał on szereg prac naukowo-badawczych — w tym wiele oryginalnych — w postaci rozwiązań oczyszczania ścieków dla różnorodnych gałęzi przemysłu.

Osiągnięcia na polu dydaktycznym katedry wyrażają się cyfrą 75 absolwentów z tytułem magistra-inżyniera i 60 z tytułem inżyniera tej specjalności.

Adiunkt katedry mgr inż. Józef Siuzdak opracował szereg skryptów, zaś obecnie wykonuje pracę kandydacką na temat obliczania wpływu wody z otworów wierconych poziomo.

Katedra Miernictwa i Geodezji (Kierownik — prof. nadzw. mgr inż. Paweł Kułakowski). Bezpośrednio po zakończeniu działań wojennych w 1945 r. rozpoczęła swą działalność dydaktyczną Katedra Miernictwa, wchodząca w skład ówczesnego Wydziału Inżynierii Lądowej i Wodnej. Katedra nie odziedziczyła żadnego sprzętu geodezyjnego ani biblioteki po Politechnice przedwojennej.

Początek wykładów datuje się od 1 października 1945 r. Dla prowadzenia ćwiczeń pracownicy katedry wypożyczali sprzęt z różnych przedsię-

biorstw budowlanych na Wybrzeżu. Pierwsze przewidziane programem czterotygodniowe pomiary polowe dla 10 słuchaczy odbyły się w Kopenhadze, dzięki pomocy Ministerstwa Spraw Zagranicznych i uprzejmości Rządu Duńskiego oraz Kopenhaskiej Politechniki, która wypożyczyła do ćwiczeń sprzęt i pomoce naukowe.

Jednak już w październiku 1946 r. katedra zdołała zakupić dziesięć używanych zestawów instrumentów geodezyjnych, które po odremontowaniu przez katedrę zostały wykorzystane do prac dydaktycznych.

W 1947/48 r. katedra zakupiła 5 dalszych zestawów instrumentów geodezyjnych.

Zgodnie z programami szkolenia, katedra prowadzi dla studentów I roku Wydziału Budownictwa Wodnego i Budownictwa Lądowego oraz Wydziału Architektury wykłady i ćwiczenia z miernictwa (geodezji), kończące się 4-tygodniowymi ćwiczeniami polowymi.

Personel naukowy katedry doszedł z końcem dziesięciolecia do liczby 13 pomocniczych pracowników naukowych i 2 naukowo-technicznych. Personel ten prowadził od r. 1952 także zajęcia w Wieczorowej Szkole Inżynierskiej, a ostatnio również na Studium Zaocznym.

Poza prowadzeniem wykładów i ćwiczeń pracownicy katedry wykonują szereg prac naukowo-usługowych w ramach Zakładu Miernictwa, założonego w r. 1949 przy katedrze jako gospodarstwo pomocnicze.

Pracownicy katedry i zakładu poszukują nowych metod badawczych, jak np. dla pomiaru wielkości i szybkości osiadania budowli oraz określania stanu ich zagrożenia, dla badania odchyleń od pionu wysokich konstrukcji, wyznaczania ekscentryczności elementów konstrukcyjnych w obiektach przemysłowych, badania ruchów poziomych i pionowych torów podsuwnicowych, mostów zwodzonych itd.

Katedra i zakład wykonały wiele prac naukowo-badawczych dla potrzeb gospodarki krajowej, jak np. określenie stanu stabilizacji jednego z nabrzeży portu w Gdyni, pomiar osiadania cegielni w województwie gdańskim, wyznaczenie przemieszczeń pionowych fundamentów i stropów kościoła Mariackiego w Gdańsku itp.

Prowadzenie prac naukowych i naukowo-usługowych miało wpływ na stałe podnoszenie się kwalifikacji naukowych i dydaktycznych personelu katedry, spośród którego dwu adiunktów przystąpiło do przewodu kandydackiego. Tematem ich prac kandydackich jest racjonalizacja prac oblicze-

niowych w geodezji przez zastosowanie metody kolejnych przybliżeń i metod graficznych oraz metody pomiaru i kontroli geodezyjnej przy wznoszeniu wielkich konstrukcji żelbetonowych.

Katedra Geologii (Kierownik — prof. nadzw. dr Zdzisław Pazdro). Praca Katedry rozpoczęła się w r. 1946.

Katedra Geologii uzyskała po okresie przejściowym piękny lokal w nowym gmachu Wydziału Budownictwa Wodnego. Posiada własną salę ćwiczeń, salę do prac dyplomowych, podręczne laboratorium, warsztat labo-

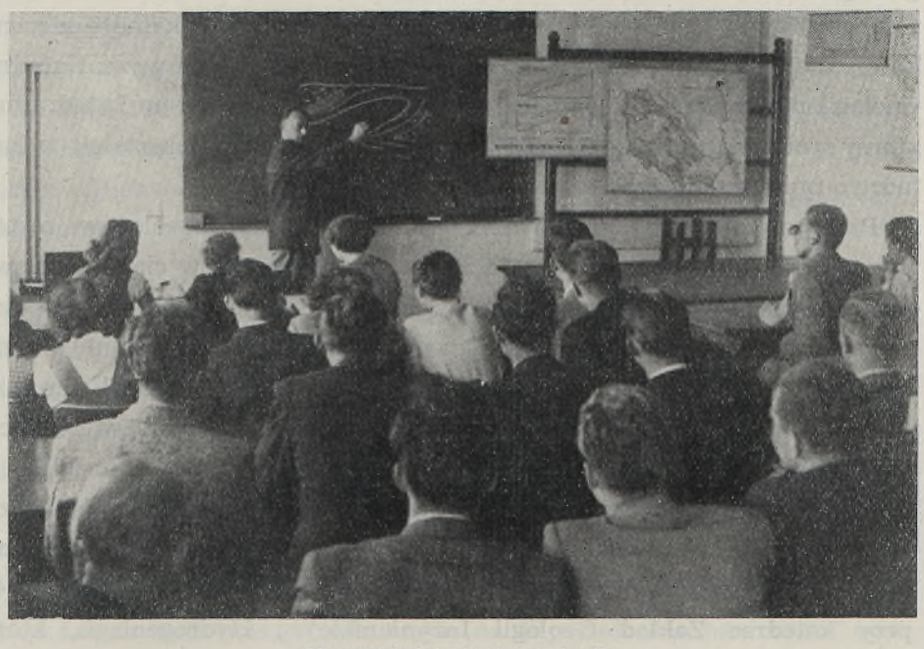

Na wykładzie hydrogeologii

Cours de l'hydrogéologie

ranta, ciemnię fotograficzną, szereg pokoi dla personelu naukowego. Biblioteka katedry jest jedną z większych bibliotek katedralnych na Uczelni. Liczy ona ogółem 2400 tytułów i około 5000 tomów. Zbiór map geologicznych i topograficznych, nieodzownych w pracy dydaktycznej i naukowej, zawiera około 1500 pozycji.

Muzeum geologiczne i dydaktyczny zbiór okazów minerałów, skał i przewodnich skamieniałości liczy kilka tysięcy egzemplarzy.

Do personelu katedry składającego się początkowo z 2 osób, w r. 1955 należy obok kierownika docent, 3 adiunktów oraz 8 sił pomocniczych. Początkowo katedra miała wyłącznie zadania dydaktyczno-usługowe, to znaczy prowadziła wykłady i ćwiczenia z geologii na Wydziale Inżynierii Lądowej i Wodnej. Programowo wchodziły one w skład podstawowych przedmiotów teoretycznych, jakich studenci tego Wydziału słuchali na I roku. Jednakże w roku 1951 Ministerstwo Szkolnictwa Wyższego powzięło decyzję stworzenia na jednej z wyższych szkół technicznych oddziału geologii inżynierskiej i hydrogeologii, który miałby szkolić inżynierów-geologów w tych kierunkach. Wybór Ministerstwa padł na Politechnikę Gdańską, i z tą chwilą katedra przekształcona została na katedrę kierunkową, specjalizującą, przy równoczesnej zmianie jej nazwy z Katedry Geologii na Katedrę Geologii Inżynierskiej. W związku z tym katedra, na której spoczywał główny ciężar szkolenia, musiała się przekształcić w katedrę o typie zespołowym.

Program szkolenia geologów inżynierskich i hydrogeologów został w ten sposób skonstruowany, że absolwent otrzymywał w ciągu studiów, obok podstawowych specjalnych dyscyplin, również konieczne wiadomości techniczne z dziedziny inżynierii lądowej i wodnej, komunikacyjnej i sanitarnej. Pierwsi inżynierowie-geolodzy w liczbie 50 osób opuścili Uczelnię w r. 1955, przechodząc do pracy zawodowej przede wszystkim w różnych instytucjach Państwowej Służby Geologicznej.

Katedra Geologii Inżynierskiej, mimo ogromnego obciążenia pracą dydaktyczną, nie zaniedbywała pracy naukowej. Z uwagi na stosowany charakter geologii inżynierskiej i hydrogeologii stworzony został w r. 1949 przy katedrze Zakład Geologii Inżynierskiej i Hydrogeologii, który przyjmował zlecenia na przeprowadzenie badań naukowych. W ciągu 6 lat wykonano ogółem 295 opracowań zarówno o charakterze badawczo-naukowym, jak i naukowo-usługowym. Dorobkiem zakładu są poważne opracowania badawczo-naukowe, jak np. opracowanie warunków geologiczno-inżynierskich budowy miast, osiedli, dużych zakładów przemysłowych i energetycznych, opracowanie zasobów wód podziemnych dla projektów zaopatrzenia miast w wodę, rozwiązanie różnych zagadnień hydrogeologicznych o charakterze specjalnym. Pracownicy katedry opublikowali lub oddali do druku szereg prac naukowych, map geologicznych, podręczników i skryptów.

Tematyka prac naukowych obejmuje szeroki wachlarz zagadnień, bądź bardziej ogólnych, bądź też związanych z Pomorzem, Wybrzeżem i Gdańskiem.

Katedra Gleboznawstwa (Kierownik — zast. prof. mgr inż. Józef Krzyszowski). W Zakładzie Gleboznawstwa dawnej Politechniki Gdańskiej, mimo dużych zniszczeń wojennych, zachowała się część cennych zbiorów, nad którymi bezpośrednią pieczę objął adiunkt Krzyszowski, który w charakterze kierownika Zakładu Gleboznawstwa przy Katedrze Mineralogii i Petrografii wszedł do Wydziału Chemicznego P. G. Kurs gleboznawstwa rozpoczął się w 1946 r. dla studentów Wydziału Inżynierii Lądowej i Wodnej i Wydziału Chemii P. G.

W lipcu 1946 r. nawiązał zakład współpracę z ówczesnym Wydziałem Gleboznawstwa Państwowego Instytutu Naukowego Gospodarstwa Wiejskiego w Puławach i w oparciu o materiały uratowane oraz własne rozpoczął opracowanie kartografii gleb województwa gdańskiego. Prace te kontynuuje.

Prace kartograficzne pozwoliły też zakładowi zebrać znaczne fundusze, które niemal w całości zużytkowane zostały na nowoczesne wyposażenie pracowni oraz ekwipunek terenowy. Niemałą wartość posiada także bogaty materiał dowodowy, zebrany i zinwentaryzowany w zakładzie i oddający dziś ogromną usługę zarówno w pracy dydaktycznej jak i naukowo-badawczej. Materiał ten stanowi obecnie jedną bazę przyrodniczego znawstwa i ewidencji gruntów Wybrzeża.

W sierpniu r. 1947 kierownik zakładu wziął czynny udział w organizacji sekcji konstrukcji maszyn rolniczych na Wydziale Mechanicznym oraz objął wykłady i ćwiczenia z mechanicznej uprawy roli. W r. 1948 powstał na Politechnice Gdańskiej Wydział Agrotechniczny ze specjalizacją w agromechanice i przetwórstwie rolniczym. Zakład Gleboznawstwa stał się wyjściową placówką Wydziału. Ministerstwo Szkół Wyższych stworzyło kilka nowych katedr, m. in. Katedrę Gleboznawstwa, której kierownictwo powierzyło mgr J. Krzyszowskiemu, jako zastępcy profesora.

Wydział Agrotechniczny został w r. 1951 zlikwidowany, zaś Katedra Gleboznawstwa przeszła wraz z zakładem do Wydziału Budownictwa Wodnego P. G., gdzie jest wykorzystana w ramach kursu melioracji wodnych oraz Oddziału Geologii Inżynierskiej. Głównym tematem nauczania

oraz dociekań stała się przyroda gruntów, w ujęciu nieco odmiennym niż w latach 1947—1951.

Naukowy dorobek katedry za okres dziesięciolecia 1945—1955 obejmuje szereg prac publikowanych oraz kilkanaście map glebowych i bonitacyjnych z terenu Województwa Gdańskiego. Szczególnie należy tu wymienić monografię gleb Żuław Kwidzyńskich oraz mapę gleb Województwa Gdańskiego, opublikowaną w ramach *Mapy gleb Polski* w skali 1 : 1 000 000, wyróżnioną Państwową Nagrodą Naukową.

Na lata najbliższe przewiduje się opracowanie zagadnień związanych z naturalnym (biologicznym) umacnianiem brzegów morskich i ustalaniem wydm.

Wacław Balcerski

WYDZIAŁ CHEMICZNY

Początkowe pomieszczenia Wydziału obejmowały główny budynek Wydziału Chemicznego oraz budynek Inżynierii Chemicznej.

Do końca lipca 1945 r. uporządkowano i oczyszczono wnętrze gmachu, zebrano i zabezpieczono pozostałe książki, ocalałe aparaty, chemikalia i inne pomoce naukowe.

Dopiero w tym momencie można było przystąpić do prac organizacyjnych, a z kolei i naukowych Wydziału.

Z ramienia kierownictwa Uczelni opiekę nad gmachem objął prof. dr Włodzimierz Wawryk. W maju tego roku przybywa do pomocy mgr chemii Juliusz Dobrowolski, w pierwszych dniach lipca mgr inż. Włodzimierz Rodziewicz, a następnie mgr Stefan Minc i mgr inż. Tadeusz Pompowski.

Organizacja Wydziału Chemicznego została przeprowadzona w krótkim stosunkowo czasie, gdyż, zgodnie z powziętym zobowiązaniem, Politechnika Gdańska miała przystąpić na jesieni 1945 r. do zajęć dydaktycznych. Licząc się z ograniczonymi możliwościami wynikającymi z niepełnej obsady osobowej Wydziału, szczególnie z brakiem samodzielnych pracowników naukowych z zakresu technologii chemicznych, postanowiono rozpocząć pracę dydaktyczną tylko dla pierwszych dwóch lat studiów. Wyższe lata sukcesywnie, z roku na rok, podejmowały swoje zajęcia i w r. 1947/48 już czynne były wszystkie cztery lata studiów.

W pierwszym roku akademickim warunki pracy były wyjątkowo trudne, zarówno dla studiującej młodzieży, jak też dla personelu nauczającego. Do najtrudniejszych należał szczególnie okres zimy 1945/46.

Mimo trudnych warunków wykłady i ćwiczenia odbywały się jednak normalnie, a program, głównie na I roku, został wyczerpany całkowicie. Pewne zaległości powstały jednak na II roku, gdyż z powodu braku wag analitycznych i innej aparatury nie zdołano wyczerpać programu w labo-

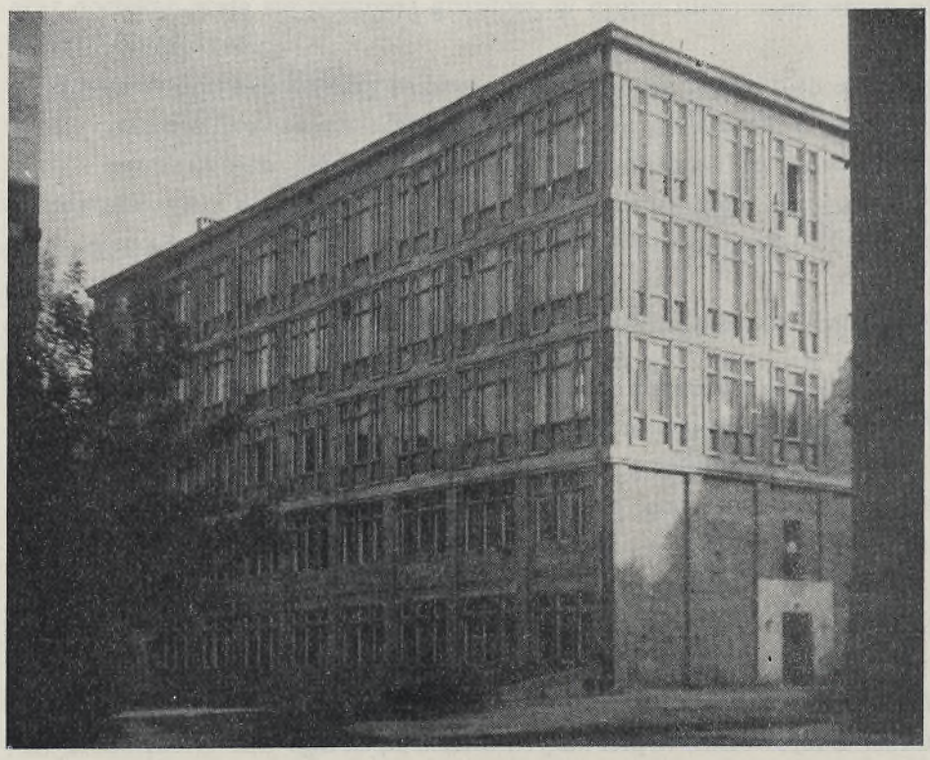

Nowy gmach Wydziału Chemii

Faculté de Chimie. Nouveau bâtiment

ratorium analizy ilościowej. I wówczas z piękną inicjatywą dopomożenia młodzieży polskiej wystąpiło społeczeństwo duńskie zapraszając do Kopenhagi studentów z polskich uczelni. W lipcu r. 1946 wyjechała do Kopenhagi 24-osobowa grupa studentów chemików po II-gim roku studiów. W czasie 6-tygodniowego pobytu w Kopenhadze studenci wykonali programowe zajęcia z analizy ilościowej, korzystając z urządzeń, odczynników i wszelkich pomocy wyższych uczelni duńskich.

*

Rozporządzeniem Ministra Oświaty z dnia 16 marca 1946 roku utworzono na Wydziale Chemicznym Politechniki Gdańskiej następujących czternaście katedr: Chemii Nieorganiczonej, Chemii Organicznej, Chemii Fizycznej, Fizyki, Mineralogii i Petrografii, Botaniki, Maszynoznawstwa Ogólnego i Chemicznego, Technologii Ogólnej Nieorganicznej, Technologii

Ogólnej Organicznej, Technologii Środków Spożywczych, Technologii Paliw i Smarów, Technologii Środków Lekarskich*, Technologii Przerobu Drewna i Torfu* oraz Geologii i Surowców.

W r. 1945/56 został też zorganizowany przy Katedrze Mineralogii i Petrografii Zakład Rolnictwa i Gleboznawstwa. Zakład ten stanowił jednostkę wydzieloną z własnym inwentarzem i pomieszczeniem, a z czasem zamieniony na katedrę z końcem dziesięciolecia działał w ramach Wydziału Budownictwa Wodnego.

Pomieszczenie w gmachu Wydziału Chemicznego znalazły katedry: Chemii Nieorganicznej, Chemii Organiczej, Chemii Fizycznej, Mineralogii i Petrografii, Technologii Ogólnej Nieorganicznej, Technologii Środków Spożywczych oraz Zakład Matematyki.

Katedry: Fizyki, Botaniki, Maszynoznawstwa Ogólnego i Chemicznego oraz Geologii i Surowców z powodu trudności lokalowych nie mogły znaleźć pomieszczeń w gmachu Chemii, zostały one przeto ulokowane na terenie Głównego Gmachu i częściowo w budynku Inżynierii Chemicznej.

W r. 1947, na skutek prośby Rady Wydziału Inżynierii Lądowej i Wodnej, Wydział Chemiczny wyraził zgodę na przeniesienie Katedry Geologii i Surowców z Wydziału Chemicznego na Wydział Inżynierii Lądowej.

W r. 1950 Wydział Chemii powiększył się o trzy dalsze katedry: Matematyki, Analizy Technicznej i Towaroznawstwa oraz Technologii Tłuszczów.

W związku z likwidacją Wydziału Inżynierii Rolnej P. G., która nastąpiła w r. 1951, część katedr tego Wydziału z pracownikami naukowymi i kilkudziesięcioosobową grupą studentów została przeniesiona na Wydział Chemiczny P. G. Skład Wydziału powiększył się wówczas o katedry: Chemii Ogólnej, Technologii Produktów Zwierzęcych i Technologii Produktów Roślinnych.

W tych warunkach Rada Wydziału Chemicznego wystąpiła z wnioskiem o rozbudowę Wydziału, a Ministerstwo Szkolnictwa Wyższego uznało słuszność wniosku i przydzieliło odpowiednie kredyty. Na jesieni 1950 roku rozpoczęto roboty ziemne i kopanie fundamentów pod gmach „A", dobu-

---

* Nazwy tych katedr podano według brzmienia Rozporządzenia, w dalszym ciągu tekstu nazwy ich będą podawane zgodnie z wnioskiem o ich przemianowanie w poprawnej formie: Technologia Środków Leczniczych, Technologia Chemiczna Drewna i Torfu.

dowany do starego gmachu chemicznego, i pod osobny gmach „B". Nowe katedry początkowo musiały ograniczyć się do bardzo szczupłych lokali.

Wybudowanie gmachu „A" pozwoliło na rozszerzenie laboratorium jakościowego i ilościowego dla studentów i urządzenie pracowni dla pomocniczych sił naukowych, zaś w nowym gmachu „B" znalazły swe pomieszczenie katedry: Technologii Chemicznej Drewna i Torfu, Technologii Środków Leczniczych, Technologii Produktów Zwierzęcych, Technologii Tłuszczów i Chemii Ogólnej.

Rozbudowa Wydziału Chemicznego objęła nie tylko budowę nowych gmachów, ale również gruntowny remont starego budynku Chemii.

*

Praca dydaktyczna Wydziału Chemicznego rozpoczęta została według jednolitego programu 4-letnich studiów, opierającego się zasadniczo na wytycznych, obowiązujących przedwojenne uczelnie techniczne w Polsce. W r. 1946/47 uruchomiono wykłady i ćwiczenia dla III roku, zaś w r. 1947/48 dla IV roku. Pierwsi wychowankowie Wydziału Chemicznego zdali egzamin dyplomowy w czerwcu 1948 r. Natomiast już w r. akad. 1945/46 został przeprowadzony pierwszy egzamin dyplomowy dla eksternistów.

Na studiach jednolitych początkowo zorganizowano trzy sekcje: technologii nieorganicznej, technologii środków spożywczych i technologii środków leczniczych. W r. 1948/49 powstała czwarta sekcja: technologii chemicznej drewna i torfu.

Dla trzech pierwszych sekcji specjalizacja zaczynała się od trzeciego roku studiów, dla sekcji czwartej już na roku pierwszym.

W roku 1950, w związku z przeniesieniem prof. Syma do Warszawy, przestała istnieć sekcja technologii środków spożywczych.

W roku 1950/51 po raz ostatni prowadzone były zajęcia dla IV roku studiów jednolitych. Egzaminy dyplomowe według programu studiów jednolitych przeprowadzane były jeszcze w r. 1951/52, a za specjalnym zezwoleniem Ministerstwa i w roku 1952/53. Ogółem w tym okresie studia na Wydziale Chemicznym ukończyło 238 osób otrzymując dyplomy inżynierów-chemików.

W roku akad. 1948/49 została wprowadzona dwustopniowość studiów. Na kursie inżynierskim zorganizowano trzy oddziały: chemii fizycznej stosowanej, chemii nieorganicznej i chemii organicznej. W obrębie każdego

oddziału znalazły miejsce poszczególne sekcje. Oddział chemii fizycznej stosowanej obejmował zasadniczo jedną sekcję: badanie korozji metali; oddział chemii nieorganicznej posiadał dwie sekcje: technologii kwasu siarkowego i nawozów sztucznych oraz technologii paliwa, smarów i wody; oddział chemii organicznej obejmował trzy sekcje: technologii chemicznej przeróbki drewna i torfu, technologii środków leczniczych oraz technologii tłuszczów.

W roku 1951/52, w związku z odejściem do Warszawy kierownika Katedry Chemii Fizycznej prof. S. Minca, uległa zlikwidowaniu sekcja badania korozji metali. Równocześnie na oddziale chemii nieorganicznej zostały wprowadzone nowe specjalności, a mianowicie: odczynników czystych nieorganicznych, technologii związków azotowych i ceramiki budowlanej. Z oddziału organicznego została wyłoniona sekcja środków spożywczych i przekształcona w osobny oddział technologii spożywczej obejmujący trzy sekcje: technologii tłuszczów, technologii mięsa i ryb oraz technologii koncentratów, odżywek i witamin. Dwie ostatnie sekcje przyjęte zostały ze zlikwidowanego Wydziału Inżynierii Rolnej P. G.

Po roku przerwano działalność sekcji odczynników czystych nieorganicznych.

W marcu 1952 r. uruchomione zostały studia magisterskie dla inżynierów I stopnia. Na Wydziale kontynuować mogli studia magisterskie absolwenci oddziału spożywczego, natomiast wychowankowie innych specjalności kierowani byli na inne politechniki. W r. 1952/53 studia magisterskie wprowadzono również dla absolwentów sekcji technologii środków leczniczych, a w r. 1954/55 dla sekcji technologii soli i kwasów nieorganicznych, technologii związków azotowych, technologii chemicznej drewna i torfu.

Dyplom doktora nauk technicznych w zakresie chemii otrzymali:

mgr fil. Stefan Minc — „Kinetyka utleniania ksantogenianu celulozy" (22.III.1947),

mgr inż. Jan Czajka — „Kinetyka kondensacji aldehydu octowego z acetonem w zależności od ilości NaOH jako katalizatora i czas trwania reakcji" (4.IV.1949),

mgr fil. Stanisław Ciołek-Poniatowski — „Rozwój komórki drożdżowej w obecności związków arsenowych" (17.IV.1949),

mgr fil. Juliusz Dobrowolski „Inhibitory i aktywatory procesu rozpuszczania miedzi w rozcieńczonym kwasie octowym" (24.IV.1949),

mgr inż. Tadeusz Pompowski — „Enzymatyczna synteza estrów kwasów: palmitynowego, stearowego i olejowego z eterem dwuglikolowym (B_1B_1) dwuhydroksyetylowym" (24.VI.1949),

mgr inż. Włodzimierz Rodziewicz — „Wyższe mieszane tlenki chromu" (24.VI.1949),

mgr inż. Marian Antosz — „Termodynamika pęcznienia celulozy" (15.X.1951),

mgr inż. Jerzy Szychliński — „Synteza chloroołowianów na drodze mokrej" (20.XII.1951),

mgr inż. Tadeusz Florian Jasiński — „O estrach etylowofenylowych kwasu orto-krzemowego" (20.XII.1951).

Dyplom kandydata nauk chemicznych otrzymał mgr inż. Edward Borowski za pracę „O substancjach antybiotycznych drobnoustrojów z rodzaju Baccilius" (15.III.1954).

Katedra Chemii Nieorganicznej (Kierownik — prof. nadzw. dr inż. Włodzimierz Rodziewicz). Katedra Chemii Nieorganicznej zorganizowana w sierpniu r. 1945 przez jej obecnego kierownika mogła rozpocząć działalność dydaktyczną już na jesieni r. 1945.

W tym czasie personel katedry oprócz kierownika posiadał w zespole pomocniczych pracowników nauki tylko 1 osobę z pełnymi kwalifikacjami, tj. mgr Stanisławę Kępińską, prócz tego zatrudniony był w katedrze 1 dyplomant.

Ten szczupły personel nauczający potrafił przeprowadzić planowe zajęcia ze studentami I i II roku studiów. Skład katedry w następnych latach był stale uzupełniany, co związane było ściśle z liczbą studentów przyjmowanych na I rok studiów. W związku ze zmianami programu na kursie inżynierskim i połączeniem ćwiczeń z analizy ilościowej z pracownią analizy technicznej, zdecydowano w r. 1952 przekazać Katedrze Analizy Technicznej i Towaroznawstwa Laboratorium Analizy Ilościowej. W związku z tym liczba pomocniczych pracowników naukowych katedry spadła o połowę i wynosiła w ostatnich latach dziesięciolecia 7 osób. Zaznaczyć należy, że mgr inż. Jan Dobrowolski, wychowanek Wydziału Chemicznego, długoletni pracownik katedry, otrzymał nominację na stanowisko zastępcy profesora.

Pensum katedry obejmowało w ciągu 10-lecia wykłady chemii nieorganicznej, chemii analitycznej I i II, laboratorium analizy ilościowej i jako-

ściowej. W ciągu tego czasu odpadły wykłady z chemii analitycznej II i laboratorium analizy ilościowej, natomiast wprowadzono od r. 1952/53 ćwiczenia rachunkowe z chemii oraz wykład — wybrane działy z chemii nieorganicznej. Poza tym na Wydziale Budownictwa Lądowego i Wodnego prowadzono w latach 1945—1950 wykład chemii technicznej.

W czasie realizacji programu studiów jednolitych na Wydziale Chemicznym w katedrze wykonano 18 prac dyplomowych magisterskich.

Dzięki poważnym kredytom przyznanym przez M. S. W. w okresie dziesięciolecia katedra uzupełniła swoje księgozbiory. Biblioteka katedry posiada ponad 800 tomów i prenumeruje 6 czasopism.

W pierwszych latach tematy pracy naukowej katedry obejmowały badanie związków chromu i związków pochodnych kwasu chloroołowianego. Z biegiem czasu katedra przestawiła swoje prace na zagadnienie związków krzemoorganicznych i obecnie ta tematyka stanowi główny przedmiot jej badań naukowych.

W ciągu dziesięciolecia pracownicy katedry opublikowali 11 prac naukowych, w tym 4 skrypty. W katedrze przeprowadzono 2 przewody doktorskie starego typu. Obecnie wykonuje się prace kandydackie w ramach planów rozwojowych młodej kadry naukowej.

Katedra Chemii Organicznej (Kierownik — prof. nadzw. dr Leon Kamieński). Katedra Chemii Organicznej utworzona została 1 października 1945 r. i otrzymała dla siebie pomieszczenia znajdujące się na trzech poziomach prawego skrzydła gmachu Chemii.

W lutym 1946 r. prof. L. Kamieński rozpoczął wykłady chemii organicznej w wyremontowanej sali wykładowej katedry, a w kwietniu tegoż roku część studentów mogła przystąpić do ćwiczeń laboratoryjnych. Z początkiem r. akad. 1946/47 moża było podjąć normalne szkolenie młodych chemików.

W zakresie prac dydaktycznych prowadzonych przez katedrę od chwili jej uruchomienia wchodził wykład chemii organicznej oraz chemii fizjologicznej, chemii związków wysokocząsteczkowych, biochemii, farmakodynamiki, technologii ogólnej organicznej oraz cukrownictwo. W r. 1948/49 prowadzono też wykład chemii organicznej na Wydziale Inżynierii Rolnej. W okresie lat akademickich 1946/47 do 1954/55 — 827 studentów ukończyło ćwiczenia z chemii organicznej.

Wykonano 20 prac magisterskich z dziedziny cukrów. Pierwsza praca mgr inż. Antoniego Dancewicza pt. „Otrzymywanie alfa i beta metyloglikozydów ze skrobi" znalazła zastosowanie w praktyce preparatywnej cukrów.

Personel katedry obejmował z końcem dziesięciolecia 2 samodzielnych oraz 3 pomocniczych pracowników nauki, byłych wychowanków katedry.

Z pracowników katedry 2 uzyskało nominację na zastępców profesorów: dr inż. Andrzej Rudowski w katedrze Chemii Organicznej P. G. i mgr inż. Janusz Sokołowski w Wyższej Szkole Pedagogicznej w Gdańsku.

Prace badawcze katedry obejmują jednolitą dziedzinę cukrów, z której obecnie dwa problemy są przedmiotem opracowań: badanie N-glikozydów, związków odgrywających jedną z podstawowych ról w procesach życiowych oraz glikoalkaloidów występujących w ziemniakach. Ten ostatni problem wiąże się z metodyką naturalnego zwalczania stonki ziemniaczanej i opracowany jest w ścisłej współpracy z Instytutem Hodowli i Aklimatyzacji Roślin. W pracy badawczej poważną przeszkodę stanowi trudność zdobycia przyrządów pomiarowych niezbędnych do badań w dziedzinie cukrów.

Katedra Chemii Fizycznej (Kierownik — zast. prof. kand. nauk chem. Jerzy Mindowicz). W pierwszym stadium organizacyjnym opieka nad katedrą została powierzona Juliuszowi Dobrowolskiemu. W sierpniu 1945 r. kierownikiem katedry został prof. dr Julian Kamecki z Krakowa, który zrezygnował po kilku miesiącach, a kierownictwo katedry objął prof. dr Stefan Minc. Jego staraniem, jak też późniejszego zast. prof. dr Juliusza Dobrowolskiego pomieszczenia katedry zostały odremontowane i wyposażone w nowoczesny sprzęt naukowy i dydaktyczny. Dzięki zabiegom prof. Minca katedra nabyła cenny komplet „Abstractów", które są jedynym egzemplarzem tego dzieła na terenie Gdańska.

Pracę dydaktyczną, zgodnie z programem studiów, podjęła katedra w r. 1946/47.

Jeszcze przed zajęciami dydaktycznymi, bo już na początku 1946 r., mimo bardzo trudnych warunków i ograniczonych możliwości zapoczątkowana została praca naukowa, główny jej temat dotyczył zagadnienia korozji morskiej. Warunki tych prac zostały podane w szeregu publikacji. Na uwagę zasługują również badania nad układami pianowymi.

Tematyka prac dydaktycznych obejmowała poprzez całe dziesięciolecie wykłady, laboratorium i ćwiczenia rachunkowe z chemii fizycznej, a w latach 1947—1951 początkowo chemię koloidów wraz z ćwiczeniami i practicum, następnie w r. 1950/51 teorię i metody badania korozji oraz ochronę przed korozją.

W roku 1950/51 z inicjatywy kierownika katedry została zorganizowana na kursie inżynierskim specjalizacja z dziedziny korozji metali. W związku z powyższą specjalnością, w ramach katedry utworzono laboratorium powłok galwanicznych.

Kierownik i jego współpracownicy do r. 1952 opublikowali 14 prac naukowych oraz wydali skrypt do ćwiczeń z chemii fizycznej. W kwietniu 1952 r. prof. S. Minc został przeniesiony na Uniwersytet Warszawski. W związku z tym Rada Wydziału powierzyła kierownictwo katedry przejściowo najstarszemu adiunktowi dr M. Antoszowi, zaś w styczniu r. 1953 kierownikiem został zast. prof. kand. n. chem. Jerzy Mindowicz. Dr M. Antosz został w tym czasie powołany na kierownika Katedry Chemii Ogólnej Akademii Medycznej w Gdańsku.

Obecnie tematyka prac naukowych katedry obejmuje przede wszystkim zagadnienia korozji morskiej.

Katedra Chemii Ogólnej (Kierownik — doc. dr fil. Emil Taszner). Katedra zaczęła swoją działalność dydaktyczną w r. 1948 na nowo utworzonym w tym roku Wydziale Inżynierii Rolnej. Kierownictwo i organizację tej katedry powierzono ówczesnemu adiunktowi Katedry Chemii Fizycznej Wydziału Chemicznego mgr Juliuszowi Dobrowolskiemu. Katedra w chwili powstania nie otrzymała własnego lokalu, a tylko korzystała z pracowni Zakładu Chemii Fizycznej. W roku następnym katedra otrzymała dodatkowe pomieszczenie wydzielone z Katedry Chemii Nieorganicznej. Stan powyższy trwał aż do likwidacji Wydziału Inżynierii Rolnej w r. 1951, kiedy to katedra została włączona do Wydziału Chemicznego. W r. 1951/52 prof. Dobrowolski prowadził katedrę tylko sporadycznie dojeżdżając do Gdańska z Krakowa, dokąd został przeniesiony. W roku akad. 1952/53 zajęcia dydaktyczne katedry prowadzili zastępczo prof. L. Kamieński i prof. W. Rodziewicz. W roku 1953 katedra dostaje odpowiednie do swych zadań pomieszczenie w nowym budynku. Kierownictwo katedry zostaje od początku r. akad. 1953/54 powierzone doc. Emilowi Tasznerowi.

Wyposażenie i biblioteka katedry, w pierwszej fazie jej istnienia skromne, zostały z czasem uzupełnione.

Od roku 1953/54 obsadę katedry stanowili 1 samodzielny i 4 pomocniczych pracowników nauki. Zajęcia dydaktyczne Katedry Chemii Ogólnej obejmowały wykłady z chemii nieorganicznej i organicznej oraz ćwiczenia z analizy jakościowej dla studentów Wydziału Inżynierii Rolnej, a potem dla studentów Oddziału Spożywczego Wydziału Chemicznego. Od wyjazdu prof. Dobrowolskiego wykłady z chemii nieorganicznej przejęła Katedra Chemii Nieorganicznej, podczas gdy kierownik Katedry Chemii Ogólnej pozostał przy swej specjalności, prowadząc wykłady z chemii organicznej, a od r. 1954/55 również i ćwiczenia z preparatyki organicznej, które przedtem odbywali studenci oddziału spożywczego w Katedrze Chemii Organicznej.

Problematyka naukowa katedry obejmuje od r. 1953 zagadnienia z zakresu syntez organicznych i może już wykazać się jedną pracą opublikowaną w r. 1954 oraz 4 pracami oddanymi do druku w „Rocznikach Chemii".

Katedra Matematyki (Kierownik — doc. dr fil. Eustachy Tarnawski). Katedra III Matematyki utworzona została we wrześniu 1950 r. przy Wydziale Chemii, przy czym kierownictwo jej objął doc. Tarnawski (prowadzący wykłady na Politechnice od r. 1945). W związku z objęciem wykładów i ćwiczeń na Wydziale Elektrycznym zespół składający się dotąd z 2—3 osób został powiększony w r. akad. 1954/55, tak iż w chwili obecnej katedra składa się z kierownika i 5 pomocniczych pracowników nauki. Pracę dydaktyczną prowadzi katedra na Wydziałach Chemicznym i Elektrycznym.

Prace naukowe tyczyły funkcji rzeczywistych i z tego zakresu oddano do druku w „Fundamenta Mathematicae" cztery rozprawy. Wyniki uzyskane referowano na Sesjach Naukowych Politechniki Gdańskiej oraz na Zjeździe Matematyków Polskich we wrześniu 1953 r. w Warszawie.

W kwietniu r. 1953 odbyła się w Gdańsku konferencja dydaktyczna pracowników naukowych matematyki wyższych szkół politechnicznych z Wielkopolski i Pomorza. W konferencji tej pracownicy Katedry III Matematyki wzięli udział, prowadząc pokazowe zajęcia (wykład, ćwiczenia i konsultacje).

W ostatnich latach zaznaczył się żywy udział pracowników katedry w pracach Polskiego Towarzystwa Matematycznego, którego prezes, sekretarz i opiekun Centr. Koła Matematycznego Młodzieży Szkół Średnich wybrani zostali z grona pracowników katedry. Ostatnio warunki lokalowe katedry zmieniły się na lepsze, w związku z czym poprawiły się wydatnie możliwości pracy naukowej i dydaktycznej.

Katedra II Fizyki (Kierownik — prof. nadzw. dr fil. Ignacy Adamczewski). Katedra Fizyki jest czynna na Politechnice od połowy sierpnia 1945 r., a jej kierownikiem został prof. I. Adamczewski. W r. 1946 nastąpił podział Katedry Fizyki na dwie samodzielne jednostki. Kierownictwo Katedry Fizyki I objął początkowo prof. dr Mieczysław Wolfke, a po jego śmierci prof. dr Arkadiusz Piekara, przy czym katedra ta weszła w skład Wydziału Elektrycznego, a obecnie została przydzielona do Wydziału Łączności, pod kierownictwem prof. dr Włodzimierza Mościckiego. Katedrę Fizyki II zatrzymał prof. Adamczewski i pozostała ona przy Wydziale Chemicznym.

Zadaniem pierwszej ekipy fizyków polskich, którzy przybyli w lecie 1945 r. do Gdańska (prof. Adamczewski i mgr E. Juszkiewicz) było przede wszystkim zabezpieczenie ocalałych przyrządów, ich posegregowanie i zorganizowanie pokazów do wykładów.

Wykłady z fizyki rozpoczęły się w październiku 1945 r. Na pierwszym wykładzie prof. I. Adamczewskiego byli obecni członkowie Rządu PRL (22.X.1945 r.).

Najtrudniejszym zadaniem dydaktycznym było zmontowanie i uruchomienie pracowni studenckiej z ocalałych, zdemontowanych i niekompletnych przyrządów. Dzięki dużej ofiarności i pracowitości ówczesnego adiunkta katedry, mgr Juszkiewicza oraz bezinteresownej i wydatnej pomocy studentów pracownia fizyczna mogła już ruszyć w połowie grudnia 1945 r.

Katedra II Fizyki prowadzi zajęcia dydaktyczne na wydziałach: Chemicznym, Budowy Okrętów, Budownictwa Wodnego i Lądowego oraz na Studium Wieczorowym, przejściowo zaś prowadziła na Wydziale Architektury i Inżynierii Rolnej. Poza tym katedra prowadziła wykłady i ćwiczenia dla studentów Akademii Medycznej w Gdańsku. Stan ten zresztą utrzymał się przez kilka lat aż do chwili urządzenia własnego Zakładu Fizyki przy A. M. G.

Pracownie naukowe Katedry Fizyki II zostały doprowadzone do stanu używalności dzięki sprawdzeniu i naprawie całego szeregu precyzyjnych aparatów i przyrządów, zakupieniu niektórych aparatów oraz zmontowaniu nowoczesnych aparatur przez pracowników katedry i magistrantów.

Już od r. 1946 rozpoczyna się montowanie paru poważniejszych aparatur do prac naukowych, zaczyna się budowa wielkiego, elektrostatycznego akceleratora jonów typu Van de Graaffa na 800 000 woltów, która już po kilku latach daje pierwsze konkretne wyniki w poszczególnych częściach akceleratora (napięcie, próżnia, źródło jonów). Poza tym zostaje wykonanych kilkanaście mniejszych prac naukowych z dziedziny przewodnictwa elektrycznego dielektryków ciekłych i stałych i z dziedziny promieni kosmicznych.

Ostatnio problematyka naukowa katedry tyczy trzech następujących zagadnień: ciekłe dielektryki, akcelerator elektrostatyczny jonów typu Van de Graaffa oraz zastosowanie izotopów promieniotwórczych.

Obecnie w Katedrze II Fizyki w toku opracowania znajduje się 8 prac kandydackich, z tych jedna już w fazie końcowej.

Katedrę pomocniczych pracowników naukowych katedry stanowią w głównej mierze wychowankowie Wydziału Chemicznego, Elektrycznego i Mechanicznego Politechniki Gdańskiej. Obecnie skład personalny katedry obejmuje obok kierownika 10 pomocniczych pracowników nauki, w tym 3 adiunktów.

Dwóch wychowanków katedry zajmuje obecnie stanowiska zastępców profesorów w szkołach wyższych.

Katedra Mineralogii i Petrografii (Kierownik — prof. nadzw. dr fil. Włodzimierz Wawryk). Katedra Mineralogii i Petrografii została zorganizowana w r. 1945 przez prof. W. Wawryka i pomieszczona w budynku Wydziału Chemicznego.

Przedwojenny lokal tej katedry, znajdujący się w gmachu głównym, uległ spaleniu. W pracy organizacyjnej katedry duże usługi oddali pierwsi jej pracownicy: mgr Władysław Piotrowicz, obecny zastępca profesora przy tejże katedrze, i studentka Wydz. Chem. mgr inż. Małgorzata Grüner.

Stosunkowo najłatwiej udało się uruchomić pracownie chemiczne i zorganizować laboratorium badawcze, które przy współpracy prof. T. Pompowskiego i prof. W. Rodziewicza, jako jedyna tego rodzaju pla-

cówka na Wybrzeżu, rozwinęło szeroką działalność natury usługowej dla potrzeb portów, stoczni i rozwijającego się przemysłu miejscowego.

Amatorskie zbiory minerałów i skał stały się zaczątkiem muzeum mineralogiczno-petrograficznego. Do uzupełnienia tych zbiorów przyczynili się w czasie późniejszym prof. prof. dr K. Maślankiewicz i dr M. Kamieński.

Pomoce naukowe (jak modele krystalograficzne, wykresy, tablice itp.) zostały wykonane własnymi siłami. Podstawowa aparatura do prowadzenia prac dydaktycznych i naukowych została zakupiona częściowo z kredytów inwestycyjnych, a częściowo z sum uzyskanych za prace wykonane przez laboratorium badawcze katedry.

Problematyka naukowa katedry obejmuje zagadnienia dotyczące petrografii skał osadowych, ze szczególnym uwzględnieniem skał typu ilastego. Ten ostatni dział petrografii opracowany jest w oparciu o zagadnienie z zakresu surowców ceramiki budowlanej. Dotyczy on nie tylko problemów wykorzystywania surowców ilastych, ale i opracowania metodyki ich badań, a w pewnych przypadkach i zmian diagenetycznych, jakim ulegają. Poza powyższymi problemami opracowuje się w katedrze takie surowce, jak fosforyty, gipsy, piaski i osady denne Bałtyku. W istniejącym przy katedrze zakładzie wykonuje się samodzielnie, względnie wspólnie z Katedrą Geologii Technicznej Politechniki Gdańskiej, dokumentacje geologiczne surowców ceramicznych przede wszystkim dla potrzeb zakładów ceramicznych Wybrzeża.

Katedra Mineralogii i Petrografii obsługuje, poza studentami wydziału macierzystego, studentów Wydziału Budownictwa Wodnego, Budownictwa Lądowego oraz, w czasie istnienia Wydziału Inżynierii Rolnej również jego studentów.

Poza tym prowadzone są wykłady i ćwiczenia dla studentów Studium Wieczorowego Politechniki. W okresie pierwszych lat powojennych katedra prowadziła zajęcia dydaktyczne dla studentów Wydziału Farmaceutycznego Akademii Medycznej w Gdańsku. Pracownicy naukowi katedry zajęci poza tym byli w Wyższej Szkole Pedagogicznej w Gdańsku i w Studium Zaocznym tej uczelni.

W roku 1951 została zorganizowana na Wydziale Chemicznym sekcja ceramiki budowlanej, której kierownictwo powierzono prof. Wawrykowi. Sekcję tę ukończyło dotychczas 19 studentów.

Zespół pracowników katedry, obejmujący z końcem dziesięciolecia, oprócz kierownika, 1 samodzielnego pracownika naukowego (zast. prof.

mgr Władysław Piotrowicz) oraz 3 pomocniczych pracowników nauki, przedstawiał swój dorobek naukowy rokrocznie na Sesjach Naukowych Politechniki Gdańskiej.

W katedrze wykonano 13 prac dyplomowych, drukiem ogłoszono 3 prace oraz 1 skrypt, w opracowaniu znajduje się 8 tematów.

Katedra Botaniki (Kierownik — prof. nadzw. dr fil. Tadeusz Sulma). Kierownictwo Katedry Botaniki objął we wrześniu 1946 r. prof. Tadeusz Sulma.

Katedra w chwili obejmowania znajdowała się w stanie nieprzygotowanym do zajęć dydaktycznych i do prowadzenia prac naukowych. Katedra w tym okresie nie posiadała zupełnie mikroskopów i aparatury laboratoryjnej. Jedyne pomoce dydaktyczne, niewątpliwie cenne, stanowiły tablice z anatomii i systematyki roślin, modele części roślin oraz niewielki zbiór preparatów mikroskopowych. Z normalnych funduszów budżetowych katedry jako też dzięki uzyskaniu specjalnych dotacji zakupiono stopniowo 24 mikroskopy, jeden mikroskop do badań cytologicznych, wirówkę elektryczną oraz wiele drobniejszych aparatów.

W roku 1952 przydzielono katedrze 2 pokoje; uzyskanie tych pomieszczeń pozwoliło na przystosowanie jednej sali wyłącznie do prowadzenia ćwiczeń i wykładów z botaniki i mikrobiologii.

Szczególną uwagę zwrócono na uzupełnianie biblioteki katedry. Bardzo cennym dla katedry nabytkiem jest komplet ok. 100 tomów wydawnictwa Fedde: „Repertorium speciorum novarum rei vegetabilis", które za symboliczną dosłownie kwotę nabyto w Puławach. Obecnie biblioteka liczy 1160 książek, 70 czasopism oraz ponad 1000 odbitek prac, przeważnie z dziedziny rolnictwa. Z biblioteki korzystają nie tylko studenci i personel naszej Uczelni, lecz również młodzież i pracownicy naukowi W. S. P., Akademii Medycznej, Zespołu Badawczego Żuław, Instytutu Torfowego w Elblągu i innych instytucji pośrednio zainteresowanych botaniką. Dużo wysiłku w organizowanie katedry wniosła zatrudniona od listopada 1946 doc. dr K. Lubliner-Mianowska.

W pierwszych latach trzeba było z konieczności zająć się przede wszystkim przystosowaniem katedry do zajęć dydaktycznych, a dopiero w następnej kolejności do prac naukowych.

Tematyka wykładów i ćwiczeń prowadzonych przez katedrę obejmowała w ciągu dziesięciolecia: botanikę, towaroznawstwo spożywcze

i roślinne, towaroznawstwo organiczne, roślinne surowce lecznicze i mikrobiologię techniczną. Poza tym katedra prowadziła wykłady z mikrobiologii na Wydziale Budowy Okrętów oraz szereg wykładów na zwiniętym Wydziale Inżynierii Rolnej.

Katedra Botaniki skupiła wokół siebie niemal wszystkich pracujących w dziedzinie botaniki w okręgu gdańskim, stając się ośrodkiem naukowego życia botanicznego w „Trójmieście". Tu odbywają się dwa razy w miesiącu posiedzenia naukowe Oddziału Gdańskiego Polskiego Towarzystwa Botanicznego, założonego z inicjatywy prof. dr T. Sulmy.

Personel naukowy Katedry Botaniki stanowią dziś tylko dwie osoby: kierownik i adiunkt (z tytułem naukowym docenta). W ubiegłych latach katedra zatrudniała 2 siły pomocnicze (adiunkta i asystenta), a w okresie istnienia Wydziału Inżynierii Rolnej 4 asystentów.

W problematyce naukowej katedry wysunęły się na plan pierwszy zagadnienia z zakresu torfoznawstwa, anatomii roślin przemysłowych, surowców zielarskich, lichenologii oraz ochrony przyrody. Tematy prac dotyczą takich problemów, jak: zagospodarowanie Żuław, znaczenie roślin przemysłowo-leczniczych dla gospodarki narodowej, zawartość substancji woskowo-bitumicznej w torfach, badanie trzciny pospolitej, jako materiału budowlanego i innych.

Katedra Technologii Ogólnej Nieorganicznej Kierownik — vacat). Katedra Technologii Ogólnej Nieorganicznej, utworzona w październiku 1945 r., zaczęła swą działalność w r. 1946 pod kierownictwem doc. dr inż. T. Pompowskiego, który ją prowadził do r. 1950, organizując jednocześnie podstawy dla Katedry Analizy Technicznej i Towaroznawstwa. Przydzielona katedrze piwnica w starym budynku Wydziału Chemicznego, zamieniona na laboratoria dla zajęć dydaktycznych, nie nadawała się do tego przeznaczenia. Niemniej jednak trzy roczniki chemików odbyły tam ćwiczenia, jak również w laboratorium tym wykonano kilkanaście prac magisterskich.

Trudności lokalowe rozwiązane zostały ostatecznie z chwilą przejęcia laboratoriów chemicznych, opróżnionych przez Katedrę Technologii Tłuszczów.

W roku akad. 1951/52 katedrę objął doc. mgr inż. Bronisław Nartowski, po zwinięciu prowadzonej przez niego Katedry Technologii Paliw, Smarów i Wody. Uprzednio jeszcze nastąpiło wydzielenie z katedry Zakładu Analizy

Technicznej, który w r. 1950 przekształcił się w Katedrę Analizy Technicznej i Towaroznawstwa.

Tematyka prac dydaktycznych obejmowała od r. 1946 wykłady i ćwiczenia z technologii nieorganicznej oraz technologii paliw i wody, do których od r. 1951/52 doszły technologia związków azotowych i inżynieria chemiczna, a przejściowo technika paliwa, gospodarka cieplna i chemia wody (dla Wydziału Budownictwa Wodnego), bezpieczeństwo i higiena pracy.

Specjalizację w technologii związków azotowych ukończyło w ciągu ostatnich pięciu lat 21 absolwentów ze stopniem inżyniera.

Tematem prac naukowo-badawczych były opracowywane zespołowo zagadnienia dotyczące odsiarczania gazu wodą amoniakalną. Wyniki prac badawczych katedry były referowane na Sesjach Naukowych Politechniki. Poza tym pracownicy katedry brali udział w krajowych konferencjach i zjazdach z dziedziny surowcowej, nawozów sztucznych, katalizy itp.

Katedra nie ma kierownika od chwili nagłej śmierci doc. Nartowskiego w dn. 14.4.55 r.

Katedra Technologii Ogólnej Organicznej (Kierownik — vacat). Katedra Technologii Ogólnej Organicznej jest jedyną katedrą na Wydziale, która od chwili utworzenia w r. 1945 do dnia dzisiejszego nie posiada stałego kierownika. W pierwszych latach, tj. od 1946 do 1948, wykłady z tego przedmiotu prowadził zastępczo kierownik Katedry Chemii Organicznej prof. L. Kamieński. Gdy z powodu nawału zajęć prof. Kamieński nie mógł kontynuować wykładów z tej specjalności, Rada Wydziału powierzyła tę funkcję doc. H. Niewiadomskiemu, który prowadził zajęcia dydaktyczne do r. 1952. Od r. 1952 do chwili obecnej prowadzi je prof. Z. Rozmej. Katedra nie posiada własnych pomieszczeń ani pomocy naukowych.

Katedra Analizy Technicznej i Towaroznawstwa (Kierownik — doc. dr inż. Tadeusz Pompowski). Katedra Analizy Technicznej i Towaroznawstwa została utworzona w r. 1950 i kierownictwo jej powierzono doc. dr inż. T. Pompowskiemu, który od r. 1946 do r. 1950 kierował Katedrą Technologii Ogólnej Nieorganicznej. Przy tej katedrze zorganizowano przed 1950 rokiem laboratorium analizy technicznej.

W roku 1952 Katedra Analizy Technicznej przejęła od Katedry Chemii Nieorganicznej pomieszczenia do ćwiczeń z analizy ilościowej wraz z pełnym ich wyposażeniem.

Obecnie katedra posiada dobrze zorganizowane i urządzone laboratoria chemiczne, lecz duże obciążenia dydaktyczne, wynikające z prowadzenia wykładów i ćwiczeń, nie tylko dla chemików, lecz i dla studentów wszystkich innych Wydziałów Politechniki z wyjątkiem Architektury, wymagają dalszego zwiększenia powierzchni roboczej. Tym umotywowany jest też skład osobowy katedry, do którego wchodzi obecnie, poza kierownikiem, 14 pomocniczych pracowników naukowych i 2 laborantów.

Katedra nie posiadała na początku żadnego wyposażenia, w krótkim jednak czasie uzyskała nowoczesne aparaty i sprzęt, zorganizowała bibliotekę, która obecnie liczy ponad 500 pozycji.

W zakres obecnych zajęć dydaktycznych wchodzą ćwiczenia z analizy ilościowej i technicznej, wykłady i ćwiczenia z technologii kwasów mineralnych i soli, technologia ceramiki budowlanej oraz materiałoznawstwo. Doc. T. Pompowski prowadził też w ramach zakładu przy Katedrze Technologii Ogólnej Nieorganicznej zajęcia z zakresu chemii analitycznej i technologii kwasu siarkowego i nawozów sztucznych.

W ciągu całego okresu działalności dydaktycznej w katedrze wykonano 77 prac dyplomowych (36 magisterskich i 41 inżynierskich).

Problematyka prac naukowych katedry idzie w dwóch kierunkach: a) opracowania nowych metod analitycznych, b) opracowania nowych lub też ulepszenia znanych już procesów technologii kwasów mineralnych i soli. Ostatnio tematyka katedry uległa rozszerzeniu, na skutek nawiązania współpracy z Instytutem Chemii Nieorganicznej w Gliwicach, Dyrekcją Gazów Technicznych oraz Instytutem Hutnictwa. Wynikiem tej działalności naukowej są trzy prace opublikowane oraz szereg dalszych, które po uzupełnieniu oddane zostaną do druku. Poza tym pracownicy katedry wydali 5 skryptów.

Zaznaczyć należy, że równolegle z pracami naukowymi, związanymi z tematyką naukową katedry, wykonano w zakładzie szereg prac o problematyce związanej z potrzebami przemysłu Wybrzeża i pracą portów.

Katedra Technologii Chemicznej Drewna i Torfu (Kierownik — prof. nadzw. mgr inż. Zbigniew Rozmej). Katedra Technologii Chemicznej Drewna i Torfu, utworzona w marcu 1946 r., rozwinęła swoją działalność po objęciu jej kierownictwa przez prof. Rozmeja w listopadzie 1948 r.

W początkach swego istnienia katedra nie posiadała żadnego pomieszczenia i dopiero w lutym 1949 otrzymała w gmachu głównym trzy pokoje wydzielone z Zakładu Gleboznawstwa.

Już w kwietniu 1949 r. uruchomione zostały prowizoryczne ćwiczenia laboratoryjne z technologii chemicznej drewna. W r. akad. 1949/50 katedra zostaje częściowo wyposażona, co umożliwiło prowadzenie prac dyplomowych. Dzięki temu z początkiem 1950 r. kończą pracę pierwsi absolwenci sekcji.

Katedra ma trzy etaty pomocniczych pracowników nauki.

Działalność dydaktyczna katedry obejmowała technologię ogólną organiczną, technologię chemiczną przeróbki drewna i torfu, laboratorium prac dyplomowych oraz wykład ogólnej technologii drewna prowadzony dla Wydziału Budowy Okrętów.

Z biegiem czasu katedra została dobrze wyposażona i przystosowana do prac dydaktycznych, naukowych i usługowych. W pracach dydaktycznych można było przejść od pracy w szkle do pracy w skali ćwierćtechnicznej. Wyposażenie katedry składa się obecnie z wielu aparatów wykonanych na podstawie projektów własnych, jak np. kolumna rektyfikacyjna ze stali kwasoodpornej o pojemności 10 l., kocioł do pary wodnej na 10 atm. itp. Biblioteka specjalizacyjna zawiera ponad 600 tomów.

W listopadzie 1952 r. katedra przeniosła się do obszernych pomieszczeń w nowowzniesionym budynku chemii B.

Od roku 1949 około 100 studentów wykonało ćwiczenia specjalizacyjne oraz prace dyplomowe magisterskie wzgl. inżynierskie.

Prace naukowe katedry w początkowym okresie (1948—1951) dotyczyły zagadnień wykorzystania torfu do celów izolacyjnych oraz lepików do celów specjalnych. Od r. 1952 tematyka naukowa dotyczy rozjaśniania kalafonii ekstrakcyjnej, otrzymywania wosków z torfów, syntezy nowych środków grzybobójczych, uszlachetniania produktów z terpentyn oraz technologicznego wykorzystania drewna topoli. Wyniki tych prac były referowane przez pracowników katedry na Sesjach Naukowych Politechniki. Pracownicy naukowi katedry opublikowali 11 prac, do druku oddano dwie prace, poza tym kierownik katedry oddał do druku skrypt technologii chemicznej drewna, zaś adiunkci opracowali skrypt do ćwiczeń z tego przedmiotu.

Katedra Technologii Paliw, Smarów i Wody (zwinięta w 1951 r.). W październiku 1947 r. Rada Wydziału Chemicznego zaprosiła mgr inż. Bronisława Nartowskiego, kierownika działu syntezy w Zakładach Chemicznych „Oświęcim", do objęcia kierownictwa Katedry Technologii Paliw, Smarów i Wody. Do czasu zwolnienia się z pracy mgr inż. B. Nartowskiego, wykłady powierzono czasowo doc. T. Pompowskiemu. Rada Wydziału zaprosiła też dyrektora Gazowni Miejskiej w Gdańsku mgr inż. Czesława Świerczewskiego, wybitnego znawcę i nestora polskiego gazownictwa, do objęcia wykładów i ćwiczeń z technologii gazownictwa; 80-letni inż. Świerczewski zajął się nadzwyczaj serdecznie i z entuzjazmem grupą studentów, którym umożliwiał wykonywanie ćwiczeń z zakresu gazownictwa w laboratoriach zakładu, którego był dyrektorem. Po śmierci inż. Świerczewskiego pracę jego na Wydziale kontynuował z kolei mgr inż. Wacław Żyłko, również dyrektor Gazowni Gdańskiej.

W latach 1948/49 i 1949/50 doc. B. Nartowski prowadził wykłady dojeżdżając do Gdańska i dopiero w r. 1950 przeniósł się na stałe do Gdańska. Wobec trudności lokalowych i niemożliwości znalezienia pomieszczenia w budynku Wydziału Chemicznego katedra otrzymała tymczasowo jeden pokój w gmachu głównym Politechniki. W roku 1951 została skreślona specjalność z zakresu technologii paliw, smarów i wody i skończyła się działalność katedry, a ostatni absolwenci tego kierunku zdali egzaminy dyplomowe w lutym 1952 r.

Katedra Technologii Produktów Roślinnych (zwinięta w r. 1954). Katedra została utworzona 1 września r. 1948 przy Wydziale Inżynierii Rolnej, który wtedy rozpoczął swoją działalność na Politechnice Gdańskiej. Z powodu braku kandydata na kierownika katedra była jednak nieczynna aż do r. 1950/51, gdy stanowisko to objął dr Kazimierz Bogdański, dojeżdżając do Gdańska z Bydgoszczy. Po rozwiązaniu Wydziału w lutym 1951 r. katedra została przeniesiona na Wydział Chemiczny wraz z częścią wychowanków, którzy przeszli na nowootworzony przy Wydziale Chemicznym Oddział Spożywczy.

W związku z reorganizacją studiów i przejściem na studia trzyletnie prof. K. Bogdański zorganizował w r. 1952/53 na Oddziale Spożywczym Wydziału Chemicznego specjalizację z zakresu technologii koncentratów odżywczych i witamin. W tym czasie otrzymała katedra większe pomieszcze-

nie po Katedrze Technologii Środków Leczniczych. W tym czasie kierownik katedry wyposażył bibliotekę, laboratoria i skompletował aparaturę, co umożliwiło prowadzenie zajęć dydaktycznych i prac badawczych.

W r. 1954 Ministerstwo Szkolnictwa Wyższego przeniosło katedrę wraz z jej kierownikiem i inwentarzem ruchomym na Wydział Spożywczy Politechniki Łódzkiej.

Katedra Technologii Produktów Spożywczych Zwierzęcych (Kierownik — prof. nadzw. dr inż. Damazy Tilgner). Katedra Technologii Produktów Zwierzęcych utworzona została w r. 1950 przy Wydziale Inżynierii Rolnej. Zorganizowanie tej nowej katedry przypadło w udziale prof. D. Tilgnerowi, który objął jej kierownictwo dojeżdżając do r. 1953 z Bydgoszczy.

Już w lutym 1951 r., na skutek zlikwidowania Wydziału Inżynierii Rolnej, katedra została wcielona do Wydziału Chemicznego.

Początki działalności katedry były jak na ogół wszędzie na Politechnice Gdańskiej trudne. Niewystarczające tymczasowe pomieszczenie dopiero w r. 1952 zamienione zostało na nowy wielokrotnie poszerzony lokal w budynku chemii B, odpowiadający potrzebom katedry, posiadający nowoczesne pracownie i wyposażenie. Obejmuje on obecnie pracownię chemiczną, technologiczną, organoleptyczną, tworzyw opakunkowych, zamrażarnię oraz szereg urządzeń pomocniczych.

Duże zaplecze surowcowe i skupienie przemysłu produktów zwierzęcych oraz przemysłu rybnego na Wybrzeżu przemawiały za prowadzeniem zajęć dydaktycznych w oparciu o istniejące zakłady przetwórcze.

Szeroka tematyka dydaktyczna katedry obejmuje wykłady, ćwiczenia z ogólnej technologii środków spożywczych, technologii produktów zwierzęcych, technologii mięsa i ryb, mikrobiologii żywności, surowców zwierzęcych, maszynoznawstwa specjalnego i założeń do projektowania zakładów przemysłowych. Poza tym przejściowo wykładano anatomię i fizjologię oraz ustawodawstwo żywnościowe, a na Wydziale Budowy Okrętów katedra prowadzi wykłady z zakresu technologii chłodniczej.

Do końca r. 1955 specjalizację z zakresu produktów zwierzęcych ukończyło 101 studentów, w tym 91 absolwentów kursu inżynierskiego i 10 magistrów.

W latach 1951/52 pracownicy naukowi katedry zaznajamiali się z zakładami przemysłowymi przetwarzającymi produkty zwierzęce. Poczynione

obserwacje pozwoliły na krytyczne przeanalizowanie potoku przerobowego i transportu wewnętrznego oraz na wprowadzanie racjonalnych zmian i ulepszeń w działalności zakładów przemysłu mięsnego, rybnego, produktów zwierzęcych i ubocznych.

Wraz z rozbudową wyposażenia naukowego katedry podjęto w r. 1953 szereg tematów badawczych z dziedziny technologii konserw i wędzarnictwa, umożliwiając zainteresowanemu przemysłowi poprawienie jakości i trwałości produkowanych wyrobów oraz obniżenie kosztów przerobu. Opracowano nowe parametry dla procesu wędzenia, które stanowią nowość w światowej literaturze fachowej. W pracowni organoleptycznej w latach 1953—1955 ustalono metody, które zapewniają analizie organoleptycznej obiektywność i powtarzalność wyników.

Wyniki prac wykonywanych w katedrze były referowane na Sesjach Naukowych Politechniki Gdańskiej.

Personel naukowy katedry przeprowadził dwa kursy nowoczesnej metodyki organoleptycznej dla inspektorów Centralnego Inspektoratu Standaryzacji Ministerstwa Handlu Zagranicznego oraz Działu Kontroli Technicznej Przemysłu Tłuszczowego i Państwowej Inspekcji Handlowej.

Obsada personalna katedry w chwili obecnej obejmuje 1 samodzielnego pracownika naukowego, 7 pomocniczych pracowników naukowych, 1 pracownika technicznego. Oprócz tego katedra zatrudnia trzech pracowników naukowych prowadzących wykłady zlecone.

Liczba absolwentów ze stopniem inżynierskim w specjalizacji produktów zwierzęcych wyniosła (łącznie z rokiem 1955) 91 osób, zaś absolwentów kursu magisterskiego 10 osób.

Katedra Technologii Środków Leczniczych (Kierownik — prof. nadzw. dr fil. Zygmunt Ledóchowski) Katedra Technologii Środków Leczniczych utworzona w marcu r. 1946 rozpoczęła swą działalność we wrześniu r. 1947, z chwilą objęcia jej kierownictwa przez prof. Z. Ledóchowskiego.

Katedra nie posiadała początkowo własnego lokalu, mieszcząc się w jednym pokoju Katedry Chemii Nieorganicznej. Prace dydaktyczne w r. 1947/48 z konieczności ograniczały się tylko do wykładów.

W lipcu 1948 r. przydzielono katedrze prowizoryczny lokal w głównym gmachu Politechniki, również nie przystosowany do zadań katedry. W tym

Katedra Technologii Środków Leczniczych. Laboratorium

Chaire de Technologie des Produits pharmaceutiques. Laboratoire

czasie katedra została wyposażona w niezbędną aparaturę, szkło labaratoryjne, chemikalia i podręczną bibliotekę (liczącą z końcem dziesięciolecia około 800 tomów).

Dopiero w r. 1952 katedra została przeniesiona do nowowybudowanego gmachu chemii „B", w którym dotąd się mieści.

Pierwszą obsadę katedry, poza kierownikiem, stanowiło 2 młodszych asystentów, słuchaczy starszych lat studiów Wydziału Chemicznego, oraz 1 laborantka.

Jeden z pomocniczych pracowników naukowych katedry, mgr inż. Borowski, uzyskał w r. 1954 stopień kandydata nauk.

Zajęcia dydaktyczne katedry prowadzone były wyłącznie na Wydziale Chemicznym i obejmowały technologię środków leczniczych wraz z laboratorium specjalizacyjnym i pracownią dyplomową dla kursu magisterskiego (w latach 1947—1955), technologię produkcji surowic i szczepio-

nek oraz ustawodawstwo sanitarne dla jednolitego kursu magisterskiego starego typu (1948—1951), organiczne związki toksyczne dla kursu magisterskiego (1950—1951) oraz wykład specjalny pt. „Ergony" dla kursu magisterskiego i inżynierskiego (1954/55).

Dotychczas katedra wykształciła 120 absolwentów technologii środków leczniczych.

Tematyka prac naukowo-badawczych objęła w okresie 1948—1954 problem syntezy nowych związków o działaniu przeciwgruźliczym, poszukiwania związków o działaniu przeciwnowotworowym oraz prace nad antybiotykami podjęte w wyniku współpracy z Państwowym Instytutem Medycyny Morskiej i Tropikalnej w Gdańsku. Prace naukowe poświęcone poszukiwaniu związków przeciwnowotworowych są uzgodnione i subsydiowane przez Zakład Syntezy Organicznej Polskiej Akademii Nauk. Ogółem w katedrze wykonano 36 prac magisterskich, 1 kandydacką, opublikowano drukiem 12 prac naukowych.

Katedra Technologii Środków Spożywczych (zwinięta w r. 1954). Kierownictwo Katedry utworzonej w r. 1945 objął profesor Uniwersytetu Łódzkiego dr Ernest Sym. Katedra otrzymała w gmachu chemii konieczne pomieszczenia, które poza gruntownym remontem wymagały skompletowania aparatury, chemikaliów oraz literatury fachowej.

Na jesieni r. 1946 prof. Sym rozpoczął wykłady i ćwiczenia na III roku studiów. W roku następnym pozyskał prof. Sym szereg wykładowców dla specjalności reprezentowanej przez katedrę, rozbudowując w dość szerokim zakresie sekcję technologii środków spożywczych. Jednocześnie z pracą dydaktyczną rozwinął prof. Sym szeroko zakrojoną działalność na polu naukowym, pracując zarówno w swoim zakładzie na Politechnice, jak również na terenie Instytutu Medycyny Morskiej i Tropikalnej. Główne zainteresowania prof. Syma dotyczyły zagadnień związanych z metabolizmem prątka gruźliczego typu ludzkiego oraz badań z zakresu enzymologii. W rok po przybyciu do Gdańska prof. Syma w laboratoriach pracowało już dwóch doktorantów, którzy w roku 1949 otrzymali dyplomy doktorskie.

Z chwilą odejścia w r. 1950 prof. Syma do Warszawy została przerwana

działalność dydaktyczna katedry, co pociągnęło za sobą likwidację specjalności oraz zwinięcie katedry w r. 1954.

Katedra Technologii Tłuszczów (Kierownik — doc. dr inż. Henryk Niewiadomski). Katedra Technologii Tłuszczów została utworzona w r. 1950, a kierownictwo jej powierzono doc. dr Henrykowi Niewiadomskiemu. W wąskim zakresie specjalność ta była uprzednio wykładana w ramach Katedry Technologii Środków Spożywczych, której kierownikiem był prof. Sym.

Z chwilą wybudowania gmachu chemii „B" katedra otrzymała w r. 1952 odpowiednio przygotowane lokale laboratoryjne.

Skompletowano bibliotekę, liczącą obecnie ponad 1200 tomów oraz aparaturę ćwierćtechniczną, co pozwoliło na prowadzenie prac dydaktycznych i naukowych na odpowiednim poziomie.

W zakres prac dydaktycznych wchodzi pełna problematyka chemii i technologii tłuszczów oraz surowców olejarskich, założenia do projektowania zakładów tłuszczowych, a przejściowo też wykłady z gorzelnictwa, krochmalnictwa, syropiarstwa oraz z technologii ogólnej organicznej. W katedrze prowadzi się oprócz wykładów i ćwiczeń laboratoria, seminaria, prace dyplomowe i magisterskie.

Katedra w pierwszych latach zatrudniała jako pomocniczych pracowników nauki absolwentów różnych specjalności Wydziału Chemicznego. Dopiero w r. 1955 przybyli pierwsi asystenci — wychowankowie katedry, absolwenci pełnego, 5-letniego studium w zakresie tej specjalności. Obecnie katedra posiada 2 samodzielnych pracowników nauki, tj. kierownika i zast. prof. mgr inż. Z. Jedlińskiego, 2 adiunktów oraz 4 asystentów.

Ostatnio katedra zrealizowała budowę uniwersalnego aparatu technologicznego, wykonanego na podstawie projektu pracowników katedry, który został tak skonstruowany, że stosując wymianę niektórych jego elementów można na nim wykonywać większość wszystkich procesów z dziedziny technologii tłuszczów, z namiarem rzędu 100 kg. Z ciekawszych aparatów katedra posiada zestaw do destylacji molekularnej, służący do prowadzenia prac naukowo-badawczych. Laboratorium studenckie, wyposażone w aparaturę ćwierćtechniczną, pozwala studentom odrabiać ćwiczenia na agregatach zbliżonych do urządzeń fabrycznych.

Problematyka prac naukowo-badawczych katedry obejmuje zagadnienia z dziedziny wykorzystania nowych roślinnych surowców tłuszczowych, wykorzystania produktów ubocznych i odpadkowych przemysłu tłuszczowego, syntetycznych i naturalnych olejów schnących oraz środków powierzchniowo czynnych, w oparciu o krajowe syntetyczne kwasy tłuszczowe.

W ramach przytoczonej tematyki zbadano celowość uprawy lnianki, krokosza, dyni oleistej oraz częściowo kapusty abisyńskiej. Z tranu krajowego otrzymano drogą destylacji molekularnej koncentraty witaminowe,

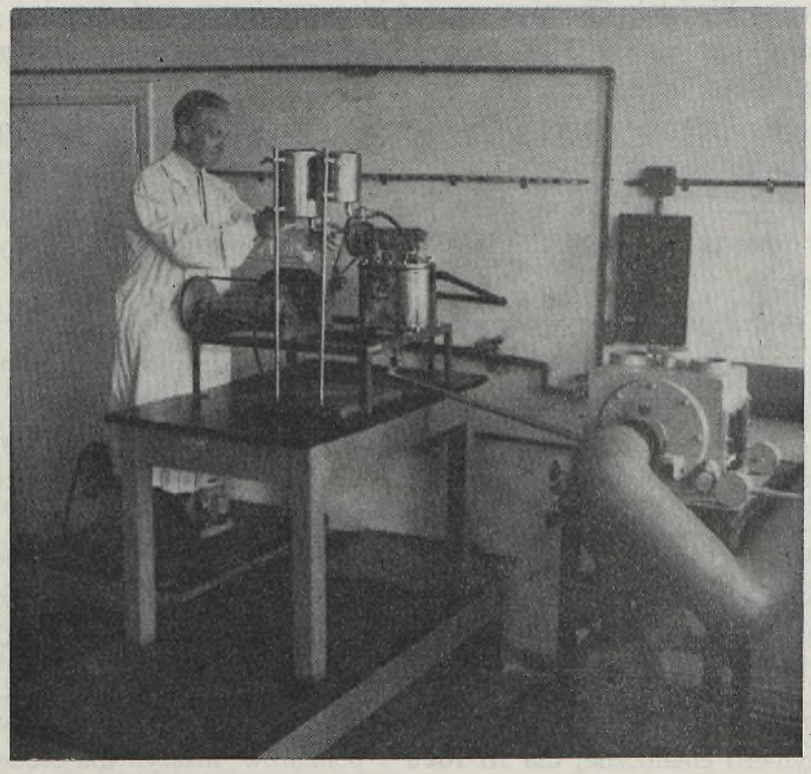

Katedra Technologii Tłuszczów. Aparatura półtechniczna

Chaire de Technologie des Corps gras. Appareil semitechnique

nadające się do zastosowania w wyrobie margaryny. Zachęcające wyniki uzyskano podczas prób wykorzystywania odpadków produktów tłuszczowych, jak też polepszania własności olejów półschnących.

Wyniki tych prac były referowane na posiedzeniach Sesji Naukowych Politechniki.

W katedrze wykonano 117 prac dyplomowych na szczeblu magisterskim. Dorobek naukowy pracowników katedry wyraża się liczbą 15 publikacji drukowanych w czasopismach polskich i zagranicznych. Poza tym szereg prac znajduje się w trakcie przygotowania do druku.

Katedra Maszynoznawstwa Ogólnego i Chemicznego (Kierownik — vacat*). Katedra Maszynoznawstwa Ogólnego i Chemicznego, powołona do życia w r. 1946, rozpoczęła działalność dydaktyczną na Wydziale Chemicznym pod kierownictwem prof. mgr inż. Władysława Floriańskiego, który kierował Katedrą Rysunku Technicznego na Wydziale Mechanicznym.

Katedra nie posiadała żadnego wyposażenia, biblioteki, a nawet lokalu, korzystając początkowo z pomieszczeń Katedry Rysunku Technicznego przy Wydziale Mechanicznym.

W roku 1948 prof. W. Floriański przeniósł się w zupełności na Wydział Chemiczny.

Katedra prowadziła w latach 1946—1952 na Wydziale Chemicznym wykłady i ćwiczenia z następujących przedmiotów: rysunek techniczny i wstęp do maszynoznawstwa na I roku, maszynoznawstwo ogólne na II roku, podstawy inżynierii chemicznej, a następnie elementy inżynierii chemicznej i aparatura przemysłu chemicznego dla słuchaczy III roku, pomiary maszyn przemysłu chemicznego dla IV roku.

Poza tym w r. 1949 prof. Floriański prowadził wykłady dla studentów IV roku Wydziału Mechanicznego, Budowy Okrętów i Elektrycznego.

Działalność katedry szczególnie intensywna była w latach 1947—1950. W tym czasie odremontowano i uruchomiono laboratorium maszyn chemicznych pozostałe z czasów przedwojennych, prowadząc tam ćwiczenia z inżynierii chemicznej dla III roku i pomiarów maszyn dla studentów IV roku.

W roku 1951, z uwagi na duże przeciążenie dydaktyczne i zły stan zdrowia, prof. Floriański przekazał laboratorium maszyn chemicznych wraz z zajęciami z inżynierii chemicznej doc. Nartowskiemu.

---

* Kierownikiem katedry po okresie dziesięciolecia mianowany został doc. mgr inż. Witold Rosner.

W lipcu 1952 r. zmarł prof. W. Floriański, a pełnienie obowiązków kierownika katedry Rada Wydziału zleciła adiunktowi mgr inż. Wacławowi Sobocińskiemu.

Rada Wydziału w r. 1953 uzyskała zgodę na objęcie kierownictwa katedry przez mgr inż. Stanisława Weina z Gliwic. Niestety mgr inż. Stanisław Wein przed przyjazdem na stałe do Gdańska na skutek ciężkiej choroby zmarł w Krakowie, zaś po jego śmierci w kwietniu 1955 r. opiekunem katedry został prof. Z. Rozmej.

W zakres działalności dydaktycznej katedry w okresie od 1952 do 1955 roku wchodziły rysunek techniczny na I roku, maszynoznawstwo ogólne na II roku, aparatura przemysłu chemicznego na III roku i aparatura przemysłu spożywczego na III roku.

Przy katedrze został utworzony Zakład Budowy Aparatów i Urządzeń Chemicznych, w którym między innymi wykonano dokumentację odbudowy aparatury do destylacji kwasów tłuszczowych w fabryce im. Walerego Wróblewskiego w Gdańsku oraz rozbudowy utwardzalni.

Zakład Technologii Kauczuków i Gumy (Kierownik — zast. prof. mgr inż. Aleksy Potocki). Z początkiem r. 1952/53 utworzono przy Wydziale Chemicznym specjalizację w zakresie technologii kauczuków i gumy, a jej kierownictwo powierzono ówczesnemu adiunktowi Katedry Technologii Tłuszczów mgr inż. A. Potockiemu.

Tymczasowe lokale zakład otrzymał na poddaszu gmachu Wydziału Chemicznego, które wyposażono w niezbędny sprzęt laboratoryjny i odczynniki. Po nadejściu zamówionej aparatury zaszła konieczność przydzielenia zakładowi pomieszczeń, w których można było ustawić te urządzenia. Zakład otrzymał lokal przy Katedrze Analizy Technicznej i Towaroznawstwa, w którym zmontowano ciężkie maszyny technologiczne, jak np. walcarkę, kocioł parowy, autoklawy ciśnieniowe oraz ustawiono specjalne urządzenia do badania własności gumy.

Zajęcia dydaktyczne objęły wykłady i prace dyplomowe z zakresu surowców gumowych, chemii kauczuków, technologii gumy oraz chemii i technologii tworzyw sztucznych. Pierwszy kurs specjalizacyjny rozpoczął się w semestrze letnim 1952/53 r. i ukończyło go 10 absolwentów. W roku 1953/54, zgodnie z przejściowym programem, zakład zajęć specjacyjnych nie prowadził, zaś w r. 1954/55 zakład kształcił 8 studentów.

Poza pracą dydaktyczną w zakładzie prowadzono prace badawcze, w rezultacie których opracowano metodę półtechniczną otrzymywania tworzyw piankowych. Innym zagadnieniem, które rozwiązuje się w zakładzie, jest wykorzystanie krajowych surowców krzemionkowych jako aktywnego wypełniacza gumy.

W skład personelu zakładu, poza kierownikiem (który w r. 1955 zamianowany został zastępcą profesora) wchodzi 1 adiunkt i 1 pracownik naukowo-techniczny.

Włodzimierz Rodziewicz

WYDZIAŁ ELEKTRYCZNY

W kwietniu 1945 r. budynek Wydziału Elektrycznego Politechniki — jak większość zabudowań Politechniki — przedstawiał żałosny i ponury obraz. Dzięki wytężonej pracy całego zespołu, prowadzonej bez wytchnienia, a często o głodzie, doprowadzono budynek do stanu używalności w tym stopniu, że już w październiku tego roku można było zacząć pracę dydaktyczną.

W rozporządzeniu Ministra Oświaty z dnia 16.3.1946 r., ustalającym organizację Politechniki Gdańskiej, nie przewidziano Wydziału Elektrycznego jako osobnej jednostki organizacyjnej, a katedry tego działu nauki przydzielone zostały do Wydziału Mechaniczno-Elektrycznego, obejmującego według cytowanego rozporządzenia razem 34 katedry. Toteż ówczesny rektor Politechniki prof. Stanisław Łukasiewicz mocą swych uprawnień zdecydował, by katedry, których przedmiotem były nauki z zakresu elektrotechniki, utworzyły osobny wydział, a jego organizację zlecił prof. Kopeckiemu. W skład Wydziału Elektrycznego weszły następujące katedry: Fizyki I, Elektrotechniki Teoretycznej, Podstaw Elektrotechniki, Miernictwa Elektrycznego i Pomiarów Maszyn, Urządzeń Elektrycznych Sieci i Gospodarki Elektrycznej, Wysokich Napięć, Maszyn Elektrycznych i Napędu Elektrycznego, Trakcji Elektrycznej, Teletechniki, Radiotechniki oraz Elektrotechniki Stosowanej i Akustyki. Ta decyzja rektora zalegalizowana została Rozporządzeniem Ministra Oświaty z dn. 2 listopada 1948 r.

W roku akademickim 1945/46 kierownikami siedmiu katedr Wydziału zostali: prof. nadzw. dr Arkadiusz Piekara w Katedrze Fizyki I, prof. zw. dr Leon Staniewicz z Politechniki Warszawskiej w Katedrze Elektrotechniki Teoretycznej zast. prof. mgr inż. Stanisław Trzetrzewiński w Katedrze Miernictwa Elektrycznego i Pomiarów Maszyn, adiunkt mgr inż. Mieczysław Rodkiewicz w Katedrze Maszyn Elektrycznych i Napędu Elektrycz-

nego, prof. nadzw. dr Paweł Szulkin w Katedrze Radiotechniki, prof. nadzw. mgr inż. Łukasz Dorosz w Katedrze Teletechniki, prof. nadzw. dr Ignacy Malecki w Katedrze Elektrotechniki Stosowanej i Akustyki. Katedrę Urządzeń Sieci Elektrycznych i Gospodarki Elektrycznej objął ówczesny dziekan Wydziału prof. nadzw. mgr inż. Kazimierz Kopecki. Nieobsadzoną Katedrę Wysokich Napięć prowadził zast. prof. St. Trzetrzewiński.

Pozostałe katedry nie zostały na razie uruchomione. Nastąpiło to dopiero w dalszych latach. I tak w r. 1946 kierownictwo Katedry Maszyn Elektrycznych i Napędu Elektrycznego objął prof. zw. mgr inż. Stanisław Kaniewski, a inż. Rodkiewicz przejął wówczas Katedrę Trakcji Elektrycznej. W następnych latach pozyskano na kierownika Katedry Wysokich Napięć prof. nadzw. dr Stanisława Szpora (r. 1947), a Katedry Podstaw Elektrotechniki zast. prof. mgr E. Keniga (r. 1949).

W roku 1949 utworzono Katedrę Części Maszyn Elektrycznych, której kierownictwo objął zast. prof. mgr inż. Kazimierz Bogacz. Ponadto w ciągu dziesięciolecia na Wydziale zaszły następujące zmiany organizacyjne: w r. 1951 utworzona została przy Wydziale Katedra Podstaw Marksizmu-Leninizmu, a w r. 1952 przeniesiono ze zwiniętego Wydziału Agrotechnicznego Katedrę Elektryfikacji Gospodarki Rolnej wraz z jej kierownikiem zast. prof. mgr inż. Ignacym Gościckim. Zamiast Katedry Elektrotechniki Stosowanej i Akustyki utworzono w r. 1952 Katedrę Podstaw Telekomunikacji.

Z początkiem r. akad. 1952/53 zaszła zasadnicza zmiana w strukturze organizacyjnej Wydziału, z którego zarządzeniem Ministra wyłączone zostały katedry Fizyki, Radiotechniki, Teletechniki, utworzona w r. 1950 Katedra Urządzeń Radiowych oraz Katedra Podstaw Telekomunikacji — dając początek rozbudowującemu się Wydziałowi Łączności.

Po tych zmianach Wydział Elektryczny obejmował w końcu dziesięciolecia następujące katedry: 1) Elektrotechniki Teoretycznej (od r. 1945), 2) Miernictwa Elektrycznego (od r. 1945), 3) Części Maszyn i Przyrządów Elektrycznych (od r. 1949), 4) Maszyn Elektrycznych (od r. 1946), 5) Napędu i Trakcji Elektrycznej (od r. 1945), 6) Wysokich Napięć i Przyrządów Rozdzielczych (od r. 1945), 7) Elektroenergetyki (od r. 1945), 8) Elektryfikacji Gospodarki Rolnej (od r. 1947) oraz dwie katedry obsługujące wszystkie wydziały Politechniki: Podstaw Marksizmu-Leninizmu (od r. 1951) i Podstaw Elektrotechniki (od r. 1945).

W okresie krystalizowania się struktury Wydziału jego organizatorem, a następnie dziekanem był prof. K. Kopecki, który tę funkcję pełnił do r. 1950. W roku 1950 dziekanem został prof. Ł. Dorosz, zaś w r. 1951 zast. prof. E. Kenig, który te obowiązki pełni do chwili obecnej. Prodziekanami byli: zast. prof. S. Trzetrzewiński (1945—1950), a następnie od r. 1951 zast. prof. I. Gościcki i od r. 1954 także zast. prof. S. Roszczyk. Sekretariat prowadzi od r. 1945 M. Nosekowa.

*

Początkowo na Wydziale istniały cztery kierunki specjalizacji: konstrukcyjny, eksploatacyjny, teletechniczny i radiotechniczny. Z chwilą utworzenia Wydziału Łączności odpadł kierunek trzeci i czwarty. Pozostałe kierunki rozwinięto na następujące: elektrownie cieplne, elektrownie wodne, sieci i układy elektryczne, przyrządy rozdzielcze, elektrotechnika okrętowa, elektrotechnika morska oraz elektrotechnika rolnicza. Zaznaczyć należy, że kierunek „elektrownie wodne" wprowadzono w Polsce tylko na Politechnice Gdańskiej.

Przygotowano również kadry naukowe dla prowadzenia specjalizacji w kierunku trakcji elektrycznej oraz elektrotechniki przemysłowej, które wprowadzono już w Studium Wieczorowym. Tak rozbudowane specjalności znalazły oparcie w odpowiednio wyposażonych i rozwiniętych katedrach: Elektroenergetyki oraz Wysokich Napięć i Przyrządów Rozdzielczych, z których każda posiada po trzy zakłady.

Do zmian ustalających profil Wydziału zaliczyć należy również utworzenie Katedry Elektryfikacji Gospodarki Rolnej oraz rozwój Katedry Elektrotechniki Okrętowej, która choć organizacyjnie powiązana z Wydziałem Budownictwa Okrętowego prowadzi specjalności na Wydziale Elektrycznym. W związku z tym przewiduje się przeniesienie Katedry Elektrotechniki Okrętowej na Wydział Elektryczny.

Tak więc Wydział Elektryczny Politechniki Gdańskiej kształci specjalistów następujących dziedzin: budowy i ruchu elektrowni cieplnych i wodnych, urządzeń elektrycznych, gospodarki elektroenergetycznej, elektrotechniki przemysłowej, sieci i układów elektrycznych, budowy przyrządów rozdzielczych, sieci wiejskich i urządzeń elektrycznych w gospodarce rolnej, wreszcie budowy i ruchu urządzeń elektrycznych na statkach i w portach.

W oparciu o Wydział Elektryczny Politechniki Gdańskiej i jego personel naukowy utworzony został w r. 1948 Wydział Elektryczny w Wieczorowej Szkole Inżynierskiej. Ostatnio włączono tę szkołę do Politechniki jako Studium Wieczorowe. Na Wydziale Elektrycznym tego Studium prowadzi się cztery specjalności: 1) sieci elektryczne, 2) elektrotechnika przemysłowa, 3) instalacje elektryczne i 4) trakcja elektryczna.

*

Wykłady na Wydziale Elektrycznym rozpoczęto 22.10.1945 r.

Od chwili utworzenia Wydziału Elektrycznego do Uczelni zgłaszała się wielka liczba kandydatów na studia elektrotechniczne. Wielu z nich miało już studia rozpoczęte dawniej i przerwane przez wojnę. Dlatego w dniu rozpoczęcia wykładów Wydział Elektryczny miał już 266 studentów na I, II i IV roku studiów. Praca dydaktyczna Wydziału w pierwszym okresie jego działalności była w znacznym stopniu oparta na dawnych programach nauczania. Początkowo wprowadzono studia 4-letnie, kończące się dyplomem magisterskim. Dla przeważającej większości studentów termin ten był nieosiągalny, ukończenie studiów wymagało praktycznie około 5 lat.

Ze względu na pilną potrzebę dostarczenia kadr inżynierskich dla przemysłu wprowadzono w r. 1948 dwustopniowy program studiów, składający się z 3-letniego studium inżynierskiego i 2-letniego studium magisterskiego. Część studentów przechodziła do pracy w przemyśle bezpośrednio po ukończeniu studium inżynierskiego.

Po zaspokojeniu najpilniejszych potrzeb kadrowych powrócono w 1954 r. do systemu jednolitych studiów magisterskich. Okres studiów ustalono na 5 lat, wprowadzając większą specjalizację, aby lepiej przygotować absolwentów do pracy zawodowej. Nie zrezygnowano przy tym jednak z mocnej podbudowy teoretycznej.

Pomimo ogromnych trudności, zarówno kadrowych jak i materiałowych, Wydział Elektryczny P. G. w okresie minionego dziesięciolecia bardzo się rozwinął i dał gospodarce energetycznej i przemysłowi krajowemu dobrze przygotowaną kadrę inżynierską w liczbie 611 specjalistów, w tym 335 ze stopniem inżyniera i 276 ze stopniem magistra. Poza tym 200 studentów, pracujących jednocześnie zawodowo, ukończyło Wieczorową Szkołę Inżynierską ze stopniem inżyniera. Kilku spośród absolwentów objęło funkcję samodzielnych pracowników naukowych w macierzystej Uczelni.

Są to m. in.: zast. prof. Jerzy Dziedzic, zast. prof. Stefan Grudziecki, zast. prof. Tadeusz Lipski, zast. prof. Stefan Roszczyk.

W ciągu ubiegłych dziesięciu lat Rada Wydziału Elektrycznego P. G. nadała stopień doktora nauk technicznych adiunktowi Józefowi Lenkowskiemu, adiunktowi Zbigniewowi Zubalewiczowi i prof. Zygmuntowi Rybickiemu.

Stopień kandydata nauk technicznych uzyskali: zast. prof. Stefan Grudziecki oraz zast. prof. Stefan Roszczyk.

Habilitację uzyskał prof. dr Zygmunt Rybicki.

Stopień doktora nauk technicznych, nadany przez Radę Wydziału Elektrycznego Politechniki Warszawskiej, uzyskał prof. Kazimierz Kopecki.

*

Prace naukowe prowadzone w katedrach Wydziału nawiązywały do technicznych i gospodarczych potrzeb kraju, zarówno na odcinku badań o charakterze teoretycznym, jak i praktycznym.

Z problematyki naukowej o charakterze teoretycznym opracowywano zagadnienia dotyczące stanów nieustalonych w obwodach liniowych i nieliniowych, stateczności pracy równoległej układów energetycznych i teorii automatyki. Również teoretyczny charakter miały badania pioruna (relaksacyjna teoria jego powstawania), pomiar udarów napięciowych i prądów zwarciowych. Pozytywne wyniki tych badań umożliwiły przejście do zagadnień praktycznych, jak zabezpieczenia elektroenergetyczne i ochrona odgromowa. Do tematyki z pogranicza teorii i praktyki należały badania dotyczące układów elektroenergetycznych, ich gospodarności i awaryjności, natomiast ściśle praktyczne znaczenie miało wiele prac o charakterze projektowym (elektrociepłownie, elektrownie, typy maszyn okrętowych, maszyny o polu poprzecznym itd.). Poza tym wypełnić należy prace z zakresu napędu dźwigów portowych i obrabiarek, regulacji biegu silników dźwigowych oraz zagadnień eksploatacyjnych (gospodarność zużycia energii elektrycznej w przemyśle, elektryfikacja wsi), a także dotyczących miernictwa elektrycznego (pomiary wielkości elektrycznych i nieelektrycznych, zwiększenie ścisłości metod pomiarowych). W dziedzinie zagadnień komunikacyjnych tematem prac były problemy związane z elektryfikacją węzła kolejowego Gdańsk — Gdynia oraz defektoskopia szyn kolejowych. W dziedzinie budowy i badań aparatów można wymienić oryginalne odgromniki wydmuchowe, prace nad bezpiecznikami i nad wytrzymałością zwarciową.

Pracownicy naukowi Wydziału ogłosili około 50 artykułów w fachowych czasopismach krajowych. Poza tym za granicą opublikowano dwa artykuły prof. Szpora, wygłoszone uprzednio jako referaty na Międzynarodowej Konferencji Wielkich Sieci Elektrycznych (CIGRE). W memoriale wymiany doświadczeń Polski i NRD wyszedł drukiem w 1953 r. artykuł prof. Gościckiego.

Na sesjach naukowych Politechniki Gdańskiej, organizowanych corocznie od 1951 roku, przedstawiano za każdym razem około 30 referatów z Wydziału Elektrycznego. W latach 1951—1955 wygłoszono ich 147. Oprócz tego wygłoszono kilka referatów na obcych sesjach i konferencjach problemowych, organizowanych przez PAN, Towarzystwo Naukowe Warszawskie, Politechniki, Polskie Towarzystwo Fizyczne, Polskie Towarzystwo Matematyczne i Stowarzyszenie Elektryków Polskich. W czerwcu 1950 r. Wydział Elektryczny P. G. był organizatorem ogólnopolskiej IX Konferencji Miernictwa Elektrycznego.

Naukowcy Wydziału stanowili ośrodek organizacyjny wśród zawodowych elektryków Wybrzeża i przyczynili się w znacznym stopniu do zorganizowania już w 1946 r. Gdańskiego Oddziału Stowarzyszenia Elektryków Polskich.

*

Wydział Elektryczny mieścił się początkowo tylko w przedwojennym gmachu Instytutu Elektrotechniki. W 1949 r. rozszerzono pomieszczenia Wydziału, oddając mu do użytku odbudowany i odpowiednio przystosowany gmach. Pomimo tego rozszerzenia pomieszczenia są wciąż zbyt ciasne, gdyż liczba studentów wzrosła na obu studiach, dziennym i wieczorowym, do około 850 osób, podczas gdy przed wojną Instytut Elektrotechniczny miał najwyżej 150 słuchaczy. Budowa nowego gmachu jest więc palącą potrzebą.

Wyposażenie laboratoryjne Wydziału składało się początkowo z zachowanego w niezłym stanie, ale w znacznej części przestarzałego, laboratorium maszyn elektrycznych, ze sprzętu w laboratorium miernictwa elektrycznego, w stanie uszczuplonym podczas działań wojennych oraz z bardzo ubogiego i zdekompletowanego laboratorium wysokich napięć.

Obecnie Wydział posiada trochę rozszerzone i uzupełnione laboratorium maszyn elektrycznych i laboratorium miernictwa elektrycznego, w których odrabiają ćwiczenia studenci Wydziału Elektrycznego, Mechanicznego i Chemicznego, oraz przeznaczone tylko dla elektryków laboratorium na-

pędu i trakcji elektrycznej, laboratoria wysokich napięć i przyrządów rozdzielczych oraz zalążek laboratorium elektroenergetyki. Laboratorium przyrządów rozdzielczych jest pierwszą pracownią tego rodzaju w uczelniach polskich, a jego zwarciownia stanowi jedno z pierwszych takich urządzeń uczelnianych na świecie. Wszystkie wymienione pracownie wymagają znacznego uzupełnienia aparatury.

W zakresie księgozbiorów stan jest nieco lepszy, jednakże ocalałe resztki biblioteki przedwojennej zawierają prawie wyłącznie dzieła przestarzałe, chociaż niektóre bardzo cenne.

Systematyczne uzupełnianie księgozbioru doprowadziło bibliotekę wydziałową do stanu 4100 woluminów, przy czym znaczną część książek zakupiono z dotacji gospodarstwa pomocniczego Katedry Elektroenergetyki. Poza tym katedry zgromadziły podręczne biblioteki specjalistyczne. Łączna liczebność księgozbiorów całego Wydziału wynosi około 11 500 woluminów.

Katedra Elektrotechniki Teoretycznej (Kierownik — zast. prof. kand. n. t. Jerzy Dziedzic). Katedra Elektrotechniki Teoretycznej powstała w r. 1945 jako jedna z pierwszych katedr Wydziału Elektrycznego. Organizatorem katedry był zmarły w styczniu 1951 r. prof. zw. dr Leon Staniewicz, długoletni profesor Politechniki Warszawskiej, jej dwukrotny rektor i wieloletni dziekan Wydziału Elektrycznego.

Wielka aktywność prof. L. Staniewicza i autorytet jaki miał wśród otoczenia sprawiły, że był on centralną osobą Wydziału Elektrycznego i odgrywał zasadniczą rolę w organizowaniu i w pracach Rady Wydziału. Pomimo podeszłego wieku (ur. w 1871 roku) i złego stanu zdrowia prof. Staniewicz do ostatnich chwil życia prowadził osobiście wykłady z elektrotechniki teoretycznej i pełnił funkcję przewodniczącego komisji dyplomowej Wydziału. Prace prof. Staniewicza: *Podstawy elektrotechniki* i *Teoria prądów zmiennych,* wydane po raz pierwszy w latach 1928 i 1935, miały kilka dalszych wydań i stanowią do dzisiaj podstawowe dzieła w zakresie elektrotechniki teoretycznej. W dziełach tych prof. Staniewicz pierwszy w Polsce zastosował do teorii prądów sinusoidalnych rachunek wskazowy pod postacią tak zwanej „metody symbolicznej" oraz wprowadził teorię linii długiej i czwórników zastępczych.

Po śmierci prof. Staniewicza w styczniu 1951 r. katedra była jakiś czas pod opieką kierownika Katedry Podstaw Elektrotechniki zast. prof. E. Ke-

niga. We wrześniu 1954 r. katedrę objął jej obecny kierownik zast. prof. Jerzy Dziedzic.

Zajęcia dydaktyczne katedry obejmują wykłady i ćwiczenia z podstaw elektrotechniki na semestrach 3, 4 i 5 oraz wykłady z elektrotechniki teoretycznej, zasad automatyki oraz równowagi pracy równoległej systemów na kursie magisterskim (sem. 1 i 2) Wydziału Elektrycznego. Oprócz tego katedra prowadzi wykłady z podstaw teleelektryki na II roku Wydziału Łączności.

Obecny skład osobowy katedry obejmuje 2 samodzielnych pracowników nauki, 1 adiunkta, 1 starszego asystenta, 2 asystentów.

Z prac wydawniczych katedry należy wymienić sześć tomów *Zbioru Zadań z Elektrotechniki Teoretycznej* P. Ciechanowicza, opracowanych z udziałem J. Dziedzica.

Obecnie prace naukowe w katedrze dotyczą następujących problemów: stany nieustalone w obwodach liniowych ze szczególnym uwzględnieniem procesów udarowych w transformatorach, teoria obwodów nieliniowych, teoria automatyki, teoria modeli elektrycznych i ich budowa oraz zagadnienia związane ze statecznością pracy równoległej układów energetycznych.

Katedra Miernictwa Elektrycznego (Kierownik — doc. dr n. t. Stanisław Trzetrzewiński). Katedra Miernictwa Elektrycznego i Pomiarów Maszyn (jak brzmiała jej nazwa do 1952 r.) rozpoczęła pracę w 1945 r. w nieco lepszych warunkach niż wiele innych katedr, gdyż otrzymała dawne pomieszczenia katedry o tej samej specjalności. Znaleziono tam mało uszkodzoną sieć zasilającą i nieznaczną część dawnego sprzętu pomiarowego. Wszystkie cenniejsze przyrządy zostały wywiezione przez ustępujące władze niemieckie. Biblioteki nie było.

Stare wyposażenie hali pomiarów maszyn elektrycznych doprowadzono w znacznej części do stanu użyteczności. Hala ta już w połowie r. 1945 pełniła rolę pierwszej po wojnie czynnej elektrowni w Gdańsku. W r. 1952 wydzielono z katedry laboratorium maszynowe i przydzielono je do Katedry Maszyn Elektrycznych.

Działalność dydaktyczna katedry obejmowała wykłady i ćwiczenia laboratoryjne z miernictwa elektrycznego i miernictwa elektroenergetycznego na II i III roku kursu inżynierskiego oraz na I roku kursu magisterskiego na Wydziale Elektrycznym. Oprócz tego katedra prowadziła laboratorium elektrotechniczne dla studentów Wydziału Chemicznego

i Mechanicznego. Działalność katedry obejmowała także analogiczne wykłady i ćwiczenia w Wieczorowej Szkole Inżynierskiej, a ostatnio na Studium Wieczorowym Uczelni.

Ogółem ćwiczenia laboratoryjne odrabia w semestrze zimowym około 300 studentów, a w letnim około 400 studentów średnio po 2,5 godziny tygodniowo.

W okresie jednolitych studiów magisterskich starego typu w katedrze wykonano kilka prac dyplomowych z zakresu miernictwa elektrycznego.

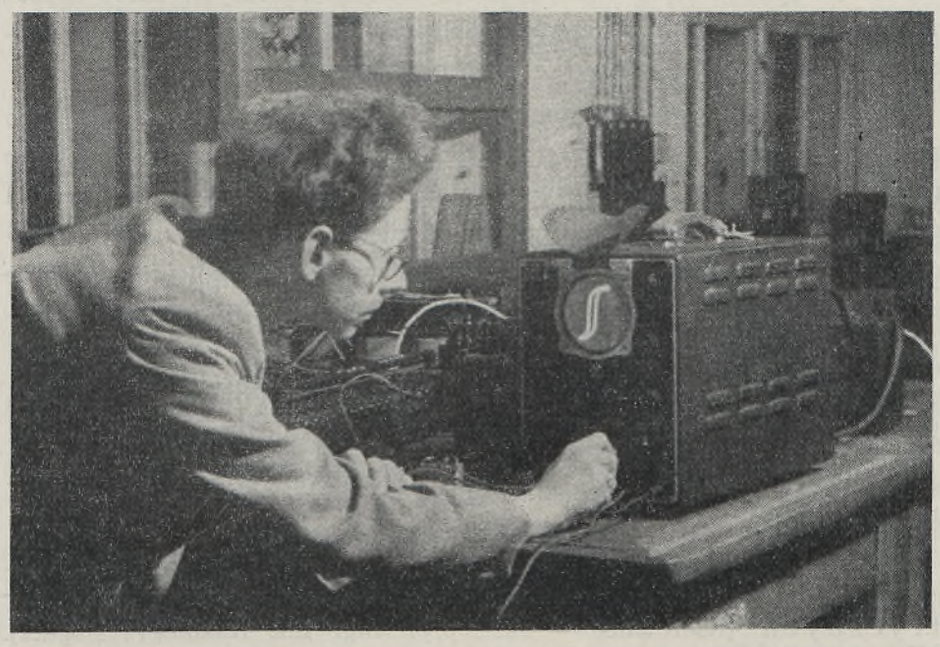

Katedra Miernictwa Elektrycznego. Badanie materiałów ferromagnetycznych

Chaire de Mesures électriques. Essais des matériaux ferromagnétiques

Tematykę ich stanowiły przeważnie pomiary i wnioski z zakresu eksploatacyjnych zagadnień napędowych. Ostatnio w laboratoriach katedry prowadzono także prace doświadczalne dyplomantów kursu magisterskiego z zakresu sieci elektrycznych, związane z projektowaniem elementów analizatora sieciowego prądu zmiennego.

W roku 1945 katedra miała tylko jednego pomocniczego pracownika nauki. Obecny skład osobowy katedry obejmuje oprócz kierownika 2 adiunktów i 3 starszych asystentów.

Działalność naukowa katedry w okresie 10-lecia dotyczyła zagadnień klasycznych miernictwa elektrycznego, jak teoria uchybu lub też ściślejsze opracowanie metod pomiarowych — oraz zagadnień teorii i praktyki pomiarów wielkości nieelektrycznych.

Analiza metod pomiarowych i zmniejszenie ich uchybów były tematem kilku prac katedry, referowanych na sesjach naukowych Uczelni. W jednej z prac podano nową metodę pomiaru oporności biernej rozproszenia transformatorów. Praca związana z badaniem 3-tonowego dźwigu portowego drobnicowego wskazała zmiany jego przebiegów roboczych, które doprowadziły do znacznego zwiększenia wydajności takich dźwigów przy równoczesnym zmniejszeniu kosztów energii elektrycznej.

W pracach nad wykrywaniem skaz w szynach kolejowych ustalono zasadę defektoskopu magnetycznego, pracującego przy pomocy pionowego pola szczątkowego wytwarzanego w szynie. Zbudowany w katedrze model defektoskopu działa zadowalająco. Fragment tej pracy był tematem pracy dyplomowej, wykonanej w katedrze. Pomiary strat energii w gospodarce elektroenergetycznej były podstawą do pracy katedry o obliczaniu współczynnika strat od obciążenia.

Przyrządy i sprzęt laboratoryjny do tych prac wykonano w przeważającej części z funduszów gospodarstwa pomocniczego katedry.

W roku 1950 katedra organizowała IX Konferencję Miernictwa Elektrycznego w Gdańsku.

Katedra Części Maszyn i Przyrządów Elektrycznych (Kierownik — zast. prof. mgr inż. Kazimierz Bogacz). Katedra została utworzona w jesieni 1949 r. Początkowo nosiła ona nazwę Katedra Części Maszyn Elektrycznych, którą zmieniono w 1952 r. na obecną. Zmiana nazwy była związana z rozszerzeniem dydaktyki. Katedra prowadzi wykłady i ćwiczenia z rysunku technicznego, części maszyn i technologii produkcji na Wydziale Elektrycznym i na Wydziale Łączności, na Studium Dziennym i na Wieczorowym.

W skład osobowy katedry wchodzą obecnie, obok kierownika katedry, 1 adiunkt i 2 starszych asystentów.

Gospodarstwo pomocnicze, utworzone w r. 1953 pod nazwą Zakład Części Maszyn i Przyrządów Elektrycznych, wykonuje zlecone prace, których część ma charakter naukowo-badawczy.

Katedra Maszyn Elektrycznych (Kierownik — prof. zw. dr n. t. Stanisław Kaniewski). Katedra została utworzona w jesieni 1945 r. Do r. 1952 miała ona nazwę Katedra Maszyn Elektrycznych i Napędu Elektrycznego.

W roku 1952 dołączono do katedry laboratorium maszynowe, które poprzednio wchodziło w skład Katedry Miernictwa Elektrycznego.

Katedrę prowadził początkowo adiunkt M. Rodkiewicz, który w r. 1946 przejął kierownictwo Katedry Trakcji Elektrycznej. Od marca 1946 r. Katedrę Maszyn Elektrycznych prowadzi prof. S. Kaniewski.

W okresie 4-letnich studiów magisterskich zakres działalności dydaktycznej katedry obejmował konstrukcję maszyn elektrycznych oraz napędy elektryczne.

Od czasu wprowadzenia studiów dwustopniowych ograniczono działalność katedry do teorii maszyn elektrycznych i pokrewnych przedmiotów pomocniczych. Pensum dydaktyczne katedry obejmuje ostatnio wykłady i ćwiczenia laboratoryjne z maszyn elektrycznych oraz napędu dźwigów na kursie inżynierskim Wydziału Elektrycznego oraz projektowanie maszyn dla specjalizacji w kierunku elektrotechniki morskiej. Poza tym katedra prowadzi ćwiczenia z laboratorium elektroenergetycznego dla studentów kursu magisterskiego ze specjalności „sieci i układy" oraz „elektrownie". Ten duży program uzupełniają analogiczne wykłady i zajęcia laboratoryjne dla Studium Wieczorowego, a poza tym ćwiczenia dla studentów Wydziału Chemicznego, Mechanicznego i Łączności.

Ogółem ćwiczenia w laboratorium przerabiało w semestrze zimowym około 560 studentów, a w letnim około 260, średnio po 2,5 godziny tygodniowo.

Skład osobowy katedry obejmuje obecnie — oprócz kierownika katedry, 2 samodzielnych pracowników nauki oraz 2 adiunktów, 1 st. asystenta i 6 asystentów.

Problematyka prac naukowych katedry wiązała się w dużej mierze z zagadnieniami elektrotechniki okrętowej i portowej, wynikającymi z potrzeb przemysłu terenowego.

W dziedzinie maszyn prądu stałego katedra specjalizuje się w konstrukcjach maszyn o polu poprzecznym (metadyny, amplidyny itp.). M. in. opracowano prototyp prądnicy kutrowej niewrażliwej na zmiany szybkości

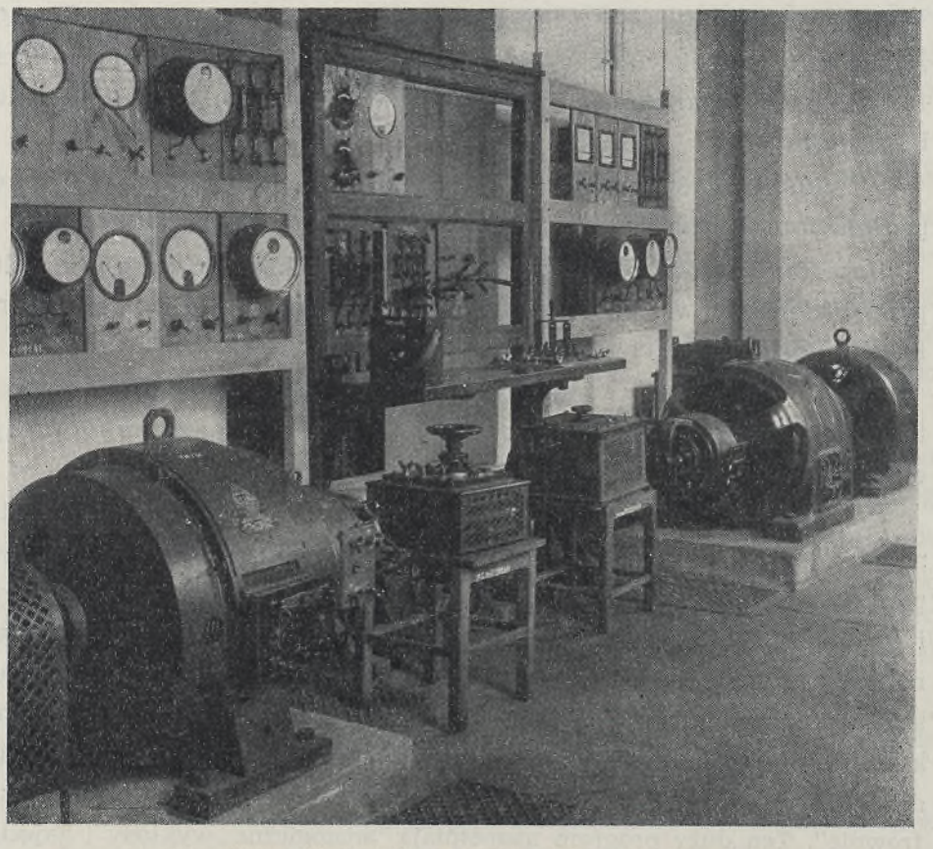

Nowe laboratorium maszyn elektrycznych

Nouveau laboratoire des machines électriques

obrotowej silnika napędzającego. Do dziedziny napędowej należy wykonana w katedrze konstrukcja indukcyjnego sprzęgła poślizgowego.

W katedrze opracowany został zespołowo podręcznik *Indukcyjne silniki asynchroniczne.*

Przy katedrze istnieje gospodarstwo pomocnicze, wykonujące prace zlecone przez przemysł. Niektóre z tych prac miały charakter naukowo-badawczy. Katedra zajmuje obecnie dwie sale maszyn i kilka pomieszczeń mniejszych. Dotkliwie odczuwa się brak kreślarni, a wyposażenie laboratorium katedry wymaga znacznego doinwestowania. Niektóre niezbędne przyrządy i urządzenia do zajęć laboratoryjnych wykonano w warsztacie katedry.

Katedra Napędu i Trakcji Elektrycznej (Kierownik — zast. prof. mgr inż. Mieczysław Rodkiewicz). Katedra została utworzona na początku 1945 r., lecz uruchomiona przez jej obecnego kierownika dopiero w r. 1946. Początkowo była ona ograniczona do trakcji elektrycznej, obecny zakres i nazwę ustaliło Rozp. M. Sz. W. z dn. 30.XII. 1952 r. Dydaktyka katedry obejmowała różne działy trakcji elektrycznej, ze skierowaniem głównie zainteresowań naukowych na przyrządy rozdzielcze i sprzęt trakcyjny oraz na prostowniki. Drugą dziedzinę prac stanowiły: napęd elektryczny w przemyśle, automatyzacja i sygnalizacja, prowadzone dla różnych kierunków specjalizacyjnych. W tematyce tej szczególnie podkreślone zostały typowe dla Politechniki Gdańskiej zagadnienia morskie, czego wyrazem są wykłady z napędu elektrycznego okrętowego i dźwigowego.

Dla specjalizujących się w dziedzinie elektrotechniki morskiej prowadzono wykład z napędu elektrycznego na statkach, a dla specjalizujących się w przyrządach rozdzielczych na kursie magisterskim — wykłady i ćwiczenia z przyrządów trakcyjnych. Dla studentów I roku kursu inżynierskiego katedra prowadziła uprzednio zajęcia praktyczne w warsztacie elektromechanicznym, które przygotowywały studentów do pierwszej praktyki wakacyjnej.

Wykłady z napędu elektrycznego, automatyki i sygnalizacji oraz wykład z prostowników prowadzono również w Wieczorowej Szkole Inżynierskiej, obecnie na Studium Wieczorowym. Poza tym katedra obsługuje Wydziały Mechaniczny i Budownictwa Lądowego (na Mechanicznym: wykłady i ćwiczenia laboratoryjne z napędu obrabiarek oraz z napędów i instalacji dźwigów, na Budownictwie Lądowym: encyklopedyczne wykłady z elektrotechniki i trakcji elektrycznej).

Wykonane dotychczas prace dyplomowe dotyczyły zagadnień związanych z elektryfikacją kolei trójmiasta.

Skład osobowy katedry obejmuje poza kierownikiem 1 adiunkta i 1 asystenta.

Do ważniejszych prac naukowych katedry z dziedziny trakcji elektrycznej można zaliczyć budowę prototypów nastawnika i stycznika trolejbusowego, które zdały egzamin praktyczny. Kilka konstrukcji osprzętu sieci trolejbusowej, opracowanych przez katedrę, zostało przyjętych jako normy ogólnopolskie.

Z prac naukowych w dziedzinie napędów elektrycznych można wymienić projekt napędu tokarki kopiującej i projekt zdalnego sterowania dźwigu portowego.

Katedra Wysokich Napięć i Przyrządów Rozdzielczych (Kierownik — prof. nadzw. dr n. t. Stanisław Szpor). Katedra została utworzona w 1945 r. jako Katedra Wysokich Napięć, ale do 1947 r. nie była obsadzona. Opiekę nad nią oraz wykłady i ćwiczenia laboratoryjne z wysokich napięć prowadził zast. prof. S. Trzetrzewiński. W roku 1947 katedrę objął prof. S. Szpor.

Program prac katedry rozszerzono na pokrewną dziedzinę przyrządów rozdzielczych, ponieważ brak było wtedy w polskim szkolnictwie wyższym placówki obejmującej tę ważną dla przemysłu krajowego dziedzinę konstrukcyjną.

Prace katedry objęły stopniowo łączniki wysokiego napięcia, łączniki niskiego napięcia, transformatory miernicze, częściowo zabezpieczenia przekaźnikowe oraz odgromniki i niektóre inne aparaty przeciwprzepięciowe.

Poza tym katedra zajmowała się podstawowymi dziedzinami techniki wysokich napięć, głównie techniką izolacyjną oraz przepięciami i ochroną odgromową. W tej części prace katedry były silnie związane z kierunkami energetycznymi studiów na Wydziale Elektrycznym.

W wyniku takiego rozwoju problematyki katedry nastąpiła w r. 1954 jej reorganizacja i przemianowanie na Katedrę Wysokich Napięć i Przyrządów Rozdzielczych oraz podział na trzy zakłady: Zakład Wysokich Napięć, Zakład Łączników Wysokiego Napięcia, Zakład Łączników Niskiego Napięcia. Zakłady Łączników mają problematykę głównie konstrukcyjną, Zakład Wysokich Napięć obejmuje obecnie zagadnienie wysokonapięciowe oraz przekładniki i zabezpieczenia przekaźnikowe.

Pierwszy zespół pracowników naukowych do działów aparatowych wykształcono na miejscu, gdyż nie udało się pozyskać fachowców z przemysłu. Po odpowiednich studiach przygotowawczych kand. S. Grudziecki objął kierownictwo Zakładu Łączników Wysokiego Napięcia, a kand. T. Lipski — Zakładu Łączników Niskiego Napięcia. Kand. T. Lipski prowadzi obok przedmiotów specjalizacyjnych z zakresu przyrządów rozdzielczych również przedmioty wysokonapięciowe i zwarciowoaparatowe na kierunku elektrotechniki morskiej.

Katedra Wysokich Napięć i Przyrządów Rozdzielczych. Praca w zwarciowni prądu zmiennego

Chaire de hautes Tensions et d'Apareillage électrique. Essais de court-circuit au laboratoire des grands courants alternatifs

Od końca 1954 r. adiunkt mgr inż. Zbigniew Woynarowski prowadzi wykłady z niektórych działów budowy łączników i z dziedziny organizacji przemysłu oraz prace projektowe, dyplomowe i magisterskie o tematyce konstrukcyjnej i technologicznej.

Obecny skład osobowy katedry obejmuje: 3 samodzielnych pracowników nauki (wraz z kierownikiem), 4 adiunktów, 3 starszych asystentów, 3 asystentów i 1 aspiranta.

Przedwojenne laboratorium wysokich napięć okazało się zupełnie niedostateczne nawet do samych tylko prac dydaktycznych. W roku 1949 nastąpiło przeniesienie katedry do nowego budynku, w którym wykonano konieczne urządzenia. W pomieszczeniach tych urządzono w pierwszej kolejności cztery stanowiska wysokonapięciowe. W pracowni przyrządów rozdzielczych powstały drobniejsze stanowiska do badania łączników

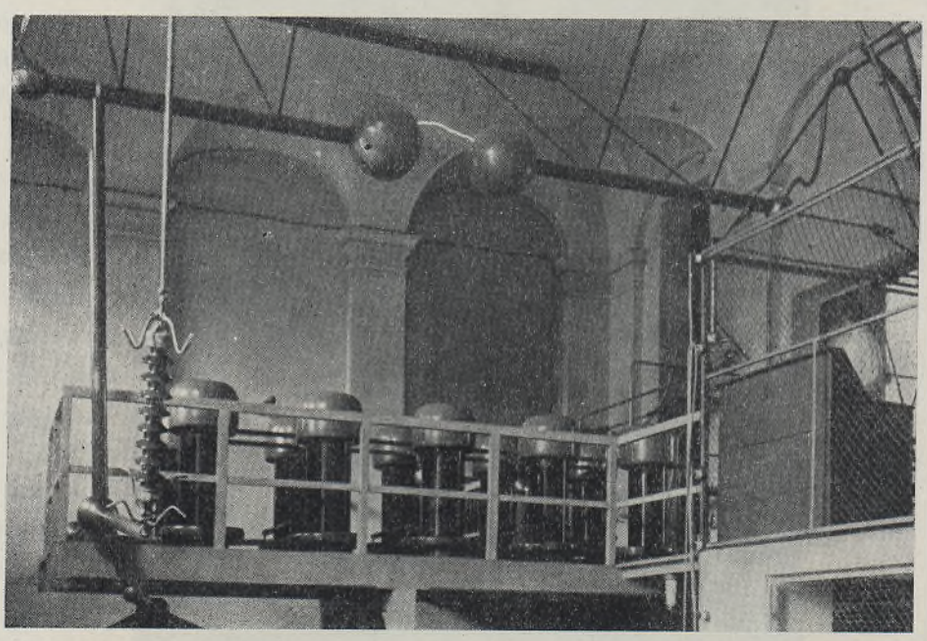

Katedra Wysokich Napięć i Przyrządów Rozdzielczych. Generator udarowy na 1000 kV

Chaire de hautes Tensions et d'Appareillage électrique. Générateur de choc jusqu'à 1000 kV

i przekaźników, następnie zespół do prób wielkoprądowych do 10 kA, dwa urządzenia do badania przekaźników, tablice pokazowe z licznymi wzorami przyrządów. Największym urządzeniem jest zwarciownia do około 100 kA, uruchomiona w końcu 1953 r. Niektóre jej części składowe, jak dławik wielozaczepowy 15 kV, załącznik 15 kV, nastawnik czasowy, nastawnik fazowy elektroniczny i pulpity, zostały wykonane przez personel katedry. Politechnika Gdańska uzyskała w ten sposób pierwszą w Polsce zwarciownię laboratoryjną. Jest to ważna podstawa planowanych i już częściowo wykonanych prac z dziedziny łączników, przekładników prądowych, przekaźników i dławików.

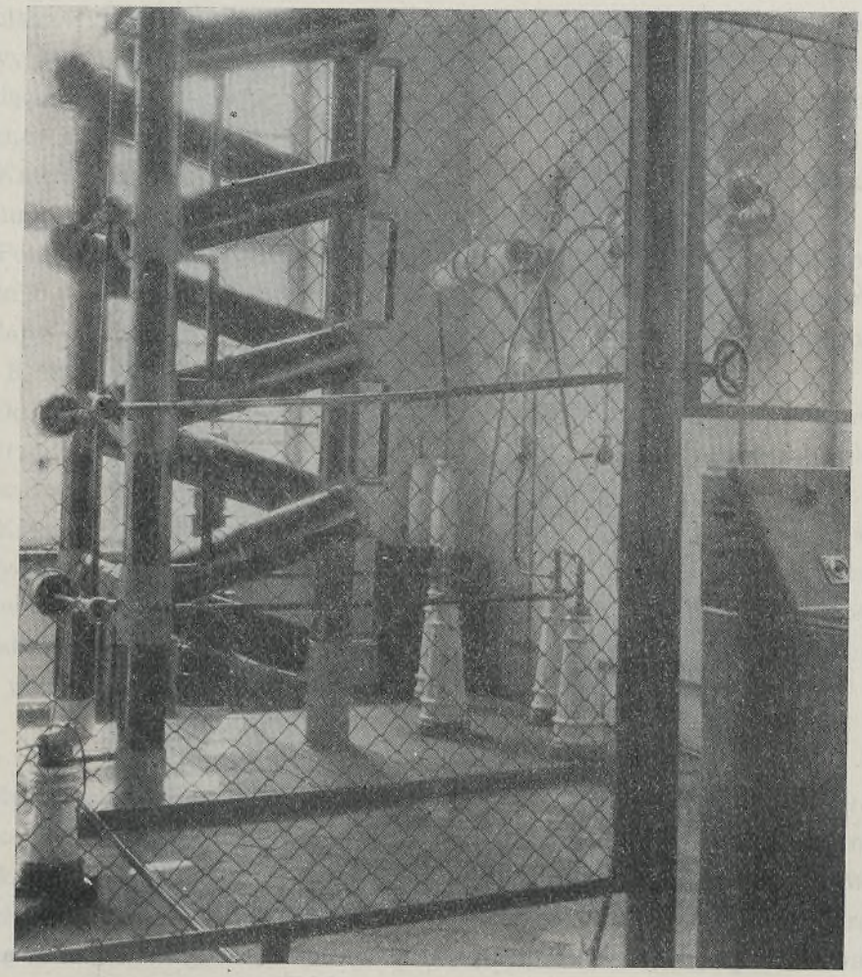

Katedra Wysokich Napięć i Przyrządów Rozdzielczych. Generator udarowy do 480 kV

Chaise de hautes Tensions et d'Appareillage électrique. Générateur de choc jusqu'à 480 kV

Drugim przedsięwzięciem laboratoryjnym większej miary jest generator udarowy do 1200 kV, 12 kWs zbudowany również w katedrze, a przeznaczony głównie do badań z dziedziny ochrony odgromowej.

Istnieją już początki pracowni przekładników. Przekładnik napięciowy wzorcowy wielozaczepowy do 16 500 woltów zaprojektowano i wykonano współpracując z Głównym Urzędem Miar.

Budowa nowego skrzydła siedziby katedry jest już prawie ukończona, a urządzenie nowych laboratoriów przeciągnie się na lata 1956 i 1957.

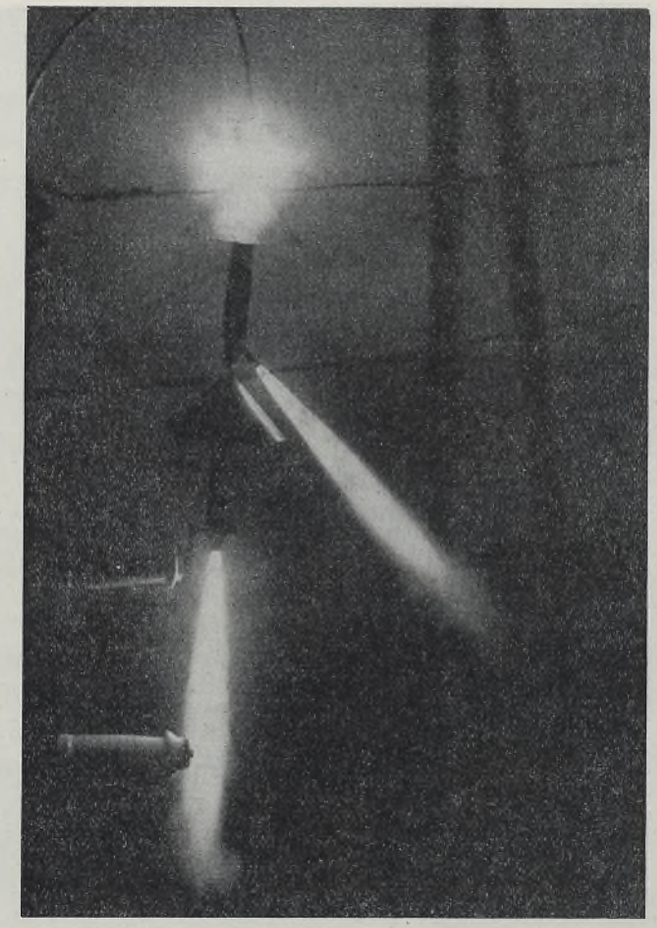

Katedra Wysokich Napięć i Przyrządów Rozdzielczych. Próba odgromnika wydmuchowego na 60 kV

Chaire de hautes Tensions et d'Appareillage électrique. Essais du parafoudre à expulsion 60 kV

Katedra rozporządza też wyposażeniem do badań nad piorunem i nad przepięciami poza laboratoriami. Składają się na nie aparaty fotograficzne wirujące własnej budowy, tysiące pręcików magnetycznych, setki klidonografów i rejestratorów wydmuchowych własnej konstrukcji.

Zakres nauczania katedry był początkowo ograniczony do wykładów, ćwiczeń i zajęć laboratoryjnych z wysokich napięć przeznaczonych dla wszystkich specjalności Wydziału Elektrycznego. Od roku 1947 zakres nauczania był stopniowo rozszerzany i pogłębiany, obejmując takie przedmioty

specjalizacyjne aparatowe, jak materiałoznawstwo elektrotechniczne, podstawy łączenia, budowę przyrządów rozdzielczych, łączniki wysokiego napięcia, łączniki niskiego napięcia, transformatory miernicze oraz odpowiednie prace projektowe i laboratoryjne.

Katedra prowadzi także wykłady i ćwiczenia ze swojej specjalności dla kierunku elektrotechniki morskiej i okrętowej.

Pomocami naukowymi w działalności dydaktycznej katedry są: podręcznik prof. Szpora *Wytrzymałość elektryczna i techniczna izolacyjna*, wydany w 1951 r., skrypt z wykładów prof. Szpora, opracowany przez mgr inż. Kuźniara, oraz powielone opracowania wewnętrzne.

Od r. 1950/51 rozpoczęto szkolenie liczniejszych studentów w dziedzinie przyrządów rozdzielczych, osiągając poziom około 20 na jednym roczniku kursu inżynierskiego.

Kierownik katedry prowadzi przez cały rok seminaria, odbywające się co tydzień, na których pracownicy naukowi i studenci z końcowych semestrów referują opracowywane przez siebie tematy z dziedziny specjalności katedry. Przeważają w nich zagadnienia doświadczalne i konstrukcyjne, lecz występują także i zagadnienia teoretyczne.

*

Znaczną część prac naukowych katedry poświęcono piorunowi i ochronie odgromowej. W ostatnich latach prof. Szpor opublikował uzupełnienia relaksacyjnej teorii wyładowania wstępnego schodkowego, sformułowanej w latach dawniejszych. Z prowadzonych od wielu już lat badań fotograficznych nad rozwojem pioruna przy użyciu aparatów wirujących własnej konstrukcji otrzymano już wyniki częściowo oryginalne, mówiące o wyładowaniach w chmurze przed rozwojem pioruna do ziemi, o seriach piorunów uderzających w różne miejsca, o szczególnych właściwościach miejscowych.

Uruchomiono badania nad zakłóceniami piorunowymi w sieciach elektrycznych, udoskonalając technikę rejestracji pręcikami magnetycznymi, opracowując oryginalne klidonografy rurowe i liczniki wydmuchowe. Uzyskano już wyniki częściowo oryginalne, na przykład w sprawie zmian kierunku prądu, wynikających z właściwości układu sieciowego, a nie z właściwości samego pioruna.

W ostatnich latach prace kierownika katedry były skierowane w znacznej części na zjawiska przepięć atmosferycznych i na ochronę odgromową

urządzeń elektrycznych stacyjnych. Na Międzynarodowej Konferencji Wielkich Sieci Elektrycznych w r. 1948 przedstawiono nową teorię przepięć indukowanych, rozpatrywanych jako wynik zmian pola nie tylko elektrycznego, lecz również magnetycznego, które pomijano w dawniejszych opracowaniach. Na Międzynarodowej Konferencji Wielkich Sieci Elektrycznych w r. 1954 referowano studia teoretyczne nad zjawiskami na podejściu osłoniętym przez przewód odgromowy.

Dla ominięcia trudności wykonania takich podejść w krajowych urządzeniach stacyjnych opracowano układy ochronne z dławikami szeregowymi, jako rozwiązanie równorzędne w działaniu z poprzednim, lecz gospodarniejsza w budowie i eksploatacji.

Zakład Wysokich Napięć udzielił licznych orzeczeń w dziedzinie piorunochronów dla budynków wymagających szczególnie pewnej ochrony. W związku z tymi pracami prof. Szpor rozwinął teorię iskier wtórnych w obiektach z piorunochronami i zapoczątkował w tym zakresie badania laboratoryjne.

Prace oryginalne katedry w dziedzinie pioruna i ochrony odgromowej były jedną z podstaw książki prof. Szpora *Ochrona odgromowa,* której dwa tomy ukazały się w latach 1953 i 1955.

Ważnym składnikiem ochrony odgromowej w Polsce stały się ostatnio odgromniki wydmuchowe stanowiące temat pracy kandydackiej kand. S. Grudzieckiego. Ich oryginalne rozwiązanie konstrukcyjne łączy zalety znacznie kosztowniejszych odgromników rozdzielczych zagranicznych z prostotą odgromników rurowych liniowych. Odgromniki te przekazano już do produkcji przemysłowej. Kand. Grudziecki otrzymał za swe prace nad odgromnikami w r. 1953 pierwszą nagrodę na konkursie młodych naukowców Ministerstwa Energetyki.

W zwarciowni skupiały się główne prace katedry w dziedzinie techniki zwarciowej i konstrukcji aparatów.

Praca kandydacka kand. T. Lipskiego dała przemysłowi projekt oryginalnego aparatu do badania styków, który uznany został za pożyteczne narzędzie w kontroli jakości produkcji.

W dziedzinie przekładników znaczną część prac poświęcono oryginalnym układom i konstrukcjom, które miały zapewnić podstawowe wyposażenie laboratorium. W dziedzinie zabezpieczeń przekaźnikowych wybrano w katedrze tematykę związaną z przekładnikami. Również przekładniki

były przedmiotem prac adiunkta Wasilenki w dziedzinie profilaktyki izolacyjnej.

Pracownicy katedry brali czynny udział w konferencjach naukowych krajowych i międzynarodowych oraz opublikowali szereg prac i artykułów w czasopismach i wydawnictwach naukowych.

Katedra Elektroenergetyki (Kierownik — prof. nadzw. dr n. t. Kazimierz Kopecki). Katedra została utworzona w r. 1945. Początkowo

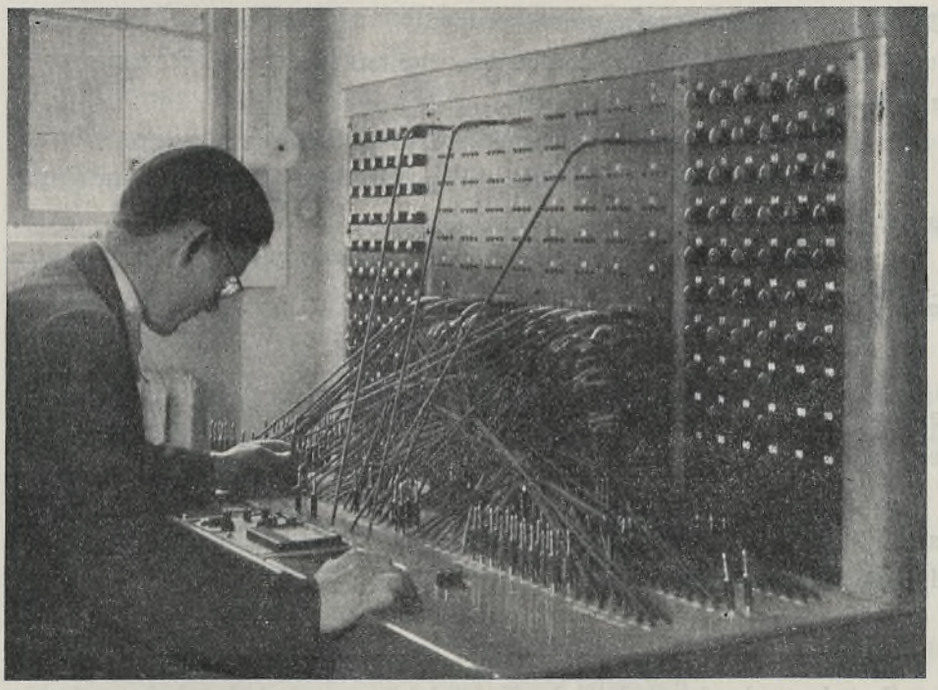

Katedra Elektroenergetyki. Analizator liniowy prądu stałego

Chaire d'Électroénergétique. Réseau miniature alimenté en courant continu

nosiła ona nazwę Katedra Urządzeń Sieci Elektrycznych i Gospodarki Elektrycznej. Nazwę obecną wprowadzono w 1952 r.

Działalność dydaktyczna katedry w pierwszych latach istnienia obejmowała tylko cztery przedmioty: urządzenia elektryczne (rozdzielnie i transformatornie), sieci elektryczne, instalacje elektryczne i gospodarkę elektroenergetyczną.

Z biegiem lat powyższy zakres działalności bardzo znacznie się rozrósł. Dziś Katedra Elektroenergetyki jest katedrą specjalizacyjną dla trzech

kierunków istniejących na studiach inżynierskich i magisterskich dziennego studium Wydziału Elektrycznego, a mianowicie: elektrownie cieplne, elektrownie wodne, sieci i układy, zaś na Studium Wieczorowym na razie tylko dla kierunku elektrotechniki przemysłowej.

Katedra obsługuje także wszelkie przedmioty ze swych specjalności na kierunkach elektrotechniki morskiej, elektryfikacji rolnictwa i przyrządów rozdzielczych. W tej chwili lista przedmiotów prowadzonych przez zespół katedry lub znajdujących się pod jego opieką obejmuje ponad 40 tytułów. Dadzą się one ująć w następujące grupy:

1. rozdzielnie i transformatornie oraz urządzenia elektryczne wraz z zabezpieczeniami,
2. instalacje elektryczne, grzejnictwo, oświetlenie elektryczne,
3. sieci elektryczne ze wszystkimi pochodnymi obejmującymi także układy sieciowe,
4. elektrownie cieplne z przedmiotami podstawowymi, jak urządzenia cieplno-energetyczne i podstawy ciepłownictwa,
5. elektrownie wodne z przedmiotami podstawowymi i pochodnymi,
6. gospodarka elektroenergetyczna z odmianami: gospodarka wodnoenergetyczna i współpraca elektrowni, dla kursu magisterskiego kierunku elektrowni wodnych.

Do roku 1954/55 w katedrze wykonano 58 prac dyplomowych magisterskich starego typu, 20 prac dyplomowych magisterskich nowego typu i około 50 prac dyplomowych inżynierskich.

*

Szeroko zakrojona działalność dydaktyczna katedry była związana z jej rozbudową organizacyjną. Z dniem 1.1.1953 r. katedrę przemianowano na Katedrę Elektroenergetyki oraz utworzono przy niej trzy zakłady, mianowicie:

Elekroenergetyki (kierownik prof. dr n.t. Kazimierz Kopecki),

Sieci Elektrycznych (kierownik doc. mgr inż. Aleksander Jankowski),

Elektrotechniki Przemysłowej (kierownik doc. mgr inż. Jan Piasecki).

Skład osobowy katedry w 1945 r. obejmował 1 samodzielnego i 1 pomocniczego pracownika nauki. Obecnie w skład katedry wchodzą wymienieni 3 kierownicy zakładów oraz zast. prof. mgr Włodzimierz Hellmann (elektrownie, automatyka), zast. prof. mgr Adam Kaszuba (instalacje elek-

tryczne), 3 adiunktów, 1 starszy asystent, 3 asystentów, 1 pracownik naukowo-techniczny, 1 aspirant.

Niektórzy z pomocniczych pracowników nauki prowadzą samodzielnie wykłady specjalistyczne, mianowicie adiunkt mgr Henryk Bartmański — wykłady z rozdzielni i z urządzeń elektrycznych, a adiunkt mgr Tadeusz Przybylski — wykłady z zabezpieczeń i z sieci elektrycznych.

Specjalistyczne wykłady zlecone prowadzą także 2 inżynieryjno-techniczni pracownicy katedry: wybitny specjalista elektrowni wodnych mgr Alfons Hoffman oraz mgr Stefan Gieszczykiewicz (elektrownie cieplne).

Prawie wszyscy pomocniczy pracownicy nauki w katedrze są absolwentami Politechniki Gdańskiej lub Wieczorowej Szkoły Inżynierskiej w Gdańsku, wychowankami katedry. Kilku z nich przeszło z biegiem lat na kierownicze stanowiska w innych katedrach, są to:

Mgr inż. Antoni Jezierski, który został kierownikiem katedry w Politechnice Szczecińskiej.

Mgr inż. Jerzy Żurakowski, który został samodzielnym pracownikiem nauki w Akademii Górniczo-Hutniczej w Krakowie.

Zast. prof. kand. n. t. Jerzy Dziedzic, były aspirant katedry, który objął kierownictwo Katedry Elektrotechniki Teoretycznej w Politechnice Gdańskiej.

Działalność naukowa katedry obejmuje następujące problemy:

1. badanie awaryjności układów i urządzeń energetycznych oraz sposoby jej zmniejszania,
2. badania nad podniesieniem gospodarności układów energetycznych ze szczególnym uwzględnieniem elektrowni wodnych,
3. podstawy naukowe modelowania układów energetycznych,
4. zagadnienia ekonomicznego doboru układów i parametrów elektrowni wodnych ze szczególnym uwzględnieniem automatyzacji,
5. zabezpieczenia przed porażeniem w urządzeniach elektrycznych,
6. racjonalizacja doboru parametrów urządzeń elektrycznych w przemyśle,
7. zagadnienia wskaźników techniczno-ekonomicznych i doboru parametrów elektrociepłowni zawodowych i przemysłowych.

Działalność naukowa katedry znalazła swój wyraz w licznych publikacjach pracowników katedry. Mgr J. Piasecki otrzymał tytuł docenta

na podstawie pracy z zakresu instalacji przemysłowych, a mgr A. Jankowski na podstawie pracy z dziedziny konstrukcji sieci napowietrznych. Zast. prof. W. Hellmann opracowuje zagadnienia automatyzacji elektrowni wodnych. Należy tu także wymienić pracę kandydacką byłego aspiranta katedry mgr J. Dziedzica, z dziedziny stateczności układów. Obecnie katedra prowadzi 6 prac kandydackich.

Pracownicy katedry brali udział we wszystkich sesjach naukowych Politechniki Gdańskiej; w ostatniej (V) przedstawili dziesięć prac z zakresu: elektrowni wodnych, potrzeb własnych elektrowni cieplnych, rezerw i awaryjności urządzeń oraz zwarć przejściowych w liniach.

Księgozbiór katedry, wyposażony głównie z dotacji gospodarstwa pomocniczego, obejmuje 2807 woluminów.

W katedrze brak miejsca na utworzenie laboratorium. Odpowiednie pomieszczenia katedra ma otrzymać dopiero w nowym, zaplanowanym gmachu Wydziału Elektrycznego P. G. Zastępcze laboratorium elektroenergetyczne urządzono tymczasowo w pomieszczeniach Katedry Maszyn Elektrycznych.

Koszty urządzenia, wykonanie analizatora prądu stałego i nabycie zestawu przyrządów pomiarowych i rejestracyjnych, maszyn i transformatorów oraz niektórych części dla przyszłych urządzeń pokryte zostały z nadwyżek prac zleconych katedry.

O powiązaniu działalności katedry z bieżącą praktyką świadczą prowadzone przez nią w dużym zakresie prace naukowo-usługowe.

Do wykonania prac zleconych naukowo-badawczych i naukowo-usługowych powstało w r. 1949 przy katedrze gospodarstwo pomocnicze — Zakład Elektroenergetyki, który zatrudnia m. in. mgr inż. Alfonsa Hoffmanna, budowniczego elektrowni wodnych i cieplnych, pierwszych polskich linii przesyłowych największych napięć i twórcę systemu energetycznego północnego.

Zakład wykonał sporo prac o dużym znaczeniu dla energetyki zawodowej i przemysłowej, jak np. założenia koncepcyjne dwu wielkich elektrociepłowni, rozbudowa trzech dużych elektrowni cieplnych, z których jedną zamieniono na elektrociepłownię, odbudowa i modernizacja kilku elektrowni wodnych, koncepcja zasilania „Trójmiasta" (praca 20-tomowa) i paru innych miast, budowa kilku elektrociepłowni przemysłowych dla

przemysłu chemicznego, włókien sztucznych itp., modernizacja sieci okręgowych pod względem ochrony odgromowej, dokumentacja sieci kablowej podwodnej.

Katedra Elektryfikacji Gospodarki Rolnej (Kierownik — zast. prof. mgr inż. Ignacy Gościcki). W 1947 r. wprowadzono na Wydziale Elektrycznym Politechniki Gdańskiej nieobowiązkowe wykłady z elektryfikacji wsi dla studentów pragnących specjalizować się w tej dziedzinie. We wrześniu 1949 r. po powstaniu na Politechnice Gdańskiej Wydziału Agrotechnicznego została na nim utworzona Katedra Elektryfikacji Gospodarki Rolnej, która prowadziła nadal na Wydziale Elektrycznym wykłady oraz prace dyplomowe z dziedziny elektryfikacji wsi. W 1950 r. katedra została przeniesiona na Wydział Elektryczny, gdzie poza swoją specjalnością prowadziła na kierunku sieci elektrycznych wykłady z eksploatacji sieci, projektowania układów sieciowych i planowania w energetyce.

Katedra ma charakter specjalizacyjny, prowadzi wykłady, ćwiczenia i projekty na ostatnim roku studiów kursu inżynierskiego i na kursie magisterskim. Wiąże się z tym stosunkowo mała liczba godzin programowych i mała liczba studentów. Obecnie skład osobowy katedry obejmuje, obok kierownika, tyko 2 asystentów.

Do 1955 r. katedra wyszkoliła 12 magistrów i 30 inżynierów.

Prace naukowe katedry są związane z budową sieci i z urządzeniami elektrycznymi w rolnictwie oraz z bezpieczeństwem pracy tych urządzeń. Niektóre z nich katedra prowadzi w porozumieniu z Centralnym Zarządem Elektryfikacji Rolnictwa, jak analizę procesów produkcyjnych w spółdzielniach i PGR wymagających zelektryfikowania, budowę wiejskich stacji wysokiego napięcia na słupach o poprzeczkach drewnianych, zaopatrywanie w wodę osiedli i suszenie siana (traw) za pomocą energii elektrycznej. Kilka prac katedry, dotyczących stosowania drewnianych słupów w sieciach elektrycznych, weszło w skład odpowiednich norm krajowych (np. norma PNE-19 001). W 1953 r. katedra opracowała do memoriału wymiany doświadczeń pomiędzy Polską i NRD artykuł o zakłóceniach w sieciach wysokiego napięcia i określeniu miejsca awarii.

Katedra Elektrotechniki Stosowanej i Akustyki (Kierownik — prof. nadzw. dr n. t. Ignacy Malecki). Katedra miała

w latach 1945—1949 ciężkie zadanie prowadzenia wykładów i ćwiczeń z elektrotechniki oraz laboratorium elektrotechnicznego dla ogromnej rzeszy studentów z Wydziału Mechanicznego, Inżynieryjnego i Chemicznego. Różniczkowanie i rozbudowa programu nauczania wywołały już w pierwszych latach potrzebę wprowadzenia wykładów specjalistycznych: na Wydziale Elektrycznym wykładów z oświetlenia elektrycznego i z elektroakustyki, a na Wydziale Architektury wykładów z akustyki budowlanej. Łączna liczba słuchaczy wynosiła przeciętnie około 300 w każdym semestrze. Katedra miała 4 asystentów.

Działalność naukową katedry podjęto w 1947 r., głównie w dziedzinie elektroenergetyki i akustyki technicznej. W latach 1948/49 zespół pracowników katedry przy współudziale kilku inżynierów spoza Uczelni wykonał dwie z najpoważniejszych w owym czasie prac z terenu Wybrzeża, mianowicie projekt elektryfikacji jednego z portów oraz projekt instalacyj elektrycznych jednego z wielkich zakładów przemysłowych.

W zakresie prac naukowych i naukowo-technicznych z akustyki na uwagę zasługują prace nad nowymi materiałami dźwiękochłonnymi z surowców zastępczych, projekty studiów radiofonicznych i sal teatralnych oraz konstrukcje urządzeń sterowanych impulsami dźwiękowymi. Ostatni z tematów był przedmiotem pracy doktorskiej adiunkta Zbigniewa Zubalewicza.

W roku 1951 prof. I. Malecki został przeniesiony do Politechniki Warszawskiej, a jego miejsce zajął prof. dr Józef Lenkowski. Zakres działalności katedry został przestawiony na zagadnienia radiotechniki. Wykłady z elektrotechniki przejęła Katedra Podstaw Elektrotechniki. W 1952 roku katedrę przeniesiono na powstający Wydział Łączności.

Katedra Podstaw Elektrotechniki (Kierownik — doc. mgr inż. Eugeniusz Kenig). Katedra została utworzona na początku 1945 r., lecz do r. 1949 nie była obsadzona. Objęła ona wykłady z elektrotechniki ogólnej na wydziałach nieelektrycznych oraz wykłady z encyklopedii maszyn i urządzeń elektrycznych na Wydziale Łączności. Wykłady te prowadziła poprzednio Katedra Elektrotechniki Stosowanej i Akustyki. Te same przedmioty prowadzi się także na Studium Wieczorowym.

Przedmioty prowadzone przez katedrę mają na wymienionych wydziałach raczej charakter przedmiotów ubocznych, encyklopedycznych. Wiąże się z tym mała liczba godzin wykładów i ćwiczeń. Dlatego też katedra ma

tylko 1 asystenta, chociaż liczba słuchaczy wynosi przeciętnie około 250 w każdym semestrze.

Katedra Podstaw Marksizmu i Leninizmu (Kierownik — zast. prof. Władysław Kutner). Katedra została uruchomiona w 1951 r. Prowadziła ona wykłady z podstaw marksizmu-leninizmu na kursie inżynierskim oraz wykłady na kursie magisterskim wszystkich wydziałów Uczelni.

Ze względu na znaczne obciążenie dydaktyczne personel katedry jest dosyć liczny, w jego skład wchodzi 2 p. o. samodzielnych pracowników naukowych, mianowicie kierownik katedry zast. prof. Władysław Kutner i zast. prof. mgr Janina Czernecka, 1 adiunkt i 10 asystentów.

Katedra organizuje dla pracowników naukowych Uczelni wykłady i zebrania dyskusyjne na tematy filozoficzne, ekonomiczne i społeczne oraz pomaga pracownikom nauki i aspirantom w opanowaniu filozofii marksistowskiej do przewodów kandydackich.

Stanisław Trzetrzewiński

WYDZIAŁ ŁĄCZNOŚCI

Dwie katedry utworzone w r. 1945 na Wydziale Elektrycznym, Katedra Radiotechniki i Katedra Teletechniki, stanowiły zaczątek Wydziału Łączności. Kierownikiem katedry i Zakładu Radiotechniki został prof. nadzw. dr Paweł Szulkin, a Katedrę Teletechniki objął, nie żyjący już obecnie, prof. nadzw. mgr inż. Łukasz Dorosz.

Lokal przydzielony Katedrze Radiotechniki mieścił się w prowizorycznej drewnianej wieży wybudowanej w czasie wojny i wskutek tego zaspokajał zaledwie najbardziej elementarne potrzeby katedry w zakresie dydaktyki. Sytuacja lokalowa Katedry Teletechniki nie była lepsza.

Trudnym, a jednocześnie najpilniejszym zadaniem, które stanęło przed pracownikami obu katedr, było zorganizowanie niezbędnych laboratoriów studenckich ze względu na to, że obie katedry rozpoczynały swoją działalność bez jakiegokolwiek sprzętu technicznego, gdyż po byłej Politechnice W. M. Gdańska nie przejęto żadnych nowoczesnych nadających się do użytku urządzeń i przyrządów pomiarowych. Najpoważniejszą trudność stanowiło zaopatrzenie tych laboratoriów w przyrządy, które trzeba było wykonywać własnymi siłami aż do r. 1947. Dopiero wówczas bowiem katedry uzyskały możność nabywania przyrządów pomiarowych w kraju i za granicą.

Poważną trudnością był brak odpowiednich programów nauczania. Postanowiono więc zaktualizować przedwojenne programy Politechniki Warszawskiej i Lwowskiej, uwzględniając postęp, jaki dokonał się w dziedzinie radiotechniki i teletechniki w latach wojny.

Pierwszy okres pracy dydaktyczno-wychowawczej, obejmującej jednolite czteroletnie studia, zakończył się w r. 1948 pierwszym egzaminem dyplomowym, do którego przystąpiło 9 absolwentów. Niektórzy z nich

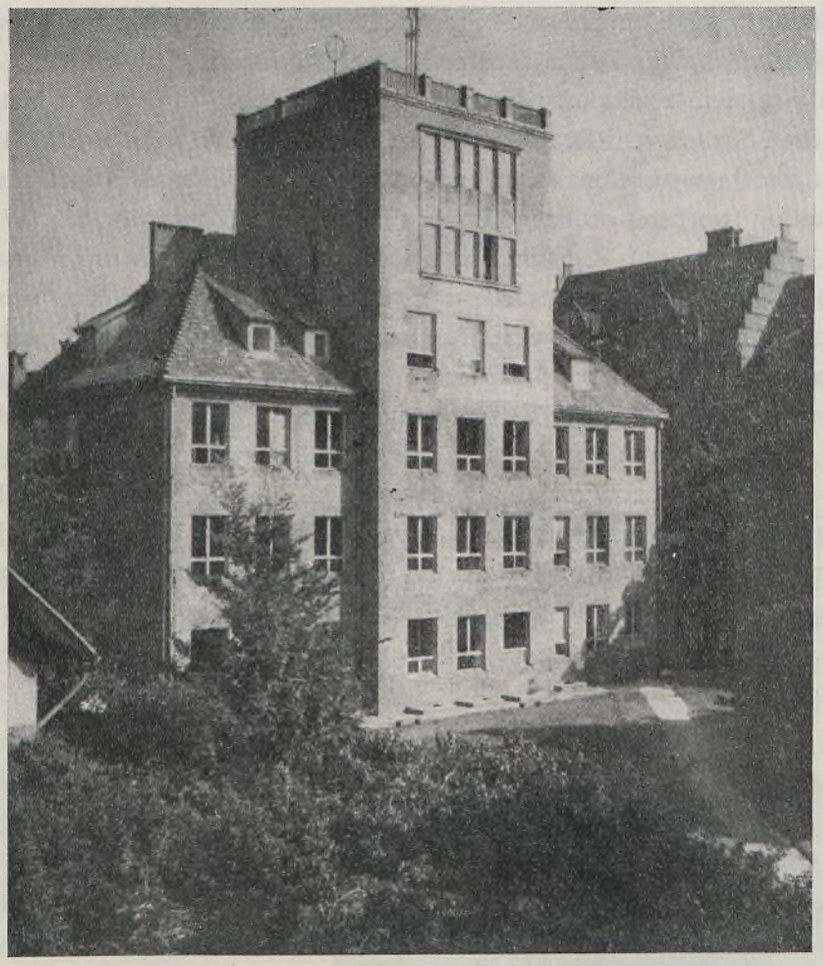

Nowy Gmach Wydziału Łączności

Facuité de Télécomunication. Nouveau bâtiment

zasilili szczupłe jeszcze grono pracowników naukowych w okresie jednolitych 4-letnich studiów. Zagadnienia łączności reprezentowane były wówczas na Wydziale Elektrycznym przez dwie sekcje, sekcję radiotechniki i sekcję teletechniki. Dalsza specjalizacja odbywająca się w ramach tych dwu sekcji miała miejsce dopiero na ostatnim roku studiów oraz w czasie wykonywania prac dyplomowych.

W okresie 1947—1952 nastąpiło czasowe wprowadzenie studiów dwustopniowych. Towarzyszyło temu zwiększenie się liczby kierunków i sekcji, a także przeobrażenie się niektórych kierunków w odrębne wydziały.

Zmiany te nie ominęły i Politechniki Gdańskiej. Ich podstawą stał się duży rozwój katedr łączności, a zwłaszcza Katedry Radiotechniki. Pierwszym sygnałem rozbudowy kierunku łączności było utworzenie Katedry Urządzeń Radiowych (Rozp. Min. Szk. Wyższ. i Nauki z dnia 20.IX.1950), która została wydzielona z Katedry Radiotechniki. W dwa lata później nastąpiło utworzenie osobnego Wydziału Łączności (Zarz. Min. Szk. Wyższ. z dn. 12.VII.1952 r.). Pociągnęło ono za sobą zasadnicze zmiany w charakterze katedr, polegające przede wszystkim na wyodrębnianiu bardziej wyspecjalizowanych dyscyplin. Tak więc Katedra Radiotechniki przemianowana została na Katedrę Urządzeń Radionadawczych, Katedra Urządzeń Radiowych na Katedrę Urządzeń Radioodbiorczych, Katedra Elektrotechniki Stosowanej i Akustyki na Katedrę Podstaw Telekomunikacji. Poza tym przeniesiono z Wydziału Elektrycznego dwie katedry: Teletechniki i Fizyki oraz utworzono nową Katedrę Teletechniki Łączeniowej. Dalej przemianowano Katedrę Teletechniki na Katedrę Przenoszenia Przewodowego oraz utworzono Katedrę Radionawigacji (Zarz. Min. Szk. Wyższ. z dn. 15.X.1953). Jednocześnie przy Katedrze Przenoszenia Przewodowego utworzono dwa nowe zakłady: 1. Linii i Układów Teletransmisyjnych oraz 2. Urządzeń Transmisyjnych.

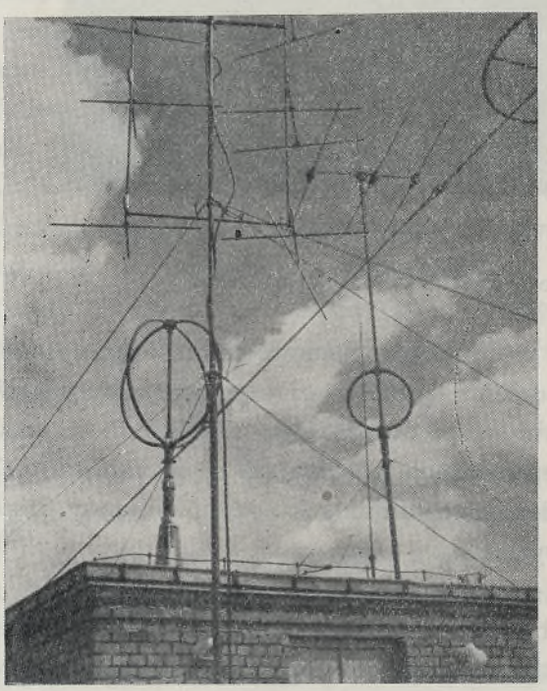

Wydział Łączności. Sieć anten laboratoryjnych

Faculté de Télécomunications. Les antennes de laboratoire

Nowy Wydział rozpoczął swą działalność z dniem 1 września 1952 w nowym, specjalnie wyposażonym budynku. Znajdują się w nim pracownie naukowe, biblioteka Wydziału, laboratoria, mała sala wykładowa, pomieszczenie dziekanatu, a także maszyny, ciemnia fotograficzna itd. W podziemiach zbudowany został basen, przystosowany specjalnie do badań w dziedzinie hydrolokacji. W tym samym roku, na krótko przed utworzeniem Wydziału Łączności, prof. Szulkin przeniósł się do Warszawy, a wraz z nim szereg wychowanków Politechniki Gdańskiej, pracowników Katedry i Zakładu Radiotechniki. Młody Wydział stanął więc z uszczuplonym poważnie gronem pracowników naukowych przed zwiększonymi zadaniami naukowymi i dydaktycznymi.

Organizację Wydziału Łączności powierzono prof. Łukaszowi Doroszowi, a pierwszym dziekanem Wydziału mianowany został zast. prof. mgr inż. Wiktor Szukszta, który pełnił te obowiązki od września 1955 r. Następnym z kolei dziekanem został zast. prof. mgr inż. Tadeusz Karolczak.

Utworzenie odrębnego Wydziału Łączności pozwoliło na znaczne pogłębienie specjalizacji. Znalazło to wyraz w cytowanym Zarządzeniu M. Sz. W. z dn. 12.VIII.1952 r., które ustala również profil Wydziału, dzieląc go na trzy oddziały: przenoszenia przewodowego, teletechniki łączeniowej oraz radiotechniki z sekcjami: radiotechniki nadawczej, odbiorczej oraz radionawigacji.

W związku z tymi zmianami trzeba było tworzyć nowe laboratoria specjalistyczne i opracować szereg wykładów, a wiele innych modyfikować. Szczególnie dużo wysiłku włożono w zorganizowanie w r. 1953 kursu magisterskiego dla radiotechników, którego program obejmował w większości wykłady, ćwiczenia i laboratoria nie posiadające swych odpowiedników w dawnych programach. Dużo uwagi poświęcono przy tym podstawowym przedmiotom teoretycznym. W roku 1955 utworzono także kurs magisterski dla teletechników.

Poza Katedrą I Fizyki, wszystkie pozostałe katedry mieszczą się w nowym budynku, stanowiącym siedzibę Wydziału Łączności. Gmach ten, który początkowo miał służyć tylko katedrom radiotechnicznym, użytkowany jest obecnie także przez Katedrę Teletechniki Łączeniowej i Katedrę Techniki Przenoszenia Przewodowego. Posiadany budynek, wobec wzrostu personelu oraz znacznego zwiększenia się liczby studentów, nie zaspokaja już naukowych i dydaktycznych potrzeb Wydziału. Istotną trudność sta-

nowi brak odpowiednich pomieszczeń dla laboratoriów specjalistycznych oraz pracowni dla dyplomantów.

Wyposażenie Wydziału w aparaturę naukowo-badawczą, początkowo słabe, poprawiało się z każdym rokiem, nie jest ono jednak w pełni wystarczające. Część urządzeń wykonana została samodzielnie przez pracowników poszczególnych katedr.

Bardzo poważną pozycję w pracy naukowej i dydaktycznej stanowi biblioteka Wydziału, która dziś liczy już około 3000 woluminów.

Ostatnio na Wydziale Łączności realizowano dwa programy: program dwustopniowy i program jednolitych studiów magisterskich, który wszedł w życie w r. 1954. Liczba absolwentów, którzy uzyskali dyplom na Wydziale Elektrycznym w latach 1948—1952, specjalizując się w zakresie radiotechniki lub teletechniki wynosiła: 98 ze stopniem magistra inżyniera i 93 ze stopniem inżyniera. Ogólna zaś liczba absolwentów, którzy ukończyli Wydział Łączności w ciągu trzech lat jego istnienia, wynosi 129, przy czym na absolwentów studium inżynierskiego przypada 114, a resztę stanowią absolwenci kursu magisterskiego.

Należy tu podkreślić, że poza kilkoma pracownikami naukowymi, którzy byli organizatorami Wydziału, reszta personelu naukowego rekrutuje się wyłącznie spośród absolwentów Politechniki Gdańskiej. Wychowankowie naszego Wydziału zasilili także katedry naukowe Polskiej Akademii Nauk, Politechniki Warszawskiej i innych placówek naukowo-badawczych w Polsce.

Równolegle z rozwojem Wydziału następował rozwój prac naukowych, prowadzonych przez poszczególne katedry. Prace te można podzielić na dwa kierunki: teoretyczny i doświadczalny. Kierunek teoretyczny obejmuje badania z zakresu syntezy obwodów liniowych i teorii komunikacji, a prace doświadczalne związane są najczęściej z konkretnymi potrzebami naszej gospodarki i obejmują dość szeroki wachlarz zagadnień. Do najważniejszych z nich zaliczyć należy miernictwo mikrofalowe, hydrolokację, technikę impulsową i miernictwo wielkości nieelektrycznych metodami elektrycznymi. Część tych prac prowadzi się w ramach istniejących przy katedrach gospodarstw pomocniczych, część zaś wykonuje się w oparciu o takie instytucje jak Przemysłowy Instytut Telekomunikacji czy w swoim czasie Morska Obsługa Radiowa Statków. Wyniki prac badawczych przedstawiane były na sesjach naukowych Politechniki Gdań-

skiej, publikowane w czasopismach naukowych, referowane na seminariach Zakładu Elektrotechniki Teoretycznej PAN, lub na specjalnych konferencjach organizowanych przez ten zakład.

Katedra I Fizyki (Kierownik — doc. dr Włodzimierz Mościcki). Katedra I Fizyki została zorganizowana w r. 1945. Z przedwojennych pomieszczeń katedry ocalały jedynie Auditorium Maximum, sala seminaryjna, niektóre pracownie studenckie, biblioteka i pokój przygotowawczy; z aparatury pomiarowej jedynie część zbiorów demonstracyjnych.

Pierwszym kierownikiem Katedry I Fizyki został profesor Politechniki Warszawskiej dr Mieczysław Wolfke, który po krótkiej działalności na terenie Gdańska zmarł w Szwajcarii w 1945 r. Do końca tego roku rolę kuratora katedry sprawował prof. dr I. Adamczewski. Na dłużej związał się z katedrą prof. dr Arkadiusz Piekara, kierując jej pracą naukową i dydaktyczną od r. 1946 do r. 1952. Jego głównie zasługą jest zorganizowanie katedry.

W roku 1954 kierownictwo katedry objął doc. dr W. Mościcki.

Obecnie personel naukowy i techniczny składa się z 2 samodzielnych pracowników naukowych (w tym zast. prof. dr J. Olszewski reprezentuje fizykę teoretyczną), 3 adiunktów, 7 asystentów i 5 pracowników naukowo-technicznych.

Katedra I Fizyki zajmuje kompleks pomieszczeń wspólnie z Katedrą II Fizyki należącą do Wydz. Chemicznego. Obydwie katedry mają wspólne pomieszczenia, urządzenia i przyrządy służące do celów dydaktycznych: wielką salę wykładową, salę seminaryjną, bibliotekę, zbiory demonstracyjne, pracownie studenckie, instalacje wysokiego napięcia, skraplarkę, akumulatornię itp. Natomiast pracownie do badań naukowych i aparatura naukowa stanowią odrębny majątek każdej z katedr.

W ciągu dziesięciolecia zarówno laboratoria, jak i demonstracje wykładowe były stale unowocześniane i rozszerzane. Zbudowano własnymi siłami nowoczesną aparaturę wysokiego napięcia (do 120 kV). Zmontowano wielki elektromagnes do badań naukowych, który później został przekazany do Katedry Fizyki Doświadczalnej Uniwersytetu A. Mickiewicza w Poznaniu. Również niektóre inne urządzenia i przyrządy Katedry I Fizyki zasiliły pracownie naukowe Katedry Fizyki Doświadczalnej Uniwersytetu w Poznaniu w związku z przeniesieniem prof. A. Piekary.

Wyposażenie katedry w przyrządy naukowe częściowo należy do PAN, której Komitet Geologiczny subsydiuje pracę nad chronologią metodą ^{14}C. Katedra posiada jedyny w Polsce przyrząd do datowania zabytków organicznych metodą ^{14}C, zmontowany przez doc. dr W. Mościckiego jeszcze w r. 1948—50 na Uniwersytecie w Poznaniu, a następnie udoskonalony w latach 1954—1956 w Politechnice Gdańskiej.

Praca dydaktyczna katedry obejmowała w okresie 1946—1952 r. podstawowe wykłady z fizyki dla studentów I roku Wydziałów Elektrycznego, Mechanicznego i Budowy Okrętów. Dla lat wyższych odbywały się wykłady z fizyki współczesnej oraz teorii elektryczności i magnetyzmu, których słuchali studenci sekcji radiotechnicznej i teletechnicznej. Poza tym katedra prowadziła wykłady i ćwiczenia dla studentów Wydziału Elektrycznego i Mechanicznego Wieczorowej Szkoły Inżynierskiej.

Od roku 1954 Katedra I Fizyki obsługuje wydziały: Łączności, Elektryczny, Mechaniczny Studium dziennego i wieczorowego oraz wydziały: Elektryczny i Mechaniczny Studium zaocznego.

Tematyka badań naukowych prowadzonych w okresie od 1946—1952 r. w Katedrze I Fizyki obejmowała głównie problemy badań zjawiska polaryzacji dielektrycznej i nasycenia w cieczach dipolowych oraz badań ferro-elektryków.

W okresie 1952—1953 r. praca naukowa była prowadzona jedynie przez adiunkta mgr B. Piekarę, który kontynuował pracę na temat zjawisk elektrooptycznych w dielektrykach stałych na pograniczu fazy ciekłej.

W związku z objęciem katedry w r. 1954 przez prof. dr W. Mościckiego główne kierunki prac naukowych zostały zmienione. Obok pracy nad zjawiskiem elektrooptycznym Kerra szereg prac naukowych katedry koncentrowano na zagadnieniu izotopu ^{14}C, geochronologii metodą ^{14}C, wzbogacania ^{14}C metodą termodyfuzji, bioseparacji ^{14}C w procesie fotosyntezy. Ponadto prowadzono prace nad licznikami cząstek jonizujących i wyładowaniami koronowymi. W związku z dyrektywami PKPG katedra nastawiona była na prace w dziedzinie półprzewodników, który to kierunek zostanie w przyszłości silnie powiązany z pracami katedr specjalistycznych Wydziału Łączności. Pracuje się też nad związkiem teorii reprezentacji grupy Lorentza z teorią cząstek elementarnych. Problem wzbogacenia ^{14}C metodą termodyfuzji jest tematem dwóch prac kandydackich.

Wzmożona praca naukowa w ostatnim okresie znalazła swój wyraz w sześciu referatach wygłoszonych na ostatniej sesji naukowej Politechniki

(1954-55). W druku znajduje się praca mgr A. Rowskiego pt. *Bemerkungen zur Berechnung des Polarisationsgrades aus der Kompensationseinstellung des Glasplattensatzes.* „Acta Phys. Pol." 16 (1956).

W związku ze szkoleniem młodej kadry organizuje się dla pomocniczych pracowników nauki specjalne wykłady, dotyczące niektórych problemów fizyki współczesnej. Urządza się także wspólnie z Katedrą II Fizyki stałe seminarium (konwersatorium) prowadzone przez kierowników obu katedr.

Katedra bierze udział w pracach Komitetu Geologii Polskiej Akademii Nauk.

Oprócz działalności dydaktycznej i naukowej obie katedry Fizyki uprawiają działalność popularyzacyjną. W roku 1947 zorganizowany został Gdański Oddział Polskiego Towarzystwa Fizycznego, którego członkami są w głównej mierze pracownicy naukowi obu katedr. Oddział co roku urządza cykle odczytów popularnych z różnych dziedzin fizyki oraz narady dydaktyczne wspólnie z nauczycielami szkół średnich.

Katedra Podstaw Telekomunikacji (Kierownik — zast. prof. mgr. inż. Roman Zimmermann). Katedra wraz z zakładem powstała z chwilą utworzenia Wydziału Łączności w r. 1952. W skład katedry, poza kierownikiem, wchodzi jeszcze 2 samodzielnych pracowników nauki, doc. mgr inż. Leon Drozdowicz i zast. prof. mgr inż. Tadeusz Karolczak oraz 4 asystentów i 2 pracowników naukowo-technicznych.

Zakres działalności dydaktycznej katedry obejmuje obok takich przedmiotów teoretycznych, jak podstawy telekomunikacji, wzmacniacze, miernictwo teleelektryczne, telekomunikacyjne i radiotechniczne, telewizja, anteny i rozchodzenie się fal, także ogólne laboratoria: lamp elektronowych, teleelektryczne i telekomunikacyjne.

Problematykę naukową podzielić można na dwa zasadnicze kierunki: miernictwo elektryczne wielkości nieelektrycznych i miernictwo mikrofalowe. Miernictwo elektryczne wielkości nieelektrycznych wprowadzone zostało dopiero w ostatnich latach jako oddzielny przedmiot wykładowy, w związku z bardzo dużym zainteresowaniem, jakim cieszy się ono w różnych dziedzinach nauki i techniki. Katedra zajmuje się systematycznie ogólnym rozwojem tej dziedziny i jej wybranych działów współpracując z szeregiem zainteresowanych katedr Politechniki Gdańskiej. W trakcie organizowania znajduje się pierwsze laboratorium tego rodzaju. Do

ciekawszych problemów należy mikrometria elektronowa, badanie drgań mechanicznych, indykowanie silników szybkobieżnych i termometria oporowa. Miernictwo mikrofalowe rozwija się w kierunku projektowania i praktycznej realizacji zestawów pomiarowych, które konieczne są zarówno do prowadzenia prac naukowych w zakresie techniki mikrofalowej, jak również do celów szkoleniowych.

Katedra Techniki Przenoszenia Przewodowego (Kierownik — prof. nadzw. mgr inż. Feliks Błocki). Katedra Techniki Przenoszenia Przewodowego powstała w 1953 r. w wyniku reorganizacji Katedry Teletechniki. Kierownikiem Katedry Teletechniki był zmarły w 1954 r. prof. Łukasz Dorosz. Personel naukowy katedry w pierwszych latach jej istnienia stanowił — wobec braku specjalistów najpierw 1 pomocniczy pracownik nauki, a później 2. Dopiero po 1949 r., w którym ukończyli studia pierwsi absolwenci, wzrósł liczebnie personel katedry i rozszerzył się zakres jej pracy. W oparciu o niewielkie dotacje finansowe adaptowano przejęte pomieszczenia do celów laboratorium studenckiego oraz wykonano szereg przyrządów i układów pomiarowych własnymi siłami, tworząc podstawę do prac naukowo-badawczych.

Przy katedrze, obok jednocześnie utworzonego zakładu o tej samej nazwie, zarządzenie Ministra Szkolnictwa Wyższego wprowadziło od 1.IX. 1953 r. dalsze dwa zakłady: Linii i Układów Teletransmisyjnych oraz Urządzeń Teletransmisyjnych.

Po śmierci prof. Dorosza opiekę nad katedrą sprawował zast. prof. W. Szukszta, a od 1.XI.1955 objął ją profesor Politechniki Warszawskiej mgr inż. Feliks Błocki. Personel katedry składa się obecnie z 1 samodzielnego pracownika naukowego, 1 aspiranta, 4 asystentów i 2 pracowników naukowo-technicznych. Zajęcia dydaktyczne obejmują wykłady oraz ćwiczenia rachunkowe i laboratoryjne. Szkolenie prowadzi się w zakresie teoretycznych podstaw transmisji w układach przewodowych, jak również zagadnień urządzeniowych telefonii naturalnej i wielokrotnej oraz telegrafii wielokrotnej.

W okresie 10-lecia katedra przygotowała do pracy zawodowej około 80 inżynierów, specjalistów w zagadnieniach techniki przenoszenia przewodowego.

Katedra Teletechniki Łączeniowej (Kierownik— zast. prof. mgr inż. Wiktor Szukszta). Katedra wraz z zakładem o tej samej

nazwie utworzona została 1 września 1952 r., a kierownictwo jej objął zast. prof. mgr inż. Wiktor Szukszta. Prace naukowe i dydaktyczne z zakresu teletechniki łączeniowej prowadzone były jednak przez obecnego kierownika katedry od chwili powstania Politechniki Gdańskiej w ramach istniejącej wówczas na Wydziale Elektrycznym Katedry Teletechniki. W ciągu

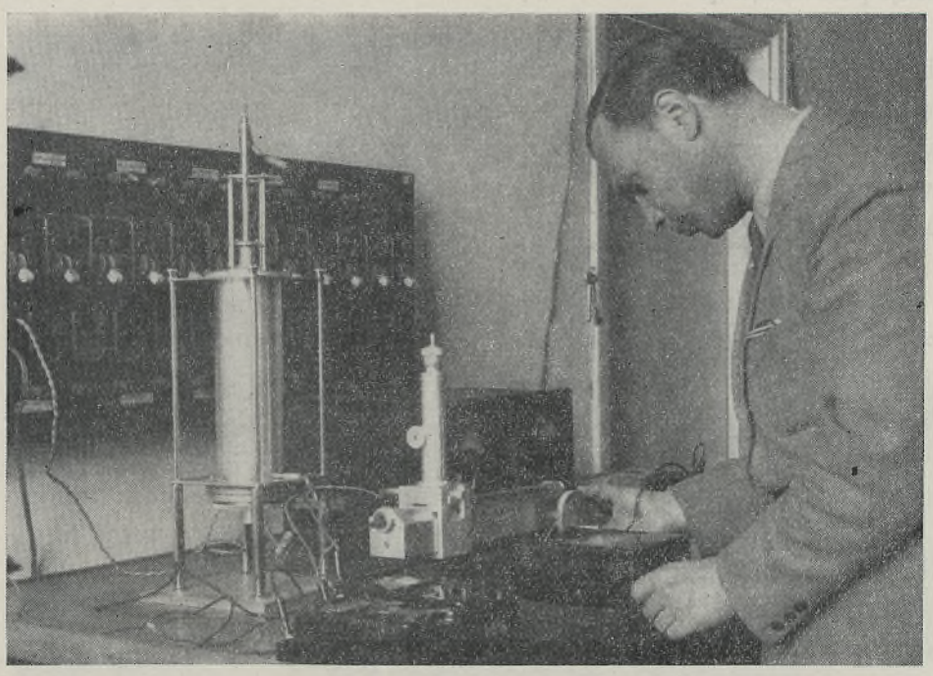

Wydział Łączności. Pomiar długości fali generatora mikrofalowego na aparaturze wykonanej w Katedrze Urządzeń Nadawczych

Faculté de Télécomunications. Mesure de longueur d'onde d'un générateur u.h.f. à l'ondemetre construit au laboratoire de la Chaire de Technique des Emetteurs

kilku lat istnienia odrębnej Katedry Teletechniki Łączeniowej zorganizowano laboratoria dydaktyczne i stworzono podstawę do prac naukowo-badawczych. Mimo to katedra w dalszym ciągu odczuwa poważne braki w wyposażeniu technicznym.

Personel katedry składa się obecnie z 1 samodzielnego pracownika nauki, 1 adiunkta, 2 asystentów i 1 pracownika naukowo-technicznego.

Katedra rozwija swą działalność naukową i dydaktyczną w dziedzinie automatycznej telefonii łączeniowej i telegrafii łączeniowej, w której szczególny nacisk kładzie się na teorię układów przekaźnikowo-stykowych,

impulsowanie zdalne, opracowanie elementów i układów automatyki telefonicznej oraz na zagadnienie automatycznych łącznic telegraficznych. Praca dydaktyczna obejmuje 22 różne przedmioty wykładane na Wydziale Łączności w ramach programu inżynierskiego i magisterskiego oraz 4 odrębne laboratoria dla studentów sekcji teletechniki łączeniowej i teletransmisji przewodowej.

Katedra Teletechniki Łączeniowej ma w swym dorobku 5 wydanych drukiem publikacji z zakresu teletechniki łączeniowej i automatyki przemysłowej oraz kilka publikacji wewnętrznych o charakterze dydaktycznym, związanych z projektami przejściowymi i ćwiczeniami prowadzonymi w laboratoriach. Poza tym opracowano 8 konstrukcji modelowych dla użytku instytucji naukowo-badawczych.

Katedra Urządzeń Radionadawczych (Kierownik — zast. prof. mgr inż. Leonard Knoch). Katedra Urządzeń Radionadawczych powstała w 1952 r. z istniejącej poprzednio na Wydziale Elektrycznym Katedry Radiotechniki. Organizatorem i długoletnim kierownikiem Katedry Radiotechniki był prof. nadzw. dr inż. Paweł Szulkin. Ten okres działalności związany jest z dynamicznym rozwojem prac dydaktycznych i naukowych w zakresie radiotechniki. Na lata te przypada także intensywne szkolenie młodej kadry naukowej, dzięki czemu można było później utworzyć odrębny Wydział Łączności, a także zasilić wykwalifikowanymi pracownikami inne placówki naukowe i produkcyjne naszego kraju.

Zainteresowania naukowe katedry koncentrują się w tym okresie na technice fal ultrakrótkich. Dla stworzenia szerszych możliwości doświadczalnych, jak również ze względów ekonomicznych, nawiązany zostaje kontakt z Ministerstwem Żeglugi. W roku 1947 powstaje P. P. Morska Obsługa Radiowa Statków, prowadzona początkowo przez prof. Szulkina, a później przez inż. J. Lenkowskiego; w ten sposób rozwija się współpraca z wymienionym resortem w dziedzinie radionawigacji morskiej.

Kulminacyjny punkt rozwoju ogólnego i największe nasilenie prac naukowych osiąga Katedra Radiotechniki w latach 1950—1952. W tym też okresie prof. Szulkin organizuje w Gdańsku Oddział Państwowego Instytutu Telekomunikacyjnego. Ilość pomocniczych pracowników nauki początkowo nieliczna, zwiększa się do kilkunastu osób. Rozwój prac naukowych zadokumentowany zostaje na pierwszej sesji naukowej Politechniki licznie zgłoszonymi referatami. Organizuje się także wewnętrzne publi-

kacje naukowe, które w ciągu jednego roku osiągają liczbę kilkunastu pozycji.

W roku 1952 Katedra Radiotechniki rozbija się na 3 katedry: Urządzeń Radionadawczych, Urządzeń Radioodbiorczych oraz Podstaw Telekomunikacji. Katedry te współpracują w ramach Zakładu Radiotechniki. Kierownikiem Katedry Urządzeń Radionadawczych został zast. prof. mgr inż. Leo-

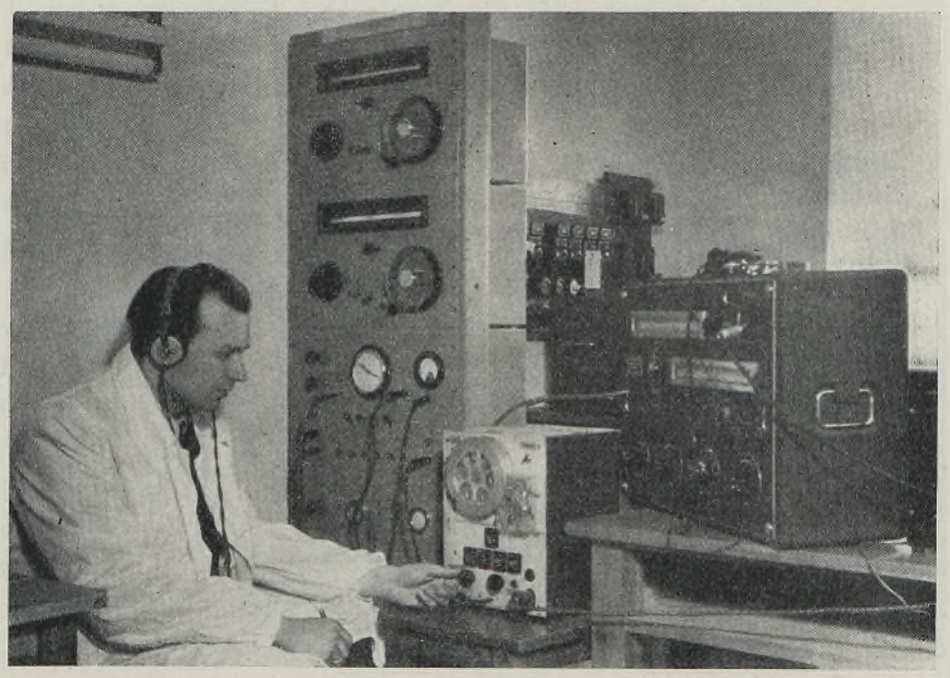

Katedra Urządzeń Radionadawczych. Pomiar czasu i stałości częstotliwości

Chaire de Technique des Émetteurs. Mesure de temps et de stabilité de la fréquence

nard Knoch. Personel tej katedry składa się obecnie z 3 asystentów i 2 pracowników naukowo-technicznych.

Praca dydaktyczna objęła wykłady, seminaria, projektowanie, ćwiczenia teoretyczne i laboratoryjne. Przy katedrze zostało zorganizowane laboratorium specjalizacyjne z uwzględnieniem zagadnień mikrofalowych. Wykonano szereg dyplomowych prac magisterskich z dziedziny mikrofal i fal ultrakrótkich. Przedmiotem wykładów były zagadnienia specjalistyczne, związane ściśle z techniką nadawczą, jak generacja i stabilizacja częstotliwości, modulacja, teoria drgań oraz pokrewne, do których należą: radiofonia, radiokomunikacja, zasilanie urządzeń radiowych.

Początkowo istniały bardzo poważne braki w wyposażeniu laboratoryjnym. Z czasem stan ten uległ znacznej poprawie, dzięki dużej ilości przyrządów wykonanych we własnym zakresie oraz dzięki aparaturze zakupionej w kraju i za granicą.

Tematyka naukowa związana jest z techniką nadawczą w zakresie mikrofal i fal decymetrowych. Ponadto Zakład Radiotechniki opracowuje

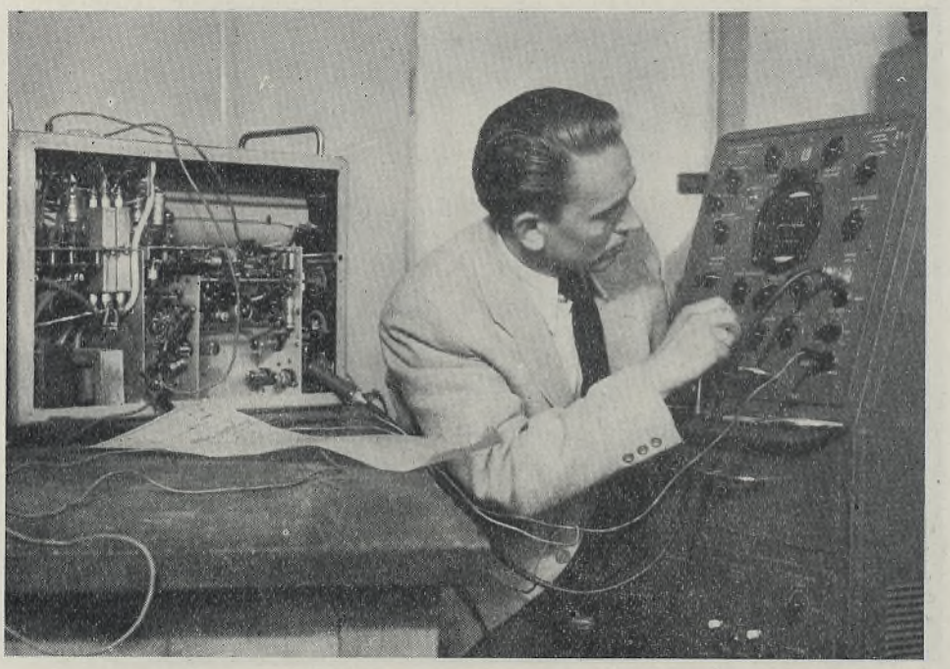

Zakład Radiotechniki. Kontrola przyrządów pomiarowych na synchroskopie

Institut de Radiotechnique. Contrôle des appareils de mesure au synchroscope

specjalne urządzenia pomiarowe. Do chwili utworzenia oddzielnej Katedry Radionawigacji w tematyce naukowej Katedry Urządzeń Radionadawczych mieściły się również prace w dziedzinie radionawigacji morskiej i lotniczej.

Personel katedry brał czynny udział w sesjach naukowych Politechniki Gdańskiej, opublikował kilka artykułów w czasopismach naukowo-technicznych, brał stały udział w seminariach Zakładu Elektrotechniki Teoretycznej PAN oraz sesjach naukowych PAN. Katedra opracowała referat naukowo-problemowy na temat systemów radiofonizacji na konferencję naukowo-techniczną, zorganizowaną przez Ministerstwo Poczt i Telegrafów.

Katedra Urządzeń Radioodbiorczych (Kierownik — prof. nadzw. dr n. t. Józef Lenkowski). Katedra utworzona została w 1950 r. Początkowo personel składał się z 1 samodzielnego pracownika nauki i 1 asystenta, na koniec dziesięciolecia zaś poza kierownikiem w skład katedry wchodziło 2 aspirantów naukowych, 2 adiunktów, 5 asystentów i 1 pracownik naukowo-techniczny.

Prace dydaktyczne obejmowały wykłady z zakresu urządzeń radioodbiorczych i wzmacniaczy pasmowych, laboratorium ogólne, w którym studenci zapoznają się z działaniem podstawowych układów radiotechnicznych oraz laboratoria specjalne, przeznaczone do szkolenia w zagadnieniach techniki odbiorczej. Poza tym katedra prowadziła wykłady teoretyczne, obejmujące takie dziedziny, jak teoria informacji, teoria pola, mikrofale oraz teoria obwodów komunikacyjnych.

Problematyka naukowa katedry była związana z techniką odbiorczą w zakresie fal bardzo krótkich oraz pewnymi działami teorii łączności. Prace teoretyczne, które prowadzone były dotychczas w dziedzinie syntezy obwodów liniowych, rozszerzyły się także na teorię informacji.

Personel katedry brał czynny udział we wszystkich sesjach naukowych Politechniki Gdańskiej, zgłaszając na nie szereg referatów. Katedra współpracuje z Zakładem Teorii Łączności PAN; poza tym katedra bierze udział w pracach C. C. I. R. (Comité Consultatif International des Radiocommunications) oraz U. R. S. I. (Union Radio Scientifique Internationale).

Współpraca z przemysłem, zapoczątkowana przy tworzeniu się P. P. Morska Obsługa Radiowa Statków, rozwijała się z każdym rokiem. Poważną rolę w tym rozwoju spełniał Zakład Radiotechniki oraz istniejąca przy katedrze Samodzielna Pracownia Przemysłowego Instytutu Telekomunikacji w Warszawie.

Ostatnio rozpoczęto produkcję specjalnych urządzeń pomiarowych dla potrzeb pokrewnych katedr i przemysłu.

Katedra Radionawigacji (Kierownik — zast. prof. mgr inż. Zenon Jagodziński). Katedra Radionawigacji jest najmłodszą katedrą na Wydziale Łączności, gdyż utworzona została dopiero w dn. 1.IX.1953 r., a pierwszym rokiem działalności był rok 1954/55. W styczniu 1955 r. kierownictwo jej objął zast. prof. mgr inż. Zenon Jagodziński. Personel składa się obecnie z 1 asystenta i 1 pracownika naukowo-technicznego.

Specjalność, którą katedra obecnie reprezentuje, trwała już na Politechnice Gdańskiej od szeregu lat. W r. 1948 wprowadzono radionawigację jako przedmiot wykładany na ostatnim roku studiów, a w latach następnych rozszerzono program przez dalsze wykłady. Po utworzeniu Wydziału Łączności zorganizowane zostało laboratorium, którego częścią składową jest basen, przeznaczony do badania ultradźwiękowych urządzeń radionawigacyjnych. W wyniku tego rozwoju powstała na Wydziale w r. 1952 odrębna sekcja radionawigacji.

Do zajęć dydaktycznych katedry należą wykłady i ćwiczenia laboratoryjne. Na wykładach omawia się teorię i konstrukcję radionawigacyjnych urządzeń morskich i lotniczych, warunki ich pracy i eksploatację. Tematyka wykładów obejmuje też radiogoniometryczne urządzenia długofalowe i ultrakrótkofalowe, hiperboliczne systemy impulsowe i interferencyjne, morskie urządzenia ultradźwiękowe oraz systemy radiolokacyjne. Wyposażenie laboratoryjne, poza podstawowymi przyrządami pomiarowymi, uzyskano dzięki wydatnej pomocy instytucji, z którymi katedra współpracowała, a zwłaszcza Zarządu Lotnictwa Cywilnego i Centralnego Zarządu Polskiej Marynarki Handlowej.

Tematyka naukowa katedry obejmuje morskie urządzenia ultradźwiękowe i zagadnienia pomiaru fazy w interferencyjnych systemach hiperbolicznych. Ostatnio podjęto również prace z radiogoniometrii lotniczej oraz radionawigacyjnych urządzeń impulsowych. Postępy prac naukowych referowano kilkakrotnie na sesjach naukowych Politechniki Gdańskiej. W roku 1954 opracowano i wykonano prototyp pierwszego w Polsce hydrolokatora do wykrywania wraków i ławic rybnych. W zakresie morskich urządzeń ultradźwiękowych katedra współpracuje z Zakładem Badania Drgań PAN. Ostatnio podjęto także współpracę z Głównym Zarządem Geodezji i Kartografii, która ma na celu zbadanie możliwości zastosowania urządzeń radiolokacyjnych w geodezji. Katedra utrzymuje ścisłą łączność z przemysłem, a w szczególności współpracuje z Morską Obsługą Radiową Statków w Gdyni i Polskim Ratownictwem Okrętowym. Istnieje też pewna forma doradztwa technicznego, udzielanego przez pracowników katedry przy opracowywaniu planów rozwojowych lotnictwa cywilnego.

J. Lenkowski i St. Niedźwiecki

WYDZIAŁ MECHANICZNY

Z byłych bardzo dobrze urządzonych laboratoriów Gdańskiej Politechniki niemieckiej w momencie przejęcia przez polskie władze, niestety, niewiele pozostało. Mimo to cenną pozostałością dla mającego powstać Wydziału Mechanicznego stanowiły maszyny energetyczne w Laboratorium Badania Maszyn (starej konstrukcji, jednak nadające się do celów dydaktycznych), maszyny do badania materiałów dla Laboratorium Wytrzymałości, a także tunel aerodynamiczny starej konstrukcji oraz tunel wodny dla Laboratorium Hydro- i Aeromechaniki.

Stanowisko pierwszego dziekana Wydziału Mechanicznego powierzono b. profesorowi i długoletniemu dziekanowi Wydziału Mechanicznego Politechniki Warszawskiej — prof. Karolowi Taylorowi. Stanowisko pomocnika dziekana — mgr inż. Wiktorowi Wiśniewskiemu, termodynamikowi, b. adiunktowi Politechniki Lwowskiej.

Znaczenie Politechniki Gdańskiej dla polskiej nauki i kultury pomogło Rektorowi pozyskać wybitnych naukowców i dydaktyków: prof. dr.inż. Michała Broszkę, b. profesora Politechniki Warszawskiej; prof. inż. Edwarda Tadeusza Geislera, b. profesora Politechniki Lwowskiej; prof. dr n. t. Maksymiliana Tytusa Hubera, b. profesora Politechniki Lwowskiej i Warszawskiej; prof. inż. Adolfa Polaka, b. profesora Politechniki Lwowskiej; doc. dr A. Piekarę, b. docenta Uniwersytetu Jagiellońskiego; inż. Władysława Floriańskiego, zast. profesora Wydziału Mechanicznego Politechniki Lwowskiej oraz kierownika oddziału Mechanicznego w Lwowskiej Szkole Przemysłowej. W r. 1946 podjął także pracę inż. Marian Sienkowski, metaloznawca, b. kierownik działu badania stali w Instytucie Metaloznawstwa przy Politechnice Warszawskiej.

Pozyskano też wyróżniających się młodych naukowców, jak: dr n.t. Jarosława Naleszkiewicza, do r. 1939 kierownika działu badania płatowców

w Instytucie Badań Lotnictwa, inż. Józefa Wysockiego, b. adiunkta Instytutu Aerodynamicznego przy Politechnice Warszawskiej; inż. Mariana Piątka, b. adiunkta Katedry Wytrzymałości Materiałów Politechniki Lwowskiej; inż. Romana Stefka, b. adiunkta Mechanicznej Stacji Doświadczalnej Badania Materiałów przy Politechnice Lwowskiej, a także kilku dawnych konstruktorów przemysłu maszynowego: inż. Henryka Więckiewicza, inż. Kazimierza Zygmunta, inż. Tadeusza Gerlacha, inż. Władysława Krzyżanowskiego i inż. Alfreda Rachalskiego, którzy z czasem weszli w skład grona profesorskiego.

Podjęli także pracę dla Wydziału Mechanicznego kierownicy katedr Wydziału Budowy Okrętów: dr inż. Robert Szewalski, profesor Katedry Turbin Parowych Politechniki Lwowskiej i inż. Antoni Kozłowski, b. długoletni inżynier Dozoru Kotłów Parowych.

*

Wydział Mechaniczny stawiał sobie następujące cele:

1. Ogólne przygotowanie inżynierów mechaników, konstruktorów, ruchowców i technologów w oddziałach konstrukcji i eksploatacji maszyn oraz mechanicznej technologii maszyn (głównie obróbka metali skrawaniem, obrabiarki do metali).

2. Specjalizacyjne przygotowanie inżynierów w działach nowych, przed wojną nie prowadzonych, a niezbędnych wobec potrzeb życia gospodarczego nowej Polski i wielkiego postępu w technice maszyn i mechanizacji pracy.

3. Uwzględnienie w organizacji naukowej i dydaktycznej regionalnych potrzeb i perspektyw gospodarczych przymorskiego pasa kraju.

Wypełnienie celów podanych w punktach 2 i 3 skłoniło do podjęcia i utworzenia nie prowadzonych w Polsce w latach przedwojennych: Oddziału Maszyn Rolniczych i Mechanizacji Rolnictwa, Oddziału Maszyn do Obróbki Drewna i Technologii Wyrobów z Drewna oraz Sekcji Maszyn Budowniczych ze specjalnym naciskiem na maszyny do robót ziemnych i wodnych.

Początkowo nie przewidywano tworzenia sekcji lotniczej, licząc się z utworzeniem jej na innej uczelni, przy odpowiedniej bazie laboratoryjnej; zachowany jednak w Gdańsku tunel aerodynamiczny, aczkolwiek starej konstrukcji, lecz dobry jako pomoc do nauczania aerodynamiki, a także obecność w Gdańsku aerodynamika prof. Wysockiego skłoniła do przejściowego podjęcia nauczania także na Sekcji Lotnictwa.

Poza tym uzyskano Katedrę Maszyn dla Przerobu Płodów Rolnych, przedmiot bardzo ważny dla gospodarki narodowej, który przed wojną nie był wykładany na politechnikach.

Katedry: Kotłów Parowych, Pomp i Spawalnictwa, chociaż związane z Wydziałem Mechanicznym, umieszczono na Wydziale Budowy Okrętów; katedry te miały służyć obu wydziałom.

Wydział Mechaniczny stanowił od chwili jego powstania osobną jednostkę organizacyjną, a postanowienie Dekretu Min. Oświaty z maja 1945 przewidujące stworzenie Wydziału Mechaniczno-Elektrycznego na mocy zarządzenia Rektora nie weszło w życie. Decyzja ta została w pełni uznana i zatwierdzona formalnie przez Ministra Oświaty dekretem z dnia 2 listopada 1949 r.

*

Wydział Mechaniczny rozpoczął niekompletne jeszcze wykłady i ćwiczenia dla I i II roku już w listopadzie 1945 r., w salach zrujnowanych i nieogrzanych.

Część wykładów i ćwiczeń na latach III i IV rozpoczęto od lutego 1946 r., a już w dniu 12 marca 1946 r. Rada Wydziału Mechanicznego nadała dwa pierwsze stopnie inżynierów-mechaników (według przedwojennej ustawy).

W chwili rozpoczęcia pracy dydaktycznej w skład Wydziału Mechanicznego wchodziły następujące czynne katedry: 1) Matematyki (prof. nadzw. dr St. Turski), 2) Fizyki (prof. nadzw. dr A. Piekara), 3) Mechaniki Technicznej (prof. zw. dr M. T. Huber), 4) Wytrzymałości Materiałów i Wyższych Zagadnień Mechaniki (prof. zw. dr M. T. Huber), 5) Rysunku Technicznego (prof. nadzw. inż. W. Floriański), 6) Obróbki Metali (inż. L. Eker), 7) Budowy Obrabiarek do Metali (prof. zw. inż. E. Geisler), 8) Teorii Maszyn Cieplnych (zast. prof. inż. W. Wiśniowski), 9) Pomiarów, Badania Maszyn i Gospodarki Cieplnej (zast. prof. inż. A. Kozłowski), 10) Elementów Maszyn (prof. nadzw. inż. A. Polak), 11) Budowy Maszyn Dźwigowych i Przenośników (prof. zw. inż. S. Łukasiewicz), 12) Silników Spalinowych (prof. zw. inż. K. Taylor), 13) Hydromechaniki oraz Budowy Turbin Wodnych (prof. zw. inż. M. Broszko), 14) Budowy Pojazdów Mechanicznych (prof. nadzw. inż. M. Dębicki), 15) Aerodynamiki (prof. nadzw. inż. J. Wysocki), 16) Ekonomii Politycznej (zast. prof. mgr Z. Grabski), 17) Organizacji Pracy Umysłowej i Psychotechniki (zast. prof. Szwarc).

Przedmiot tej ostatniej katedry był nowością w dydaktyce Politechniki. Miał na celu już od pierwszego roku zaznajamiać studentów z metodyką pracy umysłowej, aby pomóc im w uczeniu się, a w przyszłości w organizowaniu pracy umysłowej osobistej i zespołowej.

Wykłady i ćwiczenia z turbin parowych i spalinowych oraz z kotłów parowych dla Wydziału Mechanicznego rozpoczęły katedry Wydziału Budowy Okrętów.

Prowadzony od r. 1946 kilkugodzinny wykład teorii mechanizmów był pierwszym obowiązkowym wykładem tego przedmiotu w programie polskiej politechniki.

Katedra Fizyki została w r. 1946 przeniesiona na Wydział Elektryczny, zgodnie z wnioskiem obu zainteresowanych wydziałów. Katedra Metaloznawstwa i Materiałoznawstwa rozpoczęła swą działalność w r. 1946 od chwili objęcia jej przez prof. M. Sienkowskiego.

Sześć katedr, z powodu niemożności pozyskania odpowiednich fachowców, nie mogło zacząć swej działalności w 1946 r. Były to katedry: Budowy Parowozów i Maszyn Parowych, Maszyn Budowlanych, Budowy Maszyn Rolniczych, Budowy Maszyn do Przerobu Płodów Rolnych, Budowy Obrabiarek do Drewna oraz Konstrukcji i Budowy Płatowców.

Wszystkie katedry, które w r. 1945 zaczynały swą działalność przy olbrzymich brakach i trudnościach, do r. 1948/49 otrzymały po wyremontowaniu gmachu głównego pomieszczenia, w których można było prowadzić już nie tylko pracę dydaktyczną, ale i naukową w niedużym zakresie. Zaopatrzyły się w skromne urządzenia laboratoryjne i biblioteki specjalne. Pozyskały nowych asystentów, eliminując siły słabsze, oraz wyszkoliły swych pomocniczych pracowników do dobrej pracy dydaktycznej. Przygotowały się do podjęcia prawidłowej i poważnej pracy naukowej.

Pracę dydaktyczną rozpoczętą w r. akad. 1945/46 prowadzono według tymczasowego programu opracowanego przez Komisję Programową złożoną z dziekana prof. Taylora, prof. Łukasiewicza i prof. Geislera, na razie tylko na oddziałach konstrukcyjnym, samochodowym i technologicznym. Program wzorowano na programach przedwojennych studiów ośmiosemestralnych Politechniki Warszawskiej i Lwowskiej, z tym że na wzór Politechniki Lwowskiej ustalono jako obowiązujące tylko trzy projekty konstrukcyjne, z których dwa traktowano jako prace przejściowe i ostatni, trzeci, stanowił pracę dyplomową.

W miarę doprowadzania do pełniejszej użyteczności pomieszczeń wy-

kładowych, kreślarń i laboratoriów oraz pozyskiwania nowych sił profesorskich, a także pomocniczych pracowników naukowych i ich szkolenia Rada Wydziału ustaliła program ostateczny. Program ten przewidywał studia jako jednolite jednostopniowe, dążące do dania przyszłemu inżynierowi ogólnego przygotowania inżynierskiego oraz przygotowania w kierunku specjalizacji nie za wąsko pojętej. Nowością było wprowadzenie na semestrach V i VI wykładów i ćwiczeń wyższych działów matematyki w zastosowaniu jej do zagadnień technicznych, następnie wprowadzenie na tychże semestrach nauczania z zagadnień wyższej matematyki stosowanej oraz z wyższych zagadnień mechaniki technicznej i wytrzymałości materiałów.

Nowością było także wprowadzenie do regulaminu egzaminu dyplomowego czterodniowego pisemnego elaboratu konstrukcyjnego i obliczeniowego, aby móc sprawdzić dojrzałość dyplomanta do inżynierskiego rozwiązywania zagadnień technicznych. Egzamin ustny nawiązujący do elaboratu i prac dyplomanta miał stać się sprawdzianem wiadomości i przygotowania dyplomanta w dziedzinie konstrukcji maszyn, technologii budowy maszyn, metaloznawstwa, odlewnictwa, kuźnictwa oraz znajomości podstawowych nauk teoretycznych (mechaniki technicznej i wytrzymałości materiałów).

Od roku 1946/47 dzięki zabiegom i pracy prof. inż. J. Wysockiego zaczęto prowadzić nauczanie na Oddziale Lotniczym. Prof. Wysocki, któremu Rada Wydziału powierzyła kierownictwo Oddziału, a który prowadził wykłady i ćwiczenia z aerodynamiki i mechaniki lotu, pozyskał do prowadzenia wykładów i ćwiczeń konstrukcyjnych z płatowców inż. Tadeusza Sołtyka (szefa Biura Konstrukcyjnego Doświadczalnych Warsztatów Lotniczych w Łodzi). Wykłady lotniczych silników spalinowych prowadził prof. Taylor, turbin spalinowych i napędu odrzutowego, po raz pierwszy w programie polskiej uczelni — prof. Szewalski, wytrzymałości ustrojów lotniczych — prof. Naleszkiewicz, a poza tym w zakresie innych przedmiotów prof. Turski, prof. Polak, adiunkt mgr inż. Jagodziński oraz specjaliści spoza Politechniki.

W związku z koncentracją wyższego szkolnictwa Oddział Lotniczy Politechniki Gdańskiej został w r. 1950 zlikwidowany, a Katedry Aerodynamiki i Konstrukcji Budowy Płatowców zostały zwinięte (Rozp. Min. Szk. Wyższ. i Nauki z dnia 12.VII.1950). Sprzęt użytkowany dotąd przez Oddział Lotniczy oraz nowa cenna biblioteka zostały przekazane Politechnice Wrocławskiej.

W roku 1948 pozyskano jako wykładowcę maszyn rolniczych mgr inż. Michała Sołtana, wieloletniego pracownika w dziedzinie maszyn rolniczych. Dzięki temu można było zacząć nauczanie na Sekcji Maszyn Rolniczych, realizując w ten sposób jeden z celów, jaki organizatorzy Wydziału nakreślili przy jego organizowaniu. Wielką pomoc w prowadzeniu sekcji okazali zast. prof. Józef Krzyszowski, który wykładał gleboznawstwo i mechaniczną uprawę roli, i mgr inż. Józef Biskupski, który wykładał mechanizację sprzętu i gospodarki wewnętrznej. Poza tym wprowadzono dalsze wykłady: młynarstwa i maszyn młyńskich (prof. W. Floriański), urządzeń chłodniczych i mleczarskich (mgr inż. R. Lipowicz) oraz technologii przerobu produktów rolnych, jak cukrownictwa, krochmalnictwa, olejnictwa (doc. H. Niewiadomski). Opiekę nad tą sekcją sprawowali profesorowie Łukasiewicz i Krzyszowski. Sekcja wykształciła kilkunastu magistrów inżynierów tej specjalności i kilkudziesięciu inżynierów I-go stopnia mechanizacji rolnictwa.

W roku 1951 uległa likwidacji Katedra Budowy Maszyn do Przerobu Płodów Rolnych, a Katedra Maszyn Rolniczych w r. 1954.

Od roku 1948 pozyskano do wykładów i ćwiczeń z maszyn do obróbki drewna — mgr inż. S. Jastrebowa, do wykładów i ćwiczeń z technologii wyrobów z drewna — mgr inż. Świderskiego, do wykładów drewnoznawstwa — dr Perkitnego. Dzięki współpracy tych fachowców rozpoczęła pracę dydaktyczną Sekcja Maszyn do Obróbki Drewna i Technologii Wyrobów z Drewna na Oddziale Technologii Budowy Maszyn.

W roku 1951/52 Katedrę Budowy Obrabiarek do Drewna powierzono dr inż. R. Siemińskiemu jako zastępcy profesora, zaś uzyskaną w miejsce Katedry Maszyn do Przerobu Płodów Rolnych — Katedrę Mechanicznej Technologii Drewna wraz z zakładami materiałoznawstwa drzewnego i technologii wytwarzania wyrobów drzewnych Rada Wydziału powierzyła dr inż. M. Janiczkowi.

Należy jeszcze wymienić utworzenie w r. 1949 Katedry Technologii Materiałów Maszynowych, której prowadzenie Rada Wydziału powierzyła mgr inż. J. Misiowi jako zastępcy profesora.

W roku 1954 zwinięta została Katedra Pracy Umysłowej i Psychotechniki*.

* W omówieniu dziejów Wydziału Mechanicznego pominięte zostały sprawy związane z utworzeniem Wydziału Agrotechnicznego i tworzeniem na nim niektórych katedr, które po zwinięciu tego Wydziału przeniesione na Wydział Mechaniczny z czasem uległy zwinięciu lub przeniesieniu na inne wydziały.

Od początku roku akad. 1948/49 Zarządzenie Ministra Szkół Wyższych wprowadziło w politechnikach studia dwustopniowe.

Praca, jaką profesorowie i ich asystenci musieli włożyć w przystosowanie dydaktyki do niskiego przygotowania studentów i masowego nauczania na Kursie Inżynierskim, zaabsorbowała przez kilka lat personel katedr i odciągnęła go od pracy naukowej.

W roku 1954/55 na kursach inżynierskich i magisterskim prowadzono specjalności:

1. Maszyny i urządzenia energetyczne ze specjalizacjami: kotły parowe, maszyny parowe tłokowe, maszyny cieplne wirnikowe, tłokowe silniki spalinowe, maszyny wodne.
2. Maszyny robocze ciężkie ze specjalizacjami: dźwigi i przenośniki.
3. Samochody i ciągniki ze specjalizacją: technologia napraw i obsługi technicznej samochodów i ciągników.
4. Obrabiarki i narzędzia do metali ze specjalizacjami: budowa obrabiarek, przyrządy i narzędzia skrawające.
5. Technologia budowy maszyn.
6. Maszyny do obróbki drewna i technologia wyrobów z drewna.

Podział nauczania na kursie magisterskim na wiele ściślejszych specjalności, uwzględniających ogólne i regionalne potrzeby polskiej techniki i gospodarki, wywarł bardzo korzystny wpływ na pracę dydaktyczną i naukową katedr specjalnościowych, konstrukcyjnych i technologicznych. Programy bowiem nauczania na tym kursie przeznaczały większą znacznie liczbę godzin na przedmioty z każdej specjalnej dziedziny. Więc np. w dawnym jednolitym ośmiosemestralnym programie politechnicznym na przedmioty z dziedziny maszyn do transportu wewnętrznego, program wyznaczał 5 godzin semestralnych na dźwignice, 2 godziny semestralne na przenośniki oraz jedną tylko na pracę projektową wybieraną z tego działu. W programie natomiast kursu magisterskiego dla specjalności dźwigi i przenośniki, wyznaczono wykłady specjalne z przedmiotów: statyka i dynamika ustrojów dźwigowych, dźwignice specjalne, jak np. w Gdańsku przeładownice, wyciągi towarowe i osobowe, dźwigi i przenośniki budownicze, wózki pojezdniowe, dźwigi pływające i dźwigi stoczniowe, dźwigi i przenośniki w górnictwie i hutnictwie, planowanie transportu wewnętrznego, poza tym seminarium przeddyplomowe nowości technicznych, napędy elektryczne dźwignic, napęd parowy i napęd spalinowy, wykonanie remontu i eksploatacji dźwignic.

Prócz tego program wyznaczał jedną pracę konstrukcyjną przejściową oraz pracę dyplomową (zawierającą w części zadanie problemowe). Praca więc dydaktyczna nakłaniała pracowników katedr do pogłębiania naukowej analizy w przedmiotach specjalności katedry. Z drugiej strony rozwijający się przemysł stawiał coraz szersze zadania naukowcom, zwracając się o ekspertyzy i opracowania konstruktorskie.

Okazję i podnietę do pracy naukowej dały naukowe sesje problemowe Polskiej Akademii Nauk oraz coroczne sesje naukowe Politechniki Gdańskiej organizowane od r. 1949/50.

W listopadzie 1947 r. dr J. Naleszkiewicz wysunął wniosek na Radach Wydziału organizowania odczytów naukowych. W roku akad. 1954/55 z inicjatywy prof. St. Łukasiewicza i dziekana zast. prof. K. Zygmunta rozpoczęto prowadzenie regularnych otwartych posiedzeń naukowych Rady Wydziału poświęconych omawianiu stanu i postępu badań w technice światowej dziedzin nauki reprezentowanych przez poszczególne katedry, potrzeb tych nauk i perspektyw ich rozwoju w Polsce.

Większość katedr Wydziału prowadzi od kilku lat swe prace naukowe w oparciu o zatwierdzone przez Ministerstwo plany prac naukowo-badawczych. W działalności naukowej Wydział podejmuje tematykę prac, która wypływa z potrzeb przemysłu. Współpraca pracowników naukowych i katedr Wydziału z zakładami przemysłowymi datuje się od pierwszych lat istnienia Politechniki. Wielu z nich dało nowe rozwiązania i koncepcje konstrukcyjne (katedry maszyn parowych, silników spalinowych, dźwignic i przenośników, maszyn do obróbki drewna).

Już na pierwszym posiedzeniu Rady Wydziału w dniu 20 listopada 1945 r. uchwalono wniosek habilitacji dr J. Naleszkiewicza, na podstawie jego pracy złożonej w 1939 r. w Politechnice Warszawskiej pt. „Działanie amortyzacji podwozia". W grudniu 1945 r. w wyniku przewodu habilitacyjnego i dyskusji Rada Wydziału podjęła uchwałę o przyznaniu dr Jarosławowi Naleszkiewiczowi „veniam legendi" z mechaniki technicznej i tytułu docenta habilitowanego. W czerwcu 1946 r. Rada Wydziału po przeprowadzeniu przewodu doktorskiego i odbyciu egzaminu ścisłego przyznała inż. Zbigniewowi Brzosce tytuł doktora nauk technicznych na podstawie pracy pt. „Wytrzymałość cylindrycznej powłoki kotłowej". Na początku następnego roku inż. Eugeniusz Kuczyński uzyskał tytuł doktora nauk technicznych na podstawie pracy pt. „Obliczanie przekładni zębatych do napędu obrabiarek", w czerwcu 1948 r. tytuł doktora nauk technicznych przyznano

inż. Kazimierzowi Wolskiemu na podstawie pracy pt. „Analiza tłumienia dynamicznych drgań wału silnika dwugwiazdowego", a w roku 1951 inż. Janowi Ruteckiemu na podstawie pracy pt. „Niestateczność pręta cienkościennego o otwartym przekroju z uwzględnieniem odkształcenia profilu".

Do września 1955 r. na Wydziale otwarto 5 przewodów kandydackich, liczba aspirantów na Wydziale w r. 1955 wynosiła 7.

Centralna Komisja Kwalifikacyjna na podstawie całokształtu działalności przyznała do września 1955 tytuły doktora nauk technicznych: prof. E. T. Geislerowi, prof. A. Polakowi, prof. S. Łukasiewiczowi, prof. J. Naleszkiewiczowi, prof. K. Taylorowi. Tytuły naukowe profesorów nadzwyczajnych uzyskali prof. M. Dębicki, prof. W. Mermon, prof. M. Piątek, prof. M. Sienkowski. Tytuły docentów przyznano dr B. Czerwińskiemu, dr inż. M. Janiczkowi, mgr inż. A. Rachalskiemu, dr inż. J. Ruteckiemu, dr inż. R. Siemińskiemu.

W maju 1948 r. Rada Wydziału uchwaliła wniosek o przyznanie prof. inż. Witoszyńskiemu tytułu doktora honoris causa Politechniki Gdańskiej za zasługi na polu nauki w dziedzinie aerodynamiki, wychowania kadr i organizowania szkolnictwa wyższego.

Wynikiem pracy naukowej katedr i poszczególnych pracowników w okresie dziesięciolecia były liczne publikacje, udział w kongresach, konferencjach, sesjach naukowych, współpraca z Polską Akademią Nauk i praca dla przemysłu.

We wrześniu 1946 r. na zjeździe organizacyjnym Międzynarodowego Komietetu Kongresów Mechaniki Stosowanej w Paryżu prof. Huber, ówczesny kierownik Katedry Wytrzymałości Materiałów i Wyższych Zagadnień Mechaniki na Wydziale Mechanicznym, wybrany został na członka Rady Komitetu. W roku 1948 na VII Kongresie Międzynarodowym Mechaniki Stosowanej w Londynie prof. dr M. T. Huber wygłosił referat z dziedziny teorii sprężystości. W kongresie tym brał również udział dr J. Naleszkiewicz, wygłaszając dwa referaty. Na kongresie Budowy Mostów w Liège przedstawiony został referat prof. J. Naleszkiewicza.

W pracach Polskiej Akademii Nauk biorą udział profesorowie: M. Broszko, E. T. Geisler, S. Łukasiewicz, J. Madejski, J. Naleszkiewicz, M. Piątek, A. Polak, J. Rutecki, K. Zygmunt.

Nagrody naukowe I-go stopnia otrzymali prof. M. T. Huber i prof. M. Broszko, nagrodę naukową II-go stopnia prof. A. Polak i prof. M. Dębicki, III-go st. prof. J. Naleszkiewicz.

Wydział Mechaniczny od początku dziesięciolecia był najliczniejszym wydziałem Politechniki Gdańskiej. W końcu r. 1946 zarejestrowanych na wydziale było 494 studentów. Liczba ta w r. 1949 wzrosła do 777. Wprowadzenie dwustopniowego systemu studiów pociąga za sobą dalszy wzrost liczby studentów, która w r. 1950/51 osiąga 872, a w r. 1955 — 895.

Wprowadzenie studiów o wąskim zakresie specjalizacji pociąga za sobą jako bezpośredni skutek olbrzymi wzrost zajęć dydaktycznych. Liczba przedmiotów, wykładanych dla całego Wydziału wzrasta z 96 w r. akad. 1946/47 do 180 w r. akad. 1953/54 i około 250 w r. 1954/55.

II Katedra Matematyki (Kierownik — doc. dr Bronisław Czerwiński). II Katedra Matematyki dla Wydziałów Mechanicznego i Budowy Okrętów rozpoczęła działalność już w r. 1945. Wykłady początkowo prowadził ówczesny prorektor prof. nadzw. dr Stanisław Turski. Od r. 1946/47 Rada Wydziału Mechanicznego powierzyła katedrę i wykłady zast. prof. dr Bronisławowi Czerwińskiemu.

W miarę rozwoju Uczelni wzrastały zadania katedry i liczba obsługiwanych przez nią wydziałów i studiów, a w związku z tym — liczba pracowników naukowych. W r. akad. 1954/55 obsada osobowa II Katedry Matematyki składała się z kierownika katedry — doc. dr B. Czerwińskiego, zast. prof. mgr inż. Bohdana Kowalczyka, 2 adiunktów i 7 asystentów. Katedra w roku tym prowadziła nauczanie algebry, geometrii analitycznej i analizy matematycznej oraz matematyki w zastosowaniu technicznym na I i II roku Kursów Inżynierskich na Wydziałach Mechanicznym i Budowy Okrętów na Studium Zaocznym i Eksternistycznym, a także w Wieczorowej Szkole Inżynierskiej. Obciążenie katedry zajęciami dydaktycznymi było olbrzymie (łącznie około 1300 studentów). Prócz wykładów prowadzono związane z wykładami kolokwia, konsultacje i sprawdzanie pracy własnej studentów.

Kierownik katedry prof. Czerwiński w latach 1952/53 i 1953/54 sprawował obowiązki rektora Wyższej Szkoły Ekonomicznej w Sopocie. Od r. 1954/55 objął obowiązki prorektora do Spraw Studium Zaocznego przy Politechnice Gdańskiej.

Działalność naukowa II Katedry Matematyki tak bardzo obciążonej nie mogła się rozwinąć. Skoncentrowała się na zagadnieniach rozwiązywania i badania równań różniczkowych zwyczajnych i cząstkowych oraz na technicznych zastosowaniach relaksacji. Wyniki prac przedstawione były

jako referaty na sesjach naukowych Politechniki Gdańskiej (na czterech sesjach do r. 1955 — wygłoszono 10 referatów).

Katedra Mechaniki Technicznej (Kierownik — prof. nadzw. mgr inż. Marian Piątek). Katedra Mechaniki Technicznej została utworzona przez wyodrębnienie jej w lutym 1946 r. z Katedry Wytrzymałości Materiałów i Wyższych Zagadnień Mechaniki, której ówczesnym kierownikiem był prof. dr M. T. Huber. Kierownictwo nowopowstałej katedry Rada Wydziału powierzyła dr inż. Jarosławowi Naleszkiewiczowi. W 1949 r. w związku z przeniesieniem się prof. Hubera do Akademii Górniczej w Krakowie prof. Naleszkiewicz objął kierownictwo Katedry Wytrzymałości Materiałów, a kierownictwo Katedry Mechaniki Technicznej mgr inż. M. Piątek, jako zastępca profesora.

Urządzenia dydaktyczne i naukowe katedry, mającej pomieszczenia w pawilonie Instytutu Wytrzymałości Materiałów w początkowym okresie składały się z bardzo skromnej biblioteki i z niewielu uszkodzonych lub zniszczonych przyrządów pokazowych — po dawnej Politechnice.

W pierwszych latach po uruchomieniu Uczelni obowiązki dydaktyczne katedry były bardzo duże; mechanika bowiem jako przedmiot podstawowy dla nauk inżynieryjnych wykładana była na wszystkich wydziałach Politechniki.

Katedra prowadziła w tym okresie wykłady i ćwiczenia na wydziałach: Mechanicznym, Budowy Okrętów, Elektrycznym, Inżynierii Lądowo-Wodnej i Chemicznym — przy szczupłej bardzo obsadzie pracowników, składającej się do r. 1947 z profesora i tylko jednego adiunkta i dwu asystentów. Po roku 1947 personel naukowy został powiększony o czterech zastępców asystentów na półetatach. Od roku 1950/51 — po utworzeniu na wydziałach: Budowy Okrętów i Inżynierii Lądowej i Wodnej oddzielnych katedr mechaniki — Katedra Mechaniki Technicznej Wydziału Mechanicznego prowadziła zajęcia dydaktyczne już tylko na Wydziale Mechanicznym, Elektrycznym i Chemicznym.

Obsadę katedry stanowili: profesor, adiunkt i 2 st. asystentów.

Katedra otrzymała w r. 1950 obszerniejsze pomieszczenia w rozbudowanym pawilonie Mechaniki i Wytrzymałości Materiałów. Bibliotekę katedralną zaopatrzono w przeciągu dziesięciolecia w dużą ilość nowych dzieł zarówno polskich, jak i w językach obcych.

Pracę naukową katedry po zwolnieniu jej od nadmiernych obciążeń dydaktycznych skierował jej kierownik na zagadnienia z dziedziny sta-

teczności statycznej i dynamicznej sprężystych elementów konstrukcji maszyn nowych, w szczególności dźwigowych i okrętowych. Jedna z nielicznych dotychczas opublikowanych prac nad zagadnieniem statyczności dynamicznej elementów o przekrojach dowolnie zmienionych jest oryginalnym dorobkiem katedry.

Kierownik katedry jest współpracownikiem Instytutu Podstawowych Problemów Techniki Polskiej Akademii Nauk. Pracuje on również naukowo w dziedzinie mechaniki teoretycznej.

Przy katedrze utworzono zakład dla wykonywania prac zleconych. Zakład ten utrzymuje kontakt z przemysłem rybnym i spożywczym rejonu przymorskiego i opracowuje dla niego projekty z dziedziny mechanizacji procesów produkcyjnych.

Katedra Wytrzymałości Materiałów i Wyższych Zagadnień Mechaniki (Kierownik — prof. zw. dr inż. Jarosław Naleszkiewicz). Organizatorem katedry i jej pierwszym kierownikiem był od r. 1945 wybitny uczony polski prof. dr inż. Maksymilian Tytus Huber, były wieloletni profesor Politechniki Lwowskiej i Warszawskiej. Najbliższymi jego współpracownikami byli: kierownik laboratorium wytrzymałościowego ad. mgr inż. Roman Stefek, ad. dr inż. J. Naleszkiewicz, ad. mgr inż. Marian Piątek, 1 st. asystent, 1 młodszy asystent oraz 1 mechanik precyzyjny.

Z inicjatywy ówczesnego Rektora Politechniki pragnącego dać prof. Huberowi możność szerzenia jego wybitnej wiedzy, a także pragnącego w kształceniu na Wydziale Mechanicznym uwzględnić potrzeby nowoczesnego stanu wiedzy o maszynach opartej na głębszej teorii, katedra otrzymała nazwę Katedra Wytrzymałości Materiałów i Wyższych Zagadnień Mechaniki Technicznej.

W roku 1945 katedra przejęła pawilon Instytutu Wytrzymałości Materiałów byłej Politechniki. W krótkim czasie doprowadzono część maszyn badawczych do stanu używalności i już w marcu 1946 r. Laboratorium Wytrzymałościowe mogło podjąć prace badawcze w dziedzinie materiałoznawstwa dla powstającego przemysłu Wybrzeża.

W roku 1949, w związku z przeniesieniem się prof. Hubera do Akademii Górniczej w Krakowie, Rada Wydziału powierzyła kierownictwo katedry zast. prof. dr inż. Naleszkiewiczowi. Kierownikiem laboratorium pozostał nadal adiunkt mgr inż. R. Stefek. W r. 1953 mgr inż. R. Stefek powołany

został na zastępcę profesora. W rok później jednego z asystentów katedry, mgr inż. Jerzego Mierzejewskiego, powołano na stanowisko kierownika Katedry Mechaniki Technicznej w Szkole Inżynierskiej w Szczecinie. W styczniu 1955 r. prof. Naleszkiewicz otrzymał tytuł profesora zwyczaj-

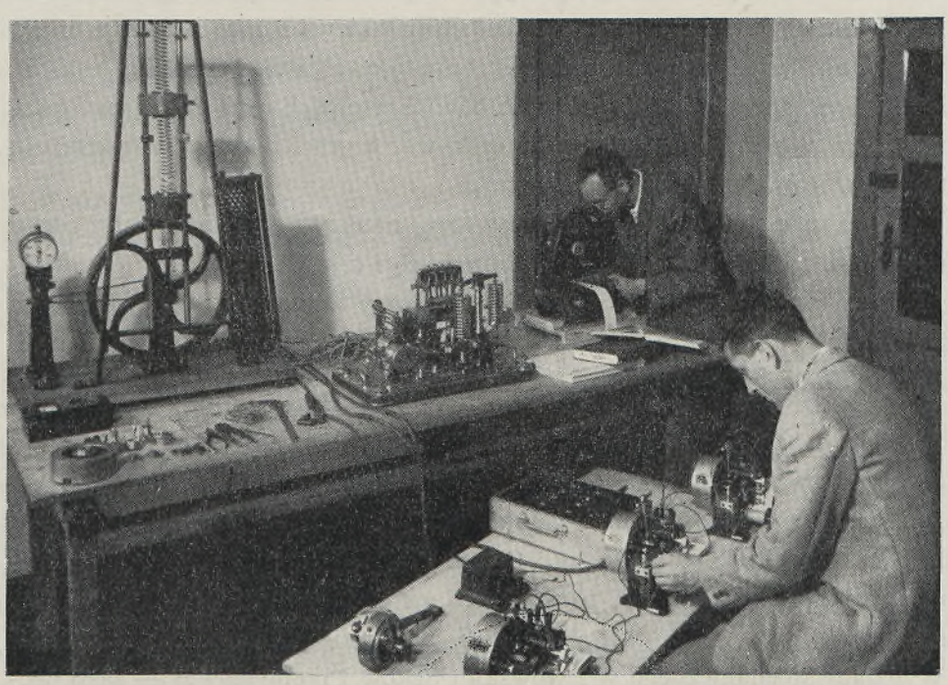

Katedra Wytrzymałości Materiałów. Laboratorium Badania Drgań

Chaire de Résistance des Matériaux. Laboratoire d'étude des vibrations

nego. W końcu r. 1955 obsada katedry składała się z 1 profesora zwyczajnego, 1 docenta, 1 zastępcy profesora oraz 6 asystentów i 3 aspirantów.

Praca dydaktyczna katedry na Wydziałach Mechanicznym, Budowy Okrętów i Elektrycznym, mająca na roku I i II zadanie wyuczenia podstaw wytrzymałości i elementów teorii drgań, była w przeciągu dziesięciolecia olbrzymia. Z chwilą utworzenia kursów magisterskich do obowiązków katedry doszły wyższe działy statyki, dynamiki i wytrzymałości dla grup specjalnych.

Prócz pracy dydaktycznej katedra od samego początku dziesięciolecia prowadziła szeroką pracę naukową. Tematyką prac naukowych katedry były wypracowania oparte na ścisłej teorii metod obliczeniowych dla kon-

strukcji okrętów i częściowo konstrukcji dźwigowych. W dziedzinie budowy okrętów poczyniono dla uzasadnienia analiz teoretycznych także szereg pomiarów wibrometrycznych.

W ciągu dziesięciolecia pracownicy naukowi katedry opracowali i opublikowali szereg podręczników, skryptów i prac naukowych. Prof. M. T. Huber wydał drukiem 5 dzieł. Prof. dr J. Naleszkiewicz oprócz podręczników z zagadnień mechaniki technicznej opublikował cztery dzieła z zakresu stateczności sprężystej i drgań kadłubów okrętowych oraz 17 różnych prac naukowych, doc. dr J. Rutecki opublikował 6 prac, przeważnie z zakresu teorii skręcania cienkościennych profili.

W okresie dziesięciolecia pracownicy naukowi katedry brali udział w szeregu zjazdów i konferencyj krajowych i zagranicznych.

W styczniu r. 1953 utworzona została przy katedrze Pracownia Teorii Sprężystości Polskiej Akademii Nauk. Kierownikiem pracowni został prof. J. Naleszkiewicz.

Katedra Rysunku Technicznego i Maszynoznawstwa (Kierownik — zast. prof. mgr inż. Stanisław Przedpełski). Katedrę utworzoną w r. 1945, mającą obsługiwać Wydziały Mechaniczny, Elektryczny, Budowy Okrętów i Chemiczny — powierzono mgr inż. Władysławowi Floriańskiemu, profesorowi maszynoznawstwa i rysunku maszynowego do r. 1924 na Politechnice Lwowskiej, później kierownikowi Wydziału Mechanicznego w Lwowskiej Szkole Przemysłowej — jako profesorowi nadzwyczajnemu.

W listopadzie 1945 r. rozpoczęto zajęcia dydaktyczne w salach gmachu głównego prowizorycznie odnowionych, ale jeszcze nie ogrzewanych.

W roku 1949 prof. Floriański przeszedł na Katedrę Maszynoznawstwa Chemicznego na Wydziale Chemicznym, a kierownictwo katedry objął zast. prof. mgr inż. Stanisław Przedpełski. W tymże roku adiunkt katedry mgr inż. Bogacz objął nowoutworzoną na Wydziale Elektrycznym Katedrę Części Maszyn i Rysunku Technicznego. W wyniku tych zmian Katedra Rysunku Technicznego prowadzi zajęcia dydaktyczne na wydziałach: Mechanicznym, Budowy Okrętów oraz Budownictwa Lądowego i Budownictwa Wodnego; na dwóch ostatnich wydziałach katedra prowadzi oprócz rysunku technicznego wykłady z teorii rzutów.

Katedra Metaloznawstwa i Przeróbki Plastycznej Metali (Kierownik — prof. nadzw. mgr inż. Marian Sienkowski).

W roku 1945 powołana została na Wydziale Mechanicznym Katedra Metalo- i Materiałoznawstwa, obsługująca Wydziały Mechaniczny i Budowy Okrętów. W maju 1946 r. na kierownika katedry zostaje powołany jako profesor nadzwyczajny mgr inż. Marian Sienkowski, były długoletni pracownik przedwojennego Instytutu Metaloznawstwa przy Politechnice Warszawskiej.

Katedra oprócz dziedziny metalo- i materiałoznawstwa objęła również dziedzinę przeróbki plastycznej, wykrojnictwa, tłocznictwa i obróbki termicznej stali.

Poważnym problemem w organizacji katedry była sprawa pomocniczych pracowników naukowych wobec absolutnego braku sił przygotowanych do metaloznawstwa. Pierwszego młodszego asystenta pozyskała katedra dopiero w marcu 1947 r.

Katedra w pierwszych latach mieściła się w budynku Instytutu Samochodowego, zajmując bardzo skromne pomieszczenia, w których prowizoryczne laboratorium było jednocześnie gabinetem kierownika katedry. Po parokrotnych przenosinach katedra otrzymała obecne pomieszczenia w budynku Instytutu Wytrzymałości Materiałów. Po paru latach zorganizowano, poczynając od zera, laboratorium metaloznawcze z mikroskopami dla badań struktury stali i metali oraz ciemnię fotograficzną. Laboratorium pozwala na właściwe nauczanie przedmiotu, choć nie wystarcza dla głębszych badań w nauczaniu studentów lat starszych ani do prac naukowych.

W ciągu dziesięciolecia katedra prowadziła prace badawcze dla potrzeb przemysłu przymorskiego. W roku 1948 wykonano 8 ekspertyz, w latach 1949—1954 liczba ekspertyz wzrastała; ogółem w okresie 1948—1955 wykonano 407 ekspertyz. Wiele z nich dotyczyło problemów dużej doniosłości dla gospodarki zakładów przemysłowych.

Przed czterema laty rozpoczęto prace badawcze nad zastępczymi bezcynowymi stopami łożyskowymi i plastykami łożyskowymi.

Prof. M. Sienkowski brał udział jako metaloznawca w szeregu zjazdów i konferencyj ogólnokrajowych, referując m. in. na zjeździe inżynierów budowlanych w Gdańsku w r. 1950 możliwość zastosowania oszczędnościowych stali węglowych i stopowych w budownictwie.

Personel naukowy katedry w r. 1954/55 stanowili: kierownik katedry, 1 adiunkt, 4 starszych asystentów i 1 laborant.

Katedra Technologii Materiałów Maszynowych (Kierownik — zast. prof. mgr inż. Jan Miś). Wobec braku oddzielnej katedry z dziedziny technologii mechanicznej Rada Wydziału powierzyła kierownikowi Katedry Spawalnictwa na Wydziale Budowy Okrętów, zast. prof. mgr inż. Leonowi Dreherowi, prowadzenie wykładów i ćwiczeń zleconych z tego przedmiotu. Dopiero w r. 1948/49 uzyskano decyzję Ministerstwa Szkół Wyższych na utworzenie Katedry Technologii Materiałów Maszynowych w miejsce nieuruchomionej Katedry Maszyn do Przeróbki Płodów Rolnych. W roku 1951 kierownictwo tej katedry objął zast. prof. mgr inż. Jan Miś. Dopiero w r. 1955 katedra uzyskała większe pomieszczenia i dotacje, które pozwoliły utworzyć laboratorium dla prac dydaktycznych i częściowo naukowych. Wobec trudnych warunków lokalowych, a także kilkuletniego obciążenia kierownika katedry obowiązkami organizacyjnymi jako prodziekana Wydziału Mechanicznego oraz dziekana Wieczorowej Szkoły Inżynierskiej, poza tym z powodu szczupłego personelu pomocniczego katedry — praca jej musiała ograniczyć się głównie do działalności dydaktycznej.

W roku 1954/55 obsadę personalną katedry stanowił kierownik, 1 adiunkt, 2 st. asystentów i 1 laborant.

Po uporaniu się z trudnościami lokalowymi, wyposażeniowymi, po podniesieniu kwalifikacji pomocniczego personelu naukowego katedra przystąpiła do prac naukowych z zakresu badań zmęczenia stali oraz nad prototypami specjalnych urządzeń w dziedzinie odlewnictwa. Oprócz udziału w sesjach naukowych Politechniki Gdańskiej i w specjalnych konferencjach naukowych, zjazdach odlewników i w opracowywaniu norm Polskiego Komitetu Normalizacyjnego — opracowano szereg ekspertyz dla przemysłu.

W ramach akcji dokształcania inżynierów-konstruktorów kierownik katedry prowadził specjalny kurs z dziedziny ważniejszych problemów odlewnictwa dla pomocniczych pracowników nauki katedr konstrukcyjnych i inżynierów biur konstrukcyjnych.

Katedra Obróbki Metali (Kierownik — prof. nadzw. mgr inż. Włodzimierz Mermon). Katedra Obróbki Metali powołana została w r. 1945. Jej pierwszym kierownikiem i organizatorem był zast. prof. Leszek Eker, który jednakże w czerwcu 1946 r. złożył rezygnację, przenosząc się do Krakowa. W październiku tegoż roku kierownictwo katedry objął

ówczesny zast. prof. Włodzimierz Mermon, dotychczasowy adiunkt Katedry Budowy Obrabiarek do Metali.

W pierwszym, organizacyjnym okresie działalności katedra mimo trudności lokalowych, braku niezbędnych obrabiarek i narzędzi, już po paru miesiącach rozpoczęła zajęcia dydaktyczne. W roku 1950, po odbudowie gmachu głównego, katedra zajęła halę warsztatową i kilka innych pomieszczeń, co stworzyło właściwe warunki dalszego jej rozwoju, a zwłaszcza ściśle z nią związanego warsztatu; liczba obrabiarek wzrosła do 35. We własnym zakresie przeprowadzono remonty dalszych maszyn oraz zorganizowano laboratorium miernictwa warsztatowego. Liczba czynnych aparatów pomiarowych wynosi 10.

Obsada katedry obejmuje oprócz kierownika — 2 adiunktów, 5 starszych asystentów i 5 laborantów. Katedra obsługuje wydziały: Mechaniczny, Budowy Okrętów i Elektryczny P. G. i W.S.I.

Praca naukowa katedry koncentruje się na rozwiązywaniu trudniejszych problemów technologicznych. W toku realizacji są prace z zakresu konstrukcji i eksploatacji przyrządów obróbkowych, dotyczące zasad konstrukcji uchwytów hydroplastycznych samocentrujących, o przekroju różnym od kołowego i konstrukcji uchwytów hydroplastycznych z wywieraniem zdalnym sił przez elementy tłokowe. W opracowaniu są zagadnienia związane z ustaleniem metod sprawdzania wymiarów wielkich i podstaw konstrukcji sprawdzianów, niezbędnych do tych pomiarów oraz zagadnienie zasad konstrukcji wałów korbowych łączonych na zimno.

W okresie dziesięciolecia prof. Mermon opracował cztery podręczniki. Personel katedry, wraz z kierownikiem, brał udział w szeregu zjazdów i konferencyj ogólnopolskich. W ramach współpracy z przemysłem pracownicy katedry udzielili szeregu konsultacji z zakresu racjonalizacji obróbki skrawaniem i miernictwa warsztatowego.

Katedra Części Maszyn (Kierownik — zast. prof. mgr inż. Kazimierz Zygmunt). Katedra Części Maszyn powstała w październiku 1945 r. W myśl pierwotnego planu katedra ta miała być Katedrą Części Maszyn i Podstaw Konstrukcji Maszyn i miała służyć jako zespołowa kilku wydziałom. Na organizatora i pierwszego kierownika katedry powołany został prof. zw. mgr inż. Adolf Polak — był on adiunktem Katedry Silników Spalinowych, a później profesorem Katedry Części Maszyn na Politechnice Lwowskiej. Prof. Polak, dobrawszy zespół wytrawnych mło-

dych inżynierów konstruktorów, utworzył podstawy metodycznego nauczania części maszyn. Wyszkolił z pomocniczych sił naukowych nie tylko dobrych dydaktyków, lecz i konstruktorów-naukowców.

Jesienią 1946 r. prof. A. Polak, wraz z zespołem złożonym ze wszystkich ówczesnych asystentów katedry podjął pracę konstruktorską nad projektem pierwszej polskiej parowej maszyny okrętowej głównej o mocy 1350 KM oraz maszyny sterowej. Seria tych maszyn wyprodukowanych przez polski przemysł maszynowy zamontowana została na pierwszych rudowęglowcach typu „Sołdek". Za opracowanie konstrukcyjne tej maszyny prof. dr inż. A. Polak uzyskał w r. 1950 nagrodę naukową II stopnia.

W roku 1951, w związku z utworzeniem Katedry Budowy Maszyn Parowych, prof. Polak powołany został na jej kierownika. Wraz z nim odszedł z Katedry Części Maszyn mgr inż. H. Więckiewicz. Na kierownika zaś Katedry Części Maszyn powołany został mgr inż. Tadeusz Gerlach jako zastępca profesora. Personel pomocniczy katedry składał się wówczas z 2 adiunktów i 4 asystentów.

Na tym etapie rozwoju wspólna tematyka zainteresowań skłoniła obydwie katedry — Części Maszyn i Budowy Maszyn Parowych — do współpracy nad zagadnieniami naukowymi. Do r. 1953 miały one nawet wspólny lokal. Wynikiem tej współpracy był projekt drugiego typu głównej parowej maszyny okrętowej o mocy ok. 1600 KM oraz projekt zespołu maszyny parowej tłokowej i turbiny na parę odlotową wraz z szybkobieżną przekładnią zębatą o łącznej mocy ok. 2050 KM.

Od roku 1953 Katedra Części Maszyn kontynuuje wspólnie z Katedrą Maszyn Parowych pracę nad ulepszeniem konstrukcji okrętowych maszyn parowych. Wynikiem jest zaprojektowanie dwóch typów maszyn o nowych cechach konstrukcyjnych. Katedra wraz z Katedrą Maszyn Parowych nawiązała od tego okresu współpracę z Zakładem Podstaw Teorii Konstrukcji Maszyn Polskiej Akademii Nauk, podejmując prace badawcze nad łożyskami ślizgowymi. Dla tego celu opracowano projekt maszyn do badania ścieralności materiałów i maszyny do badania łożysk ślizgowych poprzecznych pod obciążeniami dynamicznymi. Prototypy obu tych maszyn są w trakcie wykonywania. Perspektywiczny plan rozwoju katedry przewiduje zorganizowanie laboratorium badawczego tarcia, zużycia i łożyskowania.

Niezależnie od tych prac katedra wykonywała szereg prac naukowo-usługowych dla gospodarki krajowej, m. in. opracowanie konstrukcyjne

części zamiennych do maszyn dla statków Polskiej Marynarki Handlowej, projekt urządzenia do wywoływania fal dla laboratorium badawczego Instytutu Morskiego w Gdańsku. O poziomie prac katedry i wartości kształcącej tych prac świadczy fakt, że z grona jej pomocniczych pracowników naukowych Rada Wydziału powołała T. Gerlacha, J. Madejskiego, H. Więckiewicza i K. Zygmunta na zastępców profesorów.

Od 1955 r. kierownictwo katedry powierzono mgr inż. Kazimierzowi Zygmuntowi jako zastępcy profesora. Zast. prof. T. Gerlach przeszedł do Wydziału Budowy Okrętów jako kierownik Katedry Okrętowych Urządzeń Pomocniczych.

W roku 1954/55 Katedra Części Maszyn obsługuje dwa wydziały — Mechaniczny i Budowy Okrętów. Obsada osobowa katedry składa się z kierownika, 1 adiunkta i 6 starszych asystentów.

Katedra Teorii Maszyn Cieplnych (Kierownik — zast. prof. mgr inż. Jan Madejski). Katedra powstała w r. 1945. Kierownikiem jej został prof. nadzw. mgr inż. Wiktor Wiśniowski, były adiunkt Politechniki Lwowskiej. W ciągu pół roku doprowadzono laboratorium do stanu umożliwiającego prowadzenie elementarnych ćwiczeń z zakresu zjawisk teorii ciepła dla studentów wydziałów: Mechanicznego, Budowy Okrętów i Elektrycznego — a także wykonywanie niektórych prac badawczych dla powstającego przemysłu na Wybrzeżu. Praca nad urządzeniem laboratorium umożliwiła uruchomienie w r. 1946 Zakładu badań cieplnych dla szerszych potrzeb przemysłu.

Personel katedry wraz z kierownikiem opracował kilka skryptów.

W roku 1950 przeniesiono prof. W. Wiśniowskiego na Politechnikę Wrocławską, a na kierownika katedry i profesora powołano dr Witolda Około-Kułaka z Politechniki Śląskiej, który przez okres czteroletni dojeżdżał do Gdańska z Gliwic. Taka obsada nie mogła oczywiście sprzyjać rozwojowi katedry, przede wszystkim na odcinku dydaktycznym, tym bardziej że w latach 1950—1954 liczba pomocniczych pracowników nauki zatrudnionych w katedrze została zmniejszona z siedmiu do trzech, a liczba studentów była bardzo duża. Obowiązki zastępcy kierownika katedry i zakładu przy katedrze pełnił adiunkt mgr inż. Jerzy Sieczkowski. Dzięki inicjatywie jego i innych pracowników zdołano wykonać dla potrzeb przemysłu sporą liczbę prac naukowo-usługowych, m. in. skonstruowano i wykonano kilka aparatów pomiarowych, jak hypsometr, aparat do badania wykresów sprężyn indykatorowych itp.

Gdy w r. 1954 prof. Około-Kułak złożył rezygnację z kierownictwa katedry, na jej kierownika został powołany mgr inż. Jan Madejski jako zastępca profesora.

Katedra wykonuje obecnie badania i prace teoretyczne z dziedziny problemów cieplnych, ważnych dla gospodarki narodowej, zlecone przez Polską Akademię Nauk.

Katedra Pomiarów, Badań Maszyn i Gospodarki Cieplnej (Kierownik — zast. prof. mgr inż. Feliks Sauter). We wrześniu 1945 r. opiekę nad zdewastowanym w czasie wojny laboratorium maszynowym, stanowiącym zalążek katedry — powierzył Rektor kierownikowi Katedry Kotłów Parowych mgr inż. Antoniemu Kozłowskiemu. Dzięki jego zabiegom przeprowadzono konieczne remonty, tak że już od wiosny 1946 roku można było zacząć w laboratorium elementarne ćwiczenia z pomiarów oraz badania kotła maszyny parowej i silnika spalinowego.

Katedra Pomiarów, Badań Maszyn i Gospodarki Cieplnej utworzona została formalnie z dniem 1.10.1948 r. Jej kierownictwo powierzono od stycznia 1949 zast. prof. mgr. inż. Feliksowi Sauterowi, ówczesnemu adiunktowi Katedry Kotłów Parowych.

Z rozwojem wydziałów Mechanicznego, Elektrycznego i Budowy Okrętów ilość zajęć dydaktycznych katedry ciągle wzrastała. W roku 1954/55 katedra prowadziła wykłady z siedmiu przedmiotów oraz ćwiczenia w liczbie 33 tematów z Laboratorium Maszynowego dla wydziałów Mechanicznego i Budowy Okrętów.

Oprócz działalności dydaktycznej katedra przez Zakład Gospodarki Cieplnej prawadziła zlecone prace naukowo-badawcze i naukowo-usługowe dla przemysłu regionalnego i krajowego z zakresu zwalczania korozji w kotłach parowych, gospodarki cieplnej w zakładach przemysłowych i energetycznych oraz siłowni okrętowych. Prace dla przemysłu były wykonywane do końca r. 1954 w Instytucie Gospodarki Cieplnej, który był zakładem zespołowym Katedry Pomiarów, Badań Maszyn i Gospodarki Cieplnej i Katedry Kotłów Parowych — później tylko przez zakład przy katedrze. W ramach prac katedry wykonano zrealizowany następnie projekt nowych kotłów i budynku kotłowni Politechniki.

Ostatnio skład personalny katedry stanowi: kierownik, 2 adiunktów,

3 asystentów i 7 laborantów. Trzej pomocniczy pracownicy naukowi (1 adiunkt i 2 starsi asystenci) są w stadium przeprowadzania przewodów kandydackich.

Katedra Maszyn Parowych (Kierownik — prof. zw. dr inż. Adolf Polak). Katedra była przewidziana w naukowym programie organizacyjnym Wydziału Mechanicznego z r. 1945 jako Katedra Parowo-

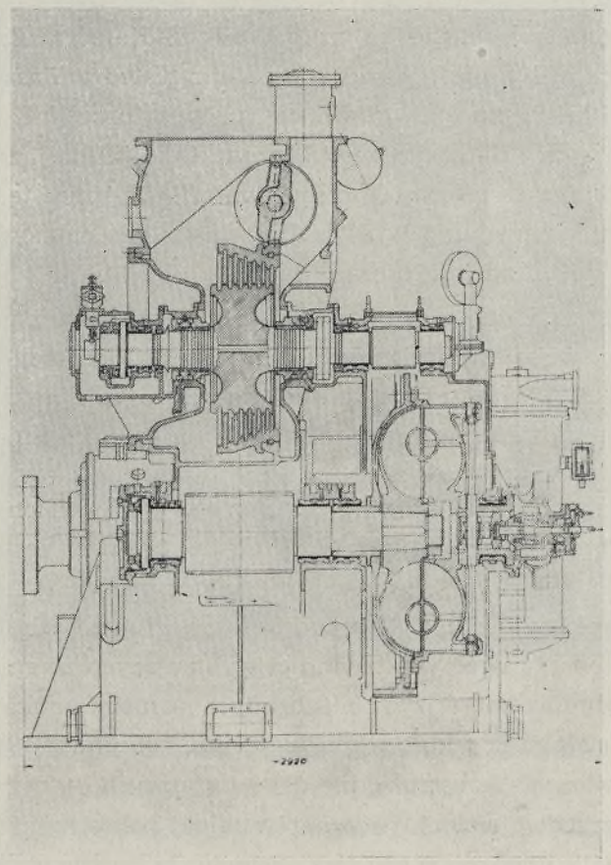

Katedra Maszyn Parowych. Turbina parowa z okrętowej maszyny parowej

Chaire de Machines à vapeur. Turbine d'évacuation d'une machine marine turboalternative

zów i Maszyn Parowych, jednak nie mogła rozpocząć działalności z powodu braku kandydata na kierownika i odmowy przybycia do Gdańska prof. Wilhelma Mozera ze Lwowa. W 1950 r. przemianowano tę katedrę na Katedrę Maszyn Parowych i powierzono ją prof. zw. dr A. Polakowi, twórcy

pierwszej polskiej okrętowej maszyny parowej, który dotychczas był kierownikiem Katedry Części Maszyn.

Katedra Maszyn Parowych prowadziła pracę dydaktyczną na sekcji konstrukcyjnej Wydziału Mechanicznego i na Oddziale Budowy Maszyn Okrętowych Wydziału Budowy Okrętów oraz kontynuowała pracę konstrukcyjną, rozpoczętą przez prof. Polaka w Katedrze Części Maszyn.

Dla współpracy z przemysłem od 1946 do 1952 r. była czynna specjalna placówka projektowa, związana początkowo z Katedrą Części Maszyn (kierownikiem jej był prof. Polak), a później z Katedrą Maszyn Parowych. Od 1952 do 1954 r. pracę twórczo-konstrukcyjną przejął Zakład Katedry Maszyn Parowych i Katedry Części Maszyn. Od 1954 r. tj. z chwilą powołania prof. Polaka na członka-korespondenta PAN, pracę tę prowadzi katedra jako pracę naukową IV Wydziału (zagadnienia naukowe konstrukcji maszyn) Polskiej Akademii Nauk.

Przejawem działalności naukowej katedry jest również udział pracowników katedry w sesjach naukowych Politechniki Gdańskiej oraz w sesjach naukowych PAN. W latach ostatnich katedra rozwija także działalność ekspertyzową w dziedzinie sprężarek tłokowych wysokociśnieniowych.

Katedra Silników Spalinowych (Kierownik — prof. zw. dr inż. Karol Taylor). Katedra Silników Spalinowych została utworzona w r. 1945. Kierownictwo i organizowanie katedry powierzono prof. zw. inż. Karolowi Taylorowi, długoletniemu profesorowi Politechniki Warszawskiej. Po pokonaniu ogólnych trudności wynikających ze zniszczenia Politechniki i zebraniu pierwszych niezbędnych pomocy naukowych katedra rozpoczęła działalność dydaktyczną już przed końcem r. 1945, prowadząc wykłady i ćwiczenia konstrukcyjne dla lat starszych — byłych studentów politechnik przedwojennych i studentów tajnej politechniki z okresu okupacji. Od chwili utworzenia katedra obsługiwała dwa wydziały — Mechaniczny i Budowy Okrętów — stosownie do potrzeb regionalnych morskich. Kierownik katedry skierował od początku uwagę na spalinowe napędy dla statków morskich, głównie rybackich, poza tym zaś na silniki spalinowe do ciągników rolniczych, samochodów ciężarowych i maszyn budowlanych.

Prof. Taylor przez pierwsze cztery lata poza kierownictwem katedry pełnił obowiązki dziekana Wydziału Mechanicznego i przewodniczącego Komisji Egzaminów Dyplomowych. Był również przewodniczącym Komisji

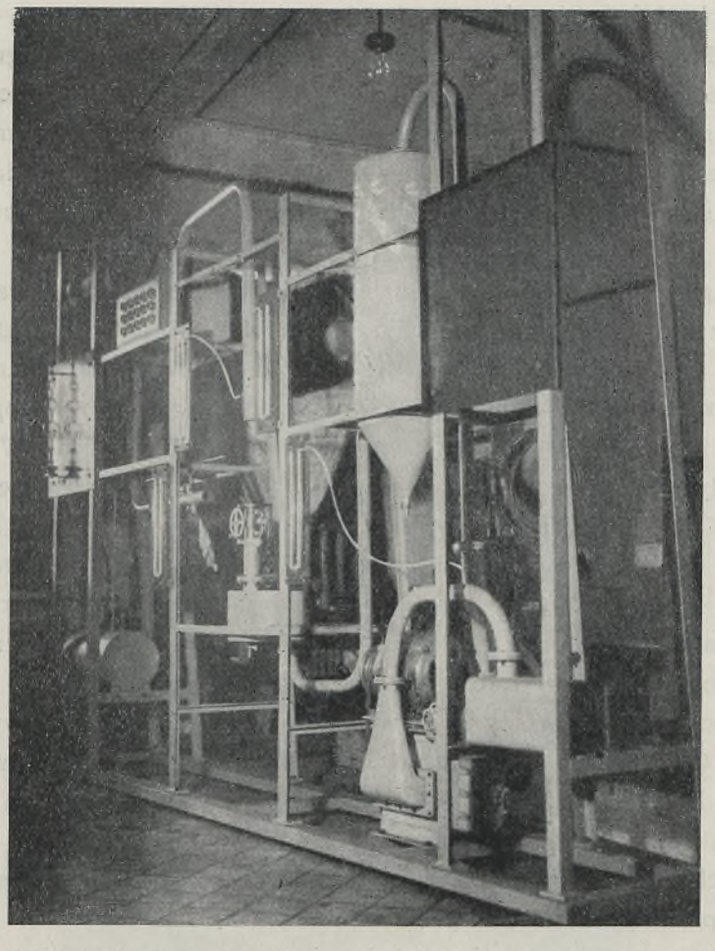

Katedra Silników Spalinowych. Aparatura do badania przepływowego gaźników

Chaire des Moteurs à combustion. Appareillage pour les essais des carburateurs

Programów Nauczania; pełnił też przez trzy lata obowiązki dziekana Wydziału Mechanicznego Wieczorowej Szkoły Inżynierskiej.

Dzięki dochodom własnym Zakładu Silników Spalinowych przy katedrze utworzono w latach 1949—1953 laboratorium naukowo-badawcze silników spalinowych. Laboratorium to posiada urządzenia do badania zasilania silników gaźnikowych i wysokoprężnych, urządzenia do badania mocy (4 stanowiska hamulców wodnych i 3 stanowiska hamulców elektrycznych), urządzenia do kontroli osprzętu silnikowego oraz dział defektoskopii. Laboratorium to, prócz prac badawczych dla przemysłu i prac

naukowych, daje możność prowadzenia ćwiczeń laboratoryjnych dla studentów. Również dzięki dochodom zakładu katedra zdołała zgromadzić dużą bibliotekę ze zbiorem podręczników, dzieł naukowych i czasopism.

Katedra utrzymuje żywy kontakt z zakładami produkującymi silniki spalinowe. Współpraca ta przejawia się w wykonywaniu prac badawczych, porad, ekspertyz i projektów konstrukcyjnych oraz pomocy dla racjonalizatorów.

W ciągu ostatnich pięciu lat dziesięciolecia katedra opracowała wiele ekspertyz z dziedziny konstrukcji i eksploatacji silników, a także dokumentację techniczną silników kutrowych typu „Puck" i dane dokumentacji części zamiennych dla kilku typów silników kutrowych. To pomogło przemysłowi rybackiemu ograniczyć import części zamiennych. W oparciu o pracę dyplomową jednego z absolwentów Politechniki Gdańskiej, wykonaną w Katedrze Pojazdów Mechanicznych — zaprojektowano w Katedrze Silników Spalinowych wspólnie z tą katedrą konstrukcję skutera. Dzięki żywemu kontaktowi z przemysłem katedra dla celów dydaktycznych otrzymała do laboratorium kilka silników spalinowych stałych okrętowych i samochodowych (dar kierownictwa Marynarki Wojennej).

Pomocniczy pracownicy naukowi wygłosili na sesjach naukowych Politechniki Gdańskiej 9 referatów oraz opublikowali w czasopismach technicznych kilka artykułów naukowych głównie na temat zasilania silników paliwem, oddziaływania silników na fundamenty, zastosowania w silnikach kutrowych składanych wałów korbowych, nowych przebiegów pracy w silnikach spalinowych.

Kilku pracowników naukowych katedry rozpoczęło prace kandydackie.

Katedra Hydromechaniki i Budowy Turbin Wodnych (Kierownik — zast. prof. Władysław Krzyżanowski). Katedra utworzona została w 1945 r. Organizatorem i kierownikiem katedry został prof. zw. Michał Broszko, długoletni profesor Politechniki Warszawskiej. Katedra rozpoczęła wykłady i ćwiczenia konstrukcyjne już przed końcem r. 1945 na Wydziale Mechanicznym i Wydziale Budowy Okrętów. Obsadę katedry poza profesorem stanowił początkowo jeden, a od roku 1946 dwóch asystentów.

Już w r. 1946 rozpoczęto pracę projektową nad utworzeniem pierwszego w Polsce naukowego laboratorium hydromechaniki i turbin wodnych. Montaż pierwszego stoiska badawczego do badania turbin naporowych

w komorze otwartej realizowany był przez katedrę siłami pracowników katedry i zakończony w r. 1949. W r. 1950 urządzone zostało dla celów dydaktycznych drugie stoisko wyposażone w turbinę Francis'a w obudowie spiralnej. Poza tym na wzór nowoczesnych metod badania turbin wodnych

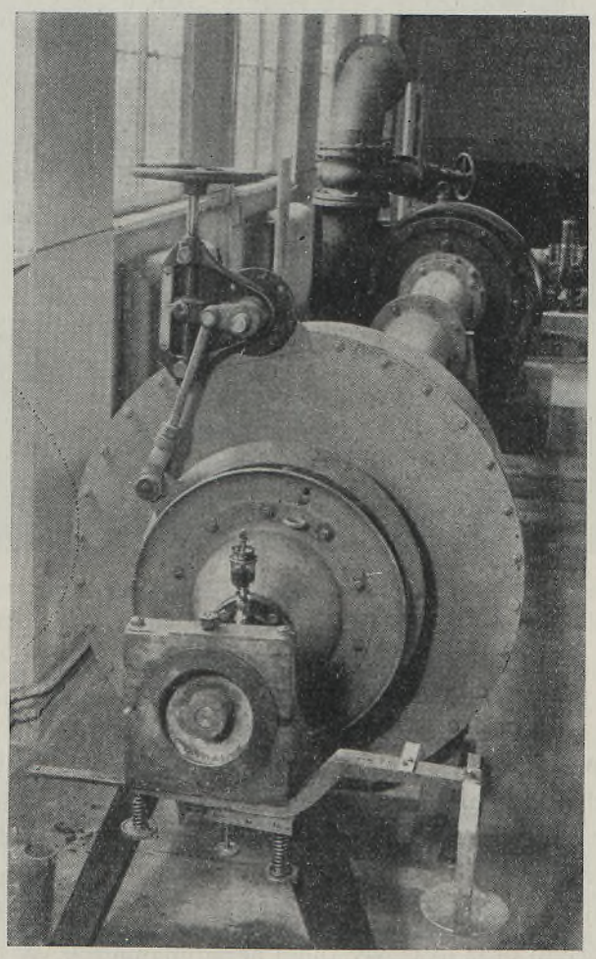

Katedra Hydromechaniki. Stoisko do badań turbin wodnych metodą powietrzną

Chaire d'Hydromécanique. Poste d'essais pneumatiques pour turbines hydrauliques

zostały wówczas zapoczątkowane prace nad budową stoiska turbinowego z pędzeniem turbiny powietrzem. Na początku tej pracy zbudowano własnymi siłami katedry stoisko próbne dla przeprowadzania wstępnych badań z tej dziedziny. W latach dalszych zbudowano stoisko do badania

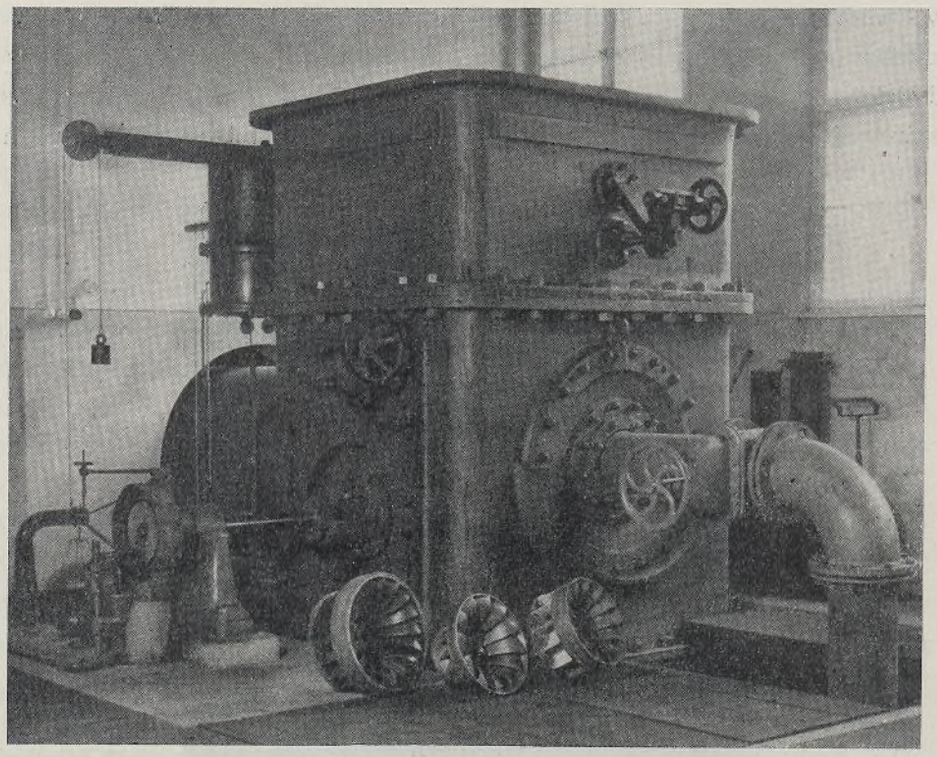

Katedra Hydromechaniki. Stoisko do badań turbin modelowych; na pierwszym planie wirniki turbiny modelowej Francis'a

Chaire d'Hydromécanique. Poste d'essais des turbines—modèles. Au premier plan roteurs d'une turbine—modèle système Francis

pomp wirnikowych. Jesienią 1950 r. po likwidacji Oddziału Lotniczego na Wydziale Mechanicznym katedra otrzymała dodatkowe pomieszczenie.

W związku z teoretycznymi pracami prof. Broszki nad hydromechaniką, m. in. nad rozwiązaniem równań Reynolds'a ruchu cieczy, zbudowano przy pomocy Polskiej Akademii Nauk urządzenie do badań hydromechanicznych, laboratorium oraz dyszowy tunel aerodynamiczny. W pracy tworzenia laboratorium brali udział ówcześni adiunkci mgr inż. Władysław Krzyżanowski i mgr inż. Eustachy Burka oraz asystent mgr inż. Zygmunt Franaszczuk.

Prof. Broszko brał czynny udział jako członek PAN w pracach Komitetu Gospodarki Wodnej, nawiązując jednocześnie współpracę ze zorganizowanym w Gdańsku Zakładem Maszyn Wirnikowych PAN oraz utrzymując kontakty z przemysłem, biorąc udział w szeregu ekspertyz i opraco-

waniu projektów siłowni wodnych. Po śmierci prof. Broszko w r. 1954 kierownictwo katedry objął zast. prof. Władysław Krzyżanowski, poprzednio adiunkt katedry.

Poza pracą dydaktyczną i badawczą w laboratorium pracownicy katedry brali czynny udział w sesjach naukowych Politechniki Gdańskiej. Trzech pracowników przygotowuje prace kandydackie. Zainteresowania naukowe katedry w ostatnich latach dziesięciolecia skoncentrowały się na zagadnieniach aerodynamicznej metody badania turbin, badaniach wpływu chropowatości wirnika i kierownicy na efekt pracy turbiny, na metodzie projektowania wirników turbin śmigłowych w oparciu o równania hydromechaniki racjonalnej oraz metodzie chemicznej pomiarów ilości wody przepływającej przez turbinę. Wyniki tych prac przedstawione były na sesjach naukowych Politechniki.

Katedra Budowy Maszyn Dźwigowych i Przenośnikowych (Kierownik — prof. zw. dr inż. Stanisław Łukasiewicz). Katedra została utworzona w r. 1945 i pomieszczona w budynku Laboratorium Maszynowego. Jej kierownictwo objął prof. zw. Stanisław Łukasiewicz, długoletni profesor Politechniki Lwowskiej i Warszawskiej. W październiku 1945 r. rozpoczęli pracę jako starsi asystenci mgr inż. Alfred Rachalski i mgr inż. Tadeusz Bury. Właściwa działalność katedry, poprzedzona zebraniem niezbędnych pomocy naukowych, rozpoczęta została od czerwca 1946 r., gdy prof. Łukasiewicz po złożeniu funkcji pierwszego rektora mógł poświęcić się w pełni pracy profesorskiej. W latach 1946—1950 katedra prowadziła głównie prace dydaktyczne. W tym czasie zgromadzono poważne zbiory biblioteczne (do czego przyczyniły się osobiste zbiory kierownika, które udało się ocalić mimo przejść wojennych), a katedra przeniesiona została do nowych pomieszczeń w Gmachu Głównym. Katedra utrzymywała ścisły kontakt z życiem gospodarczym kraju, a kierownik katedry kierował opracowaniem warunków technicznych dla dźwigów, które miał projektować i budować przemysł polski dla odbudowywanych portów polskich.

W roku 1947 prof. Łukasiewicz opracował, przy pomocy asystenta Jana Chomickiego, analizę porównawczą urządzeń przeładowczych do węgla dla portu w Gdańsku, rzucając koncepcję nowej przeładownicy wywrotnicowo-taśmowej o jednym przenośniku oraz przesuwnej pochylni do wozów. W latach 1947—1950 praca ta objęła wiele ekspertyz i projektów dla por-

tów stoczni i przemysłu (m. in. urządzeń transportowych do węgla i popiołu dla elektrowni, węgla i wapniaka dla zakładów sodowych, urządzeń transportujących do składów papieru oraz urządzeń dźwigowych na pochylniach, w blachowniach i stoczniach).

W pierwszym okresie, w którym nauczanie było prowadzone według czteroletniego programu studiów jednolitych, katedra prowadziła tylko wykład ogólny z dźwignic i przenośników dla wszystkich studentów Wydziału Mechanicznego oraz prace przejściowe i dyplomowe. Dobór aktualnych tematów oraz seminaryjna metoda prowadzenia projektów zmuszała studentów do samodzielnych poszukiwań konstruktorskich.

Z chwilą wprowadzenia dwustopniowego systemu studiów znacznie wzrosło obciążenie dydaktyczne katedry, a wobec zmienionych programów i celów musiały ulec zmianie również treść i metody nauczania. Na kursie inżynierskim główną uwagę skierowano na nauczanie podstaw konstrukcji dźwignic i przenośników, a ćwiczenia konstrukcyjne musiały ograniczyć się do tematów prostych, jak mosty dźwignic, wózki wciągarkowe i mechanizmy podnoszenia i przejazdu. Natomiast na kursie magisterskim powstała możliwość wniknięcia w zagadnienia specjalne konstrukcyjne i ich podstawę teoretyczną. Prace dyplomowe zawierały zawsze część problemową, zmuszającą do głębszej pracy myślowej.

W latach 1949—1951 adiunkci mgr inż. A. Rachalski i mgr inż. T. Bury oddelegowani zostali do Holandii i Węgier do odbioru dźwigów z importu. Jako jedyny współpracownik kierownika katedry pozostał st. asystent mgr inż. J. Chomicki.

W grudniu 1955 r. adiunktowi mgr inż. A. Rachalskiemu przyznany został tytuł docenta.

Kierownik katedry, pracownicy pomocniczy, a także dyplomanci wygłaszali od r. 1951 na każdej z sesji naukowych Politechniki Gdańskiej liczne referaty i komunikaty naukowe. W r. 1955 kierownik katedry oraz docent mgr inż. A. Rachalski wygłosili szereg referatów na sesji naukowej PAN poświęconej naukowym problemom w dziedzinie dźwignic.

Katedra Budowy Maszyn Budowlanych (Kierownik — zast. prof. mgr inż. Stanisław Przedpełski). Katedra utworzona została z inicjatywy prof. St. Łukasiewicza już w r. 1945, jednakże ze względu na brak kandydata na jej kierownika do r. 1955 nie rozwijała żadnej działalności. Wykłady wchodzące w zakres jej specjalności prowa-

dzone były początkowo przez prof. dr St. Łukasiewicza, a następnie przez zast. prof. mgr inż. St. Przedpełskiego, który w r. 1955 powołany został na kierownika katedry.

Katedra ostatnio prowadziła zajęcia dydaktyczne na wydziałach: Mechanicznym, Budownictwa Lądowego i Budownictwa Wodnego. Obsada katedry składała się z zast. profesora, adiunkta i st. asystenta.

Katedra Pojazdów Mechanicznych (Kierownik — prof. nadzw. mgr inż. Mieczysław Dębicki). Katedra Pojazdów Mechanicznych rozpoczęła działalność już w lipcu 1945 r.; na stanowisko kierownika i organizatora katedry powołano mgr inż. Mieczysława Dębickiego, któremu w r. 1949 przyznano tytuł profesora nadzwyczajnego.

Kierownik katedry od samego początku — mając na uwadze zamiar tworzenia w Politechnice Gdańskiej specjalności maszyn rolniczych —

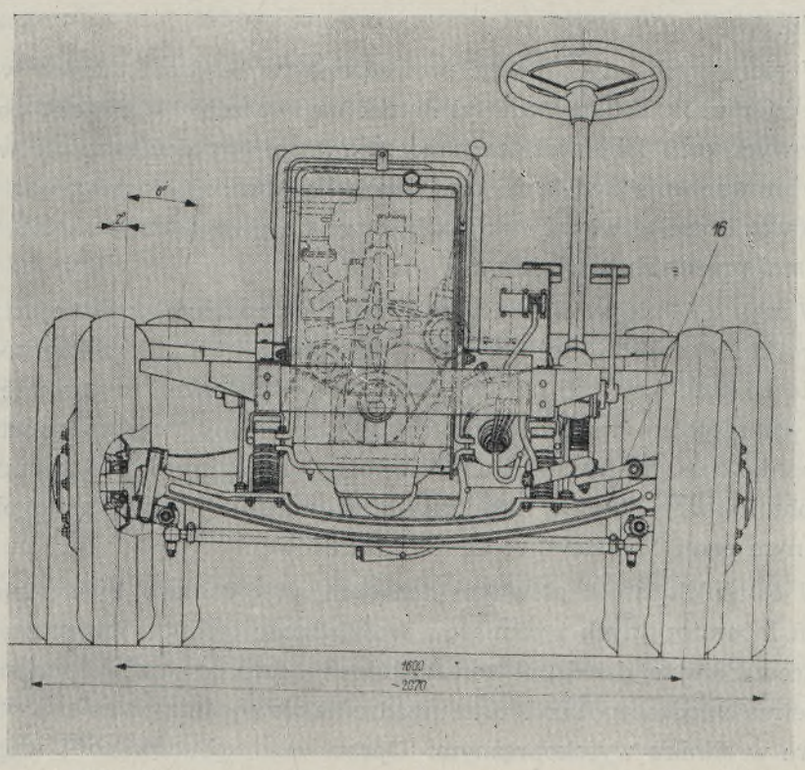

Katedra Pojazdów Mechanicznych. Samochód ciężarowy Star 20. Przekrój poprzeczny

Chaire de Véhicules mécaniques. Camion Star 20 — profil

zwrócił specjalną uwagę na ciągniki rolnicze. Poza tym oczywiście działalność naukowa i dydaktyczna katedry objęła cały zakres zagadnień, określonych nazwą katedry, w tym również problemy dotyczące eksploatacji, technologii napraw i organizacji transportu.

W ostatnich latach dziesięciolecia kierownik katedry w nawiązaniu do problematyki katedry Budowy Maszyn Dźwigowych i Przenośnikowych podjął pracę nad podwoziami do maszyn roboczych, jak: dźwigi, koparki, maszyny do robót ziemnych i wózki transportowe. Ten duży zakres problemów, którymi zajmuje się katedra, wymagał wykształcenia i dobrania zespołu pracowników naukowych. Zespół ten obecnie składa się z wychowanków katedry.

Zagadnienia laboratoryjne prowadził w końcu dziesięciolecia adiunkt mgr inż. Wojciech Nowakowski, dział ciągników — adiunkt mgr inż. Stefan Manitius, dział technologii napraw samochodów i ciągników adiunkt mgr inż. Witold Stępień, dział eksploatacji — adiunkt mgr inż. Andrzej Grabowski.

W pierwszych latach pracy, prowadzonej w bardzo trudnych warunkach, kierownik katedry położył nacisk na tworzenie biblioteki, pomocy naukowych oraz laboratorium samochodowego, aby dać możność właściwego prowadzenia dydaktyki oraz położyć podwaliny pod przyszłą pracę naukową. Prace te wiązały się ściśle z życiem gospodarczym kraju, z potrzebami przemysłu i rolnictwa.

W roku 1946 kierownikowi katedry powierzono opracowanie konstrukcji podwozia samochodu ciężarowego o ładowności 3,5 ton. Samochód ten wzięto do produkcji pod nazwą Star 20, a prof. Dębicki za pracę tę wraz z całym zespołem współtwórców został wyróżniony nagrodą państwową II stopnia. Dalszym sukcesem w pracach konstrukcyjnych było wyróżnienie zespołu katedry dwoma najwyższymi nagrodami na konkursie organizowanym przez Ministerstwo Obrony Narodowej.

W ostatnich latach głównym tematem prac zakładu była metodyka badań laboratoryjnych i pomiarów w dziedzinie techniki motoryzacyjnej. Opracowano w tej dziedzinie konstrukcje urządzeń do pomiaru parametrów powietrza chłodzącego silnik oraz urządzenia dla badania przebiegu wtrysku paliwa w silniku wysokoprężnym. Opracowano, zbudowano i wypróbowano czujnik pojemnościowy (sprzężony z oscylografem) dla pomiarów skoku igły we wtryskiwaczu. Opracowano i zbudowano urządzenie do

fotografowania w świetle stroboskopowym kształtu stożka wtrysku w różnych fazach jego rozwoju oraz opracowano konstrukcyjnie urządzenia karuzelowe do strobometrycznego pomiaru charakterystyki wtrysku.

W problematyce podwozi katedra podjęła prace badawcze nad ogumieniem i zawieszeniem samochodu oraz wpływem tych elementów na ruch samochodu. Z tego zakresu wykonywane są dwie prace aspiranckie oraz kilka prac pomocniczych pracowników naukowych.

Katedra Budowy Obrabiarek do Metali (Kierownik — prof. zw. dr inż. Edward Tadeusz Geisler). Katedra została utworzona w r. 1945. Na kierownika i organizatora powołano prof. E. T. Geislera długoletniego profesora obróbki metali na Politechnice Lwowskiej. Przejściowo do 1947 r. w katedrze pracował mgr inż. Włodzimierz Mermon, dawny współpracownik kierownika katedry na Politechnice Lwowskiej.

W miarę rozwoju zadań katedry jej stan osobowy został znacznie powiększony, a w r. 1954 mianowani zostali na zastępców profesorów mgr inż. Stanisław Horiszny i mgr inż. Stanisław Miłoś.

Działalność dydaktyczna katedry skierowana była od początku na trzy kierunki: konstrukcji obrabiarek do metali, organizacji obróbki oraz organizacji zakładów przemysłowych. Tym kierunkom poświęcona była także działalność naukowa katedry. Brak na Wydziale Mechanicznym specjalnej katedry technologii budowy maszyn sprawił, że zainteresowania pracowników Katedry Budowy Obrabiarek do Metali rozszerzyły trzeci kierunek specjalizacyjny na technologię budowy maszyn (obróbkę, kontrolę, montaż, ekonomikę). Z końcem dziesięciolecia katedra obsługująca Wydział Mechaniczny i Oddział Budowy Maszyn na Wydziale Budowy Okrętów prowadziła 20 różnych wykładów wraz z ćwiczeniami oraz projekty przejściowe i dyplomowe z zakresu wymienionych trzech specjalizacji. Katedra obsługiwała w tym zakresie również Wieczorową Szkołę Inżynierską.

W okresie dziesięciolecia zdołano skompletować księgozbiór składający się z około 2000 tomów oraz opracowano pomoce dydaktyczne w postaci poglądowych tablic, wykresów, wzorców, instrukcji. Zgromadzono także pokazowe obrabiarki z darów przemysłu, który poza tym dał pomoc w remoncie tych maszyn.

Katedra wykonała i przekazała dla przemysłu szereg projektów z zakresu:

a) konstrukcji niektórych obrabiarek do metali — m. in. projekt frezarki obwiedniowej do kół zębatych, docieraczki do kół zębatych, wiertarki promieniowej, wiertarki stożkownicy do blach okrętowych,

b) technologii budowy maszyn — m. in. technologii silników kutrowych, zespołu wirnika turbiny parowej o dużej mocy, wielkoseryjnej produkcji niektórych zespołów samochodu ciężarowego, kombajnów, oraz

c) projektowania zakładów przemysłowych.

Obok powyższych prac naukowo-usługowych katedra prowadziła prace o charakterze naukowo-badawczym. Tematy tych prac związane były z problemami stosowania zastępczych materiałów w budowie obrabiarek, automatyzacji obrabiarek i budowy obrabiarek specjalnych dla przemysłu okrętowego.

Pracownicy katedry brali czynny udział w wielu konferencjach i zjazdach ogólnopolskich z jej specjalności, a na sesjach naukowych Politechniki Gdańskiej wygłosili kilka referatów.

Katedra Mechanicznej Technologii Drewna (Kierownik — doc. dr inż. Mieczysław Janiczek). W październiku 1953 r. została utworzona, wraz z dwoma zakładami, Katedra Mechanicznej Technologii Drewna. Kierownictwo katedry i Zakładu Materiałoznawstwa Drzewnego powierzono dr inż. M. Janiczkowi, kierownictwo Zakładu Technologii Wytwarzania Wyrobów Drzewnych — zast. prof. mgr inż. Świderskiemu, który uprzednio współpracował z Katedrą Budowy Obrabiarek do Drewna i był jednym z współtwórców sekcji budowy obrabiarek do drewna na Wydziale Mechanicznym.

Dużym wysiłkiem skompletowano zbiór okazów różnych gatunków drewna krajowego i egzotycznego oraz zbiór drewna uszlachetnionego produkcji krajowej i zagranicznej. Opracowano szereg tablic ściennych i wykresów, niezbędnych do prowadzenia wykładów i ćwiczeń.

Wspólnie z Katedrą Budowy Obrabiarek do Drewna prowadzone są prace nad uruchomieniem laboratorium obróbki drewna. Dzięki temu można dysponować minimalnym niezbędnym kompletem przyrządów i urządzeń do badań fizykochemicznych własności drewna. Katedra dysponuje własną stolarnią, przygotowującą próbki do badań i zajęć dydaktycznych.

Działalność naukowa katedry koncentruje się na zagadnieniach metod ulepszania drewna dla zastosowania go w budowie maszyn oraz ustalenia

właściwych procesów technologicznych wodoodpornego klejenia drewna przy budowie statków drewnianych. W ramach współpracy z przemysłem opracowano pewne zagadnienia dla nowobudowanych zakładów przemysłu drzewnego — fabryki beczek, kombinatu produkcji mebli giętych, fabryki płyt pilśniowych. Rozwiązano również szereg zagadnień, związanych ze stosowaniem tolerancji i pasowań w przemyśle drzewnym.

Katedra Budowy Obrabiarek do Drewna (Kierownik — prof. dr inż. Ryszard Siemiński). W związku z koncepcją uruchomienia na Wydziale Mechanicznym jedynej w Polsce sekcji budowy obrabiarek do drewna i technologii wyrobów drzewnych powołana została w r. 1945 Katedra Obrabiarek do Drewna. Jednak ze względu na brak wykładowców z tej dziedziny zajęcia dydaktyczne na tej sekcji, której program opracowali profesorowie: Wysocki, Dębicki, Łukasiewicz, Geisler i Mermon, mogły być rozpoczęte dopiero w 1949 r. Wówczas bowiem, dzięki pozyskaniu na stanowisko wykładowcy maszyn do obróbki drewna inż. Jastrebowa, konstruktora z fabryki obrabiarek do metali w Poznaniu, oraz dr Perkitnego na stanowisko wykładowcy materiałoznawstwa drzewnego — można było rozpocząć działalność sekcji.

Faktyczne uruchomienie katedry nastąpiło w r. 1951, a jej kierownictwo zostało powierzone dr inż. R. Siemińskiemu, z którym początkowo współpracował zast. prof. mgr inż. Świderski.

Katedra była i jest jedynym tego rodzaju ośrodkiem naukowym w Polsce i dlatego jej kontakt z przemysłem stał się bardzo bliski. W stosunkowo krótkim okresie jej działalności opracowano kilka konstrukcji obrabiarek do drewna, m. in. giętarkę do drewna, walcarkę do pił trakowych, kleparkę, frezarko-żłobiarkę do ołówków, a także wiele obrabiarek do kombinatu mebli giętych, jak: frezarko-kopiarki do ram siedzeniowych, giętarki do ram siedzeniowych, szlifierki taśmowe do nóg krzesłowych, polerki do ram siedzeniowych.

Od r. 1952 katedra wraz z utworzoną później Katedrą Mechanicznej Technologii Drewna (profesorowie: Janiczek i Świderski) pracuje nad zorganizowaniem laboratorium obróbki drewna, gromadząc niezbędne do tego celu maszynowe wyposażenie.

Od momentu powstania katedra łączy pracę dydaktyczną z działalnością naukową, której wyrazem były referaty wygłaszane na sesjach naukowych Politechniki Gdańskiej. Publikacje naukowe, oprócz podręcznika, objęły

liczne artykuły w czasopismach na temat własności fizycznych i mechanicznych wąskotartego drewna, sosnowego drewna, twardzieli i bielu sosny, buka oraz ich zastosowań do celów technicznych i przemysłowych, a także obrabiarek do drewna.

Katedra Ekonomii Politycznej (p. o. Kierownika — adiunkt mgr Adam Skrzypek). Z procesem odbudowy i rozwoju szkolnictwa wyższego w Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej ściśle wiązał się problem walki o oblicze ideologiczne studenckiej młodzieży. Dla pracy ideowo-wychowawczej nad młodzieżą studencką wprowadzone zostały do programów politechnicznych podstawowe nauki społeczne.

W związku z tym na Politechnice Gdańskiej utworzono Katedrę Podstaw Marksizmu-Leninizmu i Katedrę Ekonomii Politycznej. Ta ostatnia katedra, zgodnie z dawną tradycją, była katedrą Wydziału Mechanicznego, lecz obowiązkiem jej było obsługiwać wszystkie wydziały z zadaniem kształtowania w świadomości słuchaczy światopoglądu marksistowskiego.

Pierwszym kierownikiem i profesorem katedry był od r. 1945 do roku 1953 zast. prof. mgr inż. Zdzisław Grabski. Wykłady prowadzili kolejno prócz profesora mgr St. Ładyka i mgr J. Beksiak.

Rok 1953/54 można nazwać przełomowym w rozwoju katedry. We wrześniu 1953 r. kierownictwo katedry objął dr H. Michniewicz, profesor Wyższej Szkoły Ekonomicznej w Sopocie. Prof. Michniewicz skupił czteroosobowy zespół pomocniczych pracowników naukowych. W następnym roku zespół ten powiększył się do 13 osób. Po odejściu z Politechniki Gdańskiej dr H. Michniewicza, w r. 1955 mgr Skrzypek został powołany na p. o. kierownika katedry.

Katedry zwinięte w okresie dziesięciolecia

Katedra Budowy Maszyn Rolniczych (Kierownik — prof. mgr inż. Michał Sołtan do r. 1954). Powołanie Katedry Budowy Maszyn Rolniczych przewidziane było organizacyjnym programem naukowym Politechniki Gdańskiej. Faktyczne jej uruchomienie mogło jednak nastąpić dopiero w 1947 r. po pozyskaniu na kierownika katedry mgr inż. Sołtana.

Katedra o tej specjalizacji była pierwszą w Polsce. Po utworzeniu w r. 1950 na Politechnice Gdańskiej Wydziału Agrotechnicznego katedra została przeniesiona na ten Wydział, zmieniając tematykę pracy na mechanizację rolnictwa (eksploatację i remont maszyn rolniczych).

Wobec zwinięcia Wydziału Agrotechnicznego w r. 1952 i rozdziału jego tematyki na dwa działy: mechaniczny i chemiczny, Katedra Maszyn Rolniczych została przydzielona z powrotem do Wydziału Mechanicznego, aby przez krótki czas do r. 1953/54 prowadzić na tym Wydziale sekcję mechanizacji rolnictwa.

W r. 1954, w związku z ustaleniem tej specjalizacji na dwu tylko Politechnikach: Warszawskiej i Wrocławskiej, sekcja maszyn rolniczych na Politechnice Gdańskiej zostało zwinięta, a Katedrę Maszyn Rolniczych i prof. Sołtana przeniesiono na Politechnikę Wrocławską.

Katedra Aerodynamiki (Kierownik — prof. nadzw. mgr inż. Józef Wysocki do r. 1950). Wobec tego, że po byłej Politechnice Gdańskiej ocalało laboratorium aerodynamiczne starego typu z tunelem dyszowym, lecz o bardzo równym rozkładzie szybkości strugi powietrza w przekroju, organizacyjny program naukowy przedłożony Ministerstwu Oświaty przewidywał też utworzenie Katedry Aerodynamiki dla Studium Lotniczego.

Kierownictwo Katedry Aerodynamiki oraz organizację studiów lotniczych powierzono prof. S. Wysockiemu.

W r. 1946 uruchomiono laboratorium aerodynamiczne, podręczny warsztat mechaniczny i stolarnię dla budowania modeli do badań w ruchu aerodynamicznym. Zostały też naprawione resztki modeli silników lotniczych i elementów aerodynamicznych. W r. akad. 1946/47 powstało Studium Lotnicze jako Oddział Lotniczy ze specjalizacją płatowcową i silnikową na III roku studiów. Program studiów był wzorowany na programach przedwojennych studiów lotniczych na Politechnikach Warszawskiej i Lwowskiej.

W r. 1949 na III i IV roku studiów tego oddziału było 38 studentów. Część z nich ukończyła studia w r. akad. 1949/50, uzyskując tytuł magistra inżyniera.

W związku z reorganizacją studiów lotniczych i skoncentrowaniem ich na dwu tylko wydziałach lotniczych w Politechnice Warszawskiej i Wrocławskiej, Oddział Lotniczy w Gdańsku został zlikwidowany, w r. 1950 Katedra Aerodynamiki i prof. Wysocki zostali przeniesieni do Wrocławia.

Już w r. 1947 Laboratorium Aerodynamiki było na takim poziomie, że mogło wykonywać drobne prace usługowe dla przemysłu lotniczego. Poważnym osiągnięciem było zbudowanie i uruchomienie urządzenia do bada-

nia optycznego opływów w oparciu o podobne urządzenie, zbudowane przed wojną w Instytucie Aerodynamicznym Politechniki Warszawskiej. Za pomocą tego urządzenia wykonany został film wąskotaśmowy długości około 1200 m dla celów dydaktycznych, obrazujący opływy dokoła kilkudziesięciu modeli płatów, palisad i płatów z urządzeniami do zwiększania siły nośnej i oporu.

Dla celów dydaktycznych i na potrzeby konstruktorów wydano w tych latach kilka zeszytów obejmujących wyniki syntetyczne pomiarów na płatach, opracowane przez asystentów.

Kierownikiem Katedry Konstrukcji i Budowy Płatowców był mgr inż. Tadeusz Sołtyk, ówczesny dyrektor Doświadczalnych Warsztatów Lotniczych w Łodzi.

Katedra Organizacji Pracy Umysłowej i Psychotechniki (Kierownik — zast. prof. dr Jan Schwarz do r. 1949). Katedra utworzona została w r. 1945 jako wyraz tendencji wprowadzenia do studiów politechnicznych racjonalnych metod uczenia się i pracy umysłowej.

Kierownikiem katedry przez cały okres jej działalności był zast. prof. dr Jan Schwarz. Prowadził on do r. 1949 wykłady i ćwiczenia z techniki studiowania dla I roku Wydziału Mechanicznego oraz z psychotechniki i naukowej organizacji pracy dla IV roku.

Katedrę zwinięto rozporządzeniem Ministerstwa Szkół Wyższych w r. 1949 z chwilą przejścia na dwustopniowy system nauczania.

Stanisław Łukasiewicz

BIBLIOTEKA GŁÓWNA

Biblioteka Politechniki W. M. Gdańska miała swe pomieszczenie w centralnej części gmachu głównego, która została od dachu do parteru wypalona. Pożar zniszczył wszystkie pomieszczenia dawnej biblioteki wraz z materiałami, z których można było wyłowić jakieś informacje na temat tych części księgozbioru, które zostały przez niemiecki zarząd biblioteki wywiezione z Gdańska. Jeden ze śladów, wysunięty z relacji ustnych, wiódł do wsi Swincz pod Pruszczem Gdańskim, gdzie udało się odzyskać kilkaset tomów starodruków, stanowiących część zabezpieczonych tam zasobów. Reszta uległa niestety zniszczeniu. Starodruki te należały do księgozbioru Naturforschende Gesellschaft in Danzig, przechowywanego jako depozyt w Bibliotece, i są jedynym jego reliktem przechowywanym obecnie w Bibliotece Głównej.

Na szczególną wzmiankę zasługuje resztka tego księgozbioru ze względu na jego długą historię i żywe powiązanie Naturforschende Gesellschaft in Danzig z Polską w XVIII wieku.

Większe transporty cenniejszych książek wywiezione zostały przez władze hitlerowskie do Niemiec Zachodnich, skąd nie udało się ich niestety rewindykować.

Tak więc w początkach swej działalności Politechnika pozbawiona była całkowicie głównej biblioteki uczelnianej, przy czym też i z bibliotek katedr cenniejsze wydawnictwa zostały wywiezione, a wiele tego rodzaju bibliotek uległo całkowitemu zniszczeniu. Dużą część ocalałych książek wyrzucono w czasie działań wojennych z dotychczasowych pomieszczeń i byle jak zabezpieczono.

W tym stanie rzeczy pierwszą pracą kilkuosobowej grupy zaangażowanej do prac bibliotecznych było zebranie i zabezpieczenie książek rozproszonych, ich sortowanie i zwracanie uruchomionym katedrom. W Bibliotece

Głównej pozostały bądź książki techniczne katedrom nieprzydatne, bądź też księgozbiory istniejących przed wojną, a nie reaktywowanych seminariów filologicznych, historycznego, filozoficznego, geograficznego i prawa

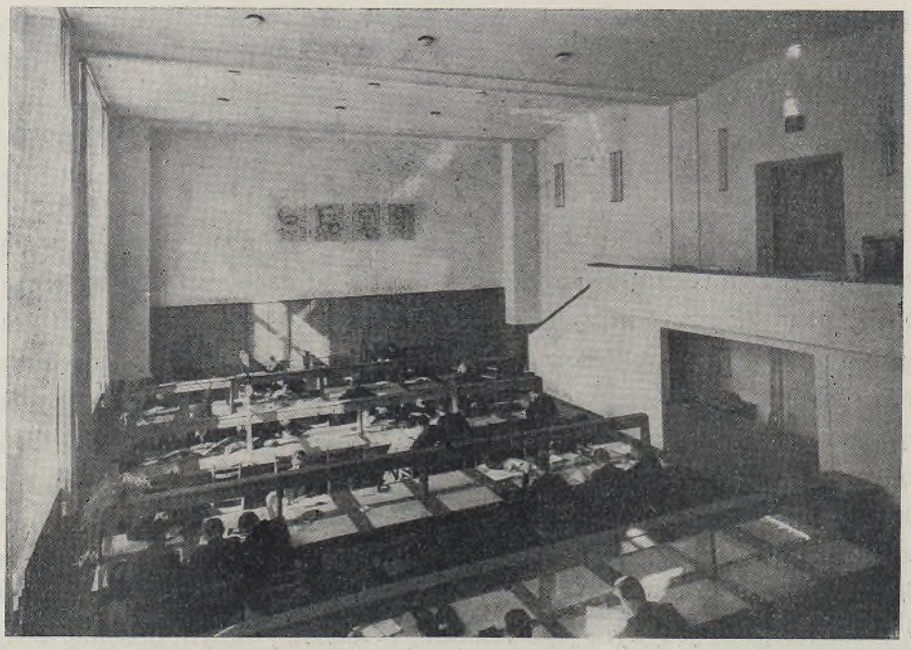

Biblioteka Główna. Czytelnia

Bibliothèque Centrale. Salle de lecture

państwowego. Ilość tych książek pozostawionych pod opieką Biblioteki wynosiła z końcem r. 1946 ok. 26 000 tomów. Z czasem większość z nich została przekazana innym bibliotekom, a tylko ok. 8000 tomów książek technicznych częściowo przestarzałych i nieco wydawnictw z architektury można było zakwalifikować jako przydatne dla biblioteki technicznej.

Historię Biblioteki w okresie dziesięciolecia należy podzielić na dwa wyróżniające się okresy: od r. 1945 do r. 1950 i od r. 1950 do końca dziesięciolecia. Wyznacznikami tego rozróżnienia są trzy momenty zasadnicze, warunkujące możliwości rozwojowe biblioteki: lokal, księgozbiór i obsada personalna.

Do 1951 r. Biblioteka mieściła się w lokalu, gdzie, jak wyżej wspomniano, zabezpieczono w czasie działań wojennych część bibliotek katedr. Lokal ten składał się z dwu niedużych pokoi i małego przedpokoju o łącznej po-

wierzchni tylko 65.9 m^2. Krótkotrwałe i przejściowe tylko przydanie mu sąsiedniego pomieszczenia na czytelnię nie mogło usunąć trudności wynikających z braku miejsca na pomieszczenie księgozbioru, gospodarowanie wieloma tysiącami druków zbędnych, prowadzenie prac bibliotecznych i udostępnienie zbiorów. W istocie mógł on co najwyżej wystarczyć dla niedużej biblioteki seminaryjnej, a paraliżował całkowicie możność rozwoju biblioteki ogólnouczelnianej. Jasne jest, że w tych warunkach Biblioteka nie mogła starać się o możliwe w pierwszych latach powojennych znaczniejsze uzupełnienie polskich książek i czasopism technicznych, lub zabiegać o pozyskanie znaczniejszych wpływów z zasobów zabezpieczonych przez władze. Również nie było możliwe znaczniejsze zwiększenie personelu, bo nie byłoby go gdzie umieścić.

Zarówno przedstawione wyżej trudności lokalowe jak i szereg innych okoliczności wpłynęły na to, że ofiarna i w trudnych warunkach prowa-

Biblioteka Główna. Czytelnia Czasopism

Bibiothèque Centrale. Salle de lecture des périodiques

dzona praca nielicznego — przeciętnie trzy- do czteroosobowego — personelu Biblioteki, działającego początkowo pod kierownictwem dr Romana Molskiego (od września 1945 r. do 31. VIII. 1946 r.), a następnie Alfreda

Rachalskiego (od 1.IX.1946 r. do 30.VI.1950 r.), nie mogła dać tych efektów, jakie można by było uzyskać przy lepszym ogólnym usytuowaniu Biblioteki.

Wśród prac wykonanych w pierwszym okresie działalności Biblioteki wymienić należy wysortowanie i przekazanie innym bibliotekom znacznych partii zabezpieczonych zasobów oraz części wpływów (np. w r. 1947 przekazano 7000 tomów, na skutek czego stan posiadania Biblioteki na koniec r. 1948 zmniejszył się do 9600 tomów), a także uzupełnianie zbiorów drogą darów i zakupów oraz ich częściowe opracowanie i udostępnienie.

Na wymienienie zasługują cenne nieraz dary różnych polskich organizacji na Zachodzie* poza tym nieduże przydziały księgozbiorów opuszczonych (czternaście skrzyń ze Starogardu i 383 tomów z Bydgoszczy, oraz pewna ilość książek z Kartuz).

W roku 1947 Biblioteka rozpoczęła też gromadzenie zbiorów drogą zakupów. Nie były one zbyt obfite, w r. 1949, najpomyślniejszym pod względem wysokości rozporządzalnych kredytów, zakupiono ogółem 517 dzieł, w tym 299 polskich, 96 radzieckich, 122 z krajów zachodnich. Poza tym za „bony książkowe" UNESCO otrzymano 108 dzieł.

Jeszcze bardziej nikle przedstawiało się wówczas zaopatrzenie Biblioteki w bieżące czasopisma. Liczba ich wzrosła w tych latach z 15 w r. 1947 (8 polskich i 7 radzieckich) do 66 w r. 1949 (20 polskich 46 zagranicznych). Na r. 1950 zaprenumerowano 47 polskich i 125 czasopism zagranicznych.

*

Od 1.VII.1950 r. Politechnika pozyskała na stanowisko dyrektora Biblioteki Głównej dr Mariana Des Loges, bibliotekarza o wieloletniej pracy zawodowej. Po zapoznaniu się z warunkami Biblioteki i potrzebami Uczelni opracował on plan działalności i funkcji Biblioteki, który został przedyskutowany i zatwierdzony przez Komisję Biblioteczną działającą w tym okresie pod przewodnictwem prof. dr Pazdro.

Jako sprawy w tym okresie najważniejsze wysunęły się: wykończenie odbudowy i biblioteczne wyposażenie przyszłego lokalu Biblioteki oraz powiększenie i dobór obsady personalnej.

---

* „Rada Polonii Amerykańskiej", „Komitet Odbudowy Nauki i Kultury Polskiej", „Polsko-Amerykańskie Stowarzyszenie Techników", „Komitet Zbiórki na potrzeby dziecka i młodzieży na Ziemiach Odzyskanych", „Committee for the education of Poles in Great Britain", „Interim Treasury Committee for Polish Questions", „Book and Periodical Commission" i in.

Projekt odbudowy Gmachu Głównego Politechniki Gdańskiej opracowany przez prof. W. Minkiewicza przewidział pomieszczenie Biblioteki na jej dawnym miejscu, poszerzonym o część wydzieloną z hallu ogólnego, zmniejszonym natomiast o magazyny mieszczące się dawniej pod czytelnią. Odbudowanie tych pomieszczeń przewidywane na r. 1950 przeciągnęło się jeszcze do r. 1951, w ciągu którego Biblioteka mogła przejmować sukcesywnie poszczególne ich części i przenosić księgozbiór. Od początku r. akad. 1951/52 uruchomiono wypożyczalnię, od 13 listopada czytelnię ogólną a uroczyste otwarcie Biblioteki nastąpiło 20 lutego 1952 r. Czytelnia czasopism przeniesiona została do nowego lokalu dopiero od 1.IX.1953, a z tą chwilą nowe pomieszczenia objęły ogółem 968 m^2 powierzchni.

W hallu umieszczono wypożyczalnię i katalogi, a pod koniec dziesięciolecia i kartoteki dokumentacji naukowo-technicznej. Obszerny korytarz biegnący przed częścią pomieszczeń biurowych i czytelnią czasopism przeznaczono na wystawę. — Magazyn, który może teoretycznie pomieścić ok. 70 000 wol., znajduje się częściowo pod hallem Biblioteki, dzięki czemu mógł zostać połączony windą z wypożyczalnią. — Wyposażenie Biblioteki w sprzęty następowało sukcesywnie, poczynając od dużej czytelni ogólnej, która uzyskała swe urządzenie już w r. 1951. Z końcem dziesięciolecia uzupełnienia wymagało wyposażenie magazynu, lokali biurowych i dokumentacji naukowo-technicznej. Ogółem Biblioteka dysponuje we własnym lokalu 115 miejscami w czytelniach.

Wobec rozwoju Biblioteki, wzrostu księgozbioru i frekwencji czytelników lokal jej już nie zaspokaja potrzeb. Magazyn nie może pomieścić zbiorów, napływ czytelników przerasta ilość miejsc, pomieszczenie katalogów, wypożyczalni i biur okazuje się za ciasne. Brak już miejsca na zaplanowaną pracownię mikrofilmową i introligatornię, działającą skutkiem tego w bardzo ograniczonym zakresie.

Należy jednak podkreślić, że mimo obecnych niedogodności — pozyskanie pomieszczeń dla Biblioteki w r. 1951 stanowiło gwałtowny skok, który wpłynął decydująco na umożliwienie rozwoju zarówno księgozbioru jak i czytelnictwa, a w konsekwencji na wzmożenie funkcji i znaczenia Biblioteki w Uczelni.

Obok zwiększenia lokalu równie ważnym czynnikiem, warunkującym szybki rozwój Biblioteki i nadrobienie poprzednich zahamowań, było zwiększenie i przeszkolenie personelu. Na skutek starań w tej sprawie, do której przywiązywano szczególną wagę, już w r. 1950 ilość pracowników etatowych wzrosła z trzech do dziewięciu, w 1951 r. do piętnastu. W r. 1954

ilość pracowników etatowych obejmowała 25 osób, w tym: 11 bibliotekarzy naukowych, 5 technicznych, 1 magazyniera, 1 konserwatora, 4 pracowników administracyjnych i 3 pracowników obsługi. Poza tym Biblioteka korzystała z możliwości angażowania pracowników czasowych, opłacanych z kredytów przyznawanych na opracowanie zbiorów zabezpieczonych.

W ciągu tego okresu udało się pozyskać tylko czterech kandydatów posiadających niedużą praktykę zawodową, toteż sprawą szczególnie ważną stało się szkolenie i podnoszenie kwalifikacji zawodowych pracowników. Oprócz normalnego szkolenia przywarsztatowego i przeprowadzania pracowników kolejno przez wszystkie ważniejsze działy pracy wprowadzono od r. 1953 normalne szkolenie referatowe i seminaryjne. Poza tym osiem osób ukończyło różnego rodzaju kursy bibliotekarskie, sześć osób praktykę międzybiblioteczną I stopnia, a trzy praktykę II stopnia zakończoną egzaminem. Należy przy tej sposobności nadmienić, że na zlecenie Ministerstwa Szkolnictwa Wyższego Biblioteka przeprowadzała u siebie praktyki międzybiblioteczne I stopnia dla bibliotekarzy wyższych szkół technicznych w latach 1952, 1953 i 1955.

W ciągu dziesięciolecia śmierć zabrała dwu zasłużonych pracowników Biblioteki. Dn. 8. V. 1952 r. zmarł Alfred Rachalski, b. kierownik Biblioteki, pracujący w niej do końca życia, a dn. 8.VII.1954 zmarł mgr Roman Szenborn, kierownik oddziału udostępniania.

Plan struktury organizacyjnej Biblioteki przedstawiony Komisji Bibliotecznej z końcem 1950 r. przewidywał cztery oddziały: udostępniania zbiorów, druków zwartych, czasopism oraz ogólny, obejmujący administrację i dział gospodarczy. Po przeniesieniu się do nowego lokalu strukturę organizacyjną poszerzono o oddział sieci bibliotek katedr.

Ministerstwo Szkolnictwa Wyższego zarządzeniem z lipca 1952 r. nadało Bibliotece strukturę trójoddziałową z referatem administracyjno-bibliotecznym. Zmiana polegała na wcieleniu oddziału czasopism do ogólniejszego oddziału gromadzenia i opracowania zbiorów oraz na poszerzeniu zakresu działania oddziału sieci bibliotek o informację bibliograficzną.

Analiza księgozbioru Biblioteki przeprowadzana w r. 1950 wykazała ogromne luki w zakresie polskiego piśmiennictwa technicznego i innych dziedzin związanych z programem Politechniki. Szczególnie dotkliwie dał się odczuć brak podręczników, a ilość prenumerowanych czasopism w stosunku do wielkości i potrzeb Uczelni była niewspółmiernie mała.

Zdając sobie sprawę ze zmian zachodzących w zakresie studiów

wyższych i ich umasowienia przystąpiono przede wszystkim do gromadzenia osobnego, wieloegzemplarzowego księgozbioru podręczników z odrębnym ich katalogiem i inwentarzem. Poza tym oczywiście w miarę możliwości finansowych zwiększono zakupy, zwłaszcza książek i roczników czasopism polskich, uwzględniając przede wszystkim dziedziny dotąd w Bibliotece prawie całkowicie niereprezentowane, jak np. historię architektury polskiej. W zakupach napotykano na duże trudności, szczególnie jeśli chodzi o podręczniki, gdyż z chwilą szerszego spopularyzowania Biblioteki wśród studentów poszukiwanych podręczników nie było już do nabycia w handlu. Niemnej, dzięki usilnym staraniom, pojawieniu się dalszych wydań niektórych podręczników oraz przejęciu księgozbioru Zrzeszenia Studentów Polskich, z którego dużą część wcielono do księgozbioru wieloegzemplarzowego, zbiór ten wzrósł z 161 tytułów w 2634 wol. w r. 1951 do 934 tytułów w 9724 wol. w r. 1955. Poza tym starano się nabywać dostępną w handlu bieżącą produkcję wydawniczą polską z zakresu techniki, nauk ścisłych, architektury i sztuki oraz zakupywać trafiające się wartościowe pozycje antykwaryczne, zarówno polskie jak i w językach obcych. Najsłabiej przedstawiało się uzupełnienie książek wychodzących w krajach zachodnich, ograniczane niskimi przydziałami dewiz ze strony centralnego importera, a do tego jeszcze tylko częściową realizacją złożonych zamówień. Ogólna ilość zakupywanych książek zależała od wysokości kredytów, a skutkiem ich szczupłości nie mogła pokrywać potrzeb Biblioteki. W okresie drugiego pięciolecia zakupiono ogółem 26 810 woluminów, co daje przeciętną roczną 5350 woluminów (w r. 1951 — 5981 woluminów, w r. 1955 — 4388 woluminów). Jednocześnie w ciągu tego okresu wprowadzono coraz staranniejszy dobór zakupywanych wydawnictw, dzięki podwyższeniu kwalifikacji i zwiększeniu personelu, a zwłaszcza zacieśniającej się współpracy z katedrami.

Znaczny wzrost księgozbioru opierał się w dużej mierze na darach. Na pierwszym miejscu należy tu wymienić przydziały otrzymane z zasobów zabezpieczonych przez Ministerstwo Oświaty a następnie Ministerstwo Kultury i Sztuki. W r. 1951 pozyskano cenny księgozbiór po byłej szkole budowlano-mechanicznej w Zgorzelcu w ilości z górą 5000 woluminów, w której najbardziej wartościową część stanowiły publikacje z dziedziny architektury. Poza tym Biblioteka zbiorów zabezpieczonych w Bytomiu (1455 woluminów); duży dar (1511 woluminów) Ministerstwa Szkolnictwa

Wyższego z zakresu nauk politycznych i społecznych oraz wymieniony wyżej księgozbiór byłych studenckich kół naukowych oddany przez Zrzeszenie Studentów Polskich (4300 woluminów). Należy tu też wymienić czasopisma chemiczne oddane Bibliotece przez katedry Wydz. Chemicznego (w ilości ok. 2000), które weszły w skład Biblioteki tego Wydziału, prowadzonej od r. 1955 jako filia Biblioteki Głównej.

Ważne źródło uzupełniania zbiorów wartościowymi publikacjami zagranicznymi stanowi wymiana wydawnictw. Do rozwinięcia tego działu przykładano szczególną wagę, jednakowoż na przeszkodzie w osiągnięciu większych efektów stanęły z jednej strony trudności personalne, z drugiej zaś brak materiałów wymiennych. W ostatnim roku pięciolecia jednak i z tego źródła Biblioteka uzyskuje coraz większe wpływy (w r. 1955 — 554 woluminy) dysponując ostatnio jako materiałem wymiennym „Zeszytami Naukowymi Politechniki Gdańskiej" lub publikacjami polskimi zakupowanymi specjalnie w tym celu.

Znaczny rozwój Biblioteka może zanotować również na odcinku zwiększenia ilości prenumerowanych czasopism, zwłaszcza zagranicznych. Wzrosły one z 15 w 1947 r. i 172 w r. 1950 do 857 w r. 1955. W tym czasopism z krajów zachodnich otrzymywano w r. 1951 — 133, a w r. 1955 — 516, rosyjskich w r. 1951 — 90 w r. 1955 — 125.

W r. 1954 Biblioteka objęła prenumeratą wszystkie czasopisma zagraniczne dotąd prowadzone w katedrach. Uzyskano w ten sposób postulowane ze względów oszczędnościowych unikanie dublowania na Uczelni tych samych tytułów, a poza tym Komisja Importowa — dla tych samych względów — skreśliła szereg pozycji mniej ważnych. Tak więc w skali ogólnouczelnianej nastąpiła wówczas w istocie pewna redukcja ilości czasopism dotąd prenumerowanych przez Uczelnię.

Charakteryzując ogólnie wzrost księgozbioru, stwierdzić należy, że chociaż w stosunku do stanu z końca r. 1950 księgozbiór opracowany zwiększył się dziesięciokrotnie, to jednak w stosunku do potrzeb jest on jeszcze wciąż niewystarczający. Również niezadowalający jest stan konserwowania zbiorów, obowiązującą oprawę introligatorską ograniczają nikłe możliwości finansowe Biblioteki.

Prace podjęte od drugiej połowy 1950 r. objęły analizę do tej pory zinwentaryzowanego księgozbioru, wysortowanie z niego druków zbędnych i korektę inwentarza oraz jego konieczne przepisanie. Dla zasobu przeznaczonego do zachowania oraz dalszych wpływów założono dwa kata-

logi alfabetyczne autorskie, (wewnętrzny i dla publiczności) oraz katalog rzeczowy, przedmiotowy.

Dzięki skoncentrowaniu wysiłków już z końcem 1951 r. oddano czytelnikom w nowym katalogu 14 630 woluminów, a z końcem r. 1952 ilość tę niemal podwojono (26 660 woluminów).

W następnej kolejności opracowano katalog czasopism (główny i dla publiczności), który wraz z zbiorami przekazanymi przez katedry Wydziału Chemicznego, a opracowanymi w r. 1955, objął na 31.XII.1955 r. 10 959 woluminów w 1629 tytułach.

Poza wymienionymi wyżej katalogami wprowadzono katalogi specjalne: działowy architektury (w końcowym stadium opracowania), dwa katalogi wyborowe — adnotowane matematyki i fizyki, katalog analityczny marksizmu-leninizmu, katalogi podręczne w czytelniach i wewnętrzne oraz niepełny centralny katalog bibliotek katedr.

W r. 1953 zapoczątkowano prace nad zbiorami specjalnymi, a w szczególności nad dużym zbiorem norm PKN. Zapoczątkowano też katalog map dla materiałów bieżąco nabywanych.

Prace nad zbiorami specjalnymi do końca r. 1955 nie wyszły poza stadium wstępne. Większość z nich (jak normy, patenty, tablice itp.) posiada duże znaczenie dla biblioteki technicznej.

Kontynuując akcję podjętą w pierwszych latach działalności Biblioteki poddawano zasoby nieopracowane i otrzymane dary starannemu przesortowaniu, wydzielając druki nieprzydatne, które zostały przeznaczone na wymianę względnie przekazanie innym bibliotekom. Z akcji tej między r. 1952 a 1955 wydano 5460 woluminów. Poza tym katalogiem dubletów objęto 6438 woluminów.

Wzrost zbiorów i postęp ich opracowania w ciągu drugiego pięciolecia ilustruje poniższa tabela:

Rok	Zasób posiadania: stan na 31.XII.	Wpływ w ciągu roku	Ubytki w ciągu roku	Ilość na koniec roku		woluminów
				opracowanych		nieopracowanych
				w księgozbiorze	w dubletach	
1950	ok. 18 000	—	—	900	—	17 100
1951	35 500	17 846	—	14 630	—	21 000
1952	51 500	15 831	13	26 660	—	20 200
1953	57 085	7 616	1614	39 589	2863	14 633
1954	64 965	8 256	376	49 241	3416	12 308
1955	69 930	8 448	3483	57 296	6438	6 196

Z chwilą przeniesienia się do nowego lokalu wprowadzono stosunkowo dużą ilość godzin otwarcia punktów usługowych Biblioteki. Uruchomiono wówczas czytelnię ogólną (12 godzin dziennie), czytelnię czasopism (początkowo 8 godzin, następnie 10 godzin z przerwą w porze obiadowej) wypożyczalnię (3 godziny przed południem, co następnie rozszerzono o trzy dwugodzinne dyżury popołudniowe w ciągu tygodnia).

Systematyczną statystykę czytelnictwa zaczęła Biblioteka prowadzić od r. 1951. Statystykę ilościową ogólną, uzupełniano okresowo w latach 1954 i 1955 statystyką analityczną, wydobywającą dane tyczące czytelnictwa studentów w rozbiciu na poszczególne lata studiów i wydziały.

Wykorzystanie zbiorów bibliotecznych obrazuje następująca tabela:

Rok	Udostępnionych woluminów				Odwiedzin w czytelniach
	Ogółem	w czytelniach		poza bibliotekę	
		ogólnej	czasopism		
1948	698	—	—	—	—
1949	2 146	—	—	—	—
1950	3 208	—	—	—	—
1951	5 330	663*	478*	4 189	2 272*
1952	40 064	17 740	6 500	15 774	40 772
1953	71 924	42 014	8 603	17 379	62 030
1954	95 394	58 763	10 749	25 882	68 463
1955	110075	69 160	11 509	29 406	67 474

* Statystyka prowadzona od 13.10.1951, tj. od chwili udostępnienia nowej czytelni.

Dla uzyskania pełni obrazu należy dane powyższe uzupełnić danymi ilustrującymi czytelnictwo studentów. Odpowiedź na to pytanie daje tabl. 3, wymieniająca ogólną ilość zapisanych w danym roku czytelników oraz procent studentów korzystających z Biblioteki w stosunku do ogółu studentów (osobno dla Politechniki, osobno dla Wieczorowej Szkoły Inżynierskiej).

Rok	Ilość czytelników	studentów	
		P.G. %	W.S.I. %
1950	417*	Statystyki nie prowadzono	
1951	1055		
1952	2817		
1953	3789	76	17,7
1954	4494	82,7	13,8
1955	4831	90,0	9,5

* Od 2 października

W ciągu pięciolecia nastąpił więc przeszło dwudziestokrotny wzrost czytelnictwa, a od r. 1952 — przeszło dwukrotny, odpowiada on więc mniej więcej wzrostowi w tym czasie opracowanego księgozbioru (z 26 600 woluminów do 57 296 woluminów). W tym samym czasie (tj. od r. 1952 do r. 1955) ilość odwiedzin wzrosła do 165%, natomiast ilość wypożyczonych tomów do 277%.

Wzrost korzystania ze zbiorów byłby znacznie wyższy, gdyby Biblioteka mogła nabywać większe ilości potrzebnych podręczników i poszukiwanych prac specjalnych. Ilość zamówień niezrealizowanych z powodu wyczerpania posiadanego zapasu książek jest wciąż jeszcze bardzo duża i sięga do 20% ogółu zamówień.

W latach 1951—52 czytelnia była raczej wykorzystywana jako świetlica. Studenci przychodzili z własnymi notatkami, przeważnie dla wypełniania czasu między wykładami. Przepływ odwiedzających był wówczas bardzo duży, z czasem jednak korzystający zamawiali coraz większą ilość książek i przebywali w czytelni znacznie dłużej. W jednym i drugim okresie czytelnia nie mogła pomieścić chętnych — zjawiskiem niemal typowym było tworzenie się wieloosobowych kolejek, oczekujących na zwalniające się miejsca. Z wzrostu ilości zapisanych w ciągu roku czytelników i odsetka studentów korzystających z Biblioteki można wnioskować o wyraźnym i korzystnym rozwoju zainteresowania Biblioteką oraz pogłębiającym się systemem pracy z książką. Potwierdza to również wzrost frekwencji w czytelni czasopism.

W parze z wzrostem frekwencji idzie też postępujące zdyscyplinowanie studentów, o czym świadczą malejące w stosunku do ilości wypożyczeń przypadki przeterminowania zwrotów książek. Można to uważać za wynik pracy Biblioteki na odcinku wychowania młodzieży w poszanowaniu obowiązujących przepisów i majątku Biblioteki, uzyskiwanego drogą systematycznie wysyłanych upomnień i ewentualnie stosowania w razie potrzeby sankcji wobec niepunktualnych czytelników. Obserwowany wzrost frekwencji jest niewątpliwie objawem ogólnego pogłębienia studiów i wykładnikiem pracy dydaktycznej Uczelni, jednakowoż nie pozostają w tym względzie i bez znaczenia czynniki lokalne, biblioteczne. Do nich zaliczyć należy przede wszystkim dobre wyposażenie Biblioteki w katalogi, których masowe wykorzystanie świadczy o ich przydatności.

Niezależnie od tego zasadniczego czynnika Biblioteka nie zaniedbuje

propagandy czytelnictwa drogą wystaw, komunikatów do radiowęzła, pokazów nowości, zmienianych w odstępach około dwutygodniowych, czy ich doraźnych wykazów umieszczanych w gablotach. Z dwudziestu sześciu wystaw urządzonych w latach 1952—1955 jako ważniejsze należy wymienić wystawę ilustrującą dorobek naukowy pracowników Politechniki, problemową i bogatą wystawę metrologii (urządzoną przy współpracy z Katedrą Obróbki Metali), wystawę Mickiewiczowską. Nie należy tu pominąć współudziału Biblioteki w organizowaniu wielkiej i instruktywnej Wystawy Kopernikowskiej urządzonej w hallu II p. w r. 1953.

Duże znaczenie dla propagandy czytelnictwa i Biblioteki miały krótkie pogadanki wygłaszane przez pracowników Biblioteki dla studentów I roku. Odbywały się one w pierwszym dniu zajęć, a uzupełniane były wycieczkami do Biblioteki.

Z propagandą czytelnictwa wiąże się doraźne informowanie czytelników. Bieżącym informatorem o wzroście księgozbioru są powielane wykazy nabytków. Od r. 1951 wydała Biblioteka 17 zeszytów obejmujących razem 5575 tytułów. Poza tym stopniowo rozwija się informacja bibliograficzna. Na tym odcinku coraz bardziej zarysowuje się rola Biblioteki w pracy naukowej personelu naukowego Uczelni. Komunikaty o posiadanych bibliografiach i zbiorach księgarskich katalogów zagranicznych zachęciły pracowników naukowych do częstego odwiedzania Biblioteki i owocnego z reguły poszukiwania potrzebnych informacji. Pracownicy naukowi i magistranci coraz szerzej korzystają też z kartoteki dokumentacji naukowo-technicznej CINDT prowadzonej w Bibliotece z dużym nakładem pracy. Obejmowała ona na koniec r. 1955 — ok. 180 000 kart uszeregowanych. Poza tym Biblioteka dysponuje podobnymi, wielekroć skromniejszymi zbiorami kart dokumentacyjnych z innych krajów.

Pod nadzorem i opieką metodyczną Biblioteki Głównej znajdują się biblioteki katedr i zakładów.

Działalność Biblioteki w tym względzie objęła przede wszystkim przeszkalanie asystentów opiekujących się tymi katedrami w zakresie techniki bibliotecznej drogą doraźnych konferencji, a przede wszystkim konsultacji indywidualnych. Poza tym zainicjowano tworzenie katalogu centralnego dużego i szybko wzrastającego księgozbioru katedr. Prace te — z powodu dużego zaabsorbowania asystentów zajęciami dydaktycznymi — postępują bardzo powoli. Katalog centralny obejmował na koniec r. 1955 tylko 18 682 karty (w 1952 r. 2283 karty) w stosunku do 105 982 woluminów

druków i jednostek zbiorów specjalnych posiadanych przez 91 bibliotek katedr. Uregulowanie tej sprawy leży w planach Biblioteki na przyszłe lata.

*

Do zacieśnienia się więzi łączącej Bibliotekę z Uczelnią przyczyniło się też włączenie Biblioteki do wielorakich imprez ogólno-uczelnianych. Można tu wymienić udział jej personelu w organizowaniu uroczystości związanych z Rokiem Kopernikowskim i Mickiewiczowskim, duży wkład w organizację Sesji Naukowych Politechniki, począwszy od r. 1952, i Zjazdu Rektorów i Dziekanów w r. 1954.

*

Od r. 1954 Biblioteka przystąpiła do planowania a następnie — jak dotąd skromnego jeszcze — realizowania zespołowej pracy naukowej. Jej temat jest dostosowany z jednej strony do humanistycznego przygotowania bibliotekarzy, z drugiej zaś do potrzeb architektury polskiej. Stanowi go „Bibliografia ikonograficzna architektury polskiej" mająca za zadanie zebranie opisów ilustracji, przedstawiających zabytki architektury zawarte w książkach i czasopismach. Dotychczasowa praca polegała na zebraniu materiału metodycznego, który dał podstawę do opracowania instrukcji wykonanej przez Dyrektora Biblioteki. Przyśpieszenie postępu prac zależy w dużej mierze od usunięcia trudności personalnych, ograniczających możliwość przeznaczenia na ten cel większej niż dotąd ilości godzin pracy. Poza tym należy tu wymienić zorganizowanie Sekcji Bibliotekoznawczej na Sesji Naukowej w r. 1955, na którą pracownicy Biblioteki przygotowali trzy referaty i dwa komunikaty, a w której wzięto udział m. in. kilkunastu gości spoza Gdańska.

Marian Des Loges

BIBLIOGRAFIA

PUBLIKACJI PRACOWNIKÓW NAUKOWYCH POLITECHNIKI GDAŃSKIEJ
(1945—1955)

Bibliografia obejmuje w zasadzie wszystkie publikacje (książki, skrypty, artykuły) napisane i wydane w okresie pracy autora w Politechnice Gdańskiej.

Podstawą pracy przy Bibliografii była ankieta rozesłana do katedr Politechniki, która miała na celu ujęcie publikacji poszczególnych autorów. Nadesłane wykazy często niekompletne uzupełniano według Przewodnika Bibliograficznego, Bibliografii Zawartości Czasopism, czasopism technicznych, naukowych i popularnonaukowych oraz katalogów Biblioteki Głównej Politechniki Gdańskiej. Przeprowadzono także rozmowy z wieloma autorami celem ustalenia kompletności ich prac. Nie do wszystkich autorów można było dotrzeć, z tego względu Bibliografia nie daje całkowitego obrazu twórczości pisarskiej pracowników naukowych Politechniki Gdańskiej. Cały materiał bibliograficzny skonfrontowano z wydawnictwami, dzięki czemu sprostowano niektóre dane i można było dać wierny i szczegółowy opis bibliograficzny.

Materiał bibliograficzny zestawiony został według wydziałów Politechniki Gdańskiej, w obrębie wydziału według alfabetycznego układu nazwisk poszczególnych autorów. W obrębie prac tego samego autora zastosowano porządek chronologiczny ich publikowania. Prace każdego autora w obrębie jednego roku uszeregowano według tytułów w porządku alfabetycznym. Recenzje wydzielono na koniec każdego roku. Współautorów umieszczono przy pozycjach głównych, podając przy ich nazwiskach tylko opis skrócony i odsyłacz do głównej pozycji. W odsyłaczach nie uwzględniono współautorów nie należących do grona pracowników Uczelni. W pisowni tytułów prac w języku rosyjskim zastosowano transkrypcję.

W Bibliografii pominięto prace nie związane z kierunkiem naukowym pracowników Politechniki.

Bibliografię uzupełnia skorowidz alfabetyczny nazwisk autorów oraz wykaz czasopism i ich skrótów.

Barbara Mielcarzewicz

WYKAZ SKRÓTÓW

ang.	— angielski
Ann.	— Annales
art.	— artykuł
bibliogr.	— bibliografia
Biul.	— Biuletyn
b. m.	— bez miejsca wydania
Br. Pom. Stud. P. G.	— Bratnia Pomoc Studentów Politechniki Gdańskiej
Cz., cz.	— część
druk.	— drukarnia, drukowane
Fasc.	— fascykuł, fascicule
fot.	— fotografia
franc.	— francuski
H.	— Heft
IBB	— Instytut Badawczy Budownictwa
ilustr.	— ilustracje
Inh.	— Inhalt
Inst. Bałt.	— Instytut Bałtycki
Kat. Sił. Okr.	— Katedra Siłowni Okrętowych
Kat. Urz. Nawig.	— Katedra Urządzeń Nawigacyjnych
Koło Stud. Wydz. Inż. Ląd.-Wodn. P. G.	— Koło Studentów Wydziału Inżynierii Lądowo-Wodnej Politechniki Gdańskiej
Kom. Wyd. Br. Pom. Stud. P. G.	— Komisja Wydawnicza Bratniej Pomocy Studentów Politechniki Gdańskiej
Krat. Sod.	— Kratkoje Soderżanije
M I T	— Morski Instytut Techniczny
M I R	— Morski Instytut Rybacki
M O N	— Ministerstwo Obrony Narodowej
M O R S	— Morska Obsługa Radiowa Statków
Nadb.	— nadbitka
nekr.	— nekrolog
nlb.	— nieliczbowany
nr	— numer, number, numéro
P A N	— Polska Akademia Nauk
P A U	— Polska Akademia Umiejętności
P I T	— Przemysłowy Instytut Telekomunikacyjny

PRS	— Polski Rejestr Statków
PWN	— Państwowe Wydawnictwo Naukowe
PWRiL	— Państwowe Wydawnictwa Rolnicze i Leśne
PWT	— Państwowe Wydawnictwa Techniczne
PZWL	— Państwowy Zakład Wydawnictw Lekarskich
PZWS	— Państwowe Zakłady Wydawnictw Szkolnych
popr.	— poprawiony
powiel.	— powielany
poz.	— pozycja
przerob.	— przerobiony
R.	— Rocznik
rocz-i	— roczniki
rec.	— recenzja
Rés.	— résumé
Rez.	— rezjume
rozszerz.	— rozszerzony
ryc.	— ryciny
rys.	— rysunki
s.	— na stronie, strony od do
ss.	— ilość stron
ser.	— seria
Sod.	— sodierżanie
streszcz.	— streszczenie
Sum.	— summary
suppl.	— supplément
T	— tom
tab.	— tabela
tabl.	— tablica
tłum.	— tłumaczenie
TPNiS	— Towarzystwo Przyjaciół Nauki i Sztuki w Gdańsku
TNW	— Towarzystwo Naukowe Warszawskie
uzup.	— uzupełniony
vol.	— volumen
wyd.	— wydanie
Wyd. Kom.	— Wydawnictwa Komunikacyjne
Wyd. Ligi Mors.	— Wydawnictwa Ligi Morskiej
Wyd. Min. Budown.	— Wydawnictwo Ministerstwa Budownictwa
wykr.	— wykresy
wyp.	— wypusk
z.	— zeszyt
Zakł. Nar. im. Ossol.	— Zakład Narodowy im. Ossolińskich
Zesz. Nauk. P. G.	— Zeszyty Naukowe Politechniki Gdańskiej
Zesz. Szk. P R S	— Zeszyty Szkoleniowe Polskiego Rejestru Statków
zob.	— zobacz
Zsf.	— Zusammenfassung

WYKAZ TYTUŁÓW CZASOPISM I INNYCH WYDAWNICTW CIĄGŁYCH ORAZ ICH SKRÓTÓW

Acta Biochimica Polonica	— Acta biochim. pol.
Acta Geologica Polonica	— Acta geol. pol.
Acta Physica Polonica	— Acta phys. pol.
Annales de la Société Polonaise de Mathématique	— Ann. Soc. Pol. Mathém.
Archiwum Budowy Maszyn	— Arch. Bud. Maszyn
Archiwum Elektrotechniki	— Arch. Elektrot.
Archiwum Hydrobiologii i Rybactwa	— Arch. Hydrobiol.
Archiwum Hydromechaniki	— Arch. Hydromechan.
Archiwum Hydrotechniki	— Arch. Hydrotechn.
Archiwum Mechaniki Stosowanej	— Arch. Mechan. stos.
Archiwum Morskie Instytutu Bałtyckiego	— Arch. mors. Inst. Bałt.
Bibliotekarz	— Bibliot.
Biologia w Szkole	— Biol. w Szk.
Biuletyn Centralnego Instytutu Rolnictwa	— Biul. Centr. Inst. Roln.
Biuletyn Głównego Instytutu Przemysłu Rolnego i Spożywczego	— Biul. Gł. Inst. Przem. Roln.
Biuletyn Historii Sztuki	— Biul. Hist. Szt.
Biuletyn Informacyjny Wybrzeża	— Biul. inf. Wybrz.
Biuletyn Instytutu Badawczego Budownictwa	— Biul. Inst. Bad. Bud.
Biuletyn Instytutu Geologicznego	— Biul. Inst. Geolog.
Biuletyn Instytutu Technicznego Lotnictwa	— Biul. Inst. Lotn.
Biuletyn Morskiego Instytutu Technicznego	— Biul. M I T
Biuletyn Państwowego Instytutu Medycyny Morskiej i Tropikalnej w Gdańsku	— Biul. Państw. Inst. Med. Mors.
Biuletyn Polskiego Towarzystwa Geograficznego	— Biul. Pol. Tow. Geogr.
Bulletin de l'Académie Polonaise des Sciences et des Lettres	— Bull. Acad. Pol. Sc.
Cement	— Cement
Chemia Stosowana	— Chemia stosow.
Chrońmy Przyrodę Ojczystą	— Chrońmy Przyr. ojcz.
Czasopismo Techniczne	— Czas. techn.
Drogownictwo	— Drogown.
Dziennik Bałtycki	— Dz. bałt.

Energetyka	— Energ.
Energetyka Przemysłowa	— Energ. przem.
Fundamenta Mathematicae	— Fund. Math.
Geografia w Szkole	— Geogr. w Szk.
Geologiczny Biuletyn Informacyjny	— Geol. Biul. inf.
Głos Wybrzeża	— Gł. Wybrz.
Gospodarka Cieplna	— Gosp. ciepl.
Gospodarka Mięsna	— Gosp. mięsna
Gospodarka Planowa	— Gosp. plan.
Gospodarka Wodna	— Gosp. wodna
Horyzonty Techniki	— Horyz. Techn.
Hutnik	— Hutnik
Ilustrowany Kurier Polski	— Ilustr. Kur. pol.
Inwestycje i Budownictwo	— Inwest. i Budown.
Język Rosyjski	— Jęz. ros.
Kinotechnik	— Kinotechn.
Kosmos	— Kosmos
Kultura Fizyczna	— Kult. fiz.
Kultura i Sztuka	— Kult. i Szt.
Kwartalnik Telekomunikacyjny	— Kwart. telekom.
Łowiec Polski	— Łowiec pol.
Matematyka	— Matem.
Materiały Budowlane	— Mat. budowl.
Mechanizacja i Elektryfikacja Rolnictwa	— Mechan. Elektryf. Roln.
Medycyna Doświadczalna i Mikrobiologia	— Med. dośw.
Medycyna Weterynaryjna	— Med. wet.
Miasto	— Miasto
Młody Technik	— Młody Technik
Morski Przegląd Gospodarczy	— Mors. Prz. gosp.
Morze	— Morze
Nafta	— Nafta
Nature	— Nature
Nauka Polska	— Nauka pol.
Normalizacja	— Normaliz.
Norwegian Shipping Review	— Norw. Shipp. Rev.
Nowiny Literackie	— Nowiny liter.
Ochrona Zabytków	— Ochr. Zabyt.
Politechnika	— Politechn.
Polski Tygodnik Lekarski	— Pol. Tyg. lek.
Postępy Fizyki	— Postępy Fiz.
Postępy Higieny i Medycyny Doświadczalnej	— Postępy Hig. Med. dośw.
Prace Głównego Instytutu Metalurgii	— Pr. Gł. Inst. Metal.
Prace Głównego Instytutu Przemysłu Rolnego i Spożywczego	— Pr. Gł. Inst. Przem. Roln.
Prace Instytutu Techniki Budowlanej	— Pr. Inst. Techn. Budowl.
Prace Instytutu Torfowego	— Pr. Inst. Torf.

Prace Morskiego Instytutu Technicznego	— Pr. M I T
Prace Przemysłowego Instytutu Telekomunikacyjnego	— Pr. P I T
Prace Techniczne Warszawskiego Towarzystwa Naukowego	— Pr. techn. W T N
Prace Wrocławskiego Towarzystwa Naukowego	— Pr. Wrocł. T N
Problemy	— Probl.
Przegląd Artystyczny	— Prz. artyst.
Przegląd Budowlany	— Prz. budowl.
Przegląd Doświadczalny Rolnictwa	— Prz. dośw. Roln.
Przegląd Elektrotechniczny	— Prz. elektrot.
Przegląd Epidemiologiczny	— Prz. epidem.
Przegląd Geodezyjny	— Prz. geodez.
Przegląd Geograficzny	— Prz. geogr.
Przegląd Geologiczny	— Prz. geol.
Przegląd Hodowlany	— Prz. hodowl.
Przegląd Inżynieryjno-Saperski	— Prz. inż.-sap.
Przegląd Kolejowy	— Prz. kolej.
Przegląd Komunikacyjny	— Prz. komunik.
Przegląd Księgarski	— Prz. księg.
Przegląd Kulturalny	— Prz. kult.
Przegląd Mechaniczny	— Prz. mechan.
Przegląd Meteorologiczny i Hydrologiczny	— Prz. meteor.
Przegląd Pożarniczy	— Prz. pożarn.
Przegląd Spawalnictwa	— Prz. Spawaln.
Przegląd Techniczny	— Prz. techn.
Przegląd Telekomunikacyjny	— Prz. telekom.
Przemysł Chemiczny	— Przem. chem.
Przemysł Drzewny	— Przem. drzewny
Przemysł Papierniczy	— Przem. papiern.
Przemysł Rolny i Spożywczy	— Przem. rolny
Przemysł Włókienniczy	— Przem. włókien.
Rejsy — Dodatek do Dziennika Bałtyckiego	— Rejsy
Rocznik Gdański	— Rocz. gdański
Rocznik Polskiego Towarzystwa Geologicznego	— Rocz. Pol. Tow. Geol.
Roczniki Chemii	— Rocz-i Chemii
Roczniki Gleboznawstwa	— Rocz-i Glebozn.
Roczniki Nauk Rolniczych	— Rocz-i Nauk roln.
Rozprawy Inżynierskie	— Rozprawy inż.
Schiffbautechnik	— Schiffbautechnik
Sprawozdania z Czynności i Posiedzeń Polskiej Akademii Umiejętności	— Spraw. P A U
Sprawozdania Poznańskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk	— Spraw. Pozn. T P N
Sprawozdania Towarzystwa Naukowego Warszawskiego	— Spraw. T N W
Świat Fotografiki	— Świat Fotogr.
Sylwan	— Sylwan
Technika i Gospodarka Morska	— Techn. Gosp. mors.
Technika Morza i Wybrzeża	— Techn. Morza

Transport	— Transp.
Tygodnik Powszechny	— Tyg. powsz.
Wiadomości Chemiczne	— Wiad. chem.
Wiadomości Elektrotechniczne	— Wiad. elektrot.
Wiadomości P K N (Polskiego Komitetu Normalizacyjnego)	— Wiad. P K N
Wiadomości Służby Hydrologicznej	— Wiad. Służby hydrol.
Wiadomości Telekomunikacyjne	— Wiad. telekom.
Wiatr od Morza	— Wiatr od Morza
Z Otchłani Wieków	— Z Otchł. Wieków
Żurnal Fiziczeskoj Chimii	— Żurn. Fiz. Chimii
Życie Gospodarcze	— Życie gosp.
Życie Szkoły Wyższej	— Życie Szk. wyższej

BIBLIOGRAFIA

WYDZIAŁ ARCHITEKTURY

Biszewski Kazimierz

1955

1. Na architekturę Gdyni wieją wiatry. *Prz. kult.* T. 4 nr 26 s. 4, ilustr.

Bobiński Stanisław

1951

2. Gdańsk wczesnodziejowy. Analiza planu miasta. Gdańsk Bibl. Miejska i TPN i S

1954

w Gdańsku ss. 193, tabl. 15, tab. 2, plan. 8.

3. Problemy i trudności odbudowy Gdańska. *Rocz. gdański* T. 13 s. 202—213, ilustr.

Borowski Jan

1948

4. Zabytkowy Gdańsk w odbudowie. *Techn. Morza* R. 3 nr 11/12 s. 32—36, fot. 8.

1949

5. Dachy gdańskie. *Ochr. Zabyt.* nr 1 s. 37—43, rys. 12.

1954

6. Ochrona zabytków. Gdańsk PWN ss. 59, rys.

Chmiel Józef

1953

7. Projekt konkursowy na ukształcenie śródmieścia Warszawy i otoczenia Pałacu Kultury. *Archit.* R. 7 nr 5 s. 122.

1954

8. Dokumentacja wykonawcza Gdańskich Zakładów Graficznych. *Archit.* R. 8 nr 8 s. 201.
9. Praca konkursowa na ukształtowanie śródmieścia Gdańska. *Archit.* R. 8 nr 7/8 s. 195.

Ciemnołoński Janusz

1949

Kolbacz = poz. 149.

O nowy, piękny, narodowy w swej dawnej formie a socjalistyczny w treści

Stary Gdańsk = poz. 84.

1955

10. O sprawach gdańskiej architektury. *Gł. Wybrz.* R. 11 nr 280 s. 3, ilust. 1.

Czerny Władysław

1948

11. Odbudowa Gdańska. *Techn. Morza.* R. 3 nr 11/12 s. 24—32, rys. 1, map 3.

1954

12. Suma gdańskich doświadczeń. *Rejsy* R. 10 nr 21 s. 1.

1955

13. Krytyka projektowania Gdańska. (Po konkursie na śródmieście). *Archit.* R. 9 nr 2 s. 52—54, ilustr., rys. Inh. Rés. Sod. Sum. s. 57.
14. O prawdziwą ekonomię rozwiązań urbanistycznych. *Miasto* R. 6 nr 12 s. 4—10, rys.

Dąbrowski Leszek

1953

15. Plan śródmieścia Gdańska. (Współautor: A. Kühnel). *Archit.* R. 7 nr 8 s. 196—199, ilustr. 9, plan. 2.

Fiszerowa Anna

1950

16. Francisco Goya y Lucientes. Wystawa prac graficznych. [W:] Trzeci Festiwal Plastyki. Katalog s. 23—26.

Gerżabek Adam

1948

17. Wspomnienia o Oldze Boznańskiej. *Gł. Plastyków* nr 2 s. 21—26, fot. 8.

Gruszkowski Wiesław

1953

18. O pracy gdańskiego środowiska architektonicznego. (Współautor: A. Kühnel). *Archit.* R. 7 nr 8 s. 208—209.

Habela Jadwiga

1953

O nowy, piękny, narodowy w swej dawnej formie a socjalistyczny w treści Stary Gdańsk = poz. 84.

Kowalski Janusz

1948

19. Brama Słupska w Sławnie. *Politechn.* R. 2 nr 4 s. 91—95, ilustr.
20. Urządzenie wypożyczalni książek. *Prz. księg.* nr 10 s. 109—110, rys. 3, bibliogr. poz. 4.

1950

21. Planowanie sieci bibliotek powszechnych. *Bibliot.* R. 17 nr 9/10 s. 131—139, rys. 5, bibliogr. poz. 15.
22. Planowanie i urządzenie lokalu biblioteki powiatowej. *Bibliot.* R. 17 nr 5/6 s. 72—74, nr 7/8 s. 101—106 rys. 5, bibliogr. poz. 12.

1951

23. Sesja Naukowa Politechniki Gdańskiej. *Miasto* R. 2 nr 11 s. 33—34.

1952

24. Planowanie sieci bibliotek na wsi. *Bibliot.* R. 19 nr 6 s. 135—141, rys. 6.
25. Planowanie bibliotek w skali krajowej. *Bibliot.* R. 19 nr 6 s. 167—172, rys. 4.
26. Sesja Naukowa Politechniki Gdańskiej. *Miasto* R. 3 nr 8 s. 29—30.

1953

27. Sesja Naukowa Politechniki Gdańskiej. *Miasto* R. 4 nr 8 s. 21—24, rys. 2.

1954

28. Dwutorowość nadzoru i kierownictwa jednym ze źródeł niedomagań przedsiębiorstwa. *Dz. bałt.* R. 10 nr 240 s. 3.
29. Inicjatywa warta rozpowszechnienia. *Miasto* R. 5 nr 9 s. 37.
30. Osiedle Roosevelta w Gdańsku. *Archit.* R. 8 nr 11 s. 266—287, rys. 1.
31. Pierwsza Młodzieżowa Sesja Naukowa Politechniki Warszawskiej *Archit.* R. 8 nr 1 s. 26—27.
32. Problematyka strefy podmiejskiej w studiach urbanistycznych. *Miasto* R. 5 nr 3 s. 32—33.
33. Sieć biblioteczna w Gdyni. *Prz. kult.* T. 3 nr 48 s. 5.
34. Trzeba przełamać tę nieuzasadnioną niechęć. *Dz. bałt.* R. 10 nr 179 s. 3.
35. Wybudujemy wielką bibliotekę. *Dz. bałt.* R. 10 nr 267 s. 4.

1955

36. Gdańskie kawiarnie i restauracje. *Archit.* R. 9 nr 8 s. 231—235, ilustr., rys. tabl.
37. Kino Leningrad w Gdańsku. *Archit.* R. 9 nr 3 s. 62—67, rys. 12, fot. 11, tab. 1. Inh. Rés. Sod. Sum.
38. Morski Dom Kultury. *Archit.* R. 9 nr 4 s. 84—91, ilustr., rys., tab. Inh. Rés. Sod. s. 3 okł.
39. O współpracy TUP i SARP z Radami Narodowymi. *Miasto* R. 6 nr 9 s. 34—35.
40. Problematyka małych miast w programie studiów urbanistycznych. *Miasto* R. 6 nr 10 s. 34.
41. Studenckie praktyki wakacyjne. *Życie Szk. wyższej* nr 1 s. 59—61, mapa 1.
42. Współpraca naukowców z praktykami powinna przynieść duże korzyści gospodarce narodowej. *Dz. bałt.* R. 11 nr 300 s. 2.

Kühnel Adam

1953

O pracy gdańskiego środowiska architektonicznego = poz. 18.
Plan śródmieścia Gdańska =poz. 15.

Kwaśny Zdzisław

1953

O nowy, piękny narodowy w swej dawnej formie a socjalistyczny w treści Stary Gdańsk = poz. 84.

Lam Władysław

1945

43. Malarstwo i jego zasady. Wyd. 3 Kraków St. Kamiński ss. 102.

1946

44. Malarz wzorowy Aleksander Gierymski. *Dz. bałt.* R. 2 nr 14 s. 7.
45. Morze jako temat malarski. *Wiatr od Morza* R. 1 nr 2 s. 9.
46. Pierwsza wiosenna wystawa na Wybrzeżu. *Dz. bałt.* R. 2 nr 139 s. 4.
47. Renesans plastyki w Polsce? *Dz. bałt.* R. 2 nr 130 s. 3.
48. Wystawa obrazów Karola Larischa w Sopocie. *Rejsy* R. 1 nr 6 s. 2, ryc. 1.
49. Z pracowni Leona Wyczółkowskiego. Z powodu wystawy w Muzeum Miejskim w Bydgoszczy. *Arkona* nr 6/7 s. 8.
50. Związek Polskich Artystów Plastyków na Wybrzeżu. *Dz. bałt.* R. 2 nr 30 s. 4.

1947

51. Narodziny Chrystusa w malarstwie. *Rejsy* R. 2 nr 33 s. 1.

52. Plastyczne widzenie dziecka. *Rejsy* R. 2 nr 4 s. 1.
53. Sztuka i szary człowiek. *Rejsy* R. 2 nr 31 s. 1, fot. 4.

1948

54. Artystyczne tkaniny w Muzeum Narodowym w Warszawie. *Rejsy* R. 3 nr 4 s. 2.
55. Doroczny Salon Okręgowy. [W:] Wystawa Sztuk Plastycznych w Sopocie. Katalog s. 29.
56. Jeszcze o Picasso. *Rejsy* R. 3 nr 28 s. 2, rys. 2.
57. Kiedy będzie można upowszechniać sztuki plastyczne. *Dz. liter.* R. 2 nr 42 s. 1.
58. O rozumny stosunek do sztuki. *Dz. liter.* R. 2 nr 22 s. 2—3.
59. Rysunki Zygmunta Karolaka. *Rejsy* R. 3 nr 44 s. 1, ryc. 2.
60. Sztuka dziecka. [W:] Wystawa Sztuk Plastycznych w Sopocie. Katalog s. 43—44.
61. Tkaniny artystyczne. *Nowiny liter.* nr 10 s. 7.
62. Wystawa Jana Cybisa. *Rejsy* R. 3. nr 1 s. 1, fot. 1.

1949

63. Drugi Festiwal Plastyki w Sopocie. *Prz. artyst.* R. 4 nr 7/8 s. 10—11, ryc. 16.
64. Festiwal Plastyki w Sopocie. *Kult. i Sztuka* nr 34 s. 1.
65. Festiwale Plastyki w Sopocie. [W:] Drugi Festiwal Plastyki w Sopocie. Katalog s. 9—10.
66. Jak rozwijać twórczość malarską. Warszawa „Sztuka" ss. 111, ilustr. 40.
67. Kulturalna przyszłość Wybrzeża. *Rejsy* R. 4 nr 12 s. 2.
68. Rozmowa laika z malarzem. *Prz. artyst.* R. 4 nr 4 s. 4; nr 7/8 s. 43—45.

1950

69. Pokaz „Jak powstaje obraz". [W:] Trzeci Festiwal Plastyki w Sopocie. Katalog s. 45—46.
70. Trzeci Festiwal Plastyki w Sopocie 18.VI. — 10.IX.1950. [W:] Trzeci Festiwal Plastyki. Katalog s. 9—11.

1954

71. Jak dziecko rysuje. *Rejsy* R. 10 nr 29 s. 2, fot. 10.
72. Plastycy przy odbudowie. *Rejsy* R. 10 nr 19 s. 1, fot. 2.
73. Podstawowe ćwiczenia z rysunku i malarstwa. T. 1. ss. 140 w tym tabl. 48 od s. 93—140. Poznań PWN.

Lelewicz Kazimierz

1949

74. Wystawa fotografii krajoznawczej. *Świat Fotografii* R. 5 nr 13 s. 40—41; *Dz. bałt.* R. 5 nr 207 s. 2.

1950

75. Jan Bułhak — twórca fotografiki polskiej. *Świat Fotografii* R. 5 nr 16 s. 10—12.
76. Pokój zwycięży. Wystawa fotografii artystycznej na III Festiwalu Plastyki w Sopocie. *Dz. bałt.* R. 6 nr 193 s. 4.

Lier Stefan

1953

77. Wstępny plan zespołu portowo-miejskiego Zatoki Gdańskiej. *Archit.* R. 7 nr 8 s. 194—196., rys. 2, plan. 10.
78. Konkurs na projekt urbanistyczno-architektoniczny fragmentu śródmieścia Gdańska. *Archit.* R. 8 nr 7/8 s. 188—197, ryc. 16.

Malessa Stanisław

1955

79. Na marginesie metody opracowania planów urbanistycznych. *Miasto* R. 6 nr 5 s. 29—31.

Markowski Feliks

1948

80. Zaginione prace konkursowe Stanisława Noakowskiego. *Politechn.* R. 2 nr 3 s. 63—66, fot. 3, bibliogr. poz. 4.

1955

81. Osobliwy zabytek Gdańska zagrożony (artykuł dyskusyjny). Rejsy R. 11 nr 46 s. 8, fot. 3.

Massalski Ryszard

1953

82. Dom architekta w Gdańsku. (Współautor: J. Chrzanowicz). *Archit.* R. 7 nr 8 s. 203—204, ilustr. 3.

O nowy, piękny, narodowy w swej dawnej formie a socjalistyczny w treści Stary Gdańsk = poz. 84.

Mazalon Leon

1951

Problematyka zastosowania torfu w budownictwie = poz. 95.

1952

Wymagania budownictwa w stosunku do płyt torfowych = poz. 97

Minkiewicz Witold

1950

83. O problemach wawelskich. *Ochr. Zabyt.* R. 3 nr 2/3 s. 113—138.

Mizerski Stanisław

Projekt na Łuk Wyzwolenia w Lublinie = poz. 99.

84. O nowy, piękny narodowy w swej dawnej formie a socjalistyczny w treści Stary Gdańsk. (Współautorzy: J. Ciemnołoński, J. Habela, Z. Kwaśny, R. Massalski, R. Sołtys, J. Stankiewicz). *Dz. bałt.* R. 9 nr 285 s. 5.

Olędzka Danuta

1954

Projekt na Łuk Wyzwolenia w Lublinie = poz. 99.

Osiński Marian

1952

85. Jeszcze o Domu Uphagena. *Rejsy* R. 7 nr 4 s. 2.

1953

86. Czy Muzeum zda egzamin? *Dz. bałt.* R. 9 nr. 267 s. 2.

Otto Franciszek

1952

87. Zbiór zadań z geometrii wykreślnej. (Współautor: E. Otto). Cz. 1 ss. 186, rys. Warszawa PWN.

Philipp Stefan

1954

88. Praca konkursowa na ukształtowanie śródmieścia Gdańska. *Archit.* R. 8 nr 7/8 s. 196.

Połujan Romuald

1951

89. Blok mieszkaniowy — projekt. (Współautorzy: Maciejowski, Pahlke). *Archit.* R. 5 nr 11/12 s. 336.

1953

Szkło w budownictwie = poz. 98.

Porębowicz Stefan

1955

90. Architektura służby zdrowia. (Współautor: A. Nitsch). *Archit.* R. 9 nr 1 s. 8—12, rys. 6. Inh. Rés. Sod. Sum.
91. Parę uwag o stacjach krwiodawstwa. *Archit.* R. nr 3 s. 72—73. rys. 7. Inh. Rés. Sod. Sum.
92. Projektowanie poradni przeciwgruźliczych. *Archit.* R. 9 nr 1 s. 24—26, rys. 3. Inh., Rés., Sod., Sum.

Prochaska Włodzimierz

1948

93. Doświadczalnictwo budowlane na Wybrzeżu. *Techn. Morza* R. 3 nr 11/12 s. 64—65.

1951

94. Budownictwo z trzciny. *Instr. Budown. Wiejsk.* nr 9/10 s. 33—35, rys. 6.
95. Problematyka zastosowania torfu w budownictwie. (Współautor: L. Mazalon). *Pr. Inst. Torf.* z. 2 s. 9—27, rys. 7, tab. 1. Rés. Sum. Rez.
96. Trzcinobetonowa budowa doświadczalna w Oliwie. *Pr. Inst. Techn. Budowl.* Ser. C nr 39 s. 1—20, rys. 31, tab. 2.

1952

97. Wymagania budownictwa w stosunku do płyt torfowych. (Współautor: L. Mazalon). *Pr. Inst. Torf.* z. 2 s. 49—54, rys.

1953

98. Szkło w budownictwie. (Współautor: R. Połujan). *Pr. Inst. Techn. Budowl.* Ser. C nr 53 ss. 42, rys. 29, tab. 7, bibliogr. poz. 19.

1954

99. Projekt na Łuk Wyzwolenia w Lublinie. (Współautorzy: St. Mizerski, D. Olędzka, J. Sienkowski, W. Tołkin, L. Verocsy). II. Nagroda *Archit.* R. 8 nr 7/8 s. 158.

Rehorowski Marian

1955

100. Meble gdańskie. O słynnych szafach i różnych ich odmianach. *Rejsy* R. 11 nr 18 s. 7—8, fot. 1.
101. O masywnych stołach, wyszukanych karłach i barokowych prasach. *Rejsy* R. 11 nr 24 s. 6, fot. 1.

Rembiszewski Wacław

1952

102. Dokumentacja wykonawcza budynków Prasa oraz MRN w Pruszczu. *Archit.* R. 6 nr 5. s. 128.

1953

103. Dokumentacja wykonawcza Gdańskich Zakładów Graficznych. *Archit.* R. 7 nr 8 s. 201.
104. Projekt konkursowy na ukształtowanie śródmieścia Warszawy i otoczenia Pałacu Kultury. *Archit.* R. 7 nr 5 s. 122.
105. Projekt konkursowy na wnętrze stacji Metra. *Archit.* R. 7 nr 5 s. 128.

1954

106. Makieta wschodniej strony Placu Stalina w Warszawie. *Archit.* R. 8 nr 7/8 s. 171—176.

Różański Stanisław

1945

107. Przyszłość portów delty Wisły. (b.m.) ss. 25, tabl. 6. Wydawn. Zarz. Polit.-Wych. Maryn. Woj.

1946

108. Od wsi Gdynia do zespołu miejsko-portowego delty Wisły. *Jantar* z. 2 s. 68—71.
109. Nasze porty a drogi wodno-śródlądowe. *Biul. Inform. Wybrz.* nr 6 s. 2—3.
110. Przyszły zespół miejsko-portowy Gdańska. *Mors. Prz. gosp.* nr 1 s. 3—5.

1947

111. Zagadnienie odbudowy miast morskich. *Życie gosp.* nr 16a s. 82—83.

1948

112. Działalność Regionalnej Dyrekcji Planowania Przestrzennego w Gdańsku. *Techn. Morza.* R. 3 nr 11/12 s. 11—12.

1949

113. Kotliny chłodu. *Prz. meteor.* R. 50/51 s. 141—147.

1950

114. Planowanie regionalne. Cz. 1 Teoria. ss. 53, tabl. 2. Poznań PZWS powiel.

1952

115. Strefa podmiejska zespołu Gdańska. *Miasto* R. 3 nr 4 s. 31—32, map 1.

1953

116. Region gdański. (Sprawa urbanizacji na Wybrzeżu). *Archit.* R. 7 nr 8 s. 193.

1955

117. Projekty urbanistyczne Gdańska. *Archit.* R. 9 nr 6 s. 173—174, map 1.

Rydlewski Stanisław

1949

118. Jednoczesne zginanie i ściskanie pewnego typu płyty prostokątnej. *Wyd. Min. Budown.* nr 37 cz. 3 z. 1 s. 67—75, rys. 5, tab. 1.
119. Vibrations propres d'une poutre à treillis aux noeuds rigides. *Arch. Mechan. stos.* T. 1 z. 2 s. 99—119, rys. 10, tab. 4.

1955

120. Praca z wyższymi latami studiów w świetle uchwał Konferencji Polanickiej. *Życie Szk. wyższej.* nr 4 s. 63—67.

Sieńkowski Jan

1954

Projekt na Łuk Wyzwolenia w Lublinie = poz. 99.

Sołtys Romuald

1953

O nowy, piękny narodowy w swej dawnej formie a socjalistyczny w treści Stary Gdańsk = poz. 84.

Sowiński Stanisław
1950
121. Projekt Centrali Tekstylnej w Gdańsku. *Archit.* R. 4 nr 7/8 s. 208.
Stankiewicz Jerzy
1946
122. Arcydzieło Memlinga „Sąd Ostateczny". *Rejsy* R. 1 nr 10 s. 3.
123. Bursztyny. *Ilustr. Kur. pol.* R. 2 nr 242 s. 5.
124. Gdańsk 46/47. *Ilustr. Kur. pol.* R. 2 nr 277 s. 5.
125. Katedra Morska. *Ilustr. Kur. pol.* R. 2 nr 293 s. 18.
126. 800-lecie Moskwy. *Ilustr. Kur. pol.* R. 2 nr 354 s. 7.
127. Pod znakiem liścia akantu. *Ilustr. Kur. pol.* R. 2 nr 296 s. 3.
128. Polska Holandia. *Ilustr. Kur. pol.* R. 2 nr 232 s. 7.
129. Studenci nad Radunią. *Ilustr. Kur. pol.* R. 2 nr 254 s. 3, ilustr. 2.
130. Wielka Brytania odbudowuje się. *Ilustr. Kur. pol.* R. 2 nr 116 s. 6.
131. Zamek Malborski. *Ilustr. Kur. pol.* R. 2 nr 262 s. 3—4.
1947
132. Antoni van Opbergen. *Ilustr. Kur. pol.* R. 3 nr 231 s. 3.
133. Bałtyk pod lodem. *Ilustr. Kur. pol.* R. 3 nr 255 s. 7.
134. Chmielno — wieś kaszubska. *Ilustr. Kur. pol.* R. 3 nr 112 s. 3.
135. „Dominik". *Ilustr. Kur. pol.* R. 3 nr 209 s. 3, ilustr. 1.
136. Duch miasta zaklęty w cegle i kamieniu. *Rejsy* R. 2 nr 6 s. 1.
137. Kartuzy. *Ilustr. Kur. pol.* R. 3 nr 115 s. 3.
138. Kiermasz — Święto sztuki ludowej. *Ilustr. Kur. pol.* R. 3 nr 64. s. 3.
139. Na świętowojciechowym szlaku. *Ilustr. Kur. pol.* R. 3 nr 110 s. 3, ilustr. 2.
140. Nad pożółkłymi kartami „Gryfu". *Ilustr. Kur. pol.* R. 3 nr 116 s. 4.
141. Po lat blisko tysiącu... *Ilustr. Kur. pol.* R. 3 nr 217 s. 7, ilustr. 2.
142. Przedwiośnie nad Motławą. *Ilustr. Kur. pol.* R. 3 nr 80 s. 5.
143. Sandomierz. *Ilustr. Kur. pol.* R. 3 nr 51 s. 4.
144. Szwajcaria kaszubska. *Ilustr. Kur. pol.* R. 3 nr 108 s. 4.
145. W cieniu krzyżackiej twierdzy. *Rejsy* R. 2 nr 28 s. 1.
146. Wystawa rysunków studentów architektury. *Rejsy* R. 2 nr 24 s. 2.
1948
147. Pomniki w Sztumskiej Woli, *Rejsy* R. 3 nr 31 s. 3.
148. Wizyta w Żukowie. *Rejsy* R. 3 nr 28 s. 3, ilustr. 2.
1949
149. Kolbacz. (Współautor: J. Ciemnołoński). *Tyg. powsz.* R. 5 nr 32 s. 2 ilustr. 3.
1952
150. Romańskie bazy w Gdańsku. *Rejsy* R. 7 nr 2 s. 2, ilustr. 2.
151. Sprawy gdańskie. *Tyg. powsz.* R. 8 nr 38 s. 12.
152. Romańskie bazy w Gdańsku. *Z Otchł. Wiek.* R. 21 z. 3 s. 98—100, ilustr. 1.
1953
O nowy, piękny, narodowy w swej formie a socjalistyczny w treści Stary Gdańsk = poz. 84.
1955
153. Kilka uwag do artykułu „Alegoria handlu gdańskiego". *Biul. Hist. Szt.* nr 2 s. 267—270, ilustr.
154. Strakowscy. Fortyfikatorzy, architekci i budowniczowie gdańscy. Gdańsk. Zakł. im. Ossolińskich. ss. 94, rys. 72. Bibl. Miejska i TPNiS w Gdańsku Ser. Monografii nr 4.

Szermer Bohdan

1951

155. Obliczanie szerokości chodników. *Miasto* R. 2 nr 11 s. 28—30, rys. 6.

1952

156. Przystanki środków komunikacji miejskiej. Miasto R. 3 nr 10 s. 20—22.

1953

157. O obiektach utrudniających ruch miejski. *Miasto* R. 4 nr 12 s. 26—29, ilustr.
158. Problemy komunikacyjne Głównego Miasta w Gdańsku. *Miasto* R. 4 nr 9 s. 7—10, rys. 7.

1954

159. Rozwój komunikacji w zespole Gdańsk-Gdynia. *Miasto* R. 5 nr 7 s. 38—40, rys. 3, fot. 2.
160. Tereny podmiejskie wymagają opieki. *Miasto* R. 5 nr 11 s. 11—16, fot. 10.

1955

161. W sprawie węzłów ulicznych. *Miasto* R. 6 nr 1 s. 11—18, rys. 18, bibliogr. poz. 3.
162. Węzeł Bramy Oliwskiej (jego przebudowa i znaczenie w układzie komunikacyjnym). *Miasto* R. 6 nr 2 s. 34, rys.

Taraszkiewicz Leopold

1953

163. Projekt budynku mieszkalnego w Gdańsku. *Archit.* R. 7 nr 7 s. 184.
164. Konkurs na stację metra — Plac Teatralny w Warszawie. *Archit.* R. 7 nr 5 s. 128.
165. Konkurs na śródmieście Gdańska. *Archit.* R. 7 nr 8 s. 128.
166. Projekt gmachu Powiatowej Rady Narodowej w Pruszczu. *Archit.* R. 7. nr 5 s. 128.

Tołkin Wiktor

1954

Projekt na Łuk Wyzwolenia w Lublinie = poz. 99.

Urbanowicz Witold

1947

167. Holownik morski. *Techn. Morza* R. 2 nr 6, 7/8, 9/10 s. 7—8, 7—10, 10—12, rys. 4.
168. Planowanie w przemyśle okrętowym. *Techn. Morza* R. 2 nr 1 s. 9—12.
169. Przemysł okrętowy i stocznie polskie. *Prz. mechan.* R. 7 z. 2 s. 77—80.
170. Stocznie na przełomie. *Techn. Morza* R. 2 nr 11/12 s. 29—32, fot. 2.

1948

171. Perspektywy rozwojowe przemysłu stoczniowego w Polsce. *Mors. Prz. gosp.* nr 2 s. 1—6.
172. Statki węglowe. *Techn. Morza* R. 3 nr 3/4 s. 29—37, rys. 7.
173. Stocznie polskie w basenie Bałtyku. *Dz. bałt.* R. 4 nr 42 s. 3.
174. Stoczniowcy polscy w Ansaldo (Włochy). *Mors. Prz. gosp.* nr 12 s. 11.
175. Stocznie polskie w planie inwestycyjnym na rok 1949. *Mors. Prz. gosp.* R. 1 nr 6/7 s. 11—15.

1949

176. Uwagi o współczesnym polskim przemyśle okrętowym. *Techn. Morza* R. 4 nr 5/6 s. 34—39.

1950

177. Jak powstaje projekt statku. *Horyz. Techn.* T. 9 nr 10 s. 438—443, rys. 7.
178. O estetyce historycznych form okrętu. *Techn. Morza* R. 5 nr 4 s. 76—85, rys. 21.

179. Współczesne wytyczne estetyki okrętu. *Techn. Morza* R. 5 nr 6/7 s. 178—188, rys. 15.

1951

180. Architektura okrętu (Artykuł dyskusyjny). *Techn. Morza* R. 6 nr 3 s. 82—85.
181. Budowa kadłuba okrętu. *Horyz. Techn.* T. 10 nr 1 s. 18—23, rys. 7.
182. Mechanizmy i wyposażenie statku. *Horyz. Techn.* T. 10 nr 3 s. 105—110, rys. 9.
183. Towarowiec w nowej postaci. *Techn. Gosp. mors.* R. 1 nr 5 s. 383—388, rys. 7.
184. Zagadnienie bazy pomiarowej szybkości statków. *Biul. MJT* R. 1 nr 12 s. 455.

1952

185. Jak powstaje statek. Warszawa MON ss. 133, tabl. 1, ilustr.

1953

186. Monoksyl i tratwa pienińska. *Horyz. Techn.* T. 12 nr 9 s. 399—401, ilustr. 3.
187. Problemy architektury na okrętach. *Archit.* R. 7 nr 8 s. 204—208, ilustr. 11.

1954

188. Nowy statek „białej floty". *Morze* nr 5 s. 24—25, ilustr.

1955

189. O nowy statek-bazę dla rybołówstwa morskiego. *Techn. Gosp. mors.* R. 5 nr 4 s. 92—95, rys. 2.

Verocsy Ludwik

1954

Projekt na Łuk Wyzwolenia w Lublinie = poz. 99.

Żuławski Zbigniew

1952

190. Problemy odbudowy Gdańska. *Prz. kult.* nr 14 s. 6.

1953

191. Główne Miasto w Gdańsku. *Archit.* R. 7 nr 8 s. 128.

WYDZIAŁ BUDOWNICTWA LĄDOWEGO

Bieniek Maciej

1952

192. Podstawy dynamiki ciał niesprężystych. *Arch. Mechan. stos.* T. 4 s. 43—92, rys. 18, bibliogr. poz. 31. Sum.

1953

193. Dynamics non-elastic bodies. *Bull. Acad. Pol. Sc.* Cl. 4 vol. 1 nr 1/2 s. 3—5, rys. 1.

1955

194. Metody teorii stateczności ruchu. *Rozpr. inż.* T. 3 z. 3 s. 325—358, rys., bibliogr. Rez. Sum.
195. Mosty kolejowe z betonu sprężonego. *Prz. kolej.* nr 5 s. 175—178, rys.
196. Obliczanie mostów kolejowych jako układów przestrzennych. *Prz. kolej.* R. 7 nr 12 s. 466—470, rys., bibliogr.
197. Wstęp do teorii sprężystości i plastyczności. Łódź PWN ss. 198, rys. 115. Skrypty dla Szkół Wyższych. Politechnika Gdańska, powiel.

Błaszkowiak Stanisław

1948

198. Metoda Crossa. Warszawa IBB ss. X, 130.

199. Sposób Crossa. *Inż. i Budown.* R. 5 nr 11/12 s. 503—505, rys. 4.

1949

200. Metoda Crossa — Metoda cyklicznego wyrównania kątów. *Inż. i Budown.* R. 6 nr 11/12 s. 546.

201. Pręty złożone obciążone mimośrodowo. Obliczenie metodą Crossa. *Wyd. Min. Budown.* nr 37 cz. 3 z. 1 s. 260—268, rys. 7.

202. Przyczynek do dynamiki kratownic. Metoda Pohlhausen-Cross. (Współautor: Zb. Kączkowski). *Wyd. Min. Budown.* nr 37 cz. 3 z. 1 s. 118—122, rys. 3, tab. 2.

203. Rama typu Vierendeela o nierównoległych pasach obustronnie sztywno zamocowana. Rozwiązanie metodą iteryzacyjną Crossa. (Współautor: Zb. Kączkowski). *Wyd. Min. Budown.* nr 37 cz. 3 z. 1 s. 239—259, rys. 4, tab. 9.

1950

204. Kraty rombowe i złożone. Obliczenie metodą Crossa. [W:] Księga jubil. dla uczczenia zasług M. T. Hubera. Gdańsk s. 21—28, rys. 6. tab. 7, Rés.

1953

205. Przykład rusztu mostowego. *Inż. i Budown.* R. 10 nr 10 s. 318—323, rys. 3, tab. 7.

1954

206. Tablice rusztów mostowych. [W:] Postęp techniczny w budowie mostów. Warszawa s. 89—96, rys. 15, tab. 23.

Bogucki Władysław

1946

207. Tablice pomocnicze do projektowania konstrukcji stalowych. Gdańsk. Koło Stud. Wydz. Inż. Ląd. - Wod. P. G. ss. 15, powiel.

1947

208. Normy projektowania budowli morskich. *Techn. Morza* R. 2 nr 11/12 s. 100—101.

209. Sprawdzanie środników blachownic na wyboczenie przy użyciu wykresów. *Inż. i Budown.* R. 4 nr 9/10 s. 374—376, rys. 5.

210. Uproszczenie obliczeń statycznych ścianek szczelnych obustronnie utwierdzonych. *Techn. Morza* R. 2 nr 9/10 s. 17—18, rys.

211. W sprawie wymiarowania ścianek szczelnych. *Techn. Morza* R. 2 nr 9/10 s. 22—23.

1948

212. Naprężenia dopuszczalne w budownictwie morskim *Wiad. PKN* R. 16 z. 6. s. 246—249. Rés.

213. Odbudowa wiaduktu nr. 2 w Gdyni. *Inż. i Budown.* R. 5 nr 4 s. 179—182, rys. 5, map 1.

214. Projektowanie słupów stalowych. *Inż. i Budown.* R. 5 nr 3 s. 116—120, rys. 5, bibliogr. poz. 3.

1949

215. Przyczynek do wymiarowania stropów grzybkowych. *Wyd. Min. Budown.* nr 37 cz. 3 z. 1 s. 327—329, rys. 4.

216. Solution des systèmes en portique à l'aide des points principaux. *Arch. Mechan. stos.* T. 1 z. 4 s. 339—364, rys. 10.

1950

217. O oszczędność przy robotach palowych. *Techn. Morza.* R. 5 nr 11 s. 333—334.

218. Oszczędność materiałów budowlanych elementem walki o wykonanie planu. *Techn. Morza* R. 5 nr 10 s. 275—276.

1951

219. Tablice i wzory do projektowania konstrukcji stalowych. Wyd. 2. (Współautor: J. Smoliński). Gdańsk PZWS ss. 38, powiel. — Toż wyd. 3 uzup. 1953; wyd. 4 1955.

220. Zbiór przykładów z budownictwa stalowego. cz. 1 ss. 2 nlb., 124 Gdańsk PZWS — Toż wyd. 2 1953.

1953

221. Budownictwo stalowe. Warszawa PWN ss. 303, rys. 363.

1954

222. Metody wykreślne obliczania elementów staloźelbetowych. *Inż. i Budown.* R. 11 nr 9 s. 264—265, rys. 5.

223. Przykłady badań naprężeń w konstrukcjach inżynierskich. *Inż. i Budown.* R. 11 nr 2 s. 50—52, rys., wykr.

1955

224. Badania pracy pali drewnianych za pomocą tensometrów oporowych. (Współautor: A. Kawczyński). [W:] Konferencja dot. Mechaniki Gruntów i Fundamentowania PAN ss. 5, rys. 9.

225. Tensometryczne badanie elementów mostu zwodzonego. *Drogown.* R. 10 nr 12 s. 286—290, rys. 6, tab. 6.

Bukowski Bronisław

1946

226. Betony i zaprawy. Gdańsk Koło Stud. Wydz. Inż. Ląd-Wod. P. G. ss. 71, tabl. 4, powiel.

227. Laboratorium przy Zakładzie Żelbetnictwa Politechniki Gdańskiej. *Cement* R. 2 nr 5/6 s. 89—90.

228. O dopuszczalne naprężenie betonu. *Cement* R. 2 nr 1 s. 2—5, rys. 3.

229. Pełzanie — zbijanie — ugniot. (Słownictwo techniczne). *Inż. i Budown.* R. 3 nr 5 s. 172.

230. Projekt akustyczny sali sejmowej w Warszawie. *Inż. i Budown.* R. 3 nr 7 s. 289—294, rys. 5.

231. Technologia betonów i zapraw. Cz. 1 ss. 8 nlb., VII, 370, tab. 4., rys. 125, 41, tabl. 6. Cz. 2 ss. 2 nlb. VI, 375, rys. 239, tab. 156, tabl. 2. Cz. 3 ss. V, 346, rys. tab. Cz. 4 ss. V, 270, rys. tab., bibliogr. poz. 340. Gdańsk IBB.

232. Zbiór wzorów i tablic dla żelbetnictwa. Gdańsk Koło Stud. Wydz. Inż. Ląd.-Wod. P. G. ss. 25, powiel.

1947

233. Dźwięk i budowa. Podręcznik akustyki budowlanej. Warszawa IBB ss. 335, rys. 244.

234. Niektóre problemy terminologii betonu. *Inż. i Budown.* R. 4 nr 1 s. 19—20.

235. Odbudowa Politechniki Gdańskiej. *Politechn.* R. 2 z. 5/6 s. 180—187, rys., fot. 18.

1948

236. Fundamentowanie Anno Domini 1460—1693—1769. Kościół św. Jana w Gdańsku. *Prz. budowl.* R. 20 nr 3 s. 98—101, rys. 4, fot. 2.

237. Niektóre doświadczenia z chlorkiem wapna jako dodatkiem do betonu. IBB *Pr. nauk. i bad.* Ser. C nr 13 s. 1—10, tab. 12; *Inż. i Budown.* R. 5 nr 4 s. 198—205.

238. Projektowanie jakości i ilości kruszywa za pomocą wskaźnika miałkości Abrams'a. *Cement* R. 4 nr 4 s. 60—62, bibliogr. poz. 1.

239. Zbiór wzorów i tablic dla żelbetnictwa. Wyd. 3 popr. Gdańsk IBB ss. 1 nlb, 42.

1949

240. Czy już pora zastąpić w żelbetnictwie teorię klasyczną nową teorią? *Inż. i Budown.* R. 6 nr 4 s. 193—195.
241. Nośność żelbetowych elementów. *Inż. i Budown.* R. 6 nr 1/2 s. 23—30, rys. 7, tab. 3, bibliogr. poz. 3.
242. Projekt nowej normy PN B 199. Konstrukcje żelbetowe. ss. 90.
243. Żelbetowe przekroje w świetle teorii Saligera. 1. Przekrój prostokątny zginany. 2. Przekrój teowy zginany. 3. Przekrój mimośrodowy ściskany. 4. Przekrój mimośrodowy rozciągany. 5. Podwójne uzbrojenie i sprawdzanie naprężeń. *Wyd. Min. Budown.* nr 37 cz. 3 z. 1 s. 330—387, rys. 14, tab. 27. Streszcz.

1950

244. Beton z trzciną. *Mat. budowl.* R. 5 nr 5 s. 117—128, rys. 3, tab. 4, bibliogr. poz. 10.
245. Jeszcze o teorii Saligera. *Inż. i Budown.* R. 7 nr 9/10 s. 475—480, rys. 2, tab. 1.

1951

246. Konstrukcje żelbetowe i technologia betonu. *Inż. i Budown.* R. 8 nr 3 s. 97—104.
247. O projekcie normy PN B 199 z r. 1950. *Inż. i Budown.* R. 8 nr. 1 s. 35—40.
248. Technologia betonu. Gdańsk PZWS ss. 2 nlb., 42.
249. Technologia betonu w nauce i praktyce. Referat inauguracyjny. *Pr. Inst. Techn. Budowl.* Ser. C nr 35 s. 7—8.
250. Wykłady teorii żelbetu. Skrót. Gdańsk PZWS ss. 4. nlb, 74, rys. 58.
251. [rec] Malecki I.: Akustyka radiowa i filmowa. Warszawa. *Inż. i Budown.* R. 8 nr 7/8 s. 323—324.

1952

252. Obliczanie żelbetowych konstrukcji według stanu granicznego. *Inż. i Budown.* R. 9 nr 4 s. 121—127.
253. Suwaki żelbetowe. *Inż. i Budown.* R. 9 nr 6 s. 208—211.
254. [tłum:] Saliger R. Nowa teoria żelbetu na podstawie odkształceń plastycznych. Warszawa PWT ss. 106, rys.

1953

255. Analityczne metody projektowania betonu konstrukcyjnego. *Prz. budowl.* R. 8 nr 12 s. 403—408, tabl., wykr.
256. Konstrukcje żelbetowe. Teoretyczna podbudowa i praktyczne wskazówki do PN B 03260. Warszawa PWT ss. 347, tabl. 20.
257. Trocinobeton w świetle badań laboratoryjnych. *Pr. Inst. Techn. Budowl.* Ser. C nr 55 ss. 49, rys. 21, tabl. 18.
258. W sprawie nowej metody projektowania betonu. *Inż. i Budown.* R. 10 nr 7 s. 235—236.

1954

259. Po raz drugi i ostatni w sprawie „nowej" metody projektowania betonu. *Inż. i Budown.* R. 11 nr 5 s. 154—159, rys.
260. Tolerancje wytrzymałościowe betonu na budowie. *Prz. budowl.* R. 26 nr 12 s. 384—385.
261. Uproszczenie obliczania żelbetowych ustrojów ramowych. *Inż. i Budown.* R. 11 nr 8 s. 230—236, rys. 14.

Chudzikiewicz Andrzej

1954

262. Statyka klap napędzanych jednostronnie. *Arch. Hydrotech.* T. 1 z. 2 s. 189—227, rys. 27. Streszcz., Rez, Rés.

Dąbrowski Ryszard

1949

263. Skręcanie głównych pełnościennych dźwigarów mostowych na skutek sztywnego zamocowania poprzecznic. *Wyd. Min. Budown.* nr 37 cz 3 z. 1 s. 141—168, rys.

1952

264. Kilka uwag w sprawie obliczeń powłoki tunelu jako pierścienia w ośrodku sprężystym. *Inż. i Budown.* R. 9 nr 9 s. 292—300, nr 10 s. 333—336, rys. 6, bibliogr. poz. 4.

1953

Silosy. Metody obliczeń i konstrukcja = poz. 336.

265. W sprawie pewnego zalecenia nowej normy PN B 03200. *Inż. i Budown.* R. 10 nr 5 s. 152—154, wykr., tabl.

266. W sprawie zaleceń normy PN B 03200 „Konstrukcje stalowe" dotyczących statyczności belek dwuteowych. *Inż. i Budown.* R. 10 nr 7 s. 209—213, rys., tabl.

1954

267. Nieliniowy rozkład naprężeń wskutek zniekształcenia przekroju w belkach zginanych usztywnionych żebrami. *Arch. Mechan. stos.* T. 6 s. 433—458, rys. 17, bibliogr. poz. 2. Rez., Sum.

Eyman Krystian

1947

268. Przyczyny powstawania stożków w ściskanych słupach betonowych. *Biul. Inst. Bad. Budown.* nr 17 s. 249, rys. 1, tab. 1.

1949

269. Czas wiązania cementów i betonów badany prądem elektrycznym. *Inż. i Budown.* R. 6 nr 7/8 s. 411—415, rys. 6, tabl. 3.

1950

270. Czas wiązania cementów i betonu. *Mat. budowl.* R. 5 nr 4 s. 104—109, rys. 6.

1951

271. Metoda elektryczna określania czasu wiązania betonu. *Pr. Inst. Techn. budowl.* Ser. C nr 36 s. 138—147, rys. 13, tab. 4.

272. O wiązaniu cementów portlandzkich. *Cement* R. 7 nr 7/8 s. 155—159, rys. 6.

1952

273. Dozowanie betonów porowatych. *Inż. i Budown.* R. 9 nr 1 s. 26—28.

274. Metoda projektowania betonów porowatych i konstrukcyjnych. *Mat. budowl.* R. 7 nr 5 s. 134—142, rys. 3, tab. 5.

275. Metoda technologicznej analizy stwardniałego betonu. *Mat. budowl.* R. 7 nr 3 s. 65—70, rys. 1, tab. 3.

276. Przyczynek do dyskusji o projektowaniu betonów plastycznych. *Inż. i Budown.* R. 9 nr 3 s. 109—110.

277. Wiązanie cementów portlandzkich. *Pr. Inst. Techn. Budowl.* Ser. C nr. 42 ss. 99, rys. 34, tab. 15, zał. 37.

1953

278. Metoda projektowania betonów plastycznych. *Mat. budowl.* R. 8 nr 2 s. 44—58, rys. 11.

279. Wpływ szkodliwych składników na pęcznienie żużlobetonów. *Mat. budowl.* R. 8 nr 10 s. 272—282, rys. 11, tab. 9.

Fabiszewski Andrzej

1954

280. Spawanie w budownictwie. Poznań PWT ss. 104. Skrypty dla szkół wyższych. Politechnika Gdańska, powiel.

Gebhard Bruno

1952

281. O przewodnik o drogoznawstwie dla inżyniera i technika w terenie. *Drogown.* R. 7 nr 4 s. 100—103.

Goliszewski Jerzy

1954

282. Technika sanitarna. Cz. 2: ss. 202, tabl. 1, rys. Gdańsk PWN, powiel.

Grüner Małgorzata

1953

283. Białe betony. *Mat. budowl.* R. 8 nr 7 s. 193—197, tab. 6.

Hummel Bogumił

1945

284. Uwagi co do niektórych elementów kształtu toru. *Prz. komunik.* R. 1 nr 2 s. 43—46; nr 3 s. 94—98, rys. 5.

285. Zagadnienie rozwoju kolejnictwa w wyzwolonej Polsce. *Prz. komunik.* R. 66 nr 1 s. 7—8; nr 2 s. 5—6:

1946

286. Kolejnictwo. Cz. 1 ss. 6 nlb. 135, tabl. 53. Gdańsk Koło Stud. Wydz. Inż. Ląd-Wod. P. G., powiel.

287. Na marginesie planu rozbudowy PKP *Prz. techn.* R. 67 nr 19 s. 10—13

288. W sprawie wykorzystania kamieniołomów na Śląsku Przed- i Zaodrzańskim. *Prz. techn.* R. 66 nr 5/7 s. 7—11.

1948

289. Utrzymanie nawierzchni kolejowej. Warszawa A. Krzycki ss. 271, nlb. 1, rys. 149.

290. Utrzymanie torów (według najnowszej metody). Warszawa Min. Komunik. ss. 271, rys. 149.

1949

291. Kolejnictwo. Cz. 2 ss. 2 nlb. 227 + Atlas rysunków ss. nlb. 1, tabl. 64. Cz. 3 ss. 2 nlb. 169 + Atlas rysunków ss. nlb. 1, tabl. 35. Gdańsk Kom. Wyd. Br. Pom. Stud. P. G., powiel.

292. Mosty mniejsze. Cz. 1 Mosty stalowe. ss. 2, nlb IV, 179, tabl. 28. Gdańsk Kom. Wyd. Br. Pom. Stud. P. G., powiel.

293. W sprawie służby drogowej na PKP. *Prz. komunik.* R. 5 nr 12 s. 373—377.

1950

294. Najnowsze techniczne ulepszenia na kolejach Związku Radzieckiego. Uzupełnienie do skryptu Kolejnictwo. Gdańsk PZWS ss. 16, powiel.

1952

295. Mosty mniejsze drewniane. [Tekst] ss. 54 Atlas ss. 28 Poznań PWN, powiel.

1953

296. Mosty mniejsze stalowe. Poznań PWN ss. 156, rys. 20. Politechnika Gdańska, powiel.

1955

297. Zastosowanie w produkcji destylacyjnej metody suszenia drewna. (Współautorzy: H. Bahrowa, H. Bahr). *Prz. techn.* R. 76 nr 2 s. 50—52, rys. 5.

Kączkowski Zbigniew

1949

Przyczynek do dynamiki kratownic = poz. 202.

Rama typu Vierendeela = poz. 203.

Kaliski Sylwester

1949

298. Przypadek nieskończenie długiego pasma płytowego sprężyście utwierdzonego. *Wyd. Min. Budown.* nr 37 cz. 3 z. 1 s. 107—117, rys. 8.

Kawczyński Arnold

1954

299. Zastosowanie elektrokardiografu do pomiarów naprężeń za pomocą tensometrów oporowych. *Inż. i Budown.* R. 9 nr 5 s, 144—146.

1955

Badanie pracy pali drewnianych za pomocą tensometrów oporowych = poz. 224.

Kazimierczak Roman

1949

300. Zastosowanie rachunku różnic skończonych do wyboczenia pewnego typu płyty prostokątnej. *Wyd. Min. Budown.* nr 37 cz. 3 z. 1 s. 1—10.

1954

301. Jednoczesne zginanie i rozciąganie pewnego typu płyty prostokątnej. *Arch. Mechan. stos.* T. 6 nr 6 s. 583—592, rys. 6 tab. 1. Rez. Sum.

Łempicki Jerzy

1951

302. Stan i kierunek rozwoju techniki betonu wstępnie sprężonego. *Inż. i Budown.* R. 8 nr 3 s. 131—134, rys. 4.

303. Wpływ deskowania i zbrojenia na uziarnienie betonu. *Inż. i Budown.* R. 8 nr 9 s. 346—348, rys. 5.

Małasiewicz Stanisław

1949

304. Trzcinobeton. *Inż. i Budown.* R. 6 nr 10 s. 635—649, s. 670—679; Wyd. Min. Bud. nr 37, cz. 2 s. 171—191, tabl. 7.

305. Posadzki betonowe. *Prz. budowl.* R. 26 nr 4 s. 107—110.

Mielnik Wiktor

1948

306. Wyznaczanie tzw. punktów głównych ramy ciągłej przy pomocy rachunku różnic skończonych. *Inż. i Budown.* R. 5 nr 10 s. 461—463.

1949

307. Przyczynek do zagadnienia zmiany płaskiej postaci zgięcia pręta prostego. *Wyd. Min. Budown.* nr 37 cz. 3 z. 1 s 169—183.

1950

308. Materiały z mechaniki budowli. Cz. 1 ss. 80. Gdańsk PWN, powiel.

Nowacki Witold

1946

309. Mechanika budowli. Cz. 2 Płaskie układy kratowe i ramowe ss. 202. Gdańsk Koło Stud. Wydz. Inż. Ląd.-Wod. P. G., powiel.

310. Zbiór tablic do wykładów ze statyki budowli. Gdańsk, Koło Stud. Wydz. Inż. Bud. Ląd., P.G. ss. 16, rys., powiel.

1947

311. Drgania poprzeczne i wyboczenie układu ramowego jako problem łączny. *Pr. nauk. i bad. Inst. Badawcz. Budown.* Ser. D nr 6 ss. 8, rys. 9.

312. Wyboczenie układu ramowgeo w płaszczyźnie i z płaszczyzny ramy. *Pr. nauk. i bad. Inst. Badawcz. Budown.* Ser. D nr 4 ss. 11, rys. 18, *Politechn.* R. 2 z. 7/8 s. 198—206.

313. Zastosowanie metody odkształceń do błon obrotowych przy obciążeniu obrotowo-symetrycznym. *Czas. techn.* nr 3/4 s. 55—57.

1948

314. Drgania własne i wymuszone rusztów płaskich. *Inż. i Budown.* R. 5 nr 11/12 s. 513.

315. Flexion et flambage d'un certain type de plaques continues orthotropes. Troisième Congrès de Mechan. Appl. Liège s. 519—530, rys. 9. Zsf. Sum.

316. Jednoczesne zginanie i ściskanie ciągłej płyty prostokątnej. *Inż. i Budown.* R 5 nr 11/12 s. 512, rys. 1.

317. Przyczynek do zagadnienia jednoczesnego ściskania i drgania płyty prostokątnej. *Czas. techn.* nr 3/4 s. 35—37, rys. 5.

1949

318. Drgania własne i wymuszone pewnego typu płyt ciągłych. *Wyd. Min. Budown.* nr 37 cz. 3 z. 1 s. 40—51, rys. 10.

319. Drgania własne i wymuszone rusztów płaskich. [W:] Sprawozdanie nauk. Kursu Statyki Budowli zorg. przez Politechnikę Warsz. w dn. 5—16.7.1948. Warszawa ss. 16.

320. Jednoczesne zginanie i ściskanie pewnego typu płyt ciągłych. *Arch. Mechan. stos.* T. 1 z. 1 s. 67—79, rys. 6. Sum.

321. Przyczynek do teorii płyt ciągłych. *Wyd. Min. Budown.* nr 37 cz. 3 z. 1 s. 11—27, rys. 14.

322. Vibrations transversales et flambage des systèmes en portique traités comme problème commun de stabilité. Congrès de Mechan. Appl. Zürich s. 367—382, rys. 12. Zsf. Sum.

323. Z zagadnień stateczności płyt prostokątnych. *Wyd. Min. Budown.* nr 37 Cz 3 z. 1 s. 28—39, rys. 14, tab. 6.

324. Zginanie płyt ciągłych nieskończenie długich. *Arch. Mechan. stos.* T. 1 z. 2 s. 173—189, rys. 15, Rés.

1950

325. Jednoczesne zginanie i ściskanie ciągłej płyty prostokątnej. [W:] Sprawozd. TNW Wydz. 6 s. 20—21, rys.

326. O pewnych szczególnych przypadkach wyboczenia płyt. *Arch. Mechan. stos.* T. 2 z. 2 s. 107—122, rys. 6. Rés.

327. Stateczność podłużnie i poprzecznie ściskanej płyty ciągłej. [W:] Księga Jubil. dla uczczenia zasług nauk. prof. M. T. Hubera. Gdańsk s. 305—316, rys. 8.

328. Sur les problèmes de la stabilité d'une plaque orthotrope. *Arch. Mechan. stos.* T. 2 z. 3 s. 169—182, rys. 9. Streszcz.

1951

329. Pasmo płytowe ortotropowe. *Arch. Mechan. stos.* T. 3 z. 3/4 s. 259—270. Rés.

330. Płyty prostokątne o mieszanych warunkach brzegowych. *Arch. Mechan. stos.* T. 3 z. 3/4 s. 419—435, rys. 12. Rés.

331. Teoria płyt. (Omówienie dorobku M. T. Hubera). *Prz. mechan.* R. 10 z. 6 s. 164—166.

332. Z zastosowań rachunku różnic skończonych w mechanice budowli. *Arch. Mechan. stos.* T. 3 z. 3/4 s. 483—512, rys. 6. Rés.

333. Zastosowanie całki Fouriera do teorii płyt ortotropowych. (Współautor: St. Turski). *Arch. Mechan. stos.* T. 3 z. 2 s. 89—97, rys. 5. Rez.

1952

334. Mechanika budowli. Układy statycznie niewyznaczalne. Cz. 1 ss. 383, rys. 339. Poznań PWN, powiel.

335. O pewnych przypadkach skręcania prętów. *Arch. Mechan. stos.* T. 5 z. 1 s. 21—46, rys. 20, bibliogr. poz. 4. Sum.

1953

336. Silosy. Metody obliczeń i konstrukcja. (Współautor: R. Dąbrowski) Warszawa PWT ss. 301, rys., powiel. — Toż wyd. 2 1955.

Pawelski Włodzimierz

1955

337. Appréciation du domaine d'existence de l'intégrale d'un système involutif d'équations aux dérivées partielles du premier ordre. *Ann. Pol. Math.* T. 2 fasc. 1 s. 29—36.

338. Appréciation du domaine d'existence de l'intégrale d'une équation aux dérivées partielles du premier ordre dans le cas de variables complexes. *Ann. Pol. Mathém.* T. 2 fasc. 1 s. 37—55.

Pawłowski Leonard

1951

339. Uproszczony sposób dokładnego obliczania składników betonu. *Inż. i Budown.* R. 8 nr 11 s. 445—446.

Puzyna Stanisław

1945

340. Fundamentowanie T. 1 ss. 134, T. 2 ss. 162 Lublin.

1947

341. Mróz a wraki. *Techn. Morza* R. 2 nr 3/4 s. 18.

1948

342. Ciesielskie połączenia konstrukcji drewnianych. Cz. 1 ss. 62. Gdańsk Kom. Wyd. Br. Pom. Stud. P.G., powiel.

1949

343. Koordynacja robót instalacyjnych i budowlanych. *Wyd. Min. Budown.* nr 37 cz. 1B z. 2 s. 179—180.

344. Problem pali Straussa. *Wyd. Min. Budown.* nr 37 cz. 1B z. 2 s. 175—179; *Prz. budowl.* nr 12 s. 517—520.

1950

345. Rzut oka na zagadnienia budowlane związane z magazynami portowymi. *Techn. Morza* R. 5 nr 3 s. 56—61.

Rataj Janusz

1949

346. Badania jakości papy krajowej. *Mat. budowl.* R. 4 nr 3 s. 98—100.

347. Wybór rodzaju pokrycia dachowego. *Inż. i Budown.* R. 6 nr 10/12 s. 591—593; *Mat. budowl.* R. 5 nr 2/3 s. 56—59, tabl. 1.

348. Znaczenie pap, smół i asfaltów w odbudowie i rozbudowie kraju. Wybór rodzaju pokrycia dachowego. *Wyd. Min. Budown.* nr 37 cz. 2 z. 2 s. 125—128; *Inż. i Budown.* R. 6 nr 10/12 s. 589—591; *Mat. budowl.* R. 5 nr 4 s. 102—104.

1953

349. Papa i artykuły izolacyjne w rolach. *Mat. budowl.* R. 8 nr 12 s. 350—356, bibliogr. poz. 20.

Rubczak Tadeusz

1949

350. Obsługa hangarów drobnicowych środkami komunikacji lądowej. *Techn. Morza* R. 4 nr 3/4 s. 16—21.

1951

351. Komunikacja miejska. Poznań PWN ss. 185, powiel.

1952

352. Urządzenia kolejowe w portach. Warszawa Wyd. Kom. ss. 185, ilustr.

353. Z aktualnych zagadnień komunikacji samochodowej w portach. *Techn. Gosp. mors.* R. 2 nr 12 s. 534—538, rys. 2.

1953

354. Urządzenia transportu lądowego w portach. Warszawa Wyd. Kom. ss. 303, tab. 1, rys.

1955

855. Komunikacja lądowa. Łódź PWN ss. 366, rys. 215. Skrypty dla szkół wyższych Politechnika Gdańska. powiel.

Smoleński Jerzy

1951

Tablice i wzory do projektowania konstrukcji stalowych = poz. 219.

Sokołowski Marek

1949

356. Przykłady zastosowania równań różnicowych do jednocześnie ściskanych i zginanych belek i ram ciągłych. *Wyd. Min. Budown. nr* 37 cz. 3 z. 2 s. 490—502, rys. 501.

Sułocki Jerzy

1950

357. Prawidłowe obliczenie naprężeń pod stopą fundamentu masywnego. *Inż. i Budown.* R. 7 nr 9/10 s. 494—496, rys. 3.

358. Wyniki obrad V sesji VI Zjazdu Naukowego PZITB Gdańsk 1—4.12. 1949. *Inż. i Budown.* R. 7 nr 5 s. 199—202.

1955

359. Wyboczenie pręta w ośrodku sprężystym. *Arch. Mechan. stos.* T. 7 z. 4 s. 561—575, rys. 4, bibliogr. poz. 4. Rez., Sum.

Szamin Teodor

1948

360. Środek ciężkości trapezu. *Techn. Morza* R. 3 nr 5/6 s. 32—33, rys. 2.

1949

361. Uzbrojenie płyty stropu skrzynkowego. *Inż. i Budown.* R. 6 nr 4 s. 209, rys. 2.

1950

362. Moment bezwładności przekroju teowego. *Inż. i Budown.* R. 7 nr 9/10 s. 480—482, rys. 3, wykr.

1953

363. Beton do robót hydrotechnicznych i morskich. *Gosp. wodna* R. 13 z. 11 s. 404—407, bibliogr. poz. 50.

364. Zapobieganie uszkodzeniom betonów budowli wodnych. *Gosp. wodna* R. 13 z. 8 s. 291—292, bibliogr. poz. 15.

Szczygieł Juliusz

1954

365. Współczesne kierunki w budownictwie mostów żelbetowych [W:] Postęp techn. w budowie mostów. Praca zbiorowa. s. 51—71, rys. 52, bibliogr. poz. 15.

1955

366. Most doświadczalny z kablobetonu. *Drogown.* R. 10 nr 12 s. 277—282, rys. 19, tab. 1.

367. Wiadomości ogólne o mostach. Warszawa Wyd. Kom. ss. 187, rys. i ilustr., tab. Biblioteka Inżyniera i Technika Mostowego.

Szulczyński Tadeusz

1949

368. Linie wpływowe amplitud wielkości statycznych płaskich układów ramowych od drgań wymuszonych. *Wyd. Min. Budown.* nr 37 cz. 3 z. 2 s. 517—528,rys.

1953

369. Przyczyny rozbieżności w wyniku równoczesnego stosowania metody naprężeń liniowych i metody odkształceń plastycznych według najnowszej polskiej normy żelbetowej. *Inż. i Budown.* R. 10 nr 5 s. 148—152, rys. 4.

370. Wymiarowanie żelbetowych przekrojów prostokątnych mimośrodowo ściskanych o małym mimośrodzie z uwzględnieniem plastycznego odkształcenia betonu. *Inż. i Budown.* R. 10 nr 6 s. 184—188, rys. 4.

1954

371. Zbiór przepisów, wzorów i tablic z żelbetnictwa. Poznań. PWN ss. 88, rys. 36, tab. 31, powiel.

Thrun Zygmunt

1954

372. Termiczne stany odkształcenia i naprężenia w cienkich płytach. *Arch. Mechan. stos.* T. 6 nr 6 s. 555—579, rys. 15, bibliogr. poz. 2. Rez., Sum.

Turski Stanisław

1951

Zastosowanie całki Fouriera do teorii płyt ortotropowych = poz. 333.

Więckowski Józef

1950

373. Metoda wykreślno-rachunkowa rozwiązywania kratownic. *Arch. Mechan. stos.* T. 2 z. 2 s. 123—137, rys: 16. Rés.

1955

374. O równaniach ruchu cieczy rzeczywistych. *Arch. Hydrotechn.* T 2 z. 3 s. 191—208. Sod. Rés.

Wieloch Roman

1955

375. Konstrukcje sprężone. Łódź PWN ss. 112, 58. Skrypty dla szkół wyższych. Politechnika Gdańska, powiel.

Wizmur Zygmunt

1955

376. Zastosowanie teorii płyt ortotropowych dla obliczania rusztów mostowych. *Drogown.* R. 10 nr 12 s. 296—298, rys. 4, bibliogr. poz. 2.

Wrześniowski Zygmunt

1950

377. Przyczyny powstawania pęknięć w nawierzchniach betonowych. *Drogown.* R. 5 nr 8/9 s. 251—259.

1951

378. Jeszcze o terminologii w mostownictwie. *Drogown.* R. 6 nr 9 s. 279—282.
379. Klasyfikacja nośności drogowych mostów metalowych. *Drogown.* R. 6 nr 6 s. 169—179.
380. Mostownictwo w ZSRR. *Drogown.* R. 6 nr 11 s. 330—333.

1952

381. Ustalenie naprężeń w mostach od obciążenia statycznego za pomocą tensometrów elektrycznych. *Drogown.* R. 7 nr 8 s. 212—217; nr 9 s. 250—253, rys. 6, bibliogr. poz. 6.
382. Tensometry i ich zastosowanie do badania naprężeń w mostach od obciążenia statycznego. *Pr. Inst. Techn. Budowl.* Ser. M nr 2 ss. 16, rys.

1953

383. Nowy składany most drogowy. *Drogown.* R. 8 nr 12 s. 300—306, rys. 19, tab. 4.
384. Spostrzeżenia na temat ruchomych obciążeń mostów drogowych. *Drogown.* R. 8 nr 3 s. 70—71, tabl. 2, ilustr. 1.

1954

385. Nowe obciążenia obliczeniowe mostów drogowych. *Drogown.* R. 9 Nr 10 s. 232—238, rys. 4, tab. 2.
386. Postęp w budowie metalowych mostów rozbieranych. [W:] Postęp techn. w budowie mostów. Praca zbiorowa. s. 104—125.
387. Przęsła rozbieralne Škoda-Faltus. *Prz. kolej.* R. 6 nr 1 s. 21—23.
388. Tensometry oporowe i ich zastosowanie podczas próbnych obciążeń mostów. [W:] Postęp techniczny w budowie mostów. Praca zbiorowa s. 131—135, rys. 6.
389. Transport materiałów do budowy i utrzymania dróg i mostów. *Drogown.* R. 9 nr 8 s. 177—182, tab. 5.

1955

390. Mostownictwo w Polsce w latach 1944—1954. *Drogown.* R. 10 nr 2 s. 33—37, map 1.
391. Odbudowa mostów. T. 1 ss. 474, rys. i ilustr. Warszawa Wyd. Kom. Biblioteka Inżyniera i Technika Mostowego.

WYDZIAŁ BUDOWNICTWA WODNEGO

Balcerski Wacław

1945

392. Projekt reformy studiów inżynierskich. *Prz. techn.* R. 66 nr 12 s. 5—7; nr 13 s. 6—8; nr 14 s. 1—6.

1946

393. Kilka myśli o planowaniu inwestycji. *Prz. komunik.* R. 2 nr 6 s. 273—276.
394. Normalizacja średnic uzbrojenia w żelbecie. *Inż. i Budown.* R. 3 nr 2 s. 74—75.
395. Refleksje z objazdu Wisły i Odry. *Gosp. wodna* R. 6 nr 1 s. 23—27.

1947

396. Czego nas uczy ostatnia powódź. *Prz. komunik.* R. 3 nr 9/10 s. 281—286.
397. Powódź wiosenna 1947 roku. *Gosp. wodna* R. 7 nr 2 s. 46—49.
398. Projektowanie zginanych przekrojów żelbetowych bez pomocy tablic. *Politechn.* R. 2 z. 5/6 s. 165—168, rys. 1.
399. Zagadnienie ruchomych cen w inżynierii i budownictwie. *Prz. budowl.* R. 19 nr 12 s. 345—352.
400. Zapora-siłownia i zbiornik w Rożnowie. *Prz. inż.-sap.* z. 2 s. 147—166.

1948

401. Ś. p. Prof. Karol Pomianowski. *Techn. Morza* R. 3 nr 7/8 s. 1-3.

1951

402. Stan, zadania i organizacja nauki polskiej w dziedzinie budownictwa wodnego. *Gosp. wodna* R. 11 z. 2 s. 42—48.
403. Zagadnienia powodziowe dorzecza Wisły oraz koncepcja rozwiązania tego zagadnienia za pomocą zbiorników. *Gosp. wodna* R. 11 z. 10 s. 367—371; z. 11 s. 405—412, tab. 10.

1952

404. Wspomnienie pośmiertne — Inż. Leon Nałęcz. *Gosp. wodna* R. 12 z. 3 s. 120.
405. Zagadnienia energetyki wodnej w świetle integralnej gospodarki wodnej. *Gosp. wodna* R. 12 z. 11 s. 404—409.

1955

406. Osiągnięcia i drogi rozwojowe budownictwa wodnego w ZSSR. *Gosp. wodna* R. 15 nr 10 s. 393—404, tab., mapa.

Woda, wróg i przyjaciel człowieka = poz. 614.

Biernacki Tomasz

1950

407. Projektowanie nowoczesnych siłowni wodnych. *Gosp. wodna* R. 10 z. 12 s. 367—372, rys. 2.

1951

408. Turbiny wodne. Warszawa NOT ss. 64, tabl. 16, rys. 36. Skrypt dla Kursu Inżynierskiego, powiel.
409. Zasady sporządzania dokumentacji technicznej dla siłowni wodnych. *Gosp. wodna* R. 11 z. 3 s. 93—96; z. 4/5 s. 166—168.

1952

410. Energetyka. Warszawa PWN ss. 262, rys. 115, powiel.
411. Równowaga pracy równoległej i regulacja generatorów siłowni wodnych. *Gosp. wodna* R. 12 z. 2 s. 72—77, rys. 3, bibliogr. poz. 8.

1953

412. O kilku właściwościach wiejskich elektrowni wodnych. *Gosp. wodna* R. 13 z. 6 s. 193—197, rys. 4, tab. 3, bibliogr. poz. 4.

413. Synchronizacja samoczynna. *Prz. elektrot.* R. 28 z. 7 s. 268—274, rys. 7, bibliogr. poz. 6.

1954

414. Technologia przemysłu energetycznego. Warszawa PWN ss. 367, rys. 290, powiel.

415. Wskaźniki konstrukcyjne siłowni wodnych. Publikacja wewn. Min. Energetyki litogr. ss. 20, rys. 8, tabl. 5.

1955

Woda, wróg i przyjaciel człowieka = poz. 614.

Bohdziewicz Leonard

1953

416. Geologiczno-inżynierskie warunki odbudowy śródmieścia Gdańska. *Prz. geol.* T. 1 nr 9 s. 15—17, rys. 2.

1955

417. Prace z zakresu fizjografii urbanistycznej Zakładu Geologii Inżynierskiej i Hydrogeologii Politechniki Gdańskiej. *Prz. geogr.* T. 27 z. 3/4 s. 641—646, rys. 2.

Gordziejczuk Włodzimierz

1955

Woda, wróg i przyjaciel człowieka = poz. 614.

Hückel Stanisław

1946

418. Wytyczne odbudowy polskich portów morskich. (Współautor: W. Staniszkis). *Techn. Morza* R. 1 nr 1 s. 3—6.

1947

419. Bilans osiągnięć r. 1945 i 1946 w zakresie odbudowy nabrzeży i falochronów portu gdyńskiego. *Techn. Morza* R. 2 nr 2 s. 19—20.

420. Czy stosowanie drewna świerkowego i jodłowego w konstrukcjach morskich jest wskazane? *Techn. Morza* R. 2 nr 7/8 s. 5—7.

421. Odbudowa falochronów i nabrzeży portu gdyńskiego. *Techn. Morza* R. 2 nr 11/12 s. 69—74, rys. 12, fot. 3, map 1.

422. Opis portu w Gdyni. (Zestawił i zaktualizował...) podp. S. H. *Techn. Morza* R. 2 nr 11/12 s. 58—62, fot. 2.

423. Umocnienia wybrzeży morskich. *Techn. Morza* R. 2 nr 2 s. 3—7, rys. 15.

424. Wytyczne odbudowy polskich portów morskich. (Współautor: W. Staninkis). *Techn. Morza* R. 2 nr 1 s. 6—8.

425. Z portu w Ustce. *Techn. Morza* R. 2 nr 7/8 s. 18—20, map 1.

1948

426. Kształtowanie się morskich wybrzeży. *Tyg. Wybrz.* nr 45 s. 3 rys. 5.

1949

427. Akwatoria portowe w obsłudze drobnicy. *Techn. Morza* R. 4 nr 3/4 s. 15—16.

428. Czy i jakie profile stalowych ścian szczelnych należy w Polsce produkować. *Inż. i Budown.* R. 6 nr 7/8 s. 423—427, tabl. 3.

429. Mechanika gruntów. Referat zbiorczy. *Wyd. Min. Budown.* nr 37 cz. 6 s. 104—106.

430. Morze (Parę słów o portach morskich). *Horyz. Techn.* T. 8 nr 10 s. 424—428, rys. 5, fot. 2.

431. Reconstruction of Breakwaters in Gdynia. *Norw. Ship. News* nr 18 s. 978—979, rys. 2, fot. 2.
432. Z zagadnień projektowania nabrzeży portowych. *Techn. Morza* R. 4 nr 1/2 s. 21—34, rys. 22.

1950

433. Morze (Falochron w budowie). *Horyz. Techn.* T. 9 nr 8 s. 320—323, rys. i fot. 8.
434. Morze (Umacnianie wybrzeży morskich). *Horyz. Techn.* T. 9 nr 4 s. 145—150, rys. 15, fot. 1.
435. O gruntach i mechanice gruntów. *Horyz. Techn.* T. 9 nr 11 s. 490—494, rys. 5.
436. Ochrona brzegów morskich przed niszczącym działaniem wody. *Techn. Morza* R. 5 nr 6/7 s. 140—146.
437. Polish ports. *The Dock and Harbour Authority* nr 351 s. 255—262, rys. 16.
438. Projekty portów (Projekt normy). (Współautor: P. Bomas). *Techn. Morza* R. 5 nr 4 s. 91—93.
439. Projekty morskich budowli hydrotechnicznych. (Współautor: P. Bomas). *Techn. Morza* R. 5 nr 4 s. 93—96.
440. Z aktualnych zagadnień budownictwa morskiego. (Na podstawie materiałów Kongresowych ... opracował ...). *Techn. Morza* R. 5 nr 10 s. 298—301.
441. Zagadnienia budownictwa morskiego na VI Naukowym Zjeździe Polskiego Związku Inżynierów i Techników Budownictwa w Gdańsku. *Techn. Morza* R. 5 nr 3 s. 70—72.

1951

442. Fundamenty. *Horyz. Techn.* T. 10 nr 4 s. 145—148, rys. 8.
443. Nauka o konstrukcjach morskich i wytyczne jej rozwoju w Polsce. *Techn. Morza* R. 6 nr 1 s. 2—6.
444. O należyte kotwienie nabrzeży oczepowych. *Techn. Gosp. mors.* R. 1 nr 4 s. 331—332.
445. O pewnym typie wejść do portów. *Techn. Morza* R. 6 nr 3 s. 66—73, rys. 13, bibliogr. poz. 7.
446. Pale. *Horyz. Techn.* R. 10 nr 7/8 s. 320—324, rys. 10.
447. Pale Franki i sposoby zastąpienia ich innymi typami pali. *Pr. Inst. Techn. Budowl.* Ser. E nr 10 ss. 15, rys. 23, bibliogr. poz. 8.
448. Prof. inż. Stanisław Obmiński [nekr.]. *Techn. Gosp. mors.* R. 1 nr 3 s. 301—302.
449. Wyznaczanie przechyłki budowli morskich skutkiem nierównomiernego osiadania. *Techn. Gosp. mors.* R. 1 nr 3 s. 286—290, rys. 4.
450. Wykres ułatwiający wyznaczenie przybliżonego rozkładu nacisku płóz na tory spustowe w czasie wodowania okrętu. *Techn. Gosp. mors.* R. 1 nr 6 s. 439—443, rys. 7.

1952

451. Beton sprężony w budownictwie morskim. *Techn. Gosp. mors.* R. 2 nr 9 s. 400—405, rys. 12, bibliogr. poz. 7.
452. Bilans energetyczno-materiałowy ruchu rumowiska przybrzeżnego. Postawienie zagadnienia. *Techn. Gosp. mors.* R. 2 nr 8 s. 368—371, rys. 1.
453. Budowle morskie. Cz. 1 Część ogólna. Falochrony, Nabrzeża i Pomosty ss. 349, tab. 2, rys. 288, bibliogr. poz. 20. Warszawa Wyd. Kom.
454. Drgania falochronów. *Techn. Gosp. mors.* R. 2 nr 2 s. 82—84, rys. 1.
455. Parcie czynne gruntów spoistych na ścianki nabrzeży płytowych. *Techn. Gosp. mors.* R. 2 nr 5 s. 230—231, rys. 5.

1953

456. Budowle morskie. Cz. 2 Hydrotechniczne urządzenia stoczniowe. Budowle specjalne. Wykonawstwo robót morskich, ss. 392, rys. 319, bibliogr. poz. 88. Warszawa Wyd. Kom.

457. Hydromechanizacja robót ziemnych. *Horyz. Techn.* R. 6 nr. 4 s. 150—155, rys. 8.

1954

458. Mgr. in. Piotr Bomas. [nekr.] *Arch. Hydrotechn.* T. 1 z. 2 s. 229—231, ilustr.

459. Nowa metoda fundamentowania budowli morskich. *Techn. Gosp. mors.* R. 4 nr 10 s. 307—311.

1955

460. Budowle morskie. Cz. 3 Wybrane zagadnienia projektowania i wykonawstwa. Przykłady obliczeń. ss. 322, tabl. 1, rys. 217. Warszawa Wyd. Kom.

461. Dziesięciolecie Politechniki Gdańskiej. *Techn. Gosp. mors.* R. 5, nr 11 s. 278—279.

462. Grodze. Łódź PWN ss. 248, tabl. rys. 142, bibliogr. poz. 21.

463. Kryteria wyznaczania nośności fundamentów na palach za pomocą obliczeń. Konferencja dot. Mechaniki Gruntów i Fundamentów PAN ss. 15, rys. 7, tab. 6.

464. Nowe metody fundamentowania budowli morskich. Konferencja dot. Mechaniki Gruntów i Fundamentowania PAN ss. 6, rys. 13.

465. Referat wstępny na Konferencji Polskiej Akademii Nauk dotyczącej Mechaniki Gruntów i Fundamentowania. *Gosp. wodna* R. 15 nr 8 s. 305—308.

Woda, wróg i przyjaciel człowieka = poz. 614.

466. Współczesne problemy mechaniki gruntów i fundamentowania. *Prz. budowl.* R. 27 z. 9 s. 304—307.

467. W sprawie optymalnego rozwiązania wejść do małych portów południowego Bałtyku. *Techn. Gosp. mors.* R. 5 nr 10 s. 262—264, rys.

Karwowski Józef

1947

468. O konieczności utworzenia morskiego laboratorium hydrotechnicznego. *Techn. Morza* R. 2 nr 3/4 s. 1—2.

469. O możliwościach stosowania dźwigów ruchomych w naszych portach. *Techn. Morza* R. 2 nr 5 s. 14.

470. Porty małe i ich potrzeby techniczne. *Techn. Morza* R. 2 nr 11/12 s. 32—38, map 10.

471. Umocnienia brzegowe na półwyspie helskim. *Techn. Morza* R 2 nr 3/4 s. 19—20.

1949

472. Określanie szerokości wejścia do portu. *Inż. i Budown.* R. 6 nr 7/8 s. 470—472, rys. 4; *Wyd. Min. Budown.* nr 37 cz. 2 z. 1 s. 92—94, rys. 4.

1950

473. Falochrony a miejsca odkładu. *Techn. Morza* R. 5 nr 4 s. 90—91.

474. Organizacja robót czerpalnych. *Techn. Morza* R. 5 nr 3 s. 52—53.

475. Problem kadr i badań naukowych w dziedzinie czerpalnictwa i pogłębiarstwa. *Techn. Morza* R. 5 nr 8/9 s. 248—249.

476. Układanie kabli w portach morskich. *Techn. Morza* R. 5 nr 5 s. 117—118.

477. Zagadnienie falochronów w Łebie. *Techn. Morza* R. 5 nr 4 s. 100—101.

1954

478. Instytut Budownictwa Wodnego Polskiej Akademii Nauk w Gdańsku. *Arch. Hydrotechn.* T. 1 z. 1 s. 103—106, fot. 3.

1955

Woda, wróg i przyjaciel człowieka = poz. 614.

Krzyszowski Józef

1947

479. Wpływ głębokości przykrycia nawozów pomocniczych na plony buraków cukrowych i ziemniaków uprawianych na słabo zbielicowanej glebie loessowej. (Współautor: A. Musierowicz). *Prz. dośw. Roln.* T. 3 z. 3 s. 171—174, tabl. 2, Sum.

1948

480. Studia nad wpływem wielkości dawki siarczanu miedzi na wysokość plonów ziarna owsa i jęczmienia uprawianych na dublańskim torfie niskim. (Współautorzy: A. Musierowicz, A. Wondrausch). *Rocz-i Nauk roln.* T. 50 s. 51—70, tabl. 14, bibliogr. poz. 11. Sum.

1952

481. Gleby Żuław i terenów przyległych. *Rocz-i Glebozn.* T. 2 s. 92—111, tab. 17. Rez., Sum.
482. Próba ustalenia skali barw glebowych. *Biul. Centr. Inst. Roln.* nr 4 s. 62—63.
483. Projekt znakowań w kartografii gleb. *Biul. Centr. Inst. Roln.* nr 4 s. 61—62.
484. Wykaz i bonifikacja gleb gospodarstw Gołębiewo, Ełganowo i Rościszewko w powiecie gdańskim. *Biul. Centr. Inst. Roln.* nr 4 s. 68.
485. Zdjęcia profilowe gleb gospodarstw Sobowidz koło Tczewa. *Biul. Centr. Inst. Roln.* nr 4 s. 68—89.

Pazdro Olga

1954

486. Próby rozpoziomowania iłów rudonośnych na podstawie mikrofauny. *Biul. Inst. Geolog.* T. 1 s. 173—181, tabl. 3, bibliogr. poz. 3. [do użytku służbowego].

Pazdro Zdzisław

1947

487. Geologiczne dzieje Bałtyku. *Techn. Morza* R. 2 nr 7/8 s. 1—5.

1948

488. Łupki bitumiczne Karpat. *Nafta* R. 4 nr 5 s. 161—164, bibliogr. poz. 25.
489. Półwysep Hel i jego geneza. *Techn. Morza* R. 3 nr 1/2 s. 7—13, rys. 13.
490. Wojciech Rogala. *Roczn. Pol. Tow. Geolog.* T. 17 s. 327—340.

1950

491. Brzeg i jego pochodne. *Techn. Morza* R. 5 nr 4 s. 85—90, rys. 2, bibliogr. poz. 12.
492. Wawrzyniec Teisseyre. *Rocz. Pol. Tow. Geol.* T. 19 s. 273—281.

1952

493. Geologia morza i jej zadania. *Techn. Gosp. mors.* R. 2 nr 3 s. 127—129.
494. Geologia Polski. [W:] Geologia Warszawa PZWS T. 2 s. 37—143.

1953

495. Podłoże czwartorzędu delty Wisły i krain sąsiednich. *Geol. Biul. Inf.* nr 3 s. 91—93.
496. Polskie Słownictwo geologiczne — Mineralogia i geologia. *Biul. geogr. Pol. Tow. Geogr.* nr 8 s. 4—58.
497. Jednostki tektoniczne w budowie Opola Małego i fazy ich rozwoju. *Biul. Inst. Geol.* s. 1—59, bibliogr. poz. 63. [do użytku służbowego].

1954

498. [rec:] Cylowicz N.A. Mechanika gruntów. *Prz. geol.* T. 2 z. 6 s. 250—251.

1955

499. Mapa hydrologiczna, jej treść i znaczenie. *Prz. geol.* T. 3 z. 4 s. 149—155.

Piasecki Dionizy

1947

500. [rec:] Descamps A. M. Les trainées blanches d'avion. 1945 ss. 23. *Czas. geogr.* T. 18 z. 1/4 s. 305—306.

501. [rec] Meteorologické Sprawy 1947. *Czas. geogr.* T. 18 z. 1/4 s. 312.

502. [rec:] Bacher S.M. Les tempêtes des sables au Sahara. 1945 *Czas. geogr.* T. 19 z. 1/4 s. 312.

1949

503. Geneza grodu biskupińskiego w świetle badań morfologicznych. *Czas. geogr.* T. 20 z. 1/4 s. 185—197, rys. 3, tab. 1, bibliogr. poz. 18, Sum.; [W:] (Trzecie) 3. Sprawozdanie z prac wykopaliskowych w Biskupinie w pow. żnińskim w latach 1946—1948 s. 19—27. Rés.

504. Szkic morfologiczny grodziska na Ostrowiu Tumskim w Poznaniu. *Spraw. Pozn. TN* s. 127—137, rys. 5, bibliogr. poz. 18.

1951

505. Przebieg ciśnienia atmosferycznego we Wrocławiu od 1.II.1946 — 31.XII.1947. *Pr. Wrocł. TN* Ser. B nr 32 ss. 27, wykr. 11, bibliogr. poz. 28.

1952

506. Wiatry o maksymalnych prędkościach na obszarze Polski w latach 1928—1938. *Wiad. Służb. hydrol.* T. 3 z. 2a s. 65—102, map. 4, bibliogr. poz. 61.

1953

507. Ze studiów nad terminologią i klasyfikacją wybrzeży. *Techn. Gosp. mors.* R. 3 nr 3 s. 137—139, ryc. 1.

1954

508. Wstęp do badań procesów brzegowych. *Wiad. Służby hydrol.* T. 4 z. 5 s. 3—12, ryc. 6, bibliogr. poz. 37. Rez., Rés.

Piątkowski Józef

1948

509. Produkcja i zapasy ropy naftowej w świecie. *Czas. geogr.* T. 19 s. 101—112, tab. 4, bibliogr. poz. 3.

1949

510. [rec:] Ernst J. Atlas eksportu i importu głównych surowców świata. *Geogr. w Szk.* z. 3 s. 7.

1951

511. Północne góry Kaczawskie. Przewodnik do wycieczek XXIV Zjazdu Polskiego Towarzystwa Geologicznego w Sudetach w r. 1951. (Współautor: J. Zwierzycki). *Rocz. Pol. Tow. Geol.* T. 21 z. 4 s. 399—410.

1953

512. Przewodnik do ćwiczeń z geologii stratygraficznej. (Współautor: Cz. Pachucki). Cz. 1 ss. 258 Poznań PWN, powiel.

Pomianowski Karol

1945

513. Obliczenia światła mostów. *Czas. techn.* nr 1 s. 12—15.

1946

514. Gospodarka wodna na terenie Zagłębia Przemysłowego na Śląsku. *Gosp. wodna* R. 6 nr 2 s. 82—86, rys. 1.

515. Laboratorium Wodne na Politechnice w Gdańsku. *Prz. techn.* R. 67 nr 24 s. 7—9.

516. Obliczenia światła mostów. *Czas. techn.* nr 2/3 s. 26—28. rys. 22.
517. Wytrzymałość flyssu karpackiego. *Prz. techn.* R. 67 nr 5/6 s. 3—7.

1947

518. Dolna Wisła jako duża droga wodna i źródło energii. *Techn. Morza* R. 2 nr 2 s. 2—3.
519. Fundamentowanie. Gdańsk Koło Stud. Wydz. Inż. Ląd.-Wodn. P.G. ss. 214, tabl. 31, powiel.
520. Hydrologia. Cz. 4. Hydrostatyka. Hydraulika teoretyczna i stosowana. Pochodzenie i ruch rumowiska rzecznego ss. 393, tabl. 4. Gdańsk Koło Stud. Wydz. Inż. Ląd.-Wodn. P.G., powiel.

Sielski Jerzy

1954

521. Nowy sposób rozpraszania nadmiaru energii wody na podjeziu. *Arch. Hydrotechn.* T. 1 z. 1 s. 5—54, rys. 31, tab. 4, bibliogr. poz. 17, Sod., Rés.

Słomianko Paweł

1947

522. O zastosowaniu zastrzyków asfaltowych przy robotach fundamentowych. *Techn. Morza* R. 2 nr 7/8 s. 22.

1949

523. W sprawie przebudowy falochronu zachodniego w Gdańsku. *Techn. Morza* R. 4 nr 3/4 s. 33—35, rys. 3.

1950

524. Drogi rozwoju hydrotechniki radzieckiej. *Techn. Morza* R. 5 nr 11 s. 309—311.
525. Nowe pomysły radzieckich hydrotechników. *Techn. Morza* R. 5 nr 8/9 s. 252—254, rys. 5.
526. Zapuszczanie w grunt stalowych ścianek szczelnych za pomocą wibrowania. *Techn. Morza* R. 5 nr 5 s. 132—133.

1951

527. Jeszcze o ustalaniu nośności pali. *Techn. Morza* R. 6 nr 2 s. 56—57.
528. Prace nad korozją stalowych ścianek szczelnych. *Techn. Gosp. mors.* R. 1 nr 1/2 s. 268—269.
529. Początki stosowania betonu przedsprężonego do budowli morskich. *Techn. Morza* R. 6 nr 3 s. 95.
nr 1/2 s. 268—269.
530. Trochę o piśmiennictwie i trochę o slipach. *Techn. Gosp. mors.* R. 1 nr 1/2 s. 245—246.
531. Wytyczne projektowania żelbetowych elementów wbijanych w morskich konstrukcjach hydrotechnicznych. *Techn. Morza* R. 6 nr 4 s. 108—109.
532. Zagadnienie ścianek szczelnych w świetle nowoczesnych badań. *Techn. Gosp. mors.* R. 1 nr 4 s. 333—336, rys. 4, tab. 1.
533. Żyjątka morskie — bronią w walce z korozją. *Techn. Gosp. mors.* R. 1 nr 4 s. 363—364.

1952

534. Drewniane pale klejone i pale z betonu wstępnie sprężonego. *Techn. Gosp. mors.* R. 2 nr 1 s. 37—39, rys. 4.
535. Nomogram dla obliczania elementów fal. *Techn. Gosp. mors.* R. 2 nr 2 s. 84—86, rys. 4.
536. Prace badawcze nad ochroną stalowych ścianek szczelnych przed korozją. *Techn. Gosp. mors.* R. 2 nr 8 s. 377—378.

537. Techniczne archiwum morskich budowli hydrotechnicznych. *Techn. Gosp. mors.* R. 2 nr 12 s. 541 — 542.
538. Uproszczona metoda obliczania fundamentów konstrukcji portowych jako belek na podłożu sprężystym bez zastosowania hipotezy Winklera. *Techn. Gosp. mors.* R. 2 nr 10 s. 462—469, rys. 14, tab. 3, bibliogr. poz. 3.
539. Wytyczne wykonywania masywnych budowli portowych. *Techn. Gosp. mors.* R. 2 nr 4 s. 169—170, rys. 2.

1953

540. Korozja stali w gruntach morskich. *Techn. Gosp. mors.* R. 3 nr 4 s. 166—167, bibliogr. poz. 5.

1954

541. Morski Instytut Techniczny w Gdańsku. *Arch. Hydrotechn.* T. 1 z. 1 s. 109—111.
542. Pierwsza próba wprowadzenia betonu sprężonego do budownictwa hydrotechnicznego. *Techn. Gosp. mors.* R. 4 nr 3 s. 82—84, rys. 5, tab. 1.

1955

543. Pale klejone z drewna. *Techn. Gosp. mors.* R. 5 nr 4 s. 107.

Szwankowski Stanisław

1947

544. Port Szczecin. *Techn. Morza* R. 2 nr 11/12 s. 48—55, fot. 8, map. 2.

1951

545. Transport międzypiętrowy w portowych magazynach wielopiętrowych. *Techn. Gosp. mors.* R. 6 nr 5 s. 290—292, rys. 6.
546. Zapobieganie odchyleniom brusów stalowych ścianek szczelnych przy wbijaniu. *Techn. Gosp. mors.* R. 1 nr 6 s. 451—452.

1953

547. Kilka uwag dla projektujących rampy w magazynach portowych. *Techn. Gosp.* R. 3 nr 9 s. 329—330, tabl.
548. Nowoczesne magazyny portowe. *Techn. Gosp. mors.* R. 3 nr 7 s. 265—267, rys. 2.
549. Ustalenie technicznej wydajności sprzętu zmechanizowanego. *Techn. Gosp. mors.* R. 3 nr 5 s. 186—188.

1954

550. Budowa i wyposażenie magazynów portowych. Warszawa Wyd. Kom. ss. 130, ilustr.
551. Pakierowy przewóz i przeładunek tarcicy w ZSRR. *Techn. Gosp. mors.* R. 4 nr 4 s. 118—119, tab. 1.
552. List do Redakcji. Polemika z odczytem prof. Łukasiewicza na temat: „Zdalne sterowanie dźwigów przeładunkowych w porcie" wygłoszonym poczas inauguracji Sesji Naukowej Politechniki Gdańskiej. *Techn. Gosp. mors.* R. 5 nr 3 s. 219—220.
553. Zagadnienie dozbrojenia drobnicowego nabrzeża przeładunkowego w dźwigi nabrzeżne (efekty gospodarcze). (Współautor: Z. Pełczyński). *Arch. Hydrotechn.* T. 2 z. 1 s. 27—48, rys. 7, tab. 3, wykr. Rés., Sod.

Szymborski Stanisław

1946

554. Ujście Wisły. *Morze* nr 10 s. 10—11.
555. Ujście Wisły. *Biul. Inform. Wybrz.* nr 4 s. 5—6.
556. Wychowanie morskie. *Wiatr od Morza* R. 1 nr 6/7 s. 7—8.
557. Związek miast morskich. *Wiatr od Morza* R. 1 nr 4 s. 1—2.

1947

558. Problemy techniczne Wybrzeża. *Techn. Morza* R. 2 nr 1 s. 2—4.

1948

559. [rec:] Żytowiecki J. Dewiacja 1948 ss. 190. *Techn. Morza* R. 3 nr 9/10 s. 44.

1949

560. Morze. *Horyz. Techn.* T. 8 nr 9 s. 374—377, map. 1.
561. Praca na morzu wymaga rachunku. *Horyz. Techn.* T. 8 nr 11 s. 474—477, rys. 5, fot. 1.
562. Wybrzeże polskie. Gdańsk Wyd. Min. Komunik. ss. 47, ilustr.
563. [rec:] Ljachnicki W. E. Morskije porty. Wyd. 4 Moskwa 1948 ss. 553. *Gosp. mors.* R. 2 nr 3 s. 348.
564. [rec:] Smetana J. Połączenia kanałowe oraz spławność rzek Łaby, Odry i Dunaju. 1948 *Gosp. mors.* R. 2 nr 3 s. 349—352.

1950

565. Mapa morska. *Horyz. Techn.* T. 9 s. 409—411, rys. 4.
566. Współdziałanie nauki z wykonawstwem. *Techn. Morza* R. 5 nr 5 s. 104.

1951

567. Badania laboratoryjne dynamiki morza. *Techn. Morza* R. 6 nr 1 s. 11—14, rys. 3.
568. Manometryczne badanie wielkości fali morskiej. *Techn. Morza* R. 6 nr 6 s. 172—175, rys. 4, bibliogr. poz. 4.

1952

569. Badania hydraulicznych właściwości portu morskiego w podziałce laboratoryjnej. *Techn. Gosp. mors.* R. 2 nr 1 s. 39—40.
570. Doświadczalne badania ZSRR nad dynamiką fali morskiej. *Techn. Gosp. mors.* R. 2 nr 11 s. 512—515, rys. 8, bibliogr. poz. 5.
571. Morskie pomiary brzegowe. *Techn. Gosp. mors.* R. 2 nr 7 s. 323—325, rys. 4.
572. Słownik morski PKN. *Wiad. PKN* R. 20 z. 7 s. 559—560.
573. Tam, gdzie niegdyś szumiał Bałtyk (Żuławy). *Morze* nr 11 s. 28—29, fot. 2, map 1.
574. Walka o brzeg morski. *Morze* nr 7 s. 28—29, fot. 5.

1953

575. Fotografia podwodna w zastosowaniu praktycznym. (Współautor: W. Zubrzycki). *Techn. Gosp. mors.* R. 3 nr 2 s. 70—76; nr 3 s. 128—132, rys. 9.
576. Przykłady praktycznego zastosowania fotografii podwodnej. (Współautor: W. Zubrzycki). *Techn. Gosp. mors.* R. 3 nr 12 s. 420—426, fot. 4.

1954

577. Stacja morska Instytutu Budownictwa Wodnego PAN w Sopocie. *Arch. Hydrotechn.* T. 1 z. 1 s. 106—109, fot. 2.

1955

578. Nowa metoda technicznej dokumentacji podwodnej. (Współautor: W. Zubrzycki). *Techn. Gosp. mors.* R. 5 nr 3 s. 64—67, rys. 5.
579. Port morski. Warszawa Wyd. Kom. ss. 296, liczne rys. i ilustr.
580. Sejsze Zatoki Gdańskiej. *Arch. Hydrotechn.* T. 2 z. 2 s. 131—165, rys., tab. Sod., Rés.
581. Zastosowanie ultradźwięku do pomiaru zamulenia zbiorników. *Arch. Hydrotechn.*, T. 2 z. 3 s. 233—234.
582. [rec:] Hückel St. Budowle morskie T. 3 Warszawa 1955. *Techn. Gosp. mors.* R. 5 nr 11 s. 302.

Tubielewicz Witold

1947

583. Podstawy projektowania portów. *Techn. Morza* R. 2 11/12 s. 89—92.

584. Trzeci Zjazd Przemysłowy Ziem Odzyskanych w dniach 7—9.IX.1947. *Techn. Morza* R. 2 nr 9/10 s. 24—25.

1948

585. Falowanie i wpływ jego na procesy brzegowe. *Techn. Morza* R. 3 nr 7/8 s. 3—11, rys. 9.

586. Odbudowa portów Wybrzeża Centralnego. *Mors. Prz. gosp.* nr 1 s. 1—5.

1950

587. Porty morskie. *Techn. Morza* R. 5 nr 6/7 s. 147—151.

588. Zagadnienia oceanografii w nauce polskiej. *Techn. Morza* R. 5 nr 8/9 s. 201—206.

1951

589. Siły i czynniki wpływające na stateczność falochronu. *Techn. Morza* R. 6 nr 2 s. 33—41, rys. 14, bibliogr. poz. 6.

590. Zagadnienie fali morskiej w małych morzach. *Techn. Gosp. mors.* R. 1 nr 3 s. 298—301, rys. 2.

1952

591. Wykrycie szkodnika podwodnych części portowych konstrukcji drewnianych na wodach polskich. *Techn. Gosp. mors.* R. 2 nr 12 s. 555—556.

1953

592. Potrzeba normalizacji w budownictwie portowym. *Wiad. PKN* T. 21 z. 8 s. 487—488, Rez. Rés.

1955

593. Morze i woda morska. Poznań PWN ss. 168, rys. 107.

Tuszko Aleksander

1951

594. Obszary erozyjne w strefie przybrzeżnej i ich granice. *Techn. Morza* R. 6 nr 4 s. 98—102, rys. 4, tab. 3.

595. Przyczyny zniszczeń morskich budowli hydrotechnicznych. *Techn. Gosp. mors.* R. 1 nr 1/2 s. 254—257, rys. 2.

596. Racjonalny przekrój kanałów nawadniających. *Gosp. wodna* R. 11 nr 3 s. 91—92, rys. 1.

1952

597. Budowa stawów rybnych. Warszawa PWRiL ss. 378, rys. 117.

598. Elementy fali w obszarze przybrzeżnym. *Techn. Gosp. mors.* R. 2 nr 10 s. 469—471, rys. 1.

1955

599. Dobór kruszywa dla filtrów odwrotnych. *Gosp. wodna* R. 15 nr 11 s. 460—462, rys.

600. Intensyfikacja gospodarki wodnej a problemy rybackie w Polsce. *Arch. Hydrotechn.* T. 2 z. 1 s. 85—100, bibliogr. poz. 5.

601. Przeciwfalowa przesłona powietrza (falochron pneumatyczny). *Arch. Hydrotechn.* T. 2 z. 1 s. 49—63, rys. 15, tab. 3, bibliogr. poz. 3. Sod., Rés.

602. W sprawie ustalenia programu wykładów z przedmiotu „Gospodarka Wodna". *Gosp. wodna* R. 15 z. 7 s. 269—270.

Woda, wróg i przyjaciel człowieka = poz. 614.

Wędziński Stanisław

1951

603. O lepsze wyzyskanie nośności gruntów przy projektowaniu budowli portowych. (Współautor: L. Jastrzębski). *Techn. Gosp. mors.* R. 1 nr 1/2 s. 210—213, rys. 2, tab. 2.

1952

604. W sprawie zakresu badań gruntu dla celów budownictwa. *Inż. i Budown.* R. 9 nr 4 s. 153—154.

Węgrzyn Mikołaj

1950

605. Przedłużanie pali drewnianych żelbetem w budownictwie morskim. *Techn. Morza* R. 5 nr 3 s. 61—68, rys. 12, bibliogr. poz. 12.

606. Zamki z profili wakowanych do żelbetowych ścianek szczelnych. *Techn. Morza* R. 5 nr 6/7 s. 162—165, rys. 8.

1951

607. Wzmacniania gruntów sypkich przez zagęszczanie. *Techn. Morza* R. 6 nr 4 s. 103—107. rys. 8, bibliogr. poz. 4.

1952

608. Mechanizacja morskich robót budowlanych. *Techn. Gosp. mors.* R. 2 nr 3 s. 120—124, rys. 4, bibliogr. poz. 8.

609. Oszczędnościowe rozwiązania konstrukcji nabrzeży płytowych. *Techn. Gosp. mors.* R. 2 nr 2 s. 73—76, rys. 5, bibliogr. poz. 8.

610. W sprawie badań nad falowaniem (dla potrzeb budownictwa morskiego). *Techn. Gosp. mors.* R. 2 nr 10 s. 472.

611. Walka z falą morską. (falochrony). *Morze* nr 11 s. 30—31, rys. 7, fot. 2, map 1.

1953

612. Normalizacja elementów wyposażenia nadwodnych części morskich budowli hydrotechnicznych. *Wiad. PKN* T. 21 nr 6 s. 495—499. Rez., Rés.

1955

613. [rec:] Hückel St. Grodze 1955 ss. 243. *Techn. Gosp. mors.* R. 5 nr 12 s. 328.

1955

614. Woda, wróg i przyjaciel człowieka. Praca zbiorowa pod redakcją naukową St. Hückla. (Współautorzy: W. Balcerski, T. Biernacki, Z. Brocki, W. Gordziejczuk, St. Hückel, J. Karwowski, A. Tuszko). Warszawa Lud. Spółdz. Wyd. ss. 209, rys. 34, fot. 20.

WYDZIAŁ BUDOWY OKRĘTÓW

Brosch Jan

1950

615. Bezkorbowa silniko-sprężarka w połączeniu z turbiną gazową. *Prz. mechan.* R. 9 z. 7/8 s. 261—266, rys. 13.

616. [rec:] Bodarkow N. K. Awarii parowych turbin i borba s nimi. Moskwa 1948 ss. 160. *Prz. mechan.* R. 9 z. 9 s. 318—319.

617. [rec:] Moisiejew A. A. Konstruktiwnyje raszczoty korabielnych turboagregatow. Leningrad 1940 ss. 411. *Prz. mechan.* R. 9 z. 4/6 s. 186.

Brzozowski Wojciech

1949

Wybrane wyniki pomiarów aerodynamicznych z. A2 = poz. 1280.

1951

618. Aerodynamiczne podstawy projektowania układu łopatkowego maszyn wirnikowych. *Prz. mechan.* R. 10 z. 9 s. 275—282, rys. 18, bibliogr. poz. 15.

1952

619. Palisada profili w przepływie potencjonalnym. *Prz. mechan.* R. 11 z. 1 s. 33—36, rys. 10.

1954

620. Zagadnienie przepływu przez sprężarkę osiową. *Arch. Bud. Maszyn* T. 1 z. 2 s. 187—245, rys. 50, tabl. 6, bibliogr. poz. 30. Rez., Sum.

Dobromirski Walerian

1950

621. Obliczanie krzywej ramion momentu stateczności poprzecznej statków przy użyciu wzdłużnicowych przekrojów kadłuba. (Współautor: J. Wiśniewski). *Techn. Morza* R. 5 nr 11 s. 316—324.

622. Podobieństwo geometryczne w pierwszym przybliżeniu projektowania okrętów. *Techn. Morza* R. 5 nr 8/9 s. 224—231, rys. 3, bibliogr. poz. 9.

1951

623. Najważniejsze założenia zakładu badań modelowych Morskiego Instytutu Technicznego. *Techn. Morza* R. 6 nr 5 s. 319—320.

1952

624. O sprawdzeniu obliczeń stateczności poprzecznej statków. *Techn. Gosp. mors.* R. 2 nr 8 s. 371—374, rys.

1954

625. Reakcja na blokach stępkowych dokowania statków z dużym przegłębieniem. (Współautor: J. Wiśniewski). *Techn. Gosp. mors.* R. 4 nr 3 s. 91, rys. 2.

Doerffer Jerzy

1947

626. Stalowy kuter rybacki. *Techn. Morza* R. 2 nr 7/8 s. 10—11, rys. 3.

1948

627. Przebieg budowy rudowęglowca. *Mors. Prz. gosp.* nr 12 s. 1—2.

628. Z prac Stoczni Gdańskiej. *Techn. Morza* R. 3 nr 3/4 s. 16—23, rys., fot.

629. [tłum:] Przepisy klasyfikacji budowy statków stalowych — Lloyds Register of Shipping. Tłum. z jęz. ang. Gdańsk „Korab" ss. 154, tabl. 56.

1949

630. Polish Shipyards. *Norw. Ship. News* nr 18 ss. 3, rys. 7.

631. Wodowanie statku „Sołdek". *Techn. Morza* R. 4 nr 1/2 s. 34—36, rys. 2, fot. 2.

1952

632. [rec:] Filipowicz M. Trasowanie okrętów. Warszawa 1951 ss. 116 *Techn. Gosp. mors.* R. 2 nr 9 s. 461.

1953

633. Mechanizacja robót pracochłonnych w stoczniach. *Techn. Gosp: mors.* R. 3 nr 4 s. 164—165, fot. 1.

634. Organizacja działu produkcji w stoczniach. *Techn. Gosp. mors.* R. 3 nr 7 s. 243—246, rys. 4.

635. Nowa wersja kutra 24 m. *Techn. Gosp. mors.* R. 3 nr 11 s. 296—299, ilustr.

1955

636. Zagadnienie oszczędności tworzyw w budowie kadłubów okrętowych. [W:] Oszczędność tworzyw w budowie maszyn i urządzeń Warszawa PWN s. 553—555. 553—555.

Dreher Leon

1946

637. Technologia materiałów maszynowych. Cz. 1 ss. 85, rys. Gdańsk Kom. Wyd. Br. Pom. Stud P. G., powiel.

1947

638. Spawanie i cięcie pod wodą. *Politechn.* R. 2 z. 4 s. 130—134, rys.

639. Spawanie za pomocą łuku elektrycznego. Cz. 1 Urządzenia elektryczne. ss. 76, rys. 57. Gdańsk Kom. Wyd. Br. Pom. Stud. P. G., powiel.

640. Technologia materiałów konstrukcyjnych. Wyd. 2, cz. 1 ss. 111, tabl. Cz. 2 ss. 86, rys. Gdańsk Kom. Wyd. Br. Pom. Stud. P. G., powiel.

641. Warunki spawalności stali przeznaczonej na konstrukcje znacznie obciążone. *Prz. mechan.* R. 6 z. 6 s. 214—216

1948

642. [oprac. i tłum.:] Tewes K. Spawanie żelaza. Stalinogród Meta ss. 240, rys. 92.

1950

643. Tworzenie powłok metalowych za pomocą natryskiwania. *Techn. Morza* R. 5 nr 6/7 s. 171—178, rys. 9.

1951

644. Zastosowanie spawania ferromitowego do niektórych elementów konstrukcyjnych kadłuba okrętowego oraz do dużych części maszyn. *Techn. Morza* R. 6 nr 3 s. 73—78, rys. 10.

Dięciołowski Jacek

1954

645. Mechanizacja rolek do wyciągania pławnic na pokład statku. *Techn. Gosp. mors.* R. 4 nr 8 s. 238—239, rys. 2.

Gerlach Tadeusz

1955

646. Oszczędność materiałów w budowie tłokowych parowych silników okrętowych. [W:] Oszczędność tworzyw w budowie maszyn i urządzeń. Warszawa PWN s. 391—392.

Gościniak Czesław

1953

647. Przybliżona metoda obliczania śrub okrętowych. *Techn. Gosp. mors.* R. 3 nr 3 s. 139—140, wykr.

648. Współpraca układu śruba-kadłub-silnik. *Techn. Gosp. mors.* R. 3 nr 3 s. 133—137, rys. 7.

649. Problem zwiększenia uciągu holowników śródlądowych. *Gosp. wodna* R. 14 nr 11 s. 440—445, wykr.

650. Jeszcze w sprawie osłony śruby napędowej na statku rybackim. *Techn. Gosp. mors.* R. 5 nr 12 s. 322—324, tabl.

Jarzyna Henryk

1953

651. Dynamika aerosoli. (Współautor: M. Łunc). *Arch. Mechan. stos.* T. 5 z. 3 s. 311—326, rys. 6, Rez., Rés.

1954

652. O procesach wymiany ciepła w poruszającym się aerosolu. (Współautor: M. Łunc). *Arch. Mechan. stos.* T. 6 z. s. 305—316, rys. 1. Rez., Rés.

Kaźmierczak Józef

1949

653. Kształt kadłuba okrętowego w świetle badań przeszłych i nowszych. *Techn. Morza* R. 4 nr 5/6 s. 21—34, rys. 12, bibliogr. poz. 15.

1950

654. Zasady kreślenia linii teoretycznych kadłuba okrętu. Poznań PZWS ss. 32, tabl., powiel.

655. Obliczanie mocy holowania metodą Amos L. Ayra. Poznań PZWS ss. 15., tabl. powiel. 1954

656. Pływalność i stateczność okrętu. Warszawa Wyd. Kom. ss. 431, tabl., rys.

Kobyliński Lech

1948

657. Budownictwo okrętowe na świecie. (Problemy i wydarzenia). *Techn. Morza* R. 3 nr 9/10 s. 43.

1949

658. Opór tarcia. *Techn. Morza* R. 4 nr 5/6 s. 82—90, rys. 11, bibliogr. poz. 37.

1951

659. Hydrodynamika w projektowaniu okrętów. *Techn. Morza* R. 6 nr 5 s. 132—136, rys. 7.

660. Określanie oporu okrętów na wodzie ograniczonej. *Techn. Morza* R. 6 nr 3 s. 80—82, rys. 4, tabl. 2.

661. Zastosowanie kanałów z obiegającą wodą do badania modeli okrętów. *Techn. Morza* R. 6 nr 2 s. 48—51, rys. 3, bibliogr. poz. 7.

1955

662. Śruby okrętowe. Warszawa Wyd. Kom. ss. 390, rys., tab.

Kon Wienczesław

1953

663. O morskiej radiolokacji. Warszawa MON ss. 67, ilustr.

1954

664. Hydrolokacja jako pomoc dla rybołówstwa. *Techn. Gosp. mors.* R. 4 nr 10 s. 313—314.

1955

665. Sondy okrętowe. Warszawa Wyd. Kom. ss. 188, rys. 84.
Uwagi o wykorzystaniu echosondy w rybołówstwie morskim = poz. 1175.

666. Radar w żegludze morskiej. Warszawa Wyd. Kom. ss. 183, rys. 80, map. 1.

Konorski Andrzej

1952

667. [rec:] Mołoczek W. Remont turbin parowych. Warszawa ss. 392. *Mechanik* R. 25 nr 9 s. 407.

668. Niektóre zagadnienia budowy nowych typów turbin parowych w ZSRR. *Prz. mechan.* R. 11 z. 10 s. 382—385, z. 12 s. 531—533, rys. 5.

1953

669. Obliczanie optymalnych parametrów konstrukcyjnych wymienników ciepła turbin gazowych. *Prz. mechan.* R. 12 z. 4 s. 159—164, rys. 4, bibliogr. poz. 3.

Kozłowski Antoni

1947

670. Kilka uwag o paleniskach przemysłowych na tle trzyletniego planu gospodarczego w Polsce. *Prz. mechan.* R. 68 nr 18 s. 273—276.

1950

671. Izolowanie rurociągów na statkach. *Techn. Morza* R. 5 nr 10 s. 276—283, rys. tab.

672. Wykorzystanie ciepła spalin wylotowych silników spalinowych na statkach. (Współautor: T. Pankiewicz). *Techn. Morza* R. 5 nr 12 s. 357—363.

1951

673. Energetycy cieplni i instruktorzy opałowi w przedsiębiorstwach. Aparatura kontrolna w kotłowniach. *Techn. Morza* R. 6 nr 4 s. 123—124.

674. Kotły Bensona. (Na marginesie artykułu W. Szulca). *Techn. Gosp. mors.* R. 1 nr 3 s. 309.

675. Maszynoznawstwo ogólne. Poznań PWN ss. 143, tabl.

676. Oszczędność węgla nakazem planowej gospodarki morskiej. *Techn. Morza* R. 6 nr 1 s. 14—18, rys.

1952

677. Kotły parowe. *Techn. Gosp. mors.* R. 2 nr 1 s. 40.

1954

678. Energetycy cieplni w przedsiębiorstwach. *Techn. Gosp. mors.* R. 4 nr 5 s. 223—224.

1955

679. Oszczędność tworzyw w budowie i eksploatacji okrętowych kotłów parowych. [W:] Oszczędność tworzyw w budowie maszyn i urządzeń. Warszawa PWN s. 569—570.

Leśkiewicz Henryk

1950

680. Najkorzystniejsze parametry konstrukcyjne regeneracyjnego podgrzewania wody zasilającej. *Prz. mechan.* R. 9 z. 7/8 s. 266—273, rys.

681. [rec:] Kercelli I. I. i Ryżkin W. I. Tepłowyje elektriczeskije stancji. Moskwa ss. 556. *Prz. mechan.* R. 9 z. 10/11 s. 394.

1951

682. Możliwość wykorzystania naturalnego ciśnienia gazu ziemnego w turbinie przepływowej. *Nafta* T. 7 nr 3 s. 65—69; s. 102—107, rys.

683. O regulacji okrętowych turbin parowych z przekładnią mechaniczną. *Techn. Morza* R. 6 nr 5 s. 136—143, rys. 6.

1952

684. Die Regelung von Schiffsdampfturbinen mit mechanischem Getriebe. *Schiffbautechnik* nr 10 s. 299—301, rys. nr 11 s. 345—347, rys.

1953

685. Automatyzacja produkcji w świetle dyrektyw XIX Zjazdu PZPR. *Gosp. plan.* R. 8 nr 5 s. 47—51.

686. Automatyzacja wyrazem najnowszej techniki. *Prz. techn.* R. 74 nr 8 s. 306—308.

687. Ilość wody zasilającej w obiegu cieplnym elektrowni kondensacyjnej. *Energ.* T. 7 nr 3 s. 129—132, ilustr.

688. Na marginesie działu automatyki z zesz. nr 11 Przeglądu Mechanicznego 1952. *Prz. mechan.* R. 12 z. 3 s. 125.

689. [rec.:] Błoch Z. S.: Dinamika liniejnych sistem awtomaticzeskowo regulirowanija maszin. Moskwa ss. 491. *Prz. mechan.* nr 10 s. 370.

Lipowicz Roman

1952

690. Urządzenia chłodnicze sprężarkowe jednostopniowe. Działanie i obsługa. Warszawa PWT ss. 93, rys. 50.

1955

691. Kilka uwag o urządzeniach chłodniczych na statkach rybackich. *Techn. Gosp.* mors. R. 5 nr 12 s. 324—325.

692. Racjonalny układ bilansu cieplnego dla projektów chłodniczych. *Techn. Gosp. mors.* R. 5 nr 8 s. 203—206.

693. Inhalacja chłodnicza do oziębiania chorych. *Pol. Tyg. lek.* nr 14 s. 1513—1514, rys. 1.

Łunc Michał

1953

Dynamika aerosoli. = poz. 651.

694. O siłach występujących w ruchu bezcyrkulacyjnym płaskim cieczy doskonałej dokoła profilu o zmiennym kształcie. *Arch. Mechan. stos.* T. 5 nr 2 s. 167—192, rys. 7. Rez.

695. Teoria napędu odrzutowo-wodnego dwuczynnikowego. (Współautor: A. Szaniawski). *Arch. Mechan. stos.* T. 5 nr 4 s. 500—516, rys. Rés..

1954

O procesach wymiany ciepła w poruszającym się aerosolu = poz. 652.

Markiewicz Henryk

1947

696. Trolleybusy gdyńskie na tle zagadnień komunikacyjnych Wybrzeża. *Techn. Morza* R. 2 nr 3/4 s. 2—4, nr 5 s. 4—6, rys. 2.

1955

697. Zagadnienie oszczędności tworzyw w elektrotechnice okrętowej. [W:] Oszczędność tworzyw w budowie maszyn i urządzeń. Warszawa PWN s. 570—573.

Orszulok Wojciech

1952

698. Projektowanie statku z uwzględnieniem nowoczesnej technologii. *Techn. Gosp. mors.* R. 2 nr 10 s. 449—450.

699. Wentylacja ładowni okrętowych. *Techn. Gosp. mors.* R. 2 nr 4 s. 75—76.

Pacześniak Jerzy

1948

700. Przepisy klasyfikacji i budowy drewnianych krytych morskich statków Polskiego Rejestru Statków. Gdańsk PRS ss. 43.

701. Przykład obliczenia wymiarów wiązań dla statku handlowego klasy G. L. 100 Ay. typu pełnopokładowca z wolną burtą wg przepisów budowy Lloydu Germańskiego z r. 1941 (z objaśnieniami). Gdańsk „Korab" Koło Stud. Techn. Okr. P. G. ss. 51, powiel.

702. Towarzystwa klasyfikacyjne. *Techn. Morza* R. 3 nr 5/6 s. 12—15, rys. 4.

Pankiewicz Tomasz

1950

Wykorzystywanie ciepła spalin wylotowych silników spalinowych na statkach = poz. 672.

1952

703. Miał koksowy jako paliwo energetyczne. *Energ. przem.* T. 6 nr 6 s. 276—278.
704. Wodowanie statków. *Młody Technik* R. 3 nr 2 s. 57—60.

1953

705. Palenisko na miał koksowy i wysokopopiołowe paliwa. *Gosp. cieplna* R. 1 nr 5 s. 26—28 1955
706. Spalanie koksiku lotnego w palenisku z rzutem taśmowym. *Energ. przem.* T. 9 nr 9 s. 25—27, rys. 5, bibliogr. poz. 5.

Perycz Stefan

1950

707. Zasady geometrycznego kształtowania kierownic turbin parowych. *Prz. mechan.* R. 9 z. 4/6 s. 159, rys., bibliogr.

1951

708. Precyzyjna regulacja ciśnienia systemu Askania. *Prz. mechan.* R. 10 z. 4 s. 114—121, rys. 14, bibliogr. poz. 7.

1952

709. Zagadnienie najkorzystniejszego podziału w wieńcach łopatek turbin parowych i spalinowych. *Prz. mechan.* R. 11 z. 5 s. 208—212, rys., bibliogr.

1954

710. Określenie tolerancji wykonania połączeń skurczonych tarcz wirnikowych. *Prz. mechan.* R. 13 z. 2 s. 40—45, rys., bibliogr.
711. Uwagi o wpływie stopnia reakcyjności na sprawność turbiny parowej. *Prz. mechan.* R. 13 z. 7 s. 201—206, rys. 12, bibliogr. poz. 10.

Piechota Andrzej

1950

712. Współbrzmienie w układzie łopatkowym turbin parowych i spalinowych. *Prz. mechan.* R. 9 z. 4/6 s. 152—158, rys., bibliogr.
713. Wyznaczenie krytycznej ilości obrotów wirników wielopodporowych. *Arch. Mechan. stos.* T. 2 z. 3 s. 261—271, rys., Sum.
714. Zasady wyważania wirników i nowoczesny sprzęt do wyważania. *Prz. mechan.* R. 9 z. 10/11 s. 358—369, rys.

1951

715. Uwagi do artykułu pt. „O programie nauczania specjalności Cieplne Maszyny Wirnikowe". *Prz. mechan.* R. 10 z. 4 s. 125.

1953

716. Z obrad Węgierskiego Kongresu Energetycznego dla spraw energii wtórnej. *Prz. techn.* R. 74 nr 5 s. 199—201, rys. 2.

1954

717. Teoria wyważania wirników nieodkształcalnych. *Arch. Bud. Maszyn* T. 1 z. 3 s. 293—307, rys., bibliogr.

Piotrowski Witold

1953

718. Aparatura kontrolno-pomiarowa kotłów okrętowych. *Techn. Gosp. mors.* R. 3 nr 2 s. 76—79.

Potyrała Aleksander

1946

719. Łodzie Wikingów czy Słowian? (Współautor: J. Staszewski). *Wiatr od Morza* nr 6/7 s. 19.

720. Zagadnienie klasyfikacji statków w Polsce. *Komunik. Gosp. Arch. Mors. Inst. Bałt.* nr 5 s. 1—2.

721. Zagadnienie morskiego szkolnictwa technicznego w dzisiejszej Polsce. *Komunik. Gosp. Mors. Arch.* Inst. Bałt. nr 8 s. 1—4.

1947

722. Klasyfikacja statków w Polsce. *Techn. Morza* R. 2 nr 11/12 s. 107—108.

723. Przepisy klasyfikacji i przepisy budowy barek drewnianych Polskiego Rejestru Statków. Gdańsk PRS ss. 18, powiel.

724. Przepisy klasyfikacji i przepisy budowy barek stalowych Polskiego Rejestru Statków. Gdańsk PRS ss. 45, powiel.

725. Tendencje organizacyjne i techniczne międzynarodowego przemysłu okrętowego na tle drugiej wojny światowej. *Komunik. Gosp. Arch. Mors. Inst. Bałt.* nr 9/10 s. 1—4.

1948

726. Architektura okrętu. Cz. 1. Wstęp do architektury okrętu ss. 148 tabl. 13 Gdańsk „Korab", powiel.

727. Zarys rozwoju Liceum Budownictwa Okrętowego w Gdańsku. Rocz. Państw. Liceum Bud. Okr. s. 9—24.

1949

728. Wspomnienia gdańskie. Uwagi o sprawach polskiego budownictwa okrętowego z okazji 25-lecia koła „Korab". *Techn. Morza* R. 5 nr 5/6 s. 16—21.

1950

729. Doświadczenia i wnioski z trzyletniej działalności Polskiego Rejestru Statków. *Techn. Morza* R. 5 nr 6/7 s. 168—171.

730. Zagadnienie estetyki w budownictwie okrętowym. *Techn. Morza* R. 5 nr 12 s. 373—374.

731. W sprawie terminologii w zakresie dynamiki morza. *Techn. Morza* R. 5 nr 6/7 s. 192.

1951

732. Historia budownictwa okrętowego — polskiego. Przyczynki. *Techn. Morza* R. 6 nr 5 s. 153.

733. Jeszcze w sprawie nowoczesnych holowników rzecznych. *Gosp. wodna* R. 11 z. 12 s. 459—461, rys.

734. Przykłady konstrukcyjne z budowy kadłubów okrętowych. Cz. 1. ss. 7, tabl. 97 Poznań PWN, powiel.

735. Sprawa Instytutu Hydrodynamiki Okrętowej. *Techn. Morza* R. 6 nr 3 s. 79—80.

736. Założenia obliczeniowe dla określenia sił działających na pochylnię w czasie wodowania okrętu. (Uwagi krytyczne). *Techn. Gosp. mors.* R. 1 nr 3 s. 304—308, rys. 6.

1952

737. Rewizja zasad konstrukcyjnych niektórych wiązań kadłuba okrętowego. *Techn. Gosp. mors.* R. 2 nr 9 s. 418—424, rys. 12.

738. Typizacja środków technicznych transportu wodnego. *Gosp. wodna* R. 12 nr 12 s. 475—476.

739. Wstęp do architektury okrętu. Wyd. 2 Warszawa Wyd. Kom. ss. VIII, 131, plan. 6, powiel.

1953

740. Obok mechanizacji należy pamiętać o innych czynnościach usprawnienia. *Techn. Gosp. mors.* R. 3 nr 5 s. 194—195.

741. Sprawa kierunków rozwoju żeglugi śródlądowej. *Transport* R. 5 nr 10 s. 330—331.

742. Zagadnienie współmierności oporów modeli i statku rzeczywistego na ograniczonych głębokościach wody. *Gosp. wodna* R. 13 nr 5 s. 172—176, rys.

743. Żegluga śródlądowa w ramach zagadnień transportu towarów masowych naszego kraju. (Współautor: F. Kwaskowski). *Gosp. wodna* R. 13 nr 8 s. 314—320, bibliogr.

1954

744. Budowa kadłuba okrętowego. Cz. 1 Tekst ss. 118, ilustr. ss. 64 Poznań PWN, powiel.

745. Przykłady konstrukcyjne z budowy kadłubów okrętowych. Cz. 2 ss. 19, tabl. 74 Poznań PWN, powiel.

746. Stal okrętowa spawalna na tle wymagań instytucji klasyfikacyjnych. Zesz. Szkol. PRS ss. 6.

747. Untersuchungen der Konstruktionsgrundlagen einiger Schiffsrumpfverbindungen. *Schiffbautechnik* R. 4 H. 7 s. 231—237, rys. 10.

1955

748. Budowa kadłuba okrętowego. Cz. 2 ss. 202, rys. tabl., cz. 3 ss. 264, rys., tabl. Poznań PWN, powiel.

749. Nowsze tendencje w konstrukcji i budowie lodołamaczy rzecznych. *Gosp. wodna* R. 15 nr 1 s. 21—27, rys., tabl., bibliogr.

750. Remont statków handlowych. *Transport* R. 7 nr 3 s. 84—89.

Ramczykowski Alojzy

1953

751. Oszczędność drewna w budownictwie okrętowym. Wyd. PAN s. 1—5.

1955

752. Oszczędność drewna w budownictwie okrętowym. [W:] Oszczędność tworzyw w budowie maszyn i urządzeń. Warszawa PWN s. 557—559.

Rułka Jerzy

1953

753. Spalanie paliw ciężkich w motorowych siłowniach okrętowych. *Techn. Gosp. mors.* R. 3 nr 7 s. 256—258, rys. 2.

Rylke Aleksander

1948

754. Budownictwo okrętowe Związku Radzieckiego. *Techn. Morza* R. 3 nr. 9/10 s. 2—6.

755. Istotne podstawy rozwoju budownictwa okrętowego. *Techn. Morza* R. 3 nr 1/2 s. 2—7.

1949

756. Wydział Budownictwa Okrętowego w Odrodzonej Polsce. *Techn. Morza* R. 4 nr 5/6 s. 1—2.

1950

757. Budownictwo okrętowe w Polsce. *Techn. Morza* R. 5 nr 12 s. 353—356.

758. Racjonalizacja programów i metod nauczania na Wydziale Budownictwa Okrętowego Politechniki Gdańskiej. *Techn. Morza* R. 5 nr 11 s. 312—315.

1951

759. Jeszcze o dziejach budownictwa okrętowego w Polsce. *Techn. Morza* R. 6 nr 5 s. 154.

1952

760. Badania w zakresie wodowania bocznego okrętów. *Biul. MIT* R. 2 nr 2 s. 137—138.

1953

761. Przemysł okrętowy a program Frontu Narodowego. *Techn. Gosp. mors.* R. 3 nr 3 s. 116—117.

1955

762. Oszczędność tworzyw w budowie okrętów. [W:] Oszczędność tworzyw w budowie maszyn i urządzeń. Warszawa PWN s. 547—551.

Staliński Janusz

1948

763. Ochrona kadłubów statków przed korozją. *Techn. Morza.* R. 3 nr 7/8 s. 15—18, rys.

1950

764. Budownictwo okrętowe. Cz. 1 Teoria okrętu ss. 360 Gdynia MON.

765. Obliczanie krzywej grodziowej przy pomocy integratora. *Techn. Morza* R. 5 nr 8/9 s. 232—233, rys. 4.

766. Obliczanie krzywej grodziowej przy użyciu planimetru. *Techn. Morza* R. 5 nr 12 s. 363—371, rys., bibliogr.

1952

767. Zarys teorii okrętu. Warszawa Liga Morska ss. 172, tabl. 2.

1955

768. Oszczędność tworzyw w siłowniach okrętowych [W:] Oszczędność tworzyw w budowie maszyn i urządzeń. Warszawa PWN s. 566—568.

769. Siłownie okrętowe. Warszawa Wyd. Kom. ss. 187, rys. 174.

770. Współdziałanie silnika napędowego ze śrubą. *Techn. Gosp. mors.* R. 3 nr 10 s. 341—345, rys. 6.

Szewalski Robert

1948

771. Turbiny parowe. [W:] *Mechanik. Poradnik Techniczny* T. 4 z. 6/8 s. 433—517, rys. 99, bibliogr. poz. 16.

1949

772. Przeciążalność turbin parowych przy pomocy dysz dodatkowych stopnia regulacyjnego. *Arch. Mechan. stos.* T. 1 z. 2 s. 120—142, rys. 13, tabl. 44, Sum.

773. Teoria maszyn wirnikowych — cele, podstawy i metody nowej nauki. *Techn. Morza* R. 4 nr 5/6 s. 58—59.

774. [rec:] Hayne-Constant Prospect of Land and Marine Gas Turbines. *Applied Mechanics Reviews* Chicago Vol. 2 nr 10 s. 235.

775. [rec:] Letov: O pewnym zagadnieniu z dynamiki regulacji. *Applied Mechanics Reviews* Chicago Vol. 2 nr 9 s. 196.

1950

776. Nowa teoria uszczelnień labiryntowych. *Prz. mechan.* R. 9 z. 4/6 s. 144—151, rys. 9.

777. O program specjalności „Maszyny Cieplne Wirnikowe". *Prz. mechan.* R. 9 z. 7/8 s. 274—275.

778. Słownik techniczny turbinowy w 5 językach. *Mechanik* R. 23 z. 9/10 s. 430—431; z. 12 s. 545.

779. Turbiny parowe. *Mechanik* R. 23 z. 9/10 s. 423—428; z. 12 s. 538—544, rys. 41, bibliogr. poz. 17.

780. Zagadnienie mocy granicznej turbin parowych i nowe turbozespoły produkcji radzieckiej 100 000 kw. *Prz. mechan.* R. 9 z. 10/11 s. 350—358, rys. 12.

781. Zagadnienie stateczności regulatora w warunkach stałego obciążenia silnika. Księga Jubileuszowa dla uczczenia zasług naukowych prof. M. T. Hubera Gdańsk s. 391—400, rys. 3. Sum.

782. Odpowiedź na artykuł polemiczny prof. Uklańskiego „Turbiny parowe o mocy granicznej" *Prz. mechan.* R. 10 z. 10 s. 311.
granicznej". *Prz. mechan.* R. 10 z. 10 s. 311.
ności Maszyny Cieplne Wirnikowe". *Prz. mechan.* R. 10 z. 10 s. 311—312.

784. Teoria mechanizmów. *Prz. mechan.* R. 10 z. 1,3,8 s. 7—13, 85—90, 230—232; R. 11 (1952) z. 3,6,9, s. 122—125, 252—257, 363—366, rys. 94.

785. Wspomnienie o prof. Romanie Witkiewiczu. *Prz. mechan.* R. 10 z. 7 s. 191—192.

1952

786. Obecny stan rozwoju turbin parowych i perspektywy budowy turbin w kraju. *Prz. mechan.* R. 11 z. 1 s. 25—32, rys. 16.

1953

787. Teoria mechanizmów. [W:] Mechanik. Poradnik Techniczny T. 2 s. 101—235, rys. 163, bibliogr. poz. 18.

788. Zadania i cele Konferencji „Oszczędność tworzyw w budowie maszyn i urządzeń". *Prz. mechan.* R. 12 nr 11 s. 373—375.

1954

789. Dynamiczna teoria zjawiska pompowania w sprężarkach wirnikowych. (O rozszerzeniu zakresu statecznej pracy sprężarek wirnikowych). *Arch. Bud. Maszyn* T. 1 z. 4 s. 375—388, rys., Rez., Sum.

790. Michał Broszko 1880—1954. *Nauka pol.* T. 2 nr 4 s. 254—255.

791. Polska turbina parowa. *Prz. mechan.* R. 13 z. 4 s. 104—109, rys. 5.

1955

792. Obliczanie strat przepływu przez palisadę łopatek turbinowych. *Arch. Bud. Maszyn* T. 2 z. 33 s. 265—273, rys., tab., wykr. Krat. Sod., Sum.

793. Polska turbina TP-2. *Horyz. Techn.* T. 14 nr 2 s. 50—54, ilustr.

794. Zagadnienie oszczędności materiałów w budowie turbin parowych. [W:] Oszczędność tworzyw w budowie maszyn i urządzeń. Warszawa PWN s. 392—393.

Thierry Mikołaj

1950

795. Osiągnięcia nauki radzieckiej w dziedzinie budownictwa okrętowego. (Współautor: J. Wiśniewski). *Techn. Morza* R. 5 nr 11 s. 305—309.

Tyll Jerzy

1953

796. Śpiewanie śruby okrętowej. *Techn. Gosp. mors.* R. 3 nr 7 s. 254—255, rys. 1, bibliogr. poz. 4.

Waluszewski Stanisław

1950

797. Niektóre wypadki uszkodzenia konstrukcji spawanych. *Techn. Morza.* R. 5 nr 11 s. 337—339, rys.

1951

798. Kontrola promieniami Roentgena połączeń spawanych stosowanych w budowie okrętów. *Techn. Gosp. mors.* R. 1 nr 1/2 s. 220—223, rys. 5.

1952

799. Naprężenia i odkształcenia spawalnicze w konstrukcjach okrętowych spawanych ręcznie za pomocą łuku elektrycznego. *Techn. Gosp. mors.* R. 2 nr 2 s. 86—89, rys. 6.

1955

800. Technologiczność spawania kadłubów okrętów. *Prz. spawaln.* R. 7 z. 216—223, rys., tab. Sod. Zsf.

Wąsowicz Jan

1952

801. Elektrotechnika okrętowa. Warszawa MON ss. 216.

Wiśniewski Jerzy

1950

Obliczenie krzywej ramion momentu stateczności poprzecznej statków przy użyciu wzdłużnicowych przekrojów kadłuba = poz. 621.

Osiągnięcia nauki radzieckiej w dziedzinie budownictwa okrętowego = poz. 795.

802. [tłum.:] Nikołajew W. A. Wodowanie boczne i jego obliczenia. Gdańsk *MIT* ss. 80.

1952

803. Uwzględnienie grubości poszycia na rysunku linii teoretycznych kadłuba. *Techn. Gosp. mors.* R. 2 nr 12 s. 561—562, Schiffbautechnik 1955 nr 4 s. 124, rys. 2.

804. Zastosowanie integratora do obliczeń krzywej ramion pary prostującej metodą przekrojów wzdłużnicowych. *Techn. Gosp. mors.* R. 2 nr 11 s. 518—520, rys. 9.

805. Z badań modelowych wodowania bocznego. (Współautor: T. Zdybek) *Techn. Gosp. mors.* R. 2 nr 4 s. 183—186, rys. 4.

806. [tłum.:] Wołogdin W. P. Odkształcenia konstrukcji okrętowych przy spawaniu. Warszawa Wyd. Kom. ss. 212.

1953

807. Wodowanie boczne. (Współautor: T. Zdybek). *Pr. MIT* nr 2 s. 31—43, rys. 20, bibliogr. poz. 8. Rez., Sum.

Reakcja na blokach stępkowych w czasie dokowania statków z dużym przegłębieniem = poz. 625.

1954

808. [tłum.:] Zagajkievicz D. Teoria okrętu. (Współtłumacze: M. Boduszyńska, M. Thierry) Warszawa Wyd. Kom. ss. 340, rys. i tabl. 219.

1955

809. Zagadnienie pompowania wody w dokach pływających. *Techn. Gosp. mors.* R. 5 nr 12 s. 308—310, rys.

810. [tłum.:] Nikitin W. Montaż kadłuba statku spawanego. Warszawa Wyd. Kom. ss. 220.

Woźnicki Józef

1952

811. Kompas żyroskopowy typu Brown. Gdańsk Kat. Urz. Nawig. ss. 20, III, plan 7.

1954

812. Loksodroma i ortodroma przy budowie siatki map nawigacyjnych. Warszawa Wyd. Kom. ss. 148, rys. tab.

Zabłocki Konstanty

1947

813. Kocioł parowy ze sztucznym obiegiem wody systemu La Mont. *Prz. mechan.* R. 6 nr 4/5 s. 157—159, rys. 2.

1948

814. Kotły parowe. (Współautorzy: J. Kucharski, P. Orłowski). [W:] *Mechanik. Poradnik Techniczny* T. 4 z. 2/3 s. 88—223, rys. 120, bibliogr. poz. 12.

1951

815. Zasady projektowania urządzeń do oczyszczania spalin w kotłowniach parowych. *Energ.* T. 5 z. 7/8 s. 222—230.

Zdybek Tadeusz

1952

Z badań modelowych wodowania bocznego = 805.

1953

Wodowania boczne = poz. 807.

WYDZIAŁ CHEMII

Adamczewski Ignacy

1945

816. Fizyka współczesna. Łódź Br. Pom. Stud. U. Ł. ss. 70, powiel. i popr. Łódź Br. Pom. Stud. U. Ł. ss. 370, powiel.

817 Krótki zarys fizyki dla medyków, biologów i farmaceutów. Wyd. 2 rozszerz.

1946

818. Zarys fizyki współczesnej. Cz. 1. Ogólne pojęcia teorii kwantów i budowa atomu. ss. 100, rys. 33, tab. 7; Cz. 2. Budowa jądra atomu ss. 71, rys. 71, tab. 5, bibliogr. poz. 7 Gdańsk Kom. Wyd. Br. Pom. Stud. P.G., powiel.

1947

819. Aparature for simultaneous measurements of showers and ionisation bursts — secondary effects of cosmic rays. *Pol. Acad. of Sc. and Let.* s. 145.

820. Explosions of atomic nuclei in emulsion of photographic plates effected by cosmic rays. *Pol. Acad. of Sc. and Let.* s. 145.

821. Fizyka — kurs politechniczny. T. 1. Mechanika, ciepło. ss. 222, rys. 310, bibliogr. poz. 8. Gdańsk Kom. Wyd. Br. Pom. St. P. G. powiel.

822. Mikroskop elektronowy. *Probl.* R. 3 nr 3 s. 160—165, rys. 12.

823. On the electric conductivity of cable masses and its dependence from temperature. *Pol. Acad. of Sc. and Let.* (wzmianka) s. 145.

824. On the phenomenon of cataphoresis and electroosmosis in Vistula water. *Pol. Acad. of Sc. and Let.* [wzmianka]. s. 146.

825. On the phenomenon of water becoming turbid and speed of particles setting in Vistula water in various seasons of the year and various points of the filters. *Pol. Acad. of Sc. and Let.* [wzmianka] s. 197.

826. On the viscosity of Vistula water in different points of the filters. *Pol. Acad. of Sc. and Let.* [wzmianka] s. 146.
827. Promienie kosmiczne rozbijają atomy. *Probl.* R. 3 nr 8/9 s. 472—477, rys. 6.
828. The dependence of the dieelectric constant of cable masses from temperature. *Pol. Acad. of Sc. and Let.* [wzmianka] s. 147.
829. The electric puncture of cable masses and its dependence upon temperature. *Pol. Acad. of Sc. and Let.* [wzmianka] s. 147.

1948

830. Krótki zarys fizyki dla medyków, biologów i farmaceutów. Warszawa Czytelnik ss. XV, 364, powiel.
831. Uzupełnienia z fizyki dla studentów Politechnik do podręcznika „Krótki zarys fizyki". Gdańsk A. Krawczyński ss. 128, rys., tab., powiel.
832. Zarys fizyki współczesnej. Cz. 3. Promieniowanie kosmiczne. Teoria względności. Statystyki fizyczne. Teoria kwantowa przewodnictwa elektronowego materii. Mikroskop elektronowy. ss. 152, rys. 13, tab. 20, bibliogr. poz. 27. Gdańsk Kom. Wyd. Br. Pom. Stud. P.G., powiel.

1949

833. Artyleria atomowa. *Probl.* R. 5 nr 5 s. 299—312, rys., tab. 3.

1950

834. Metoda klisz fotograficznych w badaniach fizyki jądrowej i fizyki promieni kosmicznych. *Postępy Fiz.* T. 1 z. 5/6 s. 210—248; T. 2 z. 1/2 s. 6—34 rys. 47, tab. 14, bibliogr. poz. 56.
835. Komory jonizacyjne cieczowe i ich zastosowanie praktyczne. Metody pomiaru wysokich napięć elektrycznych (do kilku milionów woltów) przy pomocy reakcji jądrowych. Materiały na Sesję naukową Politechniki Wrocławskiej T. 2. cz. 4 s. 227—256.

1954

836. Fizyka. T. 1 ss. 269, rys. Poznań PWN, powiel.
837. Fizyka dla medyków. Cz. 1. Część ogólna. Mechanika. Ciepło ss. 195 Atlas k. nlb 15, cz. 2. Elektryczność. Magnetyzm. Optyka. Teoria kwantów i budowa materii ss. 326 Atlas tab. 47, Warszawa PZWL, powiel.
838. Fizyka dla medyków. Warszawa PZWL ss. 521, rys. 500.
839. Fizyka. Kurs politechniczny. T. 1 Mechanika. Akustyka. Ciepło ss. 270 Poznań PWN, powiel.

1955

840. Fizyka. Podręcznik dla studentów medycyny. Warszawa PZWL ss. 463, rys. 513, tab. 37, tabl. 2, powiel.
841. Fizyka. Wyd. 1 T. 1 ss. 262, rys. 227. Poznań PWN powiel.
842. Komory jonizacyjne cieczowe i ich zastosowanie praktyczne. Zeszyty naukowe P.G.: Chemia nr 1 s. 25—52, rys. 16, tab. 2, bibliogr. poz. 47. Rez., Sum.
843. Zarys fizyki współczesnej. Cz. 1. Tekst ss. 278. cz. 2 Atlas ss. 49 Gdańsk Kat. Fiz. P.G., powiel.

Bahrowa Halina

1953

Szybka metoda suszenia drewna metodą ekstrakcyjną = poz. 844.

1955

Zastosowanie w produkcji destylacyjnej metody suszenia drewna = poz. 297.

Bahr Henryk

1953

844. Szybka metoda suszenia drewna metodą ekstrakcyjną. (Współautor: H. Bahrowa). *Przem. drzewny* R. 3 nr 7 s. 10—12, tab., ilustr.

1955

Zastosowanie w produkcji destylacyjnej metody suszenia drewna = poz. 297.

Baryłko-Pikielna Nina

1955

845. Profil smakowy mięsa i próby syntetycznego odtworzenia. *Przem. rolny* R. 9 nr 10 s. 423.

Bentkowska Halina

846. Analiza miareczkowa. Poznań PWN ss. 110, tabl. 4, powiel. — Toż. wyd. 2 1954.

Bieguszewski Zygmunt

1952

847. Ochrona katodowa ścianek szczelnych w portach Gdańska i Gdyni. *Techn. Gosp. mors.* R. 2 nr 3 s. 129—133, rys. 3, bibliogr. poz. 6.

Bogdański Antoni

1955

848. Pozorna zawartość witaminy C w pasteryzowanych sokach jabłkowych. (Współautor: H. W. Bogdańska). *Zeszyty naukowe P. G.*: Chemia nr 1 s. 53—66, tab. 2, bibliogr. poz. 32. Rez., Sum.

Borowski Edward

1951

849. 6-Chloro-3-aminofenol. Synteza i własności tuberkulostatyczne. *Przem. chem.* R. 7 nr 11 s. 647—648, bibliogr. poz. 8.

1952

850. Badania nad tetainą, nową substancją antybiotyczną szczepu theta B. pumilus. (Współautorzy: S. Kryński, A. Kuchta, J. Borowski, E. Becla). *Biul. Państw. Inst. Med. Mors.* T. 5 nr 4 s. 301—318, tabl. 3, wykr. 1, bibliogr. poz. 5.

851. Badania nad własnościami antybiotycznymi szczepu Fi B. cereus. (Współautorzy: S. Kryński, A. Kuchta, J. Borowski, E. Becla). *Biul. Państw. Inst. Med. Mors.* T. 5 nr 4 s. 481—491, tab. 4, bibliogr. poz. 3.

1953

852. Izolowanie czystej tetainy — antybiotyku szczepu theta B. pumilus. *Przem. chem.* R. 9 nr 10 s. 503—509, rys. 10, bibliogr. poz. 10.

1954

853. Cereina — Kompleks antybiotyczny szczepu Fi B. cereus. (Współautorzy: S. Kryński, E. Becla, W. Kędzia). *Biul. Państw. Inst. Med. Mors.* T. 6 nr 6 s., 171—192, wykr. 6, bibliogr. poz. 5.

854. Praktyczna metoda otrzymywania dializatu surowicy do hodowli tkanek. (Współautorzy: W. Chwistowska, Z. Kuryło-Borowska). *Biul. Państw. Inst. Med. Mors.* T. 6 s. 211—223, tab. 2, rys. 1, bibliogr. poz. 13.

855. (Współautor:) Preparatyka organiczna. Praca zbiorowa. Warszawa PWT.

1955

856. Badania nad toksycznością tetainy. (Współautorzy: S. Kryński, W. Chwistowska, E. Becla). *Med. dośw.* nr 2 s. 155—167, rys. 6, tab. 5, bibliogr. poz. 19.

857. Izolowanie i własności czystej cereiny B_2 — antybiotyku szczepu Fi B cereus. (Współautorzy: S. Kryński, Z. Kuryło-Borowska, D. Wasilewska). *Acta biochim. pol.* vol. 2 s. 389—407, rys. i wykr. 12, bibliogr. poz. 14.

858. Prace nad nowym antybiotykiem tetainą. (Współautorzy: S. Kryński, W. Chwistowska, E. Becla, J. Borowska, H. Koniar, M. Preiss). *Acta pol. pharm.* nr 2 s. 85—89, bibliogr, poz. 2.

859. Synteza ureidu fenylo-octowego. (Współautor: J. Konopa). *Przem. chem.* R. 11 nr 11 s. 635—636, bibliogr. poz. 15.

Bujalski Zbigniew

1955

Synteza chlorowodorku 4-aminometano-4'-karboksydwufenylosulfonu=poz. 918.

Cięglewicz Walerian

1946

860. Przemysł przetwórczy rybołóstwa morskiego. [W:] Kalendarz Rybacki Gdynia Wyd. MIR s. 267—283.

861. Statki rybackie i narzędzia połowów. [W:] Kalendarz Rybacki Gdynia Wyd. MIR s. 55—63, rys. 3.

1947

862. Biologia śledzia. *Żeglarz* T. 2 nr 1 s. 9—10.

863. Comparative studies of the spring and autumn spawning herring of the Gulf of Gdańsk. *Ann. Biol.* T. 2 s. 159—162, rys. 3.

864. Przemysł przetwórczy rybołówstwa morskiego. [W:] Morski Przewodnik Rybacki Gdynia Wyd. MIR s. 74—78.

865. Rybołówstwo morskie. — W służbie morza. Kraków Liga Morska ss. 30.

866. Stan naszego rybołówstwa w przeszłości i obecnie, potrzeby i perspektywy. Gdynia MIR s. 43—53. Narada Rybacka w Szczecinie.

867. Wędrówki i wzrost znakowanych storni (Pleura nectes flesus L.) z Zatoki Gdańskiej i Basenu Borholmskiego. *Arch. Hydrobiol.* T. 13 s. 105—164.

1948

868. Konserwacja i przetwórstwo ryb. Gdynia Wyd. MIR ss. 124, ryc. 37.

869. Skład przemysłowych połowów storni w Zatoce Gdańskiej i okolicy Libawy pod względem długości i wieku ryb. (Współautor: Z. Mulicki). *Biul. mors. Lab. Rybackiego* nr 4 s. 35—49, ryc. 2.

870. Z badań nad soleniem dorsza. (Współautor: P. Trzęsiński). *Biul mors. Lab. Rybackiego* nr 4 s. 191—210, ryc. 2.

871. Zabezpieczenie i utrwalenie surowca i wyzyskanie ubocznych produktów. Gdynia Wyd. MIR s. 194—205 Narada Rybacka w Kołobrzegu.

1949

872. Przetwórstwo rybne. (Współautorzy: M. Kamienny, H. Fonberg-Pliszko). [W:] Kalendarz Techniczny Przemysłu Spożywczego Warszawa s. 803—858.

1951

873. Technologia przetwórstwa rybnego. Warszawa PWN ss. 151.

874. Ubytki ciężaru i wydajności produkcji przy oczyszczaniu dorsza. Gdynia Wyd. Kom. s. 131—134. Pr. MIR nr 6.

1953

875. Wędzenie ryb. Warszawa Wyd. Techn. ss. 34, ryc. 7.

1954

876. Metoda filetowania dorsza i wydajność surowca w cyklu rocznym. (Współautor: E. Kordyl). Warszawa Wyd. Kom. ss. 18. Pr. MIR nr 7.

877. Z badań nad soleniem dorsza. Ubytki ciężaru solonego dorsza w czasie przechowywania. Warszawa Wyd. Kom. s. 219—229, ryc. 2. Pr. MIR nr 7.

878. Zarys technologii ryb. Warszawa Wyd. Kom. ss. 407, ryc. 134.

Dobrowolski Jan

1952

879. Ćwiczenia rachunkowe z chemii. Poznań PWN ss. 63, nlb. 3 Politechnika Gdańska, powiel. Toż wyd. 2 1953.

1953

Makro- i półmikroanaliza = poz. 972.

1954

880. Podstawy i technika demonstracji szkolnych z zakresu chemii ogólnej i nieorganicznej. Poznań PWN ss. 361, rys. 99, tab. 7, bibliogr. poz. 7., powiel.

Dobrowolski Juliusz

1951

881. Zagadnienie korozji morskiej. Prace Zakładu Chemii Fizycznej Politechniki Gdańskiej. *Techn. Gosp. mors.* R. 1 nr 1/2 s. 206—210, rys. 4.

Downarowicz Władysław

Ogólna charakterystyka surowców ceglarskich z Siedlisk = poz. 1087.

Firek Marian

Skrót fizyki klasycznej. Cz. 1 = poz. 903.

Gliszewski Ludwik

1952

Badania nad impregnacją przeciwogniową płyt torfowych = poz. 996.

Janicki Mieczysław

1948

Jakość mięsa gęsi = poz. 1045.

Wartość przetwórcza kogucików = poz. 1047.

882. Składowanie i opakowanie mrożonych tusz gęsich. (Współautor: D. J. Tilgner). *Rocz-i Nauk roln.* T. 51 s. 287—297, tab. 10, ryc. 1.

1950

883. Selekcja szynek dla produkcji konserwowej. (Współautor: Z. Osińska). *Przem. rolny* R. 4 nr 5 s. 89—94, tab. 2, wykr. 1, rys. 5, Rez. Sum.

1952

884. Charakterystyka wartości przetwórczej świni puławskiej. (Współautor: Z. Osińska). *Rocz-i Nauk roln.* T. 61 s. 5—26, tab. 7, ryc. Rez., Sum.

1954

885. Ocena wartości przetwórczej trzody chlewnej. *Rocz-i Nauk roln.* T. 67 s. 193—242, tab. 9, rys. 26. Rez., Sum.

886. Problem wody w mięsie. *Przem. rolny* R. 8 nr 7 s. 247—248.

887. Świnia puławska a świnia biała jako surowiec konserwowy. *Rocz-i Nauk roln.* T. 69 s. 954, tab. 10, ryc. 6, wykr. 2. Rez., Sum.

888. Właściwości fizyko-chemiczne mięsa świni złotnickiej. (Współautor: Z. Walczak). *Rocz-i Nauk roln.* T. 68 s. 65—69, tab. 4.

889. Wodnistość mięsa i metody jej oznaczania. (Współautor: Z. Walczak). *Przem. rolny* R. 8 s. 197—201, tab. 7, ryc. 1. Rez., Sum.

890. Wpływ parametrów fizycznych i fizyko-chemicznych na wodochłonność mięsa. (Współautor: Z. Walczak). *Przem. rolny* R. 8 nr 11 s. 404—407, tab. 4, wykr. 4. Rez., Sum.

891. Wpływ wodochłonności na wycisk termiczny mięsa. (Współautor: Z. Walczak). *Przem. rolny* R. 8 nr 12 s. 459.

1955

892. Badania nad wodochłonnością mięsa wieprzowego. (Współautor: Z. Walczak). *Med. wet.* nr 4 s. 239—242; nr 5 s. 286—291, tab. 12, wykr. 2, Rez., Sum.

Jasielski Stanisław

Pomiar zdolności polaryzowania się stali jako wskaźnik własności antykorozyjnych = poz. 938.

Jasiński Tadeusz

1953

O estrach etylowo-fenylowych kwasu ortokrzemowego = poz. 976.

893. Związki krzemoorganiczne. Warszawa PWN ss. 78, bibliogr. poz. 301.

Jedliński Zbigniew

1953

894. Analiza chromatograficzna w przemyśle spożywczym. *Przem. rolny* R. 7 nr 1 s. 19—21, bibliogr. poz. 17.

895. O produktach utleniania ługów posulfitowych. (Współautor: J. Sawlewicz). *Przem. chem.* R. 9(32) nr 11 s. 568—574, wykr. 2, tabl. 5 bibliogr. poz. 37.

896. Szybka metoda oznaczania zawartości chlorków w produktach mięsnych i rybnych. *Przem. rolny* R. 7 nr 10 s. 365, tab. 1.

1954

897. Interestryfikacja i jej zastosowanie w technologii tłuszczów jadalnych. *Pr. Gł. Inst. Przem. Roln.* nr 2 s. 60—62.

1955

898. Problemy produkcji kwasów tłuszczowych i tłuszczów syntetycznych. *Przem. rolny* R. 9 nr 6 s. 233—236, bibliogr.

Juchniewicz Romuald

1949

Wpływ utleniania cykloheksanolu ozonowym powietrzem na zmianę jego liczby kwasowej = poz. 931.

1952

899. Ładunki do gaśnic pianowych. *Prz. pożarn.* R. 31 nr 4 s. 27—30.

900. Pianowe gaśnice przeciwpożarowe. Mechanizm tworzenia pian. *Prz. pożarn.* R. 31 nr 3 s. 13—16, wykr. 3.

1953

Zależność potencjału nieodwracalnej elektrody od *pH* środowiska jako wskaźnik trwałości antykorozyjnej = poz. 940.

901. Potrzeba wprowadzenia rozważań termodynamicznych do chemoterapii. Kilka

uwag na temat wykorzystania energetycznych form leków. (Współautor: M. Juchniewicz). *Farm. pol.* nr 11 ss. 8.

1954

902. Na marginesie dyskusji uczonych radzieckich na temat potencjałów metali w roztworze. *Wiad. chem.* R. 8 nr 2 s. 78—84, bibliogr. poz. 20.

Juszkiewicz Eugeniusz

1949

903. Skrót fizyki klasycznej. Wyd. 3 popr. (Współautor: M. Firek). Cz. 1 Mechanika. Ciepło. Akustyka. ss. III, 102. Gdańsk Kom. Wyd. Br. Pom. Stud. P.G., powiel.

Kamieński Leon

1950

904. Kwas L-askorbinowy (witamina C) i jego analogii (Współautor: A. Chrząszczewska). [W:] Chemia i Technika T. 6 s. 271—309, bibliogr. poz. 56; *Wiad. chem.* R. 3 z. 6/8 s. 184—201.

Koprowska Hanna

1955

Synteza N^1-karboksyfenylo-N^4-tiokarbaminylosulfanilamidu = poz. 916.

Kosiński Andrzej

1955

Katalityczne otrzymywanie etylenu z alkoholu etylowego = poz. 973.

Kosmalska Jadwiga

1955

N^1-p-karboksyfenylo-N^4-karbaminylosulfanilamid. Synteza i próby opracowania metody laboratoryjnej = poz. 917.

Kwiatkowski Aleksander

1954

905. Nowy szkodnik drewna w polskim rybołówstwie dalekomorskim (Teredo navalis-świdrak okrętowy). (Współautor: M. Pietrzyk) *Techn. Gosp. mors.* R. 4 nr 6 s. 183—185, fot. 4, bibliogr. poz. 4.

1955

Badania nad zależnością zawartości substancji woskowo-bitumicznych w torfie od jego składu roślinnego i stopnia rozkładu = poz. 925.

Ledóchowski Zygmunt

1945

906. Węglowodany. [W:] Podręcznik Chemii Fizjologicznej. Łódź — Toż Wyd. 2 1950.

1946

907. Zarys chemii analitycznej. Analiza jakościowa. (Współautor: M. Jankowska). Łódź Koło Chemików i Med. U. Ł. ss. 279, powiel.

1947

908. Zarys chemii nieorganicznej. Wyd. 4 (Współautor: J. Just). Łódź Koło Med. U.Ł. ss. 352, powiel.

1948

909. Zarys chemii organicznej. (Współautor: B. Filipowicz). Cz. 1 ss. 223. Cz. 2 ss. 225—326 Łódź Koło Med. U.Ł., powiel.

1949

910. Chemia organiczna dla studentów medycyny i stomatologii. (Współautorzy: B. Filipowicz, J. Skarżyński). Cz. 1 ss. 331, cz. 2 ss. 150 Łódź Spółdz. Akad., powiel.

1950

911. Chemia w służbie człowieka. Warszawa PWT ss. 8.

1952

912. Chemia organiczna dla studentów medycyny i stomatologii. Wyd. 3 Cz. 1 ss. 328. Cz. 2 ss. 158 Warszawa PWN, powiel.

913. Nowe analogi strukturalne kwasu p-aminosalicylowego. (Współautorzy: Z. Czernik, L. Lechowski). *Przem. chem.* R. 8 nr 9 s. 380—381.

1954

914. Konferencja Naukowa na temat leków syntetycznych w Gdańsku. *Wiad. chem.*, R. 8 z. 12 s. 678—683, ilustr.

915. (Współautor:) Preparatyka organiczna. Praca zbiorowa. Warszawa PWT.

1955

916. Synteza N^1-p-karboksyfenylo-N^4-tiokarbaminylosulfanilamidu. (Współautor: H. Koprowska). *Zesz. nauk. P. G.*: Chemia nr 1 s. 83—85. bibliogr. poz. 4. Streszcz., Rez., Zsf.

917. N^1-p-karboksyfenylo-N^4-karbaminylosulfanilamid. Synteza i próby opracowania metody laboratoryjnej. (Współautorzy: J. Kosmalska, J. Wojciechowski). *Zesz. nauk. P. G.*: Chemia nr 1 s. 87—89, bibliogr. poz. 4. Streszcz., Rez. Zsf.

918. Synteza chlorowodorku 4-aminometano-4'-karboksydwufenylosulfonu. (Współautorzy: Zb. Bujalski, J. Pawełczak). *Zesz. nauk. P. G.*: Chemia nr 1 s. 91—95, bibliogr. poz. 3, Streszcz., Rez., Zsf.

Lubliner-Mianowska Karolina

1947

919. Torfiarstwo. (Współautor: L. Taytsch). Warszawa Muzeum Przem. roln. ss. 20. Kurs dla Konserwatorów Urządzeń Wodno-Melioracyjnych.

1950

920. Mchy i porosty. Opisy porostów wykonała Janina Tyszkiewiczowa. Wyd. 2 zmien. i popr. Warszawa PZWS ss. 44.

1951

921. Wskazówki do badania torfu. Katowice PWT ss. 72, tabl. 7.

922. Mchy liściaste. Klucz do oznaczania pospolitych gatunków niżowych ziem polskich. Wyd. 2 popr. Warszawa PZWS ss. 134, rys. 12, tabl. 4.

1954

923. Anatomia roślin bez pomocy mikroskopu. *Biol. w Szk.* R. 4 nr 3 s. 45—50.

924. O składzie chemicznym pyłku. *Pszczelarstwo* R. 5 nr 9 s. 10—13.

1955

925. Badania nad zależnością zawartości substancji woskowo-bitumicznych w torfie od jego składu roślinnego i stopnia rozkładu. (Współautor: A. Kwiatkowski). *Zesz. nauk. P. G.* Chemia nr 1 s. 5—24, tab. 10, bibliogr. poz. 8. Streszcz., Rez., Sum.

926. O barwnikach ziarn pyłkowych. *Acta Soc. Botan. Pol.* vol. 24 nr 3 s. 609—616, tab. Sum.

Malinowski Jerzy

1952

927. Ćwiczenia z analizy technicznej. Wyd. 2 Poznań PWN ss. 123, rys. 7, bibliogr. poz. 11. Skrypty dla szkół wyższych. Politechnika Gdańska powiel.

Minc Stefan

1946

928. Lakiery jako ochrona przed korozją morską. *Prz. techn.* R. 67 nr 4 s. 14—15.

1947

929. Kinematyka utleniania roztworu soli sodowej ksantogenianu celulozy i wpływ utleniania na stopień polimeryzacji celulozy (wiskozy). *Przem. papiern.* R. 4 nr 1 s. 2—6, rys. fot. 1, tabl. 7.

1948

930. Naświetlanie soli nitrocelulozy w acetonie promieniami pozafioletowymi. *Przem. chem.* R. 4(27) nr 3/4 s. 83—85, tab. 3.

1949

931. Wpływ utleniania cykloheksanolu ozonowym powietrzem na zmianę jego liczby kwasowej. (Współautor: R. Juchniewicz). *Przem. chem.* R. 5(28) nr 1/3 s. 11—13, rys. 1, tabl. 5.

1950

932. Katodowa ochrona blachy stalowej w wodzie morskiej. *Przem. chem.* R. 6(29) nr 10 s. 556—561, rys. 9, bibliogr. poz. 2.

933. Ochrona katodowa blachy poszycia okrętowego w zależności od składu protektorów i składu chemicznego minii użytej w charakterze pigmentu. (Współautor: L. Stolarczyk). *Przem. chem.* R. 6(29) nr 2/3 s. 87—95, tabl. 20, wykr. 2.

1951

934. Badania aktywności jonów w środowisku kapilarnym. (Współaut. Zb. Oleszczyk). *Rocz-i Chemii* T. 25 z. 4 s. 454—471.

935. Badania zdolności antykorozyjnej stali metodą pomiaru „napięcia przebicia". (Współautor: I. Szacukiewicz). *Przem. chem.* R. 7(30) nr 10 s. 592—601, rys. 2, bibliogr. poz. 13.

1952

936. Ochrona katodowa stalowych konstrukcji morskich. (Współautorzy: Z. Bieguszewski, L. Knoch). *Techn. Gosp. mors.* R. 2 nr 3 s. 129—133, rys. 4, bibliogr. poz. 6.

937. Polarograficzna metoda badania korozji metali. *Przem. chem.* R. 8(31) nr 10 s. 443—447, rys. 4, bibliogr. poz. 9.

938. Pomiar zdolności polaryzowania się stali w wodzie morskiej jako wskaźnik własności antykorozyjnych. (Współautor: St. Jasielski). *Przem. chem.* R. 8(31) nr 3 s. 110—118, rys. 14, bibliogr. poz. 17.

1953

939. Badania nad możliwością ochrony katodowej ścianek szczelnych przed korozją w basenach portowych Gdańska i Gdyni. *Pr. MIT* nr 2 s. 1—30, rys. 38, tabl. 18, bibliogr. poz. 41.

940. Zależność potencjału nieodwracalnej elektrody (stali) od *pH* środowiska jako wskaźnik trwałości antykorozyjnej. (Współautor: R. Juchniewicz). *Przem. chem.* R. 9(32) nr 4 s. 176—181, fot. 5, bibliogr. poz. 10.

Mindowicz Jerzy

1953

941. Badania nad równowagą podziału kwasu pikrynowego między wodę i nitrobenzen. *Żurn. Fiz. Chimii.* T. 27 Wyp. 12 s. 1842—1847, rys. 3, tab. 1, bibliogr. poz. 3; s. 1848—1855, rys. 15, bibliogr. poz. 8.

942. Dysocjacja pewnych połączeń addycyjnych kwasu pikrynowego w nitrobenzenie. *Żurn. Fiz. Chimii* T. 27 Wyp. 9 s. 1391—1395, tab. 4, bibliogr. poz. 2.

943. Georgij Wladimirowicz Jakimow — wspomnienie pośmiertne. *Wiad. chem.* R. 7 z. 9 s. 385—390.

944. Pamięci W. A. Kistjakowskiego — wielkiego uczonego radzieckiego (1865—1952). *Wiad. chem.* R. 7 z. 2 s. 49—57, fot.

945. Refraktometryczne metody badania roztworów połączeń molekularnych kwasu pikrynowego. *Żurn. Fiz. Chimii.* T. 27 Wyp. 9 s. 1404—1409. rys. 7, tab 4.

946. Stałe dielektryczne pewnych połączeń molekularnych kwasu pikrynowego. *Żurn. Fiz. Chimii* T. 27 Wyp. 11 s. 1686—1888, rys. 1.

1954

947. M. W. Łomonosow (1711—1765) w 200-setną rocznicę pierwszego wykładu chemii fizycznej. *Wiad. chem.* R. 8 z. 1 s. 1—6, rys. 1, fot. 1.

948. O możliwości wyznaczania potencjału zerowego ładunku. *Żurn. Fiz. Chimii* T. 28 Wyp. 4 s. 757—759, tabl. 1, bibliogr. poz. 4.

1955

949. M. S. Cwiet — Twórca chromatograficznej metody analizy. *Wiad. chem.* R. 9 z. 4 s. 185—197, rys. 2. bibliogr.

Niewiadomski Henryk

1950

950. Procesy ciągłe w technologii tłuszczów. *Przem. chem.* R. 6(29) nr 5 s. 223—229, bibliogr. poz. 6. Sum.

1952

951. Badania nad zastosowaniem węgla aktywnego do odbarwiania tłuszczów (Współautor: I. Uruska). *Przem. rolny* R. 6 nr 5 s. 209.

952. Opracowanie metod odwaniania oleju rzepakowego z uwzględnieniem skrócenia czasu tego procesu. (Współautor: J. Jastrząb). *Przem. rolny* R. 6 nr 5 s. 210.

953. Wpływ rafinacji na uwodornienie oleju rzepakowego. (Współautor: K. Danowski). *Biul. Gł. Inst. Inst. Przem. Roln.* z. 5/6 s. 211.

954. Zastosowanie 1, 2-dwuchloroetanu do ekstrakcji nasion oleistych. (Współautor: K. Danowski). *Pr. Gł. Inst. Przem. Roln.* z. 1 s. 39—44.

1953

955. Badania nad zastosowaniem węgla aktywnego do odbarwiania tłuszczów roślinnych. (Współautor: J. Szrubarska). *Prz. Gł. Inst. Przem. Roln.* z. 2 s. 47—57, rys. 4, bibliogr. poz. 21, Rez. Rés.

956. Odwonienie tranu przez najniższy stopień uwodornienia. (Współautor: J. Czaplicki). *Pr. Gł. Inst. Przem. Roln.* z. 2 s. 35—46, rys. 7, tab. 22, bibliogr. poz. 20. Rez., Rés.

957. Otrzymywanie oleiny przez uwodornienie oleju lnianego. (Współautor: J. Czaplicki). *Biul. Gł. Inst. Przem. Roln.* nr 3/4, s. 113.

958. Przemysłowe zastosowanie polimeryzacji tranów (Współautor: F. Gawenda). *Pr. Gł. Inst. Przem. Roln.* z. 3 s. 48—55, tab. 7, bibliogr. poz. 15, Rez., Rés.

959. Przemysłowe zastosowanie soi. (Współautor: E. Kajdański). *Pr. Gł. Inst. Przem. Roln.* z. 2 s. 1—8, rys. 2, bibliogr. poz. 19. Rez., Sum.

960. Zależność konsystencji margaryny od składu osnowy tłuszczowej. (Współautor: W. Królikowski). *Pr. Gł. Inst. Przem. Roln.* z. 3 s. 23—34, rys. tab. Rez., Sum.

1954

961. Opracowanie metod właściwego wykorzystania tłuszczów odpadkowych utylitarnych, kanałowych i pogarbarskich. (Współautor: F. Gawenda). *Pr. Gł. Inst. Przem. Roln.* z. 3. 35—39, tab. 4, bibliogr. poz. 15. Rez.

962. Wpływ kwasu cytrynowego, winowego i mlekowego na smak margaryny. (Współautor: W. Królikowski). *Pr. Gł. Inst. Przem. Roln.* z. 3 s. 40—42, rys. tab. 1 bibliogr. poz. 9. Rez. *Rés.*

1955

963. Otrzymywanie steroli z odpadków porafinacyjnych oleju rzepakowego. (Współautor: E. Mossakowska). *Przem. rolny* nr 12 s. 510.

964. Stan i potrzeby badań nad podniesieniem produkcji roślin oleistych i wartości technologicznej tłuszczów. *Postępy Nauk roln.* nr 4 s. 85—90.

965. Studia nad jakością margaryny. Cz. 1 (Współautorzy: J. Czaplicki, K. Danowski, A. Jakubowski, W. Królikowski, I. Uruska). *Pr. Gł. Inst. Przem. Roln.* z. 1 s. 1—12, tab. 10, bibliogr. poz. 15. Rez., Rés.

Oleszczyk Zbigniew

Badania aktywności jonów w środowisku kapilarnym = poz. 934.

Ostrowski Stanisław

1947

966. O produkcji zamrożonych środków spożywczych w Ameryce. *Przem. rolny* R. 1 nr 11 s. 10—11, bibliogr. poz. 3.

1948

967. Cztery notatki z literatury zagranicznej. *Przem. rolny* R. 2 nr 11/12 s. 18—20.

968. Korozja puszek z żywnością. *Przem. rolny* R. 2 nr 5/6 s. 141.

Pawełczak Jan

1955

Synteza chlorowodorku 4-aminometano-4'-karboksydwufenylosulfonu=poz. 918.

Pietrzyk Michał

1954

Nowy szkodnik drewna w polskim rybołówstwie dalekomorskim =poz. 905.

Piotrowski Władysław

1953

Ogólna charakterystyka surowców ceglarskich z Siedlisk = poz. 1087.

Pompowski Tadeusz

1950

969. Chemia techniczna. Gdańsk Sekcja Wyd. Koła Chem. P. G. ss. 229, powiel.

1952

870. Enzymatyczna synteza wosków. *Przem. chem.* R. 8(31) nr 3 s. 118—127, rys. 1, tab. 5. bibliogr. poz. 9.

971. Zarys chemii technicznej. Warszawa PWN ss. 330, rys., powiel.

1953

972. Makro- i półmikroanaliza jakościowa. (Współautor: J. Dobrowolski). Poznań, PWN ss. 287, rys. powiel. — Toż wyd. 2 1954.

1955

973. Katalityczne otrzymywanie etylenu z alkoholu etylowego. (Współautorzy: Z. Dudziński, A. Kosiński). *Przem. chem.* R. 11(34) nr 9 s. 507—510, rys., tab., wykr. Rez., Sum.

974. Technologia kwasów mineralnych i soli. Łódź PWN ss. 383, rys. 98. Skrypty dla szkół wyższych. Politechnika Gdańska, powiel.

Pulikowski Zdzisław

1951

Wstępne badania nad ekstrakcją wosków z torfu = poz. 995.

Rodziewicz Włodzimierz

1947

975. Zmiany rozmieszczenia pierwiastków w ostatnim periodzie ich układu. *Prz. chem.* nr 7/8 s. 182—187, tabl. 7.

1953

976. O estrach etylofenylowych kwasu ortokrzemowego. (Współautor: T. Jasiński). *Rocz-i Chemii* T. 27 z. 3 s. 332—347 tab., wykr.

977. Synteza chloroołowianów niektórych amin organicznych. (Współautor: J. Szychliński). *Rocz-i Chemii* T. 27 z. 9 s. 181—190, tab. Sum.

1954

978. Zastosowanie kwasu chloroołowiowego do bezpośredniego wykrywania jonu potasowego. (Współautor: J. Szychliński). *Rocz-i Chemii* T. 28 z. 4 s. 657—661. Sum.

1955

979. Otrzymywanie estrów kwasu ortokrzemowego w fazie gazowej. *Rocz-i Chemii* T. 29 z. 2/3 s. 284-286, rys. Sum.

Rosner Witold

1947

980. Jednostki w technice ulepszania wody. *Prz. techn.* R. 68 nr 18 s. 284—285; nr 19 s. 298—300.

1948

981. Dodatkowe uwagi w sprawie jednostek w technice ulepszania wody. *Prz. techn.* R. 69 nr 15/16 s. 290—291.

982. Woda do zasilania kotłów średnioprężnych. *Przem. Włókien.* nr 1/2 s. 7—15, tab. 2, bibliogr. poz. 15.

983. [rec:] Sprawocznik stroitiela promyszlennych pieczej. Moskwa 1949 ss. 490 *Hutnik* R. 16 nr 11/12 s. 477.

1950

984. Kontrola ruchu urządzeń do ulepszania wody. Warszawa PWT ss. 93.

1951

985. Jednostka twardości wody. *Wiad. PKN* T. 19 nr 5 s. 353.

986. Przepływomierze pływakowe typu „Rota". (Współautor: S. Ochęduszko, Z. Ryszka). *Pr. Gł. Inst. Metal.* z. 3 s. 201—216, rys. 31, tab. 1, bibliogr. poz. 6. Rez., Sum.,

1953

987. Społeczne i ekonomiczne znaczenie walki z zadymieniem. *Prz. techn.* R. 74 nr 3 s. 111—115.

988. Nowa metoda usuwania tlenu rozpuszczonego w wodzie. *Gosp. cieplna* nr 3/4 s. 30.

989. [rec:] Heiligenstaedt W. Obliczanie cieplne pieców przemysłowych. *Gosp. Cieplna* nr. 5 s. 39.

1954

990. Magnetyczne analizatory zawartości tlenu w gazach. *Prz. elektr.* R. 30 z. 1 s. 22—27, rys., bibliogr.

991. Sprawa unormowania jednostki twardości wody. *Gosp. cieplna* nr 3 s. 28, tab 1.

1955

992. Zwalczanie zadymienia. Warszawa PWT ss. 170.

Rozmej Zbigniew

1951

993. Badanie nasiąkliwości i higroskopijności płyt torfowych. *Pr. Inst. Techn. Budowl.* Ser. C nr 34 s. 1—19, rys. 17, tab. 33, bibliogr. poz. 11.

994. Badania własności akustycznych płyt torfowych. *Pr. Inst. Techn. Budowl.* Ser. C nr 34 s. 21—27, rys. 7, tab. 6, bibliogr. poz. 2.

995. Wstępne badania nad ekstrakcją wosków z torfu. (Współautor: Z. Pulikowski). *Pr. Inst. Torf.* z. 3 s. 15—26, rys. 7, tab. 17, bibliogr. poz. 10. Rez., Sum., Rés.

1952

996. Badania nad impregnacją przeciwogniową płyt torfowych. (Współautor: L. Gliszewski), *Pr. Inst. Torf. Torf.* z. 3 s. 1—44, rys. 12, tab. 12. Rez., Sum., Rés.

997. Badania nad możliwością mineralizacji trzciny. *Pr. Inst. Techn. Budowl.* Ser. C nr 52 ss. 15, rys. 20 tab. 18, bibliogr. poz. 6.

998. Badania nad niektórymi własnościami płyt torfowych. *Pr. Inst. Torf.* z. 4 s. 13—22, rys. 3, tab. 12, bibliogr. poz. 7. Rez., Sum., Rés.

999. Stosowanie płyt torfowych i korowo-ścierowych jako materiałów izolacyjnych. *Techn. Gosp. mors.* R. 2 nr 8 s. 357—360, tab. 4.

Sobczyński Zbigniew

1955

1000. Gwiazdy podwójne w emulsjach fotograficznych. *Zeszyty nauk. P. G.*: Chemia nr 1 s. 67—81, rys. 7, tab. 1, bibliogr. poz. 24. Sterszcz., Rez., Sum.

Stolarczyk Lech

1950

Ochrona katodowa blachy poszycia okrętowego w zależności od składu protektorów = poz. 933.

1952

1001. Metody tabelaryczne przedstawiania równań termodynamicznych. *Przem. chem.* R. 8(31) nr 4 s. 168—172, tab. 1. bibliogr. poz. 6.

1955

1002. (Druga) II Teoretyczna Konferencja Chemików Polskich. *Kosmos* Ser. B R. 1 z. 1 s. 92—96.

Sulma Tadeusz

1945

1003. Badania cytologiczne nad rozwojem szparek u Aneima phillitidis. *Sprawozd. PAU* T. 46 z. 6 s. 123.

1947

1004. Klucz do oznaczania pospolitych porostów. Warszawa PZWS ss. 46.

1005. Świat i życie roślin. [W:] Świat-Życie-Człowiek rozdz. 5 s. 167—199 Katowice.

1952

1006. Badanie zespołów roślinnych a utrwalanie wydm nadmorskich. *Techn. Gosp. mors.* R. 2 nr 4 s. 177—181, rys. 6.

1954

1007. Badania trzciny pospolitej jako materiału budowlanego. *Pr. Inst. Techn. Budowl.* Ser. C nr 63 ss. 30, rys. 42, tab. 15, bibliogr. poz. 53.

1008. Zagospodarowanie Żuław a postulaty ochrony przyrody. *Chrońmy Przyr. ojcz.* R. 10 z. 1 s. 3—24 ilustr. mapy, tab.

Sułocki Janusz

1954

1009. Ogólne wiadomości o energii atomowej. *Prz. Maryn. Woj.* nr 6 s. 70—82.

Sym Ernest Aleksander

1946

1010. Przemiana materii prątków gruźlicy. Część teoretyczna i metodyczna. *Medyc. dośw.* T. 25 s. 3—33.

1947

1011. Metabolizm prątka gruźliczego. Warszawa Lek. Inst. Nauk. ss. 7.

1012. Przemiana materii prątków gruźlicy. Część doświadczalna. *Medyc. dośw.* T. 25 s. 294—353.

1949

1013. Culture media suitable for investigating the developmental metabolism of the human type of tuberole bacilli. *Bull. Inst. of Mar. a Trop. Med. Acad* in Gdańsk. T. 2 s. 121—133.

1014. Influence of streptomycin on the metabolism of the tubercle bacillus. *Bull. of the Inst. of Mar. and Trop. Med.* in Gdańsk. T. 2 s. 185—204.

1015. Obecne poglądy na budowę enzymów. [W:] Chemia i Technika T. 3 s. 7—24, bibliogr. poz. 6.

1016. Proces budowy ciała drobnoustrojów. *Postępy Hig. Med. dośw.* T. 1 s. 69—101.

1017. Procesy oksydoredukcyjne w biologii. [W:] Chemia i Technika T. 3 s. 25—48.

1950

1018. Developmental metabolism of tubercle bacilli of strain H_{37} Rv and C_2 cultivated on the DKG medium. General charakter of the metabolism of the tubercle bacillus. (Współautorzy: T. Głębicki, K. Jałowiecka). *Bull. of the State Inst. of Mar. and Trop. Med.* in Gdańsk T. 3 z. 1/2 s. 35—44.

1019. Influence of osmotic pressure on the carbohydrate metabolism of strain V^1 of Eberthella typhosa. First report. *Bull. of the Inst. of Mar. and Trop. Med.* in Gdańsk T. 3 z 1/2 s. 49—55.

1020. Method of rapid investigation of the metabolism of cultivated masses of tubercle bacilli. *Bull. of the State Inst. of Mar. and Trop. Med.* in Gdańsk T. 3 z. 1/2 s. 3—24.

1021. Organic catabolites of tubercle bacilli of strain H_{37} Rv cultivated on the synthetic DGK medium. (Współautor: P. Szafrański). *Bull. of the State Inst. of Mar. and Trop. Med.* in Gdańsk T. 3 z. 1/2 s. 25—34.

1951

1022. Mikrokultury prątka gruźliczego otrzymane na pożywce syntetycznej DGK. (Współautor: St. J. Grabiec). *Prz. epidem.* T. 6 s. 181—183; *Bull. of the State of Mar. and Trop. Med.* in Gdańsk T. 4 z. 1/4 s. 163—164.

Szybalski Wacław

1948

1023. Analiza jakościowa nieorganiczna w laboratoriach wyższych uczelni w Kopenhadze. *Wiad. chem.* R. 2 nr 23/24 s. 229—234.

1024. Filtry odpylające elektrostatyczne. *Przem. chem.* R. 4 (27) nr 1/2 s. 61—63, Sum.
1025. Mikrobiologiczna korozja żelaza. *Techn. Morza* R. 3 nr 5/6 s. 9—12, bibliogr. poz. 7. Sum.

1948

1026. Produkcja białka rybiego oraz zastosowanie w przemyśle włókien sztucznych. *Techn. Morza* R. 3 nr 7/8 s. 30.

1950

1027. Kinetyka i mechanizm reakcji chemicznych. *Wiad. chem.* R. 4 z. 7/8 s. 193—213, bibliogr. poz. 21.
1028. Niektóre problemy związane ze zjawiskiem tranowacenia tłuszczów rybnych *Przem. chem.* R. 6(29) nr 5 s. 262—272, tab. 12, bibliogr. poz. 25, Sum.
1029. Oznaczanie aminokwasów przy pomocy dwuwymiarowej chromatografii na bibule. *Przem. chem.* R. 6(29) nr 1 s. 32—37, rys. 3, bibliogr. poz. 13, Sum.

1951

1030. Korozja punktowa w roztworach wodnych. *Przem. chem.* R. 7(30) nr 2 s. 88—93, rys. 2, bibliogr. poz. 6.

Szychliński Jerzy

1951

1031. Zastosowanie metody smug barwnych do dokładnych pomiarów gęstości układów nietrwałych. *Przem. chem.* R. 7(30) nr 7/8 s. 411—413, rys. 1, tab. 2.

1953

Synteza chloroołowianów niektórych amin organicznych = poz. 977.

1954

Zastosowanie kwasu chloroołowiowego do bezpośredniego wykrywania jonu potasowego = poz. 978.

Tarnawski Eustachy

1946

1032. Elementy geometrii analitycznej i algebry. Gdańsk Kom. Wyd. Br. Pom. Stud. P. G. ss. 150, powiel.
1033. Wstęp do analizy matematycznej. Gdańsk Kom. Wyd. Br. Pom. Stud. P. G. ss. 82, powiel.

1947

1034. Rachunek różniczkowy i całkowy. Gdańsk Kom. Wyd. Br. Pom. Stud. P. G. ss. 204, powiel.

1951

1035. Matematyka dla elektryków. Warszawa PWT ss. 365, rys.

1955

1036. Continuous functions in logarithmic power classification according to Holder's conditions. *Fund. Mathem.* T. 42 s. 11—37, bibliogr.
1037. On the spaces of functions satisfaying Holder's condition. *Fund. Mathem.* T. 42 s. 207—214, bibliogr. poz. 4.
1038. Matematyka dla elektryków. Wyd. 2 uzup. Warszawa PWT ss. 376, tab. 3, bibliogr. poz. 17.

Taszner Emil

1950

1039. Przyrząd do przeprowadzania różnych operacji w preparatyce organicznej. (Współautor: A. Bromirska-Taszner). *Rocz-i Chemii* Vol. 24 z. 1/2 s. 221—228, rys. 3, bibliogr. poz. 2, Sum.

1951

1040. Związki o działaniu przeciwtarczycznym. Cz. 1. Reakcja tiohydantoinowa i syntezy 4-podstawowych tiohydantion. Cz. 2. Dalsze syntezy tiomocznikowych pochodnych aminokwasów i syntezy w grupie 2-tiouracylu. *Rocz-i Chemii* vol. 25 z. 3 s. 315—323, 329—337, bibliogr. poz. 64.

1041. O dwuacetamidzie i otrzymanym z niego eterze etylowym N,N-dwuacetyloglikokolu. (Współautor: A. Szewczuk). *Rocz-i Chemii* Vol. 25 z. 4 s. 426—431, bibliogr. poz. 10. Sum.

1952

1042. O nieznanych własnościach niektórych dwuacyloamidów. (Współautorzy: M. Kocór, S. Mejer). *Rocz-i Chemii* Vol. 26 z. s. 669—671, bibliogr. poz. 10. Sum.

1954

1043. Syntezy i reakcje N,N-dwuacylowanych aminoestrów. (Współautor: S. Mejer). *Rocz-i Chemii* vol. 28 z. 4 s. 669—671, bibliogr. poz. 10. Sum.

Tilgner Damazy Jerzy

1947

1044. Technologia wędzenia ryb. Warszawa Wiedza ss. 127 Ministerstwo Przemysłu i Handlu. Biblioteka Techniczna.

1948

1045. Jakość mięsa gęsi. (Współautorzy: M. Janicki, T. Chrząszcz). *Rocz-i Nauk roln.* T. 51 s. 222—249. Sum.

1046. Metoda utrwalania. *Przem. rolny* R. 2 s. 308-313.
Składowanie i opakowanie mrożonych tusz gęsich = poz. 882.

1047. Wartość przetwórcza kogucików. (Współautor: M. Janicki). *Rocz-n Nauk roln.* T. 57 s. 51—65. Rez., Sum.

1949

1048. Badania nad wartością konsumpcyjną zajęcy. *Żywienie człowieka.* R. 4 nr 9/10 s. 7—10, tab. 6.

1049. Droga rozwoju przemysłu żywnościowego w ZSRR. (Współautor: J. Hałtowski). *Przem. rolny* R. 3 nr 8/10 s. 131—134; nr 11—12 s. 191—195, bibliogr. poz. 12.

1050. Obiektywizacja oceny konsystencji surowców i wytworów żywnościowych. *Przem. rolny* R. 3 nr 4/5 s. 1—5, tab. 5, rys. 1. Rez., Sum.

1051. Ocena wartości przetwórczej indyków krajowych. *Prz. hodowl.* T. 17 nr 7/9 s. 27—32, tab. 6.

1052. Ocena wartości przetwórczej kaczek. *Prz. hodowl.* T. 17 nr 7/9 s. 23—27, tab. 7.

1053. Wartość przetwórcza zajęcy. *Łowiec pol.* T. 51 nr 11 s. 19—22.

1054. Wkład gospodarczy w przemyśle żywnościowym (Nasilenie i wykorzystanie). Warszawa Prasa ss. 136, tab. 3, tabl. 42, wykr. 4.

1950

1055. O nową technologię rolno-przetwórczą. *Przem. rolny* R. 4 nr 11 s. 323—327.

1056. Wydajność i selekcja zajęcy. *Łowiec pol.* T. 52 nr 10 s. 12—16.

1951

1057. Możliwość zaoszczędzenia tworzywa drewnianego przy opakowaniu konserw szynkowych. (Współautor: Z. Pajdowski). *Gosp. mięsna* R. 3 nr 5 s. 298—300.

1058. Nauka o opakowaniu. Warszawa Pol. Wyd. Gosp. ss. 445, rys. 142.

1059. Nowe zadania gospodarki łowieckiej. *Łowiec pol.* T. 53 nr 10 s. 6—7.

1060. Przemysł żywnościowy czy rolno-spożywczy? *Przem. rolny* R. 5 nr 1 s. 7—10, bibliogr. poz. 4, Rez., Sum.

1061. Teza Podsekcji Technologii Produktów Roślinnych i Zwierzęcych I Kongresu Nauki Polskiej. *Przem. rolny* R. 5 nr 4 s. 145—149.

1062. Wartość przetwórcza dzikich kaczek. *Łowiec pol.* T. 53 nr 6/7 s. 11—13.

1063. Wpływ obróbki termicznej na mięso. (Współautor: Z. Osińska). *Przem. rolny* R. 5 nr 9 s. 393—399.

1952

1064. Charakterystyka wartości przetwórczej pierwszego pokolenia mieszańców świni puławskiej i wielkiej białej. (Współautor: Z. Osińska). *Rocz-i Nauk roln.* T. 61 s. 27—46. Rez., Sum.

1065. Metodyka ocen organoleptycznych. *Przem. roln* R. 6 nr 11 s. 419—422, tab. 3, bibliogr. poz. 10. Rez., Sum.

1066. Ocena organoleptyczna żywności. *Przem. rolny* R. 6 nr 3 s. 106—108. Rez., Sum.

1067. Niektóre składniki jakości szynek konserwowych. (Współautor: Z. Osińska). *Gosp. mięsna* R. 4 nr 3 s. 128—130.

1068. Wskaźniki produkcyjności łowisk zajęczych. *Łowiec pol.* T. 54 nr 4 s. 2—3.

1953

1069. Chłodzenie tusz a obniżka kosztów. *Gosp. mięsna* R. 5 nr 7 s. 205—208.

1070. Ilość i jakość zająca gdańskiego. *Łowiec pol.* T. 55 nr 5 s. 72—73.

1071. Wpływ surowca i pasteryzacji na szynkę konserwową. (Współautor: Z. Osińska). *Gosp. mięsna* R. 5 nr 4 s. 122—125, tabl., wykr.

1954

1072. Analiza produkcyjności działów wędliniarskich. (Współautor: J. Gąsiorowski). *Gosp. mięsna* R. 6 nr 10 s. 296—299 tabl. 2, wykr. 3.

1073. Normalizacja otaśmowania pakunków na tle badań wytrzymałościowych. (Współautor: Z. Pajdowski). *Normaliz.* T. 22 nr 2 s. 81—83.

1074. O rewizję podstaw produkcyjności. *Gosp. mięsna* R. 6 nr 7 s. 201—202.

1075. Opakowanie morskie zagadnieniem zaplecza. *Techn. Gosp. mors.* R. 4 nr 4 s. 116—118, rys. 1.

1076. Organoleptyczny wskaźnik słoności. *Przem. rolny* R. 8 nr 1 s. 14—15, tab. Rez., Sum.

1077. Produktivität und Qualität der Hasenstrecken 1953. *Zeitschr. d. Jagdwissenschaft* R. 1 nr 2 s. 75—77.

1078. Wędzenie elektrostatyczne. (Współautor: Z. E. Sikorski). *Przem. rolny* R. 8 nr 5 s. 158—159, bibliogr.

1079. Zły rok zajęcy. *Łowiec pol.* T. 56 nr 11 s. 6.

1955

1080. Komasacja czy parcelacja produkcji w zakładach przemysłu mięsnego. (Współautor: J. Gąsiorowski). *Gosp. mięsna* R. 7 nr 10 s. 12—15, tab.

1081. Konsumencka ocena jakości produktów żywnościowych. *Przem. rolny* R. 10 nr 2 s. 64—67, tab. Sod., Sum.

1082. O małej mechanizacji w przemyśle mięsnym. (Recenzja problemowa). *Gosp. mięsna* R. 7 nr 8 s. 12—15.

1083. Pierwsza Krajowa Wystawa Opakowań. *Przem. rolny* R. 10 nr 1 s. 6—7.

1084. Uwagi o możliwościach eliminowania blach jako tworzywa opakunkowego w przemyśle spożywczym. *Opakowanie* nr 1 s. 6—8.

Walczak Zenon

1954

Właściwości fizyko-chemiczne mięsa świni złotnickiej = poz. 888.

Wpływ parametrów fizycznych i fizyko-chemicznych na wodochłonność mięsa = poz. 890.
Wpływ wodochłonności na wyciek termiczny mięsa = poz. 891.
Wodnistość mięsa i metody jej oznaczania = poz. 889.
1955
Badania nad wodochłonnością mięsa wieprzowego = poz. 892.

Wawryk Włodzimierz

1951

1085. Uwagi na temat występowania soli magnezowych w surowcach i produktach ceramiki czerwonej. *Mat. budowl.* R. 6 nr 4 s. 91—92.

1952

1086. Próby unieszkodliwienia w surowcach ceramiki czerwonej rozpuszczalnej soli magnezu. *Mat. budowl.* R. 7 nr 2 s. 56—57.

1953

1087. Ogólna charakterystyka surowców ceglarskich z Siedlisk. (Współautorzy: W. Downarowicz, W. Piotrowski). *Mat. budowl.* R. 8 nr 6 s. 136—143, rys. 7, wykr. 3.

Weyna Henryk

1954

1088. (Współautor:) Preparatyka organiczna. Praca zbiorowa. Warszawa PWT.

WYDZIAŁ ELEKTRYCZNY

Ciechanowicz Piotr

1948

1089. Zbiór zadań z elektrotechniki teoretycznej. Cz. 1 Prąd stały. ss. 3 nlb, 223, tabl. 1, tab. 5, Gdańsk Kom. Wyd. Br. Pom. Stud. P. G. powiel.

1949

1090. Zbiór zadań z elektrotechniki teoretycznej. Cz. 2 ss. 392. Gdańsk Kom. Wyd. Br. Pom. Stud. P. G. powiel.

1950

1091. Zbiór zadań z elektrotechniki teoretycznej. Cz. 3 ss. 6 nlb, 287. Gdańsk PZWS powiel.

1952

1092. Zbiór zadań z elektrotechniki teoretycznej. Cz. 2: T. 1 ss. 249. T. 2 ss. 103, T. 3 ss. 145. Gdańsk PZWS, powiel.

1093. Zbiór zadań z elektrotechniki teoretycznej. Cz. 4 ss. 6 nlb, 185. (Współautor: J. Dziedzic). Gdańsk PZWS, powiel.

1955

1094. Metoda obliczania napięć cewkowych w uzwojeniach transformatorów oparta na teorii falowej gradientów. *Zesz. nauk.* P. G. nr 2: Elektryka nr 1 s. 3—106, tab., wykr. Rez., Sum.

1095. Zbiór zadań z elektrotechniki teoretycznej. Cz. 6 ss. 140, rys. Łódź PWN, powiel.

Dytkowski Edmund

1955

Nowy transformator napięciowy wzorcowy na 3 do 16,5 kV = poz. 1155.
Wstępne wnioski z badań wytrzymałości dynamicznej transformatorów i z prób związanych = poz. 1157.

Dziedzic Jerzy

1952

Zbiór zadań z elektrotechniki teoretycznej cz. 4 = poz. 1093.

Dzierżek Henryk

1951

Nowe przyrządy do badań fotograficznych nad piorunem = poz. 1144.

1096. Dławik zwarciowy na 15 kV. *Prz. elektrot.* R. 30; z. 6 s. 380—362, rys. 5.

1097. Seria badań styków i napędów wyłącznikowych wysokonapięciowych w zwarciowni. (Współautorzy: W. Winiarski, J. Halladin). *Prz. elektrot.* R. 30 z. 6 s. 403—406, rys. 8, bibliogr. poz. 2.

Badanie przerzutu prądu w wyłącznikach niskiego napięcia = poz. 1114.

Wstępne wnioski z badań wytrzymałości dynamicznej transformatorów prądowych i z prób związanych = poz. 1157.

Urządzenia rozdzielcze, sterownicze i pomiarowe oraz organizacja pracy zwarciowni KWN i PR Politechniki Gdańskiej = poz. 1158.

Galotzy Jerzy

1955

1098. Nastawnik fazowy do prób zwarciowych. *Prz. elektrot.* R. 30 z. 6 s. 388—391, rys. 8, bibliogr. poz. 5.

Gościcki Ignacy

1947

1099. Odwodnienie Żuław jako problem energetyczny. *Techn. Morza* R. 2 nr 2 s. 11—14, map 1.

1950

1100. Słupy elektroenergetyczne drewniane. Instrukcja odbioru. Warszawa PWT ss. 19, tab. 2. Centr. Zarz. Energ. — Toż 1954.

1951

1101. Słupy elektroenergetyczne drewniane. Zasady i wytyczne gospodarki drewnem. Warszawa PWT ss. Centr. Zarz. Energ. — Toż 1954.

1952

1102. Zagadnienie doboru silników elektrycznych do napędu maszyn rolniczych. *Mechan. Elektryf. Roln.* R. 1 nr 1 s. 20—22.

1953

1103. Zagadnienia związane z opornością uziemień w wiejskich sieciach niskiego napięcia. *Wiad. elektrot.* R. 13 z. 11 s. 244—247, tabl.

Grudziecki Stefan

1953

1104. Badanie materiałów gazujących. *Prz. elektrot.* R. 29 z. 11/12 s. 554—558, rys. 13, tab. 4, bibliogr. poz. 10.

1105. Badania nad zastosowaniem odgromników wydmuchowych w sieciach 15 kV. *Energ.* T. 7 z. 3 s. 108—111.

Urządzenia do badań nad piorunem w Szklarskiej Porębie = poz. 1145.

Jankowski Aleksander

1949

1106. Wybór systemu połączenia punktu zerowego z ziemią w sieci państwowej 110-kilowatowej. *Prz. elektrot.* R. 25 z. 1 s. 16—22, bibliogr. poz. 20.

Kopecki Kazimierz

1946

1107. Elektryfikacja Wybrzeża w świetle 3-letniego planu inwestycyjnego. *Techn. Morza* R. 1 nr 1 s. 7—8.

1949

1108. O wyborze parametrów pary wielkiej elektrowni. *Prz. elektrot.* R. 25 z. 10/12 s. 373—377, rys. 3, bibliogr. poz. 7.

1953

1109. Gospodarka elektryczna. [W:] Podręcznik Inżyniera Elektryka T. 3 s. 1005—1063, rys. 16, tab. 23, bibliogr. poz. 14. Warszawa Trzaska Evert Michalski.

1955

1110. Uwagi w sprawie struktury organizacyjnej Politechniki Warszawskiej. *Życie Szk. wyższej* nr 1 s. 73—74.

Kuźniar Władysław

1951

Urządzenia do badań nad piorunem w Szklarskiej Porębie = poz. 1145.

1953

[oprac:] Przepięcia i ochrona przeciwprzepięciowa. Skrypt wg wykł. St. Szpora = poz. 1150.

1955

1111. Pomiar prądów pioruna wielokrotnego pręcikami magnetycznymi. *Zesz. nauk. P. G.*: Elektryka z. 1 s. 107—121, wykr. 121, bibliogr. poz. 3.

Lipski Tadeusz

1952

1112. Niektóre sposoby gaszenia łuku w łącznikach niskiego napięcia. *Prz. elektrot.* R. 28 z. 7 s. 263—268, rys. 17, bibliogr. poz. 16.

1943

1113. Badania styków silnoprądowych. *Prz. elektrot.* R. 29 z. 11/12 s. 547—554, rys. 24, bibliogr. poz. 13.

1955

1114. Badania przerzutu prądu w wyłącznikach niskiego napięcia. (Współautorzy: J. Gątkiewicz, H. Dzierżek, W. Winiarski). *Prz. elektrot.* R. 31 z. 6 s. 400—403, rys. 7, bibliogr.

1115. Badania wkładek bezpieczników instalacyjnych na 500 kV. (Współautor: R. Bućko). *Prz. elektr.* R. 31 z. 6 s. 406—409, tab., wykr.

Malecki Ignacy

1947

1116. Zasady izolacji akustycznej w budownictwie. *Biul. Inst. Bad. Budown.* nr 17 s. 246—248, tab. 5.

1948

1117. Materiały dźwiękochłonne i ich zastosowanie w nowoczesnej akustyce sal. *Biul. Inst. Bad. Budown.* nr 30 s. 352—357, rys. 9, tab. 2.

1949

1118. Akustyka ludowych sal widowiskowych. *Wyd. Min. Budown.* nr 37 cz. 3 s. 58—63, rys. 7.

1119. Akustyka budowlana. Warszawa ITB ss. 128, rys. 80, tabl. 14, bibliogr. poz. 19.

1120. Mechanizm rozchodzenia się fal dźwiękowych w sali. Gdańsk Kom. Wyd. Br. Pom. Stud. P. G. ss. 4 nlb, 150, powiel.

1950

1121. Akustyka radiowa i filmowa. Warszawa PWT ss. 442, 1 nlb, rys. 272, tab. 5, bibliogr. poz. 91.

Matuszewski Teofil

1955

1122. Ferromagnetyczny rejestrator prądów zwarciowych. *Prz. elektrot.*, R. 31 z. 6 s. 397—399, rys. 5, tab. 3, bibliogr. poz. 7.

Piasecki Jan

1949

1123. O reformę szkolenia inżynierów elektryków i mechaników do pracy w budownictwie. *Wyd. Min. Budown.* nr 37 cz. 1 b z. 2 s. 201—205, tab. 4.

1124. [tłum:] Przepisy na wyposażenie elektryczne okrętów wg Lloyd's Register of Shipping z r. 1949. Gdańsk. Koło Stud. Techn. Okr. ss. 16, VII, 132, tab. 22.

1951

1125. Postępy techniki elektroenergetycznych instalacji przemysłowych. *Prz. elektrot.* R. 27 z. 1/3 s. 89—99, rys. 28.

1126. Praktyka obliczenia naprężeń i zwisów przewodów napowietrznych stalowo-aluminiowych w przęsłach poziomych. *Prz. elektrot.* R. 26 z. 1/3 s. 58—65, rys. 6, tabl. 5, bibliogr. poz. 8.

1127. Radzieckie metody walki z zakłóceniami pracy w przemysłowych urządzeniach elektroenergetycznych. *Prz. elektrot.* R. 27 z. 10 s. 417—321, bibliogr. poz. 3.

1952

1128. Zasady projektowania instalacji elektroenergetycznych dla dużych zakładów przemysłowych. *Prz. elektrot.* R. 28 z. 1 s. 7—12, Rez., Sum.

1943

1129. Zagadnienia zwarć w urządzeniach prądu trójfazowego niskiego napięcia. *Prz. elektrot.* R. 29 z. 1 s. 314—323, tab. 4.

1954

1130. Prąd znamionowy wkładek topikowych bezpieczników. *Wiad. elektrot.* R. 14 z. 6 s. 129—131, rys., tab.

1955

1131. Stosowanie równoległych wkładek topikowych bezpieczników Bm. *Energ. przem. Gosp. cieplna* T. 9 s. 12—13, tab.

1132. Uszeregowanie wartości prądu znamionowego wkładek bezpiecznikowych. *Prz. elektrot.* R. 31 z. 8 s. 469—470, wykr.

1133. Wielkości temperaturowe w przepisach i normach elektrotechnicznych. *Normaliz.* T. 23 z. 10 s. 584—590, tab., wykr.

Rodkiewicz Mieczysław

1953

1134. Wyniki badań ślizgaczy trolejbusowych. *Prz. elektrot.* R. 29 z. 10 s. 434.

Staniewicz Leon

1946

1135. Podstawy elektrotechniki. Prąd stały. Elektromagnetyzm. Indukcja. Elektrostatyka. Światło. Materiały elektrotechniczne. Gdańsk Kom. Wyd. Br. Pom. Stud. P.G. ss. 210, powiel. Toż wyd. 2 Czytelnik 1947.

1947

1136. Teoria prądów zmiennych. Gdańsk Kom. Wyd. Br. Pom. Stud. P.G. ss. 2 nlb, 3. XII. 1949. — Toż wyd. popr. i uzup. 1950. — wyd. 2 uzup. Czytelnik 1951.

Suchocki Jerzy

1951

Opisy i instrukcje do ćwiczeń laboratoryjnych z fizyki = poz. 1213.

1955

Wstępne wnioski z badań wytrzymałości dynamicznej transformatorów i z prób związanych = poz. 1157.

Szpor Stanisław

1948

1137. Dzisiejszy stan zagadnień wyłącznikowych w świetle prac. MKWS 1948. *Prz. elektrot.* R. 24 z. 10/11 s. 348—354, bibliogr. poz. 19.

1138. Naskórkowość przy wielkich prądach udarowych. *Prz. elektrot.* R. 24 z. 6 s. 195—196.

1139. Nouvelle théorie des surtensions induites. Conf. Intern. des Grands Réseaux Électriques à Haute Tension. Paris Rapport 308 ss. 28, rys. 9, bibliogr. poz. 26.

1949

1140. Niebezpieczeństwo długotrwałych prądów przy piorunach dla odgromników o zmiennej oporności. *Prz. elektrot.* R. 25 z. 1 s. 28.

1141. Piorun, przepięcia, ochrona odgromowa i koordynacja izolacji na MKWS 1948 r. *Prz. elektrot.* R. 25 z. 1 s. 7—12, rys. 4, bibliogr. poz. 16.

1950

1142. Piorun. Warszawa Czytelnik ss. 31.

1951

1143. Wytrzymałość elektryczna i technika izolacyjna. Warszawa PZWS ss. 204, rys. 121.

1144. Nowe przyrządy do badań fotograficznych nad piorunem. (Współautor: H. Dzierżak). *Prz. elektrot.* R. 27 z. 4/6 s. 164—165, rys. 2, bibliogr. poz. 2.

1145. Urządzenia do badań nad piorunem w Szklarskiej Porębie. (Współautorzy: St. Grudziecki, Wł. Kuźniar). *Prz. elektrot.* R. 27 z. 4/6 s. 166—169, rys. 3, bibliogr. poz. 18.

1952

1146. Electrodynamic considerations of lightning problems. *Pr. techn. WTN* t. 2 ss. 35, rys. 7, bibliogr. poz. 23. Sum.

1147. Historia jednego pioruna. *Prz. elektrot.* R. 28 z. 4/6 s. 162—164, rys. 2.

1953

1148. Napięcia wywołujące iskry wtórne i porażenia w urządzeniach piorunochronnych. *Arch. Elektrot.* T. 2 z. 3/4 s. 227—274.

1149. Ochrona odgromowa. T. 1 ss. 409, tabl. 1. Warszawa PWT.

1150. Przepięcia i ochrona przeciwprzepięciowa. Skrypt wg wykł. ..... oprac. Wł. Ku-Kuźniar. Poznań PWN ss. 141, rys. 141.

1151. Uzupełnienie teorii przepięć atmosferycznych indukowanych dla linii z przewodami odgromowymi. *Arch. Elektrot.* T. 2 s. 179—188, rys. 2, bibliogr. poz. 3.

1152. Contribution aux problèmes du conducteur de terre dans le zone d'entrée d'une ligne aérienne. Conf. Intern. des Grands Réseaux Électriques à Haute Tension. Paris Rapp. 314, ss. 15, rys. 8.

1153. Zasady zwalczania iskier wtórnych i porażeń w urządzeniach piorunochron-

nych. *Prz. elektrot.* R. 30 nr 1 s. 7—16, rys. 8, bibliogr. poz. 33, streszcz., Rez., Sum.

1955

1154. Ochrona odgromowa. T. 2 ss. 3 nlb, 416—954, tabl., ilustr. Warszawa PWT.

1155. Nowy transformator napięciowy wzorcowy na 3 do 16,5 kV. (Współautorzy: E. Szulc, E. Dytkowski). *Prz. elektrot.* R. 31 z. 2/3 s. 137—141, rys., wykr.

1156. Uzupełnienie teorii relaksacyjnej rozwoju pioruna. Czas przerwy między schodkami. *Arch. Elektrot.* T. 4 z. 4 s. 609—620, bibliogr. Sod., Sum.

1157. Wstępne wnioski z badań wytrzymałości dynamicznej transformatorów prądowych i z prób związanych. (Współautorzy: H. Dzierżek, W. Winiarski, E. Dytkowski J. Suchocki). *Prz. elektrot.* R. 31 z. 6 s. 273—278, rys. 11.

1158. Zwarciownia KWN i PR Politechniki Gdańskiej (Współautor: H. Dzierżek). *Prz. elektrot.* R. 31 z. 6 s. 369—376, ilustr., rys. tab.

Trzetrzewiński Stanisław

1952

1159. Dokładność pomiarów elektrycznych. Mat. na Sesję nauk. Politechniki Wrocł. T. 2 s. 15—38, bibliogr. poz. 12.

Wasilenko Eugeniusz

1952

1160. Kompensacja uchybów w mostku Scheringa. *Prz. elektrot.* R. 28 z. 4 s. 150—153, rys. 6, tab. 2, bibliogr. poz. 13.

1955

1161. Badania profilaktyczne transformatorów mierniczych. *Prz. elektrot.* R. 31 z. 2/3 s. 266—273, rys. 15, tab. 4, bibliogr. poz. 15.

Woynarowski Zbigniew

1955

1162. Metale konstrukcyjne. *Prz. elektrot.* R. 31 z. 11/12 s. 550—555, bibliogr. poz. 8.

Zubalewicz Zbigniew

1953

1163. Elektroakustyczne urządzenia okrętowe. *Tech. Gosp. mors.* R. 3 nr 7 s. 248—253, rys. 6.

1164. Instalacje radiofoniczne usprawniające pracę stoczni (Zasady projektowania). *Techn. Gosp. mors.* R. 3 nr 1 s. 16—18, rys. 6, bibliogr. poz. 4.

1955

1165. Laboratorium podstaw elektrotechniki. (Współautor: W. Pauli). Łódź PWN ss. 136.

WYDZIAŁ ŁĄCZNOŚCI

Drozdowicz Leon

1951

1166. Analogia falowodu do linii dwuprzewodowej. Gdańsk Zakł. Radiotechn. P.G. ss. 25, rys. 12, powiel.

1952

1167. Rozchodzenie się mikrofal w dolnych warstwach atmosfery nienormalnej. *Prz. telekom.* R. 19 nr 4 s. 111—119, rys. 17, bibliogr. poz. 9.

1953

1168. Prowadzenie fali elektromagnetycznej jednym przewodem. *Prz. telekom.* R. 20 nr 1 s. 1—7, rys. 9, bibliogr. poz. 7.

1954

1169. Rozchodzenie się fal radiowych. Łódź PWN ss. 295, rys., bibliogr. poz. 14. Skrypty dla Szkół Wyższych. Politechnika Gdańska, powiel.

Jagodziński Zenon

1948

1170. Autoalarm. (Samoczynne urządzenia alarmowe w żegludze morskiej). *Wiad. telekom.* T. 17 nr 9/10 s. 119—140, rys. 8.

1949

1171. Systemy promieniste w radionawigacji morskiej. *Prz. telekom.* R. 16 nr 10/11 s. 305—312; nr 12 s. 381—389, rys. 25.

1950

1172. Radio w żegludze morskiej. *Techn. Morza* R. 5 nr 1/2 s. 22—25.

1951

1173. Echosonda. Ogólne zasady konstrukcji. Warszawa MORS ss. 50, rys. 32, powiel.

1174. Obwód antenowy radiogoniometru. *Techn. Gosp. mors.* R. 1 nr 1/2 s. 231—241, rys. 36.

1954

1175. Uwagi o wykorzystaniu echosondy w rybołówstwie morskim. (Współautor: W. Kon). *Techn. Gosp. mors.* R. 4 nr 8 s. 242—243, rys. 3; nr 9 s. 271—272, rys. 4—10.

1176. Wpływ promieniowania wtórnego na dokładność radionamiarów. *Techn. Gosp. mors.* R. 4 nr 3 s. 72—73, rys. 16.

1953

1177. Ultradźwięk w radionawigacji i badaniach podwodnych. [W:] Materiały z Konferencji Techniki Ultradźwiękowej 26—28.XI.1953. Warszawa PWN s. 175—194, rys. 24.

Juszkiewicz Włodzimierz

1954

1178. [tłum:] Przepisy o urządzeniach radiowych na statkach morskich. Tłumaczenie przepisów morskiego Rejestru ZSRR. (Współtłumacze: W. Pławski, L. Skakowski, B. Tarnowski). Warszawa Wyd. Kom. ss. 162, rys., tab.

Kawski Arnold

1953

1179. Two simple methods of measurement of the rate of polarization of light. (Współautorzy: A. Jabłoński, M. Kryszewski). *Acta phys. pol.* vol. 12 fasc. 2 s. 149—151, rys. 2, bibliogr. poz. 2.

Knoch Leonard

1946

1180. Określenie szybkości manipulacji nadajników radiotelegraficznych. *Prz. telekom.* R. 14 nr 7/8 s. 232—233, tab. 3, bibliogr. poz. 7.

1181. Oscylograf katodowy. *Wiad. telekom.* T. 16 z. 10/12 s. 129—141, rys. 20.

1182. Pomiary indukcyjności dławików i transformatorów z rdzeniem żelaznym ze stałym prądem nasycającym. (Współautor: St. Kielan). *Prz. telekom.* R. 16 nr 7/8 s. 221—226, rys. 7, bibliogr. poz. 3.

1952

Ochrona katodowa stalowych konstrukcji morskich = poz. 936.

Lenkowski Józef

1946

1183. Charakterystyka robocza wzmacniaczy klasy C. *Kwart. telekom.* nr 2/4 s. 54—56, rys. 6.

1184. Radiotechnika w nawigacji morskiej. *Prz. telekom.* R. 15 nr 1/3 s. 6—13, rys. 7.

1949

1185. Filtry wstęgowe wielkiej częstotliwości. *Prz. telekom.* R. 16 nr 6/7 s. 167—180, rys. 9, bibliogr. poz. 6.

1950

1186. Analogie między liniowymi układami elektrycznymi i mechanicznymi. *Prz. telekom.* R. 17 nr 6 s. 174—178, rys. 4.

1187. Indykator elektronowy do echosondy nawigacyjnej. *Techn. Morza* R. 5 nr 11 s. 330—333, rys.

1188. Radionawigacja. *Techn. Morza* R. 5 nr 6/7 s. 188—190.

1189. Znormalizowany radar dla marynarki handlowej. *Techn. Morza* R. 5 nr 1/2 s. 37.

1951

1190. Radary okrętowe. *Techn. Morza* R. 6 nr 5 s. 377—382, rys. 6.

1952

1191. Pomiar współczynnika szumów generatorem diodowym. *Prz. telekom.* R. 19 nr 11 s. 340—347, rys. i fot. 12, bibliogr. poz. 4.

1192. Radar portowy. *Techn. Gosp. mors.* R. 2 nr 2 s. 57—60 rys. 6.

1193. Ścisłe wyrażenie na krzywą rezonansową. *Prz. telekom.* R. 19 nr 2 s. 43—51, rys. 10.

1954

1194. Metody badania odbiorników ultra- i mikrofalowych. *Prz. telekom.* R. 21 nr 2 s. 48—54, rys. 8, bibliogr. poz. 10.

1195. Radiofonia na falach krótkich. *Wiad. telekom.* T. 23 nr 11 s. 242—246, wykr.

1196. Synteza funkcji wymiernych przez analogię z polem potencjalnym. *Pr. Przem. Inst. Telekom.* nr 13/14 s. 1—8, rys. 11, bibliogr. poz. 13, Rez., Sum., Rés.

1197. Zasada zachowania szerokości pasma we wzmacniaczach lampowych. *Pr. Przem. Inst. Telekom.* nr 12 s. 1—6, rys. 5, bibliogr. poz. 6, Rez., Sum., Rés.

1955

1198. Zakres możliwości realizycji wąskopasmowego filtru o 3 obwodach. *Arch. Elektrot.* T. 4 z. 3 s. 401—418, bibliogr. poz. 7. Sod., Sum.

Mikulski Józef

1952

1199. [tłum:] Koszczejew I. A.: Teoria telekomunikacji przewodowej. Warszawa PWT ss. 320, rys. 186.

Mościcki Włodzimierz

1947

1200. Fizyka na tropie nowego źródła energii. *Probl.* R. 4 nr 7 s. 71.

1949

1201. Obiecująca metoda oznaczania wieku zabytków. *Z Otchł. Wieków.* T. 18 z. 7/8 s. 134—136.

1202. Określenie wieków zabytków organicznych z pomiaru natężenia promieniowania beta izotopu węgla C 14. *Postępy Fiz.* T. 1 nr 1/2 s. 54—63, rys. 2.

1950

1203. Aparatura do pomiarów koncentracji C 14 w C 12 (streszcz. ref.) *Postępy Fiz.* T. 2 s. 158.

1204. Promienie kosmiczne zapisują historię ziemi. *Probl.* R. 7 nr 1 s. 60—62.

1951

1205. Mezony. *Postępy Fiz.* T. 2 z. 1/3 s. 103—142; z. 4/6 s. 253—277.

1206. Wpływ oporu katodowego na własności stabilizatora typu s. (streszcz. ref.). *Postępy Fiz.* T. 2 z. 1/3 s. 164.

1207. A multiplie shielding counter. (Współautor: J. Jóźwiak). *Acta phys. pol.* vol. 11 fasc. 2 s. 201—202, rys. 1.

1208. Stabilizator napięć do 4 kV typu rsD obciążalny do 5 m H. (Współautor: S. Olszański). *Postępy Fiz.* T. 2 z. 1/3 s. 64—65.

1953

1209. On the use of CO_2 + CS_2 filled G. M. counters for age determination. *Acta phys. pol.* vol. 12 fasc. 3/4 s. 238—240, tab. 1.

1210. Pierwsze wyniki datowania wieku drewna kopalnego w Polsce metodą radiowęglową. *Acta geol. pol.* vol. 3 s. 187—189, tab. 3.

1211. Zasięg metody radiowęglowej geochronologii bezwzględnej. *Prz. geol.* T. 1 z. 1/2 s. 67—69, rys. 2.

1955

1212. Rozmieszczenie i krążenie izotopów węgla w przyrodzie. *Kosmos* Ser. B. z. 2 s. 139—144.

1951

1213. Opisy i instrukcje do ćwiczeń laboratoryjnych z fizyki. (Współautorzy: Z. Pająk, J. Samuła, J. Suchocki, L. Zapałowicz). Poznań PWN ss. 315. Skrypty dla szkół wyższ. Politechnika Gdańska, powiel.

Pająk Zdzisław

1951

Opisy i instrukcje do ćwiczeń laboratoryjnych z fizyki = poz. 1213.

1952

Effect of electric field on the dielectric constant of ferroelectric titanates = poz. 1221.

Thermal pseudohysteresis of the dielectric constant of ferroelectric titanates = poz. 1220.

Piekara Arkadiusz

1947

1214. Fizyka stwarza nową epokę. Kraków S. Kamiński ss. 2 nlb, 221.

1215. Theory of molecular coupling in polar liquids. *Nature* vol. 159 s. 337—338.

1948

1216. Elektryczność i budowa materii. Kraków S. Kamiński ss. XVIII, 650. Toż wyd. 2 popr. i uzup. 1955.

1949

1217. Nauka fizyki. Mechanika. Ciepło. Wyd. 4 uzup. i popr. Gdańsk Kom. Wyd. Br. Pom. Stud. P. G. ss. 2 nlb, 402, powiel. — Toż wyd. 5 rozsz. 1950.

1950

1218. The phenomena of molecular orientation in polar liquids and their solutions. Part 1: Extention of Onsager's theory. Part 2: Further development of the theory

of dipole couplings in polar liquids. *Acta phys. pol.* vol. 10 fasc. 1/2 s. 37; fasc. 3/4 s. 107.

1951

1219. The lowering of the freezing point in the theory of dipolar coupling. *Acta phys. pol.* vol. 11; fasc. 2 s. 99—103.

1952

1220. Thermal pseudohysteresis of the dielectric constant of ferroelectric tinatates. (Współautor: Z. Pająk). *Acta phys. pol.* vol. 12 fasc. 3/4 s. 265—262, wykr.

1221. Effect of electric field on the dielectric constant of ferroelectric tinatates. (Współautor: Z. Pająk). *Acta phys. pol.* vol. 12 fasc. 3/4 s. 170—180, wykr., Rez.

1222. Spektroskopia mikrofalowa. *Postępy Fiz.* T. 3 z. 1 s. 25—58, rys. 25, bibliogr. poz. 20.

1953

1223. Mikrofale i spektroskopia mikrofalowa. Warszawa PWN ss. 167, rys.

Pławski Włodzimierz

1954

Przepisy o urządzeniach radiowych na statkach morskich = por. 1178.

Samuła Jan

Opisy i instrukcje do ćwiczeń laboratoryjnych z fizyki = poz. 1213.

Sankiewicz Maria

1954

1224. Systemy rozgłaszania na falach wyłączonych i wspólnych w zakresie częstotliwości 150—1600 Kc/s z modulacją amplitudy. (Referat wygł. na Konferencji nauk-techn. pt. Systemy radiofonizacji kraju). *Wiad. telekom.* R. 19 nr 9/10 s. 223—233, rys. 15.

Sławiński Stefan

1955

1225. [tłum:] Asiejew B.: Podstawy radiotechniki. Warszawa PWN ss. 730, rys.

Szukszta Wiktor

1951

1226. Analiza graficzna schematów teletechnicznych. *Prz. telekom.* R. 18 nr. 7/8. s. 206—217, rys. 11, bibliogr. poz. 7.

1955

1227. Obliczanie współczynnika wypełnienia przestrzeni nawojowej przekaźników. *Prz. telekom.* R. 22 nr 6 s. 190—193, rys. 4, tab. 4, wykr. 2, bibliogr. poz. 5.

1228. Projektowanie przekaźników. Cz. 1 ss. 230, rys. 80. Łódź PWN Skrypty dla szkół wyższych. Politechnika Gdańska, powiel.

Winogradow Wsiewołod

1948

1229. Uwagi o stosowaniu kabli opancerzonych w sieciach miejskich. *Wiad. telekom.* T. 18 nr 4 s. 42—49.

1954

1230. Okrętowe telefoniczne układy ruchowe. *Wiad. telekom.* T. 24 nr 4 s. 88—94, rys. 2, bibliogr. poz. 5.

Wojnicz-Sianożęcki Jan

1947

1231. Zbiór zadań i rozwiązań ze statyki. Gdańsk Kom. Wyd. Br. Pom. Stud. P.G. ss. 105, rys. 41, powiel.

1948

1232. Fizyka z maszynoznawstwem. Cz. 1 ss. 209 Warszawa „Autor".

1233. Zbiór zadań i rozwiązań z kinetyki. Gdańsk Kom. Wyd. Br. Pom. Stud. P.G. ss. 92, powiel.

1950

1234. Zbiór zadań i rozwiązań. Cz. 1 Zbiór zadań i rozwiązań ze statyki ss. 105, rys. + rozwiązania i odpowiedzi ss. 41. Cz. 2 Zbiór zadań i rozwiązań z kinetyki s. 117—225, rys. + rozwiązania i odpowiedzi s. 51—143 Gdańsk Kom. Wyd. Br. Pom. Stud. P.G., powiel.

Zapałowicz Ludwik

1951

Opisy i instrukcje do ćwiczeń laboratoryjnych z fizyki = poz. 1213.

Zimmermann Roman

1948

1235. Modulacja częstotliwości. (Nowoczesny system częstotliwości). Poznań Pozn. Spółka Wydawn. ss. 163.

1236. Postępy telewizji. Kronika Szk. Inż. Poznań s. 31—41.

1950

1237. Kontrola procesów produkcyjnych przy pomocy mierników elektrycznych. *Prz. telekom.* R. 17 nr 7/8 s. 365—373, rys. 13.

1238. Pomiary i przyrządy pomiarowe radiotechniki. Poznań Pozn. Spółka Wydawn. ss. 358, 8 nlb.

1951

1239. Telewizja. Poznań PWN ss. 156, powiel.

WYDZIAŁ MECHANICZNY

Broszko Michał

1945

1240. On the problem of turbulence and on the fundation of hydromechanics. Extrait des Ann. de l'Acad. Pol. d. Sc. Techn. vol. 7 s. 75—98, bibliogr. Sum.

1241. Hydromechanika. (b.m. bw.) ss. 117, rys., powiel. Toż wyd. 2 1947.

1947

1242. Turbiny wodne. *Mechanik* T. 20 z. 4/5 s. 173—177; z. 6 235—240; z. 7/8 s. 313—315; z. 9 s. 375—378, rys. 37.

1948

1243. Hydromechanika. [W:] Mechanik — Poradnik Techniczny T. 1 s. 982—1040, rys. 33, bibliogr. poz. 18.

1244. Podstawy hydromechaniki racjonalnej. Warszawa SIMP ss. 26, rys. 3, tab. 2.

1245. Turbiny wodne. [W:] Mechanik — Poradnik Techniczny T. 4 s. 1—87, rys. 53, tabl. 4, bibliogr. poz. 10.

1949

1246. O fizykalnym podłożu równań ruchu laminarnego. *Wyd. Min. Budown.* nr 37 cz. 3 z. 1 s. 460—468.

1950

1247. On the fundamental assumption of the equations of the laminar movement. *Arch. Mechan. stos.* T. 2 z. 2 s. 139—146, wykr. 2, tab. 2.

1951

1248. O podstawowym założeniu najogólniejszych równań hydromechanicznych. *Prz. mechan.* R. 10 z. 5 s. 128—131, rys. 2, bibliogr. poz. 10.

1249. Sur les équations générales des mouvements turbulents des liquides. *Bull. intern. Acad. Pol. Sc. math.* Ser. A Suppl. 3 s. 243—252; C.r. mens. math.-nat. nr 3/4 s. 15—16; Spraw. PAU nr 3 s. 222.

1250. Sur quelques progrès remportés dans le domaine de l'hydromécanique au cours des dernières années. *Arch. Mechan. stos.* T. 3 z. 3/4 s. 211—215.

1251. Zakłady o sile wodnej. *Prz. mechan.* R. 10 z. 8 s. 233—236; z. 10 s. 304—309, rys. 35, bibliogr. poz. 5.

1252. [rec:] Mechanika górnicza. Katowice 1950 ss. 586. *Prz. mechan.* R. 10 z. 2 s. 58.

1952

1253. O ogólnych równaniach ruchu burzliwego cieczy. *Bull. intern. Acad. Pol.* Suppl. s. 243—252, wykr. 2, bibliogr. poz. 2.

1953

1254. Hydromechanika. Cz. 1 Zarys hydromechaniki racjonalnej ss. 87, rys. i wykr. 58. Warszawa PWN.

1255. Über die unelastische Knickung prismatischer Stäbe. *Bull. Acad. Pol. Sc.* Cl. 4 vol. 1 nr 3 s. 71—74, rys. 4.

1954

1256. K woprosu o racjonalnoj tieorii turbulentnowo dwiżenija. *Biul. PAN* Otd. 4 T. 2 Wyp. 1 s. 27—30.

1257. O podstawach hydromechaniki racjonalnej i ich weryfikacji. *Arch. Hydromechan.* T. 1 z. 2 s. 7—25, rys. 1, tab. 2, bibliogr. poz. 6.

1258. O równaniach mechaniki ciał nie podlegających prawu Hooke'a. *Arch. Mechan. stos.* T. 6 z. 4 s. 535—542, wykr., Rez., Sum.

1259. Ob urawnienijach miechaniki nieuprugich tieł. *Biul. PAN* Otd. 4 T. 2 Wyp. 3 s. 123—126.

1260. On the rational theory of turbulent flow. *Bull Acad. Pol.* Sc. Cl. 4 vol. 2 nr 1 s. 27—30, bibliogr. poz. 10.

2161. Połnoje rieszenije problemu prodolnowo izgiba i jewo primienienije dla tiechniki opytnych issledowanij. *Biul. PAN* Otd. 4 T. 2 Wyp. 3 s. 119—122, wykr.

1262. Über die Gleichungen der Mechanik unelastischer Körper. *Bull. Acad. Pol. Sc.* Cl. 4 vol. 2 nr 3 s. 119—122, bibliogr. poz. 3.

1263. Über die Lösung des grundlegenden Knickproblems und deren Bedeutung als Wegweiser für die bei Knickversuchen anzuwendende Prüfungstechnik. *Bull. Acad. Pol Sc.* Cl. 4 vol. 2 nr 3 s. 115—118, rys. 1,bibliogr. poz. 5.

1955

1264. O niesprężystym wyboczeniu prętów pryzmatycznych. *Arch. Mechan. stos.* T. 7 z. 1 s. 24—33, ilustr., rys, wykr. Rez., Sum.

1265. O podstawach hydromechaniki racjonalnej i o ich weryfikacji. *Arch. Hydrotechn.* T. 2 z. 1 s. 7—25, rys. 1, tab. 2, bibliogr. poz. 6, Sod., Sum.

Burka Eustachy

1952

1266. Znaczenie i rozwój laboratoriów hydromaszynowych wraz z opisem laboratorium Politechniki Gdańskiej. *Gosp. wodna* R. 12 nr 9 s. 352—355, rys. 5.

1953

1267. Uwagi krytyczne do artykułu pt. „O wyróżniku szybkobieżności rotodynamicznych maszyn wodnych". *Prz. mechan.* R. 12 z. 6 s. 227—228.

1955

1268. Ustalony przepływ burzliwy przez gładkie rury prostoosiowe o przekroju kołowym. *Arch. Hydromechan.* T. 2 z. 2 s. 102—130, tab., wykr. Rez., Sum.; z. 3 s. 171—189; z. 4 s. 240—254.

Chłopecki Antoni

1954

1269. Pomiary temperatur i wzorcowanie przyrządów pomiarowych. Gdańsk Zakł. Teorii Masz. Ciepln. P.G. ss. 40, rys. 20, powiel.

Czerwiński Bronisław

1948

1270. Suwak logarytmiczny. Na podstawie wykł. ... oprac. B. Kowalczyk. Gdańsk Kom. Wyd. Br. Pom. Stud. P.G. ss. 23, powiel.

1949

1271. Rachunek różniczkowy i całkowy. Wykłady i zbiór zadań z rozwiązaniami. Cz. 1 ss. 88, cz. 2 ss. 156, cz. 3 ss. 156, cz. 4 ss. 216. Gdańsk Kom. Wyd. Br. Pom. Stud. P. G.,powiel.

Dębicki Mieczysław

1948

1272. Obróbka i wykańczanie gładzi cylindrowych. *Mechanik* T. 21 z. 7/8 s. 340—344, rys. 8, bibliogr. poz. 7.

1950

1273. Samochodowe przekładnie hydrokinetyczne. *Prz. mechan.* R. 9 z. 9 s. 307—315; z. 10/11 s. 384—392, rys. 42, bibliogr. poz. 27.

Dobrzański Jerzy

1948

1274. Badanie smarów. (Współautor: W. Wiśniowski). Gdańsk Kom. Wyd. Br. Pom. Stud. P. G. ss. 36, rys. 25, bibliogr. poz. 6.

1275. Badanie wody w ruchu kotłowym. (Współautor: W. Wiśniowski). Gdańsk Kom. Wyd. Br. Pom. Stud. P. G. ss. 30, rys. 15.

Franaszczuk Zygmunt

1947

1276. Pomiary profilów symetrycznych NACA. Na zlecenie Min. Komunik. Dep. Lotn. Cyw. wyd. do użytku wewn. Gdańsk Inst. Techn. Lotn. ss. 14, rys. 6, tab. 8, fotokop.

1277. Pomiary usterzeń kierunkowych o różnych kształtach sterów. Na zlecenie Min. Komunik. Dep. Lotn. Cyw. wyd. do użytku wewn. Gdańsk Inst. Techn. Lotn. ss. 27, rys. 8, tab. 24, fotokop.

1948

1278. Pomiary składowych sił aerodynamicznych działających na kadłuby. *Biul. Inst. Techn. Lotn.* nr 7 s. 62—80.

1279. Wybrane wyniki pomiarów aerodynamicznych. z. A 1 Profile. *Biul. Inst. Aerodyn.* P. G. ss. 30, tab. wykr., fotokop.

1949

1280. Wybrane wyniki pomiarów aerodynamicznych. (Współautor: W. Brzozowski). z. A 2 Profile laminarne. *Biul. Inst. Aerodyn. P. G.* ss. 50, tab., wykr., fotokop.

Geisler Edward Tadeusz

1948

1281. Obróbka skrawaniem. Podręcznik dla szkół i praktyki. Warszawa PZWS ss. 239.

1949

1292. Omówienie treści wykładów i ćwiczeń z obrabiarek i obróbki metali w związku z dwustopniowością wyższego szkolnictwa technicznego. *Prz. mechan.* R. 8 z. 2/3 s. 62—66.

1951

1283. Obróbka skrawaniem. Podręcznik dla szkół i praktyki. Cz. 2 Mechanizmy obrabiarek. Tokarki. Wiertarki. Wytaczarki. Gwinciarki. ss. 304 Gdańsk PZWS.

Gruszczyński Donat

1948

1284. Pomiar wartości opałowej paliw. (Współautor: W. Wiśniowski). Gdańsk Kom. Wyd. Br. Pom. Stud. P. G. ss. 48, rys. 7, bibliogr. poz. 7.

1285. Techniczna analiza gazów. (Współautor: W. Wiśniowski). Gdańsk Kom. Wyd. Br. Pom. Stud. P. G. ss. 28, rys. 28, bibliogr. poz. 7.

Huber Maksymilian Tytus

1945

1286. O drganiach wymuszonych uderzeniami rytmicznymi. *Hutnik* R. 12 nr 4 s. 129—132.

1946

1287. Kinematyka punktu. *Mechanik* R. 19 nr 7/8 s. 276—280, rys. 6.

1288. Kinematyka ciała sztywnego. *Mechanik* R. 19 nr 12 s. 516—519, rys. 9.

1289. Materiał czy tworzywo? *Czas. techn.* nr 6 s. 91—92.

1290. Mechanika. *Mechanik* R. 19 nr 5/6 s. 194—196.

1291. Natężenie, naprężenie, napięcie. *Mechanik* R. 19 nr 4 s. 142.

1292. O podstawach obliczeń wytrzymałościowych techniki współczesnej. *Inż. i Budown.* R. 3 nr 5 s. 193—196; nr 6 s. 241—245, rys. 3.

1293. Pełzanie — ugniot ... (Słownictwo techniczne). *Inż. i Budown.* R. 3 nr 6 s. 259—260.

1294. Sklerometr wahadłowy Herberta. *Politechn.* R. 1 z. 3 s. 88—92, rys. 2, bibliogr. poz. 12.

1295. Stereomechanika techniczna. T. 1 ss. V, 309. T. 2 ss. III, 311, tabl. T. 3 ss. VII, 239. T. 4 ss. 154. Gdańsk Kom. Wyd. Br. Pom. Stud. P. G. Toż wyd. 2 1947, powiel.

1296. Technika współczesna a wiedza przyrodnicza. *Politechn.* R. 1 z. 2 s. 38—44.

1297. Wiadomości wstępne z rachunku wektorowego. *Mechanik* R. 19 nr 10/11 s. 425—430, rys. 6.

1298. Wytrzymałość i wytężenie. *Mechanik* R. 19 nr 5/6 s. 201—203.

1947

1299. Dynamika punktu materialnego. *Mechanik* R. 20 nr 3 s. 105—108, rys. 4.

1300. Kinematyka punktu materialnego w układzie bezwzględnym. *Mechanik* R. 20 nr 6 s. 232—235, rys. 5.

1301. Kinematyka punktu materialnego w układzie względnym. *Mechanik* R. 20 nr 7/8 s. 310—312, rys. 2.

1302. Mechanika ciał stałych czyli stereomechanika techniczna — dawniej wytrzymałość materiałów. *Prz. mechan.* R. 6 z. 4/5 s. 180—185; z. 7/9 s. 273—277; z. 10/11 s. 370—373, rys. 12, tab. 2.

1303. Momenty i środki masy. *Mechanik* R. 20 nr 4/5 s. 171—172.

1304. Na marginesie rozprawy prof. Langroda o hipotezie wytężenia. — *Czas. techn.* nr 11/12 s. 211—214.
1305. O kilku wyrazach oznaczających pojęcia matematyczne stosowane często przez mechaników. *Mechanik* R. 20 nr 4/5 s. 180—181.
1306. Podstawy dynamiki. *Mechanik* R. 20 nr 1/2 s. 32—35, rys. 1.
1307. Refleksje na temat tarcia między ciałami stałymi. *Prz. mechan.* R. 6 nr 11/12 s. 345—347.
1308. Rozważania na temat normalizacji. *Inż. i Budown.* R. 4 nr 7 s. 305—309.
1309. Stałość, stateczność, sztywność i trwałość. *Mechanik* R. 20 nr 3 s. 110.
1310. Statyka układów materiałowych. *Mechanik* R. 20 nr 10/11 s. 448; nr 12 s. 510, rys. 13.
1311. Teoria wytrzymałościowa. *Prz. mechan.* R. 6 nr 1 s. 2—7, rys. 1.
1312. W sprawie obliczania momentów śródprzęsłowych w płycie prostokątnej. *Inż. i Budown.* R. 4 nr 11 s. 446—447.
1313. Z zagadnień wytrzymałościowych techniki współczesnej. *Prz. techn.* R. 68 nr 5 s. 75—78; nr 6 s. 98—100; nr 7 s. 125—127; nr 9/10 s. 161—162.

1948

1314. Błędność podstaw teorii O. Mohra z r. 1900 dążącej do ustalenia kryteriów wytrzymałościowych dla materiałów izotropowych. *Czas. techn.* nr 5/6 s. 69—71, rys. 3.
1315. Co dała nam mechanika klasyczna? Katowice „Meta" ss. 40, rys. 19.
1316. Granica płynności czy granica plastyczności. *Mechanik* R. 21 nr 7/8 s. 359 — 360, rys. 1.
1317. Kryteria wytrzymałościowe w stereomechanice technicznej. Warszawa SIMP ss. VI, 18, rys. 3. Biblioteka Mechanika Ser. 2 nr 2.
1318. Momenty bezwładności i zboczenia. *Mechanik* R. 21 nr 10/11 s. 457—460, rys. 10.
1319. O pewnych przypadkach równowagi sprężystej rury cienkościennej. (Współautor: Z. Klębowski). *Prz. mech.* R. 7 nr 7/8 s. 277—280, rys. 1.
1320. O prostym technicznie ważnym przypadku drgań skrętnych. *Czas techn.* nr 5/6 s. 65—68, rys. 1.
1321. Podstawy współczesnych racjonalnych obliczeń wytrzymałościowych. *Inż. i Budown.* R. 5 nr 11/12 s. 506—507; Pr. Inst. Bad. Budown. Ser. D nr 9 s. 9—10.
1322. Pond i kilopond. *Mechanik* R. 21 nr 9 s. 407—409.
1323. Równokierunkowość, równozwrotność, bezkierunkowość czy izotropia? *Mechanik* R. 21 nr 7/8 s. 360.
1324. Tarcie. *Mechanik* R. 21 nr 7/8 s. 355—358, rys. 7.
1325. Tarcie statyczne a kinetyczne. *Prz. mechan.* R. 7 nr 10/12 s. 435—437, rys. 2.
1326. Teoria sprężystości. T. 1 ss. XV, 386. T. 2 ss. XII, 360 Kraków PAU.
1327. Uzupełnienie do artykułu prof. Langroda: „Na marginesie rozprawy o hipotezach wytężenia". *Czas. techn.* nr 1/2 s. 17.
1328. W sprawie badań doświadczalnych własności wytrzymałościowych podłoża nawierzchni betonowych. *Biul. Inst. Bad. Budown.* R. 4 nr 26 s. 144.
1329. W sprawie propozycji nowej nazwy dla hydrologii morza. *Techn. Morza* R. 3 nr 7/8 s. 33.
1330. Wartość naukowa i praktyczna prób zginania i skręcania. *Prz. mechan.* R. 7 nr 4/5 s. 200—201.
1331. Wytrzymałość na obciążenie zmienne. *Prz. mechan.* R. 7 nr 6 s. 235—257, rys. 1.

1949

1332. Mechanika ogólna. Wyd. 2. Cz. 1 ss. 16 rys. Cz. 2 ss. 16. Cz. 3 ss. 13, rys. Cz. 4 ss. 18, rys. Warszawa Czytelnik. Polska Encyklopedia Mechaniki.

1333. Odkształcenie sprężyste rury cienkościennej o przekroju eliptycznym przy jej zginaniu. *Arch. Mechan. stos.* T. 1 z. 1 s. 1—22, rys. 1, Sum.
1334. Opory tarcia i ich rola w niektórych zagadnieniach kolejnictwa. *Arch. Mechan. stos.* T. 1 z. 4 s. 271—310, rys. 8, Sum.
1335. Skalarowy czy skalarny. *Mechanik* R. 22 nr 7/9 s. 300.
1336. Teoria sprężystości i plastyczności. *Wyd.Min. Budown.* nr 37 cz. 6 s. 85—97, rys. 1
1337. Uwaga do artykułu „Proste dowody twierdzenia Pitagorasa". *Matem.* R. 2 nr 2 s. 8, rys. 1.
1388. W sprawie hipotezy wytrzymałościowej O. Mohra. *Prz. mechn.* R. 8 nr 10/11 s. 295—297, rys. 3.
1339. W sprawie nazw jednostek technicznych siły. *Wiad. PKN* R. 17 nr 12 s. 673.
1340. W sprawie uwzględnienia otworów opłomkowych w ścianie kotła przy obliczeniu wytrzymałościowym. *Prz. mechan.* R. 8 nr 1 s. 22—23, rys. 1.
1341. Wytrzymałość metali. *Prz. techn.* R. 70 nr 5/6 s. 152.
1342. [rec:] Maszinostrojenje T. 1—15 Moskwa 1947—50 *Prz. mechan.* R. 8 nr 10/11 s. 393.

1950

1343. Kinematyka i dynamika. Warszawa PWT ss. XI, 292.
1344. O pewnym podstawowym zagadnieniu mechaniki ciał stałych grającym doniosłą rolę w każdym dziale techniki. *Horyz. Techn.* T. 9 nr 2 s. 49—54, rys. 4.

1951

1345. Mechanika ogólna i techniczna. Warszawa Czytelnik ss. XVI, 744.
1346. Stereomechanika techniczna (Wytrzymałość materiałów). Cz. 1 ss. 215. Cz. 2 ss. 227 Cz. 3 ss. 176 Cz. 4 ss. 154 Warszawa PZWS.
1347. Teoria tarcia walca toczącego się po płaszczyźnie poziomej i ślizgającego się jednocześnie po niej w kierunku poprzecznym. Gdańsk Zakład Mechan. Budowli. ss. 4.
1348. Teoria sprężystości. Cz. 1 ss. XIII, 375, rys. 83 cz. 2 ss. 357, rys. 84—148. Warszawa PWN.

Janiczek Mieczysław

1952

1349. Wilgotność drzewa świeżego buków pomorskich i karpackich. (Współautor: E. Bobrowicz). Pr. *Inst. Bad. Leśn.* nr 78 ss. 43, rys. 10, tab. 8, wykr. 9, bibliogr. poz. 24, Rez.

1953

1350. Nowoczesne traki polskiej produkcji. *Przem. drzewny* R. 4 nr 7 s. 4—6, ilustr.
1351. Badania wytrzymałościowe kopalniaków z grochodrzewin (Robinia pseudoacacia). (Współautor: E. Butra). Pr. *Inst. Bad. Leśn.* nr 95 s. 1—39, rys. 24, tab. 6, bibliogr. poz. 10, Rez. Sum.

1955

1352. Badania wytrzymałościowe kopalniaków z grochodrzewin. *Sylwan* z. 4 s. 338 — 342.

Klott Jerzy

1955

1353. Studia wstępne z dziedziny skręcania kadłuba okrętu na fali skośnej. (Współautorzy: J. Naleszkiewicz, J. Rutecki). *Rozpr. inż.* T. 3 s. 417—500, rys., tab., Rez., Sum.

Kowalczyk Bohdan

1948

Suwak logarytmiczny = poz. 1270.

1354. Zbiór zadań wraz z rozwiązaniami z geometrii wykreślnej. Gdańsk Kom. Wyd. Br. Pom. Stud. P.G. ss. 396, III, powiel.

Krzyżanowski Władysław

1952

1355. O szybkobieżnych turbinach wodnych. *Gosp. wodna* R. 12 nr 11 s. 419—422, rys.

1954

1356. Badania doświadczalne nowoczesnej turbiny śmigłowej. *Prz. mechan.* R. 13 nr 1 s. 22—26, rys. 12, tab. 2 bibliogr. poz. 5.

Madejski Jan

1948

1357. Pomiar temperatury. (Współautor: W. Wiśniowski). Gdańsk Kom. Wyd. Br. Pom. Stud. P. G. ss. 30, rys. 15, powiel.

1951

1358. Rozwiązanie równania Laplace'a przy pewnych warunkach brzegowych i jego zastosowanie w teorii przewodzenia ciepła w jednorodnych izotropowych ciałach stałych. *Arch. Mechan. stos.* T. 3 z. 2 s. 147—156, rys. 2, Rez.

1359. Skręcanie pręta pryzmatycznego o przekroju dwuteowym. *Arch. Mechan. stos.* T. 3 z. 1 s. 61—87, rys. 2, wykr. 4, tab. 2.

1360. Teoria regulatorów oscylacyjnych. *Arch. Mechan. stos.* T. 3 z. 3/4 s. 371—417, rys. 16, tab. 1, bibliogr. poz. 7, Sum.

Mermon Włodzimierz

1946

1361. Zagadnienie opłacalności uchwytów i przyrządów specjalnych do obróbki skrawaniem. *Mechanik* R. 19 z. 12 s. 490—496, rys. 5.

1947

1362. Wpływ konstrukcji przedmiotu na układ planu obróbki. *Mechanik* R. 20 z. 10/11 s. 405—414, rys. 26.

1363. Wpływ czynników warsztatowych na plan obróbki. *Mechanik* R. 20 z. 10/11 s. 414—419, rys. 12.

1949

1364. O znaczeniu uchwytów i przyrządów specjalnych. *Mechanik* R. 21 z. 3 s. 106 — 108, rys. 4.

1365. [rec.:] Dobrzański T. Rysunek techniczny. Warszawa 1949 ss. 176 *Mechanik* R. 22 nr 10/11 s. 444.

1950

1366. Uchwyty i przyrządy pneumatyczne usprawniają obróbkę. *Mechanik* R. 23 z. 9/10 s. 371—379, z. 12 s. 526—530, bibliogr. poz. 8.

1367. Zasady konstrukcji przyrządów i uchwytów i sprawdzianów specjalnych T. 1 ss. 208, T. 2 ss. 186. Warszawa PWT.

1951

1368. [rec.:] Ochęduszko K. Koła zębate w przystępnym zarysie. T. 2 1950 ss. 471. *Techn. Gosp. mors.* R. 1 nr 1/2 s. 261—262.

1952

1369. Obróbka pierścieni tłokowych podwójnych. *Mechanik* R. 25 z. 12 s. 519—522, rys. 19.

1370. Technologiczność przedmiotów struganych, dłutowanych i przeciąganych. *Mechanik* R. 25 z. 1 s. 18—21, ilustr.

1371. Technologiczność konstrukcyji przedmiotów obrabianych na tokarkach. *Mechanik* R. 25 z. 2 s. 53—56, rys. 8.

1372. Technologiczność konstrukcji przedmiotów obrabianych na wiertarkach. *Mechanik* R. 25 z. 5 s. 216—220, rys. 11.

1373. Technologiczność konstrukcji przedmiotów obrabianych na wiertarko-frezarkach. *Mechanik* R. 25 z. 9 s. 377—381, rys. 14.

1374. Technologiczność konstrukcji przedmiotów frezowanych. *Mechanik* R. 25 z. 10 s. 427—430, rys. 7.

1375. [rec.:] Ansierow M. Uchwyty i przyrządy do tokarek i szlifierek do okrągłego szlifowania. Warszawa 1952 ss. 207. *Mechanik* R. 25 nr 4 s. 190—191.

1376. [rec.:] Nowikow M. Konstrukcje przyrządów montażowych. Warszawa 1952 ss. 280 *Mechanik* R. 25 nr 10 s. 453—454.

1953

1377. Obróbka głównej części przeguba kolanowego. *Mechanik* R. 26 z. 5 s. 219 — 222, ilustr.

1378. Obróbka przyspieszona długich zębatek do przesuwu części obrabiarkowych. *Mechanik* R. 26 z. 10 s. 402—405, ilustr.

1379. Planowanie obróbki skrawaniem i montażu. Warszawa PWT ss. 161.

1380. [rec.:] Matalin A. A. Podstawy wymiarowe i technologiczne. Warszawa 1953 ss. 150. *Mechanik* R. 26 nr 8 s. 348.

1954

1381. Jak obchodzić się z obrabiarką. Warszawa PWT ss. 47, rys.

1382. Remontowanie obrabiarek jako czynnik oszczędnej gospodarki. *Mechanik* R. 27 z. 3 s. 145—146, rys. 2.

1955

1383. Praca na wiertarko-frezarkach. Warszawa PWT ss. 126, rys. 241.

Mosingiewicz Kazimierz

1947

1384. Ekstrema i przegięcia funkcji. Gdańsk Kom. Wyd. Br. Pom. Stud. P. G. ss. 57, powiel.

Naleszkiewicz Jarosław

1947

1385. Obliczenie rusztu palowego związanego z płytą sztywną. *Techn. Morza.* R. 2 nr 11/12 s. 92—99, rys. 5, bibliogr. poz. 6.

1948

1386. Obliczanie zginanych belek drewnianych. *Inż. i Budown.* R. 5 nr 9 s. 411—423, rys. 12, tabl. 5, bibliogr. poz. 8; *Inst. Bad. Budown.* Pr. nauk i bad. Ser. D nr 7.

1387. On the computation of endurance limit stresses. *Proc. of the VII Intern. Congr.* f. Appl. Mechan. vol. 4 s. 190—193.

1388. Considerations on bending straight beams of variable cross section under action of external loads. Final Report on the 3. Congr. of the Internat. Assoc. f. Bridge and Struct. Eng. Liège September 1948 praca nr Id s. 315—326.

1949

1389. On the cooperation of two cantilever spars with a shearresisting skin. *Arch. Mechn. stos.* T. 1 z. 2 s. 143—172, rys. 6, bibliogr. poz. 15.

1390. Rozważania nad siłami okresowymi wzbudzającymi drgania fundamentów maszyn. *Wyd. Min. Budown.* nr 37 cz. 3 z. 1 s. 194—212, rys. 8, bibliogr. poz. 5.

1950

1391. Considerations on periodic forces causing vibrations of machine foundations. *Arch. Mechan. stos.* T. 2 z. 3 s. 147—168, rys. 10, bibliogr. poz. 6.

1392. Obliczanie drgań skrętnych wału korbowego rzędowego silnika tłokowego. *Techn. Morza* R. 5 nr 8/9 s. 211—223, rys. 27, tab. 1, bibliogr. poz. 9.

1393. Rozważania ogólne nad zginaniem prostych belek ściskanych. [W:] Księga Jubileuszowa dla uczczenia zasług nauk. prof. M. T. Hubera. Gdańsk s. 251—274, rys. 9, bibliogr. poz. 10, Sum.

1394. Wytrzymałość konstrukcji lotniczych. Wrocław PZWS ss. 482.

1951

1395. Obliczanie drgań kadłubów okrętowych. Gdańsk Wyd. Mors. ss. VIII, 150, tabl. 3, rys. 38, bibliogr. poz. 30.

1396. Stateczność układów mechanicznych. (Omówienie dorobku M. T. Hubera). *Prz. mechan.* R. 10 z. 6 s. 166—167.

1397. [rec.:] Huber M. T. Kinetyka i dynamika. Warszawa 1950 ss. 292. *Prz. mechan.* R. 10 z. 12 s. 362.

1952

1398. Mechanika techniczna. Cz. 1 Statyka ss. 287. rys. Cz. 2 Kinematyka ss. 143, rys. Cz. 3 Dynamika ss. 250, rys. Warszawa PWN.

1399. Związek między ścieralnością i budową warstwy podpowierzchniowej. *Wiad. PKN* T. 20 z. 5 s. 350—353.

1953

1400. Drgania i stateczność masztów oraz iglic. (Współautor: A. Szaniawski). Warszawa PWN ss. 35, rys.

1401. Z dynamiki belki mostowej. *Arch. Mechan. stos.* T. 5 z. 4 s. 517—544, rys. 6, tab. 6, bibliogr. poz. 17, Rez., Sum.

1402. Zagadnienie stateczności sprężystej. Warszawa Wyd. Kom. ss. 410, rys., bibliogr. poz. 176.

1954

1403. A problem of brigide beam dynamics. *Bull. Acad. Pol.* Cl. 4 vol. 1 s. 31—35, rys. 3.

1404. Drgania falochronu na ruszcie palowym. (Współautor: J. Olejnik). *Arch. Hydrotechn.* T. 1 z. 1 s. 55—101, rys. 13, tab. 15.

1405. Działanie dynamiczne pojazdów na mosty. [W:] Postęp techniczny w Budowie Mostów Warszawa s. 79—88.

1406. Kwantyzacja zjawisk niestateczności sprężystej. *Arch. Mechan. stos.* T. 6 z. 1 s. 3—32; z. 2 s. 261—290, rys. 21, tab. 4, bibliogr. poz. 13, Rez., Sum.

1407. Quantization in elastic unstability phenomena. *Bull. Acad. Pol. Sc.* Cl. 4 vol. 3. nr 2 s. 57—70, rys., wykr.

1955

1408. Istota współczynników bezpieczeństwa w obliczeniach wytrzymałości konstrukcji maszynowych. [W:] Oszczędność tworzyw w budowie maszyn i urządzeń. Warszawa PWN s. 70—79, rys. 1.

1409. Zarys teorii pewnego typu sprężyn ściskanych o zmiennym skoku. *Arch. Budowy Maszyn* T. 2 z. 5 s. 197—226, rys., tab., wykr.

Studia wstępne z dziedziny skręcania kadłuba okrętu na fali skośnej = poz. 1353.

Około-Kułak Stanisław.

1953

1410. Optymalna wielkość zakładu przemysłowego a wydajność aparatury. *Inwest. i Budown.* R. 34 nr 2 s. 34—36, wykr. 1.

1411. Przyczynek do analizy ekonomicznej projektowanych inwestycji. *Inwest. i Budown.* R. 34 nr 2 s. 37—38, rys. 2.

Olejnik Jan

1954

Drgania falochronu na ruszcie palowym = poz. 1404.

Perkitny Tadeusz

1951

1412. Nowa metoda masowego klejenia i jednoczesnego impregnowania elementów drewnianych. *Prz. techn.* R. 72 nr 9 s. 400—404, rys. 4, fot. 2, wykr. 1.

Piątek Marian

1949

1413. Linia ugięcia belki obustronnie utwierdzonej przy dowolnym obciążeniu i zmiennym przekroju. *Wyd. Min. Budown.* nr 37 cz. 3 z. 1 s. 215—227, rys. 4.

1954

1414. Zwichrzenie sprężyste belek prostych w przypadku ogólnym. *Arch. Mechan stos.* T. 6 z. 2 s. 235—260, rys. 9, bibliogr poz. 8, Rez., Sum.

Pietrzyk Wiktor

1953

1415. Spalanie olejów ciężkich w okrętowych silnikach wysokoprężnych. *Prz. techn.* R. 74 nr 6 s. 231—235, rys., tab.

1955

1416. Oddziaływanie okrętowych silników spalinowych na fundament. *Prz. mechan.* R. 14 z. 3 s. 88—93, rys.

Polak Adolf

1949

1417. [rec:] Moszyński W. Wykład elementów maszyn. Cz. 1. Warszawa 1948 *Prz. mechan.* R. 8 z. 2 s. 30.

1955

1418. Wpływ sprężystości na działanie koła zamachowego. *Arch. Budowy Maszyn* T. 2 z. 2 s. 78—116, rys. bibliogr., Sod., Sum.

Rachalski Alfred

1949

1419. Wstęp do klasyfikacji maszyn bliskiego transportu. *Wiad. PKN* T. 17 nr 2 s. 54—55, tabl. 1.

1420. Tymczasowe przepisy klasyfikacji dźwigów pływających. Gdańsk PRS ss. 5, powiel.

1950

1421. [rec.:] Jemcow N. N.: Dukielskij A. I. Portowyje gruzopodjemnyje masziny. Wyd. 3 Moskwa 1948 ss. 548 *Gosp. mors.* R. 3 z. 2/3 s. 198—200.

1952

1422. Budowa dźwignic. [W:] Mechanik-Poradnik Techniczny T. 4 cz. 3 ss. 8—101, rys. 121, tab. 23, bibliogr. poz. 23.

1953

1423. O pewnym błędzie konstrukcyjnym, który spowodował katastrofę dźwigu. *Prz. mechan.* R. 12 z. 2 s. 45—49, rys. 1.

1424. Zadania normalizacji w portowych urządzeniach przeładowczych. *Wiad. PKN* T. 21 z. 2 s. 499—500.

1954

1425. [rec:] Kagan L. A.: Moljarczuk G. S., Jefimov C. P. Nowoczesna technika wykorzystania wózków widłowych i żurawi. Tłum. T. Szafrański. Warszawa 1953 ss. 105, *Prz. mech.* R. 13 z. 5 s. 165.

Rutecki Jerzy

1950

1426. Zbiór zadań z wytrzymałości materiałów. (b. m.) PZWS ss. 554.

1951

1427. Niestateczność pręta cienkościennego o otwartym przekroju z uwzględnieniem odkształcenia profilu. *Arch. Mechan. stos.* T. 3 z. 3/4 s. 437—460, rys. 7, tab. 1, Sum.

1952

1428. Siły powstające przy przesuwaniu żurawia wypadowego drobnicowego z kompensacją wielokrążkową. *Techn. Gosp. mors.* R. 2 nr 1 s. 31—36, rys. 4, tab. 8.

1954

1429. Teoria skręcania cienkościennych profili. Poznań PWN ss. 185.

1955

1430. Skręcanie cienkościennych prętów zbieżnych o stałej grubości ścianek *Arch. Mechan. stos.* T. 7 z. 2 s. 231—246, rys. 10, tab. 1 bibliogr. poz. 5, Rez., Sum.

Studia wstępne z dziedziny skręcania kadłuba okrętu na fali skośnej = poz. 1353.

Rutska Karyna

1949

1431. Zbiór zadań wraz z rozwiązaniami z geometrii analitycznej. Gdańsk Kom. Wyd. Br. Pom. Stud. P. G. ss. 246, powiel.

Sieczkowski Jerzy

1948

1432. Badanie smarów. (Współautor: W. Wiśniowski). Gdańsk Kom. Wyd. Br. Pom. Stud. P. G. ss. 28, rys. 12, powiel.

1433. Planimetr i wykresy indykatorowe. (Współautor: W. Wiśniowski). Gdańsk Kom. Wyd. Br. Pom. Stud. P. G. ss. 16, rys. 10, tab. 10, bibliogr. poz. 6, powiel.

1434. Pomiar ciśnień. (Współautor: W. Wiśniowski). Gdańsk Kom. Wyd. Br. Pom. Stud. P. G. ss. 30, rys. 26, tab. 2, powiel.

1954

1435. Skrócona analiza węgla. Gdańsk. Zakł. Teorii Maszyn Ciepln. P. G. ss. 10,11, fotokop.

Sieńkowski Marian

1947

1436. Metalo- i Materiałoznawstwo. Gdańsk Koło Mechan. P. G. ss. 196.

1949

1437. Stale wysokowartościowe w budownictwie. *Wyd. Min. Budown.* nr 37 cz. 2 z. 2 s. 207—209.

1951

1438. Metalo- i Materiałoznawstwo. Cz. 1 ss. 160. Cz. 2 ss. 150, tabl. Gdańsk PZWS, powiel.

Szaniawski Andrzej

1953

Drgania i stateczność masztów i iglic = poz. 1400.

Taylor Karol

1955

1439. Michał Broszko 29.II.1880 — 8.XI.1954. (nekr.). *Życie Szk. wyższej* nr 1 s. 104—106.

Wiśniowski Wiktor

1948

Badania wody w ruchu kotłowym = poz. 1275.
Badania smarów = poz. 1274
Pomiar wartości opałowej paliw = 1284.
Pomiar ciśnień = poz. 1434.
Techniczna analiza gazów = poz. 1285.
Badanie smarów = poz. 1432.
Planimetr i wykresy indykatorowe = poz. 1433.

STUDIUM JĘZYKÓW OBCYCH

Hordliczka Stefan

1951

1440. Electric network. Skrypt dla lektoratu języka angielskiego na Wydziale Elektrycznym. Sekcja prądów silnych. Poznań PWN ss. 47, V, rys. 14, powiel.

Kątkowski Eugeniusz

1441. Kurs podstawowy języka rosyjskiego z zakresu nomenklatury technologicznej ze słowniczkiem. Poznań PWN ss. 264, powiel.

Ledóchowska Matylda

1951

1442. Technische Lesestücke für Anfänger. Mit Grammatik. (Współautorzy: H. Szweda, W. Szweda). Poznań PWN ss. 92, powiel.

1955

1443. Das Schiff — Lesestücke über den Schiffbau. Gdańsk Zakł. Konstr. Okr. ss. 33, 20 nlb., rys., fotokop.

1444. Mein Bauentwurf. Gdańsk Zakł. Hist. Arch. Pol. ss. 45, rys. 23, fotokop.

Wolińska Jadwiga

1949

1445. Skrót gramatyki angielskiej. Wyd. 2 uzup. i popr. Gdańsk Kom. Wyd. Br. Pom. Stud. P.G. ss. 37, powiel.

1446. Skrót gramatyki francuskiej. Gdańsk Kom. Wyd. Br. Pom. Stud. P.G. ss. 53, powiel.

1954

1447. English for shipbuilders — angielski skrypt techniczny. (Współautor: St. Kruczkowski). Gdańsk Zakł. Sił. Okręt. ss. 108, rys. 44, tabl. 1, fotokop.

Zieliński Antoni

1951

1448. Stalinskaja konstitucija — konspekt lekcji. *Jęz. ros.* nr 2 s. 54—57.

1952

1449. O Maksymie Gorkim w klasie VII (z doświadczeń dydaktycznych). *Jęz. ros.* nr 1 s. 48—52.

1450. Rozkład materiału naukowego i konspekty lekcyjne. *Jęz. ros.* nr 3 s. 23—33.

1953

1451. Streszczenia jako jedna z form prac piśmiennych w klasach stopnia podstawowego. *Jęz. ros.* nr 3 s. 17—23; nr 4 s. 25—35.

1954

1452. O przyczynach utrudniających osiągnięcie należytych wyników nauczania języka rosyjskiego. *Jęz. ros.* nr 2 s. 19—24.

BIBLIOTEKA GŁÓWNA

Des Loges Marian

1945

1453. Biblioteka Miejska w Gdańsku. *Bibliot.* R. 12 nr 6/7 s. 140—142.

1454. [rec:] Łysakowski A. Katalog przedmiotowy. Podręcznik. Warszawa *Bibliot.* R. 12 nr 8/9 s. 194—195.

1455. Biblioteka Miejska w Gdańsku. *Wiatr od Morza* R. 1 nr 4 s. 14.

1946

1456. Biblioteki naukowe Gdańska, Gdyni i Sopot. *Jantar* R. 4 nr 6 s. 65—71.

1457. Jeszcze w sprawie wydziału humanistycznego w Gdańsku. (Głos dyskusyjny). *Dz. bałt.* R. 2 nr 262 s. 5.

1458. Pierwszy polski marynista. *Wiatr od Morza* R. 1 nr 5 s. 4.

1459. Program morski w literaturze. *Wiatr od Morza* R. 1 nr 2 s. 6.

1947

1460. A jednak odbuduje się zabytkowy Gdańsk. *Rejsy* R. 2 nr 30 s. 1, fot. 3.

1461. Estetyka książki. *Rejsy* R. 2 nr 10 s. 2 ryc. 1.

1462. Kronika naukowa i kulturalna Pomorza (Gdańsk, Sopot, Gdynia.) *Jantar* R. 5 s. 256—259.

1463. Na temat Bibliotek Miejskich. *Bibliot.* R. 14 nr 5/6 s. 84—86.

1464. Szekspir na scenie „Wybrzeża". *Rejsy* R. 2 nr 22 s. 1.

1948

1465. Impresjonizm w literaturze. *Spraw. TNW* Wydz. I s. 34—45.

1466. Kronika naukowa i kulturalna Pomorza — Gdańsk, Sopot, Gdynia. *Jantar* R. 6 nr 1 s. 84—86.

1949

1467. Słowo w poezji Asnyka. [W:] Księga Pamiątkowa ku uczczeniu czterdziestolecia pracy naukowej Juliusza Kleinera s. 367—394.

1950

1468. Biblioteka Miejska w Gdańsku ma do spełnienia ważne zadania w życiu naukowym Wybrzeża. *Gł. Wybrz.* R. 4 nr 124 s. 6.

1952

1469. Biblioteka Politechniki Gdańskiej. *Bibliot.* R. 19 nr 3 s. 90—92, fot. 1.

1954

1470. Księgozbiór masowy w bibliotekach uczelnianych. *Życie Szk. wyższej* nr 12 s. 73—76.

1955

1471. Przepisy bibliograficzne do Bibliografii Ikonograficznej Architektury i Urbanistyki Polskiej (Instrukcja) Warszawa IUA ss. III, 20, powiel.

Mielcarzewicz Barbara

1946

1472. Die wichtigsten Regeln der deutschen Grammatik. Cz. 1 Wortlehre ss. 36. Cz. 2 Satzlehre ss. 16. Gdynia Sekcja nauk.-wyd. Br. Pom. WSHM, powiel.

1947

1473. Geld und Gut. Skrót wykładów. Sopot Sekcja nauk.-wyd. Br. Pom. WSHM ss. 14, powiel.

1948

1474. Schriftbriefverkehr. Theoretische und praktische Erwägungen aus der Handelskorrespondenz. Sopot Sekcja nauk.-wyd. Br. Pom. WSHM ss. 38, powiel.

1949

1475. Schiffahrt und Seewesen. Textbuch für den Deutschunterricht. Sopot Sekcja nauk.-wyd. Br. Pom WSHM ss. 139, rys. bibliogr. poz. 8, powiel.

SKOROWIDZ AUTORÓW

(Cyfry oznaczają pozycje bibliografii)

STRESZCZENIA

RESUMÉ

Au moment où la ville de Gdansk a été occupée par les autorités polonaises en avril 1945, le térritoire de l'École Polytechnique présentait l'aspect d'une grande destruction. La partie centrale du bâtiment principal avait été entièrement brûlée. Dans les dernières semaines de combats, l'incendie a détruit également certaines parties du bâtiment de Chimie; les autres constructions furent abimées par les obus de l'artillerie. L'agencement des laboratoires, les ustensiles, les livres et périodiques étaient pour la plupart inutilisables — sinon enlevés par les Allemands.

Malgré la ruine des bâtiments et des installations — les autorités polonaises ont décidé d'organiser à nouveau l'École Polytechnique à Gdańsk, considérant cette ville comme centre de la vie scientifique et culturelle sur le Littoral. Les combats aux alentours de Gdańsk n'étaient pas encore terminés — lorsque les équipes d'organisation, unies sous la direction de prof. Turski, commencèrent leur travail. Malgré toutes les difficultés — les installations de chauffage notamment ne fonctionnaient pas durant plusieurs mois de cet hiver particulièrement froid — les études à l'École Polytechnique de Gdańsk ont commencé au mois d'octobre 1945 et depuis ont continué sans interruption. En 1946 tous les bâtiments qui ont subsisté étaient mis en état de disponibilité et la reconstruction des parties brûlés, effectuée durant les années suivantes a atteint le chiffre de 35728 m^3.

En 1945 il avait à l'École six facultés: architecture, chimie, génie civil et constructions hydrauliques, construction des navires, électricité et mécanique. Des 91 chaires, prévues par le plan gouvernemental, la plupart commença son activité au début de l'année scolaire 1945/46. Les autres furent organisées au fur et à mesure de l'arrivée des spécialistes, recrutés dans les anciennes écoles supérieures polonaises, principalement aux écoles polytechniques de Varsovie et de Lwow, aux diverses universités et parmi les professionnels connus de l'industrie. Un certain nombre d' anciens élèves polonais de la Polytechnique de la Ville Libre de Gdańsk — se trouvait parmi les professeurs de la faculté de Construction des Navires, première et unique faculté de ce genre en Pologne.

Avec le développement de l'École — le nombre des facultés augmenta. La faculté d'Électricité fut divisée en deux facultée: d'Électricité et de Telécommunications; celle du Génie Civil et des Constructions Hydrauliques — également a été scindée en faculté des Ponts et Chaussées et faculté de Constructions Hydrauliques. Entre 1948 et 1952 fonctionnait provisoirement la faculté d'Agrotechnique.

Par suite de l'augmentation du nombre des facultés — le nombre des chaires se multiplia — atteignant à la fin de l'année 1955 le chiffre de 104.

Entre 1945 et 1955 le caractère général de l'École s'établit. Grâce à sa situation près de deux ports et au centre de l'industrie navale — non seulement la faculté de Construcion de Navires, mais aussi l'École entière est vouée aux problèmes maritimes. Ainsi la faculté des Constructions Hydrauliques comprend une chaire de constructions civiles maritimes, la faculté d'Architecture — celle de l'architecture des ports; certaines chaires de la faculté de Chimie travaillent aux problèmes de la préparation des conserves de poisson, de la technique des combustibles liquides etc. La faculté de Mécanique traite entre autres des problèmes de construction des appareils moteurs marins, la faculté de Télécommunications ceux du service radiotélégraphique des navires, des sondeurs à ultra-son, du radar etc. —

Par ailleurs, les études scientifiques ainsi que les travaux didactiques de l'École Polytechnique de Gdańsk embrassent outre les problèmes maritimes, tous les autres domaines des sciences techniques. A la fin de 1955 l'École représentait 56 spécialités diverses; les recherches scientifiques ainsi que les projets de construction ou de production industrielle de plusieurs chaires furent couronnés de grands succés. L'activité de l'École se trouve très étroitement associée au fonctionnement des centres industriels ainsi qu'à la reconstruction des villes, en particulier dans les régions du nord de la Pologne.

Par suite du développement rapide de l'École — les bâtiments d'avant guerre, construits pour desservir 1200 étudiants — devinrent insuffisants. Entre 1945 et 1955 furent donc construits plusieurs nouveaux bâtiments, halles, pavillons, ainsi que de nombreux nouveaux laboratoires. On agrandit l'ancien bâtiment de la faculté de Chimie, en y ajoutant une aile nouvelle, on construit un nouveau bâtiment pour la faculté de Chimie, un pavillon pour la faculté des Télécommunications. Deux grandes constructions: une pour la faculté des Constructions Hydrauliques, l'antre pour la faculté de Construction des Navires et la faculté de Mécanique conjointement, ainsi que deux grandes halles d'expérimentations et plusieurs nouveaux laboratoires (ces derniers en construction) augmentèrent le fond immobilier de l'École. Un nouveau bâtiment fut aussi élevé pour la faculté des Ponts et Chaussées; le pavillon de la chaire des Hautes Tensions, brûlé pendant la

guerre — fut reconstruit et agrandi. Le cubage des nouveaux bâtiments s'élève à 130 692 m^3, celui des maisons pour étudiants à 94 194 m^3 — ce qui réprésente le total du cubage de toute l'ancienne École Polytechnique de la Ville Libre de Gdańsk avant les destructions de la guerre.

Parmi les nouveaux laboratoires il faut mentionner celui de la chaire de technologie des corps gras, le grand laboratoire de constructions hydrauliques, d'hydraulique, des machines thermiques rotatives, des bétons armés, des essais de l'eau et des égoûts, de la théorie des navires, d'hydromécanique, des hautes tensions. Malgré la ruine complète de l'ancienne bibliothèque — la Bibliothèque Centrale actuelle se developpa rapidement, permettant l'augmentation du nombre des lecteurs ainsi que des livres et des périodiques.

Le nombre des étudiants s'accrut chaque année — de 1647 au début — jusqu'à 4816 en 1955; sans compter les étudiants du „Cours du soir" (1554) et les participants au „Cours par correspondance" (323).

Le nombre des professeurs monta de 36 en 1945 — à 160 en 1955 et celui des assistants et des adjoints de 135 à 457.

2425 anciens élèves ont quitté l'École Polytechnique de Gdańsk après un cours d'études abrégé; tandis que 2103 d'anciens élèves qui ont suivi un cours normal — reçurent le titre d' „ingénieur-magistre" (ce qui correspond à peu près au titre anglais „Master of Science"). Ces derniers occupent actuellement pour la plupart des postes importants dans l' industrie; un certain nombre d'entre eux choisit la carrière scientifique. Au cours des années 1945 — 1952, 28 titres de docteur ès sciences techniques ont été decernés; entre 1953 et 1955 furent présentées 8 dissertations pour obtenir le titre de candidat aux sciences techniques.

L'activité scientifique de l' École se developpe de jour en jour. Chaque année, au mois de juin, a lieu une conférence de toutes les chaires, qui résume les résultats de leurs travaux scientifiques. La bibliographie jointe à ce livre les reflète également.

L'École publie les „Cahiers Scientifiques de la Polytechnique de Gdańsk" dont 5 numéros ont déja paru. Il faut ajouter que les „Archives de Mécanique Appliquée" avant d'être transmis à l'Academie Polonaise des Sciences, ont été publiées à l'École Polytechnique de Gdańsk (quatre premiers volumes).

Il faut mentionner en résumé, que l'École Polytechnique de Gdańsk, commençant son travail en 1945 dans des conditions particulièrement difficiles, causées par la destruction des bâtiments et des installations de l'ancienne École Polytechnique de la Ville Libre de Gdańsk — a réussi durant les dix dernières années (1945—1955) non seulement à reconstruire les bâtiments, mais aussi à augmenter le nombre des facultés, des chaires et des laboratoires, devenant un centre important des sciences techniques modernes.

СОДЕРЖАНИЕ

Гданьский Политехнический Институт в момент принятия его территории польскими властями (апрель 1945 г.) представлял собой картину весьма значительного разрушения и опустошения. Серединная часть главного здания полностью выгорела. Пожаром были уничтожены, во время последних боев за Гданьск, некоторые помещения в здании химического факультета. Все остальные здания были повреждены артиллерийскими снарядами и везде лабораторная аппаратура, оборудование, приборы и журналы — если их не вывезли немцы — были в значительной степени уничтожены. Перенимая Гданьск, польские власти решили восстановить Гданьский политехнический институт, не смотря на разрушение зданий и оборудования, придавая большое значение основанию на Побережье Политехнического института, занимающегося технико-морскими проблемами, а также правильно оценивая его значение для главного польского морского культурного центра, каким является на Побережье город Гданьск.

Организационный период, продолжавшийся до осени 1945 года, и первый год деятельности Политехнического института прохолил в весьма тяжёлых условиях, вызванных разрушением учебного заведения, города и всей страны. Объединённые организационные отряды под руководством проф. Ст. Турского работали (апрель — май 1945 г.) ещё в то время, когда в районе Гданьска шли бои.

Не смотря на эти затруднения — наряду с нормализацией жизни в Гданьске — Политехнический институт предпринял научную деятельность уже в октябре 1945 года, хотя ещё в течение целого ряда месяцев здания института не могли отапливаться во время суровой зимы.

Организационные отряды, с самого начала своей деятельности, приступили к предохранению повреждённых зданий от дальнейшего разрушения, а затем к их восстановлению и расширению. В 1946 году, существующие в то время помещения, были полностью восстановлены, а в последующие годы были восстановлены также все сожжённые части здания, общим объёмом 35728 кубических метров.

Не смотря на то, что, согласно первичному оперативному плану организации Политехнического института, предусматривалось открытие сначала только 4, а затем 5 факультетов института, в действительности, по постановлению первого ректора, проф. Ст. Лукасевича, уже с самого начала деятельности института, научные занятия велись на 6 факультетах: архитектурном, химическом, сухопутного и гидротехнического строительства, судостроительном, электрическом и механическом. Из предусмотренного правительственным предписанием общего числа кафедр 91, часть их начала свою работу в 1945/46 году, а остальные открывались постепенно, по мере прибывания в Гданьск соответственных специалистов. Новое вышее учебное заведение восстановили люди, происходящие из разных польских научных и профессиональных центров: научные работники Варшавского и Львовского политехнических институтов и разных польских университетов, а также группа специалистов по вопросам промышленности и экономики из разных районов страны. В значительно меньшей степени участвовали в восстановлении института бывшие воспитанники Политехнического института Вольного города Гданьска, склоняющиеся к традициями польских прогрессивных студенческих организаций, действующих до войны на территории Гданьска. Один только судостроительный факультет, в научный личный состав которого вошла часть научных работников из среды воспитанников довоенного Политехнического института, в начальной стадии своей работы основывался на научных традициях Гданьска. По мере того, как развивался институт, как складывалась и определялась его научная направленность и как возрастали его задачи в связи с индустриализацией страны, в структуре института происходили изменения. Итак, из электрического факультета был выделен факультет связи, а факультет сухопутного и гидротехнического строительства был разделён на два отдельные: факультет сухопутного строительства и факультет гидротехнического строительства, причём на этом последнем особое внимание уделяется морской проблематике. В течение 1948 — 1952 годов временно существовал в Гданьском политехническом институте также агротехнический факультет. Наряду с этими изменениями, ивеличивалось число кафедр института, количество которых в конце 1955 года достигло 104 (101 действующих). Вместе с тем, по мере постепенного притока новых работников и включания в жизнь института его собственных выпускников, институт стал вырабатывать свой особый стиль работы, обусловленный происходяюими в стране знаменательными переменами в общественной жизни.

Морской характер института вытекает из его местоположения в портовом городе и в центре растущей судостроительной промышлен-

ности. Определяется он не только наличием факультетов, представляемых исключительно в Гданьском политехническом институте, как например судостроительный факультет (с кафедрой морской электротехники) или отделение морских сооружений на факультете гидротехнического строительства, но кроме того, сильно проявляется в тематике проблем и работ всех факультетов. Итак, например, на архитектурном факультете существует единственная в стране кафедра архитектуры портов и приморья, занимающаяся также архитектурой судовых форм и интерьеров, на факультете сухопутного строительства — кафедра железнодорожного строительства занимается главным образом проблематикой портовых железных дорог, на химическом факультете — ряд кафедр работает над вопросами связанными с рыболовной промышленностью, с техникой и перегрузкой жидкого топлива и т. п. Факультет связи между прочим, ориентируется на радиообслуживание судов, проблемы радара, акустическое зондирование и т. п. Механический факультет занимается, между прочим, вопросами двигателей для единиц морского флота.

Тем не менее, Гданьский политехнический институт имеет характер высшего учебного заведения, охватывающего диапазоном научных исследований и педагогики все области технических знаний. К конце 1955 года деятельность института охватывала 56 специальностей, а в области научных и конструкторских работ целый ряд кафедр отличился своими серьезными достижениями. Гданьский политехнический институт особенно характерен своим тесным сотрудничеством с местной промышленностью северной части страны, а также сотрудничеством в деле восстановления и застройки городов этого района.

Вследствие быстрого развития института, довоенное его помещение, рассчитанное на 1200 студентов, оказалось недостаточным и целый ряд кафедр был вынужден долгое время работать в тесных помещениях, лишенных аппаратуры и лабораториий, в условиях, затрудняющих научную и педагогическую деятельность. Чтобы устранить эти тяжёлые условия, в течение X-летия был построен целый ряд новых зданий и павильонов, оборудованы новые лаборатории, в том числе несколько на высоком уровне. И так, было достроено одно крыло в старом здании химического факультета, построено новое, добавочное здание для химического факультета, новый павильон для факультета связи, два больших здания для факультета гидротехнического строительства с большим опытным залом гидротехнических сооружений и механическими лабораториями, находящимися ещё в стадии отделки. Было построено здание для факультета сухопутного строительства и расширен сожжённый павильон для кафедр высоких напряжений и, временно, кафедры электроэнергетики. Общий объём нововозведённых зданий состав-

ляет 130692 кубических метров, а студенческих общежитий 94194 кубических метра, т. е. в общем итоге столько, сколько составлял общий объём зданий Политехнического института Вольного города Гданьска до военных разрушений. В числе новых, хорошо оборудованных лабораторий, заслуживает особого внимания, например, большая лаборатория гидротехнических сооружений, лаборатория гидравлики и лаборатория для исследований воды и сточных труб, лаборатория кафедры железобетонных сооружений, кафедры теории судов, кафедры гидромеханики, лаборатория кафедры технологии жиров, кафедры высоких напряжений и распределительных приборов. Кроме упомянутых лабораторий, был оборудован ряд меньших, как например, на факультете связи, а также отремонтировано и пополнено оборудование лабораторий, существующих до войны. Следует также упомянуть библиотеку института, которая, несмотря на полное уничтожение довоенной библиотеки, была вновь оборудована и, в числе технических библиотек, заняла одно из ведущих мест в стране.

Так развернувшийся Политехнический институт служит возрастающему с каждым годом притоку студентов, первоначальное число которых с 1647 возросло на 4816 в 1955 году, не считая студентов Вечерних курсов — 1954 (курсы эти продолжают деятельность существовавшего раньше Вечерняго инженерского учебного заведения, связанного своим личным составом с Политехническим институтом). В то же самое время число самостоятельных научных работников (профессоров, заместителей профессоров, доцентов) возросло с 36 в 1945 году на 160 в 1955 году, а ассистентов и адъюнктов с 135 на 457. Политехнический институт окончили 2425 выпускников сокращённого типа учёбы и 2103 выпускника со званием магистра инженера, занимающих уже нередко высокие посты в польской промышленности. Из числа воспитанников Гданьского политехнического института многие избрали путь научных работников.

В годы 1945 — 1952 присуждено 28 научным работникам института звание доктора технических наук, а в годы 1953 — 1955 представлено восемь кандидатских диссертаций, представляющих собой — после изменения научных званий в Польше — эквивалент прежних докторских диссертаций.

Научная работа, ведённая в первые послевоенные годы в весьма неблагоприятных, тяжёлых условиях, развивается всё шире, а ежегодные итоги научных достижений Гданьского политехнического института обсуждаются на публичных научных сессиях института. Достижения эти отображает также, приведённая в Памятной книге, библиография публикаций и изданий научных работников института, а „Научные записки", издаваемые Гданьским политехническим институтом, насчитывают

уже, до настоящего времени, 5 выпусков. Следует также отметить, что четыре первых тома „Архива прикладной механики" издавались тоже Гданьским политехническим институтом, а потом лишь были переняты Польской Академией Наук.

В заключение следует подчеркнуть, что Гданьский политехнический институт, предпринимая в 1945 году работу в тяжёлых условиях, вызванных разрушением зданий прежнего Гданьского института и весьма значительным опустошением его оборудования, сумел в течение X-летия 1945 — 1955 не только восстановить здания и их оборудование, но также развернуться в большое, многофакультетное высшее учебное заведение, снабжённое во многих отраслях новейшим оборудованием для научной и педагогической работы.

SUMMARY

At the time when the Polish Authorities took possession of the Technical Academy of Gdańsk (April 1945) it was partly ruined and entirely devastated. The middle part of the main building was completely burnt down. In the last weeks of the battle of Gdańsk the fire destroyed also some parts of the buildings of Chemistry Faculty. All remaining blocks were damaged by artillerie shells. Laboratories and apparatuses, as well as implements, books and periodicals, not taken away by the Germans, were badly damaged. In view of the great importance of the Academy in the Sea District of the Country — working on technical maritime problems — the Polish Authorities decided to continue the activity of the Technical Academy in spite of the devastation.

The organisation period lasting till autumn 1945 and the first year of the activity of the newly reestablished School were not easy owing to the general devastation of the Academy, of the town and country. The joint organisation teams under the guidance of prof. St. Turski started to work (April—May 1945) at the time when near Gdańsk the fights were still going on. Notwithstanding didactic activity was started already in October 1945, though during the coming winter months there was no heating. The first steps of the so called organisation teams were the reconstruction and the securing of the blocks against further damage. In 1946 the existing premises were already in use and the reconstruction of the burnt down parts carried on in the following years amounted to 35 728 cbm.

Six faculties i. e. Architecture, Chemistry, Civil Engineering, Shipbuilding. Electrical and Mechanical Engineering started their work in 1945. According to Government planning 91 chairs should have been opened. The major part began to work actually in 1945/46 while the remaining chairs were opened gradually when the needed specialists arrived in Gdańsk. The rapid development of the Academy was due to the fact that many prominent Polish scientists declared their will of cooperation having in mind the importance of such Technical School in Gdańsk which was to be the base of the Polish maritime life. Many of them were formerly working at various Polish scientific centres (i. e. Warsav and Lwów

Technical Academies as well as several other Polish Universities). There were also many specialists representing industrial and economical life of almost every part of Poland. Engineers, students of the prewar Academy in Gdańsk had a comparatively smaller share in the reestablishement of the new School. Most of them worked at the Shipbuilding Faculty.

The development of the Academy, the considerable increase of its tasks in connection with the progress of the industrialisation of the country brought changes into the character and structure of the School. And so the Telecommunications Faculty formerly a part of Electrical Engineering become now a separate faculty and the Civil Engineering was divided into two faculties: Civil Engineering and Waterbuilding Engineering. There existed also an Agrotechnical Faculty in the years 1948—1952. In result of the increase of the number of faculties a greater amount of chairs was created.

Being situated in a harbour town and in the centre of the intensifying shipyard industry the School developed a new style of work and its special maritime character. This character is represented not only by the existence of such faculties as Shipbuilding or the Harbour Construction section of the faculty of Waterbuilding Engineering but also by the line of studies of other faculties. So e. g. the Architecture Faculty has a chair for Harbour and Maritime Architecture which is the only one in our country. The chair is also interested in the problems of the architecture of ship interior. The chair for Railwaybuilding (Civil Engineering Faculty) works mainly on the question of harbour rail communication. Several chairs of the Chemistry Faculty are connected with problems of technology of fish products, technology of ship fuels and s. o. The Faculty of Telecommunications deals mainly with ship radio service, radar problems, echosounding etc. The Mechanical Faculty works also on problems of ship engines. Nevertheless one should not forget that the sphere of activity of the Academy concerning scientific research and instruction work comprises the whole area of technical science.

At the end of 1955 there were 56 options and many of the chairs achieved remarkable results in their work. The bonds between the Academy and the industry are very strong. The Academy cooperates in the reconstruction and building of new settlements in the northern part of the country.

As the Academy developed very rapidly its pre-war premises became inadequate. To help this situation many new buidings were erected in the last ten years. New laboratories were organised and some of them got a high level equipment. Here we have to mention a new wing to the old Chemistry building, new additional Chemistry building, new house for the Telecommunications Faculty, two big edifices for the Waterbuildingengineering, Shipbuilding and Mechanical Faculties. In addition to it a great

hall for waterbuilding experiments and mechanical laboratories are being built at present. The Civil Engineering Faculty got a new house and a building burnt down in the war was rebuilt to serve the High Voltage and temporarily the chairs for Electrical Power Systems. The total space of the newly built premises amounts to 130 692 cbm, and of the students' homes to 94 194 cbm. These spaces together are equal to the pre-war dimensions of the whole Academy in the Free State Gdańsk. Among the recently created well equipped laboratories there is the Oil Technology laboratory, the big Waterbuilding laboratory, Hydraulic laboratory, Caloric Turbomachines laboratory, Reinforced Concrete laboratory, Shipbuilding, Hydromechanic, High Voltage and many other laboratories. There is also a newly organized Central Library, as the pre-war collection of books was entirely destroyed. The number of readers as well as books and periodicals is constantly increasing. The number of the students is annualy increasing — from 1647 it rose to 4816 in 1955. This number does not include 1554 students of the Evening Courses and 323 students of the Correspondence Courses. The number of professors increased from 36 in 1945 to 160 in 1955 and assistents from 135 to 457. 2425 postbaccalaureate students and 2103 graduates finished the Academy during the last ten years. Many of them are outstanding specialists in the polish industry and a great part also devoted themselves to scientific research work. Between 1945 and 1952 were awarded 28 titles of doctor of technical science and in the years 1953—55 eight dissertations were presented.

The scientific work is developing to a great extent at present. The Academy organizes public Scientific Sessions where its annual achievements are presented. The „Zeszyty Naukowe" (Scientific Papers) published by the Academy as well as the bibliography of the publications of the scientific staff of the Academy which is to be found in this book — are the illustration of these achievements. It is to be added that the first of 4 volumes of the Archives of the Applied Mechanics were edited by the Technical Academy in Gdańsk before this publication was taken over by the Polish Academy of Science (P.A.N.).

In the conclusion it has to be emphasized that the Gdańsk Academy beginning its work in such difficult conditions among ruins, rubble and devastion — was able during these ten years 1945—55 to effect the reconstruction of the edifices and become at the same time a great modern School of many faculties.

PAŃSTWOWE
WYDAWNICTWO NAUKOWE

*

Redaktor: *Joanna Szyłłejko*
Redaktor techn.: *Janina Szymczak*

*

Wydanie pierwsze. Nakład 1200. Arkuszy wydawniczych 25,5. Arkuszy drukarskich 25,75. Papier ilustrac. kl. III, 80 g 61×86. Oddano do składu 5.VII.58. Podpisano do druku 13.II.58. Druk ukończono w lutym 1958 r. Zamówienie nr 1397/57. A-61

*

DRUKARNIA
IM. REW. PAŹDZIERNIKOWEJ
WARSZAWA